BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1997-1998

20 JANUARI 1998

Wetsontwerp tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek

Evocatieprocedure

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR
DE HEREN **ERDMAN** EN **DESMEDT** (1)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter; Bourgeois, Coveliers, de dames de Bethune, Delcourt-Pêtre, de heren Foret, Goris, Hotyat, Mahoux, de dames Maximus, Milquet, de heren Raes, Vandenberghe, Desmedt en Erdman, rapporteurs.

2. Plaatsvervangers: de heren Coene, D'Hooghe, Goovaerts, Happart, Hatry, de dames Jeanmoye, Merchiers, Van der Wildt, de heer Weyts en mevrouw Willame-Boonen.

3. Andere senatoren: de heer Boutmans, de dames Dardenne, Lizin en de heer Loones.

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

1-704 - 1996/1997:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Nr. 2: Amendementen.

1-704 - 1997/1998:

Nr. 3: Amendementen.

(1) De vergelijkende teksten en de bijlagen zullen later worden rondgedeeld.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1997-1998

20 JANVIER 1998

Projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction

Procédure d'évocation

RAPPORT

FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR
MM. **ERDMAN** ET **DESMEDT** (1)

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président; Bourgeois, Coveliers, Mmes de Bethune, Delcourt-Pêtre, MM. Foret, Goris, Hotyat, Mahoux, Mmes Maximus, Milquet, MM. Raes, Vandenberghe, Desmedt et Erdman, rapporteurs.

2. Membres suppléants: MM. Coene, D'Hooghe, Goovaerts, Happart, Hatry, Mmes Jeanmoye, Merchiers, Van der Wildt, M. Weyts et Mme Willame-Boonen.

3. Autres sénateurs: M. Boutmans, Mmes Dardenne, Lizin et M. Loones.

Voir:

Documents du Sénat:

1-704 - 1996/1997:

Nº 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

Nº 2: Amendements.

1-704 - 1997/1998:

Nº 3: Amendements.

(1) Les textes comparatifs et les annexes seront distribués ultérieurement.

INHOUD

Blz.

I. Voorgeschiedenis 7

II. Inleidende uiteenzetting van de minister van Justitie 11

III. Inleidende uiteenzetting namens de Commissie strafprocesrecht 16

A. Uiteenzetting van professor Franchimont . 16

B. Uiteenzetting van professor Van den Wyngaert 27

IV. Algemene bespreking 30

A. Vragen en opmerkingen van de leden . . 30

B. Antwoorden van de minister en de professoren 53

1. De minister van Justitie 53

2. Professor Franchimont, voorzitter van de Commissie strafprocesrecht . . . 56

3. De professoren Traest en Van den Wyngaert 63

V. Wetgevingsprodedure 68

VI. Artikelsgewijze bespreking 87

* Artikel 1 87

Bepalingen tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering 87

* Artikel 5 89

Het opsporingsonderzoek 89

1. Artikel 28*bis*, § 1 89

1.1. Bespreking 89

1.2. Stemmingen 108

2. Artikel 28*bis*, § 2 109

2.1. Bespreking 109

2.2. Stemmingen 117

3. Artikel 28*bis*, §§ 3, 4 en 5 117

3.1. Bespreking 117

3.2. Stemmingen 133

4. Artikel 28*ter* 133

4.1. Bespreking 133

4.2. Stemmingen 139

5. Artikel 28*quater* 139

5.1. Bespreking 139

5.1.1. De motiveringsplicht van de beslissingen van seponering 139

5.1.2. De richtlijnen van strafrechtelijk beleid uitgevaardigd krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek . . 144

5.2. Stemmingen 153

6. Artikel 28*quinquies* — het geheim van het opsporingsonderzoek 154

SOMMAIRE

Pages

I. Historique 7

II. Exposé introductif du ministre de la Justice . 11

III. Exposé introductif fait au nom de la Commission pour le droit de la procédure pénale . . 16

A. Exposé du professeur Franchimont . . . 16

B. Exposé de la professeur Van den Wyngaert 27

IV. Discussion générale 30

A. Questions et observations des membres . . 30

B. Réponses du ministre et des professeurs . 53

1. Le ministre de la Justice 53

2. Le professeur Franchimont, président de la Commission pour le droit de la procédure pénale 56

3. Les professeurs Traest et Van den Wyngaert 63

V. Procédure législative 68

VI. Discussion des articles 87

* Article 1er 87

Dispositions visant à modifier le Code d'instruction criminelle 87

* Article 5 89

L'information 89

1. Article 28*bis*, § 1er 89

1.1. Discussion 89

1.2. Votes 108

2. Article 28*bis*, § 2 109

2.1. Discussion 109

2.2. Votes 117

3. Article 28*bis*, §§ 3, 4 et 5 117

3.1. Discussion 117

3.2. Votes 133

4. Article 28*ter* 133

4.1. Discussion 133

4.2. Votes 139

5. Article 28*quater* 139

5.1. Discussion 139

5.1.1. De l'obligation de motiver les décisions de classement 139

5.1.2. Des directives politiques pénales édictées en application de l'article 143*ter* du Code judiciaire . . . 144

5.2. Votes 153

6. Article 28*quinquies* — le secret de l'information 154

Blz.

6.1. Bespreking 154
6.1.1. Artikel 28*quinquies*, § 2 . 154
6.1.2. Artikel 28*quinquies*, §§ 3 en 4 162
6.1.3. Artikel 28*quinquies*, §§ 5 en 6 163
6.2. Stemmingen 177

7. Artikel 28*sexies* — het strafrechtelijk kortgeding 178
7.1. Bespreking 178
7.2. Stemmingen 182

8. Artikel 28*septies* — het zogenaamde mini-onderzoek 182
8.1. Bespreking 182
8.2. Stemmingen 188

9. Herschrijving van artikel 5 van het ontwerp 188

* Artikel 6 — de toestemming het lichaam van de overledene te zien 199
1. Bespreking 199
2. Stemmingen 207

* Artikel 7*bis* (artikel 8 van de aangenomen tekst) — het verhoor van personen . . 207
1. Bespreking 207
2. Stemmingen 210

* Artikel 8 (artikel 9 van de aangenomen tekst) 210
Het gerechtelijk onderzoek 210
1. Artikel 56 210
1.1. Bespreking 210
1.2. Stemmingen 212

2. Artikel 57 — het geheim van het gerechtelijk onderzoek 212
2.1. Bespreking 213
2.1.1. Artikel 57, § 1 213
2.1.2. Artikel 57, § 2 213
2.1.3. Artikel 57, §§ 3 en 4 . . 216
2.1.4. Artikel 57, §§ 5 en 6 . . 216
2.2. Herschrijving van artikel 57 . . 224
2.3. Stemmingen 226

* Artikel 9 (artikel 10 van de aangenomen tekst) 227
1. Bespreking 227
2. Stemmingen 229

* Artikel 12 (artikel 13 van de aangenomen tekst) — het inzagerecht van het dossier . 229
1. Bespreking 229
1.1. Artikel 61*ter*, § 1 229
1.2. Artikel 61*ter*, § 2 229
1.3. Artikel 61*ter*, § 3 234
1.4. Artikel 61*ter*, §§ 4 en 5 . . . 239
1.5. Artikel 61*ter*, § 6 241

2. Herschrijving van artikel 12 (artikel 13 van de aangenomen tekst) 244

3. Stemmingen 248

Pages

6.1. Discussion 154
6.1.1. Article 28*quinquies*, § 2 . 154
6.1.2. Article 28*quinquies*, §§ 3 et 4 162
6.1.3. Article 28*quinquies*, §§ 5 et 6 163
6.2. Votes 177

7. Article 28*sexies* — le référé pénal . . 178
7.1. Discussion 178
7.2. Votes 182

8. Article 28*septies* — la « mini-enquête » 182
8.1. Discussion 182
8.2. Votes 188

9. Reformulation de l'article 5 du projet 188

* Article 6 — l'autorisation de voir le corps du défunt 199
1. Discussion 199
2. Votes 207

* Article 7*bis* (article 8 du texte adopté) — l'audition de personnes 207
1. Discussion 207
2. Votes 210

* Article 8 (article 9 du texte adopté) . . 210
L'instruction 210
1. Article 56 210
1.1. Discussion 210
1.2. Votes 212

2. Article 57 — le secret de l'instruction 212
2.1. Discussion 213
2.1.1. Article 57, § 1er 213
2.1.2. Article 57, § 2 213
2.1.3. Article 57, §§ 3 et 4 . . 216
2.1.4. Article 57, §§ 5 et 6 . . 216
2.2. Rédaction nouvelle de l'article 57 224
2.3. Votes 226

* Article 9 (article 10 du texte adopté) . . 227
1. Discussion 227
2. Votes 229

* Article 12 (article 13 du texte adopté) — le droit de consulter le dossier 229
1. Discussion 229
1.1. Article 61*ter*, § 1er 229
1.2. Article 61*ter*, § 2 229
1.3. Article 61*ter*, § 3 234
1.4. Article 61*ter*, §§ 4 et 5 239
1.5. Article 61*ter*, § 6 241

2. Rédaction nouvelle de l'article 12 (article 13 du texte adopté) 244

3. Votes 248

Blz.
—

* Artikel 13 (artikel 14 van de aangenomen tekst) — de opheffing van een onderzoekshandeling 249
1. Bespreking 249
1.1. Artikel 61*quater*, § 1 249
1.2. Artikel 61*quater*, § 2 252
1.3. Artikel 61*quater*, §§ 4 en 5 . . 252
1.4. Artikel 61*quater*, §§ 6 en 7 . . 253
2. Herschrijving van artikel 13 (artikel 14 van de aangenomen tekst) 254
3. Stemmingen 257
* Artikel 14 (artikel 15 van de aangenomen tekst) — het vorderen van een bijkomende onderzoekshandeling 258
1. Bespreking 258
1.1. Artikel 61*quinquies*, § 2 . . . 258
— eerste lid 258
— tweede lid 258
— derde lid 261
1.2. Artikel 61*quinquies*, § 4 . . . 261
1.3. Artikel 61*quinquies*, § 5 . . . 264
1.4. Artikel 61*quinquies*, § 6 . . . 265
2. Herschrijving van artikel 14 (artikel 15 van de aangenomen tekst) 265
3. Stemmingen 267
* Artikel 15 (artikel 16 van de aangenomen tekst) 267
* Artikel 16 (artikel 17 van de aangenomen tekst) 268
* Artikel 18 (artikel 19 van de aangenomen tekst) — de keuze van woonplaats van de burgerlijke partij 268
1. Bespreking 268
2. Stemmingen 270
* Artikel 18*bis* (artikel 20 van de aangenomen tekst) — het verhoor 271
* Artikel 19 (artikel 21 van de aangenomen tekst) 271
* Artikel 20 (artikel 22 van de aangenomen tekst) — het onderzoek aan het lichaam . 271
1. Bespreking 271
2. Stemmingen 281
* Artikel 21 (artikel 23 van de aangenomen tekst) — de regeling van de rechtspleging 282
1. Bespreking 282
2. Stemmingen 284
* Artikel 25*bis* (artikel 28 van de aangenomen tekst) — de nietigheden 285
1. Bespreking 285
2. Stemmingen 289
* Artikel 27 (artikel 30 van de aangenomen tekst) — het hoger beroep tegen beschikking van de raadkamer 289
1. Bespreking 289

Pages
—

* Article 13 (article 14 du texte adopté) — la levée d'un acte d'instruction 249
1. Discussion 249
1.1. Article 61*quater*, § 1er 249
1.2. Article 61*quater*, § 2 252
1.3. Article 61*quater*, §§ 4 et 5 . . 252
1.4. Article 61*quater*, §§ 6 et 7 . . 253
2. Rédaction nouvelle de l'article 13 (article 14 du texte adopté) 254
3. Votes 257
* Article 14 (article 15 du texte adopté) — la demande d'un acte d'instruction complémentaire 258
1. Discussion 258
1.1. Article 61*quinquies*, § 2 . . . 258
— premier alinéa 258
— deuxième alinéa 258
— troisième alinéa 261
1.2. Article 61*quinquies*, § 4 . . . 261
1.3. Article 61*quinquies*, § 5 . . . 264
1.4. Article 61*quinquies*, § 6 . . . 265
2. Rédaction nouvelle de l'article 14 (article 15 du texte adopté) 265
3. Votes 267
* Article 15 (article 16 du texte adopté) . 267
* Article 16 (article 17 du texte adopté) . 268
* Article 18 (article 19 du texte adopté) — l'élection de domicile de la partie civile . 268
1. Discussion 268
2. Votes 270
* Article 18*bis* (article 20 du texte adopté) — l'audition 271
* Article 19 (article 21 du texte adopté) . 271
* Article 20 (article 22 du texte adopté) — l'exploration corporelle 271
1. Discussion 271
2. Votes 281
* Article 21 (article 23 du texte adopté) — le règlement de la procédure 282
1. Discussion 282
2. Votes 284
* Article 25*bis* (article 28 du texte adopté) — les causes de nullité 285
1. Discussion 285
2. Votes 289
* Article 27 (article 30 du texte adopté) — l'appel d'une ordonnance de la chambre du conseil 289
1. Discussion 289

Blz.
—

2. Herschrijving van het artikel . . . 308
3. Stemmingen 311

* Artikel 28 (artikel 31 van de aangenomen tekst) — het toezicht op het onderzoek door de kamer van inbeschuldigingstelling 312
1. Bespreking 312
1.1. Artikel 136*ter* 312
1.2. Artikel 136*quater* (nieuw) . . 313
1.3. Tekstcorrecties 316
2. Stemmingen 317

* Artikel 29 (artikel 32 van de aangenomen tekst) — de rechtspleging voor de kamer van inbeschuldigingstelling 317
1. Bespreking 317
2. Stemmingen 320

Bepalingen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek 320

* Artikel 34 (artikel 37 van de aangenomen tekst) — artikel 94 van het Gerechtelijk Wetboek 320
1. Bespreking 320
2. Stemmingen 321

Bepalingen tot wijziging van het Strafwetboek 321

* Artikel 41 (artikel 44 van de aangenomen tekst) — artikel 460*ter* van het Strafwetboek 322
1. Bespreking 322
2. Stemmingen 328

* Artikel 41*bis* — schending van het geheim van het onderzoek 328
1. Bespreking 328
2. Stemmingen 330

Bepalingen tot wijziging van de wet van 17 april 1878 330

* Artikel 43 (artikel 46 van de aangenomen tekst) — artikel 3*bis*: het bejegenen van slachtoffers 330
1. Bespreking 330
2. Stemmingen 337

* Artikel 44 (artikel 47 van de aangenomen tekst) — artikel 5*bis*: de hoedanigheid van benadeelde persoon 338
1. Bespreking 338
1.1. Artikel 5*bis*, § 1 338
1.2. Artikel 5*bis*, § 2 338
1.3. Artikel 5*bis*, § 3 340
1.4. Artikel 5*bis*, § 4 (nieuw) . . . 347
1.5. Artikel 5*ter* 349
2. Stemmingen 361

* Artikel 44*bis* (artikel 48 van de aangenomen tekst) — artikel 5*quater*: de verdediging van de rechten van slachtoffers . . 361

Pages
—

2. Rédaction nouvelle de l'article . . . 308
3. Votes 311

* Article 28 (article 31 du texte adopté) — le contrôle sur l'enquête menée par la chambres des mises en accusation 312
1. Discussion 312
1.1. Article 136*ter* 312
1.2. Article 136*quater* (nouveau) . . 313
1.3. Corrections de texte 316
2. Votes 317

* Article 29 (article 32 du texte adopté) — la procédure devant la chambre des mises en accusation 317
1. Discussion 317
2. Votes 320

Dispositions visant à modifier le Code judiciaire 320

* Article 34 (article 37 du texte adopté) — article 94 du Code judiciaire 320
1. Discussion 320
2. Votes 321

Dispositions visant à modifier le Code pénal 321

* Article 41 (article 44 du texte adopté) — article 460*ter* du Code pénal 322
1. Discussion 322
2. Votes 328

* Article 41*bis* — violation du secret de l'instruction 328
1. Discussion 328
2. Votes 330

Dispositions visant à modifier la loi du 17 avril 1878 330

* Article 43 (article 46 du texte adopté) — article 3*bis*: le traitement des victimes . 330
1. Discussion 330
2. Votes 337

* Article 44 (article 47 du texte adopté) — article 5*bis*: la qualité de personne lésée . 338
1. Discussion 338
1.1. Article 5*bis*, § 1er 338
1.2. Article 5*bis*, § 2 338
1.3. Article 5*bis*, § 3 340
1.4. Article 5*bis*, § 4 (nouveau) . . 347
1.5. Article 5*ter* 349
2. Votes 361

* Article 44*bis* (article 48 du texte adopté) — article 5*quater*: la défense des droits des victimes 361

Blz.
—

1. Bespreking 361
2. Stemmingen 371

* Artikel 45 — gedwongen tussenkomst . 371
1. Bespreking 371
2. Stemmingen 374

* Artikel 45*bis* 374

VII. Eindstemming 375

VIII. Vergelijkende teksten 377

IX. Bijlagen *(zullen afzonderlijk worden gepubliceerd)*

A. Inhoudstafel verslag Commissie strafprocesrecht 1994

B. Inhoudstafel verslag Commissie strafprocesrecht 1995

C. Arrest Arbritagehof 18 juli 1997 nr. 5497

D. Bibliografie

E. Meerjarenplan justitie en veiligheid

F. Inleiding plan nieuw Wetboek van Strafvordering

Pages
—

1. Discussion 361
2. Votes 371

* Article 45 — l'intervention forcée . . 371
1. Discussion 371
2. Votes 374

* Article 45*bis* 374

VII. Vote final 375

VIII. Textes comparatifs 377

IX. Annexes *(seront publiées séparément)*

A. Table des matières du rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale 1994

B. Table des matières du rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale 1995

C. Arrêt nº 5497 de la Cour d'Arbitrage du 18 juillet 1997

D. Bibliographie

E. Plan pluriannuel justice et sécurité

F. Introduction d'un plan du nouveau Code de procédure pénale

De commissie voor de Justitie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergaderingen van 2, 3, 7, 8, 14, 16, 21 en 22 oktober, 4, 5, 12, 22 en 26 november en 2 december 1997, 13 en 20 januari 1998.

I. VOORGESCHIEDENIS

1. De oprichting van de Commissie strafprocesrecht

Het wetsontwerp tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek vloeit voort uit de werkzaamheden van de Commissie strafprocesrecht. Deze commissie, die in de wandeling naar haar voorzitter de Commissie-Franchimont wordt genoemd, werd opgericht bij ministerieel besluit van 23 oktober 1991 (art. 1)(1), maar had haar werkzaamheden reeds aangevat in mei 1991.

De installatie van deze commissie gebeurde niet in een plotse opwelling van hervormingsdrang. Zij was het directe resultaat van een bewustwordingsproces waarin de zogenaamde Bendecommissie(2) in de Kamer van volksvertegenwoordigers als katalysator had gefungeerd. De sluimerende onvrede over de wijze waarop de strafrechtsbedeling functioneerde, bereikte immers een climax toen de publieke opinie na de bloedige aanslagen van de Bende van Nijvel tijdens het jaar 1985 geconfronteerd werd met het onvermogen van het gerechtelijk apparaat om de daders aan te houden(3). Aangezien de afwikkeling van dit dossier het wantrouwen in politie en gerecht voedde(4), heeft de toenmalige regering in reactie op het verslag van de onderzoekscommissie in haar rege-

(1) Ministerieel besluit van 23 oktober 1991 houdende oprichting van een Commissie strafprocesrecht, *Belgisch Staatsblad*, 1 november 1991.

(2) De officiële titel van deze commissie luidde: onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt. Zie het verslag namens de commissie uitgebracht door de heren Van Parys en Laurent op 30 april 1990, Stukken Kamer, 1988, nrs. 59/8-10.

(3) Zie in dat verband Dupont, L., Christiaensen, S. en Claes, P., *Knelpunten betreffende het functioneren van het strafrechtelijk vooronderzoek. Samenvattend verslag van een empirische studie, Panopticon*, 1992, 215-243 en inzonderheid 216 en 217. Deze empirische, beleidsvoorbereidende studie, uitgevoerd in opdracht van de minister van Wetenschapsbeleid en de staatssecretaris voor Wetenschapsbeleid, betrof het strafrechtelijk vooronderzoek en de voorlopige hechtenis en werd afgerond in januari 1991. Professor Dupont werd onder meer naar aanleiding van dit veldonderzoek door de Commissie strafprocesrecht uitgenodigd om haar voorstellen te onderzoeken.

(4) Vande Lanotte, J., *Bedenkingen bij de «onafhankelijkheid» van het openbaar ministerie*, R.W., *1990-1991, 1001-1014 en inzonderheid 1012.*

La Commission de la Justice a examiné le présent projet de loi au cours de ses réunions des 2, 3, 7, 8, 14, 16, 21 et 22 octobre, 4, 5, 12, 22 et 26 novembre et 2 décembre 1997, 13 et 20 janvier 1998.

I. HISTORIQUE

1. La création de la Commission pour le droit de la procédure pénale

Le projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction est issu des travaux de la Commission pour le droit de la procédure pénale. Cette commission, appelée communément Commission Franchimont, du nom de son président, a été créée par arrêté ministériel du 23 octobre 1991(1), mais elle avait entamé ses travaux dès le mois de mai 1991.

L'installation de cette commission n'est pas due à un besoin soudain de réforme. Elle était le résultat direct d'un processus de «conscientisation» dont la commission dite du grand banditisme(2), de la Chambre des représentants avait été le catalysateur. Le mécontentement latent à l'égard de la façon dont se déroule une procédure criminelle a en effet atteint son paroxisme lorsque l'opinion publique s'est rendu compte, à la suite des attentats sanglants commis par les tueurs du Brabant au cours de l'année 1985, de l'incapacité de l'appareil judiciaire à en appréhender les auteurs(3). Comme l'évolution du dossier nourrissait la méfiance à l'égard de la police et de la justice(4), le Gouvernement de l'époque a réagi au rapport de la commission d'enquête en s'engageant,

(1) Arrêté ministériel du 23 octobre 1991 instituant une Commission pour le droit de la procédure pénale, *Moniteur belge*, 1er novembre 1991.

(2) La dénomination officielle de cette commission était: commission d'enquête sur la manière dont la lutte contre le banditisme et le terrorisme est organisée. Voir le rapport fait au nom de la commission par MM. Van Parys et Laurent, le 30 avril 1990, doc. Chambre, 1988, nos 59/8-10.

(3) Voir à cet égard Dupont, L., Christiaensen, S. et Claes, P., *Knelpunten betreffende het functioneren van het strafrechtelijk vooronderzoek. Samenvattend verslag van een empirische studie, Panopticon*, 1992, 215-243 et en particulier 216 et 217. Cette étude empirique préparatoire à la politique à mener, réalisée à la demande du ministre de la Politique scientifique et du secrétaire d'État à la Politique scientifique, traitait de l'information pénale et de la détention préventive et a été terminée au mois de janvier 1991. C'est entre autres à la suite de cette enquête réalisée sur le terrain que la Commission pour le droit de la procédure pénale a invité le professeur Dupont à examiner ses propositions.

(4) Vande Lanotte, J., *Bedenkingen bij de «onafhankelijkheid» van het openbaar ministerie*, R.W., 1990-1991, 1001-1014 et plus particulièrement 1012.

ringsmededeling van 5 juni 1990 (1) het voornemen geuit om een herziening van het Wetboek van Strafvordering te laten onderzoeken. Meer in het bijzonder had de regering de regeling van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek voor ogen (2). Het is ter uitvoering van deze regeringsmededeling dat de Commissie strafprocesrecht werd opgericht.

2. De opdracht van de Commissie strafprocesrecht

Krachtens artikel 2 van het ministerieel besluit van 23 oktober 1991 werd de Commissie belast met een studie over het strafprocesrecht, en meer bepaald met:

— de inventarisatie van de actuele problemen op het vlak van strafrechtspleging;

— het aanwijzen van de hervormingen die bij voorrang moeten worden doorgevoerd, zonder vooruit te lopen op meer fundamentele keuzes;

— het inwinnen van informatie over hervormingen in het buitenland (in het recente verleden gerealiseerd of in voorbereiding);

— het formuleren van voorstellen als aanzet tot het maken van de fundamentele keuzes inzake opsporings- en gerechtelijk onderzoek:

• leiding van het onderzoek (verhouding politie/parket/onderzoeksrechter/verdediging);

• aard van de procedure;

• grenzen van het geheim van het onderzoek;

— in een latere fase, de voorbereiding van een ontwerp van Wetboek van Strafprocesrecht.

3. De samenstelling van de Commissie

Krachtens artikel 3 van het voormelde besluit werden de volgende personen benoemd tot lid van de Commissie:

— de heer H. Bosly, gewoon hoogleraar aan de *Université catholique de Louvain*;

— de heer B. Dejemeppe, procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

— de heer A. De Nauw, gewoon hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel, advocaat;

(1) *Parlementaire Handelingen*, Senaat, 1989-1990, 5 juni 1990, 2051-2056.

(2) Traest, Ph., *Hervorming van het strafprocesrecht: een stap in de goede richting?*, *Panopticon*, 1996, 209-217. Dit artikel geeft een overzicht van de werkzaamheden van de Commissie strafprocesrecht en van de krachtlijnen van de door haar voorgestelde hervorming.

dans sa communication gouvernementale du 5 juin 1990 (1), à examiner comment procéder à une révision du Code d'instruction criminelle. Le Gouvernement visait plus particulièrement le système de l'information et de l'instruction (2). C'est en exécution de cette communication gouvernementale que fut créée la Commission pour le droit de la procédure pénale.

2. La mission de la Commission pour le droit de la procédure pénale

En vertu de l'article 2 de l'arrêté ministériel du 23 octobre 1991, la commission a été chargée de faire une étude sur le droit de la procédure pénale et en particulier de:

— faire l'inventaire des problèmes actuels de la justice pénale;

— mettre en évidence des réformes qui devraient être adoptées d'urgence, sans préjudice de choix plus fondamentaux;

— réunir des informations relatives aux réformes récemment adoptées ou en cours à l'étranger;

— formuler des propositions permettant de poser les choix fondamentaux en matière d'information et d'instruction judiciaire:

• la direction de l'enquête (relation police/parquet/juge d'instruction/défense);

• la nature de la procédure;

• l'étendue du secret de l'instruction;

— dans une phase ultérieure, amorcer la rédaction d'un projet de Code de procédure pénale.

3. La composition de la commission

En vertu de l'article 3 de l'arrêté susmentionné, les personnes suivantes ont été nommées membres de la commission:

— M. H. Bosly, professeur ordinaire à l'Université catholique de Louvain;

— M. B. Dejemeppe, procureur du Roi près le Tribunal de première instance de Bruxelles;

— M. A. De Nauw, professeur ordinaire à la *Vrije Universiteit Brussel*, avocat;

(1) *Annales parlementaires*, Sénat, 1989-1990, 5 juni 1990, 2051-2056.

(2) Traest, Ph., *Hervorming van het strafprocesrecht: een stap in de goede richting?*, *Panopticon*, 1996, 209-217. Cet article donne un aperçu des travaux de la Commission pour le droit de la procédure pénale et des lignes directrices de la réforme qu'elle propose.

— de heer W. De Smedt, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen;

— de heer M. Franchimont, emeritus buitengewoon hoogleraar aan de *Université de Liège*, advocaat, gewezen stafhouder bij de balie van Luik;

— mevrouw C. Van den Wyngaert, gewoon hoogleraar aan de Universitaire Instelling Antwerpen.

De heer Franchimont werd benoemd tot voorzitter van de Commissie (1).

In de loop van haar werkzaamheden heeft de samenstelling van de Commissie nog wijzigingen ondergaan.

Zo hebben de heren A. De Nauw en W. De Smedt in het voorjaar van 1994 hun ontslag aangeboden omdat ze ten gevolge van hun professionele verplichtingen niet langer in de mogelijkheid verkeerden deel te nemen aan de activiteiten van de Commissie.

Daarom werden ze bij ministerieel besluit van 16 maart 1994 (2) vanaf 22 februari 1994 vervangen door de heer Ph. Traest, docent aan de Universiteit Gent, advocaat, en de heer M. Allegaert, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk (art. 1).

Mevrouw C. Van den Wyngaert werd benoemd tot ondervoorzitster van de Commissie (art. 2).

Geleidelijk aan werd de nood aangevoeld om de Commissie strafprocesrecht uit te breiden teneinde de efficiënte voortzetting van de werkzaamheden te waarborgen. Daarom werd het ledental van de Commissie bij ministerieel besluit van 1 oktober 1994 (3) verhoogd van zes tot acht door de benoeming vanaf 6 september 1994 van de heer Y. Moyersoen, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, en de heer L. Nouwynck, substituut-procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel, adviseur-generaal voor het strafrechtelijk beleid.

4. De rapportage van de Commissie

In het voorjaar van 1994 publiceerde de Commissie haar eerste verslag dat tevens een voorontwerp van

(1) Ministerieel besluit van 23 oktober 1991 houdende oprichting van een Commissie strafprocesrecht, artikel 3, § 2. Erratum gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 13 november 1991.

(2) Ministerieel besluit van 16 maart 1994 betreffende de samenstelling van de Commissie strafprocesrecht (niet gepubliceerd).

(3) Ministerieel besluit van 1 oktober 1994 betreffende de uitbreiding van de Commissie strafprocesrecht (niet gepubliceerd).

— M. W. De Smedt, juge d'instruction au Tribunal de première instance d'Anvers;

— M. M. Franchimont, professeur extraordinaire émérite de l'Université de Liège, avocat, ancien bâtonnier du barreau de Liège;

— Mme C. Van den Wyngaert, professeur ordinaire à l'*Universitaire Instelling Antwerpen.*

M. Franchimont a été nommé président de la Commission (1).

Au cours de ses travaux, la commission a vu sa composition modifiée à plusieurs reprises.

Ainsi MM. A. De Nauw et W. De Smedt ont-ils présenté leur démission au printemps de 1994 parce que leurs obligations professionnelles ne leur permettaient plus de participer aux activités de la commission.

Par arrêté ministériel du 16 mars 1994 (2), ils ont dès lors été remplacés à partir du 22 février 1994 par M. Ph. Traest, professeur à la *Rijksuniversiteit Gent*, avocat, et par M. M. Allegaert, juge d'instruction au Tribunal de première instance de Courtrai (art. 1er).

Mme C. Van den Wyngaert a été nommée vice-présidente de la commission (art. 2).

L'on a progressivement senti le besoin d'élargir la Commission pour le droit de la procédure pénale afin d'assurer la bonne suite des travaux. Par arrêté ministériel du 1er octobre 1994 (3), l'on a dès lors porté le nombre des membres de la commission de 6 à 8 par la nomination, à partir du 6 septembre 1994, de M. Y. Moyersoen, juge d'instruction au Tribunal de première instance d'Anvers et de M. L. Nouwynck, substitut du procureur général près la Cour d'appel de Bruxelles, conseiller général à la politique criminelle.

4. Le rapport de la commission

Au printemps de 1994, la commission a publié son premier rapport, qui contenait aussi un avant-projet

(1) Arrêté ministériel du 23 octobre 1991 instituant une Commission pour le droit de la procédure pénale, article 3, § 2. Erratum publié au *Moniteur belge* du 13 novembre 1991.

(2) Arrêté ministériel du 16 mars 1994 relatif à la composition de la Commission pour le droit de la procédure pénale (non publié).

(3) Arrêté ministériel du 1er octobre 1994 relatif à l'élargissement de la Commission pour le droit de la procédure pénale (non publié).

wet bevatte tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporings- en gerechtelijk onderzoek, alsook de resultaten van de door haar gevoerde enquête waarin strafrechtspractici werden ondervraagd over een aantal gevoelige en controversiële problemen met betrekking tot de strafprocedure (1). Om een idee te krijgen van de omvang van de door de Commissie verrichte werkzaamheden, is de inhoudstafel van dit verslag in de bijlage A opgenomen.

Op 26 mei 1994 werd onder auspiciën van de toenmalige minister van Justitie over dit verslag een colloquium georganiseerd onder de titel: «Naar een nieuw strafprocesrecht. Punctuele hervormingen en toekomstperspectieven». Naast een uiteenzetting over de krachtlijnen en specifieke aspecten van het verslag door de commissieleden werd ook een tribune geboden aan een parlementslid, een rijkswachtofficier, een advocaat en verschillende magistraten (2).

Op grond van hun opmerkingen en kritiek heeft de Commissie strafprocesrecht haar eerste voorontwerp bijgewerkt. De nieuwe versie werd in januari 1995 aan de toenmalige minister van Justitie overhandigd (3). De inhoudstafel van dit tweede verslag is terug te vinden in de bijlage B.

5. Parlementaire behandeling

Het aangepaste voorontwerp waarvan sprake werd in maart 1995 door de Ministerraad goedgekeurd en op 22 mei 1995 voor advies aan de Raad van State voorgelegd. Nadat de Raad zijn advies op 15 oktober 1996 had uitgebracht, heeft de Commissie strafprocesrecht het voorontwerp aan dit advies aangepast. De regering keurde deze nieuwe tekst goed op de buitengewone Ministerraad van 6 december 1996, waarna het ontwerp op 19 december 1996 in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend die het op 10 juli 1997 in een geamendeerde versie met

(1) Commissie strafprocesrecht, *Verslag van de Commissie. Voorontwerp van wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporings- en gerechtelijk onderzoek. Onderzoek in gerechtelijke kringen*, Ed. Collection scientifique de la Faculté de Droit de Liège, Ed. Maklu, 1994, 194 p.

(2) Renault, G., Colloque *«Vers une nouvelle procédure pénale»*. Bruxelles, 26 mai 1994, R.D.P., 1994, 993-996.

(3) Commissie strafprocesrecht, *Hervorming van het strafprocesrecht. Voorontwerp van wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, bijgewerkt na raadplegingen (1995)*, Ed. Collection scientifique de la Faculté de Droit de Liège, Maklu uitgevers, 1995, 149 p. Zie eveneens Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht (ed.) / Union belgo-luxembourgeoise de Droit pénal (éd), *Het tweede voorontwerp van de Commissie strafprocesrecht. Studiedag Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht. Vrijdag 13 december 1996. Le second avant-projet de la commission pour le droit de la procédure pénale. Journée d'études de l'Union belgo-luxembourgeoise de Droit pénal. Vendredi 13 décembre 1996*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 140 p.

de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction, ainsi que les résultats de l'enquête qu'elle avait menée auprès de praticiens du droit pénal sur certains problèmes sensibles et sujets à controverse en matière de procédure pénale (1). Pour se faire une idée de l'ampleur des travaux que la commission a accomplis, le sommaire de ce rapport est reproduit en annexe A.

Le 26 mai 1994, sous les auspices du ministre de la Justice de l'époque, l'on a organisé au sujet de ce rapport un colloque intitulé: «Vers une nouvelle procédure pénale. Réformes ponctuelles et perspectives d'avenir». Outre un exposé donné par les commissaires sur les idées directrices et les aspects spécifiques du rapport, l'on a également offert une tribune à un parlementaire, à un officier de la gendarmerie, à un avocat et à plusieurs magistrats (2).

Sur la base de leurs observations et critiques, la Commission pour le droit de la procédure pénale a remanié son premier avant-projet. Elle a transmis sa nouvelle version en janvier 1995 au ministre de la Justice de l'époque (3). Le sommaire de ce deuxième rapport est reproduit en annexe B.

5. Parcours parlementaire

L'avant-projet remanié en question a été approuvé par le Conseil des ministres au mois de mars 1995 et soumis, le 22 mai 1995, à l'avis du Conseil d'État. Après que celui-ci eut émis son avis le 15 octobre 1996, la Commission pour le droit de la procédure pénale a adapté son avant-projet à la lumière de cet avis. Le Gouvernement a approuvé ce nouveau texte au cours du Conseil des ministres extraordinaire du 6 décembre 1996, après quoi le projet a été déposé le 19 décembre 1996 sur le bureau de la Chambre des représentants, qui l'a adopté, sous une forme amen-

(1) Commission pour le droit de la procédure pénale, *Rapport de la commission. Avant-projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction. Enquête dans les milieux judiciaires*, Éd. Collection scientifique de la Faculté de droit de Liège, Éd. Maklu, 1994, 194 pp.

(2) Renault, G., Colloque «Vers une nouvelle procédure pénale». Bruxelles, 26 mai 1994, R.D.P., 1994, 993-996.

(3) Commission pour le droit de la procédure pénale, *Réforme de la procédure pénale. Avant-projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction, remanié après consultations* (1995), Éd. Collection scientifique de la Faculté de droit de Liège, Éd. Maklu, 1995, 149 pp. Voir également Belgisch-Luxemburgse Unie voor strafrecht (éd.) / Union belgo-luxembourgeoise de droit pénal (éd.), Het tweede voorontwerp van de Commissie strafprocesrecht. Studiedag Belgisch-Luxemburgse Unie voor Strafrecht. Vrijdag 13 december 1996. Le second avant-projet de la Commission pour le droit de la procédure pénale. Journée d'études de l'Union belgo-luxembourgeoise de droit pénal. Vendredi 13 décembre 1996, Gent, Mys & Breesch, 1997, 140 p.

97 stemmen bij 45 onthoudingen heeft goedgekeurd (1).

De Senaat heeft het ontwerp dat krachtens artikel 1 een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, geëvoceerd op 15 juli 1997 (2).

II. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

1. Situering

Het zogenoemde wetsontwerp-Franchimont dat door de Senaat is geëvoceerd, is een belangrijke stap in de hervorming van onze strafrechtspleging.

Vandaag de dag betwist niemand dat ons Wetboek van Strafvordering, dat van 1808 dateert, niet meer beantwoordt aan de vereisten van de internationale overeenkomsten en inzonderheid het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, maar bovendien en vooral beantwoordt het niet meer aan de gewettigde eisen van de rechtzoekende en inzonderheid van het slachtoffer.

Op 5 juni 1990 heeft de regering besloten de commissie-Franchimont op te richten. Al het werk dat sedert die datum is gepresteerd, krijgt uiteindelijk vaste vorm in een tekst die grondige wijzigingen zal aanbrengen in de manier van werken van de gerechtelijke instanties bij opsporingsonderzoeken en gerechtelijke onderzoeken.

Zeven jaar geleden is de commissie-Franchimont dus begonnen aan de voorbereiding van dit ontwerp, waaraan al die jaren hard is gewerkt. Vervolgens heeft ze de behandeling ervan in de Kamercommissie voor de Justitie begeleid. De minister van de gelegenheid gebruik maakt om de commissie-Franchimont nogmaals te danken voor al het werk dat ze de voorbije jaren heeft verricht en waarmee ze thans trouwens nog doorgaat.

De commissie-Franchimont had als opdracht een inventaris op te maken van de actuele problemen inzake de strafrechtspleging, de hervormingen aan te wijzen die bij voorrang moeten worden doorgevoerd, informatie in te winnen over recente of nog in voorbereiding zijnde hervormingen in het buitenland en voorstellen te formuleren als aanzet tot het maken van fundamentele keuzes inzake opsporingsonderzoek en gerechtelijk onderzoek.

Na raadpleging van tal van Belgische en buitenlandse experts, na de organisatie van een colloquium op 26 mei 1994 in de *Facultés universitaires Saint-*

(1) Stukken Kamer, 1996-1997, nrs. 857/1-21 en *Handelingen* van 8 en 10 juli 1997.

(2) Griffiebulletin Senaat nr. 114 Addendum.

dée, par 97 voix et 45 abstentions, le 10 juillet 1997 (1).

Le 15 juillet 1997, le Sénat a évoqué le projet qui, en vertu de son article 1er, règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution (2).

II. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU MINISTRE DE LA JUSTICE

1. Le contexte

Le projet de loi dit « Franchimont », que vous avez décidé d'évoquer, constitue une étape essentielle dans la réforme de notre procédure pénale.

Plus personne ne conteste aujourd'hui que notre Code d'instruction criminelle, qui date de 1808, ne correspond plus aux exigences actuelles des conventions internationales et notamment de la Convention européenne des droits de l'homme, mais, en plus et surtout, il ne correspond plus aux exigences légitimes du justiciable et en particulier de la victime.

Les efforts déployés depuis la création de la « commission Franchimont », décidée par le Gouvernement le 5 juin 1990, trouvent enfin leur concrétisation dans un texte qui va modifier de manière importante la façon de travailler des autorités judiciaires dans le cadre de l'information et de l'instruction.

Cet effort entamé depuis près de sept ans par la « commission Franchimont » est un premier aboutissement d'un travail acharné pour préparer ce projet, et pour l'accompagner ensuite lors des travaux qui se sont déroulés en Commission de la Justice de la Chambre. Je profite de l'occasion qui m'est donnée une nouvelle fois pour remercier les commissaires du travail qui a été accompli et qui se poursuit encore actuellement.

La « commission Franchimont » avait été chargée de faire l'inventaire des problèmes actuels de la justice pénale, de mettre en évidence des réformes qui devraient être adoptées d'urgence, de réunir des informations relatives aux réformes récentes adoptées ou en cours à l'étranger, de formuler des propositions permettant de poser des choix fondamentaux en matière d'information et d'instruction judiciaires.

Après la consultation de nombreux experts belges et étrangers, après l'organisation d'un colloque aux facultés universitaires Saint-Louis à Bruxelles le

(1) Doc. Chambre, 1996-1997, nos 857/1-21 et *Annales* des 8 et 10 juillet 1997.

(2) Bulletin du greffe du Sénat no 114 Addendum.

Louis te Brussel, is het ontwerp aangepast en in januari 1995 aan de minister van Justitie overhandigd.

De Raad van State heeft zijn advies over dat voorontwerp uitgebracht in oktober 1996 en de regering heeft het tijdens een buitengewone Ministerraad van 6 december 1996 goedgekeurd na aanpassingen aan de conclusies van de parlementaire onderzoekscommissie Dutroux-Nihoul. Het merendeel van de belangrijke beginselen die deze onderzoekscommissie heeft aangewezen als fundamenteel voor de goede werking van onze strafrechtspleging, zijn in het wetsontwerp opgenomen.

Tijdens de parlementaire behandeling in de Kamercommissie voor de Justitie zijn tal van amendementen onderzocht en goedgekeurd teneinde dit wetsontwerp nog aan te vullen en te verbeteren, onder meer door meer rechten toe te kennen aan het slachtoffer en de betrekkingen tussen de politiediensten en de gerechtelijke instanties beter te omschrijven.

Het resultaat van dit werk zal ongetwijfeld een grondige wijziging tot gevolg hebben van de gewoonten en gebruiken in de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

Na de dramatische gebeurtenissen van de zomer 1996, waarin het tragische lot van de vermoorde kinderen aan het licht is gekomen, wordt van die hervormingen enorm veel verwacht. Sedert die tijd wil de bevolking diepgaande wijzigingen van de gerechtelijke methoden in strafzaken en is het nodig dat dit wetsontwerp zo snel mogelijk wordt afgerond om tegemoet te komen aan deze legitieme verwachtingen.

In een brief die de families Russo en Lejeune in augustus 1997 aan de eerste minister hebben gestuurd, hebben zij het uitblijven van wetswijzigingen aangeklaagd. De ouders verwezen zelfs naar de spreekwoordelijke traagheid van de Senaat, die volgens hen tot gevolg zou hebben dat deze wetswijziging nog lang op zich zou laten wachten. Vandaag wordt dus de gelegenheid geboden om dergelijke voorspellingen te weerleggen en te bewijzen dat het Parlement ook snel, doeltreffend en doortastend kan werken zodat de behandeling van het wetsontwerp op korte termijn afgerond kan worden. Onze droom was deze tekst in het *Belgisch Staatsblad* te doen verschijnen op 20 oktober 1997, als antwoord van de politici op de verwachtingen die tot uiting zijn gekomen tijdens de Witte Mars van een jaar eerder, op 20 oktober 1996. Ook al lijkt deze termijn vrij krap, toch kan de commissie voor de Justitie van de Senaat vóór die datum reeds belangrijk werk leveren.

Ook nadat deze tekst in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt zal zijn, moet er nog veel gebeuren om onze strafrechtspleging te moderniseren.

26 mai 1994, le projet a été adapté et remis au ministre de la Justice en janvier 1995.

Le Conseil d'État a remis son avis sur cet avant-projet en octobre 1996 et c'est lors d'un Conseil des ministres extraordinaire du 6 décembre 1996 que le Gouvernement a pu approuver ce projet après l'avoir adapté aux conclusions de cette commission d'enquête parlementaire Dutroux-Nihoul et consorts. La plupart des grands principes retenus par cette commission d'enquête comme étant fondamentaux dans le bon fonctionnement de notre procédure pénale ont été retenus dans le projet de loi.

Durant les travaux parlementaires en Commission de la Justice de la Chambre, de très nombreux amendements ont été examinés et adoptés en vue de compléter encore ce projet de loi et de l'améliorer en vue notamment d'accorder plus de droits pour la victime, et de mieux définir les relations entre les services de police et les instances judiciaires.

Le résultat de ce travail aboutit incontestablement à une modification profonde des habitudes et des usages dans la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction.

L'attente de ces réformes est immense après le drame découvert durant l'été 1996 révélant le sort tragique des enfants assassinés. Depuis cette période, la population aspire à un profond changement des méthodes judiciaires en matière pénale et il importe de faire aboutir le plus rapidement possible ce projet de loi de manière à rencontrer cette attente légitime.

Dans un courrier qu'elles adressaient au mois d'août 1997 au Premier ministre, les familles Russo et Lejeune stigmatisaient l'absence de réformes votées au Parlement. Les parents mentionnaient même les proverbiales lenteurs du Sénat pour estimer que ce projet ne verrait pas le jour avant longtemps. L'occasion est donc offerte aujourd'hui de pouvoir démentir de telles prévisions et de montrer que le Parlement peut travailler avec rapidité, efficacité et détermination pour faire aboutir ce projet dans les plus brefs délais. Nous avions un rêve qui était de faire publier ce texte au *Moniteur belge* du 20 octobre 1997, comme réponse politique aux aspirations manifestées lors de la Marche Blanche du 20 octobre 1996. Si ce délai paraît un peu court, un travail important peut déjà être réalisé d'ici cette date dans le cadre de la Commission de la Justice du Sénat.

Lorsque ce texte sera publié au *Moniteur belge*, beaucoup de travail restera à accomplir pour moderniser notre procédure pénale.

In de eerste plaats zal iedere magistraat deze tekst moeten lezen en analyseren en vervolgens een regeling moeten treffen om de tekst op een optimale manier toe te passen. Het lijdt geen twijfel dat zowel voor het parket als voor de onderzoeksrechter of voor de kamer van inbeschuldigingstelling de werkdruk zal toenemen, wat een aanpassing vereist van personeel en middelen waarover de strafgerechten moeten kunnen beschikken.

Dat is precies waar de regering thans naar streeft in het kader van het meerjarenplan 1998-2000 dat in juli van dit jaar is goedgekeurd. Wegens het bijkomende werk dat voortaan van de strafgerechten gevraagd zal worden, bereiden de diensten een wetsontwerp voor dat de personeelsformatie van de magistratuur zal aanpassen.

Voorts dient te worden opgemerkt dat het wetsontwerp slechts een stap is in de modernisering van onze strafrechtspleging en dat in de nabije toekomst nog andere belangrijke stappen gezet moeten worden. Er kan worden verwezen naar onder meer de wetgeving op de bijzondere opsporingsmethoden, de bewijsmiddelen en de spijtoptanten, het internationaal strafrecht, waarvoor onderzoekscontracten zijn gesloten met de universiteiten van Leuven, Gent, Luik en Antwerpen. Er wordt ook gewerkt aan de hervorming van de politiediensten en de commissie-Franchimont is begonnen aan de tweede fase van de hervorming, waardoor ons Wetboek van Strafvordering volledig zal worden herzien en geharmoniseerd, met name door er een aantal specifieke hervormingen in op te nemen.

Wegens de omvang en het belang van een dergelijke hervorming heeft de minister voorgesteld om in juni 1998 in het Parlement een colloquium te houden waarop de leden van Kamer en Senaat in contact kunnen komen met al wie beroepshalve bij de Justitie betrokken is, magistraten, advocaten, hoogleraren, leden van de politiediensten, enz.

2. Krachtlijnen van de hervorming

De minister laat het aan de hoogleraren over de principes uit de voorliggende tekst in detail toe te lichten. Hij wil echter nu al de nadruk leggen op elementen uit het ontwerp die op politiek vlak van essentieel belang zijn.

1) Gezag over het onderzoek

In het wetsontwerp wordt het gezag van de magistraten over het gerechtelijk onderzoek duidelijk en ondubbelzinnig bekrachtigd. Zowel voor het opsporingsonderzoek als het gerechtelijk onderzoek bepaalt de tekst van het ontwerp uitdrukkelijk dat ze verlopen onder de leiding en het gezag van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter, die ook de volledige verantwoordelijkheid dragen. Deze fundamentele keuze werd tijdens de voorbereiding van de

D'abord, il appartiendra à chaque magistrat concerné de prendre connaissance et d'analyser ce texte puis de mettre au point une organisation permettant de l'appliquer d'une manière optimale. Il ne fait pas de doute que tant pour le parquet que pour le juge d'instruction ou les chambres des mises en accusation, une charge de travail supplémentaire sera demandée, ce qui nécessite une adaptation des cadres et des moyens dont doit disposer la justice pénale.

C'est précisément l'objet du travail que réalise actuellement le Gouvernement dans le cadre du plan pluriannuel 1998-2000 qu'il a approuvé en juillet de cette année. Je m'emploie actuellement à finaliser un projet de loi d'adaptation des cadres de la magistrature pour les adapter notamment sur la base du travail supplémentaire qui sera demandé par ce projet.

Il convient enfin de noter que ce projet n'est qu'une étape dans la modernisation de notre procédure pénale et que d'autres étapes très importantes doivent encore être franchies dans un avenir proche. On peut évoquer notamment les législations sur les techniques spéciales de recherche, les preuves et les repentis, le droit international pénal qui font l'objet de contrats de recherche avec les universités de Louvain, Gand, Liège et Anvers. La réforme des services de police ainsi que la deuxième étape de la réforme confiée à la «commission Franchimont» en vue de réformer et d'harmoniser complètement notre Code de procédure pénale y intégrant les différentes réformes ponctuelles sont actuellement en cours.

L'ampleur et l'importance d'une telle réforme ont incité le ministre à proposer la tenue en juin 1998 d'un colloque dans l'enceinte du Parlement pour réunir les parlementaires de la Chambre et du Sénat avec les professionnels de la Justice, magistrats, avocats, professeurs d'université, membres des services de police, etc.

2. Les grandes lignes de la réforme

Le ministre laisse aux professeurs d'université le soin d'expliquer d'une manière détaillée les principes contenus dans le texte à l'examen, mais, d'ores et déjà, il souhaite insister sur les points politiquement essentiels de ce projet.

1) L'autorité sur l'enquête

De manière parfaitement claire et précise, le projet de loi entend préciser et affirmer l'autorité de la magistrature sur les enquêtes judiciaires. Qu'il s'agisse de l'information ou de l'instruction, le texte du projet indique de manière expresse que l'enquête se fait sous la direction et l'autorité du procureur du Roi ou du juge d'instruction qui doivent en assumer la responsabilité. À aucun moment des travaux, ce choix fondamental n'a été remis en cause et la

tekst nooit in twijfel getrokken. De Kamercommissie voor de Justitie heeft zelfs willen verduidelijken dat het opsporingsonderzoek zich uitstrekt tot het proactieve onderzoek, waarvan een definitie aan het ontwerp werd toegevoegd.

Commission de la Justice de la Chambre a même souhaité le préciser en indiquant que l'information devait s'étendre à l'enquête proactive dont une définition a été ajoutée au projet.

Het ontwerp bevestigt tegelijkertijd dat de politiediensten het gezag van de rechterlijke macht ten volle moeten respecteren en loyaal met haar moeten samenwerken in de zoektocht naar de waarheid.

En parallèle, le projet réaffirme la nécessité pour les services de police de respecter complètement l'autorité judiciaire et de collaborer en toute loyauté avec elle pour la recherche de la vérité.

De Kamer heeft er nog aan toegevoegd dat de gerechtelijke instanties moeten kunnen beschikken over de middelen die zij nodig hebben voor het onderzoek en dat zij daarin niet mogen afhangen van de goodwill van de politiediensten.

La Chambre a également voulu préciser que les autorités judiciaires devaient avoir la maîtrise des moyens nécessaires pour l'enquête et ne devaient pas dépendre de la bonne volonté des services de police sur ce point.

De tekst benadrukt ook nog de bevoegdheid van de procureur des Konings en van de onderzoeksrechter om de politiedienst aan te wijzen die met het onderzoek wordt belast. Daarbij zijn de politiediensten verplicht onderling de gerechtelijke informatie uit te wisselen en over te zenden aan de dienst die door de verantwoordelijke magistraat met het onderzoek is belast.

Le texte insiste encore sur la compétence du procureur du Roi et du juge d'instruction de désigner le service de police chargé de l'enquête, sur l'obligation pour les services de police d'échanger entre eux l'information judiciaire et, en tout état de cause, de la transmettre au service chargé, par le magistrat responsable, de l'enquête.

Wat het gerechtelijk onderzoek betreft, wordt in het wetsontwerp duidelijk gekozen voor het behoud van de rol van de onderzoeksrechter zoals die nu bestaat, veeleer dan voor de aanstelling van een rechter van het onderzoek, die niet meer zelf onderzoeken zou uitvoeren maar wiens rol zich zou beperken tot het toezicht op de wettelijkheid ervan en het nemen van dwangmaatregelen.

Pour ce qui concerne l'instruction, le projet de loi fait clairement le choix du maintien du rôle actuel du juge d'instruction plutôt que de créer le juge de l'instruction qui ne ferait plus lui-même les enquêtes mais se contenterait d'en vérifier la légalité et d'ordonner les mesures de contrainte.

Tegelijkertijd wordt de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter tegenover het parket vergroot doordat hem zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie wordt ontnomen zonder dat dit gevolgen heeft voor zijn onderzoeksopdracht.

Parallèlement, l'indépendance du juge d'instruction se trouve augmentée par rapport au parquet du fait qu'il se voit retirer sa qualité d'officier de police judiciaire sans que cela n'affecte toutefois sa mission d'enquête.

Ten slotte dient erop te worden gewezen dat de onderzoeksrechter de mogelijkheid behoudt om voor bepaalde handelingen, bijvoorbeeld een autopsie of een onderzoek aan het lichaam, het dossier met toestemming van het parket naar het parket terug te zenden voor het vervolg van het onderzoek. De minister wenst deze mogelijkheid echter te beperken tot wat nu in de tekst staat.

Il convient enfin de noter la possibilité laissée au juge d'instruction, pour l'accomplissement de certains actes tels que l'autopsie ou l'exploration corporelle, de renvoyer le dossier au parquet avec l'accord de celui-ci pour la suite de l'enquête. Le ministre souhaite cependant limiter cette possibilité et ne pas l'étendre au-delà du texte actuel.

2) De rechten van de partijen in de strafrechtspleging

2) Les droits des parties dans la procédure pénale

Een van de belangrijkste eisen van de bevolking heeft betrekking op een uitbreiding van de rechten van de partijen in het strafproces, en met name die van het slachtoffer. Het voorliggende wetsontwerp komt duidelijk aan die wens tegemoet doordat onder andere worden gewaarborgd: de mogelijkheid voor de slachtoffers om het dossier in te zien tijdens het gerechtelijk onderzoek, de mogelijkheid voor elke partij om een kopie van elke afgelegde verklaring te krijgen, het recht om bijkomende onderzoeksdaden

L'une des principales aspirations de la population est d'augmenter les droits des parties au procès pénal et particulièrement ceux de la victime. Le projet de loi qui vous est soumis montre une très nette évolution dans ce sens en garantissant aux victimes la possibilité d'accéder au dossier pendant le cours de l'instruction, la possibilité pour toute partie d'obtenir une copie du procès-verbal lors de chaque déclaration effectuée, le droit de prendre l'initiative de demander des devoirs complémentaires en cours et à la fin de l'instruction,

te vragen zowel tijdens als aan het einde van het gerechtelijk onderzoek, het recht voor de familie van het slachtoffer om het lichaam te zien zelfs na een autopsie, het recht om op de hoogte te worden gehouden van de belangrijkste stappen in het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, het recht om vrijwillig tussen te komen in de procedure, de mogelijkheid om de volledige, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing te vragen van een opsporingshandeling die een gevaar betekent voor personen of goederen, het recht van het parket en de advocaat om informatie te verstrekken aan de pers over een lopend onderzoek, het principe van de verantwoordelijkheid van de gerechtelijke instanties met betrekking tot het opsporingsonderzoek en de bijstand aan de slachtoffers, de mogelijkheid van vrijwillige en gedwongen tussenkomst tijdens de strafrechtspleging.

Het doel van dit alles is de rechten van het slachtoffer zoveel mogelijk gelijk te schakelen met die van de persoon die wordt verdacht van een misdrijf.

3. Toezicht op het gerechtelijk onderzoek

Een van de belangrijkste doelstellingen van het ontwerp was ook de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid te verlenen om te beslissen over betwistingen tussen de onderzoeksrechter en een partij in het strafproces, en haar de controle op de gerechtelijke onderzoeken op te dragen. Er is immers gebleken dat alleen dit rechtscollege het nodige gezag bezit om deze taak te vervullen en kan beschikken over de nodige middelen om toezicht te houden op een dossier waarvan het kennis heeft genomen, hetzij in het kader van de voorlopige hechtenis, hetzij naar aanleiding van een betwisting over de inzage van het dossier of een verzoek om bijkomende onderzoeksdaden. Door haar opdracht om de gerechtelijke onderzoeken ambtshalve te controleren krijgt de kamer van inbeschuldigingstelling een duidelijke verantwoordelijkheid en worden bovendien de bevoegdheden van dit controlerende rechtscollege aanzienlijk uitgebreid, in die zin dat het voortaan de nodige maatregelen kan nemen om een optimale voortzetting van het onderzoek te waarborgen.

4. Sanctionering van de nietigheden van de procedure

Een andere belangrijke doelstelling van de voorliggende tekst is dat er sneller een sanctie wordt opgelegd bij eventuele onregelmatigheden van de procedure, namelijk nog vóór de zaak voor de vonnisrechter komt. Het ontwerp blijft op dit vlak nog beperkt, maar het tweede deel, dat momenteel wordt voorbereid, zal een volledige hervorming van het systeem van de nietigheden bevatten. Het ontwerp voorziet nu reeds in de mogelijkheid dat de inverdenkinggestelde deze onregelmatigheden opwerpt tijdens de regeling van de rechtspleging door de raadkamer. Hij kan ook

le droit pour la famille de la victime de voir le corps malgré l'autopsie, le droit d'être averti des principales étapes de la procédure au niveau de l'information et de l'instruction, le droit d'intervenir volontairement dans la procédure, la possibilité d'obtenir la levée totale, partielle ou assortie de condition d'un acte présentant un danger pour les personnes ou les biens, le droit du parquet et de l'avocat d'informer la presse d'un dossier judiciaire en cours, le principe de la responsabilité des autorités judiciaires dans l'information et l'assistance des victimes, la possibilité de l'intervention volontaire et forcée dans la procédure pénale.

L'objectif poursuivi est de placer le plus possible sur un pied d'égalité les droits de la victime par rapport à ceux de la personne soupçonnée d'avoir commis l'infraction.

3. La surveillance de l'instruction

L'un des objectifs essentiels du projet est aussi de faire de la chambre des mises en accusation la juridiction chargée de sanctionner les litiges survenant entre le juge d'instruction et une partie au procès pénal ainsi que d'en faire un organe de contrôle des instructions. Il est en effet apparu que cette juridiction seule dispose de l'autorité nécessaire pour jouer ce rôle et pourra disposer des moyens nécessaires pour suivre le dossier qu'elle aura l'occasion de connaître soit dans le cadre de la détention préventive soit à l'occasion de la survenance d'un litige concernant l'accès au dossier ou la demande de devoirs complémentaires. La mission de contrôler d'office les instructions permettra de responsabiliser les chambres des mises en accusation et de renforcer considérablement les pouvoirs de cette juridiction de contrôle en lui permettant de prendre les mesures utiles pour une poursuite optimale de l'instruction.

4. La sanction des nullités de la procédure

Un autre objectif important du texte à l'examen est de permettre la sanction plus rapide des irrégularités de procédure avant même que l'affaire ne vienne devant le juge du fond. Si le projet reste encore limité sur ce plan, il est prévu, dans la seconde partie du projet en cours de préparation, une révision complète du système des nullités. Le projet prévoit déjà la possibilité pour l'inculpé de soulever des irrégularités de procédure lors du règlement de celle-ci par la chambre du conseil ainsi que la possibilité d'introduire un pourvoi en cassation contre l'arrêt de la chambre des

cassatieberoep instellen tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling die bij de regeling van de rechtspleging beslist over de middelen betreffende de regelmatigheid van de rechtspleging.

Besluit

Tijdens de voorbereiding van dit wetsontwerp heeft de regering gepoogd enerzijds zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de wens van de partijen in het strafproces, en met name van het slachtoffer, om over legitieme rechten te beschikken, en anderzijds om zoveel mogelijk lessen te trekken uit het verslag van de commissie-Dutroux-Nihoul en consorten van 15 april 1997.

De regering herhaalt haar vast besluit om de modernisering van het Wetboek van Strafvordering voort te zetten en het Parlement zo snel mogelijk een nieuw ontwerp tot volledige herziening van het Wetboek van Strafvordering voor te leggen met de hulp van de Commissie voorgezeten door professor Franchimont.

Vandaag wil de regering het Parlement vragen het voorliggende ontwerp zo snel mogelijk goed te keuren zodat de legitieme verwachtingen kunnen worden ingelost van hen die reeds bij een proces betrokken zijn en dit ontwerp met het grootste ongeduld afwachten.

III. INLEIDENDE UITEENZETTING NAMENS DE COMMISSIE STRAFPROCESRECHT (1)

A. Uiteenzetting van professor Franchimont

Men zal zich ongetwijfeld herinneren dat een van de eerste initiatieven van de Commissie strafprocesrecht, toen zij de krachtlijnen van het ontwerp had vastgelegd en al meer dan een jaar werkzaam was, haar vraag was om gehoord te worden door de commissie voor de Justitie van de Senaat. Dat is gebeurd op 30 juni 1992.

De Commissie strafprocesrecht heeft ook een aantal verantwoordelijken van hervormingscommissies in het buitenland geraadpleegd. Zij heeft eveneens een enquête gehouden bij 1 800 personen die aan het strafproces deelnemen (parketmagistraten, magistraten van de zetel, onderzoeksrechters en advocaten).

Vervolgens heeft zij een eerste ontwerp opgesteld dat aan de korpschefs is voorgelegd.

(1) Op uitnodiging van de Commissie voor de Justitie hebben de professoren Franchimont, Van den Wyngaert, Bosly en Traest, alsook mevrouw Sadzot deelgenomen aan de bespreking van het onderwerp.

mises en accusation qui, au moment du réglement de la procédure, se prononce sur des moyens touchant à la régularité de la procédure.

Conclusions

Durant la procédure préparatoire de ce projet de loi, le Gouvernement s'est dès lors attaché à rencontrer au maximum le souci des parties au procès pénal et particulièrement de la victime de disposer de droits légitimes et de tirer le plus d'enseignements possibles du rapport de la commission Dutroux-Nihoul et consorts du 15 avril 1997.

Le Gouvernement tient à réaffirmer sa volonté de poursuivre la modernisation du Code de procédure pénale et de soumettre au Parlement un nouveau projet de réforme complet du Code de procédure pénale dans les meilleurs délais avec l'aide de la commission présidée par M. le professeur Franchimont.

Son souhait est maintenant de demander au Parlement d'approuver le projet qui lui est soumis le plus rapidement possible de manière à rencontrer l'attente légitime de tous ceux qui sont déjà concernés par des procédures en cours et qui attendent ce projet avec la plus grande impatience.

III. EXPOSÉ INTRODUCTIF FAIT AU NOM DE LA COMMISSION POUR LE DROIT DE LA PROCEDURE PÉNALE (1)

A. Exposé du professeur Franchimont

On se souviendra sans doute que l'une des premières initiatives prises par la Commission pour le droit de la procédure pénale, lorsqu'elle eut dégagé les lignes de force du projet, et alors qu'elle travaillait depuis plus d'un an, fut de demander à être reçue par la commission de la Justice du Sénat, ce qui fut fait le 30 juin 1992.

La Commission pour le droit de la procédure pénale s'est également entretenue avec un certain nombre de responsables des commissions de réforme à l'étranger. Elle a également mené une enquête auprès de 1 800 personnes participant au procès pénal (magistrats du ministère public, magistrats assis, juges d'instruction et avocats).

Elle a ensuite établi un premier projet, qui a été soumis aux chefs de corps.

(1) À l'invitation de la commission de la Justice, les professeurs Franchimont, Van den Wyngaert, Bosly et Traest, ainsi que Mme Sadzot ont participé à la discussion du projet.

Over het onderwerp is op 26 mei 1994 een colloquium gehouden waaraan alle beroepscategorieën hebben deelgenomen die bij de voorgestelde hervormingen betrokken zijn.

Sommigen hebben de Commissie verweten dat zij te ver is gegaan en anderen dat zij niet ver genoeg is gegaan.

De Commissie heeft haar voorstellen opnieuw onderzocht in het licht van de geformuleerde opmerkingen. Het ontwerp werd vervolgens ingediend in de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Het is nuttig te herinneren aan de doelstellingen van het ontwerp alsook aan de opeenvolgende fasen waarin het zich ontwikkeld heeft.

Het ontwerp heeft een drievoudige doelstelling:

1) Een beter evenwicht tot stand brengen tussen de rechten en de plichten van alle partijen bij een strafproces. Wij beschikten over een autoritair wetboek dat dateert van 1808 en waarin de in verdenking gestelde, de verdachte en de burgerlijke partij nagenoeg geen rechten hadden.

De Commissie heeft die rechten van de verschillende partijen in evenwicht willen brengen, niet door ze te beperken maar door integendeel de rechten van eenieder (openbaar ministerie, onderzoeksrechter, benadeelde partij, verdachte, inverdenkinggestelde) uit te breiden.

Dat doel is de Commissie ook bij haar opeenvolgende werkzaamheden voor ogen blijven houden.

2) aan de burgerlijke partij en aan de benadeelde persoon dezelfde rechten geven als aan de niet-aangehouden verdachte. Het arrest van het Arbitragehof van 18 juli 1997 (arrest nr. 54/97, *Belgisch Staatsblad* van 3 oktober 1997 - zie bijlage C van dit verslag) heeft impliciet gelijk gegeven aan de Commissie door te stellen dat er geen sprake is van discriminatie wanneer aan de burgerlijke partij niet dezelfde rechten gegeven worden als aan de aangehouden verdachte inzake de toegang tot het strafdossier.

Het is duidelijk dat alles wat betrekking heeft op de inzage van het dossier tijdens de voorlopige hechtenis aan een ander doel beantwoordt.

Dat streven naar een gelijke behandeling van de benadeelde partij en de verdachte — die in het kader van het opsporingsonderzoek zeker nog voor verbetering vatbaar is — was al aan de oppervlakte gekomen lang vóór de installatie van de Commissie, namelijk bij monde van professor Bekaert. Een artikel van M. Du Jardin, *«La personne lésée dans l'action pénale»*, R.D.P. 1968-1969, blz. 673 — handelde eveneens over het thema van het slachtoffer in de strafrechtspleging.

Het gaat hier om een essentieel probleem waarvan de oplossing jaren heeft gevergd.

Un colloque a eu lieu sur le sujet, le 26 mai 1994, rassemblant toutes les catégories professionnelles concernées par les réformes proposées.

Certains reprochaient à la commission d'aller trop loin, et d'autres pas assez.

La commission a réexaminé l'ensemble de ses propositions sur la base des observations formulées. Le projet a ensuite été déposé à la Chambre des représentants.

Il est utile de rappeler les objectifs du projet, et son évolution au cours des étapes successives qu'il a franchies.

Le projet poursuivait trois objectifs essentiels:

1) réaliser un meilleur équilibre entre les pouvoirs et les devoirs de chacun des participants au procès pénal. Nous avions un code autoritaire datant de 1808, où les pouvoirs de l'inculpé, du prévenu et de la partie civile étaient pratiquement nuls.

La commission a voulu rééquilibrer ces pouvoirs, non dans le sens de leur réduction, mais au contraire en augmentant les pouvoirs de chacun (ministère public, juge d'instruction, partie lésée, prévenu, inculpé).

Le même objectif continuera à inspirer la suite des travaux de la commission.

2) conférer à la partie civile, ainsi qu'à la personne lésée, les mêmes droits qu'à un inculpé non détenu. L'arrêt de la Cour d'arbitrage du 18 juillet 1997 (arrêt nº 54/97, *Moniteur belge* du 3 octobre 1997 - voir l'annexe C du présent rapport) a donné implicitement raison à la commission, en disant qu'il n'était pas discriminatoire de ne pas donner à la partie civile les mêmes droits qu'à l'inculpé détenu en ce qui concerne l'accès au dossier répressif.

Il est clair que tout ce qui concerne l'accès au dossier pendant la détention préventive répond à un autre but.

Cette volonté de mettre sur le même pied la partie lésée et la personne suspectée, volonté dont la mise en œuvre devra encore être améliorée dans le cadre de l'information, s'était déjà exprimée bien avant l'installation de la commission, par la voix du professeur Bekaert. Un article de M. Du Jardin — «La personne lésée dans l'action pénale», R.D.P. 1968-1969, p. 673 — avait également abordé le thème de la victime dans le procès pénal.

Il s'agit là d'un problème essentiel, auquel il aura fallu des années pour porter remède.

3) komaf maken met het dogmatisme. Volgens de klassieke theorie is de voorbereidingsfase van het proces inquisitoir en de vonnisfase accusatoir.

Het is de bedoeling meer procedures op tegenspraak in te voeren in het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, aangezien op de terechtzitting in ieder geval rekening zal moeten worden gehouden met het strafdossier.

Er moet ook een einde gemaakt worden aan de discussie over de keuze tussen onderzoeksrechter en «rechter van het onderzoek».

De Commissie heeft zeer duidelijk stelling genomen ten voordele van de onderzoeksrechter.

In het wetsontwerp worden evenwel aan de onderzoeksrechter taken toegewezen die, op sommige punten, zeer veel gelijkenis vertonen met de taken van een «rechter van het onderzoek».

Het ontwerp voorzag in vijf krachtlijnen:

A) de gedeeltelijke codificatie van het opsporingsonderzoek;

B) de omschrijving van de taak van de onderzoeksrechter;

C) het geheim karakter van het opsporingsonderzoek en van het gerechtelijk onderzoek en de wettelijke uitzonderingen;

D) de rechtsmiddelen tijdens het opsporingsonderzoek en tijdens het gerechtelijk onderzoek;

E) het toezicht op de regelmatigheid door de onderzoeksgerechten.

In de memorie van toelichting van de regering worden hieraan twee punten toegevoegd:

— de plaats van het slachtoffer in het opsporingsonderzoek en in het gerechtelijk onderzoek (de voornaamste bepalingen bevonden zich evenwel reeds in het voorontwerp);

— het versterkte gezag van de procureur des Konings en van de onderzoeksrechter over de politiediensten en de verduidelijking van hun respectieve plichten.

Er zij aan herinnerd dat de opdracht van de Commissie verband hield met de betrekkingen tussen de gerechtelijke instanties en de politie. De Commissie heeft het probleem van de betrekkingen tussen de politiediensten onderling niet behandeld.

In de volgende uiteenzetting worden voornamelijk de bovenvermelde punten A) en B) toegelicht.

A) De gedeeltelijke codificatie van het opsporingsonderzoek:

Het Wetboek van Strafvordering bevat geen regels betreffende het opsporingsonderzoek. Het gaat om een «pretoriaanse» instelling die mettertijd is

3) sortir du dogmatisme. La théorie classique était que la phase préparatoire du procès était inquisitoire et la phase de jugement accusatoire.

Le but est d'introduire beaucoup plus de contradiction dans le cadre de l'information et de l'instruction, puisque, lors de la procédure d'audience, il faudra en tout état de cause tenir compte du dossier répressif.

Il faut sortir aussi de la discussion sur le choix entre juge d'instruction et juge de l'instruction.

La commission a, il est vrai, pris position très nettement en faveur du premier.

Le projet de loi donne cependant au juge d'instruction des missions qui, par certains aspects, s'apparentent davantage à celles d'un juge de l'instruction.

Le projet comportait cinq lignes de force:

A) la légalisation partielle de l'information;

B) la définition du rôle du juge d'instruction;

C) le secret de l'information et de l'instruction, avec des exceptions légales;

D) les recours pendant l'information et l'instruction;

E) le contrôle et la surveillance de la régularité, exercé par les juridictions d'instruction.

L'exposé des motifs du Gouvernement ajoutait deux éléments:

— la place de la victime dans la procédure d'information et d'instruction (mais l'essentiel se trouvait déjà dans l'avant-projet);

— l'autorité renforcée du procureur du Roi et du juge d'instruction sur les services de police et la clarification de leurs obligations respectives.

Rappelons que la mission impartie à la commission concernait les rapports entre les autorités judiciaires et les polices. Elle n'a pas traité la question des rapports entre les polices.

L'exposé qui suit s'attachera essentiellement à commenter les points A) et B) précités.

A) La légalisation partielle de l'information:

Le Code d'instruction criminelle ne prévoit pas l'information. Il s'agit d'une institution prétorienne, qui s'est créée au fil du temps. La philosophie du Code

gegroeid. Het Wetboek van Strafvordering huldigde de volgende filosofie: gaat het om een eenvoudige zaak, dan kan er meteen gedagvaard worden en heeft het onderzoek plaats op de terechtzitting; gaat het om een ingewikkelde zaak met betrekking tot een misdaad of een wanbedrijf, dan is een gerechtelijk onderzoek noodzakelijk.

Het opsporingsonderzoek is mettertijd zo belangrijk geworden dat voor 92 % van de zaken die voor de correctionele rechtbank worden behandeld, geen gerechtelijk onderzoek is gevoerd.

A. 1.) Definitie

De definitie van het opsporingsonderzoek is vrij klassiek. Ze omvat niet alleen het onderzoek dat door de gerechtelijke politie wordt verricht maar ook de proactieve recherche (het in artikel 5 van het ontwerp voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, tweede lid).

Dat laatste punt, dat niet in het oorspronkelijk ontwerp voorkwam, is eraan toegevoegd tijdens de bespreking in de Kamer.

Essentieel is dat de proactieve recherche alleen mogelijk is met de voorafgaande toestemming van het openbaar ministerie.

A. 2.) Leiding

De Commissie heeft opnieuw bevestigd dat het opsporingsonderzoek geleid moet worden door het openbaar ministerie.

Uit rechtsvergelijking blijkt dat dat trouwens zo is in alle West-Europese landen.

In haar werk «Procédures pénales d'Europe» van 1995 benadrukt mevrouw Delmas-Marty dit feit.

Luidens dat werk heeft dit principe aanleiding gegeven tot toepassingsmoeilijkheden en wel om twee redenen:

— het tekortschieten van de politie als ze het openbaar ministerie moet informeren;

— de passiviteit van het openbaar ministerie in het verder verloop van het onderzoek.

De recente gebeurtenissen in België hebben dit ten overvloede geïllustreerd.

Het is dus logisch dat herbevestigd wordt dat het openbaar ministerie en niet de politiediensten bevoegd zijn om het onderzoek te leiden.

De Commissie heeft eraan toegevoegd dat het de procureur des Konings is die oordeelt of het opportuun is te vervolgen. Dat is in feite een «pretoriaans» principe daar er geen wettelijke bepaling voorhanden is.

d'instruction criminelle était la suivante: s'il s'agit d'une affaire simple, on peut procéder par voie de citation directe, et l'instruction a lieu à l'audience; s'il s'agit d'une affaire complexe relative à un crime ou un délit, elle doit être mise à l'instruction.

L'information a pris progressivement tant d'importance qu'à l'heure actuelle, 92 % des affaires qui aboutissent au tribunal correctionnel n'ont pas fait l'objet d'une instruction.

A. 1.) Définition

La définition donnée à l'information est assez classique, si ce n'est qu'elle comprend non seulement les investigations de la police judiciaire, mais aussi la recherche proactive (article 28*bis*, § 1er, alinéa 2, proposé à l'article 5 du projet).

Cet élément, qui ne figurait pas dans le projet initial, a été inséré lors de la discussion à la Chambre.

Un point essentiel est que la recherche proactive doit se faire avec l'autorisation préalable du ministère public.

A. 2.) Direction

La commission a réaffirmé que la direction de l'information appartient au ministère public.

Une étude de droit comparé montre qu'il en est d'ailleurs ainsi dans tous les pays d'Europe occidentale.

Dans son ouvrage intitulé «Procédures pénales d'Europe», et daté de 1995, Mme Delmas-Marty souligne ce fait.

Ce principe a donné lieu à des difficultés d'application, pour deux raisons, suivant cet ouvrage:

— la défaillance de la police dans son devoir d'information du ministère public;

— la passivité de ce dernier dans le déroulement des investigations.

Ceci a été illustré lors des récents événements que la Belgique a connus.

La logique impose dès lors de renforcer encore le pouvoir de direction du ministère public sur les services de police.

La commission a ajouté que le procureur du Roi jugeait de l'opportunité des poursuites. C'est, en fait, un principe prétorien, car il n'existe pas de disposition légale à ce sujet.

Het woord «oordeelt» is met opzet gebruikt omdat het hier bijna gaat om een jurisdictionele bevoegdheid.

In de geest van de Commissie hoort de procureur des Konings immers meer tot de magistratuur dan tot de uitvoerende macht.

De regering heeft er evenwel aan toegevoegd dat zulks diende te gebeuren met inachtneming van de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek, die betrekking hebben op de richtlijnen van het College van procureurs-generaal.

A. 3.) Taken van het openbaar ministerie

Het openbaar ministerie heeft de volgende taken:

— het heeft een algemene opsporingsplicht en een algemeen opsporingsrecht (artikel 28*ter*);

— het kan geen dwangmiddelen gebruiken, behalve de uitzonderingen waarin de wet voorziet, onder andere de inbeslagneming. Alleen artikel 35 van het Wetboek van Strafvordering staat inbeslagneming toe bij heterdaad, hoewel inbeslagneming in de praktijk zeer vaak voorkomt. Ook op dat punt heeft de Commissie rekening willen houden met de heersende praktijken;

— het waakt over de wettelijkheid en de loyauteit van de bewijsmiddelen; de Commissie had deze bepaling willen toevoegen voor de onderzoeksrechter maar de regering heeft deze taak aan het openbaar ministerie opgedragen;

— het heeft het recht de politiediensten te vorderen;

— er is afgestapt van de thans geldende eis dat er ernstige en uitzonderlijke omstandigheden moeten bestaan opdat de procureur des Konings kan optreden buiten zijn arrondissement; zoals de onderzoeksrechter heeft ook de procureur des Konings het recht onderzoekshandelingen te laten uitvoeren in een ander arrondissement wanneer een zaak geldig bij hem aanhangig is gemaakt.

A. 4.) Openbaar ministerie en politie

De bepalingen die op dit punt in het voorliggend ontwerp zijn ingevoegd, zijn afkomstig van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de regering.

Zo werden er drie punten ingevoegd, ingegeven door de gebeurtenissen tijdens de zomer van 1996:

— agenten die op eigen initiatief handelen, moeten de procureur des Konings inlichten (artikel 28*ter*, § 2);

— de procureur des Konings kan de politiedienst(en) aanwijzen (artikel 28*ter*, § 3);

Deze bepaling wil voorkomen dat een andere dienst zich bemoeit met de keuze die de procureur des

Le terme «juger» a été utilisé à dessein, car il s'agit d'un pouvoir quasi juridictionnel.

En effet, dans l'esprit de la commission, le procureur du Roi se rattache davantage à la magistrature qu'à l'exécutif.

Le Gouvernement a cependant ajouté que cela devait se faire dans le respect des articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire, qui concernent les directives du Collège des procureurs généraux.

A. 3.) Mission du ministère public

La mission du ministère public est la suivante:

— il a un devoir et un droit général d'information (article 28*ter)*;

— il ne dispose pas de moyens de contrainte, sauf les exceptions prévues par la loi, et notamment les saisies. Dans le C.I.C., seul l'article 35, en matière de flagrant délit, permettait les saisies, alors que celles-ci sont pratiquées très couramment. Sur ce point également, la commission a voulu tenir compte de la réalité sur le terrain;

— il veille à la légalité et à la loyauté des moyens de preuve; cet élément, prévu par la commission pour le juge d'instruction, a été ajouté ici par le Gouvernement;

— il a le droit de requérir les services de police;

— l'exigence actuelle de circonstances graves et exceptionnelles pour que le procureur du Roi puisse agir en dehors de son arrondissement est abandonnée; comme le juge d'instruction, le procureur du Roi, lorsqu'il est valablement saisi d'une affaire, a le droit de faire procéder à des devoirs dans un autre arrondissement.

A. 4.) Le ministère public et la police

Les textes insérés à ce sujet dans le projet à l'examen l'ont été par la Chambre des représentants et le Gouvernement.

Trois éléments ont ainsi été ajoutés, qui s'inspirent des événements survenus durant l'été 1996:

— l'obligation des policiers agissant d'initiative d'informer le procureur du Roi (article 28*ter*, § 2);

— la désignation du ou des services de police par le procureur du Roi (article 28*ter*, § 3);

L'esprit de cette disposition est que lorsque le procureur du Roi a opéré ce choix, un autre service ne

Konings heeft gemaakt (behalve in bijzondere gevallen zoals wanneer een beroep wordt gedaan op gespecialiseerde laboratoria van de rijkswacht of de gerechtelijke politie.

— wanneer een politiedienst aan de procureur des Konings niet het vereiste personeel kan geven, staat er een procedure open. Immers, het gebeurt wel eens meer dat procureurs des Konings of onderzoeksrechters een weigering te horen krijgen van een politiedienst om een of andere onderzoekshandeling uit te voeren omdat er geen manschappen beschikbaar zijn. In dat geval deelt de procureur des Konings het dossier mee aan de procureur-generaal, die de zaak voorlegt aan het College van procureurs-generaal, waarvan de minister deel uitmaakt.

Op dat ogenblik dient er te worden uitgemaakt welke politietaak prioriteit krijgt.

A. 5.) Openbaar ministerie en onderzoeksrechter

De onderzoekshandelingen en het opsporingsrecht vervallen wanneer de zaak aanhangig wordt gemaakt bij de onderzoeksrechter.

In dat geval kan het parket niet bewust een gelijklopend onderzoek uitvoeren.

Verplichte inonderzoekstelling

Dit probleem is door de Kamer behandeld. De minister heeft toen verklaard te verkiezen dat probleem met een circulaire af te wikkelen, in het kader van de richtlijnen van de procureurs-generaal. Uiteindelijk is geen enkele bepaling over dat onderwerp opgenomen.

Mini-onderzoek (artikel 28*septies*)

De regering heeft een artikel 28*septies* ingevoegd, volgens hetwelk de procureur des Konings de zaak aanhangig kan maken bij de onderzoeksrechter om hem te vorderen bepaalde onderzoekshandelingen uit te voeren.

De onderzoeksrechter kan de gevraagde handeling uitvoeren en het dossier terugzenden aan de procureur des Konings of beslissen het dossier aan zich te trekken.

Het mini-onderzoek geldt niet voor de voorlopige hechtenis, de bewakings- en afluistermaatregelen in artikel 90*ter* van het Wetboek van Strafvordering, noch voor de huiszoekingen.

Gelet op de ernst van die laatste maatregel — wie een huiszoeking heeft meegemaakt, weet maar al te goed welke schokkende ervaring dat is —, was de Commissie van oordeel dat de onderzoeksrechter met het geheel van het dossier belast moet zijn.

Daar staat tegenover dat het mini-onderzoek betrekking kan hebben op een lijkschouwing, een onderzoek aan het lichaam, een inbeslagneming, een sluiting van een instelling.

peut pas interférer (sauf cas particuliers, tels de recourir à celui des laboratoires spécialisés de la gendarmerie ou de la police judiciaire).

— si un service de police ne peut donner les effectifs nécessaires, une procédure est prévue. En effet, il n'est pas rare que des procureurs du Roi ou des juges d'instruction se heurtent à un refus d'un service de police d'exécuter tel ou tel devoir, à raison d'un manque d'effectifs. Il est prévu que, dans ce cas, le procureur du Roi transmet le dossier au procureur général, qui saisit le Collège des procureurs généraux, où le ministre est présent.

Il s'agit d'un arbitrage à opérer entre les priorités policières.

A. 5.) Le ministère public et le juge d'instruction

Les devoirs et le droit d'information cessent si le juge d'instruction est saisi.

Il ne peut y avoir d'enquête parallèle menée sciemment par le parquet dans cette hypothèse.

Mise à l'instruction obligatoire

Ce problème a été discuté à la Chambre. Le ministre a déclaré qu'il préférait régler ce problème par voie de circulaire, dans le cadre des directives des procureurs généraux. Aucune disposition n'a finalement été introduite à cet égard.

Mini-instruction (article 28*septies*)

Le Gouvernement a introduit un article 28*septies* aux termes duquel le procureur du Roi peut saisir le juge d'instruction pour lui demander un devoir d'instruction déterminé.

Le juge d'instruction peut exécuter le devoir demandé et renvoyer le dossier au procureur du Roi, ou décider d'évoquer le dossier.

La mini-instruction ne peut pas s'appliquer à la détention préventive, à la surveillance et aux écoutes prévues à l'article 90*ter* C.I.C., ni aux perquisitions.

La commission a estimé que, vu la gravité de cette dernière mesure — tous ceux qui ont vécu une perquisition soulignent à quel point cette expérience est traumatisante —, il fallait que le juge d'instruction soit en charge de l'ensemble du dossier.

Par contre, la mini-instruction peut concerner une autopsie, une exploration corporelle, une saisie, une fermeture d'établissement.

Overigens mag men niet vergeten hoeveel bijzondere wetten in dwangmaatregelen voorzien.

A. 6.) Rechten van de burgers, slachtoffers en verdachten

a) Rechten van de burgers

Het ontwerp voert een aantal rechten in voor alle burgers en dus niet alleen voor de slachtoffers en de in verdenking gestelden. De strafrechtspleging vormt immers zowat de toetssteen voor eenieders vrijheid.

a) 1. Het eerste van die rechten is dat iedereen een kopie ontvangt van het proces-verbaal van zijn verhoor. Dat geldt voor de verdachte, de persoon die wordt ondervraagd bij een verkeersongeval, enz.

Aangezien de procedure op dat punt niet op tegenspraak verloopt, kan de persoon die een kopie van zijn verhoor ontvangt, kennis nemen van eventuele hiaten in zijn verklaring, het document aan zijn advocaat overzenden... Dit voorstel is niet zo nieuw: procureur-generaal Cornil heeft dat al in 1931 voorgesteld.

Voorbehoud wordt evenwel gemaakt op twee punten:

— de kopie kan onmiddellijk overhandigd worden of binnen een maand opdat de confrontatie kan gebeuren zonder dat de verhoorde personen de kans krijgen de tekst van hun verklaringen aan elkaar door te geven;

— in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan de mededeling van de kopie met zes maanden worden uitgesteld (de tekst verwijst niet uitdrukkelijk naar de georganiseerde criminaliteit). De regering heeft de mogelijkheid toegevoegd dat die termijn eenmaal kan worden verlengd.

Richtlijnen voor het parket zullen bepalen in welke gevallen de afgifte van een kopie kan worden uitgesteld.

a) 2. Het tweede recht dat aan elke burger wordt toegekend, bestaat erin dat hij gebruik mag maken van elk document in zijn bezit en het bij zijn dossier mag voegen zonder dat het verhoor daardoor mag worden uitgesteld;

a) 3. Kortgeding in strafzaken (artikel 28*sexies*): iedere persoon die geschaad wordt door een opsporingshandeling met betrekking tot zijn goederen, kan aan de procureur des Konings de opheffing ervan vragen.

Een dergelijke maatregel werd eveneens ingevoerd in het kader van het gerechtelijk onderzoek. Deze procedure kan haar nut hebben wanneer men bijvoorbeeld in beslag genomen stukken van de boekhouding wil terugkrijgen.

Par ailleurs, il ne faut pas oublier le nombre important des lois spéciales existantes, qui prévoient des mesures de contrainte.

A. 6.) Droits des citoyens, des victimes et des suspects

a) Droits des citoyens

Le projet crée des droits pour tous les citoyens, et pas seulement pour les victimes et les inculpés, la procédure pénale étant la pierre de touche de la liberté de chacun.

a) 1. Le premier de ces droits est celui de recevoir une copie du procès-verbal de son audition. Cela vaut pour tous: personne suspectée, personne interrogée à l'occasion d'un accident de roulage, etc.

Dans la mesure où, à ce stade, la procédure n'est pas contradictoire, cela permet à la personne qui reçoit copie de son interrogatoire de prendre conscience des lacunes éventuelles de sa déclaration, de fournir ce document à son avocat, ... Cette proposition n'est pas neuve. En 1931, le procureur général Cornil la formulait déjà.

Deux réserves ont cependant été prévues:

— la copie peut être remise immédiatement ou dans le mois, pour que les confrontations puissent avoir lieu sans que les personnes interrogées aient l'occasion de se remettre les unes aux autres le texte de leurs déclarations;

— la communication peut être retardée de six mois en cas de circonstances graves et exceptionnelles (la criminalité organisée n'est pas explicitement visée par le texte). Le Gouvernement a ajouté la possibilité de renouveler une fois ce terme.

Des directives du parquet définiront dans quels cas la remise de la copie peut être différée.

a) 2. Le second droit reconnu à tout citoyen est d'utiliser tous les documents en sa possession et, sans retarder l'interrogatoire, de les faire joindre au dossier.

a) 3. Le référé pénal (art. 28*sexies*): toute personne lésée quant à ses biens par un acte d'information peut en demander la levée au procureur du Roi.

Une mesure similaire est prévue dans le cadre de l'instruction. Cette procédure est utile, par exemple, pour récupérer une comptabilité qui a fait l'objet d'une saisie.

Tegenover de procureur des Konings heeft men te maken met voluntaire rechtspraak en tegenover de onderzoeksrechter met contentieuze rechtspraak. Een mogelijkheid van beroep staat open voor de kamer van inbeschuldigingstelling.

De voorkeur is uitgegaan naar deze procedure boven het burgerlijk kortgeding, waar de aanwijzing van een advocaat door de minister extra kosten meebrengt en waar de kortgedingrechter bovendien het volledige strafdossier helemaal niet kent.

b) Rechten van slachtoffers en nabestaanden

b) 1. De Kamer heeft een nieuw artikel 6 ingevoegd, volgens hetwelk de nabestaanden, ingeval een autopsie wordt bevolen, de toestemming krijgen het stoffelijk overschot te zien zo zij dat vragen.

Volgens het nieuwe artikel 43 moeten de slachtoffers en hun nabestaanden correct worden bejegend.

b) 2. De verklaring die de benadeelde kan afleggen zonder zich burgerlijke partij te stellen, opent een aantal rechten: het recht om op de hoogte te worden gebracht van het gevolg dat aan de zaak wordt gegeven, van de seponering, van het instellen van een gerechtelijk onderzoek of van het bepalen van de rechtsdag voor de raadkamer.

In de algehele hervorming van de procedure wil de Commissie vanaf het stadium van het opsporingsonderzoek een aantal rechten invoeren voor de benadeelde.

c) Rechten van slachtoffers en verdachten

In het kader van een opsporingsonderzoek kunnen noch de slachtoffers, noch de verdachten inzage krijgen van het dossier. Evenmin hebben zij het recht een bijkomende onderzoekshandeling te vragen.

In het ontwerp van algehele hervorming zal daarentegen worden bepaald dat wanneer er geen gerechtelijk onderzoek plaatsheeft en het openbaar ministerie een rechtstreekse dagvaarding wil sturen, het voordien de persoon die een verklaring als benadeelde heeft gedaan en de verdachte op de hoogte moet brengen dat vervolging zal worden ingesteld en dat het dossier te hunner beschikking staat vóór de dagvaarding zodat ze aanvullende onderzoekshandelingen kunnen vragen en hun rechten kunnen laten gelden (onder meer zich burgerlijke partij stellen).

A. 7.) Opsporingsonderzoek en pers

De wet voorzag niet in geheimhouding voor het opsporingsonderzoek noch voor het gerechtelijk onderzoek en tot dusver paste men alleen de bepalingen toe op de schending van het beroepsgeheim.

Per definitie sloeg dat alleen op personen die door hun staat of hun beroep tot zwijgplicht gehouden waren.

Il s'agit d'une procédure gracieuse vis-à-vis du procureur du Roi et contentieuse par rapport au juge d'instruction. Un appel est prévu devant la chambre des mises en accusation.

Cette procédure a été préférée à celle du référé civil, où la désignation d'un avocat par le ministre entraîne des frais supplémentaires, et où, en outre, le juge des référés n'a nullement connaissance de l'ensemble du dossier répressif.

b) Droits des victimes et des proches

b) 1. En ce qui concerne les victimes et les proches, un article 6 nouveau introduit à la Chambre prévoit que, lors d'une autopsie, les proches peuvent demander à voir le corps.

L'article 43 nouveau stipule que les victimes et leurs proches doivent être traités de façon correcte.

b) 2. La déclaration de partie lésée, que l'on peut faire sans devoir se constituer partie civile, ouvre un certain nombre de droits: droits d'être informé des suites de l'affaire, de savoir si l'affaire est classée sans suite, de savoir si l'affaire est mise à l'instruction ou est fixée devant la chambre du conseil.

La commission envisage, dans la réforme globale de la procédure, de créer des droits pour la partie lésée, dès le stade de l'information.

c) Droits des victimes et des suspects

Dans le cadre de l'information, les victimes et les suspects n'ont pas accès au dossier et n'ont pas le droit de solliciter un devoir complémentaire.

Par contre, dans le projet de réforme globale, il est prévu que, lorsqu'il n'y a pas d'instruction, et que le ministère public agit par voie de citation directe, il doit, avant de lancer celle-ci, prévenir la personne qui a fait une déclaration de partie lésée et le suspect de son intention de poursuivre, et de ce que le dossier est à leur disposition avant la citation, de sorte que des devoirs complémentaires puissent être demandés et qu'ils puissent faire valoir leurs droits (se constituer partie civile notamment).

A. 7.) L'information et la presse

Le secret de l'information et de l'instruction n'était pas prévu par la loi, et l'on n'appliquait jusqu'à présent que les dispositions relatives à la violation du secret professionnel.

Par définition, cela ne concernait que les personnes dépositaires d'un secret par état ou par profession.

Met de nieuwe regeling is het zo dat eenieder die in welke hoedanigheid ook aan het opsporingsonderzoek deelneemt, de geheimhouding moet nakomen, anders is hij strafbaar volgens de bepalingen van artikel 458 van het Strafwetboek.

Het openbaar ministerie kan informatie aan de pers verstrekken doch moet daarbij de rechten van de verdediging, het privé-leven, de waardigheid en, zo mogelijk, de anonimiteit van personen eerbiedigen.

De advocaat mag ook informatie verstrekken in het belang van zijn cliënt, mits daarbij het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit van personen worden geëerbiedigd.

Een aantal personen heeft voorgesteld persconferenties op tegenspraak te organiseren. In de praktijk blijkt dat niet haalbaar: er zijn immers te veel zaken en te veel beklaagden in een alsmaar toenemend aantal rechtszaken.

B) Gerechtelijk onderzoek en taak van de onderzoeksrechter:

B. 1.) Definitie en leiding:

Wat de tamelijk vernieuwende definitie van gerechtelijk onderzoek betreft, wordt verwezen naar het in artikel 8 voorgestelde artikel 55.

De onderzoeksrechter heeft de leiding over het gerechtelijk onderzoek dat onder zijn gezag en verantwoordelijkheid verloopt. Hij speelt in het onderzoek de rol van orkestleider. Hij behoudt evenwel steeds de mogelijkheid alle onderzoekshandelingen zelf uit te voeren.

In het tweede hervormingsontwerp wordt de ondervraging van een inverdenkinggestelde door de onderzoeksrechter verplicht gemaakt. Aan het slot van het onderzoek moet ook een samenvattende ondervraging op tegenspraak plaatsvinden.

B. 2.) Onderzoeksrechter of rechter van het onderzoek

Blijkens de enquête die de Commissie strafprocesrecht vooraf heeft gehouden, waren 92,5 % van de personen die geantwoord hebben voorstander van het behoud van de onderzoeksrechter in zijn huidige vorm, 5,9 % waren voorstander van de afschaffing en 1 % had geen mening.

Ook de commissie-Dutroux heeft het belang van de onderzoeksrechter benadrukt.

De Commissie wilde de onderzoeksrechter volledig onafhankelijk maken van het parket.

De richtlijnen van het College van procureurs-generaal zijn op hem van toepassing, behalve als dat college er anders over beslist.

De onderzoeksrechter is een alleenstaand en verantwoordelijk gesprekspartner. Hij speelt een essen-

Dans le système nouveau, toute personne qui, à quelque titre que ce soit, participe à l'information doit respecter le secret de celle-ci, à défaut de quoi elle est passible des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

Les communications du ministère public à la presse sont prévues, dans le respect des droits de la défense, de la vie privée, de la dignité des personnes et, si possible, de leur anonymat.

L'avocat peut également faire des déclarations dans l'intérêt de son client, en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes.

Certains avaient proposé d'organiser des conférences de presse contradictoires, ce qui est pratiquement irréalisable, compte tenu du nombre des affaires et de la multiplicité des prévenus dans un nombre de plus en plus grand d'affaires.

B) L'instruction et le rôle du juge d'instruction:

B. 1.) Définition et direction:

On se reportera, pour cette définition assez nouvelle, à l'article 55 proposé à l'article 8 du texte à l'examen.

Le juge d'instruction a la direction de son instruction qui se fait sous son autorité et sa responsabilité. Il a un véritable rôle de chef d'orchestre de l'instruction. Il a cependant toujours la possibilité de procéder lui-même à tous les devoirs.

Dans la seconde partie du projet, l'interrogatoire d'un inculpé par le juge d'instruction sera obligatoire, de même qu'un interrogatoire récapitulatif et contradictoire au terme de l'instruction.

B. 2.) Juge d'instruction ou juge de l'instruction

D'après l'enquête préalable menée par la Commission pour le droit de la procédure pénale, 92,5 % des réponses allaient dans le sens du maintien de l'institution actuelle du juge d'instruction, 5,9% dans le sens de sa suppression, et 1% étaient sans opinion.

La commission Dutroux a également souligné l'importance du juge d'instruction.

La commission a voulu rendre le juge d'instruction totalement indépendant vis-à-vis du parquet.

Les directives du Collège des procureurs généraux lui sont applicables, sauf s'il en décide autrement.

C'est un interlocuteur unique et responsable. Il joue un rôle essentiel dans l'encadrement de la police.

tiële rol in de begeleiding van de politiediensten. In Italië heeft men vastgesteld dat de afschaffing van de onderzoeksrechter als instelling de macht van de politie aanzienlijk heeft doen toenemen.

De aanwezigheid van de onderzoeksrechter is des te noodzakelijker in een meer geïntegreerd en eengemaakt politiesysteem.

B. 3.) Taak van de onderzoeksrechter

De onderzoeksrechter draagt de verantwoordelijkheid voor het gerechtelijk onderzoek dat zowel «à charge» als «à décharge» wordt gevoerd.

Hij waakt over de wettelijkheid en de loyauteit van de bewijsmiddelen.

Hij mag zelf de handelingen verrichten die behoren tot de gerechtelijke politie, het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

Hij heeft het recht om het optreden van de politiediensten te vorderen en dwang uit te oefenen.

Wanneer hij nieuwe feiten ontdekt, deelt hij die mee aan het parket.

Zijn bevoegdheden worden bovendien nog uitgebreid.

B. 4.) Kenmerken van het gerechtelijk onderzoek

Het onderzoek is geheim. Sommigen benadrukken de steeds talrijkere schendingen van deze regel. Dit klopt misschien voor de grote zaken, maar dat belet niet dat het geheim van het onderzoek bestaat en een essentiële rol speelt in een hele reeks andere zaken die minder in de media komen en die bijvoorbeeld eindigen met een opschorting van de uitspraak of een buitenvervolgingstelling in de raadkamer.

Er bestaan uitzonderingen op het geheime karakter van het onderzoek (vrijgeven van een kopie van het proces-verbaal van verhoor, inzage van het strafdossier, mededelingen aan de pers).

In het kader van deze zeer gerichte hervormingen heeft de Commissie niet voorzien in meer ruimte voor tegenspraak tijdens de fase van het gerechtelijk onderzoek.

Het tweede hervormingsontwerp zal gaan over de samenvattende ondervraging, de confrontaties, de plaatsopneming en het deskundigenonderzoek. Wat het laatste punt betreft, zullen de overwegingen van het Arbitragehof over het deskundigenonderzoek voor de vonnisrechter ongetwijfeld ook gelden voor de onderzoeksrechter (arrest nr. 24/97 van 30 april 1997, *Belgisch Staatsblad* van 19 juni 1997).

Het is overigens betreurenswaardig dat de strafprocedure zich ontwikkelt op basis van de jurisprudentie van het Arbitragehof en het Europees Hof, en niet op basis van wetgeving.

Les Italiens constatent que la suppression du système du juge d'instruction dans leur pays a augmenté considérablement les pouvoirs de la police.

Dans un système de police plus intégrée ou unique, la présence du juge d'instruction est encore plus nécessaire.

B. 3.) Rôle du juge d'instruction

Le juge d'instruction assume la responsabilité de l'instruction, qui est menée à charge et à décharge.

Il veille à la loyauté et à la légalité des moyens de preuve.

Il peut poser lui-même les actes qui relèvent de la police judiciaire, tant au stade de l'information que de l'instruction.

Il a le droit de requérir directement les forces de police et d'utiliser la contrainte.

S'il y a des faits nouveaux, il les communique au parquet.

En outre, sa compétence est élargie.

B. 4.) Caractères de l'instruction

L'instruction est secrète. Certains mettent en exergue la violation de plus en plus fréquente de cette règle. Si cela est vrai dans de grosses affaires, le secret de l'instruction existe et joue un rôle essentiel dans une série d'autres affaires, moins médiatisées, et qui se terminent par exemple par une suspension du prononcé ou un non-lieu en chambre du conseil.

Le secret de l'instruction connaît des exceptions (remise d'une copie du procès-verbal d'audition, accès au dossier répressif, communications à la presse).

Dans le cadre des réformes ponctuelles, la commission n'a pas prévu une contradiction beaucoup plus large au stade de l'instruction.

La seconde partie du projet traitera de l'interrogatoire récapitulatif, des confrontations, de la visite des lieux et des expertises. Sur ce dernier point, les considérations émises par la Cour d'arbitrage sur les expertises devant le juge du fond seront sans doute applicables à celles qui ont lieu devant le juge d'instruction (arrêt nº 24/97 du 30 avril 1997, *Moniteur belge* du 19 juin 1997).

Il paraît d'ailleurs regrettable que ce soit par le biais de la jurisprudence de la Cour d'arbitrage ou de la Cour européenne, et non par celui de la loi, que la procédure pénale progresse.

B. 5.) De onderzoeksrechter en de politiediensten

Hier wordt verwezen naar wat werd gezegd over het opsporingsonderzoek.

Wanneer een politiedienst aan de onderzoeksrechter niet de nodige middelen kan geven, kan deze laatste de procureur des Konings verzoeken op te treden, die op zijn buurt de procureur-generaal kan waarschuwen. De zaak kan dan voor het College van procureurs-generaal worden gebracht. De onderzoeksrechter kan bovendien een kopie van zijn beschikking overzenden aan de procureur-generaal en aan de kamer van inbeschuldigingstelling, die de uiteindelijke controle uitoefent over de onderzoeksrechters.

B. 6.) De onderzoeksrechter en de burgers

Er wordt verwezen naar wat eerder is gezegd.

B. 7.) Rechten van de burgerlijke partij en de niet-aangehouden inverdenkinggestelde

De nieuwe bepalingen met betrekking tot de rechten van de niet-aangehouden inverdenking gestelde en de burgerlijke partij in het kader van een gerechtelijk onderzoek, zijn voor een groot deel geïnspireerd op het wetsvoorstel van de heer Erdman (wetsvoorstel houdende invoeging van een artikel 61*bis* in het wetboek van Strafvordering, Stukken Senaat, 1990-1991, nr. 1285-1; 1991-1992, nr. 118-1 en BZ 1995, nrs. 1-9/1-6, goedgekeurd door de Senaat op 20 december 1996, maar verworpen door de Kamer omdat het is opgenomen in het wetsontwerp-Franchimont).

Rond het concept inverdenkingstelling zijn moeilijkheden gerezen tijdens de discussie over de ministeriële verantwoordelijkheid en de parlementaire onschendbaarheid.

In de eerste versie van het ontwerp wilde de Commissie geen definitie geven van dit concept omdat ze dit bewaarde voor het tweede hervormingsontwerp.

Tijdens het colloquium van 26 mei 1994 is hierop echter kritiek geuit. Er is voorgesteld de inverdenkinggestelde te definiëren als de persoon tegen wie ernstige aanwijzingen van schuld bestaan. De Commissie heeft deze definitie overgenomen. Toch meent zij dat de inverdenkingstelling ook rechten meebrengt: inzage van het dossier (als men niet of niet langer aangehouden is) en het recht om bijkomende onderzoeksdaden te vragen.

Een zelfde definitie wordt gehanteerd in Nederland en Frankrijk.

Een maand na de inverdenkingstelling hebben de burgerlijke partij en de niet-aangehouden inverdenkinggestelde het recht te vragen het dossier te mogen inzien. De onderzoeksrechter moet binnen een maand

B. 5.) Le juge d'instruction et les forces de police

On se reportera à ce qui a été dit à propos de l'information.

Lorsqu'un service de police ne peut donner au juge d'instruction les moyens nécessaires, le juge d'instruction peut solliciter l'intervention du procureur du Roi, qui peut avertir le procureur général. Le Collège des procureurs généraux peut alors être saisi. Le juge d'instruction peut transmettre une copie de son ordonnance à la fois au procureur général et à la chambre des mises en accusation, qui a, en définitive, le contrôle des juges d'instruction.

B. 6.) Le juge d'instruction et les citoyens

On se référera à ce qui a été dit précédemment.

B. 7.) Droits de la partie civile et de l'inculpé non détenu

On se référera à ce qui a été dit précédemment. En ce qui concerne les droits de l'inculpé non détenu et de la partie civile dans le cadre de l'instruction, c'est la proposition de loi de M. Erdman (proposition de loi insérant un article 61*bis* dans le code d'instruction criminelle, doc. Sénat, 1990-1991, n° 1285-1; 1991-1992, n° 118-1 et S.E. 1995, n° 1-9/1-6, adopté par le Sénat le 20 décembre 1996 mais rejeté par la Chambre parce que reprise dans le projet de loi Franchimont) qui a fortement inspiré des dispositions nouvelles en la matière.

La notion d'inculpation avait suscité d'importantes difficultés lors de la discussion sur la responsabilité ministérielle et sur l'immunité parlementaire.

Dans son premier texte, la commission n'avait pas voulu définir cette notion, se réservant de le faire dans la deuxième partie du projet.

Lors du colloque du 26 mai 1994, des critiques ont été formulées à ce sujet. Il a été proposé de définir l'inculpé comme la personne contre laquelle existent des indices sérieux de culpabilité. La commission a repris cette définition. Cependant, dans son esprit, l'inculpation est créatrice de droits: accès au dossier (si l'on n'est pas ou plus détenu), droit de demander des devoirs complémentaires.

En droit comparé, on retrouve une définition similaire, notamment aux Pays-Bas et en France.

Un mois après l'inculpation, la partie civile et l'inculpé non détenu ont le droit de demander de pouvoir consulter le dossier. Le juge d'instruction statue dans le mois. Le texte précise les motifs pour

uitspraak doen. Als hij de inzage van het dossier geheel of gedeeltelijk verbiedt, worden de redenen daarvoor in zijn beschikking vermeld.

Als het verzoek wordt ingewilligd, wordt het dossier binnen een maand op de griffie ter beschikking gesteld. Deze termijn is gerechtvaardigd vanwege de omvang van bepaalde dossiers en het feit dat de onderzoeksrechter erover moet kunnen beschikken.

Het tweede hervormingsontwerp zal bepalen dat van elk onderzoeksdossier een originele versie moet bestaan die bij de onderzoeksrechter blijft en twee kopieën die kunnen circuleren.

Dit is een compromis waartoe de Commissie heeft besloten nadat hierover onenigheid was ontstaan.

Tijdens het reeds genoemde colloquium was ook kritiek gerezen op het recht van beroep tegen de beslissing van de onderzoeksrechter, omdat deze procedure de kamer van inbeschuldigingstelling zou overbelasten.

Dit recht werd dus eerst afgeschaft en vervolgens weer ingesteld naar aanleiding van de gebeurtenissen tijdens de zomer van 1996.

Met betrekking tot het verzoek om bijkomende onderzoekshandelingen is geen beroep mogelijk tegen de beschikking van de onderzoeksrechter. Men gaat er immers van uit dat iemand die tevergeefs een bijkomende onderzoekshandeling heeft gevraagd, in het kader van de regeling van de rechtspleging aan de raadkamer een bevel tot nader onderzoek kan vragen.

*
* *

B. Uiteenzetting van professor Van den Wyngaert

1. Versteviging van de rol van de onderzoeksrechter

Een van de krachtlijnen van het ontwerp is dat de kamer van inbeschuldigingstelling een grotere rol krijgt bij de controle op het vooronderzoek in strafzaken.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan nu in een aantal gevallen kennis nemen van een hoger beroep ingesteld tegen een handeling of een weigering een bepaalde handeling te stellen in het vooronderzoek.

In de meeste gevallen is de controle beperkt tot het gerechtelijk onderzoek, behalve wat het strafrechtelijk kortgeding betreft. Die nieuwe procedure bestaat erin dat de persoon wiens goederen in het gedrang komen door een handeling van het onderzoek (dit wil

lesquels il peut interdire totalement ou partiellement l'accès au dossier.

S'il l'autorise, le dossier est mis à disposition au greffe dans le mois. Ce délai se justifie par l'ampleur de certains dossiers et par la nécessité que le juge d'instruction puisse en disposer.

La seconde partie du projet prévoit que tout dossier d'instruction existe en un original, qui reste chez le juge d'instruction, et deux copies qui circulent.

Ceci est une formule de compromis sur laquelle la commission s'est accordée, après que des opinions divergentes se soient manifestées en son sein.

En ce qui concerne le droit d'appel contre la décision du juge d'instruction, il avait suscité des critiques lors du colloque précité, au motif que cette procédure allait encombrer la chambre des mises en accusation.

On l'a donc supprimé, puis restauré au vu des événements de l'été 1996.

Enfin, quant à la demande de devoirs complémentaires, il n'existe pas de droit d'appel, car on considère que, dans le cadre du règlement de la procédure, la personne qui a demandé sans succès tel ou tel devoir pourra demander à la chambre du conseil une ordonnance de plus ample informé.

*
* *

B. Exposé de la professeur Van den Wyngaert

1. Renforcement du rôle du juge d'instruction

Le renforcement du rôle joué par la chambre des mises en accusation dans le contrôle de l'instruction préparatoire en matière pénale est une des lignes de force de la loi en projet.

La chambre des mises en accusation peut connaître, désormais, dans certains cas, d'un recours formé contre un acte ou contre le refus de poser un acte donné dans le cadre de l'instruction préparatoire.

Dans la plupart des cas, ce contrôle est limité à l'instruction, sauf pour le cas du référé en matière pénale. Dans cette procédure nouvelle, la personne dont les biens sont compromis par un acte d'instruction (c'est-à-dire une saisie) peut, en première

zeggen een inbeslagneming) zich in eerste instantie tot de procureur des Konings of de onderzoeksrechter kan wenden.

Als deze instanties weigeren, dan kan de kamer van inbeschuldigingstelling worden geadiëerd. Men gebruikt hier niet de termen «hoger beroep» omdat men vanuit een technisch standpunt geen hoger beroep kan aantekenen tegen een beslissing van de procureur des Konings, aangezien een dergelijke beslissing geen gerechtelijk karakter heeft.

Vanuit een bekommernis om eenvormigheid heeft men de term «adiëren» ook gebruikt voor de onderzoeksrechter, hoewel er daar sprake kan zijn van «hoger beroep».

In de Kamer rees de vraag of het niet beter was die procedure binnen het kader van de rechtbank van eerste aanleg te houden, door het hoger beroep door de raadkamer te laten behandelen.

Het leek aangewezen het hoger beroep aanhangig te maken bij een hiërarchisch hoger gelegen orgaan dan de procureur des Konings of de onderzoeksrechter.

Een andere nieuwe bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling betreft de hypothese waar hoger beroep wordt ingesteld tegen de weigering van de onderzoeksrechter het dossier te laten inzien.

Oorspronkelijk had de Commissie voorgesteld het hoger beroep mogelijk te maken als de onderzoeksrechter inzage van het dossier weigert.

In een tweede fase was ze daarop teruggekomen. Uiteindelijk is deze nieuwe bevoegdheid opnieuw ingevoerd.

Een derde bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling is wanneer de onderzoeksrechter geen beslissing treft binnen een bepaalde termijn, met betrekking tot de inzage van het strafdossier of het nemen van bijkomende onderzoeksmaatregelen.

In de huidige versie van de tekst kunnen de verdachte, maar ook de burgerlijke partij inzage van het strafdossier vragen. Indien de onderzoeksrechter weigert, is er hoger beroep mogelijk. Indien hij niets beslist, kan er ook hoger beroep worden aangetekend bij de kamer van inbeschuldigingstelling.

Wat het nemen van bijkomende onderzoeksmaatregelen betreft, kunnen zowel de inverdenkinggestelde als de burgerlijke partij dergelijke maatregelen vragen.

De onderzoeksrechter kan ze weigeren. In dat geval is er geen beroep mogelijk.

instance, se tourner vers le procureur du Roi ou le juge d'instruction.

Si ceux-ci refusent, l'intéressé peut saisir la chambre des mises en accusation. On n'utilise pas l'expression «recours», car, du point de vue technique, l'on ne peut pas former un recours contre une décision du procureur du Roi, puisque celle-ci n'a pas un caractère judiciaire.

Par souci d'uniformité, l'on a utilisé le terme «saisir» également en ce qui concerne le juge d'instruction, même si on peut parler de «recours».

Au cours de l'examen de la loi en projet à la Chambre, d'aucuns se sont demandé s'il ne serait pas préférable de maintenir cette procédure dans le cadre du tribunal de première instance en chargeant la chambre du conseil d'examiner le recours.

L'on a jugé préférable de décider que le recours devait être formé devant une instance située à un niveau hiérarchique supérieur à celui du procureur du Roi ou du juge d'instruction.

Une autre compétence nouvelle de la chambre des mises en accusation concerne le cas où un recours est formé contre le refus signifié par le juge d'instruction d'ouvrir l'accès au dossier.

La commission avait initialement proposé d'ouvrir la possibilité d'un recours dans l'éventualité où le juge d'instruction refuserait l'accès au dossier.

La commission a changé d'avis par la suite, mais elle a finalement réintroduit cette compétence nouvelle.

La chambre des mises en accusation dispose d'une troisième compétence qu'elle peut exercer lorsque le juge d'instruction omet de se prononcer, dans un délai déterminé, sur la consultation du dossier répressif ou sur une demande de mesures d'instruction complémentaires.

Dans l'état actuel du texte, l'inculpé et la partie civile peuvent demander à pouvoir consulter le dossier répressif. Si le juge d'instruction ne le leur permet pas, ils pourront former un recours. S'il ne se prononce pas sur la demande, ils pourront également former un recours auprès de la chambre des mises en accusation.

Quant aux mesures d'instruction complémentaires, elles peuvent être demandées tant par l'inculpé que par la partie civile.

Le juge d'instruction peut les refuser. Il n'y a pas de recours possible dans ce cas.

Wanneer de onderzoeksrechter niets beslist binnen een bepaalde termijn, dan kan bij de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep worden aangetekend.

Naast die mogelijkheden om als beroepsinstantie op te treden, is er ook een grotere bevoegdheid voor de kamer van inbeschuldigingstelling ingevoerd inzake het controleren van de onderzoeksrechter.

Volgens het wetsontwerp verliest deze laatste zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie. Bijgevolg staat hij niet meer onder de controle van de procureur des Konings en van de procureur-generaal.

Als compensatie daarvoor wordt de rol van de kamer van inbeschuldigingstelling versterkt en wordt er ten aanzien van de onderzoeksrechter een toezicht ingevoerd dat zich op langdurige onderzoeken concentreert. Daarmee worden de onderzoeken bedoeld die meer dan één jaar aanslepen. De kamer van inbeschuldigingstelling zal dergelijke onderzoeken ambtshalve controleren en als ze het nodig acht, het onderzoek kunnen evoceren.

Bovendien zal de procureur-generaal bij langdurige onderzoeken de kamer van inbeschuldigingstelling rechtstreeks adiëren. De kamer van inbeschuldigingstelling zal in dat geval het onderzoek tot zich kunnen trekken. In die zin heeft de kamer van inbeschuldigingstelling een soort «monitoringbevoegdheid» ten aanzien van het gerechtelijk onderzoek.

2. Versteviging van de rol van de raadkamer bij de regeling der rechtspleging

In het huidige systeem spreekt de raadkamer zich bij de verwijzingsbeschikking uit over de bezwaren en eventueel over bevoegdheidsproblemen.

Zij kan zich echter niet uitspreken over onregelmatigheden die gepleegd zijn tijdens het vooronderzoek. Aansluitend bij de arresten van het Arbitragehof van 1 december 1994 en 2 maart 1995 heeft de Commissie geopteerd voor een systeem waarbij de raadkamer op het ogenblik van de regeling van de rechtspleging het dossier zal kunnen zuiveren.

De Commissie is ervan uitgegaan dat, omwille van het gelijkheidsbeginsel, het wenselijk is dat deze onregelmatigheden, verzuimen en nietigheden reeds in de fase van de regeling van de rechtspleging zouden kunnen worden opgeworpen.

Het voorgestelde systeem zou erin bestaan dat de raadkamer, wanneer zij vaststelt dat er verzuimen, onregelmatigheden of nietigheden in een dossier voorkomen, die een aantasting uitmaken van een handeling van het onderzoek, van de bewijsverkrijging of van de verwijzingsbeschikking, het dossier kan «purgeren», dit wil zeggen de nietige stukken uit het dossier kan lichten.

Si, toutefois, le juge d'instruction ne se prononce pas dans un délai déterminé, un recours pourra être formé auprès de la chambre des mises en accusation.

Abstraction faite des possibilités susvisées d'intervenir en tant qu'instance de recours, la chambre des mises en accusation voit sa compétence renforcée en ce qui concerne le contrôle qu'elle exerce sur le juge d'instruction.

La loi en projet ôte au juge d'instruction sa qualité d'officier de police judiciaire. Il s'ensuit qu'il ne se trouve plus sous l'autorité du procureur du Roi et du procureur général.

Pour contrebalancer ces modifications, la loi en projet renforce le rôle de la chambre des mises en accusation et instaure un contrôle du juge d'instruction, contrôle qui se focalise sur les instructions longues, à savoir celles qui durent plus d'un an. La chambre des mises en accusation exercera de plein droit un contrôle sur ces instructions et elle pourra les évoquer si elle le juge nécessaire.

En outre, en cas d'instruction longue, le procureur général saisira directement la chambre des mises en accusation, et celle-ci pourra alors se saisir de l'instruction. L'on attribue ainsi à la chambre des mises en accusation une sorte de «compétence de surveillance» vis-à-vis de l'instruction judiciaire.

2. Renforcement du rôle de la chambre du conseil pour ce qui est du règlement de la procédure

Dans le système existant, la chambre du conseil se prononce par ordonnance de renvoi sur les réclamations et, éventuellement, les conflits de compétence.

Elle n'est toutefois pas autorisée à se prononcer sur les irrégularités commises dans le cadre de l'instruction préparatoire. Conformément aux arrêts de la Cour d'arbitrage du 1er décembre 1994 et du 2 mars 1995, la commission a opté pour un système suivant lequel la chambre du conseil peut, au moment de régler la procédure, épurer le dossier.

La commission est partie du principe qu'il est souhaitable, dans le souci de respecter le principe d'égalité, que les irrégularités, négligences et nullités puissent être évoquées dès le stade du règlement de la procédure.

Dans le système proposé, la chambre du conseil peut «purger» le dossier en en retirant les pièces frappées de nullité, lorsqu'elle constate qu'il comporte des négligences, des irrégularités ou des causes de nullité qui pourraient gêner un acte d'instruction, l'obtention des preuves ou une décision de renvoi.

Dat punt heeft het voorwerp uitgemaakt van lange discussies in de Kamer.

De mogelijkheid werd voorzien om op verzoek van de beklaagde of van de burgerlijke partij de raadkamer met open deuren te doen zetelen.

Een beroep voor de kamer van inbeschuldigingstelling, evenals een cassatieberoep (artikel 416 Sv.) worden ook voorzien.

*
* *

IV. ALGEMENE BESPREKING

A. Vragen en opmerkingen van de leden

Een van de rapporteurs brengt hulde aan de Commissie strafprocesrecht die er onder de bezielende leiding van professor Franchimont in is geslaagd een wetenschappelijk onderbouwd voorontwerp te formuleren dat als baanbrekend mag worden bestempeld. Deze hulde is des te meer gemeend omdat niet alle wetgeving van een zelfde kwalitatief hoogstaande voorbereiding getuigt. Dat is een grief die zowel de regering als het Parlement zichzelf euvel mogen duiden.

De dramatische gebeurtenissen tijdens de zomer van 1996 hebben ongetwijfeld bijgedragen tot de evolutie der geesten. De voorstellen van de Commissie strafprocesrecht botsten aanvankelijk immers op grote tegenstand. Geleidelijk aan vonden ze echter ingang om tenslotte op een brede consensus te kunnen rekenen. Dit betekent geenszins dat de Commissie geen kritiek duldde. Zo heeft zij haar eerste voorontwerp uit 1994 bijgewerkt op grond van de opmerkingen die op het colloquium van 26 mei 1994 werden geformuleerd (cf. I. Voorgeschiedenis).

De stroomversnelling waarin het debat over het strafrecht en het strafprocesrecht is terechtgekomen, heeft er zelfs toe geleid dat er vanuit verschillende hoeken thans veel radicalere voorstellen worden gelanceerd.

Nochtans mag de wetgever niet in overmoed vervallen. Het volstaat niet met de beste intenties juridisch verantwoord wetgevend werk te presteren, wanneer de wil ontbreekt om de wetgeving toe te passen in de geest waarin ze geschreven is. Dat zou faliekante resultaten opleveren die nog tot grotere dysfuncties zullen leiden dan die welke thans aan de kaak worden gesteld.

Wanneer het voorliggende wetsontwerp tot wet wordt verheven, zou het Parlement alle actoren in de strafprocedure moeten oproepen om de krachtlijnen van de voorgestelde hervorming met dezelfde begees-

Ce point a longuement été débattu à la Chambre.

L'on a prévu que l'audience en chambre du conseil peut être rendue publique à la demande de l'accusé ou de la partie civile.

Une possibilité de recours devant la chambre des mises en accusation et une possibilité de pourvoi en cassation (article 416 CIC) ont également été prévues.

*
* *

IV. DISCUSSION GÉNÉRALE

A. Questions et observations des membres

Un des rapporteurs rend hommage à la Commission pour le droit de la procédure pénale qui a réussi, sous la direction éclairée du professeur Franchimont, à formuler un avant-projet étayé scientifiquement, dont on peut dire qu'il est le fruit d'un travail de pionnier. Cet hommage est d'autant plus sincère que la qualité de la préparation des initiatives législatives laisse parfois à désirer. Ce grief vaut d'ailleurs pour le Gouvernement comme pour le Parlement.

Les événements dramatiques de l'été 1996 ont indubitablement contribué à faire évoluer les mentalités. Dans un premier stade, les propositions de la Commission pour le droit de la procédure pénale se heurtèrent en effet à une vive opposition. Elles furent toutefois progressivement mieux acceptées par la suite et finirent par recueillir un large consensus. Il ne faut pas en conclure pour autant que la Commission n'a accepté aucune critique. Au contraire, elle a retravaillé son premier avant-projet de 1994 en tenant compte des observations qui furent formulées au cours du colloque du 26 mai 1994 (voir I. Historique).

L'accélération du débat sur le droit pénal et le droit de la procédure pénale a même conduit certains milieux à formuler des propositions beaucoup plus radicales.

Le législateur doit toutefois se garder de toute forme de témérité. Il ne sert à rien qu'il mette au point, avec les meilleures intentions, une législation juridiquement correcte, si l'on n'a pas la volonté de l'appliquer dans l'esprit où elle a été conçue. À défaut d'une telle volonté, les résultats seraient désastreux et il y aurait des dysfonctionnements encore plus graves que ceux que l'on dénonce aujourd'hui.

Si le présent projet de loi devient loi, le Parlement devra appeler tous les acteurs de la procédure pénale à concrétiser les lignes de force de la réforme proposée dans le même esprit que celui dans lequel la Commis-

tering te realiseren als die waarmee de Commissie strafprocesrecht haar eerste opdracht heeft volbracht.

Enige voorzichtigheid blijft echter geboden. Hoewel de verwachtingen bij de publieke opinie hoog gespannen zijn, gelooft niemand dat zodra het ontwerp kracht van wet heeft verkregen, zich onmiddellijk een kentering zal voordoen waardoor alle problemen als sneeuw voor de zon zullen verdwijnen.

De actoren in het strafprocesrecht zullen zich namelijk in de nieuwe structuren en procedures moeten inleven. Dat vergt tijd zoals de assimilatie van het Gerechtelijk Wetboek uit 1967 heeft aangetoond.

Het is essentieel dat aan de publieke opinie en vooral aan de rechtzoekenden duidelijk wordt gemaakt dat de effecten van de hervorming van het strafprocesrecht zich maar zullen doen gevoelen wanneer alle geplande hervormingen voltooid zijn, de noodzakelijke middelen gemobiliseerd en de geesten gerijpt.

Ten gronde wenst interveniënt drie punten te beklemtonen.

1. Het hiaat in het Wetboek van Strafvordering betreffende het opsporingsonderzoek wordt eindelijk opgevuld, met name door de voorgestelde artikelen 28*bis* tot 28*septies* van het Wetboek van Strafvordering. Tot op heden werd er met een jurisprudentiële, zo niet doctrinale, constructie gewerkt waarbij alle betrokken partijen zich zonder al te veel controle bepaalde bevoegdheden toematen, maar de daarmee gepaard gaande verplichtingen links lieten liggen.

In de huidige tijdgeest is het meer dan ooit nuttig en nodig het opsporingsonderzoek niet zozeer aan banden te leggen, zoals sommigen durven te suggereren, maar veeleer duidelijk af te bakenen omdat er zich op criminologisch vlak nieuwe fenomenen manifesteren zoals de georganiseerde criminaliteit. De druk om bijzondere opsporingsmethoden toe te passen en de nood aan internationale politiële samenwerking vereisen derhalve een wettelijke regeling van het opsporingsonderzoek.

2. Het wetsontwerp heeft de leiding van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek in de handen van de magistratuur gelegd, respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter. Dit veronderstelt niet alleen een theoretische verantwoordelijkheid, maar ook een effectieve leiding.

Op dit ogenblik heeft de onderzoeksrechter in theorie de leiding van het gerechtelijk onderzoek, maar de praktijk leert dat hij door allerlei omstandigheden zelf geleid wordt door de politiemensen die het onderzoek voeren.

Bij wijze van karikatuur worden wel eens verhalen verteld, al dan niet waar, van onderzoeksrechters die

sion pour le droit de la procédure pénale a mené à bien sa première mission.

Une certaine prudence s'impose néanmoins. Bien que les attentes de l'opinion publique soient considérables, personne ne croit que l'entrée en vigueur de la nouvelle loi provoquera un revirement de situation immédiat qui fera disparaître les problèmes comme neige au soleil.

Les acteurs du droit de la procédure pénale devront se familiariser avec les structures et les procédures nouvelles. Il faudra du temps, comme on l'a vu pour ce qui est de l'assimilation du Code judiciaire de 1967.

Il est essentiel de montrer clairement à l'opinion publique et surtout aux justiciables que les effets de la réforme du droit de la procédure pénale ne se feront sentir que lorsque toutes les réformes prévues auront été menées à bien et que les moyens nécessaires auront été mobilisés et que les esprits auront mûri.

En ce qui concerne le fond du projet, l'intervenant souhaite souligner trois points.

1. Le vide que le Code d'instruction criminelle présente concernant l'information est enfin comblé, en l'occurrence par les articles 28*bis* à 28*septies* proposés du Code d'instruction criminelle. Jusqu'à ce jour, on travaillait sur la base d'une construction jurisprudentielle, voire doctrinale, dans laquelle toutes les parties concernées s'octroyaient des compétences, sans avoir à craindre beaucoup de contrôle et sans se préoccuper des obligations liées à ces compétences.

Dans le contexte actuel, il est plus nécessaire et utile que jamais, non pas de restreindre le cadre de l'information, comme osent le prétendre certains, mais de le délimiter clairement, parce que l'on voit se manifester, dans le domaine criminologique, des phénomènes nouveaux comme la criminalité organisée. Les contraintes menant à l'application de méthodes d'enquête particulières et la nécessité d'une coopération policière internationale rendent indispensable la définition d'une procédure légale pour ce qui est de l'information.

2. Le projet de loi confie la direction de l'information et de l'instruction à la magistrature, c'est-à-dire respectivement au procureur du Roi et au juge d'instruction. Il ne s'agit pas seulement d'une responsabilité théorique, mais de la direction effective.

À l'heure actuelle, c'est en théorie le juge d'instruction qui dirige l'instruction, mais il ressort de la pratique que, sous la pression des événements, ce sont en fait les policiers menant l'enquête qui la dirigent.

L'on caricature souvent les choses en affirmant, à tort ou à raison, que des juges d'instruction donnent

hun speurders blanco ondertekende onderzoeksopdrachten ter beschikking stellen. Dat is waarschijnlijk pure fantasie. Alleszins is het zo dat de onderzoeksrechters in veel gevallen niet de effectieve leiding hebben van het onderzoek. Het is dan ook verheugend dat er een controle door de kamer van inbeschuldigingstelling wordt ingebouwd. Aldus wordt zekerheid geboden. De bevoegde magistraten kunnen zich derhalve voor de tijdens hun onderzoek begane fouten niet meer achter de rug van de speurders verschuilen. Aangezien zij hiërarchisch aan het hoofd van het onderzoek staan, dienen zij daarvan de consequenties te dragen. Met andere woorden, geen verantwoordelijkheid zonder verantwoording.

3. Het welslagen van de in dit ontwerp vervatte hervorming hangt in grote mate af van een moderne aanpak van het gerechtelijk onderzoek. Dit vereist de inzet van passende middelen en technieken. Het zou onaanvaardbaar zijn dat een gebrek aan budgettaire middelen als excuus zou worden aangevoerd voor aanslepende, slordige vooronderzoeken. Dit impliceert niet noodzakelijk dat in bijkomende budgetten hoeft te worden voorzien, wel dat de beschikbare middelen efficiënt worden ingezet.

Zo is de laatste tijd werk gemaakt van de stuksgewijze informatisering van het gerechtelijk apparaat. Het ware beter geweest indien men *ab initio* een totaalproject had uitgedokterd en geïmplementeerd.

Er kunnen in het strafonderzoek slechts resultaten worden geboekt wanneer snelle beslissingen worden genomen.

Hiermee hangt de discussie samen over de duur van de beroepstermijnen. Indien men een degelijke controle op het vooronderzoek wil uitbouwen, mag men niet het verwijt oplopen dat de procedure wordt vertraagd doordat het onderzoek niet met de beschikbare moderne middelen wordt gevoerd.

Zo zal de onderzoeksrechter die krachtens het voorgestelde artikel 62*bis*, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering (artikel 15) buiten zijn arrondissement optreedt, de procureur des Konings van het andere arrondissement hiervan in kennis moeten stellen. Het spreekt voor zich dat dit telefonisch met de GSM, per fax of zelfs met e-mail moet gebeuren.

Bij de beoordeling van het op stapel staande meerjarenplan voor de Justitie moet rekening worden gehouden met de goede bedoelingen die aan het onderhavige ontwerp ten grondslag liggen. Op het Parlement rust bijgevolg de verantwoordelijkheid te toetsen in welke mate dit plan in de nodige middelen voorziet om het welslagen van dit ontwerp op het terrein te garanderen.

Tot slot mag men niet uit het oog verliezen dat de in het voorliggende ontwerp behandelde materies raak-

parfois carte blanche à leurs enquêteurs. C'est probablement de la fabulation, mais on a quand même constaté que, dans bien des cas, les juges d'instruction n'assurent pas la direction effective de l'enquête. L'organisation d'un contrôle par la chambre des mises en accusation a dès lors de quoi réjouir. Ce contrôle apportera quelque sécurité. Les magistrats compétents ne pourront plus mettre sur le dos des enquêteurs les erreurs qui auront été commises au cours de l'instruction. Comme ils assurent hiérarchiquement la direction de l'instruction, ils doivent assumer les conséquences de ce qui s'est fait au cours de celle-ci. L'on peut dire, en d'autres termes, qu'il n'y a pas de responsabilité sans justification.

3. Le succès de la réforme visée par le présent projet dépendra en grande partie d'une approche moderne de l'instruction. Pour l'assurer, il faudra mettre en œuvre des moyens et des techniques appropriés. Il serait inadmissible que l'on invoque l'absence de moyens budgétaires pour excuser la longueur et les négligences des instructions préparatoires. Cette réforme ne nécessite pas forcément des budgets supplémentaires, mais elle n'ira pas sans une utilisation efficace des moyens disponibles.

C'est pourquoi l'on s'est attelé récemment à l'informatisation progressive de l'appareil judiciaire. Il eût cependant été préférable de commencer par concevoir et par mettre en œuvre un projet global.

L'on ne pourra enregistrer des résultats dans le cadre de l'enquête pénale qu'en prenant des décisions rapides.

La discussion sur la durée des délais de recours joue un rôle à cet égard. Vouloir organiser un contrôle valable de l'instruction préparatoire est une bonne chose, mais il faut quand même éviter de s'entendre reprocher que la procédure est ralentie parce que l'instruction n'est pas effectuée à l'aide des moyens modernes disponibles.

C'est ainsi que le juge d'instruction qui instrumentera hors de son arrondissement devra, en application de l'article 62*bis*, deuxième alinéa, proposé, du Code d'instruction criminelle (article 15), en aviser le procureur du Roi de l'autre arrondissement. Il va de soi qu'il faudra qu'il le fasse par téléphone, à l'aide d'un G.S.M., par télécopie ou même par courrier électronique.

Pour l'évaluation du plan pluriannuel pour la Justice, qui est en chantier depuis plusieurs années, il faudra tenir compte des bonnes intentions qui ont nourri le projet à l'examen. Le Parlement a, dès lors, la responsabilité d'examiner si ce plan prévoit les moyens nécessaires pour garantir la réussite de la mise en œuvre de ce projet sur le terrain.

Enfin, il ne faut pas perdre de vue que les aspects visés dans ce projet présentent des points communs

punten hebben met andere aspecten van de strafprocedure die in het tweede voorontwerp van de Commissie strafprocesrecht zullen worden geregeld.

Het zou nuttig zijn wanneer de leden van deze Commissie een tip van de sluier zouden oplichten over de verdere oriëntatie van hun werkzaamheden omdat sommige opties de bespreking van dit ontwerp door de commissie voor de Justitie kunnen beïnvloeden.

*
* *

Volgens een tweede spreker moet het voorliggende wetsontwerp zowel in zijn juridische als maatschappelijke context worden bekeken. Het strafrecht dat volgens professor Van Neste (1) geen ethische waarde heeft — stelling die spreker deelt, maar door een ander lid als een apocriefe interpretatie wordt bestempeld —, dit strafrecht vervult een bepaalde maatschappelijke functie, te weten de bestraffing van normovertreders.

Om niet te vervallen in een uiteenzetting over het ontstaan van de strafnorm en haar aanvaarding, lijkt het raadzaam de regeling van het opsporingsonderzoek als uitgangspunt te nemen.

Zo wordt in het door artikel 5 voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaald dat het opsporingsonderzoek zich uitstrekt over de proactieve recherche. Dit valt toe te juichen. Men mag evenwel niet vergeten dat zoals criminele organisaties zich van contrastrategieën bedienen om het strafonderzoek te dwarsbomen, ook politiediensten strategieën ontwikkelen om het onderzoek naar hun hand te zetten.

Uit de hoorzittingen van de parlementaire onderzoekscommissie inzake georganiseerde criminaliteit is gebleken dat er reeds een pre-proactieve fase in het onderzoek bestaat, die door de politiediensten dan verhullend als project wordt omschreven (*cf.* de operatie REBEL van de rijkswacht waarbij de vraag rees of de screening op grote schaal van in België verblijvende Turken al dan niet als een vorm van proactieve recherche gold).

Het voorgaande toont aan dat de geplande hervorming van het politieapparaat vrij grote repercussies zal hebben op de vervolging omdat de opsporing door de politiediensten zich stroomopwaarts in de strafprocedure bevindt. Problemen die zich daar voordoen, zullen de verdere rechtsgang beïnvloeden.

Een andere vraag die hiermee hand in hand gaat, betreft de wenselijkheid om de huidige structuur van

(1) Van Neste s.j., F., *Hoe ethisch is het recht? Tussen ordening en vrijheid,* Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1991, 161 p.

avec d'autres aspects de la procédure pénale qui seront réglés dans le deuxième avant-projet de la Commission pour le droit de la procédure pénale.

Comme certaines options pourraient influencer la discussion de ce projet au sein de la Commission de la Justice, il serait utile que les membres de celle-ci fournissent quelque information sur l'orientation future de leurs travaux.

*
* *

Un deuxième intervenant estime que le projet doit être examiné et dans son contexte juridique, et dans son contexte social. Le droit pénal, qui n'a aucune valeur éthique, selon le professeur Van Neste (1) — thèse partagée par l'orateur, mais qualifiée d'interprétation apocryphe par un autre membre —, remplit une fonction déterminée, celle de sanctionner ceux qui enfreignent la norme.

Il paraît judicieux, pour ne pas retomber dans un exposé sur l'apparition et l'acceptation de la norme pénale, de prendre pour base les règles relatives à l'information.

L'article 28*bis*, § 1er, deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle proposé par l'article 5 dispose, dans cette optique, que l'information s'étend à l'enquête proactive. Il faut s'en féliciter, mais sans oublier que, si les organisations criminelles développent des stratégies pour contrer l'enquête pénale, les services de police en développent, eux aussi, pour « orienter » l'enquête.

Les auditions de la Commission d'enquête parlementaire sur la criminalité organisée ont montré qu'il existe déjà une phase « pré-proactive » dans l'enquête, phase dont les services de police cachent la nature exacte en lui collant l'étiquette de projet (*cf.* l'opération REBEL de la gendarmerie à l'occasion de laquelle l'on s'est demandé si la surveillance à grande échelle des Turcs qui résident en Belgique devait ou non être considérée comme une forme d'enquête proactive).

Il ressort de ce qui précède que la réforme projetée de l'appareil policier aura des répercussions assez importantes sur les poursuites, étant donné que l'enquête des services de police se trouve en amont dans la procédure pénale. Les problèmes qui se posent à ce niveau-là influenceront la suite de la procédure.

Une question parallèle est celle de savoir s'il est opportun de conserver la structure actuelle du minis-

(1) Van Neste s.j., F., *Hoe ethisch is het recht? Tussen ordening en vrijheid,* Anvers, Kluwer Rechtswetenschappen, 1991, 161 pages.

het openbaar ministerie met zijn territoriale, arrondissementele indeling te behouden.

Aangezien ons land niet rijp is voor een alomvattende fundamentele hervorming van de strafprocedure, moet bij de beoordeling van het voorliggende ontwerp toch met deze aspecten rekening worden gehouden.

De vorige spreker heeft al opgemerkt dat het welslagen van de voorgestelde hervorming niet alleen afhangt van de effectieve leiding van het vooronderzoek door de magistratuur, maar ook van de mate waarin het politieapparaat en het gerechtelijk apparaat aan een externe controle worden onderworpen. Over de wijze hoe een en ander moet worden geregeld, bestaat er binnen het politieke bestel nog geen consensus.

Zo bepaalt het ontwerp dat het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek worden gevoerd onder de leiding en het gezag van respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter. Dit staat mijlenver van de bestaande praktijk.

Zo is het de politie die bepaalt wanneer een onderzoek wordt opgestart, zonder dat een magistraat daaraan te pas komt. Deze laatste zal pas in een volgende fase bij het onderzoek worden betrokken waarbij hij zelfs dikwijls niet wordt geïnformeerd over de opsporingsactiviteiten tijdens de initiële fase. Dit doet afbreuk aan de rol die men oorspronkelijk aan de onderzoeksrechter had toegemeten.

Spreker behoort tot de minderheid die van oordeel is dat de rol van de onderzoeksrechter moet worden beperkt tot die van rechter van het onderzoek.

Het argument dat men in Duitsland wenst terug te komen van de figuur van de rechter van het onderzoek, is niet volledig correct. Justitie behoort er in grote mate tot de bevoegdheid van de *Länder* waarvan er zich heel wat tegen een terugkeer naar de functie van de onderzoeksrechter verzetten.

In Italië zijn de meningen eveneens verdeeld over de vraag naar het behoud van de functie van de rechter van het onderzoek.

Last but not least moet eraan worden herinnerd dat de eerste Bendecommissie zich in haar eindverslag heeft uitgesproken voor de figuur van de rechter van het onderzoek. «Hij controleert de wettelijkheid van het onderzoek en gaat in het bijzonder na of de rechten van het individu worden gerespecteerd en of de bewijzen voldoende zijn. (...) Hij verliest zijn hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie en wordt volledig rechter» (Verslag van de heren Van Parys en Laurent d.d. 30 april 1990 namens de commissie van parlementair onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt, Stuk Kamer, 1988, nr. 59/8, blz. 379).

tère public et sa division territoriale en arrondissements.

Comme notre pays n'est pas mûr pour une réforme fondamentale globale de la procédure pénale, il faudra absolument tenir compte de ces aspects au cours de l'examen du projet qui vous est soumis.

L'intervenant précédent a déjà noté que le succès de la réforme projetée dépendra de la mesure dans laquelle la magistrature assurera la direction effective de l'instruction préparatoire et de la qualité du contrôle externe auquel seront soumis l'appareil policier et l'appareil judiciaire. Il n'existe encore aucun consensus politique sur la manière dont les choses devraient se faire.

Selon la loi en projet, l'information et l'instruction doivent être menées sous la direction et l'autorité respectivement du procureur du Roi et du juge d'instruction, ce qui est fort éloigné de la pratique existante.

Par ailleurs, c'est la police qui détermine quand une instruction doit être ouverte, et ce, sans aucune intervention d'aucun magistrat. Le magistrat ne sera associé à l'instruction que dans une phase suivante, et il lui arrivera souvent de ne pas être informé au sujet du travail d'enquête qui a déjà été accompli dans la phase initiale. Cela ne manque pas de porter préjudice au rôle qui a été assigné au juge d'instruction.

L'intervenant fait partie de la minorité qui estime que le juge d'instruction doit être le juge de l'instruction, sans plus.

L'argument selon lequel l'on souhaite se départir de la formule du juge de l'instruction en Allemagne n'est pas entièrement correct. La Justice y relève en grande partie de la compétence des *Länder*, dont la plupart sont opposés à ce que l'on en revienne à la fonction de juge d'instruction.

En Italie, les avis sont également partagés sur la question du maintien ou non de la fonction de juge de l'instruction.

Il faut absolument rappeler enfin que la première commission sur la criminalité organisée s'est prononcée, dans son rapport final, pour la formule du juge de l'instruction. «Il vérifie si les actes d'instruction se déroulent conformément aux prescriptions légales, si les droits individuels sont respectés et si les preuves sont suffisantes. (...) Il perd sa qualité d'officier de la police judiciaire et devient un juge à part entière» (Rapport de MM. Van Parys et Laurent du 30 avril 1990 fait au nom de la commission d'enquête parlementaire sur l'organisation de la lutte contre le banditisme et le terrorisme, doc. Chambre, 1988, nº 59/8, p. 379).

Het is een fictie te denken dat de onderzoeksrechter enerzijds als rechter objectief uitspraak kan doen over problemen die tijdens het onderzoek rijzen en anderzijds terzelfder tijd op onpartijdige wijze het onderzoek à charge en à décharge kan leiden. De onderzoeksrechter die zich in het onderzoek engageert, zal per definitie partijdig worden.

Spreker pleit er dan ook voor de leiding van het onderzoek aan het openbaar ministerie toe te vertrouwen dat dan veel sneller bij het onderzoek kan worden betrokken. Dit veronderstelt een herstructurering van het parket en de invoering van de functie van de rechter van het onderzoek die waakt over de naleving van de fundamentele rechten en vrijheden van de inverdenkinggestelde en aldus de rol overneemt van de onderzoeksgerechten.

In de huidige stand van de wetgeving is het voor de verdediging zeer moeilijk om in de raadkamer tegen een onderzoeksrechter op te tornen die zijn collega-magistraat verklaart ervan overtuigd te zijn dat de inverdenkinggestelde moet worden vervolgd.

Tot op heden bestaat er evenwel geen politieke meerderheid om een dergelijke hervorming door te voeren.

Het voorgaande mag niet doen vergeten dat het ontwerp ook positieve punten bevat zoals de bescherming van de rechten van het slachtoffer. Nochtans bestaat hier het gevaar dat men de gehele problematiek onder meer onder invloed van organisaties opgericht ter nagedachtenis van vermoorde en vermiste kinderen, vanuit een tunnelvisie gaat benaderen. Met betrekking tot het voorstel om het slachtoffer een meer prominente plaats in de strafprocedure te geven, hebben onderzoeksrechters reeds de vrees geuit dat ze met personen te maken zullen krijgen die bijvoorbeeld ter uitvoering van een contrastrategie voorwenden benadeeld te zijn om alzo van het gerechtelijk dossier kennis te kunnen nemen.

Bij wijze van besluit moet worden erkend dat de Commissie strafprocesrecht een gigantische opdracht heeft vervuld. Het gevaar is echter dat de voorgestelde hervorming als een geïsoleerde operatie wordt opgevat waarbij de samenhang en de wisselwerking met andere aspecten van het vooronderzoek zoals de structuur van het openbaar ministerie, de rol van de onderzoeksrechter en de organisatie van de politiediensten, uit het oog worden verloren.

*
* *

Een ander lid dankt op zijn beurt de Commissie strafprocesrecht en inzonderheid haar voorzitter, professor Franchimont, voor het onderzoekswerk dat in het voorliggende wetsontwerp is uitgemond.

Spreker onderkent in het ontwerp vier positieve punten, maar ook een schaduwzijde.

Il est illusoire de penser que le juge d'instruction puisse, d'une part, se prononcer objectivement, en sa qualité de juge, sur les problèmes que l'on a rencontrés au cours de l'enquête et, d'autre part, conduire en toute impartialité une instruction à charge et à décharge. Le juge d'instruction qui s'engage dans l'instruction, devient partial par définition.

L'orateur plaide dès lors pour que l'on confie la direction de l'instruction au ministère public, ce qui permettrait de l'associer beaucoup plus rapidement à l'instruction. Cela suppose une restructuration du parquet et l'instauration de la fonction de juge de l'instruction chargé de veiller au respect des droits et libertés fondamentaux de l'inculpé et reprenant donc le rôle des juridictions d'instruction.

Dans l'état actuel de la législation, il est très difficile pour la défense d'affronter, en chambre du conseil, un juge d'instruction qui déclare à son collègue qu'il est convaincu de la nécessité de poursuivre l'inculpé.

Aucune majorité politique ne s'est dégagée à ce jour en faveur d'une telle réforme.

Ce qui précède ne doit pas cacher que le projet présente également des éléments positifs, comme la protection des droits de la victime. L'on risque toutefois de tomber dans une approche étriquée de toute cette problématique, notamment sous l'influence d'organisations créées en mémoire des enfants assassinés ou disparus. Pour ce qui est de la proposition visant à conférer à la victime une place plus importante dans le cadre de la procédure pénale, certains juges d'instruction ont déjà exprimé la crainte de voir des personnes prétexter, dans le cadre d'une stratégie visant à entraver la procédure, qu'elles ont été lésées, pour pouvoir prendre connaissance du dossier judiciaire.

Il faut reconnaître, en conclusion, que la Commission pour le droit de la procédure pénale a accompli une tâche gigantesque. Le danger existe cependant que l'on considère la réforme proposée comme une opération isolée et que l'on néglige de veiller à la cohérence et à la bonne interaction avec d'autres aspects de l'instruction préparatoire, comme la structure du ministère public, le rôle du juge d'instruction et l'organisation des services de police.

*
* *

Un autre commissaire remercie à son tour la Commission pour le droit de la procédure pénale et, en particulier, son président, le professeur Franchimont, pour le travail de recherche qui a été accompli et dont est issu le projet de loi à l'examen.

L'intervenant distingue quatre éléments positifs dans le projet, mais aussi un élément négatif.

1. De gedeeltelijke codificatie van het opsporingsonderzoek wordt thans als onontbeerlijk beschouwd. De mogelijkheid voor de procureur des Konings om met toepassing van het voorgestelde artikel 28*septies* van het Wetboek van Strafvordering de onderzoeksrechter te vorderen bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten zonder dat een gerechtelijk onderzoek hoeft te worden ingesteld, vormt eveneens een grote stap vooruit.

2. Het is verheugend dat het ontwerp de functie van de onderzoeksrechter heeft behouden en niet gekozen heeft voor de figuur van de rechter van het onderzoek.

Het is essentieel dat de onderzoeksrechter met de leiding van het gerechtelijk onderzoek wordt belast en die verantwoordelijkheid als «dirigent» ook effectief waarneemt. De mildering van de regels inzake de territoriale bevoegdheid (artikel 19 van het ontwerp), alsook de instelling van een volgrecht, hetgeen voor het onderzoek inzake georganiseerde criminaliteit van belang is, zullen daar ongetwijfeld toe bijdragen.

Positief is eveneens dat de onderzoeksrechter onttrokken wordt aan het toezicht van de procureur-generaal bij het hof van beroep (artikel 36 van het ontwerp) en dat bij wijze van tegengewicht aan de kamer van inbeschuldigingstelling een sterkere controlefunctie wordt toebedeeld (artikel 28 van het ontwerp).

3. Fundamenteel is dat het geheim van het onderzoek expliciet in het Wetboek van Strafvordering wordt ingeschreven, met name in de voorgestelde artikelen 28*quinquies*, § 1, en 57, § 1.

4. Het getuigt van een grote zin voor proceseconomie dat de kamer van inbeschuldigingstelling bij de regeling van de rechtspleging de regelmatigheid van de procedure kan onderzoeken en het dossier van nietigheden kan zuiveren (artikel 29 van het ontwerp). Zou een vlotte rechtsbedeling er echter niet mee gediend zijn wanneer een gelijkaardige bevoegdheid ook aan de raadkamer wordt toegekend?

Deze positieve kritiek op het wetsontwerp neemt niet weg dat er een schaduwzijde bestaat.

Zij betreft voornamelijk de positie van het slachtoffer in het vooronderzoek en in het bijzonder de ontstentenis van beroepsmogelijkheid tegen de weigering van de onderzoeksrechter om de door de burgerlijke partij gevraagde bijkomende onderzoeksdaden te stellen (artikel 14 van het ontwerp). Spreker kan met deze optie niet akkoord gaan.

Voorts behoeven de volgende punten nadere toelichting:

a) De optie van de Kamer om de proactieve recherche als een onderdeel van het opsporingsonder-

1. La codification partielle de l'information est considérée désormais comme indispensable. La possibilité que l'article 28*septies* proposé du Code d'instruction criminelle offre au procureur du Roi de requérir du juge d'instruction l'accomplissement de certains actes d'instruction, sans qu'une instruction doive être ouverte, constitue également un grand pas en avant.

2. Il est heureux que l'on ait conservé la fonction de juge d'instruction dans le cadre du projet et que l'on n'ait pas retenu la formule du juge de l'instruction.

Il est essentiel que le juge d'instruction soit chargé de diriger l'instruction judiciaire et qu'il assume effectivement la responsabilité de sa direction. L'assouplissement des règles concernant la compétence territoriale (article 19 du projet) et l'instauration d'un droit de suite — choses importantes pour ce qui est de l'enquête sur la criminalité organisée — ne manqueront pas de contribuer à ce que l'on puisse atteindre cet objectif.

Un autre élément positif réside dans le fait que la loi en projet soustrait le juge d'instruction au contrôle du procureur général près la cour d'appel (article 36 du projet) et renforce, en contrepartie, la fonction de contrôle de la chambre des mises en accusation (article 28 du projet).

3. L'inscription explicite, dans le Code d'instruction criminelle, du principe du secret de l'instruction, plus précisément aux articles 28*quinquies*, § 1er, et 57, § 1er, proposés, est une chose fondamentale.

4. Le fait que la chambre des mises en accusation puisse contrôler la régularité de la procédure au moment du règlement de celle-ci et qu'elle puisse purger le dossier des causes de nullité (article 29 du projet), témoigne d'un grand souci d'efficacité procédurale. Mais l'attribution d'une compétence similaire à la chambre du conseil ne servirait-elle pas la bonne administration de la justice?

Cette critique positive du projet de loi ne change toutefois rien au fait qu'il présente aussi un aspect négatif.

Cet aspect négatif concerne principalement la position de la victime dans l'instruction préparatoire et résulte en particulier de l'absence de possibilité de recours contre le refus du juge d'instruction d'accomplir les actes d'instruction complémentaires demandés par la partie civile (article 14 du projet). L'intervenant déclare qu'il ne peut pas souscrire à cette option.

Par ailleurs, les points suivants appellent des précisions:

a) L'option de la Chambre, qui revient à considérer l'enquête proactive comme faisant partie inté-

zoek te beschouwen, roept bij spreker weerstand op. Gelet op het feit dat dit ontwerp slechts een gedeeltelijke codificatie van het opsporingsonderzoek beoogt, lijkt het hem voorbarig om deze materie kost wat kost in dit ontwerp te regelen.

De problematiek van de bijzondere opsporingsmethoden en de proactieve recherche vergt een wettelijke regeling, maar het initiatief daartoe moet volgens spreker worden losgekoppeld van het onderhavige ontwerp, hoewel beide materies natuurlijk met elkaar verband houden.

Zo zal moeten worden uitgemaakt welke politiediensten zich hiervan mogen bedienen en onder welke voorwaarden.

Spreker vraagt zich af of de Kamer door de incorporatie van het proactief onderzoek in het opsporingsonderzoek de bedoeling van het ontwerp niet heeft miskend en zich wel bewust was van de eigen aard van dit onderzoek, dat gekenmerkt wordt door de inzet van bijzondere opsporingsmethoden waarvan in het ontwerp niet wordt gerept.

b) Gelet op de rol van de politiediensten in het vooronderzoek is het essentieel dat het onderzoek van het onderhavige wetsontwerp ter wille van de coherentie gepaard gaat met een discussie over de plannen van de regering inzake de reorganisatie van de politie (*cf.* de algemene beleidsverklaring van de regering van 7 oktober 1997 voor de Kamer van volksvertegenwoordigers).

Het voorliggende ontwerp heeft tot doel de magistratuur, het parket en de politie efficiënt te laten functioneren. Thans moet men echter vaststellen dat de magistratuur en de parketten niet zo goed zijn uitgerust als de politie. Bijgevolg moet met het oog op de implementatie van dit ontwerp werk worden gemaakt van een betere opleiding en uitrusting van de rechterlijke macht, zo niet werkt het gerechtelijk apparaat op twee snelheden waarbij de rechterlijke macht niet bij machte is de politiediensten bij te benen.

c) Luidens het voorgestelde artikel 28*quater* van het Wetboek van Strafvordering oordeelt het openbaar ministerie of het opportuun is te vervolgen, in het licht van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justitie krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Aldus gesteld kan deze bepaling de indruk wekken dat de minister van Justitie, in weerwil van de thans geldende opvatting zoals die tot uiting komt in de parlementaire voorbereiding van de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat, over een negatief injunctierecht beschikt.

grante de l'information, suscite des réticences chez l'intervenant. Comme le projet à l'examen ne vise qu'à une modification partielle de l'information, il lui paraît inopportun de vouloir à tout prix déjà régler cette matière dans le cadre du projet.

L'intervenant estime certes que le problème que soulèvent les méthodes d'enquête particulières et l'enquête proactive doit être réglé par la loi, mais il trouve aussi qu'il faut prendre, dans cette perspective, une initiative distincte du projet à l'examen, même si les deux matières en question présentent un lien évident.

Il faudra, par exemple, déterminer quels sont les services de police qui pourront y recourir et sous quelles conditions ils le pourront.

L'intervenant se demande si la Chambre n'a pas méconnu l'objet du projet en inscrivant l'enquête proactive dans le cadre de l'information et si elle a eu conscience de la spécificité de cette enquête, qui est caractérisée par la mise en œuvre de méthodes d'enquête particulières dont le projet ne dit rien.

b) Vu le rôle que les services de police jouent dans l'instruction préparatoire, il faut absolument veiller, par souci de cohérence, à ce que l'on organise, parallèlement à l'examen du présent projet de loi, une discussion relative aux projets du Gouvernement en matière de réorganisation de la police (*cf.* la déclaration de politique générale que le Gouvernement a faite, le 7 octobre 1997, devant la Chambre des représentants).

Le présent projet vise à assurer un fonctionnement efficace de la magistrature, du parquet et de la police. Force est cependant de constater que la magistrature et les parquets ne sont pas aussi bien équipés que la police. Il faudra par conséquent veiller, en vue de la mise en œuvre de la loi en projet, à améliorer la formation et l'équipement du pouvoir judiciaire, sous peine de voir se développer un appareil judiciaire à deux vitesses, avec un pouvoir judiciaire qui resterait à la traîne par rapport aux services de police.

c) Aux termes de l'article 28*quater* proposé du Code d'instruction criminelle, le ministère public juge de l'opportunité des poursuites, à la lumière des directives de politique criminelle établies par le ministre de la Justice en application de l'article 143*ter* du Code judiciaire.

Telle qu'elle est rédigée, cette disposition peut donner à penser que le ministre de la Justice dispose d'un droit d'injonction négatif, et ce, en dépit de la conception qui règne actuellement et qui a été exprimée dans les travaux parlementaires préparatoires à la loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national.

Dit probleem verdient alleszins nadere aandacht.

d) Het wetsontwerp legt een grotere verantwoordelijkheid op de schouders van de kamer van inbeschuldigingstelling. Deze maatregel valt toe te juichen, maar zal in de praktijk tot een vertraging van de procedures leiden indien de personeelsformatie bij de hoven van beroep niet wordt uitgebreid.

e) De verhouding tussen pers en gerecht ligt, zoals het colloquium van de Senaatscommissie voor de Justitie op 7, 8 en 9 december 1995 heeft aangetoond, nog steeds moeilijk. Op de slotzitting van dit colloquium heeft de minister initiatieven aangekondigd rond de thema's: doelstellingen voor justitie, mediabeleid en de benadeelde partij.

Tot op heden is hier nog niets van in huis gekomen. Het wekt dan ook verwondering dat er in het ontwerp bepalingen voorkomen inzake persmededelingen door het openbaar ministerie en advocaten (de voorgestelde artikelen 28*quinquies*, §§ 5 en 6, en 57, §§ 5 en 6, van het Wetboek van Strafvordering), zonder dat het probleem van de verhouding tussen pers en gerecht op algemene wijze bevredigend is geregeld.

f) Met betrekking tot de positie van het slachtoffer in de procedure blijft het wetsontwerp onbevredigend. Het volstaat te verwijzen naar het voorgestelde artikel 44, laatste lid, van het Wetboek van Strafvordering (artikel 6 van het ontwerp) dat de nabestaanden het recht verleent om ingeval een autopsie wordt bevolen, het stoffelijk overschot te zien. In de Franse tekst wordt het woord «cadavre» gebruikt, hetgeen van weinig inlevingsvermogen ten aanzien van de nabestaanden getuigt. Bovendien moet nog worden uitgemaakt op grond van welk criterium iemand als nabestaande zal worden beschouwd. Is er verwantschap of aanverwantschap vereist, een affectieve band, geografische nabijheid (de buren)?

Vanuit terminologisch oogpunt zou het wetsontwerp op deze punten toch moeten worden verbeterd.

Tot slot verklaart spreker het geenszins op prijs te stellen dat de minister nog vóór de goedkeuring van dit ontwerp door de Senaat, de burgerlijke partij in een fel door de media belichte strafprocedure de toezegging heeft gedaan dat zij inzage kan krijgen van het gerechtelijk dossier. Deze handelwijze gaat regelrecht in tegen de thans vigerende wetgeving.

*
* *

Een volgende interveniënt sluit zich aan bij de woorden van dank aan de leden van de Commissie strafprocesrecht voor de deskundige wijze waarop zij hun medewerking hebben verleend aan de activiteiten

Ce problème mérite en tout cas que l'on s'y attarde.

d) Le projet de loi élargit la responsabilité de la chambre des mises en accusation. C'est une mesure louable, mais qui entraînera un ralentissement des procédures, dans la pratique, si les cours d'appel ne bénéficient pas d'une extension de cadre.

e) Comme l'a montré le colloque organisé par la Commission de la Justice du Sénat les 7, 8 et 9 décembre 1995, les rapports entre la presse et la justice restent difficiles. Au cours de la séance de clôture de ce colloque, le ministre a annoncé des initiatives sur les points suivants: les objectifs de la justice, la politique des médias et le statut de la partie lésée.

Comme l'on attend toujours ces initiatives, il y a lieu de s'étonner de voir figurer dans le projet des dispositions concernant les communiqués de presse du ministère public et des avocats (articles 28*quinquies*, §§ 5 et 6, 57, §§ 5 et 6, proposés du Code d'instruction criminelle), sans que le problème des rapports entre la presse et la justice soit réglé, d'une manière générale, de façon satisfaisante.

f) En ce qui concerne le statut de la victime dans le cadre de la procédure, la loi en projet laisse à désirer. Il suffit de se reporter à l'article 44, dernier alinéa, proposé du Code d'instruction criminelle (article 6 du projet) qui autorise les proches d'une personne dont l'autopsie est ordonnée à voir le cadavre. L'utilisation du terme «cadavre» témoigne en fait d'une piètre compassion à l'égard des proches. Il faut, en outre encore déterminer sur la base de quels critères l'on considérera que telle ou telle personne est un «proche» et telle autre non. Faut-il qu'il y ait un lien de parenté direct ou indirect, un lien affectif, une proximité géographique (les voisins)?

Il y aurait lieu quand même d'apporter des améliorations terminologiques à la loi en projet sur les points visés ci-dessus.

Enfin, l'intervenant déclare qu'il n'a pas apprécié que le ministre ait promis, dans une procédure pénale bénéficiant d'une forte couverture médiatique, à la partie civile, qu'elle pourrait consulter le dossier judiciaire, et ce, avant même que le projet de loi déposé au Sénat ait été adopté par celui-ci. Cette manière de procéder est parfaitement contraire à la législation actuelle.

*
* *

L'intervenant suivant se joint aux remerciements adressés aux membres de la Commission pour le droit de la procédure pénale, pour l'aide experte qu'ils ont fournie dans le cadre des travaux relatifs à la réforme

van zowel Kamer als Senaat bij de realisering van de door het ontwerp voorgestelde hervorming.

Dat neemt niet weg dat de tekst op bepaalde punten voor kritiek vatbaar is en verbetering behoeft.

1. Zo werd onder meer in de vorige tussenkomst geopperd dat het wetsontwerp op een aantal punten lacunair is.

Hierbij past een overweging van politieke aard. Het is inderdaad zo dat het ontwerp een aantal materies niet regelt, zoals het gebruik van de bijzondere opsporingsmethoden. Dat is het gevolg van de optie van de regering om de basisbeginselen inzake het verloop van het vooronderzoek dringend bij wet te regelen.

Indien men in het ontwerp alle aangelegenheden wil behandelen die daarmee in verband staan, dreigt men het ontwerp te overladen. Zo worden in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering een aantal bepalingen ingevoegd. Indien men van de gelegenheid gebruik zou maken om ook de problematiek van de verjaring te regelen, wordt een spoedige parlementaire afhandeling van het ontwerp onmogelijk.

Er zal dus een evenwicht moeten worden gevonden om, indien daartoe redenen bestaan, het ontwerp te verbeteren zonder het daarbij te overladen.

2. Vanuit wetstechnisch oogpunt is het door de Kamer overgezonden ontwerp niet altijd even overzichtelijk. De indeling van het ontwerp weerspiegelt onvoldoende de krachtlijnen van de hervorming. Zij zou bijgevolg thematisch moeten worden herzien. Bovendien komt de nummering van de artikelen met Latijnse telwoorden gaande van *bis* tot *septies* verouderd over en ligt ze niet makkelijk in de mond.

Dat is niet bevorderlijk voor de praktijk waarbij voor sommige artikelen de enkele verwijzing naar het nummer voldoende is om de inhoud ervan te kennen. Met een nummering in de zin van artikel 28*quinquies* wordt het moeilijk het artikel en de aard van het probleem met elkaar te associëren.

In de wet van 30 juni 1994 tot wijziging en aanvulling van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende de medeëigendom werd dit probleem opgelost door de nieuwe artikelen inzake de medeeigendom als volgt te nummeren: artikel 557-2, artikel 577-3 en zo verder tot artikel 577-14 van het Burgerlijk Wetboek.

3. Met betrekking tot de wetgevende procedure valt het te betreuren dat de regering geen rekening heeft gehouden met het advies van de Raad van State volgens hetwelk verschillende artikelen van het ontwerp de organisatie van de hoven en rechtbanken betreffen waarvoor krachtens artikel 77, eerste lid, 9º,

prévue par le projet qui ont eu lieu à la Chambre et au Sénat.

Il n'empêche que le texte donne matière à critique et doit être corrigé sur certains points.

1. Le projet de loi s'est vu reprocher, notamment par l'intervenant précédant, d'être lacunaire sur une série de points.

Une considération à caractère politique s'impose à cet égard. Si le projet ne règle pas une série de matières comme l'utilisation de méthodes d'enquête particulières, c'est parce que le Gouvernement a choisi de définir d'urgence les principes de base du déroulement de l'instruction préparatoire dans la loi.

Si l'on voulait traiter, dans ce projet, de toutes les matières liées à cette question, l'on risquerait de le surcharger. Comme le projet insère une série de dispositions dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle, l'on pourrait vouloir profiter de l'occasion pour régler le problème de la prescription, mais il deviendrait impossible alors de clôturer rapidement la discussion parlementaire du projet.

Il faudra donc trouver un juste milieu pour améliorer le projet s'il y a lieu, sans le surcharger.

2. Du point de vue de la technique législative, le projet transmis par la Chambre n'est pas d'une clarté uniforme. La structure du projet ne reflète pas suffisamment les lignes de force de la réforme. Elle pourrait dès lors être revue sur une base thématique. De plus, la numérotation des articles avec des adjonctions d'adverbes de nombres cardinaux latins de *bis* à *septies* est archaïsante et soulève des difficultés de prononciation.

Cette manière de procéder ne simplifie pas les choses pour le praticien pour lequel la simple référence au numéro de certains articles devrait suffire à en identifier le contenu. La numérotation avec des adverbes latins (par exemple article 28*quinquies*) complique l'établissement d'un lien entre l'article en question et la nature du problème visé.

Dans la loi du 30 juin 1994 modifiant et complétant les dispositions du Code civil relatives à la copropriété, l'on a résolu ce problème en numérotant les nouveaux articles sur la copropriété comme suit: articles 577-2, 577-3, et ainsi de suite jusqu'à l'article 577-14 du Code civil.

3. En ce qui concerne la procédure législative, il est regrettable que le Gouvernement n'ait pas tenu compte de l'avis du Conseil d'État, selon lequel plusieurs articles du projet portent sur l'organisation des cours et tribunaux qui relève, en vertu de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, de la procé-

van de Grondwet de verplicht bicamerale procedure dient te worden gevolgd (Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, 108-109). De optie van de regering om een dergelijke reorganisatie van de rechterlijke macht desondanks toch als een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet te kwalificeren, dwingt de Senaat ertoe om dit probleem aan de parlementaire overlegcommissie voor te leggen, met alle tijdverlies van dien. De tactiek van de regering om af te wachten hoe de Senaat op haar extensieve interpretatie van artikel 78 ten nadele van artikel 77 reageert, is derhalve niet bevorderlijk voor het wetgevend werk.

Tenslotte formuleert spreker nog een aantal inhoudelijke opmerkingen over het ontwerp welke geenszins afbreuk doen aan zijn positief eindoordeel.

a) In het voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering werd ingevolge een amendement van de heer Verwilghen c.s. in de Kamer bepaald dat de proactieve recherche deel uitmaakt van het opsporingsonderzoek (Verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, 62-67).

De definitie van de proactieve recherche werd overgenomen uit de ministeriële omzendbrief van 31 december 1996.

Deze definitie lijkt zeer omslachtig en in zekere mate dubbelzinnig. Aangezien de proactieve recherche het gebruik van bijzondere opsporingsmethoden impliceert, rijst de vraag of de procureur des Konings hiervoor eveneens zijn voorafgaande toestemming dient te verlenen.

Kan er bovendien geen bevoegdheidsconflict ontstaan tussen de procureur des Konings en de onderzoeksrechter wanneer in het kader van een gerechtelijk onderzoek inzake georganiseerde criminaliteit bepaalde beslissingen inzake bijzondere opsporingsmethoden door de procureur des Konings moeten worden genomen hoewel de onderzoeksrechter de leiding heeft van het onderzoek?

b) De bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling om de procedure voor de aanvang van het strafproces te zuiveren (artikelen 27 en 29 van het ontwerp), is een welgekomen innovatie. Nochtans zijn hier een aantal negatieve aspecten aan verbonden.

In de eerste plaats dreigen de kamers van inbeschuldigingstelling in de hoven van beroep te Antwerpen en te Brussel te worden overbelast wanneer zij ook nog procedure-incidenten moeten behandelen.

Ten tweede kunnen de partijen ingevolge de voorgestelde wijziging van artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering cassatieberoep instellen tegen de arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling betreffende procedure-incidenten (artikel 34 van het ontwerp). Na de afhandeling van deze procedure beschikken de partijen over zes maanden om een verhaal in te stellen bij de Europese Commissie voor

dure obligatoirement bicamérale (doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1, 108-109). Le choix du Gouvernement de considérer quand même cette réorganisation du pouvoir judiciaire comme une matière visée à l'article 78 de la Constitution contraint le Sénat à soumettre ce problème à la commission de concertation parlementaire, avec toute la perte de temps qui en découlera. La tactique du Gouvernement, qui consiste à attendre de connaître la réaction du Sénat à son interprétation extensive de l'article 78, au détriment de l'article 77, ne favorise dès lors pas le travail législatif.

Pour terminer, l'intervenant émet encore une série de remarques quant au fond du projet, mais celles-ci ne modifient en rien son jugement final qui est positif.

a) L'article 28*bis*, § 1er, deuxième alinéa, proposé du Code d'instruction criminelle dispose, à la suite d'un amendement de MM. Verwilghen et consorts, qui a été déposé à la Chambre, que l'enquête proactive fait partie intégrante de l'information (rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, 62-67).

La définition de l'enquête proactive est tirée de la circulaire ministérielle du 31 décembre 1996.

Cette définition paraît être très complexe et quelque peu ambiguë. Comme l'enquête proactive implique l'utilisation de moyens d'enquête particuliers, on peut se demander s'il ne faut pas prévoir que le procureur du Roi doit donner son autorisation préalable pour qu'elle soit possible.

Ne risque-t-on pas, en outre, de voir surgir un conflit de compétences entre le procureur du Roi et le juge d'instruction, lorsque, dans le cadre d'une instruction relative à un cas de criminalité organisée, certaines décisions à prendre pour que l'on puisse mettre en œuvre des méthodes d'enquête particulières relèvent de la compétence du premier alors que c'est le second qui dirige l'enquête?

b) La compétence, qui est attribuée à la chambre des mises en accusation, d'épurer la procédure avant le début de la procédure pénale (articles 27 et 29 du projet), est une innovation bienvenue. Elle présente néanmoins des aspects négatifs.

Premièrement, les chambres des mises en accusation des cours d'appel d'Anvers et de Bruxelles risquent d'être surchargées si elles doivent se mettre à régler aussi des incidents de procédure.

Deuxièmement, les parties pourront se pourvoir en cassation contre les arrêts de la chambre des mises en accusation relatifs aux incidents de procédure (article 34 du projet), à la suite de la modification proposée de l'article 416, deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle. Après la clôture de cette procédure, les parties disposeront d'un délai de six mois pour former un recours devant la Commission européenne des

de Rechten van de Mens of vanaf de inwerkingtreding van het Elfde Protocol in de loop van de maand oktober 1998 rechtstreeks bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) te Straatsburg.

Dreigt de rechtsgang ten gronde in eerste aanleg, eventueel in hoger beroep en cassatie aldus niet te worden doorkruist door een procedure voor het EHRM dat kan oordelen dat een bepaalde handeling geen eerlijk proces waarborgt?

Ten derde moet de hypothese onder ogen worden genomen waarbij slechts één inverdenkinggestelde met het oog op de zuivering van het dossier hoger beroep instelt tegen de beschikking van de raadkamer.

Wat is de draagwijdte van het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling ten aanzien van de andere inverdenkinggestelden die geen hoger beroep hebben aangetekend?

Deze laatsten kunnen immers voor de vonnisrechter nog een onwettigheidsexceptie opwerpen of vragen dat de regelmatigheid van een bewijsstuk wordt beoordeeld dat ingevolge een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling reeds uit het dossier is verwijderd. Kortom, welke implicaties heeft een dergelijk arrest op het verloop van het strafproces van de andere inverdenkinggestelden?

c) Behoudens de wettelijke uitzonderingen zijn het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek geheim (de voorgestelde artikelen 28*quinquies*, § 1, en 57, § 1, van het Wetboek van Strafvordering). Dit is een keuze waaraan zowel voor- als nadelen verbonden zijn.

In een openbaar onderzoek worden de rechten van de verdediging meer gewaarborgd dan in een geheim onderzoek. De praktijk wijst in ieder geval uit dat het principe van de geheimhouding frequent wordt geschonden.

Krachtens het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 5, van het Wetboek van Strafvordering kan het openbaar ministerie tijdens het opsporingsonderzoek aan de pers gegevens verstrekken mits de rechten van de verdediging, het privé-leven en de waardigheid van personen worden geëerbiedigd. In de mate van het mogelijke zal de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet worden vrijgegeven. Overeenkomstig § 6 van hetzelfde artikel mag de advocaat eveneens elementen aan de pers geven in het belang van zijn cliënt, mits het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit van personen worden geëerbiedigd.

Zeker wat de persmededelingen van het openbaar ministerie betreft, zou ook het vermoeden van onschuld als toetsingscriterium moeten gelden. De eerbiediging van dit vermoeden vormt een waarborg die van een andere aard is dan die welke de rechten van de verdediging bieden. Hoewel het vermoeden

droits de l'homme ou, dès le moment où le onzième protocole sera entré en vigueur (octobre 1998), directement devant la Cour européenne des droits de l'homme (C.E.D.H.) à Strasbourg.

La procédure quant au fond, en première instance, et, éventuellement, en appel et en cassation, ne risque-t-elle pas d'être contrecarrée ainsi par une procédure engagée devant la C.E.D.H., laquelle peut estimer qu'en raison d'un acte donné, un procès équitable n'est plus garanti?

Troisièmement, il faut envisager l'hypothèse dans laquelle un seul inculpé interjette appel contre la décision de la chambre du conseil, en vue de purger le dossier.

Quelle est la portée de l'arrêt de la chambre des mises en accusation en ce qui concerne les autres inculpés qui n'ont pas interjeté appel?

Ces derniers peuvent en effet soulever une exception d'illégalité devant le juge du fond ou demander à celui-ci d'apprécier la régularité d'une pièce qui a été retirée du dossier à la suite d'un arrêt de la chambre des mises en accusation. Bref, quelles sont les implications d'un tel arrêt pour ce qui est du déroulement de la procédure pénale relative aux autres inculpés?

c) Hors les exceptions légales, l'information et l'instruction sont secrètes (articles 28*quinquies*, § 1er, et 57, § 1er, proposés du Code d'instruction criminelle). C'est le résultat d'un choix qui présente à la fois des avantages et des inconvénients.

Les droits de la défense sont mieux garantis dans le cadre d'une instruction publique que dans le cadre d'une instruction secrète. Il ressort en tout cas de la pratique que le principe du secret de l'instruction est fréquemment violé.

En vertu de l'article 28*quinquies*, § 5, proposé, du Code d'instruction criminelle, le ministère public peut communiquer des informations à la presse pendant que l'information suit son cours, à la condition que les droits de la défense, la vie privée et la dignité des personnes soient respectés. L'on s'abstiendra, dans la mesure du possible, de communiquer l'identité des personnes citées dans le dossier. Le § 6 de ce même article permet également à l'avocat de communiquer des éléments à la presse, dans l'intérêt de son client, à condition que la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes soient respectés.

La présomption d'innocence doit être le critère de référence, en tout cas en ce qui concerne les informations communiquées par le ministère public. Le respect de ce principe constitue une garantie d'une autre nature que celle qu'offre le principe du respect des droits de la défense. Bien que la présomption

van onschuld een essentieel principe is in onze rechtstaat, wordt het in ons strafrecht niet operationeel gemaakt. Door het respect voor dit vermoeden in artikel 28*quinquies* in te schrijven, kunnen bepaalde uitwassen in de pers, die meer weg hebben van een heksenjacht, worden voorkomen.

d) Overeenkomstig de voorgestelde artikelen 28*quinquies*, § 4, en 57, § 4, is iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen aan het vooronderzoek gebonden door het geheim. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek. Wat met de medeplichtigheid? Zal het parket de medeplichtige vervolgen wegens heling van gestolen informatie?

e) Het openbaar karakter van het debat voor de kamer van inbeschuldigingstelling over de zuivering van de procedure is essentieel omdat het een betere bescherming van de rechten van de verdediging garandeert. Bovendien draagt het bij tot de ontkrachting van het vermoeden dat de nietigverklaring van de procedure wegens vormfouten een dooftopoperatie maskeert (artikel 29 van het ontwerp).

f) Wat de verbetering van de rechtspositie van het slachtoffer betreft, hebben verschillende organisaties erop aangedrongen om, in navolging van de antiracisme- en milieuwetgeving, in het ontwerp een bepaling op te nemen die VZW's gespecialiseerd in slachtofferhulp de mogelijkheid biedt in rechte op te treden. Gelet op de ernst van de misdrijven waarvoor die slachtofferhulp wordt verleend, verdient dit verzoek in overweging te worden genomen.

g) Met betrekking tot de inwerkingtreding van de voorgestelde hervorming heeft de Kamer van volksvertegenwoordigers een regeringsamendement aangenomen volgens hetwelk «deze wet in werking treedt op de door de Koning bepaalde datum en uiterlijk zes maanden na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*» (artikel 46 van het ontwerp).

Deze bepaling is, luidens een verklaring van de minister in de Kamercommissie voor de Justitie, noodzakelijk omdat de wet een verhoging van het aantal magistraten meebrengt (Verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, 34 en 156-157).

Men kan zich afvragen of dit de meest efficiënte aanpak is. Wanneer de uitbreiding van de personeelsformatie moet worden geregeld nadat de wet is gepubliceerd, dreigt men in een moeilijke overgangsfase terecht te komen waarin de wet reeds van kracht is, maar er onvoldoende magistraten zijn benoemd om de uitbreiding van de taken van de magistratuur naar behoren op te vangen.

d'innocence soit un principe essentiel de notre État de droit, elle n'est pas rendue opérationnelle dans notre droit pénal. L'inscription du principe du respect de la présomption d'innocence dans l'article 28*quinquies* permettra d'éviter certaines dérives dans la presse, qui donnent souvent l'impression que l'on se trouve au milieu d'une chasse aux sorcières.

d) Conformément aux articles 28*quinquies*, § 4, et 57, § 4, proposés, toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'instruction préalable est tenue au secret.Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal. Qu'en est-il de la complicité? Le parquet poursuivra-t-il les complices pour recel d'informations volées?

e) Le caractère public du débat devant la Chambre des mises en accusation sur l'épuration de la procédure est essentiel parce qu'il garantit une meilleure protection des droits de la défense. Il contribue en outre à énerver la présomption que l'annulation de la procédure pour vice de forme masque une manœuvre d'étouffement de l'affaire (article 29 du projet).

f) En ce qui concerne l'amélioration du statut juridique de la victime, diverses organisations ont insisté pour que l'on insère dans le projet, en application de la législation contre le racisme et de la législation environnementale, une disposition habilitant les ASBL spécialisées dans l'aide aux victimes à ester en justice. Étant donné la gravité des délits pour lesquels cette aide aux victimes est consentie, leur demande mérite d'être prise en considération.

g) En ce qui concerne l'entrée en vigueur de la réforme proposée, la Chambre des représentants a adopté un amendement qui précise que la loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard six mois après sa publication au *Moniteur belge* (article 46 du projet).

Selon une déclaration que le ministre a faite en Commission de la Justice de la Chambre, cette disposition est nécessaire parce que la loi entraîne une augmentation du nombre de magistrats (Rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, n° 857/17, 34 et 156-157).

On peut se demander si cette approche des choses est la plus efficace. Au cas où il faudrait régler l'extension du cadre après la publication de la loi, l'on risquerait de connaître une phase transitoire difficile parce que la loi serait déjà en vigueur, alors que les magistrats nommés seraient insuffisamment nombreux pour pouvoir faire face comme il se doit à l'extension des tâches de la magistrature.

Zou het derhalve vanwege de regering niet raadzaam zijn om de uitbreiding van de personeelsformatie reeds in het onderhavige ontwerp te regelen zodat op het ogenblik dat de wet van kracht wordt, de magistratuur door de uitbreiding van de personeelsformatie op haar nieuwe taken is voorbereid?

*
* *

Een lid drukt zoals de vorige sprekers haar tevredenheid uit over het voorliggende ontwerp dat zowel in de juridische als politieke wereld op ruime instemming mag rekenen.

Vervolgens snijdt zij acht punten aan waarop het ontwerp enigszins kan worden bekritiseerd of moet worden verduidelijkt.

1. Het ontwerp zet een grote stap in de richting van de gelijkstelling van de verdachte en het slachtoffer in het gerechtelijk onderzoek (artikelen 12 en 14 van het ontwerp).

Nochtans blijven er enkele knelpunten bestaan.

1.1. De praktijk leert dat vrijwel alle zaken tijdens de opsporingsfase door het parket worden afgehandeld zonder dat daar een onderzoeksrechter aan te pas komt. De onderzoeksrechter komt doorgaans slechts tussen om dwangmaatregelen op te leggen (*cf.* De Smet, B., *De hervorming van het strafrechtelijk vooronderzoek in België*, Antwerpen, Intersentia, 1996, 3 en 113-120).

Vanuit dat perspectief dringt zich de vraag op of aan de benadeelde partij tijdens het opsporingsonderzoek niet dezelfde of gelijkaardige rechten moeten worden toegekend als tijdens het gerechtelijk onderzoek. Dit zal ongetwijfeld problemen scheppen: er zijn verschillende verdachten, ze zijn niet geïdentificeerd, enzovoort. Men moet er zich eveneens voor hoeden een discriminatie in het voordeel van de benadeelde partij in het leven te roepen.

Hoewel de Commissie strafprocesrecht verklaard heeft deze aangelegenheid te zullen behandelen tijdens de tweede fase van haar werkzaamheden, kan men met het dossier van Loubna Ben Aïssa in het achterhoofd, waar het onderzoek nooit verder is geraakt dan de opsporingsfase, toch de vraag stellen of aan de benadeelde partij reeds tijdens deze fase geen toegang tot het dossier moet worden verleend, alsook de mogelijkheid om het parket te vragen bepaalde onderzoeksdaden te stellen.

1.2. Luidens het voorgestelde artikel 44, laatste lid, van het Wetboek van Strafvordering krijgen de nabestaanden ingeval een autopsie wordt bevolen, de toestemming het stoffelijk overschot te zien indien zij dat vragen (artikel 6 van het ontwerp).

Zoals eerder is aangestipt, verdient het vanuit psychologisch oogpunt de voorkeur om de Franse term

Ne serait-il dès lors pas sage que le Gouvernement règle d'ores et déjà l'extension du cadre dans le présent projet, de manière que la magistrature puisse, dès le moment de l'entrée en vigueur de la loi, se préparer à assumer ses nouvelles tâches par le biais de l'augmentation de ses effectifs?

*
* *

Une membre dit partager la satisfaction des intervenants précédents concernant le projet à l'examen, à propos duquel il y a un large consensus tant dans le monde juridique que dans le monde politique.

Elle aborde ensuite huit points du projet qui soulèvent certaines critiques ou appellent des précisions.

1. Le projet constitue un grand pas en avant pour ce qui est de la mise sur un pied d'égalité de l'inculpé et de la victime dans le cadre de l'instruction judiciaire (articles 12 et 14 du projet).

Quelques problèmes subsistent cependant.

1.1. La pratique nous enseigne que la quasi-totalité des affaires sont bouclées par le parquet au cours de la phase d'information, sans l'intervention d'un juge d'instruction. Ce dernier n'intervient généralement que pour imposer des mesures de contrainte (*cf.* De Smet, B., *De hervorming van het strafrechtelijk vooronderzoek in België*, Antwerpen, Intersentia, 1996, 3 et 113-120).

Il faut s'interroger, dans cette perspective, sur l'opportunité d'accorder à la partie lésée, pour ce qui est de l'information, des droits identiques ou similaires à ceux qui lui sont accordés pour ce qui est de l'instruction. Cela posera à coup sûr des problèmes: il y a plusieurs inculpés, ils ne sont pas identifiés, etc. Il faut également veiller à ne pas créer une discrimination en faveur de la partie lésée.

Bien que la Commission pour le droit de la procédure pénale ait déclaré qu'elle traiterait cette question au cours de la deuxième phase de ses activités, l'on peut se demander, en pensant à l'affaire Loubna Ben Aïssa dans laquelle l'enquête n'a jamais dépassé la phase de l'information, s'il ne faut pas donner à la partie lésée le droit d'accéder au dossier dès cette phase et lui fournir la possibilité de demander au parquet d'accomplir certains actes d'instruction.

1.2. Aux termes de l'article 44, dernier alinéa, proposé du Code d'instruction criminelle, les proches sont autorisés, lorsqu'une autopsie est ordonnée, à voir le cadavre de la personne en question, s'ils le demandent (article 6 du projet).

Comme on l'a déjà noté, il serait préférable, psychologiquement, de remplacer le terme français

«cadavre» te vervangen door een meer humane term zoals «le corps».

De vraag is wanneer de nabestaanden het stoffelijk overschot zullen mogen zien. Dat zal wellicht vóór, maar eventueel ook na de autopsie zijn. Om de kans op trauma's bij de nabestaanden zoveel mogelijk te beperken, moeten er middelen worden uitgetrokken opdat zij het lichaam na de autopsie in zijn waardigheid kunnen zien.

In dezelfde lijn rijst de vraag of de opvang van slachtoffers van misdrijven en hun verwanten zoals geregeld in het voorgestelde artikel 3*bis* van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (artikel 43 van het ontwerp), niet meer gedetailleerd kan worden beschreven, door bijvoorbeeld hun de mogelijkheid te bieden een gesprek te hebben met gespecialiseerd personeel.

Tevens zouden de slachtoffers en de nabestaanden zich bij verhoren of andere voor hen psychisch moeilijke momenten tijdens de procedure moeten kunnen laten bijstaan door een vertrouwenspersoon die niet noodzakelijk een advocaat hoeft te zijn. De noodzaak daartoe zal zich zeker bij minderjarigen doen gevoelen.

2. De beslissing van de Kamer om bij wege van amendement de proactieve recherche in het opsporingsonderzoek onder te brengen, wekt verwondering (artikel 28*bis*, § 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering).

De voorgestelde definitie van de proactieve recherche laat niet alleen op terminologisch en legistiek vlak te wensen over; ook op juridisch vlak dekt zij niet voldoende wat onder proactieve recherche wordt verstaan. Deze kritiek doet echter geen afbreuk aan het principe dat deze recherche onder het opsporingsonderzoek valt en zodoende onder de controle van de procureur des Konings moet worden gevoerd.

De regeling inzake de proactieve recherche zou volgens spreekster derhalve ofwel sterk moeten worden geamendeerd ofwel uit het ontwerp moeten worden gelicht totdat hierover net zoals over de bijzondere opsporingsmethoden meer duidelijkheid en eensgezindheid heersen.

3. Een andere bepaling die de interveniënte verontrust, betreft het voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, vierde lid, van het Wetboek van Strafvordering luidens hetwelk de wijze waarop en de modaliteiten volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden vastgelegd door de richtlijnen overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Spreekster betoogt dat bij de bespreking van deze twee artikelen in het kader van het wetsontwerp dat verheven werd tot de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat,

«cadavre» par un terme plus humain comme «corps».

Toute la question est de savoir quand les proches pourront voir la dépouille. Sera-ce avant l'autopsie, ou après celle-ci? Pour limiter au maximum les risques de traumatisme pour les proches, il faut prévoir les moyens nécessaires pour qu'ils puissent voir, après l'autopsie, un corps qui n'a rien perdu de sa dignité.

Dans le même ordre d'idées, on peut se demander si la prise en charge des victimes d'infractions et de leurs proches, telle qu'elle est réglée par l'article 3*bis* proposé du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle (article 43 du projet), ne pourrait pas être plus détaillée en ce sens que l'on pourrait, par exemple, leur offrir la possibilité d'avoir un entretien avec des personnes spécialement préparées à cela.

Les victimes et leurs proches devraient également pouvoir se faire assister, au cours des auditions ou à d'autres moments psychologiquement difficiles de la procédure, par une personne de confiance qui ne doit pas nécessairement être leur avocat.

2. La décision de la Chambre d'intégrer, par la voie d'un amendement, l'enquête proactive dans l'information suscite l'étonnement (article 28*bis*, § 1er, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle).

La définition proposée de l'enquête proactive laisse à désirer sur les plans terminologique et légistique. Juridiquement, elle ne couvre pas suffisamment ce qu'il y a lieu d'entendre. Cette critique n'enlève toutefois rien au principe selon lequel cette enquête trouve sa place dans l'information et doit être menée sous le contrôle du procureur du Roi.

L'intervenante estime que les dispositions relatives à l'enquête proactive devraient, dès lors, être considérablement amendées ou être retirées du projet, jusqu'à ce qu'il y ait plus de clarté et d'unanimité sur cette question, ainsi que sur celle des techniques spéciales d'enquête.

3. L'article 28*bis*, § 1er, proposé du Code d'instruction criminelle, aux termes duquel les modalités selon lesquelles les services de police peuvent agir de manière autonome sont définies dans des directives, conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire, inquiète également l'intervenante.

L'intervenante déclare qu'au cours de la discussion de ces deux articles dans le cadre de l'examen du projet de loi qui allait devenir la loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national, l'on n'a jamais dit

nooit is verklaard dat de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal met de bovenvermelde richtlijnen bevoegdheden van een dergelijke omvang aan de politiediensten zouden kunnen delegeren.

Het lijdt geen twijfel dat een dergelijke delegatie nodig is om de parketten enigszins te ontlasten. In het licht van de op stapel staande reorganisatie van de politiediensten rijst de vraag of het ontwerp daartoe de ideale weg kiest. De in de artikelen 143*bis* en 143*ter* bedoelde richtlijnen missen immers een voldoende democratische legitimiteit. Om eventuele misbruiken te voorkomen, moet de beslissing inzake de delegatie op politiek vlak worden genomen en meer waarborgen bieden inzake de eerbiediging van de rechtstatelijke beginselen dan de voormelde richtlijnen. Dat kan op verschillende manieren. Zo zou het voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, laatste lid, duidelijk de krijtlijnen kunnen trekken waarbinnen de politiediensten autonoom kunnen optreden. De wetgever zou eventueel kunnen beslissen dat deze delegatie op een sterkere rechtsgrond moet steunen zoals een in ministerraad overlegd koninklijk besluit.

4. Het ontwerp bevat een aantal bepalingen die de verhouding tussen de politiediensten enerzijds en het parket en de onderzoeksrechters anderzijds omschrijven. In het licht van de komende hervorming van de politiediensten vormt het wetsontwerp aldus een belangrijke politieke garantie dat de politiediensten zich ten opzichte van de rechterlijke macht niet tot een al te autonome speler kunnen ontwikkelen. Vanuit dat oogpunt bevat het ontwerp toch een aantal knelpunten.

4.1. Zowel tijdens het opsporingsonderzoek als het gerechtelijk onderzoek kunnen respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter de medewerking van de politiediensten vorderen. Deze vorderingen worden gedaan en uitgevoerd overeenkomstig artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en, wat de rijkswacht betreft, overeenkomstig de artikelen 44 tot 50 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht (de voorgestelde artikelen 28*ter*, § 3, en 56, § 2, van het Wetboek van Strafvordering).

Afgezien van het feit dat artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt zou moeten worden gewijzigd, rijst de vraag hoe een geïntegreerde en sterk hiërarchisch gestructureerde politie met haar eigen doelstellingen en management, ertoe kan worden gebracht de opdrachten van het parket en de onderzoeksrechter uit te voeren.

Het ontwerp voorziet namelijk in een omslachtige en tijdrovende procedure wanneer een politiedienst de procureur des Konings of de onderzoeksrechter niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven. Zowel in het opsporingsonderzoek als het

que le ministre de la Justice et le collège des procureurs généraux pourraient déléguer des compétences d'une telle ampleur aux services de police en application des directives précitées.

Il est évident qu'il faut une telle délégation de compétences, pour que l'on puisse décharger quelque peu les parquets. Il faut se demander, dans la perspective de la réorganisation des services de police qui est en préparation, si la loi en projet choisit la voie idéale. Les directives visées aux articles 143*bis* et 143*ter* pèchent en effet par leur manque de légitimité démocratique. Il faut, si l'on veut prévenir d'éventuels abus, que la décision de délégation soit prise au niveau politique et il faut garantir davantage le respect des principes de l'État de droit que les directives précitées ne le font. On peut le faire de diverses manières. L'article 28*bis*, § 1er, dernier alinéa, proposé, devrait tracer avec précision les contours de l'autonomie d'action des services de police. Le législateur pourrait décider que la délégation doit avoir un fondement légal plus solide et qu'elle doit dès lors faire l'objet d'un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres.

4. Le projet contient une série de dispositions qui définissent les relations entre les services de police, d'une part, et le parquet et les juges d'instruction, d'autre part. Dans la perspective de la réforme à venir des services de police, la loi en projet fournit donc largement la garantie politique que les services de police ne pourront pas devenir un acteur trop autonome vis-à-vis du pouvoir judiciaire. Elle n'en soulève pas moins une série de problèmes.

4.1. Le procureur du Roi et le juge d'instruction peuvent requérir la collaboration des services de police au cours de l'information et de l'instruction. Ces réquisitions doivent être faites et exécutées conformément à l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police et, pour ce qui est de la gendarmerie, conformément aux articles 44 à 50 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie (articles 28*ter*, § 3, et 56, § 2, proposés du Code d'instruction criminelle).

Abstraction faite de la nécessité de modifier l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, la question est de savoir comment une police intégrée, dont la structure est fortement hiérarchisée, dont les objectifs sont spécifiques et qui a son propre management, peut être amenée à exécuter les missions du parquet et du juge d'instruction.

Le projet prévoit en effet une procédure longue et complexe pour les cas où un service de police ne pourrait pas fournir, au procureur du Roi ou au juge d'instruction, le personnel requis ni les moyens nécessaires. Pendant toute la durée de l'information et de

gerechtelijk onderzoek kan de procureur des Konings het dossier dan overzenden aan de procureur-generaal die, wanneer hij geen oplossing vindt, het college van procureurs-generaal kan verzoeken op te treden.

Men kan zich afvragen of er geen sneller werkende arbitrage-instantie kan worden ingesteld waarin de magistraten worden betrokken die naar de directie van de federale gerechtelijke politie zijn gedetacheerd.

4.2. Een andere suggestie van legistieke aard zou erin bestaan om alle bepalingen met verplichtingen voor de politiediensten op te nemen in de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt.

4.3. Overeenkomstig de voorgestelde artikelen 28*ter*, § 4, eerste lid, en 56, § 3, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering kunnen de procureur des Konings en de onderzoeksrechter de politiedienst kiezen die in een bepaald onderzoek met de opdrachten van gerechtelijke politie zal worden belast.

Deze bepaling wordt echter zonder voorwerp wanneer er één nationale politiedienst wordt opgericht. Zou het dan ook niet wenselijk zijn nu reeds te bepalen dat de procureur des Konings en de onderzoeksrechter de afdeling of de sectie van die politiedienst kunnen kiezen (de witwascel, de fraudecel, ...)?

4.4. Een volgend knelpunt betreft de vraag of de verplichting voor de politieambtenaren om de bevoegde gerechtelijke overheid in te lichten over hun informatie en elke ondernomen opsporing volgens de modaliteiten die de procureur des Konings bij richtlijn vastlegt, wel voldoende precies omschreven en afdwingbaar is (de voorgestelde artikelen 28*ter*, § 4, tweede lid, en 56, § 3, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering). De richtlijn van de procureur des Konings vormt alleszins een wankele basis. Moet de procedure inzake de instroom van informatie naar het parket niet strikt bij wet worden geregeld?

5. De bepalingen inzake de mededeling van een kosteloze kopie van het proces-verbaal van verhoor aan de ondervraagde persoon zijn bevredigend. Het valt echter te betreuren dat er niet in een beroepsmogelijkheid is voorzien tegen de beslissing van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter om het tijdstip van deze mededeling wegens ernstige en uitzonderlijke omstandigheden uit te stellen voor een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal zes maanden (de voorgestelde artikelen 28*quinquies*, § 2, en 57, § 2, van het Wetboek van Strafvordering).

6. De voorgestelde artikelen 28*sexies* en 61*quater* van het Wetboek van Strafvordering beperken het strafrechtelijk kortgeding tot opsporings- respectievelijk onderzoekshandelingen die schade aan goederen

l'instruction, le procureur du Roi pourra transmettre le dossier au procureur général et celui-ci pourra, s'il ne trouve aucune solution, requérir l'intervention du collège des procureurs généraux.

L'on peut se demander s'il ne serait pas possible de créer une instance d'arbitrage plus rapide, et comptant en son sein les magistrats qui auraient été détachés à la direction de la police judiciaire fédérale.

4.2. Une autre suggestion d'ordre légistique consisterait à insérer toutes les dispositions qui imposent des obligations aux services de police dans la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police.

4.3. Conformément aux articles 28*ter*, § 4, premier alinéa, et 56, § 3, premier alinéa, proposés, du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi et le juge d'instruction peuvent choisir le service de police qui sera chargé des missions de police judiciaire dans le cadre d'une enquête.

Cette disposition perd toutefois toute raison d'être si l'on crée une police nationale unique. Ne serait-il pas souhaitable, dès lors, de disposer d'emblée que le procureur du Roi et le juge d'instruction peuvent désigner le département ou la section de ce service de police (cellule blanchiment d'argent, cellule fraude, ...)?

4.4. La question est également de savoir si l'obligation qu'auraient les fonctionnaires de police de transmettre à l'autorité judiciaire compétente les informations et les renseignements qu'ils auraient en leur possession et de les avertir chaque fois qu'une enquête est ouverte conformément aux modalités que le procureur du Roi a fixées dans les directives, est suffisamment bien définie et si on veut en forcer le respect (les articles 28*ter*, § 4, alinéa 2, et 56, § 3, proposés du Code d'instruction criminelle). La directive du procureur du Roi constitue en tout cas une base fragile. La procédure de transmission de l'information au parquet ne doit-elle pas être réglée strictement par la voie légale?

5. Les dispositions relatives à la transmission d'une copie gratuite du procès-verbal d'audition à la personne interrogée sont satisfaisantes. Il est toutefois regrettable que l'on n'ait prévu aucune possibilité de recours contre la décision du procureur du Roi et du juge d'instruction de retarder le moment de cette transmission de six mois au plus, renouvelable une fois (articles 28*quinquies*, § 2, et 57, § 2, proposés du Code d'instruction criminelle), en cas de circonstances graves et exceptionnelles.

6. Les articles 28*sexies* et 61*quater* proposés du Code d'instruction criminelle limitent le référé pénal aux actes de l'information ou de l'instruction qui lèsent les biens d'une personne. Pourquoi ne pas tenir

hebben veroorzaakt. Waarom wordt geen rekening gehouden met de eventuele morele schade (schending van de eer en de goede naam)?

7. Het voorgestelde artikel 28*septies* van het Wetboek van Strafvordering voert het zogenaamde mini-onderzoek in tijdens het opsporingsonderzoek. De procureur des Konings kan de onderzoeksrechter vorderen een onderzoekshandeling te verrichten waarvoor alleen de onderzoeksrechter bevoegd is, met uitzondering van het aanhoudingsbevel, de telefoontap en de huiszoeking. Deze onderzoekshandeling is een dwangmaatregel die enkel door de onderzoeksrechter kan worden genomen, zonder dat de vordering van de procureur des Konings automatisch aanleiding geeft tot een gerechtelijk onderzoek.

Tegen deze nieuwigheid kunnen zowel argumenten pro als contra worden ingebracht.

Enerzijds zal de efficiëntie van het opsporingsonderzoek ermee gebaat zijn. Anderzijds bestaat het gevaar dat de procureurs des Konings van de werkdruk waaronder de onderzoeksrechters gebukt gaan, gebruik zullen maken om zonder al te veel uitleg van hen de uitvoering van een onderzoeksdaad te vorderen. Aldus wordt het mini-onderzoek een middel om het opsporingsonderzoek meer diepgang te verlenen. Het is dan ook verontrustend dat in de Kamer een amendement werd ingediend om het systeem van het mini-onderzoek ook voor de huiszoeking mogelijk te maken. Gelukkig werd dit amendement verworpen, maar het geeft aan dat er een tendens bestaat om het gerechtelijk onderzoek uit te hollen (verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, 88-89).

8. In de verhouding tussen pers en gerecht moet het principe van het vermoeden van onschuld vooropstaan. Zou het daarom niet raadzaam zijn om in navolging van andere landen perspraktijken strafbaar te stellen die afbreuk doen aan het geheim van het onderzoek zoals de publicatie van een proces-verbaal of een getuigenverklaring?

*
* *

Een volgende spreker verheugt zich erover dat het wetsontwerp bijna volledig uitvoering geeft aan de besluiten van de zogenaamde Bendecommissie van de Kamer van volksvertegenwoordigers (verslag van de heren Van Parys en Laurent d.d. 30 april 1990 namens de onderzoekscommissie belast met het onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt, Stuk Kamer, 1988, nr. 59/8, blz. 375-382).

1. Op één punt heeft de Commissie strafprocesrecht de onderzoekscommissie echter niet gevolgd, namelijk waar deze laatste voorstelde de figuur van de

compte des dommages moraux éventuels (violation de l'honorabilité et de la bonne réputation)?

7. L'article 28*septies* proposé du Code d'instruction criminelle instaure ce que l'on peut appeler une «mini-instruction» pendant l'information. Le procureur du Roi peut requérir du juge d'instruction qu'il accomplisse un acte d'instruction pour lequel seul le juge d'instruction est compétent, à l'exception de la délivrance d'un mandat d'arrêt, de la réalisation d'écoutes téléphoniques et de la perquisition. Il faut que cet acte d'instruction soit une mesure coercitive ne pouvant être prise que par le juge d'instruction, mais sans que la réquisition du procureur du Roi ne donne lieu automatiquement à l'ouverture d'une instruction judiciaire.

Cette innovation offre à la fois des avantages et des inconvénients.

D'une part, l'information gagnera en efficacité. D'autre part, il y a le risque que les procureurs du Roi profitent de la lourde charge de travail des juges d'instruction pour requérir d'eux l'accomplissement de certains actes d'instruction sans fournir d'explications. La «mini-instruction» permettra, dès lors, de donner plus de consistance à l'information. Il est inquiétant, à cet égard, que l'on ait déposé, à la Chambre, un amendement visant à permettre également l'application du système de la mini-instruction en cas de perquisition. Cet amendement a fort heureusement été rejeté, mais il est révélateur de l'existence d'une tendance à vider l'instruction judiciaire de sa substance (rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, 88-89).

8. Le principe de la présomption d'innocence doit régir les relations entre la presse et la justice. Ne serait-il pas indiqué, dès lors, de suivre l'exemple d'autres pays qui ont rendu punissables certaines pratiques de la presse qui portent atteinte au secret de l'instruction, comme la publication d'un procès-verbal ou un témoignage?

*
* *

L'intervenant suivant se félicite que le projet de loi mette presque pleinement à exécution les conclusions de la Commission de la Chambre des représentants sur la criminalité organisée (rapport de MM. Van Parys et Laurent du 30 avril 1990, présenté au nom de la commission d'enquête chargée d'enquêter sur la manière dont est organisée la lutte contre le banditisme et le terrorisme, doc. Chambre, 1988, nº 59/8, pp. 375-382).

1. La Commission pour le droit de la procédure pénale s'est cependant écartée des conclusions de cette commission en ce qui concerne sa proposition de

onderzoeksrechter te vervangen door die van de rechter van het onderzoek.

De keuze van de eerste Bendecommissie voor de figuur van de rechter van het onderzoek was ingegeven door een zekere negatieve vooringenomenheid ten aanzien van het parket en de politiediensten. De onderzoeksrechters bleken de enigen te zijn die in staat waren het onderzoek op een efficiënte wijze te leiden.

Het standpunt van de Commissie strafprocesrecht ligt echter niet zo ver verwijderd van de opvatting van de onderzoekscommissie die als volgt kan worden samengevat: «le juge d'instruction est véritablement le chef d'orchestre de l'instruction».

De evolutie terzake werd mee in de hand gewerkt door de resultaten van de enquête die de Commissie strafprocesrecht in gerechtelijke kringen heeft gehouden (Commissie strafprocesrecht, o.c., 1994, 119-190).

Indien men de aanbeveling van de onderzoekscommissie had gevolgd en de figuur van de rechter van het onderzoek had ingevoerd, dan had men ook de organisatie van het parket moeten herzien. De parketmagistraat zou dan vrijwel alle onderzoeksdaden stellen, terwijl de rechter van het onderzoek met de legaliteitscontrole zou worden belast.

2. Een tweede opmerking betreft het feit dat de in het ontwerp uitgetekende verhouding tussen het parket, de onderzoeksrechter en de politiediensten het fenomeen van de «parket-shopping» in ruime mate onmogelijk zal maken. Deze praktijk bestaat erin dat politiediensten een dossier laten liggen totdat zij zekerheid hebben dat de magistraat van hun voorkeur de zaak zal behandelen.

Het ontwerp bevat voorts voldoende garanties om het soms schrijnend gebrek aan samenwerking en coördinatie tussen de drie voormelde actoren te voorkomen. Een greep uit het ontwerp illustreert dit ten overvloede.

— Overeenkomstig het voorgestelde artikel 26 van het Wetboek van Strafvordering vaardigt de procureur des Konings de algemene richtlijnen uit die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de opdrachten van gerechtelijke politie in zijn arrondissement. Deze richtlijnen blijven van toepassing behoudens tegenstrijdige beslissing van de onderzoeksrechter in het kader van zijn gerechtelijk onderzoek.

— Krachtens het voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, derde lid, van hetzelfde Wetboek wordt het opsporingsonderzoek gevoerd onder de leiding en het gezag van de procureur des Konings. Hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.

— Het voorgestelde artikel 28*ter*, § 2, verplicht de officieren en agenten van gerechtelijke politie die op

remplacer le juge d'instruction par un juge de l'instruction.

Si la première commission sur la criminalité organisée a choisi la formule du juge de l'instruction, c'est en raison d'un certain *a priori* négatif à l'encontre du parquet et des services de police. Les juges d'instruction apparaissent comme les seuls à pouvoir conduire une instruction de manière efficace.

Le point de vue de la Commission pour le droit de la procédure pénale n'est toutefois pas tellement éloigné de la conception de la commission d'enquête, qui peut se résumer par la formule suivante: «le juge d'instruction est véritablement le chef d'orchestre de l'instruction».

L'évolution en question a été encouragée notamment grâce aux résultats de l'enquête menée par la Commission pour le droit de la procédure pénale dans les milieux judiciaires (Commission pour le droit de la procédure pénale, *op. cit.*, 1994, 119-190).

Si l'on avait suivi la recommandation de la commission d'enquête et instauré la fonction de juge de l'instruction, il aurait également fallu revoir l'organisation du parquet en ce sens que le magistrat du parquet aurait à accomplir la quasi-totalité des actes d'instruction, alors que le juge de l'instruction serait chargé du contrôle de la légalité.

2. Une deuxième remarque vient de la constatation que la relation entre le parquet, le juge d'instruction et les services de police, telle qu'elle est définie dans le projet, rendra quasiment impossible le «parquet-shopping», pratique qui consiste, pour un service de police, à mettre un dossier en attente, jusqu'à ce qu'il ait la certitude que ce sera le magistrat de son choix qui traitera le dossier.

Le projet garantit en outre à suffisance que l'on pourra prévenir le défaut de collaboration et de coordination entre les trois acteurs précités, qui est parfois criant. Plusieurs points du projet le montrent bien.

— Conformément à l'article 26 proposé du Code d'instruction criminelle, le procureur du Roi prend les directives générales nécessaires à l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement. Ces directives restent d'application, sauf décision contraire du juge d'instruction que celui-ci aurait prise dans le cadre de son instruction.

— En vertu de l'article 28*bis*, § 1er, troisième alinéa, proposé, du même Code, l'information s'exerce sous la direction et l'autorité du procureur du Roi, qui en assume la responsabilité.

— L'article 28*ter*, § 2, proposé, oblige les officiers et agents de police judiciaire agissant d'initiative à

eigen initiatief handelen, de procureur des Konings in te lichten over de gevoerde opsporingen binnen de termijn en volgens de modaliteiten die deze bij richtlijn vastlegt.

Ten aanzien van de onderzoeksrechter gelden gelijkaardige bepalingen.

Dit betekent dat zowel de procureur des Konings als de onderzoeksrechter over voldoende juridische middelen beschikken om de effectieve leiding van het vooronderzoek waar te nemen en de verantwoordelijkheden van alle betrokkenen duidelijk zijn afgelijnd.

3. Het voorgestelde artikel 28*quinquies*, §§ 5 en 6, zal door de pers met welbehagen worden onthaald omdat het haar een recht op informatie toekent voor zover daarbij aan bepaalde voorwaarden is voldaan (eerbiediging van de rechten van de verdediging, het privé-leven, enzovoort).

In het verleden werden reeds meermaals pogingen ondernomen om een journalistieke plichtenleer uit te werken, zelfs onder wettelijke vorm. Aangezien zij alleszins op wetgevend vlak zonder gevolg zijn gebleven, vormen de voormelde bepalingen een belangrijke doorbraak.

Er zou volgens spreker echter een grotere rechtszekerheid heersen wanneer de wettelijke bepalingen inzake de persmededelingen een deontologisch verlengstuk zouden krijgen. In geval van overtreding zou dan tuchtrechtelijk kunnen worden opgetreden. Dit bespaart een langdurige gerechtelijke procedure.

4. Het door artikel 27 van het ontwerp voorgestelde artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering biedt de inverdenkinggestelde de mogelijkheid hoger beroep in te stellen bij de kamer van inbeschuldigingstelling tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130 in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die een aantasting uitmaken van:

1º een handeling van het onderzoek;

2º de bewijsverkrijging;

3º of de verwijzingsbeschikking.

Met het oog op de naleving van artikel 6 EVRM is het wenselijk dat deze procedure openbaar is.

Het verwijt dat men deze nieuwe bepaling kan toesturen, is dat zij de rechtsgang in de onderzoeksgerechten zal doen vertragen. Op dit ogenblik is de achterstand in strafzaken, alle verhoudingen in acht genomen, redelijk te noemen. De minister zou derhalve in de marge van dit ontwerp maatregelen moeten nemen om de te verwachten stijging van de werkdruk op te vangen, bijvoorbeeld door een uitbreiding van de personeelsformatie. Anders valt te

informer le procureur du Roi à propos des recherches effectuées dans le délai et selon les modalités qu'il a fixées dans une directive.

Des dispositions similaires sont applicables vis-à-vis du juge d'instruction.

Par conséquent, le procureur du Roi et le juge d'instruction disposent de moyens juridiques suffisants pour pouvoir assurer la direction effective de l'instruction préparatoire et les responsabilités de tous les intéressés sont clairement délimitées.

3. L'article 28*quinquies*, §§ 5 et 6, proposé, sera bien accueilli par la presse, dès lors qu'il lui confère un droit à l'information pour autant que certaines conditions soient remplies (respect des droits de la défense, de la vie privée, etc.).

Il y a déjà eu diverses tentatives d'élaborer un code de déontologie journalistique dans le passé, y compris des tentatives légales. Mais comme elles sont restées sans suite, du moins sur le plan législatif, les dispositions précitées constituent une avancée significative.

L'orateur estime que la sécurité juridique serait plus grande si les dispositions légales en matière de communication d'informations à la presse avaient un prolongement déontologique. Toute infraction pourrait alors être punie d'une mesure disciplinaire, ce qui permettrait d'éviter une longue procédure judiciaire.

4. L'article 135 du Code d'instruction criminelle, proposé par l'article 27 du projet, permet à l'inculpé d'interjeter appel, devant la chambre des mises en accusation, contre les ordonnances de renvoi visées aux articles 129 et 130, en cas d'irrégularités, d'omissions ou d'existence de causes de nullité affectant:

1º un acte d'instruction;

2º l'obtention de la preuve;

3º ou l'ordonnance de renvoi.

Il est souhaitable que cette procédure soit publique, pour que l'on puisse assurer le respect de l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme.

L'on peut reprocher à cette nouvelle disposition qu'elle risque de ralentir la procédure dans les juridictions d'instruction. L'arriéré actuel peut être qualifié, toutes proportions gardées, de raisonnable pour ce qui est des affaires pénales. Le ministre devrait, dès lors, prendre, en marge du présent projet, des mesures de compensation de l'augmentation prévisible de la charge de travail, par exemple en décidant une extension de cadre. À défaut, il est à craindre que l'on

vrezen dat procedurespecialisten onvoldoende afgeschrikt worden en de nieuwe beroepsmogelijkheid, met inbegrip van het cassatieberoep, zullen uitputten om de rechtsgang te rekken.

Bij de goedkeuring van het voorgestelde artikel 135 moet men zich van dit gevaar bewust zijn.

*
* *

Een senator feliciteert op zijn beurt de Commissie strafprocesrecht en dankt haar voorzitter en ledenprofessoren voor hun aanwezigheid.

1. Een eerste vaststelling betreft het feit dat het voorliggende ontwerp een deelontwerp is. Het nadeel hiervan is dat de samenhang met de in voorbereiding zijnde wijzigingen van andere aspecten van de strafprocedure verloren dreigt te gaan.

Zo wordt een procedure ingevoerd om het dossier van nietigheden te zuiveren zonder dat het ontwerp bepaalt om welke nietigheden het juist gaat.

Deze stuksgewijze aanpak van de hervorming van ons strafprocesrecht is echter verdedigbaar, vooral omdat ons Wetboek van Strafvordering dringend aan herziening toe is.

In tegenstelling tot de XIXe eeuw beschikken het parket, de onderzoeksrechter en de politiediensten thans over een grote waaier technische middelen en opsporingsmethoden die helaas vrijwel niet gereglementeerd zijn en te weinig worden gebruikt. Bovendien komt de zorgvuldigheid waarmee het onderzoek 150 jaar geleden werd gevoerd, thans door tijdsdruk in het gedrang. De statistieken zijn duidelijk.

Terwijl de onderzoeksrechter aanvankelijk belast was met de leiding van de opsporing en de garantie vormde dat het onderzoek onafhankelijk en met eerbiediging van de grondrechten van de verdachten zou worden gevoerd, moet men thans vaststellen dat amper 5% van het totaal aantal strafzaken het voorwerp uitmaakt van een gerechtelijk onderzoek (De Smet, B., *De hervorming van het strafrechtelijk vooronderzoek in België,* Antwerpen, Intersentia, 1996, 114).

Dat neemt niet weg dat de figuur van de onderzoeksrechter in stand moet worden gehouden, niet alleen vanwege de garanties die hij biedt, maar ook wegens zijn individuele aanspreekbaarheid.

Aangezien men natuurlijk niet voor alle misdaden en wanbedrijven een onderzoeksrechter kan vorderen, doet de nood aan een wettelijke regeling van het opsporingsonderzoek zich des te meer gevoelen.

In dat verband zou de wetgever ook dringend werk moeten maken van een regeling van de inzameling

n'arrive pas à dissuader suffisamment les spécialistes de la procédure et qu'ils cherchent dès lors à épuiser toutes les nouvelles possibilités de recours, y compris le recours en cassation, pour tirer la procédure en longueur.

Si l'article 135 proposé était adopté, il faudrait être conscient de ce risque.

*
* *

Un sénateur félicite à son tour la Commission pour le droit de la procédure pénale et remercie son président et les membres-professeurs de leur présence.

1. Une première constatation concerne le caractère partiel du projet. La cohérence avec les modifications d'autres aspects de la procédure pénale qui sont en préparation risque d'en pâtir.

Le projet instaure, par exemple, une procédure visant à purger le dossier des causes de nullité sans définir avec précision ces causes.

Cette approche morcelée de la réforme de notre procédure pénale est toutefois défendable, surtout étant donné l'urgence de réformer notre Code de procédure pénale.

Contrairement à ce qui était le cas au XIXe siècle, le parquet, le juge d'instruction et les services de police disposent actuellement d'un vaste éventail de moyens techniques et de méthodes d'enquête, mais leur utilisation n'est pas assez réglementée et ils sont trop peu utilisés. De plus, la méticulosité de l'instruction, qui était très grande il y a 150 ans, est compromise aujourd'hui en raison de l'urgence des choses. Les statistiques sont claires.

Si le juge d'instruction était chargé initialement de diriger les recherches et garantissait que l'on réaliserait l'instruction en toute indépendance et dans le respect des droits fondamentaux des inculpés, force est de constater qu'à peine 5% du nombre total d'affaires pénales font aujourd'hui l'objet d'une instruction (De Smet, B., *De hervorming van het strafrechtelijk vooronderzoek in België, Antwerpen,* Intersentia, 1996, 114).

Il n'en reste pas moins qu'il convient de conserver la fonction du juge d'instruction non seulement parce que son existence fournit des garanties, mais aussi parce que le juge d'instruction assure une responsabilité personnelle.

Comme l'on ne peut évidemment pas requérir un juge d'instruction pour tous les crimes et délits, la nécessité de légiférer à propos de l'information se fait sentir d'autant plus.

À cet égard, le législateur devrait aussi s'atteler rapidement à l'élaboration de règles concernant la

van bewijzen. In het voorliggende wetsontwerp wordt hiervan met geen woord gerept. Aangezien de praktijk soms voorbeelden oplevert van een absoluut amateurisme, om niet te spreken van ernstige misbruiken, heeft spreker een aantal amendementen ingediend om de discussie hierover aan te zwengelen.

2. Er zou een minimum aan controle op het parket moeten worden uitgeoefend. De wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat bevat daartoe een aanzet. In het voorliggende ontwerp zou aan het parket een motiveringsplicht moeten worden opgelegd, inzonderheid voor de seponeringsbeslissingen. Hoe kan men achteraf anders toetsen of de parketten de richtlijnen van het college van procureurs-generaal hebben gevolgd of niet?

3. Met betrekking tot de incorporatie van de proactieve recherche in het opsporingsonderzoek deelt spreker de mening dat de discussie hierover nog niet voldragen is. Om die reden stelt hij bij wijze van voorzorgsmaatregel voor deze bepaling te schrappen.

4. Het is een feit dat het geheim van het onderzoek dagelijks met voeten wordt getreden, hoewel het voor vele verdachten een garantie vormt dat hun privéleven wordt geëerbiedigd.

Misschien moet er een onderscheid worden gemaakt tussen de courante gevallen waar het geheim van het onderzoek onverkort blijft gelden en andere zaken die vanwege hun maatschappelijk belang of het feit dat ze in een schandaalsfeer baden, grote persbelangstelling genieten en waar het onderzoek via allerlei lekken toch op het publieke forum belandt. Voor die laatste categorie heeft het niet langer zin en is het ook niet wenselijk de komedie rond het principe van het geheim van het onderzoek voort te spelen. Zou er daarom niet beter in een procedure worden voorzien om het geheim te doorbreken, eerder dan het openbaar ministerie krachtens het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 5, van het Wetboek van Strafvordering de bevoegdheid te verlenen persmededelingen te verspreiden? Deze mededelingen kunnen immers toch niet door de pers worden gecontroleerd.

*
* *

Vervolgens worden enkele precieze vragen gesteld betreffende de tekst van het voorliggende ontwerp.

Zo vraagt een lid verduidelijking over de verplichte mededeling door de procureur des Konings die buiten zijn arrondissement handelingen verricht, als bedoeld in artikel 3 van het ontwerp.

Moet deze mededeling voorafgaandelijk gebeuren en op welke wijze?

collecte des preuves. Le présent projet reste muet à ce propos. L'intervenant déclare que, comme la pratique livre des exemples du plus parfait amateurisme, voire d'abus graves, il a déposé une série d'amendements en vue d'alimenter la discussion à ce sujet.

2. Le parquet devrait être soumis à un minimum de contrôle. La loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national contient une incitation dans ce sens. Le présent projet devrait imposer au parquet une obligation de motivation, notamment pour ce qui est des décisions de classement sans suite. Comment peut-on vérifier, sinon *a posteriori*, si les parquets ont suivi ou non les directives du collège des procureurs généraux?

3. En ce qui concerne la question de l'incorporation de l'enquête proactive dans l'information, l'intervenant estime que la discussion n'est pas achevée. Il demande dès lors de supprimer par précaution la disposition sur ce point.

4. De fait, le secret de l'instruction est foulé aux pieds quotidiennement, alors qu'il constitue pour bon nombre d'inculpés une garantie du respect de leur vie privée.

Peut-être convient-il de faire une distinction entre les affaires courantes dans lesquelles le principe du secret de l'instruction reste pleinement applicable et les autres qui, en raison de leur importance sociale ou du climat de scandale dans lequel elles baignent, suscitent un vif intérêt de la part de la presse et dont l'instruction finit par être mise sur la place publique à la suite de fuites en tous genres. Le principe du secret de l'instruction est vidé de son sens dans cette dernière catégorie d'affaires et il est inopportun de poursuivre la comédie qui consiste à continuer à poser le principe du respect du secret de l'instruction. Ne serait-il pas préférable, si l'on renonce à défendre le principe du respect dudit secret dans ces affaires-là, de prévoir une meilleure procédure que celle qui consisterait à autoriser le ministère public à communiquer des informations à la presse en application de l'article 28*quinquies*, § 5, proposé, du Code d'instruction criminelle? Ces informations ne peuvent en effet pas être contrôlées par la presse.

*
* *

Quelques questions précises sont ensuite posées à propos du texte du projet à l'examen.

Un membre demande des éclaircissements à propos de l'obligation d'information dont doit s'acquitter le procureur du Roi qui accomplit des actes hors de son arrondissement, prévue à l'article 3 du projet.

Doit-il s'acquitter *a priori* de cette obligation et, si oui, de quelle manière?

Een lid sluit hierbij aan en verwijst naar het eerste rapport van de Commissie strafprocesrecht waar een «onmiddellijke» inkennisstelling uitdrukkelijk werd vereist. Dit lijkt hem echter geen goede formule, aangezien het woord «onmiddellijk» immers zou kunnen slaan op de handeling en de hoogdringendheid van die handeling. *In casu* is de kennisgeving een pure formaliteit. Een sanctie lijkt hem niet nodig, aangezien een controle binnen het gerechtelijk onderzoek *quasi* onmogelijk is. Het is meer een een kwestie van beleefdheid en een erkenning van bevoegdheid, dan een essentiële voorwaarde van het strafproces.

Wat artikel 4 van het ontwerp betreft, merkt een senator op dat dit artikel verwijst naar de wet op het politieambt. Moet er tevens niet worden verwezen naar de wet van 4 maart 1997 op het college van procureurs-generaal, aangezien zij ook richtlijnen kunnen uitvaardigen?

Een ander lid stipt aan dat de onderzoeksrechter autonoom is in zijn beslissing en — ingaand tegen een bepaalde richtlijn van het parket — bepaalde maatregelen kan treffen. Deze worden medegedeeld aan de procureur-generaal. Er is geen verhaal tegen de beslissing van de onderzoeksrechter voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Strijdige beslissingen van de onderzoeksrechter zouden eventueel door de procureur des Konings kunnen worden aangevochten bij de kamer van inbeschuldigingstelling. Is dat het geval?

Ten tweede rijst de vraag naar de draagwijdte van de mededeling aan de procureur-generaal. Wil dat zeggen dat de procureur-generaal eventueel de toetsing doet van de beslissingen van de onderzoeksrechter? Deze stelling is tegenstrijdig met de afschaffing van zijn bevoegdheid van toezicht op de onderzoeksrechter.

Een volgend lid wenst een toelichting over de bepaling die toelaat dat de onderzoeksrechter buiten zijn arrondissement alle handelingen kan verrichten; «hij moet de procureur van het arrondissement waar de handelingen verricht worden ervan in kennis stellen» (zie artikel 15 van het ontwerp). Sommigen dromen ervan om van deze bepaling gebruik te maken om een soort «nationale onderzoeksrechter» te creëren en als het ware ook een nationaal parket. Kan dat?

Tenslotte wenst een lid duidelijkheid over de draagwijdte en de bedoeling van de opheffing van de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken (art. 37 van het ontwerp). Is men zeker dat alle effecten daarvan door andere bepalingen zijn ingevoerd? Men mag niet uit het oog verliezen dat de wet van 1919 een zeer specifiek doel had.

*
* *

Un autre membre souscrit à cette question et fait référence au premier rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale dans lequel on demandait expressément de prévoir une obligation d'information «immédiate». Il estime qu'une obligation d'information immédiate ne serait pas une bonne chose, étant donné que l'adjectif «immédiate» pourrait se rapporter à l'acte et à l'urgence de cet acte. En l'espèce, la notification est une notification de pure forme. Une sanction ne lui paraît pas nécessaire, puisqu'organiser un contrôle dans le cadre de l'instruction est quasiment impossible. L'obligation en question doit être une question de politesse et une reconnaissance de compétence plutôt qu'une condition essentielle de la procédure pénale.

En ce qui concerne l'article 4 du projet, un sénateur note que cet article fait référence à la loi sur la fonction de police. Ne faut-il pas faire référence à la loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux, étant donné que ces derniers peuvent également prendre des directives?

Un autre membre souligne que le juge d'instruction prend sa décision en toute autonomie et qu'il peut prendre certaines mesures — contrairement à ce qui est prévu par une directive donnée du parquet. Ces mesures doivent être communiquées au procureur général. Aucun recours n'est ouvert devant la chambre des mises en accusation contre la décision du juge d'instruction. Le procureur du Roi pourrait contester ses décisions devant la chambre des mises en accusation. Est-ce déjà le cas?

Ensuite se pose la question de savoir quelle est la portée de l'obligation de la communication au procureur général. Signifie-t-elle que le procureur général pourrait contrôler les décisions du juge d'instruction? Si oui, ce serait contraire à la décision de lui retirer son pouvoir de tutelle sur le juge d'instruction.

L'intervenant suivant demande des explications concernant la disposition qui autorise le juge d'instruction à accomplir l'ensemble des actes d'instruction hors de son arrondissement; il doit en aviser le procureur de l'arrondissement dans lequel les actes sont accomplis (voir article 15 du projet). Certains espèrent que l'on pourra utiliser cette disposition pour créer une sorte de «juge d'instruction national» et de parquet national. Est-ce possible?

Enfin, un membre demande des précisions à propos de la portée et du but de la suppression de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux (art. 37 du projet). Est-on certain que les dispositions de cette loi sont toutes reprises ailleurs? Il ne faut pas perdre de vue que la loi de 1919 avait un objectif très spécifique.

*
* *

B. Antwoorden van de minister en de professoren

1. De minister van Justitie

1.1. De minister onthoudt uit de verschillende tussenkomsten dat het ontwerp in zijn geheel positief wordt onthaald.

Hij verheelt echter niet dat het ontwerp een aantal onvolkomenheden bevat. Hij zegt dan ook zijn volle medewerking toe aan initiatieven die ertoe strekken het wetsontwerp inhoudelijk en redactioneel te verbeteren.

Sommigen hadden kritiek op het feit dat het ontwerp uitsluitend het vooronderzoek betreft en andere aspecten van de strafprocedure buiten beschouwing laat. Zij zijn van oordeel dat het ontwerp op bepaalde punten niet ver genoeg gaat.

De regering heeft echter welbewust voor een gefaseerde hervorming van de strafprocedure gekozen. Logischerwijs werd eerst het vooronderzoek aangepakt. Het resultaat hiervan vond zijn neerslag in het voorliggende ontwerp. Het zal natuurlijk moeten worden aangevuld. De regering zal daartoe de nodige initiatieven nemen.

Bepaalde problemen moeten echter vanwege hun complexiteit afzonderlijk worden onderzocht, met dien verstande dat de komende hervormingen op coherente wijze in het geheel van de strafrechtspleging moeten kunnen worden geïntegreerd.

Om die reden werden verschillende universiteitsprofessoren met een onderzoeksopdracht belast inzake (1) proactieve recherche en bijzondere opsporingsmethoden, (2) de omkering van de bewijslast, de spijtoptanten en andere personen die hun medewerking verlenen aan het gerecht, en (3) de internationale juridische samenwerking.

Op grond van hun onderzoeksrapporten zal de regering nieuwe wetsontwerpen opstellen die een grondige hervorming van ons strafprocesrecht beogen.

De Commissie strafprocesrecht heeft als opdracht deze verschillende ontwerpen in een tweede, alomvattend ontwerp te integreren, dat nu reeds onder het epitheton ornans «de grote Franchimont» wordt aangekondigd in tegenstelling tot het voorliggende ontwerp dat met de titel van «de kleine Franchimont» door het leven moet.

Aangezien dit tweede wetsontwerp fundamentele beginselen van de strafprocedure in vraag stelt, zal het pas worden ingediend nadat hierover in het Parlement een gedachtewisseling heeft plaatsgehad met alle betrokken actoren, met name parlementariërs, politiemensen, magistraten, advocaten, universiteitsprofessoren, enzovoort. Daartoe zal 8 en 9 juni 1998 in de Senaat in samenwerking met de Kamer van

B. Réponses du ministre et des professeurs

1. Le ministre de la Justice

1.1. Le ministre retient des différentes interventions que le projet est accueilli positivement dans son ensemble.

Il ne cache cependant pas que le projet contient une série d'imperfections. Il promet dès lors son entière collaboration en développant des initiatives visant à améliorer le contenu et la rédaction du projet de loi.

Certains ont critiqué le fait que le projet ne vise que l'instruction préparatoire et ne s'occupe pas d'autres aspects de la procédure pénale. Ils estiment que le projet ne va pas assez loin sur certains points.

C'est pourtant en connaissance de cause que le Gouvernement a opté pour une réforme progressive de la procédure pénale. Il a donc commencé en toute logique par l'instruction préparatoire. Le résultat de ces travaux est consigné dans le projet à l'examen qui devra bien sûr être complété. Le gouvernement prendra les initiatives nécessaires pour qu'il puisse l'être.

Certains problèmes nécessitent cependant d'être examinés séparément en raison de leur complexité, étant entendu que les réformes à venir doivent pouvoir s'intégrer de manière cohérente dans l'ensemble de la procédure pénale.

C'est pour cette raison que plusieurs professeurs d'université ont été chargés d'une mission d'étude concernant (1) l'enquête proactive et les méthodes particulières de recherche, (2) le renversement de la charge de la preuve, les repentis et les autres personnes qui prêtent leur concours à la justice, et (3) la coopération juridique internationale.

Le Gouvernement se basera sur leurs rapports d'étude pour élaborer de nouveaux projets de loi visant à réformer notre procédure pénale en profondeur.

La Commission pour le droit de la procédure pénale a pour mission d'intégrer ces différents projets dans un projet global déjà surnommé le «grand Franchimont» par opposition au présent projet qualifié de «petit Franchimont».

Comme ce deuxième projet de loi remet en question des principes fondamentaux de la procédure pénale, il ne sera déposé qu'après avoir fait l'objet d'un échange de vues au Parlement entre tous les acteurs concernés, à savoir les parlementaires, les policiers, les magistrats, les avocats, les professeurs d'université, etc. Les 8 et 9 juin 1998, un colloque sera organisé à cet effet au Sénat, en collaboration avec la

volksvertegenwoordigers en de Commissie strafprocesrecht een colloquium worden georganiseerd waar zal worden nagegaan of en in welke mate het voormelde ontwerp op voldoende instemming kan rekenen.

1.2. Het voorstel om het proactief onderzoek reeds in dit ontwerp te regelen, ging niet uit van de regering, maar van enkele volksvertegenwoordigers die het onaanvaardbaar achtten dat de politiediensten proactieve onderzoeken voeren zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Zij waren dan ook niet bereid het tweede ontwerp-Franchimont af te wachten en eisten dat het proactief onderzoek voortaan pas na een voorafgaande toestemming van de procureur des Konings kan worden opgestart die er de verdere controle op blijft uitoefenen (verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, 62-67).

1.3. Het voorliggende ontwerp zal een papieren tijger blijven wanneer er niet voldoende middelen worden uitgetrokken om de voorgestelde hervorming op het terrein te realiseren. Zo gaat de regering ervan uit dat de kamers van inbeschuldigingstelling hun nieuwe controlebevoegdheden maar efficiënt zullen kunnen uitoefenen indien hun aantal ten minste wordt verdubbeld. De voor de hand liggende beslissing tot uitbreiding van de personeelsformatie bij de hoven van beroep zal eerstdaags worden genomen.

Het welslagen van de operatie zal voorts afhangen van de goede wil van degenen die de nieuwe bepalingen zullen moeten toepassen. Dat zal van menigeen een grondige mentaliteitswijziging vergen.

1.4. Wat de verhouding tussen pers en gerecht betreft, bevat het ontwerp een regeling voor de persmededelingen van het openbaar ministerie en de advocaten. Op deze wijze zal de ongezonde praktijk worden geregulariseerd waarbij het openbaar ministerie zelf het geheim van het onderzoek schendt door de pers informatie over lopende onderzoeken te verstrekken. Deze persberichten krijgen thans een rechtsgrond met dien verstande dat de fundamentele rechtstatelijke beginselen van ons strafrecht in acht moeten worden genomen. Gelet op de noodzaak om op dit domein snel wetgevend op te treden, bevatten de voorgestelde bepalingen slechts een partiële regeling die naderhand kan worden verfijnd. Het is echter geenszins de bedoeling de rechten en plichten van de pers op exhaustieve wijze in dit ontwerp vast te stellen.

1.5. In het ontwerp worden enkele belangrijke doctrinale knooppunten doorgehakt. Zo wordt onder andere gekozen voor het behoud van de figuur van de onderzoeksrechter ten nadele van die van de rechter van het onderzoek. De regering maakt er zich geen illusies over dat al haar opties niet met dezelfde eensgezindheid zullen worden onthaald. Zij zal zich

Chambre des représentants et la Commission pour le droit de la procédure pénale, en vue d'établir sur quel soutien le projet précité peut compter et si ce soutien est suffisant.

1.2. La proposition de fixer déjà les règles de l'enquête proactive dans le présent projet n'émane pas du Gouvernement mais de quelques députés qui jugeaient inadmissible que les services de police mènent des enquêtes proactives sans aucune base légale. N'étant pas disposés à attendre le deuxième projet Franchimont, ils ont exigé que l'enquête proactive ne puisse désormais être ouverte qu'avec l'autorisation préalable du procureur du Roi, qui continuera à en contrôler le déroulement (rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, 62-67).

1.3. Le présent projet restera un tigre de papier à défaut de dégager les moyens suffisants pour mettre la réforme projetée en œuvre sur le terrain. Le Gouvernement considère par exemple que les chambres des mises en accusation ne pourront exercer efficacement leurs nouvelles compétences de contrôle que si leur nombre est au moins doublé. La décision d'étendre le cadre des cours d'appel, qui s'impose à l'évidence, sera prise prochainement.

La réussite de l'opération dépendra par ailleurs de la bonne volonté de ceux qui devront appliquer les nouvelles dispositions. Cela nécessitera un changement de mentalité radical chez certains.

1.4. En ce qui concerne les rapports entre la presse et la justice, le projet contient des règles relatives à la communication d'informations par le ministère public et les avocats. Il sera mis fin ainsi à la pratique malsaine qui voit le ministère public violer lui-même le secret de l'instruction en fournissant à la presse des informations sur les enquêtes en cours. Ces communiqués de presse auront désormais une base légale, étant entendu que les principes fondamentaux de l'État de droit consacrés par notre droit pénal doivent être respectés. Vu la nécessité de légiférer au plus vite dans ce domaine, les dispositions proposées ne contiennent que des règles partielles qui pourront être affinées par la suite. Le but n'est nullement de fixer de manière exhaustive dans le présent projet les droits et les obligations de la presse.

1.5. Le projet tranche plusieurs questions doctrinales importantes. Il choisit par exemple de maintenir le juge d'instruction plutôt que d'instituer un juge de l'instruction. Le Gouvernement ne se fait pas d'illusions et il est conscient que toutes ses options ne seront pas accueillies avec une égale unanimité. Il fera cependant preuve de fermeté par rapport aux lignes

echter wat de krachtlijnen van dit ontwerp betreft niet van haar stuk laten brengen en haar fundamentele keuzes verdedigen.

De regering heeft het ontwerp-Franchimont zelf op bepaalde punten aangevuld, voornamelijk met betrekking tot de verhouding tussen enerzijds het openbaar ministerie en de onderzoeksrechter en anderzijds de politiediensten. De leiding van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek wordt expliciet in handen van de procureur des Konings en de onderzoeksrechter gelegd.

Het spreekt voor zich dat de ingrijpende keuzes die op dit vlak in het wetsontwerp zijn gemaakt, een invloed zullen hebben op de geplande hervorming van de politiediensten.

Het argument dat de verhouding tussen de magistratuur en de politiediensten niet kan worden losgekoppeld van de noodzakelijke reorganisatie van de politiediensten, mag echter geen alibi zijn om de voorliggende hervorming uit te stellen en op te nemen in een globale hervorming van het justitieel apparaat. Dat zou het perfecte excuus zijn om ter plaatse te blijven trappelen. Deze optie is voor de regering onaanvaardbaar. Zij heeft daarom beslist deze aangelegenheid in dit weliswaar onvolledige ontwerp te behandelen dat een interne cohesie vertoont en voldoende aanknopingspunten bezit om in een globale hervorming van de strafprocedure te worden ingeschakeld.

1.6. Tenslotte geeft de minister een antwoord op de concrete vragen gesteld door verschillende commissieleden.

Wat betreft de inkennisstelling door de procureur des Konings die buiten zijn arrondissement handelingen verricht, preciseert de minister dat het een duidelijke keuze was het voorafgaandelijke karakter van de mededeling niet in aanmerking te nemen. Hoewel de noodzaak van een onmiddellijke inkennisstelling hem evident lijkt in functie van de loyauteit en de samenwerking tussen de verschillende procureurs, mag het formalisme niet op de spits worden gedreven.

Indien een voorafgaandelijke mededeling wordt opgelegd, moet immers ook de vraag gesteld worden naar de eventuele sanctie als er niet voorafgaandelijk is verwittigd.

In dit verband wordt ook verwezen naar de memorie van toelichting (Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, blz. 20): «De kennisgeving door de rechterlijke overheid die in een ander arrondissement wil optreden, is geen voorwaarde voor de uitvoering van de (beoogde) handeling. De procureur des Konings die overeenkomstig deze bepaling op de hoogte werd gesteld kan zijn collega niet weigeren op te treden. De kennisgeving, die op eender welke wijze kan gebeuren, zelfs mondeling, strekt tot een goede rechtsbedeling.»

de force du projet et défendra ses choix fondamentaux.

Le Gouvernement a lui-même complété le projet Franchimont sur certains points, principalement en ce qui concerne les rapports entre le ministère public et le juge d'instruction, d'une part, et les services de police, d'autre part. La direction de l'information et de l'instruction est explicitement confiée au procureur du Roi et au juge d'instruction.

Il va de soi que les choix fondamentaux opérés à cet égard dans le projet de loi influenceront la réforme projetée des services de police.

L'argument selon lequel la relation entre la magistrature et les services de police est indissociable de la nécessaire réorganisation des services de police ne peut cependant être un prétexte pour différer la présente réforme et l'inclure dans une réforme globale de l'appareil judiciaire. Ce serait l'excuse parfaite pour justifier l'immobilisme. Cette option est inacceptable pour le Gouvernement. Celui-ci a donc décidé de régler la question dans le présent projet, qui est certes incomplet, mais présente une cohésion interne et des points d'attache suffisants pour s'insérer dans une réforme globale de la procédure pénale.

1.6. Enfin, le ministre répond aux questions concrètes posées par les différents commissaires.

En ce qui concerne la communication à faire par le procureur du Roi amené à accomplir des actes en dehors de son arrondissement, le ministre précise que l'on a sciemment décidé de ne pas lui donner un caractère préalable. Bien que la nécessité d'une notification immédiate lui paraisse relever de l'évidence au regard de la loyauté et de la collaboration entre les différents procureurs, le formalisme ne peut être poussé à outrance.

Si on impose une communication préalable, il faut en effet aussi poser la question de la sanction éventuelle au cas où cet avertissement ne serait pas donné préalablement.

À cet égard, on renvoie également à l'exposé des motifs (doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1, p. 20): «l'avertissement donné par l'autorité judiciaire qui souhaite intervenir dans un autre arrondissement n'est pas un préalable à l'accomplissement de l'acte. Le procureur du Roi avisé conformément à cette disposition ne pourrait refuser à son collègue d'intervenir. L'avertissement, qui peut avoir lieu de n'importe quelle manière, même verbalement, tend à la bonne administration de la justice.»

De tekst van het voorgestelde artikel 23, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt geen voorafgaandelijke, noch onmiddellijke inkennisstelling. Hierover bestaan geen specifieke problemen.

Wat betreft de noodzaak van verwijzing naar de wet van 4 maart 1997 op het college van procureurs-generaal, is de minister van oordeel dat hetgeen hier specifiek in hoofde van de procureur des Konings wordt beklemtoond, complementair moet zijn aan de hele organisatie van het openbaar ministerie, en de richtlijnen betreft voor de gerechtelijke politie binnen zijn arrondissement. Op dat vlak kan er moeilijk een misverstand ontstaan en hier kan ook niet *a contrario* uit worden afgeleid dat er een probleem zou zijn met hetgeen het college van procureurs-generaal doet in het kader van zijn algemene bevoegdheid inzake de richtlijnen van criminele politiek ten aanzien van de minister.

Tevens verduidelijkt de minister dat de richtlijnen worden meegedeeld aan de procureur-generaal, niet de beslissingen van de onderzoeksrechter.

Wat de vraag naar de draagwijdte van de mededeling betreft, antwoordt de minister dat de essentie precies bestaat in de toetsing van de autonomie van de onderzoeksrechter door de kamer van inbeschuldigingstelling.

Wat de voorgestelde wijziging van artikel 62*bis* betreft, waarbij de onderzoeksrechter de mogelijkheid krijgt buiten zijn arrondissement alle handelingen te verrichten die tot zijn bevoegdheid behoren, bevestigt de minister dat deze wijziging niet kan worden aangegrepen om een federaal parket op te richten. Het huidige artikel 62*bis* is louter formeel geworden en de enige bedoeling van de nieuwe bepaling is de bestaande praktijk, waarbij de onderzoeksrechter een beroep doet op soepelheid, te legaliseren.

2. Professor Franchimont, voorzitter van de Commissie strafprocesrecht

2.1. Professor Franchimont dankt op zijn beurt de leden van de commissie voor hun positieve appreciatie van het door de Commissie strafprocesrecht geleverde werk.

Het voorliggende ontwerp sluit naadloos aan op de aanbevelingen van de zogenaamde Bendecommissie. Op één punt na waar de Commissie strafprocesrecht de voorkeur heeft gegeven aan de figuur van de onderzoeksrechter boven die van de rechter van het onderzoek.

Zij volgde daarmee de resultaten van haar enquête blijkens welke 92,5% van de ondervraagden zich uitsprak voor het behoud van het bestaande instituut van de onderzoeksrechter (Commissie strafprocesrecht, *Verslag van de commissie. Voorontwerp van*

Le texte de l'article 23, deuxième alinéa, proposé du Code d'instruction criminelle ne prévoit aucune communication préalable ni immédiate. Cela ne pose aucun problème spécifique.

En ce qui concerne la nécessité de faire référence à la loi du 4 mars 1997 sur le collège des procureurs généraux, le ministre estime que ce que l'on spécifie ici dans le chef du procureur du Roi doit être complémentaire à toute l'organisation du ministère public et concerne les directives de police judiciaire au sein de son arrondissement. Il peut difficilement y avoir un malentendu à ce sujet et on ne saurait conclure *a contrario* à l'existence d'un problème lié à ce que le collège des procureurs généraux fait dans le cadre de sa compétence générale en matière de directives de politique criminelle vis-à-vis du ministre.

Le ministre précise également que ce sont les directives qui sont communiquées au procureur général, pas les décisions du juge d'instruction.

Pour ce qui est de la question de la portée de la communication, le ministre répond qu'elle permet par essence un contrôle de l'autonomie du juge d'instruction par la chambre des mises en accusation.

En ce qui concerne la modification proposée de l'article 62*bis*, permettant au juge d'instruction d'accomplir hors de son arrondissement tous actes relevant de sa compétence, le ministre confirme que cette modification ne saurait être invoquée pour créer un parquet fédéral. L'actuel article 62*bis* n'a plus qu'une valeur purement formelle et le seul objectif de la nouvelle disposition est de légaliser la pratique existante qui permet au juge d'instruction d'agir avec souplesse.

2. Le professeur Franchimont, président de la Commission pour le droit de la procédure pénale

2.1. Le professeur Franchimont remercie à son tour les commissaires pour leur appréciation positive du travail accompli par la Commission pour le droit de la procédure pénale.

Le présent projet s'inscrit dans le droit fil des recommandations de la Commission dite « du grand banditisme », sauf sur un point puisque la Commission pour le droit de la procédure pénale a donné la préférence à l'institution du juge d'instruction plutôt qu'à celle du juge de l'instruction.

Elle a suivi en cela les résultats de son enquête dans laquelle 92,5% des personnes interrogées se sont prononcées en faveur du maintien de l'institution existante du juge d'instruction Commission pour le droit de la procédure pénale, *Rapport de la commis-*

wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporings- en gerechtelijk onderzoek. Onderzoek in gerechtelijke kringen, Ed. Collection scientifique de la Faculté de Droit de Liège, Ed. Maklu, 1994, blz. 160).

Het heeft trouwens geen zin te vervallen in een blinde hervormingsdrang die geen acht slaat op de juridische traditie en cultuur van een land. Indien er geen afdoende redenen bestaan om een instelling om te vormen, hoeft men er niet aan te beginnen.

2.2. De in het ontwerp gedetailleerde regeling van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek zal dode letter blijven wanneer respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter de leiding van het vooronderzoek niet daadwerkelijk op zich nemen. Daartoe moeten zij over de nodige juridische en materiële middelen beschikken. Het ontwerp schoeit het vooronderzoek op een moderne leest in de hoop dat de voorgestelde regeling tot ver in de komende eeuw haar diensten kan bewijzen.

2.3. De vraag werd geopperd of het in plaats van een stuksgewijze hervorming van de strafprocedure niet opportuner zou zijn om in een enkele beweging een volledig nieuw Wetboek van Strafvordering op te stellen. De Commissie strafprocesrecht is niet bij deze vraag blijven stilstaan. Zoals uit het oprichtingsbesluit van 23 oktober 1991 blijkt, werd de Commissie opgericht met de opdracht een stuksgewijze hervorming van het strafprocesrecht voor te bereiden.

Daarnaast zijn er ook praktische bezwaren tegen een mega-hervorming. Het voorliggende ontwerp dat een beperkte draagwijdte heeft, heeft reeds een lang parcours achter de rug. De basistekst is na verschillende overleg- en consultatierondes tot stand gekomen, en werd vervolgens op grond van de opmerkingen tijdens het colloquium van 26 mei 1994, en het advies van de Raad van State herwerkt tot het ontwerp dat thans ter tafel ligt. Indien men deze zware, doch verantwoorde procedure had moeten doorlopen voor een totaalhervorming van het Wetboek van Strafvordering, valt te vrezen dat het ontwerp onder zijn eigen gewicht zou bezwijken. In tegenstelling tot de koninklijke commissarissen die te geïsoleerd werkten aan een voorontwerp van Wetboek van Strafrecht- en Strafprocesrecht, heeft de Commissie strafprocesrecht steeds in symbiose met de gerechtelijke wereld willen bouwen aan een nieuwe regeling inzake het vooronderzoek. Men kan de Commissie het verwijt toesturen dat zij de politiediensten niet voldoende bij haar werkzaamheden heeft betrokken. Daar staat tegenover dat de Commissie indringende enquêtes heeft verricht om haar hervorming wetenschappelijk te onderbouwen.

Met de partiële hervorming vervat in dit ontwerp is de Commissie strafprocesrecht, zoals eerder gesteld, nog niet aan het einde van de rit. Zij zal derhalve bij de voorbereiding van het tweede voorontwerp reke-

sion. Avant-projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction. Enquête dans les milieux judiciaires, Éd. Collection scientifique de la Faculté de Droit de Liège, Éd. Maklu, 1994, p. 160).

Cela n'aurait d'ailleurs aucun sens de céder à un mouvement de réforme aveugle qui ne tienne pas compte de la tradition et de la culture juridiques d'un pays. En l'absence de motifs suffisants pour transformer une institution, mieux vaut s'abstenir.

2.2. Les règles concernant l'information et l'instruction détaillées dans le projet resteront lettre morte si, respectivement, le procureur du Roi et le juge d'instruction n'assument pas dans les faits la direction de l'information et de l'instruction préparatoire. Ils doivent à cet effet disposer des moyens juridiques et matériels voulus. Le projet donne à l'instruction préparatoire une forme moderne dans l'espoir que les règles proposées pourront servir pendant une bonne partie du siècle prochain.

2.3. La question a été posée de savoir si, au lieu d'une réforme fragmentaire de la procédure pénale, il ne serait pas plus opportun d'élaborer d'un même mouvement un Code d'instruction criminelle entièrement neuf. La Commission ne s'est pas arrêtée à cette question. Comme il ressort de l'arrêté du 23 octobre 1991, la Commission a été chargée à sa création de préparer une réforme fragmentaire de la procédure pénale.

De plus, une méga-réforme soulève aussi des objections pratiques. Le projet à l'examen, qui n'a qu'une portée limitée, a déjà un long parcours derrière lui. Le texte de base est le fruit de plusieurs concertations et consultations; il a ensuite été retravaillé sur la base des observations du colloque du 26 mai 1994 et en tenant compte de l'avis du Conseil d'État, pour finalement déboucher sur le projet présentement examiné. S'il avait fallu suivre cette procédure lourde, mais justifiée, pour un Code d'instruction criminelle totalement remanié, il est à craindre que le projet ait succombé sous son propre poids. À l'inverse des commissaires royaux qui ont travaillé de manière trop isolée à un avant-projet de Code pénal et de procédure pénale, la Commission pour le droit de la procédure pénale a toujours voulu travailler en symbiose avec le monde judiciaire pour élaborer les nouvelles règles de l'instruction préparatoire. On peut reprocher à la commission de ne pas avoir suffisamment associé les services de police à ses travaux. À l'opposé, la commission a réalisé des enquêtes approfondies pour conférer un fondement scientifique à sa réforme.

La réforme partielle contenue dans le présent projet ne signifie pas, ainsi qu'on l'a dit précédemment, que la Commission pour le droit de la procédure pénale soit au bout de ses peines. Lors de la préparation du

ning houden met de amendementen die thans zullen worden verworpen omdat ze materies betreffen die in het tweede ontwerp zullen worden geregeld. Het is in dat perspectief dat de Commissie reeds op 30 juni 1992 een ontmoeting heeft gehad met parlementsleden om een idee te krijgen van hun inzichten omtrent een aantal politieke vragen zoals de opportuniteit van het hof van assisen. Het staat dus aan het Parlement om de richting aan te geven waarlangs de Commissie haar voorstellen moet uitwerken.

2.4. Met betrekking tot de ontstentenis van een beroepsmogelijkheid tegen de weigering van de onderzoeksrechter om bijkomende onderzoeksdaden te stellen, wijst professor Franchimont erop dat de Commissie strafprocesrecht in haar eerste versie van haar voorontwerp wel in een beroep had voorzien, maar daar ingevolge de kritiek die op het colloquium van 26 mei 1994 is geuit, in haar tweede versie van is teruggekomen.

2.5. De regeling inzake de proactieve recherche is, zoals eerder is aangestipt, in het ontwerp opgenomen op initiatief van de Kamer van volksvertegenwoordigers. Positief is dat er voortaan geen proactief onderzoek meer zal kunnen worden opgestart zonder de voorafgaande toestemming van de procureur des Konings. In de planning van de Commissie strafprocesrecht had deze problematiek aan bod moeten komen in het tweede voorontwerp, maar het is geen slechte keuze dat de controle op deze recherche bij wet wordt vastgelegd.

2.6. Wat het negatief injunctierecht betreft, dat volgens sommigen besloten ligt in het voorgestelde artikel 28*quater* van het Wetboek van Strafvordering, zal uit de toepassing van de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat (*Belgisch Staatsblad* van 30 april 1997) moeten blijken of het gevaar dat de minister van Justitie de uitoefening van de strafvordering in bepaalde domeinen of gevallen zal verhinderen, reëel is of niet.

2.7. Met betrekking tot het door het voorgestelde artikel 416, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaalde cassatieberoep tegen arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling gewezen met toepassing van de artikelen 135 of 235*bis* van hetzelfde Wetboek (artikel 34 van het ontwerp) werd de vraag gesteld of de toepassing van dit artikel geen problemen zal opleveren wanneer niet alle inverdenkinggestelden cassatieberoep hebben aangetekend of wanneer de cassatieprocedure de procedure voor de vonnisrechter gaat doorkruisen.

Professor Franchimont is van oordeel dat het ontwerp geen afbreuk doet aan het principe van «cassation sur cassation ne vaut», dit wil zeggen dat een tweede cassatieberoep van dezelfde partij tegen dezelfde beslissing onontvankelijk is. Na het arrest

deuxième avant-projet, elle devra tenir compte des amendements rejetés lors de la discussion du présent projet au motif qu'ils concernent des matières relevant du deuxième projet. C'est dans cette perspective que la Commission a déjà organisé le 30 juin 1992 une rencontre avec les parlementaires afin de s'enquérir de leur position sur un certain nombre de questions politiques telles que l'opportunité de la cour d'assises. Il incombe donc au Parlement d'indiquer à la Commission dans quelle direction elle doit développer ses propositions.

2.4. Concernant l'absence de possibilité de recours contre le refus du juge d'instruction d'accomplir des actes d'instruction complémentaires, le professeur Franchimont souligne que la Commission pour le droit de la procédure pénale avait prévu un recours dans la première mouture de son avant-projet, mais qu'elle l'a supprimé dans sa deuxième version à la suite des critiques formulées lors du colloque du 26 mai 1994.

2.5. Ainsi qu'il a été dit précédemment, les règles relatives à l'enquête proactive ont été intégrées dans le projet à l'initiative de la Chambre des représentants. Le point positif, c'est qu'aucune enquête proactive ne pourra plus désormais être ouverte sans l'autorisation préalable du procureur du Roi. Dans le calendrier de la Commission pour le droit de la procédure pénale, cette problématique n'aurait dû être abordée que dans le deuxième avant-projet, mais il n'est pas mauvais d'avoir choisi de réglementer le contrôle de cette enquête dans un texte de loi.

2.6. En ce qui concerne le droit d'injonction négative que renfermerait pour d'aucuns l'article 28*quater* proposé du Code d'instruction criminelle, l'application de la loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national (*Moniteur belge* du 30 avril 1997) devra montrer si le danger que le ministre de la Justice fasse obstacle à la procédure pénale dans certains domaines ou dans certaines affaires est réel ou non.

2.7. S'agissant du recours en cassation visé à l'article 416, alinéa 2, proposé du Code d'instruction criminelle, contre les arrêts de la chambre des mises en accusation rendus en application des articles 135 ou 235*bis* du même Code (article 34 du projet), la question a été posée de savoir si l'application de cet article ne sera pas une source de problèmes dans l'hypothèse où les inculpés ne se pourvoient pas tous en cassation ou si la procédure en cassation contrecarre la procédure devant le juge de fond.

Le professeur Franchimont estime que le projet ne préjudicie pas au principe selon lequel «cassation sur cassation ne vaut», c'est-à-dire qu'un deuxième recours en cassation de la même partie, dirigé contre une même décision, est irrecevable. Après l'arrêt de la

van de kamer van inbeschuldigingstelling is men niet verplicht het procedure-incident op te werpen. Overeenkomstig het voorgestelde artikel 235*bis*, § 5, van het Wetboek van Strafvordering kunnen de in artikel 135, tweede lid, bedoelde onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die door deze instantie werden onderzocht, niet meer voor de rechter ten gronde worden opgeworpen, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering. Indien de inverdenkinggestelde tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling cassatieberoep instelt, kan hij later na het arrest van veroordeling voor dat punt geen cassatieberoep meer instellen. De regel van «cassation sur cassation ne vaut» blijft dus van kracht.

Indien de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve of op verzoek van slechts één van de inverdenkinggestelden een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid vaststelt, dan geldt haar arrest ten aanzien van alle inverdenkinggestelden, ook al hebben die het procedure-incident niet opgeworpen (*cf.* de voorgestelde artikelen 135, laatste lid, en 235*bis*, § 1, van het Wetboek van Strafvordering).

De in de voormelde artikelen bepaalde procedure garandeert dat alle inverdenkinggestelden en de burgerlijke partij van het hoger beroep in kennis worden gesteld en door de kamer van inbeschuldigingstelling worden gehoord.

Quid wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling op verzoek van één inverdenkinggestelde een andere nietigheidsgrond wil opwerpen, maar de in verband daarmee staande stukken niet meer in het dossier vindt?

Professor Franchimont stelt dat de kamer van inbeschuldigingstelling ook ambtshalve de regelmatigheid van de procedure kan onderzoeken. In dat geval moet ze wel de debatten heropenen zodat de procedure op tegenspraak verloopt en alle partijen hun middelen kunnen doen gelden (het voorgestelde artikel 235*bis*, §§ 1, 3 en 4, van het Wetboek van Strafvordering).

Inzake de openbaarheid van de zittingen van de kamer van inbeschuldigingstelling kan een parallel worden getrokken met artikel 24 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis krachtens hetwelk de verdachte na zes maanden vrijheidsbeneming ter gelegenheid van zijn verschijning voor de raadkamer of voor de kamer van inbeschuldigingstelling met het oog op de maandelijkse verlenging met toepassing van de artikelen 22, 25 of 30 kan vragen om in openbare terechtzitting te verschijnen.

Dit verzoek kan bij een met redenen omklede beslissing enkel worden geweigerd:

— indien deze openbaarheid gevaar oplevert voor de orde, de goede zeden of de nationale veiligheid;

chambre des mises en accusation, on n'est pas tenu de soulever l'incident de procédure. Conformément à l'article 235*bis*, § 5, proposé, du Code d'instruction criminelle, les irrégularités, omissions ou causes de nullité visées à l'article 135, alinéa 2, qui ont été examinées devant la chambre des mises en accusation ne peuvent plus être soulevées devant le juge du fond, sans préjudice des moyens touchant à l'appréciation de la preuve. Si l'inculpé se pourvoit en cassation contre un arrêt de la chambre des mises en accusation, il ne pourra plus le faire ultérieurement en invoquant ce point après l'arrêt portant condamnation. La règle «cassation sur cassation ne vaut» reste donc applicable.

Si la chambre des mises en accusation constate, d'office ou à la requête des inculpés seulement, une irrégularité, omission ou cause de nullité, son arrêt vaut pour tous les inculpés, même si ceux-ci n'ont pas soulevé l'incident de procédure (*cf.* les articles 135, dernier alinéa, et 235*bis*, § 1er, proposés, du Code d'instruction criminelle).

La procédure définie dans les articles précités garantit que le recours est notifié à tous les inculpés et à la partie civile et que ceux-ci sont entendus par la chambre des mises en accusation.

Qu'en est-il lorsque la chambre des mises en accusation constate une cause de nullité à la requête d'un seul inculpé, qu'elle retire du dossier les pièces annulées et qu'un autre inculpé veut soulever une autre cause de nullité, mais que les pièces y afférentes ne figurent plus au dossier?

Le professeur Franchimont déclare que la chambre des mises en accusation peut également contrôler d'office la régularité de la procédure. Mais, dans ce cas, elle doit rouvrir les débats afin que la procédure soit contradictoire et que toutes les parties puissent faire valoir leurs moyens (article 235*bis*, §§ 1er, 3 et 4, proposé, du Code d'instruction criminelle).

En ce qui concerne la publicité des audiences devant la chambre des mises en accusation, un parallèle peut être dressé ici avec l'article 24 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive en vertu duquel, après six mois de privation de liberté, l'inculpé peut, lors de sa comparution devant la chambre du conseil ou devant la chambre des mises en accusation en vue du prolongement de sa détention de mois en mois en application des articles 22, 25 et 30, demander à comparaître en audience publique.

Cette demande ne peut être rejetée, par décision motivée, que:

— si cette publicité est dangereuse pour l'ordre, les mœurs ou la sécurité nationale;

— indien de belangen van de minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van de slachtoffers of van de andere verdachten dit vereisen;

— indien de openbaarheid de belangen van de justitie kan schaden wegens de gevaren die zij meebrengt voor de veiligheid van de slachtoffers of van de getuigen.

De openbaarheid van de terechtzitting heeft tot doel de aandacht van de publieke opinie te vestigen op de duur van de door de verdachte reeds ondergane voorlopige hechtenis.

Met betrekking tot de vraag of een beroep bij het EHRM tegen een arrest van het Hof van Cassatie inzake de regelmatigheid van de procedure de rechtsgang ten gronde niet zal doorkruisen, wijst professor Franchimont erop dat de mogelijkheid om de procedure reeds voor de onderzoeksgerechten te zuiveren van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden ingegeven is door de wil dilatoire maneuvers te voorkomen en het gevaar van nietigheden op het einde van de procedure in de kiem te smoren.

Volgens de huidige regeling kan een beklaagde een nietigheidsgrond opwerpen voor de raadkamer en na zijn verwijzing naar de vonnisrechter, voor de correctionele rechtbank. Pas na het arrest ten gronde van het hof van beroep kan hij die nietigheid voor het Hof van Cassatie aanvoeren. Wanneer de beklaagde vier tot zes jaar moet wachten om voor het hoogste rechtscollege van het land een nietigheidsgrond aan te voeren die reeds bij de procedure voor de raadkamer apert was, kan men dat moeilijk als een toonbeeld van vlotte rechtsbedeling beschouwen.

Men kan niet voorbij aan het feit dat steeds meer zaken die voor de nationale rechtscolleges hangende zijn, wegens schending van artikel 6.1 EVRM bij het EHRM aanhangig worden gemaakt omdat het strafproces niet binnen een redelijke termijn wordt beëindigd.

Daarom gaat de voorkeur van de Commissie strafprocesrecht uit naar een regeling waarbij voor procedure-incidenten onmiddellijk een cassatieberoep kan worden ingesteld, eventueel gevolgd door een beroep bij het EHRM, voordat het strafproces ten gronde is afgehandeld. Met deze optie boekt men tijdwinst en dient men de proceseconomie.

Volgens een lid zijn hiermee alle problemen nog niet van de baan. Indien het EHRM een arrest van het Hof van Cassatie dat een nietigheidsgrond heeft bevestigd, strijdig verklaart met het Verdrag of zijn Protocollen, heeft dat onmiskenbaar een weerslag op de behandeling van de zaak ten gronde voor de Belgische strafrechter. Zal deze rechter de behandeling van de zaak niet moeten uitstellen totdat hij hierover bescheid krijgt?

Professor Franchimont repliceert dat een van de verwijten die men de rechtspraak van het EHRM kan

— si les intérêts des mineurs ou la protection de la vie privée des victimes ou des autres inculpés l'exigent;

— si la publicité est de nature à porter atteinte aux intérêts de la justice en raison des dangers qu'elle entraîne pour la sécurité des victimes ou des témoins.

La publicité de l'audience a pour but d'attirer l'attention de l'opinion publique sur la durée de la détention préventive déjà purgée par l'inculpé.

Quant à la question de savoir si un recours auprès de la C.E.D.H. contre un arrêt de la Cour de cassation portant sur la régularité de la procédure ne risque pas de contrecarrer la procédure au fond, le professeur Franchimont rappelle que la possibilité de purger la procédure des irrégularités, omissions ou causes de nullité dès le stade des juridictions d'instruction, est inspirée par la volonté de prévenir les manœuvres dilatoires et d'étouffer dans l'œuf le risque de nullité en fin de procédure.

Sous le régime actuel, un inculpé peut soulever une cause de nullité devant la chambre du conseil et, après son renvoi au juge du fond, devant le tribunal correctionnel. Ce n'est qu'après l'arrêt au fond de la cour d'appel qu'il peut invoquer cette nullité devant la Cour de cassation. Si le prévenu doit attendre quatre ou six ans pour invoquer devant la juridiction suprême du pays une cause de nullité évidente dès la procédure devant la chambre du conseil, cette situation pourra difficilement être considérée comme un exemple de bonne administration de la justice.

Il ne faut pas oublier que la C.E.D.H. est saisie d'un nombre croissant d'affaires pendantes devant les instances nationales, pour cause de violation de l'article 6.1 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme dès lors que le procès pénal ne s'achève pas dans un délai raisonnable.

C'est pourquoi la Commission pour le droit de la procédure pénale penche en faveur d'un régime dans lequel le recours en cassation pour des incidents de procédure peut être formé immédiatement et éventuellement suivi d'un recours devant la C.E.D.H., avant la clôture du procès pénal au fond. Cette option permet de gagner du temps et sert l'économie du procès.

Un membre considère que cela ne résoudra pas tous les problèmes. Si la C.E.D.H. déclare un arrêt de la Cour de cassation confirmant une cause de nullité contraire au Traité ou à ses protocoles, cette décision aura indéniablement des répercussions sur le traitement de l'affaire au fond par le juge pénal belge. Ce juge ne devra-t-il pas reporter l'affaire jusqu'à ce qu'il reçoive une réponse à ce sujet?

Le professeur Franchimont réplique qu'une des choses que l'on peut reprocher à la C.E.D.H., c'est

toesturen, is dat zijn arresten geen repercussies hebben op de lopende zaken. Het EHRM is onbevoegd om rechterlijke beslissingen te vernietigen, te wijzigen of te hervormen. Het Hof beperkt er zich toe die beslissingen al dan niet strijdig te verklaren met het Verdrag of zijn Protocollen.

Artikel 50 van het Verdrag bepaalt evenwel dat het de eerste plicht van de veroordeelde Staat is de gevolgen ongedaan te maken van de beslissing of de maatregel die in strijd wordt verklaard met de verplichtingen welke uit het Verdrag voortvloeien, d.w.z. de procedure te hervatten in het stadium waarin de schending heeft plaatsgehad. Dat is overigens wat het Hof van Cassatie heeft beslist in zijn arrest van 18 mei 1983 in de zaak - Piersack. Hoewel een eerder cassatieberoep tegen het arrest van het hof van assisen verworpen was, heeft het Hof van Cassatie artikel 441 van het Wetboek van Strafvordering toegepast(1) op ditzelfde vonnis van het hof van assisen. De onwettigheid berustte immers op feitelijke onstandigheden die niets te maken hadden met de procedure betreffende het eerste cassatieberoep en die aan het licht zijn gekomen na de verwerping van dat beroep zodat het Hof er geen weet kon van hebben toen het uitspraak deed op het eerste cassatieberoep. Die jurisprudentie vormt evenwel een apart geval en sinds er een arrest is in tegenovergestelde zin van 27 januari 1987, wordt in België artikel 441 van het Wetboek van Strafvordering niet langer toegepast. Men neemt zijn toevlucht tot een financiële vergoeding die de vorm aanneemt van een billijke genoegdoening.

Het verdient daarom de voorkeur dat een zaak betreffende de nietigheid van de procedure na de uitputting van de interne rechtsmiddelen voor het EHRM kan worden gebracht. Indien dit Hof het arrest van het Hof van Cassatie strijdig acht met het Verdrag, dan zou de Belgische vonnisrechter de procedure ten gronde van nul af aan moeten herbeginnen. Dit alles is niet nieuw. Ons recht kent deze problematiek. Wanneer een bij verstek genomen vonnis niet aan persoon werd betekend, beschikt de veroordeelde over een buitengewone termijn om rechtsgeldig verzet aan te tekenen. Dat kan verschillende jaren na de uitspraak zijn (artikel 187 van het Wetboek van Strafvordering). Stel dat een andere verdachte inmiddels in hoger beroep is gegaan, dan moet alles worden overgedaan.

Het ontwerp gaat uit van de filosofie dat dilatoire maneuvers moeten worden ontmoedigd. In het tweede, grote ontwerp van de Commissie strafprocesrecht zal trouwens worden voorgesteld dat, wanneer een zaak zonder gerechtelijk onderzoek voor de vonnisrechter wordt gebracht, de partijen de ver-

(1) Vernietiging van gerechtelijke akten, arresten of vonnissen die strijdig zijn met de wet, op verzoek van de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie op uitdrukkelijk bevel van de minister.

que ses arrêts n'ont aucune répercussion sur l'affaire en cours. La C.E.D.H. n'a pas qualité pour annuler, modifier ou réformer des décisions judiciaires. La cour se limite, le cas échéant, à déclarer ces décisions contraires à la convention ou à ses protocoles.

Mais l'article 50 de la Convention indique que la première obligation de l'État condamné est d'effacer les conséquences de la décision ou de la mesure déclarée contraire à la Convention, c'est-à-dire de recommencer la procédure au stade où il y a eu violation. C'est d'ailleurs ce qu'avait décidé la Cour de cassation par son arrêt du 18 mai 1983, en cause Piersack. Alors qu'un pourvoi antérieur du condamné contre l'arrêt de la cour d'assises avait été rejeté, la Cour de cassation avait fait application de l'article 441 du C.I.C.(1) contre ce même arrêt de la cour d'assises, dès lors que l'illégalité découlait des éléments extrinsèques de la procédure à la suite du premier pouvoi et qui ne pouvaient être connus de la Cour lorsqu'elle a statué la première fois sur ce pourvoi. Mais cette jurisprudence constitue un cas isolé et depuis un arrêt en sens contraire du 27 janvier 1987, il n'est plus fait application en Belgique de l'article 441 du C.I.C. On recourt à une indemnisation financière sous forme de satisfaction équitable.

Il est dès lors préférable que la C.E.D.H. ne puisse être saisie d'un recours invoquant la nullité de la procédure qu'après épuisement de toutes les voies de recours internes. Si cette cour juge l'arrêt de la Cour de cassation contraire à la convention, le juge du fond belge devrait reprendre la procédure de fond à zéro. Tout cela n'est pas nouveau. Notre droit connaît cette problématique. Si un jugement prononcé par défaut n'est pas signifié à la personne condamnée, celle-ci dispose d'un délai exceptionnel pour faire opposition valablement. Cela peut être plusieurs années après le jugement (article 187 du Code d'instruction criminelle). Si un autre inculpé va en appel dans l'intervalle, il faut tout recommencer à zéro.

La philosophie du projet est de décourager les manœuvres dilatoires. Le deuxième grand projet de la commission pour le droit de la procédure pénale proposera d'ailleurs que lorsqu'une affaire est envoyée à la juridiction de jugement sans instruction, les parties sont tenues de soulever tous les moyens affé-

(1) Annulation des actes judiciaires, arrêts ou jugements contraires à la loi, à la requête du procureur général près la Cour de cassation sur ordre formel du ministre.

plichting hebben *in limine litis* alle middelen inzake onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden op te werpen behalve wanneer ze na de sluiting van de debatten ontstaan. Het gaat hier uiteraard niet om nietigheden van openbare orde die de rechter ambtshalve moet opwerpen.

2.8. Wat de verhouding tussen pers en gerecht betreft, wijst professor Franchimont erop dat een journalist die een griffier omkoopt om een processverbaal in handen te krijgen, mededader is van het misdrijf bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek. Er kan zelfs sprake zijn van heling wanneer het stuk op delictuele wijze is verkregen.

2.9. Wat de plaats van het slachtoffer in het vooronderzoek betreft, is enige omzichtigheid geboden. Men heeft slachtoffers en slachtoffers. In het ontwerp is gepoogd een onderscheid te maken tussen de werkelijk benadeelden en zij die dat voorwenden. Er bestaat bijvoorbeeld in het economisch recht een tendens om rekeningen via de strafrechter te vereffenen. De burgerlijke partijstelling geldt dan als een drukkingsmiddel om resultaten te verkrijgen die men niet op contractuele basis kan behalen.

Bij de omschrijving van de rechten van het slachtoffer in de fase van het vooronderzoek mag men zich dus niet uitsluitend laten leiden door de dramatische gebeurtenissen van augustus 1996. De problematiek moet dus met enige afstand worden beschouwd. De rechten van het slachtoffer moeten echter hoe dan ook worden gerespecteerd. Het strafproces heeft immers ook tot doel het slachtoffer te vergoeden voor de geleden schade.

Daarom zou in artikel 1 van het tweede voorontwerp van de Commissie strafprocesrecht een principsverklaring worden opgenomen luidens welke «het Wetboek van Strafvordering wordt toegepast met eerbiediging van de fundamentele rechten vastgesteld in de Grondwet, de internationale verdragen, inzonderheid de wettelijkheid van de strafprocedure, het recht op gelijke behandeling en non-discriminatie, de eerbiediging van het privé-leven, de onschendbaarheid van de woning en het briefgeheim, de rechten van de verdediging, het recht op een eerlijk proces en op een gerechtelijke beslissing binnen een redelijke termijn. De bepalingen van dit Wetboek worden toegepast in overeenstemming met deze rechten, met inachtneming van de principes van proportionaliteit en subsidiariteit».

Het spreekt voor zich dat de rechten van het slachtoffer in dit rijtje van algemene beginselen thuishoort.

2.10. Wat de nietigheden betreft, had de Commissie strafprocesrecht op verzoek van de minister een tekst voorbereid die zeer nauw aanleunde bij het stelsel van de nietigheden zoals geregeld in de artikelen 860 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek. Dit betekent: «geen nietigheid zonder tekst, geen nietig-

rents aux irrégularités, omissions ou causes de nullité *in limine litis*, sauf si celles-ci sont nées après la clôture des débats. Il ne s'agit évidemment pas ici de causes de nullité d'ordre public dont le juge doit exciper d'office.

2.8. En ce qui concerne les rapports entre la presse et la justice, le professeur Franchimont rappelle qu'un journaliste qui soudoie un greffier afin de se procurer un procès-verbal est coauteur du délit visé à l'article 458 du Code pénal. Il peut même être question de recel si le document a été obtenu de manière délictueuse.

2.9. Pour ce qui est de la place de la victime dans l'instruction préparatoire, une certaine prudence s'impose. Il y a victime et victime. Le projet tente de faire une distinction entre les personnes réellement lésées et celles qui prétendent l'être. On constate par exemple, en droit économique, une tendance à faire régler des comptes par l'intermédiaire du juge pénal. Le fait de se constituer partie civile sert alors de moyen de pression afin d'obtenir des résultats que l'on ne peut atteindre sur une base contractuelle.

Pour définir les droits de la victime au stade de l'instruction préparatoire, on ne peut donc pas se laisser guider exclusivement par les événements dramatiques d'août 1996. Cette problématique doit être considérée avec un certain recul. Les droits de la victime doivent en tout état de cause être respectés. Le procès pénal a d'ailleurs aussi pour but d'indemniser la victime pour le dommage subi.

C'est pour cette raison que l'article 1er du deuxième avant-projet de la Commission pour le droit de la procédure pénale devrait contenir une déclaration de principe selon laquelle «le Code d'instruction criminelle est appliqué dans le respect des droits fondamentaux inscrits dans la Constitution, les traités internationaux, en particulier la légalité de la procédure pénale, le droit à l'égalité de traitement et à la non-discrimination, le respect de la vie privée, l'inviolabilité du domicile et du secret des lettres, les droits de la défense, le droit à un procès équitable et à une décision judiciaire dans un délai raisonnable. Les dispositions de ce Code sont appliquées conformément à ces droits, en respectant les principes de proportionnalité et de subsidiarité.»

Il va de soi que les droits de la victime sont compris dans ces principes généraux.

2.10. En ce qui concerne les causes de nullité, la Commission pour le droit de la procédure pénale avait, à la demande du ministre, préparé un texte très proche du régime des nullités régi par les articles 860 et suivants du Code judiciaire. Cela signifie: «pas de nullité sans texte, pas de nullité sans grief». Il y a aussi

heid zonder grief». Tevens zijn er nietigheden van openbare orde die in elke stand van het geding kunnen worden opgeworpen.

Een dergelijke regeling veronderstelt echter dat men voor alle wetteksten nagaat of ze al dan niet op straffe van nietigheid moeten worden voorgeschreven. In de huidige stand van de werkzaamheden was deze opdracht niet haalbaar. De oefening is wel gemaakt, maar zal bij sommigen wellicht nogal emotionele reacties losweken.

Professor Franchimont die ook betrokken was bij de voorbereiding van wat later de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis is geworden, betreurt dat een aantal bepalingen van deze wet niet op straffe van nietigheid zijn voorgeschreven. Dat heeft het Hof van Cassatie ertoe gebracht de schending ervan niet ernstig genoeg te achten om tot cassatie over te gaan.

In het tweede voorontwerp zal dus expliciet naar de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek worden gerefereerd omdat ondanks het feit dat dit wetboek het gemene recht inzake de procedure bevat, het niet altijd van toepassing is op de strafprocedure.

Het voormelde voorontwerp zal tevens een regeling bevatten inzake de bewijsverkrijging.

2.11. Wat de afschaffing van de wet van 1919 betreft, onderstreept professor Franchimont dat die wet voor het grootste gedeelte is opgeheven door het Gerechtelijk Wetboek; alleen artikel XV bleef over dat betrekking had op de rechtspleging voor de raadkamer. De bepalingen van dit artikel zijn overgenomen, behalve de bepaling aan het slot van artikel XV waarin stond dat niemand op de hoogte gebracht diende te worden in geval van een beschikking van buitenvervolgingstelling. Die bepaling is opgeheven. De artikelen 1 tot 7 zijn opgeheven door de wet van 10 oktober 1967, de artikelen 8 en 9 zijn opgeheven door de wet van 25 juli 1985, de artikelen 10 tot 14 zijn opgeheven door de wet tot invoering van het Gerechtelijk Wetboek.

3. De professoren Traest en Van den Wyngaert

3.1. Professor Traest maakt drie kanttekeningen bij het voorgestelde artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering dat de beroepsprocedure regelt tegen de beschikkingen van de raadkamer (artikel 27 van het ontwerp).

a. Dit artikel is eigenlijk minder nieuw dan op het eerste gezicht lijkt. In de huidige stand van ons strafprocesrecht doet de raadkamer bij de regeling van de rechtspleging uitspraak over nietigheden. De raadkamer kan geen verwijzing bevelen op grond van onregelmatige bezwaren. Dit gebeurt in besloten zitting. Het hoger beroep tegen een beschikking van buiten-

des nullités d'ordre public qui peuvent être soulevées en tout état de cause.

Un tel régime suppose toutefois que l'on vérifie pour chaque texte légal s'il doit être prescrit à peine de nullité ou non. Dans l'état actuel des travaux, cette mission était irréalisable. L'exercice a été fait, mais ne manquera pas de susciter chez certains des réactions assez émotionnelles.

Le professeur Franchimont, qui a participé aussi aux travaux préparatoires de ce qui allait devenir la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, regrette que plusieurs dispositions de cette loi n'aient pas été prescrites à peine de nullité. La Cour de cassation a ainsi été amenée à considérer que leur violation ne présentait pas un degré de gravité suffisant pour justifier une cassation.

Le deuxième avant-projet devra donc faire explicitement référence aux dispositions du Code judiciaire, car, bien que ce code contienne le droit commun en matière de procédure, il n'est pas toujours applicable à la procédure pénale.

L'avant-projet précité contiendra également des règles en matière d'obtention de la preuve.

2.11. En ce qui concernel'abrogation de la loi de 1919, le professeur Franchimont souligne que cette loi a été abrogée pour la plus grande partie par le Code judiciaire; il ne restait plus que l'article XV, qui visait la procédure devant la chambre du conseil. Les dispositions de cet article ont été reprises, sauf la disposition de l'article XV *in fine*, qui prévoyait que personne n'était à prévenir en cas d'ordonnance de non-lieu. Cette disposition a été supprimée. Les articles 1er à 7 ont été abrogés par la loi du 10 octobre 1967, les articles 8 et 9 ont été abrogés par la loi du 25 juillet 1985, les articles 10 à 14 ont été abrogés par la loi instaurant le Code judiciaire.

3. Les professeurs Traest et Van den Wyngaert

3.1. Le professeur Traest formule trois observations sur l'article 135 proposé du Code d'instruction criminelle réglant la procédure de recours contre les ordonnances de la chambre du conseil (article 27 du projet).

a. Cet article est en fait moins nouveau qu'il n'y paraît de prime abord. Dans l'état actuel de notre procédure pénale, la chambre du conseil se prononce sur les causes de nullité lors du règlement de la procédure. La chambre du conseil ne peut ordonner un renvoi sur la base de charges irrégulières. L'audition se tient à huis clos. Le recours contre une ordonnance

vervolgingstelling wordt eveneens met gesloten deuren door de kamer van inbeschuldigingstelling behandeld.

Men kan de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling dus niet verbieden uitspraak te doen over nietigheden omdat ze bij de regeling van de rechtspleging het dossier niet alleen moeten beoordelen op de tegen de verdachte aangevoerde bezwaren, maar ook op eventuele onregelmatigheden in de procedure.

Het was de bedoeling van de Commissie strafprocesrecht om de raadkamer te herwaarderen. De praktijk wijst uit dat haar rol bij de regeling van de rechtspleging vrij mechanistisch is geworden in die mate zelfs dat de procedure een bijna automatisch verloop kent.

Wat wel nieuw is in de voorgestelde procedure is dat de nietigverklaarde stukken materieel uit het dossier worden verwijderd. Thans moet de rechter de nietige akte uit de debatten weren en te kennen geven dat hij er zijn beoordeling niet op steunt.

b. Een echte innovatie in het voorgestelde artikel 135 betreft het recht voor de inverdenkinggestelde om hoger beroep in te stellen tegen de verwijzingsbeschikking van de raadkamer. Het Arbitragehof heeft in zijn arresten van 1 december 1994 (arrest nr. 82/94, *Belgisch Staatsblad*, 17 januari 1995, R.W., 1994-1995, 1224-1225, met uiterst kritische noot van R. Declercq) en 2 maart 1995 (arrest nr. 22/95, *Belgisch Staatsblad*, 10 mei 1995), en vooral in dat laatste, gesteld dat de verdachte eveneens over een recht op hoger beroep moet beschikken niet om het bestaan te betwisten van bezwaren die voldoende zijn om hem naar het vonnisgerecht te verwijzen, maar wel om in het stadium van het onderzoek de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden te doen gelden die een verwijzingsbeslissing zouden aantasten.

«Het is in het belang van de maatschappij, die door het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd, van de burgerlijke partij en van de verdachte dat aan een ieder de mogelijkheid wordt geboden om voor het onderzoeksgerecht onregelmatigheden in de procedure of andere gronden aan te voeren, voor zover zij van die aard zijn dat de strafvordering erdoor kan worden beëindigd en met uitzondering van het ontoereikend karakter van de bezwaren» (arrest nr. 22/95 van 2 maart 1995, B.8).

Het Arbitragehof heeft in de twee voormelde arresten verklaard dat het huidige artikel 135 een schending inhoudt van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Om de gelijkheid tussen de procespartijen te herstellen, staan er twee wegen open.

Ofwel kent de wetgever, zoals het voorgestelde artikel 135 bepaalt, de inverdenkinggestelde een recht op hoger beroep toe tegen de beschikking van de raadkamer, niet alleen wanneer het gaat om bevoegd-

de non-lieu est également examiné à huis clos par la chambre des mises en accusation.

On ne peut donc pas interdire à la chambre du conseil et à la chambre des mises en accusation de statuer sur des causes de nullité parce que lors du règlement de la procédure, elles sont appelées à apprécier le dossier à la lumière non seulement des charges invoquées contre l'inculpé, mais aussi des irrégularités éventuelles de la procédure.

La Commission pour le droit de la procédure pénale entendait revaloriser la chambre du conseil. La pratique démontre que son rôle lors du règlement de la procédure est devenu assez mécanique, au point même que la procédure connaît un déroulement quasi automatique.

La nouveauté dans la procédure proposée, c'est que les pièces annulées sont retirées du dossier. Actuellement, le juge doit écarter des débats l'acte entaché de nullité et indiquer que son jugement n'est pas fondé sur cet acte.

b. La vraie innovation de l'article 135 proposé est liée au droit pour l'inculpé d'interjeter appel contre l'ordonnance de renvoi de la chambre du conseil. La Cour d'arbitrage a dit dans ses arrêts du 1er décembre 1994 (arrêt nº 82/94, *Moniteur belge*, 17 janvier 1995, R.W., 1994-1995, 1224-1225, avec une note extrêmement critique de R. Declercq) et surtout du 2 mars 1995 (arrêt nº 22/95, *Moniteur belge*, 10 mai 1995), que l'inculpé doit également disposer d'un droit de recours non pas pour contester l'existence de charges suffisantes en justifiant son renvoi devant la juridiction de jugement, mais pour faire valoir au stade de l'instruction les irrégularités, omissions ou causes de nullité de nature à affecter une décision de renvoi.

«Il est de l'intérêt de la société que le ministère public représente, de la partie civile et de l'inculpé de permettre à chacun de faire valoir, devant la juridiction d'instruction, pour autant qu'ils soient de nature à mettre un terme à l'action publique, des irrégularités de procédure ou d'autres motifs, à l'exception de l'insuffisance des charges» (arrêt nº 22/95 du 2 mars 1995, B.8).

La Cour d'arbitrage a déclaré dans les deux arrêts précités que l'actuel article 135 viole les articles 10 et 11 de la Constitution. Pour rétablir l'égalité entre les parties au procès, deux voies peuvent être suivies.

Soit le législateur confère à l'inculpé, comme l'article 135 proposé le prévoit, un droit de recours contre l'ordonnance de la chambre du conseil, non pas uniquement en soulevant une exception

heidsincidenten (artikel 539 van het Wetboek van Strafvordering), maar ook in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die een aantasting uitmaken van een onderzoekshandeling, de bewijsverkrijging of de verwijzingsbeschikking.

Ofwel ontneemt men de burgerlijke partij haar recht op hoger beroep tegen een beschikking van buitenvervolgingstelling. In de huidige politieke constellatie is allicht niemand vragende partij voor een dergelijke maatregel.

3.2. Professor Van den Wyngaert wijst op een nieuwe ongelijkheid die voortvloeit uit de thans voorgestelde tekst. Immers, de mogelijkheid tot zuivering van de nietigheden wordt voorbehouden voor die zaken, die bij wijze van gerechtelijk onderzoek worden onderzocht. In de grote meederheid van de gevallen, met name in de zaken die bij wijze van eenvoudig opsporingsonderzoek werden afgehandeld, en dat is 95 % van alle gevallen, zal geen zuivering kunnen geschieden, omdat deze zaken niet door de raadkamer worden afgesloten en meteen voor het vonnisgerecht worden gebracht. Spreekster heeft om deze reden een uitgesproken voorkeur voor het Nederlandse systeem, waar de beslissing over de sanctionering van procedurefouten voor *alle* zaken (zowel degene die bij wijze van opsporingsonderzoek als diegene die door middel van een gerechtelijk onderzoek werden afgehandeld), door de vonnisrechter wordt getroffen, in openbare terechtzitting. Een dergelijke procedurele uniformiteit sluit de ongelijkheid tussen de procespartijen uit.

Moet de beroepsprocedure met gesloten deuren dan wel openbaar verlopen?

Het principe van het geheim van het onderzoek impliceert in de filosofie van het Wetboek van Strafvordering de beslotenheid van de procedure voor de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling. Reeds eerder is terecht aangestipt dat in minder door de pers belichte zaken het voormelde beginsel voor heel wat verdachten een garantie vormt voor de eerbiediging van hun privacy en het vermoeden van onschuld.

Professor Traest meent dat er in dit verband toch een onderscheid moet worden gemaakt.

De openbaarheid van de terechtzitting van de kamer van inbeschuldigingstelling bij het onderzoek van de regelmatigheid van de procedure (het voorgestelde artikel 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering) houdt geen aantasting in van de privacy van de inverdenkinggestelde in de mate dat de zuivering van het dossier van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden een verwijzingsbeschikking niet in de weg staat. Indien de raadkamer krachtens het voorgestelde artikel 135, laatste lid, een nietigverklaard stuk uit het dossier verwijdert en desondanks voldoende bezwaren aanwezig acht om de inverden-

d'incompétence (article 539 du Code d'instruction criminelle) mais aussi en cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité affectant un acte d'instruction, l'obtention de la preuve ou l'ordonnance de renvoi.

Soit on prive la partie civile de son droit de recours contre une ordonnance de non-lieu. Dans le contexte politique actuel, personne ne sera sans doute demandeur d'une telle mesure.

3.2. La professeur Van den Wyngaert attire l'attention sur une nouvelle inégalité qui découle du texte tel qu'il est proposé actuellement. En effet, l'on réserve la possibilité d'éliminer les nullités aux affaires qui font l'objet d'une instruction. Dans la grande majorité des cas, c'est-à-dire les affaires traitées par la voie d'une simple information — 95 % de l'ensemble des cas — le dossier ne sera pas épuré, parce que ces affaires ne sont pas traitées par la chambre du conseil et qu'elles sont portées immédiatement devant le juge du fond. C'est pourquoi l'intervenante préfère nettement le système néerlandais, dans lequel la décision relative à la sanction des vices de procédure est prise pour l'ensemble des affaires (tant celles qui ont fait l'objet d'une information que celles qui ont fait l'objet d'une instruction) par le juge du fond en audience publique. Pareille uniformité de procédure exclut l'inégalité entre les parties au procès.

La procédure de recours doit-elle se dérouler à huis clos ou en audience publique?

Le principe du secret de l'instruction implique, dans la philosophie du Code d'instruction criminelle, le secret de la procédure devant la chambre du conseil et la chambre des mises en accusation. On a déjà signalé précédemment, à juste titre, que, dans les affaires relativement peu médiatisées, le principe précité constitue pour nombre d'inculpés une garantie du respect de leur vie privée et de la présomption d'innocence.

Le professeur Traest estime qu'il convient de faire une distinction.

La publicité de l'audience de la chambre des mises en accusation lors du contrôle de la régularité de la procédure (article 235*bis* proposé du Code d'instruction criminelle) ne porte pas atteinte à la vie privée de l'inculpé pour autant que le fait de purger le dossier de toute irrégularité, omission ou cause de nullité ne fasse pas obstacle à une ordonnance de renvoi. Si, en vertu de l'article 135, dernier alinéa, proposé, la chambre du conseil retire du dossier une pièce entachée de nullité et qu'elle considère que les griefs présents sont néanmoins suffisants pour renvoyer l'inculpé devant le tribunal correctionnel,

kinggestelde naar de correctionele rechtbank te verwijzen, zal de inverdenkinggestelde voor het vonnisgerecht sowieso aan de publieke belangstelling worden blootgesteld.

Deze appreciatie ligt echter helemaal anders wanneer de zuivering van het dossier door de raadkamer tot gevolg heeft dat er geen voldoende regelmatige bezwaren voorhanden zijn die een verwijzing kunnen verantwoorden. Bijvoorbeeld, wanneer de raadkamer tot de vaststelling komt dat het onderzoek werd opgestart ingevolge een schending van het beroepsgeheim en zodoende van meet af aan door nietigheid is aangetast. In dat geval zal zij logischerwijze tot de buitenvervolgingstelling moeten besluiten. Indien deze procedure haar beslag zou krijgen na een openbaar debat, houdt dat een tegenspraak in met de principes van het geheim van het onderzoek en de beslotenheid van de raadkamer die ten doel hebben de persoon die niet naar een vonnisgerecht wordt verwezen, te behoeden voor een al te bedreigende mediabelangstelling.

Het is de vraag volgens een lid of deze zienswijze wel bestaanbaar is met de in artikel 6 EVRM vervatte beginselen van behoorlijke rechtsbedeling, met name het recht van eenieder op een eerlijk en onpartijdig proces dat in het openbaar plaatsvindt.

Wanneer de inverdenkinggestelde zijn middelen inzake de eerlijkheid en de onpartijdigheid van het proces niet in het openbaar mag doen gelden, rijst de vraag of dit geen afbreuk doet aan artikel 6 EVRM waarvan de *ratio legis* juist was de rechtzoekende door middel van een controle door de publieke opinie te beschermen tegen een partijdige rechtspraak. Schept de beslotenheid van de procedure voor het onderzoeksgerecht in dat geval geen interpretatieprobleem ten aanzien van artikel 6 EVRM?

Volgens professor Traest is dat niet uitgesloten. Maar als men deze zienswijze doortrekt naar de huidige stand van de wetgeving, dan zou dat betekenen dat de beschikking van de raadkamer om een verdachte om louter procedurele redenen buiten vervolging te stellen, slechts na een openbaar debat zou mogen worden gewezen.

Dat is volgens de vorige spreker toch te verregaand. De buitenvervolgingstelling wordt uitgesproken omdat er onvoldoende bezwaren zijn. Met het onderzoek naar de regelmatigheid van de rechtspleging zal het onderzoeksgerecht de problematiek van de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden geïsoleerd behandelen, hoewel ze samengaat met de grond van de zaak. Aldus voert het ontwerp in de strafprocedure een splitsing in tussen het onderzoek van enerzijds de procedure-incidenten en anderzijds de inhoudelijke aspecten van de zaak. De procedure krijgt derhalve de allure van een tweetrapsraket die volgens spreker in

l'inculpé sera de toute manière exposé à l'attention du public devant la juridiction de jugement.

L'appréciation diffère cependant du tout au tout lorsque, une fois le dossier purgé par la chambre du conseil, il ne subsiste plus de charge régulière suffisante justifiant un renvoi. Par exemple, si la chambre du conseil arrive à la constatation que l'instruction a été ouverte à la suite d'une violation du secret professionnel et qu'elle est donc entachée de nullité dès le départ. Dans ce cas, elle devra en toute logique conclure au non-lieu. Si cette procédure se réalisait après un débat public, il en résulterait une contradiction avec les principes du secret de l'instruction et du huis clos de la chambre du conseil, dont le but est de protéger, de l'attention parfois intempestive des médias, la personne qui n'est pas renvoyée devant une juridiction de jugement.

Reste à savoir, selon un membre, si cette façon de voir est compatible avec les principes du jugement équitable contenus à l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme, à savoir le droit de chacun à un procès équitable, impartial et public.

Si l'inculpé ne peut faire valoir publiquement ses moyens liés à l'équité et à l'impartialité du procès, se pose la question de savoir si l'on ne porte pas atteinte à l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme, dont la *ratio legis* était précisément de protéger le justiciable contre la partialité du jugement grâce au contrôle exercé par l'opinion publique. Le caractère secret de la procédure devant la juridiction d'instruction ne pose-t-il pas dans ce cas un problème d'interprétation au regard de l'article 6 précité de la C.E.D.H.?

Cela n'est pas exclu, selon le professeur Traest. Mais si l'on étend cette façon de voir à l'état actuel de la législation, cela signifierait que l'ordonnance de la chambre du conseil, concluant au renvoi des poursuites à l'encontre d'un prévenu pour des motifs purement procéduraux, ne pourrait être rendue qu'après un débat public.

Pour le préopinant, cela va trop loin. Le non-lieu est prononcé en raison de l'insuffisance des charges. Lors du contrôle de la régularité de la procédure, la juridiction d'instruction traitera isolément la problématique des irrégularités, omissions ou causes de nullité, bien que cette problématique aille de pair avec le fond de l'affaire. Le projet opère donc une dichotomie dans la procédure pénale entre l'instruction des incidents de procédure et celle des aspects liés au fond de l'affaire. La procédure prend dès lors l'allure d'une fusée à double étage dont le lancement devrait, selon l'intervenant, être public. En vertu du projet, le public

het openbaar zou moeten worden gelanceerd. Krachtens het ontwerp zou het publiek deze raket slechts mogen zien wanneer de eerste trap met de procedurekwesties is afgestoten.

Het fundamentele probleem, zo stelt professor Traest, schuilt hierin dat de raadkamer zich *in globo* door twee motieven kan laten leiden om tot buitenvervolgingstelling te besluiten. In de eerste plaats omdat er ten gronde onvoldoende schuldaanwijzingen zijn die een verwijzing rechtvaardigen. Ten tweede kan zij zich volgens de vaststaande rechtspraak van het Hof van Cassatie baseren op louter juridisch-technische motieven. In het hiervoor gegeven voorbeeld betreffende de schending van het beroepsgeheim wordt de buitenvervolgingstelling niet uitgesproken bij gebreke van voldoende schuldaanwijzingen, maar wel omdat er geen voldoende schuldaanwijzingen zijn die resulteren uit regelmatige onderzoeksdaden.

Qua resultaat bestaat er tussen de beide hypotheses geen verschil: telkens zal de buitenvervolgingstelling worden uitgesproken.

In de discussie over de draagwijdte van het recht van de inverdenkinggestelde op een openbare behandeling van zijn zaak mag men, aldus professor Van den Wyngaert, niet uit het oog verliezen dat niet alleen de beklaagde maar ook de publieke opinie gerechtigd zijn op de openbare behandeling van het strafproces. Het Internationaal Tribunaal voor voormalig Joegoslavië in Den Haag heeft deze zienswijze onlangs in de zaak Tadic bevestigd.

Indien de onderzoeksgerechten de bevoegdheid krijgen om met gesloten deuren kwesties te behandelen waarover thans de rechter ten gronde beslist, zal bij de publieke opinie noodgedwongen de indruk ontstaan dat deze procedure doofpotoperaties moet dekken.

Volgens professor Traest rijst dan onvermijdelijk de vraag of het principe van de openbaarheid dan niet in botsing komt met het principe van het geheim van het onderzoek.

Professor Van den Wyngaert verklaart dat de moeilijkheid om een onderscheid te maken tussen beslissingen over enerzijds een procedurekwestie en anderzijds de grond van de zaak, te wijten is aan de onzekerheid die er thans heerst omtrent de draagwijdte van de bewijswaardering en de uitspraak over de geldigheid van een onderzoekshandeling. Zolang deze betwisting bestaat, valt te vrezen dat er zich een accumulatie van geschillen zal voordoen, eerst onder de noemer bewijsverkrijging voor het onderzoeksgerecht en vervolgens onder de noemer bewijswaardering voor de rechter ten gronde.

ne pourrait voir cette fusée qu'après séparation du premier étage, celui des questions de procédure.

Selon le professeur Traest, le problème réside fondamentalement dans le fait que la chambre du conseil peut globalement se laisser guider par des motifs de deux ordres pour conclure au non-lieu. Il y a tout d'abord l'insuffisance au fond des indices de culpabilité justifiant un renvoi. Ensuite, elle peut, selon la jurisprudence constante de la Cour de cassation, se baser sur des motifs liés à la technique juridique pure. Dans l'exemple précité relatif à la violation du secret professionnel, le non-lieu n'est pas prononcé pour défaut d'indices de culpabilité suffisants, mais en raison de l'insuffisance d'indices de culpabilité résultant d'actes d'instruction réguliers.

Les deux hypothèses aboutissent au même résultat: elles débouchent toutes deux sur le non-lieu.

La professeur Van den Wyngaert estime qu'il ne faut pas perdre de vue, dans la discussion sur la portée du droit de l'inculpé à un jugement public, que tant le prévenu que l'opinion publique ont droit au déroulement public du procès pénal. Le Tribunal international de La Haye pour l'ex-Yougoslavie a récemment confirmé cette façon de voir dans l'affaire Tadic.

Si les juridictions d'instruction sont autorisées à traiter à huis clos des questions actuellement tranchées par le juge de fond, l'opinion publique aura immanquablement l'impression que cette procédure cache une opération d'étouffement de l'affaire.

Selon le professeur Traest se pose alors inévitablement la question de savoir si le principe de publicité n'entre pas en conflit avec le principe du secret de l'instruction.

La professeur Van den Wyngaert déclare que la difficulté de faire une distinction entre les décisions relatives, d'une part, à une question de procédure et, d'autre part, au fond de l'affaire est due à l'incertitude qui entoure actuellement la portée de l'appréciation de la preuve et de la décision sur la validité d'un acte d'instruction. Tant que cette controverse persistera, il faut s'attendre à une accumulation de litiges, d'abord sous le dénominateur de l'obtention de la preuve devant la juridiction d'instruction et ensuite sous celui de l'appréciation de la preuve devant le juge du fond.

V. WETGEVINGSPROCEDURE

1. Situering

Tijdens de algemene bespreking werd reeds kritiek geuit op artikel 1 omdat het zonder enige nuance het gehele wetsontwerp als een aangelegenheid beschouwt waarvoor krachtens artikel 78 van de Grondwet de optioneel bicamerale procedure dient te worden gevolgd.

De regering heeft aan deze problematiek weinig aandacht besteed. Het voorontwerp van wet, dat de minister van Justitie op 22 mei 1995 voor advies aan de Raad van State heeft voorgelegd, vermeldde in strijd met artikel 83 van de Grondwet niet eens of het een aangelegenheid regelde als bedoeld in artikel 74, in artikel 77 of in artikel 78.

Na een analyse van het ontwerp in het licht van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet luidens hetwelk de volledig bicamerale procedure moet worden gevolgd voor wetsontwerpen en wetsvoorstellen inzake de organisatie van de hoven en rechtbanken, kwam de Raad van State in zijn advies tot het besluit dat «de artikelen 2, 3 (ontworpen artikel 28*bis*), 5 (ontworpen artikel 55), 12, 30 en 31 van het voorontwerp kunnen worden beschouwd als betrekking hebbend op een aangelegenheid bedoeld in artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet. De overige bepalingen van het ontwerp vallen onder toepassing van artikel 78 van de Grondwet».

Volgens de Raad van State zijn er in dat geval vier oplossingen denkbaar: «de opsplitsing van de tekst in twee onderscheiden teksten; de kwalificatie van de tekst in zijn geheel als tekst die onder toepassing van artikel 78 valt (absorptie); de kwalificatie van de tekst in de ene of de andere zin, naar gelang van de hoofdstrekking ervan; de aanwijzing in de ene tekst van de artikelen die onder toepassing van artikel 77 respectievelijk artikel 78 vallen. Het staat aan de regering, en nadien aan de Wetgevende Kamers, om voor een van deze oplossingen te opteren».

De Raad adviseerde dan ook dat «aan het ontwerp, of aan elk van de twee ontwerpen die ten gevolge van de opsplitsing ontstaan, een eerste artikel diende te worden toegevoegd, waarin bepaald wordt welk soort aangelegenheden het regelt» (Advies van de Raad van State, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, 108-109).

De regering heeft zonder enige motivering voor de theorie van de absorptie gekozen. Artikel 1 van het ontwerp bepaalt immers dat deze wet een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

V. PROCÉDURE LÉGISLATIVE

1. Présentation

L'article premier avait déjà fait l'objet de critiques au cours de la discussion générale, du fait qu'il dispose, sans nuance aucune, que l'ensemble du projet de loi constitue une matière relevant de la procédure facultativement bicamérale, conformément à l'article 78 de la Constitution.

Le Gouvernement ne s'est pas beaucoup préoccupé de ce problème. Dans l'avant-projet de loi qu'il a soumis à l'avis du Conseil d'État, le 22 mai 1995, le ministre de la Justice a même omis de préciser s'il s'agissait d'une matière visée à l'article 74, 77 ou 78 de la Constitution, contrevenant dès lors à l'article 83 de la Constitution.

Après avoir étudié la loi en projet à la lumière de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, lequel dispose qu'on doit suivre, pour les projets et propositions de loi portant sur l'organisation des cours et tribunaux, la procédure bicamérale égalitaire, le Conseil d'État est parvenu, dans son avis, à la conclusion suivante: «les articles 2, 3 (article 28*bis* en projet), 5 (article 55 en projet), 12, 30 et 31 peuvent être regardés comme concernant une matière visée à l'article 77, alinéa premier, 9º, de la Constitution. Les autres dispositions du projet relèvent de l'article 78 de la Constitution».

Pour le Conseil d'État, quatre solutions sont envisageables: «la scission du texte en deux textes distincts, la qualification du texte dans son ensemble comme étant un texte relevant de l'article 78 (absorption); la qualification du texte dans l'un ou l'autre sens, selon sa portée fondamentale; l'indication, dans un texte, des articles relevant respectivement de l'article 77 et de l'article 78. Il appartient au Gouvernement, et aux Chambres législatives par la suite, d'opter pour l'une ou l'autre de ces solutions».

Le Conseil d'État a recommandé, dès lors, «d'ajouter au projet, ou à chacun des deux projets issus de la scission, un premier article précisant la matière qui y est réglée» (Avis du Conseil d'État, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1, 108-109).

Le Gouvernement a opté pour la thèse de l'absorption, sans aucune motivation. En effet, l'article premier de la loi en projet dispose que la loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Uit onvrede met deze handelwijze hebben de heren Vandenberghe en Bourgeois een amendement ingediend, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 48):

«Dit artikel aanvullen met de woorden «, met uitzondering van de artikelen 2, 3, 5, 8, 15, 35 en 36 die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet».

Verantwoording

Zie advies van de Raad van State (St. Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, blz. 108): de verplicht bicamerale procedure is niet enkel van toepassing op de organisatie van hoven en rechtbanken, maar ook op de vaststelling van hun bevoegdheden.

De artikelen 2 en 36 houden een beperking in van de bevoegdheid van de onderzoeksrechter doordat deze niet langer belast wordt met de uitoefening van de gerechtelijke politie.

De artikelen 3 en 15 betreffen de territoriale bevoegdheid van respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter.

De artikelen 5 en 8 belasten de procureur des Konings en de onderzoeksrechter respectievelijk met het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek.

Artikel 35 betreft de samenstelling (organisatie) van de raadkamer.

De heer Vandenberghe diende vervolgens een subamendement in op amendement nr. 48, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 60):

«In de aanvulling voorgesteld bij dit artikel de woorden «de artikelen 2, 3, 5, 8, 15, 35 en 36» vervangen door de woorden «de artikelen 2, 3, 4, 5, 8, 12, 13, 14, 15, 21, 27, 28, 29, 34, 35, 36 en 37».

Verantwoording

Hoewel ze niet door de Raad van State als dusdanig gekwalificeerd werden, dienen ook volgende artikelen als bicameraal aanzien te worden (omdat ze verband houden met de vaststelling van de bevoegdheden van hoven en rechtbanken):

Artikel 4: de procureur des Konings wordt bevoegd om algemene richtlijnen voor de uitoefening van gerechtelijke politie in zijn arrondissement uit te vaardigen.

Artikel 12: de onderzoeksrechter wordt bevoegd om uitspraak te doen over een verzoek tot inzage van het dossier; de Kamer van inbeschuldigingstelling wordt bevoegd om uitspraak te doen over het «beroep» tegen de beschikking van de onderzoeksrechter.

Rejetant cette manière de procéder, MM. Vandenberghe et Bourgeois ont déposé un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 48) rédigé comme suit:

«Compléter cet article par ce qui suit: «à l'exception des articles 2, 3, 5, 8, 15, 35 et 36 qui règlent une matière visée à l'article 77 de la Constitution».

Justification

Voir avis du Conseil d'État (doc. Chambre nº 857/1, 1996-1997, p. 108): la procédure obligatoirement bicamérale s'applique non seulement à l'organisation des cours et tribunaux, mais aussi à la détermination de leurs compétences.

Les articles 2 et 36 limitent les compétences du juge d'instruction car celui-ci n'est désormais plus chargé de l'exercice de la police judiciaire.

Les articles 3 et 15 concernent la compétence territoriale respective du procureur du Roi et du juge d'instruction.

Les articles 5 et 8 chargent respectivement le procureur du Roi et le juge d'instruction de l'information et de l'instruction.

L'article 35 porte sur la composition (organisation) de la chambre du conseil.

M. Vandenberghe dépose ensuite un sous-amendement à l'amendement nº 48, qui est rédigé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 60):

«Dans l'ajout proposé à cet article, remplacer les mots «des articles 2, 3, 5, 8, 15, 35 et 36» par les mots «des articles 2, 3, 4, 5, 8, 12, 13, 14, 15, 21, 27, 28, 29, 34, 35, 36 et 37».

Justification

Bien qu'ils n'aient pas été qualifiés tels par le Conseil d'État, les articles suivants doivent, eux aussi, être considérés comme de compétence bicamérale (parce qu'ils concernent la détermination des compétences des cours et tribunaux):

Article 4: le procureur du Roi est habilité à prendre des directives générales pour l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement.

Article 12: le juge d'instruction est habilité à statuer sur une demande de consultation du dossier, la chambre des mises en accusation est habilitée à statuer sur le «recours» contre l'ordonnance du juge d'instruction.

Artikel 13 : de onderzoeksrechter wordt bevoegd om uitspraak te doen over een verzoek tot opheffing van een onderzoeksmaatregel met betrekking tot de goederen; de Kamer van inbeschuldigingstelling wordt bevoegd om uitspraak te doen over het «beroep« tegen de beschikking van de onderzoeksrechter.

Artikel 14 : de onderzoeksrechter wordt bevoegd om uitspraak te doen over een verzoek tot het verrichten van een bijkomende onderzoekshandeling; de Kamer van inbeschuldigingstelling kan geadieerd worden indien de onderzoeksrechter in gebreke blijft zich over het verzoek uit te spreken.

Artikel 21 : de raadkamer is bevoegd om uitspraak te doen nadat het onderzoek volledig is.

Artikel 27 : de bevoegdheid van de Kamer van inbeschuldigingstelling om in hoger beroep uitspraak te doen over de verwijzingsbeschikkingen.

Artikel 28 : de Kamer van inbeschuldigingstelling wordt bevoegd om toezicht uit te oefenen op het onderzoek.

Artikel 29 : de Kamer van inbeschuldigingstelling wordt bevoegd om (ambtshalve) de regelmatigheid van de procedure te onderzoeken.

Artikel 34 : verruiming van de mogelijkheid tot Cassatie (en dus met andere woorden van de bevoegdheid van dit Hof).

Artikel 37 : opheffing van de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en de rechtbanken.

Over de interpretatie van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet, voornamelijk wanneer het gemengde wetsvoorstellen of -ontwerpen betrof, liepen de meningen aanvankelijk erg uiteen. In een poging hierin klaarheid te scheppen, heeft de algemene vergadering van de afdeling wetgeving van de Raad van State op 10 oktober 1995 hierover een basisadvies uitgebracht (*cf.* advies L.24.111 — L.24.594/A.V. van 10 oktober 1995 over twee ontwerpen van wet tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen. Dit advies is opgenomen in het periodiek verslag van de parlementaire overlegcommissie over haar werkzaamheden gedurende de bijzondere zitting 1995 en de gewone zitting 1995-1996, Stuk Senaat, nr. 1-83/1, 10-17).

De Raad van State overwoog dat uit het feit dat artikel 144 van de Grondwet, dat de gewone hoven en rechtbanken uitsluitend bevoegd maakt voor alle geschillen met betrekking tot burgerlijke subjectieve rechten, niet voorkomt in de lijst van artikel 77, niet mag worden afgeleid dat de wet, het Gerechtelijk Wetboek bijvoorbeeld, die de justitiële gerechten in-

Article 13 : le juge d'instruction est habilité à statuer sur une demande de levée d'une mesure d'instruction relative aux biens; la chambre des mises en accusation est habilitée à statuer sur le « recours » contre l'ordonnance du juge d'instruction.

Article 14 : le juge d'instruction est habilité à statuer sur une demande d'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire. La chambre des mises en accusation peut être saisie si le juge d'instruction omet de statuer sur la requête.

Article 21 : la chambre du conseil est habilitée à statuer lorsque l'instruction est complète.

Article 27 : la chambre des mises en accusation est habilitée à statuer en appel sur les ordonnances de renvoi.

Article 28 : la chambre des mises en accusation est habilitée à contrôler l'instruction.

Article 29 : la chambre des mises en accusation est habilitée à examiner (d'office) la régularité de la procédure.

Article 34 : extension de la possibilité de pourvoi en cassation (et donc, en d'autres termes, de la compétence de cette cour).

Article 37 : abrogation de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux.

Dans un premier temps, l'interprétation de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, plus particulièrement pour ce qui est de propositions ou de projets de loi mixtes, a donné lieu à des avis très divergents. Pour clarifier les choses, l'assemblée générale de la section de législation du Conseil d'État a émis sur la question, le 10 octobre 1995, un avis de base (*cf.* Avis L.24.111 — L.24.594/A.V. du 10 octobre 1995) sur deux projets de loi modifiant la loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers. Cet avis est repris dans le rapport périodique sur les travaux de la Commission parlementaire de concertation au cours de la session extraordinaire 1995 et de la session ordinaire 1995-1996, doc. Sénat, nº 1-83/1, 10-17).

Le Conseil d'État a considéré qu'on ne pouvait déduire du fait que l'article 144 de la Constitution, qui attribue, aux cours et tribunaux ordinaires, la compétence exclusive de connaître de toutes les contestations qui ont pour objet des droits civils subjectifs, ne figure pas dans la liste de l'article 77, que la loi — le Code judiciaire, par exemple — qui aménagerait les

stelt en ze inzonderheid bevoegd verklaart om kennis te nemen van geschillen die betrekking hebben, hetzij op burgerlijke rechten, hetzij op politieke rechten, niet volgens dezelfde werkwijze tot stand hoeft te komen (bedoeld wordt de volledig bicamerale procedure).

De Raad van State suggereerde om de «organisatie van de hoven en rechtbanken» en de «vaststelling van hun bevoegdheden» aan te merken als volledig bicamerale materie «ter wille van de strekking van de tekst van de Grondwet, alsook van de bevattelijkheid en de samenhang ervan» (*o.c.*, 13). Zo niet zou men de voormelde grondwetsbepaling kunnen ontwijken en de organisatie van de hoven en rechtbanken kunnen wijzigen door hen de in de wet bepaalde bevoegdheden te ontnemen.

Als reactie daarop heeft de regering op 22 oktober 1995 een nota neergelegd waarin een *modus vivendi* werd uiteengezet (*o.c.*, 18-21). Zij huldigde daarin de stelling dat onder de woorden «de organisatie van de hoven en rechtbanken» van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet moet worden verstaan, niet alleen de organisatie *sensu stricto* in de zin van de voorbereidende werken, maar ook die bevoegdheidstoewijzing of -verschuiving aan de hoven en rechtbanken die de organisatie en inrichting van de hoven en rechtbanken op een structurele manier beïnvloedt» (*o.c.*, 20).

Vervolgens hebben de diensten van Kamer en Senaat op 12 februari 1996 een nota opgesteld, getiteld «Praktische aspecten van de behandeling van gemengde wetsvoorstellen en wetsontwerpen» (opgenomen in het bovenvermelde periodiek verslag van de parlementaire overlegcommissie, Stuk Senaat, nr. 1-83/1, 22-40). Deze nota behandelt uitvoerig — onder meer in het licht van het advies van de Raad van State — de interpretatie van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet, waar «de rechterlijke organisatie» als bicamerale materie wordt aangeduid.

Volgens de betreffende nota «beraadde de regering zich over het advies van de Raad van State en nam ze een standpunt in dat het midden houdt tussen het criterium in de voorbereidende werken (formele criterium) en het criterium van de Raad van State». De regering was van oordeel dat naast de bepalingen betreffende de rechterlijke organisatie *sensu stricto*, «enkel structurele wijzigingen inzake de bevoegdheid van hoven en rechtbanken onder het begrip rechterlijke organisatie vallen. Als voorbeeld gaf de regering de oprichting van de verkeersrechtbank».

De heren Vandenberghe en Bourgeois beklemtonen dat zij met hun amendementen de aandacht willen vestigen op het feit dat het voorliggende ontwerp de structurele bevoegdheden wijzigt van de onderzoeksrechter, de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling, alsook die van de procureur des

tribunaux de l'Ordre judiciaire et qui leur conférerait notamment l'examen des contestations ayant trait, soit aux droits civils, soit aux droits politiques, ne devrait pas être élaborée sous le même régime (en l'occurrence, c'est la procédure bicamérale complète qui est visée).

Le Conseil d'État a suggéré de qualifier «l'organisation des cours et tribunaux» et la «fixation de leurs compétences» comme des matières intégralement bicamérales, et ce, pour «l'économie du texte constitutionnel autant que pour son intelligence et sa cohérence» (*o.c.*, p. 13). Sinon, on pourrait tourner la disposition constitutionnelle susvisée et modifier l'organisation des cours et des tribunaux en leur retirant les compétences qui leur ont été attribuées en vertu d'une loi.

Le Gouvernement a réagi à l'avis du Conseil d'État en déposant, le 22 octobre 1995, une note dans laquelle il propose un *modus vivendi* (*o.c.*, p. 18-21). Dans sa note, le Gouvernement a défendu la thèse suivant laquelle il y a lieu d'entendre, «par les mots «l'organisation des cours et tribunaux» à l'article 77, 9º, de la Constitution, non seulement l'organisation des cours et tribunaux au sens strict, dans le sens des travaux préparatoires, mais également l'attribution et le transfert de compétences aux cours et tribunaux, ayant un impact structurel sur l'organisation et l'aménagement de ceux-ci» (*o.c.*, p. 20).

Par la suite, les services de la Chambre et du Sénat ont rédigé, le 12 février 1996, une note intitulée «aspects pratiques de l'examen des propositions et projets de loi mixtes» (la note est reprise dans le rapport périodique susvisé de la Commission parlementaire de concertation, doc. Sénat, nº 1-83/1, pp. 22-40). Cette note traite en détail — notamment en tenant compte de l'avis du Conseil d'État — de la manière dont il y a lieu d'interpréter l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, qui considère que «l'organisation judiciaire» est une matière bicamérale.

Selon la note en question, le Gouvernement «a adopté une position qui est un compromis entre le critère retenu dans les travaux préparatoires (critère formel) et le critère défendu par le Conseil d'État». Le Gouvernement a estimé qu'outre les dispositions relatives à l'organisation judiciaire *stricto sensu*, seules les modifications structurelles en matière de compétence des cours et tribunaux relèvent de la notion d'organisation judiciaire. Et le Gouvernement de citer l'exemple de la création d'un tribunal compétent pour les litiges en matière de circulation routière.

MM. Vandenberghe et Bourgeois soulignent que leurs amendements visent à attirer l'attention sur le fait que le projet en discussion modifie les compétences structurelles du juge d'instruction, de la chambre du conseil et de la chambre des mises en accusation, ainsi que celles du procureur du Roi, bien que l'on

Konings, hoewel voor deze laatste de vraag rijst of hij onder de organisatie van de hoven en rechtbanken valt. Men kan niet ontkennen dat deze structurele wijzigingen de kern van het wetsontwerp uitmaken en als een geheel moeten worden beschouwd waarvoor de verplicht bicamerale procedure moet worden gevolgd.

De indieners van de twee amendementen vinden het betreurenswaardig dat de afspraken in verband met het bicamerisme blijkbaar niet door de Kamer van volksvertegenwoordigers worden nagekomen. Het lijkt hun niet haalbaar enerzijds voor te houden dat voorliggend ontwerp een belangrijke herziening van het strafprocesrecht inhoudt, met name een structurele wijziging van het geheel van de werking van de hoven en rechtbanken, en anderzijds te stellen dat het om een louter optioneel bicamerale materie gaat. Huns inziens dient deze aangelegenheid aan de parlementaire overlegcommissie te worden voorgelegd.

Van verschillende zijde wordt betreurd dat de regering het probleem van de toe te passen wetgevende procedure niet in ogenschouw heeft genomen.

Over de bestemming van de amendementen van de heren Vandenberghe en Bourgeois lopen de meningen echter uiteen.

Een lid steunt de amendementen, al was het maar om een signaal te geven dat de grondwettelijke bevoegdheidsbepalingen inzake de wetgevende procedure niet ten nadele van de Senaat mogen worden gefnuikt.

Een volgende spreker wijst op het groot aantal artikelen dat volgens subamendement nr. 60 onder de volledig bicamerale procedure ressorteert. Met het oog op de coherentie kan men ook voor een volledig bicamerisme van het ontwerp pleiten.

Voorts kan men het als een lacune beschouwen dat de regering er juridisch niet toe gehouden is met het Parlement overleg te plegen over de toe te passen wetgevende procedure. Sommige regeringsleden waren er trouwens van overtuigd dat het voorliggende ontwerp volledig onder artikel 77 van de Grondwet ressorteerde.

Een derde overweging is van politieke aard. Het wetsontwerp-Franchimont wordt door de publieke opinie afgewacht als de eerste stap waarmee heel wat dysfuncties in het gerechtelijk apparaat zullen worden rechtgezet. Men zal het de Senaat niet in dank afnemen wanneer ondanks zijn poging om het wetsontwerp te verbeteren, er een vertraging in de inwerkingtreding optreedt omdat eindweegs het probleem van de toepasselijke wetgevingsprocedure wordt opgeworpen.

Tenslotte moet men zich bij de behandeling van dit probleem op het uitgangspunt stellen dat bepalingen houdende wijziging van bevoegdheden met een struc-

puisse se demander, pour ce qui est de ce dernier, s'il relève de l'organisation des cours et tribunaux. Ces modifications structurelles constituent indéniablement l'essence du projet de loi et doivent être considérées comme un ensemble à soumettre à la procédure obligatoirement bicamérale.

Les auteurs des deux amendements estiment qu'il est regrettable que la Chambre des représentants ne respecte manifestement pas les accords relatifs au bicamérisme. Il est impossible de prétendre, selon eux, d'une part, que le projet en discussion implique une importante révision de la procédure pénale et, notamment, une modification structurelle de l'ensemble du fonctionnement des cours et tribunaux, et, d'autre part, qu'il s'agit d'une matière facultativement bicamérale sans plus. À leur avis, la question doit être soumise à la commission parlementaire de concertation.

L'on déplore de plusieurs côtés que le Gouvernement n'ait pas pris en considération le problème de la procédure législative à appliquer.

Les avis divergent toutefois à propos de l'objectif des amendements de MM. Vandenberghe et Bourgeois.

Un membre appuie les amendements, ne fût-ce que pour signaler que la fixation des compétences constitutionnelles en matière de procédure législative ne peut pas se faire au détriment du Sénat.

L'intervenant suivant souligne qu'il y a beaucoup d'articles qui, aux termes de l'amendement nº 60, relèvent de la procédure entièrement bicamérale. Dans un souci de cohérence, l'on peut également plaider pour que le projet soit considéré comme un projet à soumettre à la procédure intégralement bicamérale.

L'on peut considérer, en outre, qu'il y a une lacune, du fait que le Gouvernement ne soit pas tenu juridiquement de se concerter avec le Parlement sur la procédure législative à appliquer. Certains membres du Gouvernement étaient d'ailleurs convaincus que le projet en discussion relevait intégralement de l'article 77 de la Constitution.

Une troisième considération est d'ordre politique. L'opinion publique s'attend à ce que le projet de loi Franchimont soit le premier pas d'une démarche visant à corriger les nombreux dysfonctionnements dont souffre l'appareil judiciaire. L'on ne saura pas gré au Sénat de s'être efforcé d'améliorer le projet de loi si l'on en retarde l'entrée en vigueur en soulevant in *extremis* la question de savoir quelle est la procédure législative applicable.

Enfin, lors de l'examen de ce problème, il faut partir de l'hypothèse que les dispositions modifiant des compétences qui ont une incidence structurelle

turele impact op de rechterlijke organisatie, onder artikel 77 van de Grondwet vallen. Daarbij moet worden nagegaan wat het belang van deze bepalingen is in het geheel van het ontwerp.

In het voorliggende ontwerp ontwaart spreker drie groepen bepalingen waarvan er zijns inziens ten minste twee onbetwist aan het voormelde criterium voldoen.

a. De precisering van de bevoegdheden van de onderzoeksrechter, onder meer met betrekking tot het verlenen van inzage in het dossier aan de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij, het stellen van bijkomende onderzoeksdaden op verzoek van deze twee partijen, het uitreiken van afschriften van stukken en het toezicht op de uitvoering van onderzoeksdaden en de persmededelingen van het openbaar ministerie, vormt een structurele wijziging van zijn bevoegdheden. Veel van deze bevoegdheden oefent hij al uit, maar zonder dat hij daarvoor over een wettelijke grondslag beschikt.

b. De kamer van inbeschuldigingstelling krijgt als onderzoeksgerecht een belangrijke bijkomende rol inzake de zuivering van het dossier van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden. De bepalingen dienaangaande hebben ontegensprekelijk een impact op de rechterlijke organisatie.

c. Met betrekking tot de leidende rol die het openbaar ministerie in het opsporingsonderzoek vervult, heeft spreker enige reserve over de vraag of het ontwerp op dit punt een aangelegenheid regelt als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet. *Sensu stricto* is het parket immers geen rechtscollege. De Raad van State heeft het parket in zijn advies echter wel als een onderdeel van de rechterlijke macht beschouwd.

Onverminderd de politieke problemen die dit zal oproepen, stelt spreker bij wijze van besluit voor de bepalingen inzake de bevoegdheden van de onderzoeksrechter en de kamer van inbeschuldigingstelling met het oog op hun herkwalificatie aan de parlementaire overlegcommissie voor te leggen. Met betrekking tot de bevoegdheden van het openbaar ministerie zou hij niet aandringen. De regering zal op dat ogenblik dan wel een standpunt innemen.

Met betrekking tot het argument dat de bepalingen betreffende de bevoegdheden van het openbaar ministerie niet *ipso facto* onder artikel 77 ressorteren, verwijst de indiener van het subamendement nr. 60 naar het advies van de Raad van State (Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, blz. 108-109) en naar het wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat, dat als een volledig bicameraal ontwerp werd beschouwd (wet van 4 maart 1997).

Aangezien de procureur des Konings in navolging van het college van procureurs-generaal krachtens het voorgestelde artikel 28*ter* enige beleidsvrijheid krijgt

sur l'organisation judiciaire relèvent de l'article 77 de la Constitution. Il convient d'examiner en l'espèce quelle est l'importance de ces dispositions dans l'ensemble du projet.

L'intervenant discerne dans le projet en discussion trois groupes de dispositions dont, à ses yeux, au moins deux satisfont incontestablement au critère susvisé.

a. La précision des compétences du juge d'instruction, notamment en ce qui concerne l'octroi à l'inculpé et à la partie civile du droit de consulter le dossier, l'accomplissement d'actes complémentaires d'instruction à la demande de ces deux parties, la délivrance de copies de pièces et la surveillance de l'exécution d'actes d'instruction ainsi que les communiqués de presse du ministère public, constitue une modification structurelle de ses compétences. Il exerce déjà bon nombre d'entre elles, mais sans disposer d'une base légale pour ce faire.

b. La chambre des mises en accusation se voit conférer, en tant que juridiction d'instruction, un rôle complémentaire important de filtrage du dossier pour ce qui est des irrégularités, omissions ou causes de nullité. Les dispositions y afférentes ont incontestablement une incidence sur l'organisation judiciaire.

c. En ce qui concerne le rôle directeur que joue le ministère public dans l'information, l'intervenant émet quelques réserves quant à la question de savoir si le projet règle, sur ce point, une matière visée à l'article 77 de la Constitution. En effet, *sensu stricto*, le parquet n'est pas une juridiction. Dans son avis, le Conseil d'État a toutefois bien considéré le parquet comme un élément du pouvoir judiciaire.

Indépendamment des problèmes politiques que cela posera, l'intervenant propose, en guise de conclusion, de soumettre à la commission parlementaire de concertation les dispositions relatives aux compétences du juge d'instruction et de la chambre des mises en accusation en vue de leur requalification. Quant aux compétences du ministère public, il n'insisterait pas. À ce moment, le Gouvernement prendra bien position.

En ce qui concerne l'argument selon lequel les dispositions relatives aux compétences du ministère public ne ressortissent pas *ipso facto* à l'article 77, l'auteur du sous-amendement nº 60 renvoie à l'avis du Conseil d'État (doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1, pp. 108-109) et au projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat fédéral, qui a été considéré comme un projet bilatéral à part entière (loi du 4 mars 1997).

Étant donné que l'article 28*ter* proposé accorde au procureur du Roi une certaine marge de manœuvre en matière d'information, à l'instar du collège des procu-

met betrekking tot de opsporing, gebiedt de logica dat het desbetreffende artikel eveneens onder artikel 77 van de Grondwet zou ressorteren.

Spreker is van oordeel dat het ontwerp een aantal structurele wijzigingen van de huidige bevoegdheidsverdeling inhoudt waardoor de rechterlijke macht anders wordt georganiseerd.

Aangezien de desbetreffende bepalingen de kern van het recht bevatten, werd in een bijkomende waarborg voor de burger voorzien door de wetswijzigingen dienaangaande aan de volledig bicamerale procedure te onderwerpen. De positie van de verdachte, de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij tegenover de rechterlijke instanties is derhalve geen secundair vraagstuk.

Een ander lid is van mening dat de amendementen eens te meer aantonen hoe ingewikkeld de Staatshervorming is. Bij elk ontwerp (zie het wetsontwerp op de commissies voor de voorwaardelijke invrijheidstelling) rijzen er problemen en het resultaat (gesplitst ontwerp) lijkt geen voldoening te schenken. Daarenboven vraagt hij zich af of het nog mogelijk is het probleem voor te leggen aan de overlegcommissie aangezien artikel 11 van de wet van 6 april 1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bepaalt dat «de commissie een bevoegdheidsconflict kan regelen zodra een wetsontwerp is ingediend of een wetsvoorstel in overweging is genomen, of zodra in de commissie amendementen zijn aangenomen en vóór de eindstemming in de plenaire vergadering». Het voorliggende ontwerp werd reeds aangenomen in de plenaire vergadering van de Kamer. Het lijkt hem dat de goedkeuring van dit wetsontwerp niet mag worden vertraagd.

Verscheidene leden zijn van oordeel dat het feit dat het voorliggende ontwerp reeds door de Kamer van volksvertegenwoordigers is aangenomen, niet verhindert dat de overlegcommissie wordt geadieerd. Artikel 11 geldt immers voor elke Kamer afzonderlijk.

Gelet op de verwachtingen van de publieke opinie, verklaart de vorige spreker zich niet bereid om ter wille van enig Senaatspatriottisme allerlei juridische obstakels met betrekking tot de wetgevende procedure op te werpen, hoe pertinent die ook mogen zijn, wanneer de afhandeling van het ontwerp daardoor wordt vertraagd. Aangezien de Senaat het ontwerp zal amenderen, moet het sowieso weer door de Kamer worden behandeld. In die omstandigheden lijkt het hem weinig efficiënt om in de parlementaire overlegcommissie met de Kamer moeilijke onderhandelingen te moeten aanknopen over de herkwalificatie van de in de amendementen opgesomde artikelen, die dan op een compromis dreigen uit te lopen dat juridisch niet consistent is.

Hij is het er wel mee eens dat aan de regering een signaal moet worden gegeven dat zij bij de indiening

reurs généraux, la logique voudrait que l'article en question ressortisse également à l'article 77 de la Constitution.

L'intervenant considère que le projet apporte un certain nombre de modifications structurelles à l'actuelle répartition des compétences, ce qui entraîne une organisation différente du pouvoir judiciaire.

Comme les dispositions en question vont au cœur du droit, l'on a prévu pour le citoyen, une garantie supplémentaire, qui consiste à soumettre à une procédure intégralement bicamérale les modifications de la législation qui portent sur cette matière. La position du suspect, de l'inculpé et de la partie civile vis-à-vis des instances judiciaires n'est donc pas une question d'ordre secondaire.

Un autre membre estime que les amendements soulignent une fois de plus la complexité de la réforme de l'État. Des problèmes se posent à chaque projet (voir le projet de loi relatif aux commissions de libération conditionnelle) et le résultat (projet divisé) ne lui semble pas satisfaisant. De plus, il se demande s'il est encore possible de soumettre ce problème à la commission de concertation, vu que l'article 11 de la loi du 6 avril 1995 organisant la commission parlementaire prévoit que la commission peut régler un conflit de compétence «dès le dépôt d'un projet de loi ou dès la prise en considération d'une proposition de loi ainsi que dès l'adoption en commission d'amendements et avant que n'intervienne le vote final en séance plénière». Le projet à l'examen a déjà été voté en séance plénière de la Chambre. Il lui semble que le vote de ce projet de loi ne peut être retardé.

Plusieurs membres estiment que l'adoption de la loi en projet par la Chambre des représentants n'empêche pas la saisine de la commission de concertation. En effet, l'article 11 est applicable à chaque Chambre, séparément.

Le préopinant déclare qu'étant donné les attentes de l'opinion publique il n'est aucunement disposé à formuler, par attachement aux prérogations du Sénat, toutes sortes d'objections d'ordre juridique concernant la procédure législative, — même si elles seraient fondées —, si, en le faisant, il risquerait de retarder l'examen de la loi en projet. Comme le Sénat va amender le projet de loi, la Chambre devra de toute façon l'examiner en deuxième lecture. Il estime qu'engager, dans ces conditions, au sein de la commission parlementaire de concertation, des négociations difficiles, avec la Chambre, sur la requalification des articles énumérés dans les amendements, négociations qui risqueraient de déboucher sur un compromis peu cohérent du point de vue juridique, ne serait pas très efficace.

Le membre est cependant d'accord pour considérer qu'il faut donner un signal au Gouvernement, pour

van gemengde wetsontwerpen meer aandacht moet besteden aan de kwalificatie van de wetgevende procedure.

Twee andere leden sluiten zich hierbij aan.

De heer Vandenberghe beklemtoont dat zijn subamendement nr. 60 in tegenstelling tot hetgeen een vorige spreker liet verstaan, geenszins ingegeven is door Senaatspatriottisme, maar zijn grondslag vindt in het respect voor de Grondwet die de volledig bicamerale procedure voorschrijft voor materies die de grondrechten van de burgers betreffen. De inbreng van de Senaat in volledig bicamerale materies zal trouwens van een totaal andere orde zijn dan wanneer het optioneel bicamerale materies betreft. Een en ander hoeft de behandeling van het voorliggende wetsontwerp niet te vertragen. De amendementen zijn trouwens bij de bespreking van artikel 1 ingediend en niet nadat het wetsontwerp al volledig was doorgenomen.

De minister verheugt zich erover dat de commissieleden zich bewust zijn van het feit dat het voorliggende ontwerp op redelijke termijn dient te worden afgewerkt. Met betrekking tot de amendementen van de heren Vandenberghe en Bourgeois herhaalt hij dat de splitsing van het ontwerp hem een ongelukkige oplossing lijkt, zowel naar de kwaliteit van de wetgeving toe, als wat de nefaste effecten voor de instellingen betreft. De voorgestelde oplossing lijkt hem niet bevorderlijk voor de coherentie van de wetgeving. Deze discussie toont eens te meer aan dat naar een meer efficiënt systeem dient te worden gezocht. Zo zou ieder ontwerp na de indiening best meteen naar de overlegcommissie worden verzonden. Het enige waar de minister op aandringt is dat het probleem zo snel mogelijk aan de overlegcommissie wordt voorgelegd en dat er een akkoord wordt bereikt.

De volgende spreker stelt voor het kwalificatieprobleem voor elk ontwerp te laten bestuderen door iemand op het kabinet die over een grondige kennis beschikt van de rechtspraak in verband met de artikelen 77 en 78 van de Grondwet. De regering zou aldus in staat zijn om van bij de indiening van het ontwerp alle vragen te beantwoorden.

Hij herinnert eraan dat Kamer en Senaat thans de stelling aankleven dat wetsvoorstellen en -ontwerpen houdende wijziging van de bevoegdheden van de hoven en rechtbanken met een structurele incidentie op de rechterlijke organisatie onder artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet ressorteren. Dit betekent dat niet voor elke bevoegdheidswijziging de volledig bicamerale procedure dient te worden gevolgd. Indien ze slechts een zijdelingse invloed heeft op de

qu'il veille mieux à la qualification de la procédure législative lorsqu'il dépose des projets de loi mixtes.

Deux membres souscrivent à ce point de vue.

M. Vandenberghe souligne que, contrairement à ce qu'à laissé entendre un intervenant précédent, son sous-amendement nº 60 n'est pas du tout inspiré par le souci de préserver les prérogatives du Sénat, mais qu'il est fondé sur le respect de la Constitution, laquelle impose une procédure intégralement bicamérale pour les matières qui se rapportent aux droits fondamentaux des citoyens. D'ailleurs, l'apport du Sénat sera d'un tout autre ordre, selon que la matière en question est une matière intégralement bicamérale ou une matière facultativement bicamérale. Cela ne doit pas nécessairement retarder l'examen de la loi en projet. En outre, les amendements concernés ont été déposés au cours de l'examen de l'article premier et non pas après l'examen de l'ensemble de la loi en projet par la commission.

Le ministre se réjouit que les commissaires ont conscience de la nécessité de boucler l'examen de la loi en projet dans un délai raisonnable. Pour ce qui est des amendements de MM. Vandenberghe et Bourgeois, il répète que la solution qui consisterait à scinder le projet de loi serait, à son avis, une mauvaise solution, pour ce qui est tant de la qualité de la législation que des effets pour les institutions. Il trouve que la solution proposée ne contribue pas à améliorer la cohérence de la législation. La présente discussion montre une fois de plus qu'on doit élaborer un système plus efficace. Chaque projet de loi devrait être transmis à la commission de concertation dès qu'il a été déposé. Tout ce que le ministre demande, c'est que la question soit soumise au plus tôt à la commission de concertation et que l'on parvienne à un accord.

L'intervenant suivant suggère de faire étudier le problème de qualification pour chaque projet par une personne au sein du cabinet, qui possède une connaissance approfondie de la jurisprudence dégagée à propos des articles 77 et 78 de la Constitution. Le gouvernement serait alors apte à faire face à toutes les discussions dès le dépôt du projet.

Il rappelle que la Chambre et le Sénat défendent aujourd'hui la thèse suivant laquelle les propositions et projets de loi qui visent à modifier les compétences des cours et des tribunaux et qui ont une incidence structurelle sur l'organisation de l'Ordre judiciaire, ressortissent à l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution. Par conséquent, la procédure intégralement bicamérale n'est pas requise pour toutes les modifications de compétences. Si lesdites modifica-

rechterlijke organisatie, blijft de optioneel bicamerale procedure van toepassing (1).

De afweging of de weerslag structureel dan wel zijdelings of accidenteel is, vormt een politiek gevoelige feitenkwestie.

Indien het amendement van de heren Vandenberghe en Bourgeois zou worden gevolgd, zal het ontwerp in twee afzonderlijke wetsontwerpen moeten worden opgesplitst waarvoor respectievelijk de verplicht en de optioneel bicamerale procedure moet worden gevolgd.

Spreker wijst erop dat, wanneer de Senaat de problematiek niet opwerpt, dit een precedentwaarde zal krijgen. Wanneer dit scenario zich verschillende keren herhaalt, valt te vrezen dat de bicamerale bevoegdheden van de Senaat zullen verschrompelen.

Bovendien mogen de grondwettelijke bevoegdheidsregels niet keer op keer om redenen van spoed terzijde worden geschoven. Hij acht het derhalve noodzakelijk om de overlegcommissie te adiëren met het oog op een mogelijke herkwalificatie van het ontwerp. Dit kan zijns inziens zonder veel tijdverlies gebeuren.

Op grond van de voorgaande gedachtewisseling wordt voorgesteld het probleem van de kwalificatie aan de parlementaire overlegcommissie voor te leggen. De indiener van het subamendement zal ten behoeve van deze commissie een nota opstellen waarin voor elk artikel de redenen worden opgegeven die de volledig bicamerale procedure wettigen. Hierbij zal een gradatie worden gemaakt naargelang er meer of minder betwisting bestaat omtrent het volledig bicameraal karakter van de betrokken artikelen.

Een meerderheid van de commissie gaat hiermee akkoord. Een van de vorige sprekers handhaaft zijn reserve.

2. Nota van de heer Vandenberghe

Op 5 november 1997 heeft de heer Vandenberghe de volgende nota betreffende de kwalificering van het wetsontwerp ter discussie aan de commissie voorgelegd.

Het wetsontwerp tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek zou, volgens artikel 1 van dit ontwerp, een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

In het licht van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet, hetwelk stelt dat Kamer en Senaat gelijke-

(1) *Cf.* Periodiek verslag over de werkzaamheden van de parlementaire overlegcommissie, Stuk Senaat, nr. 1-83/1, 10-17.

tions n'ont qu'une incidence indirecte sur l'organisation de l'Ordre judiciaire, c'est la procédure facultativement bicamérale qui est applicable (1).

La question de savoir si cette incidence a un caractère structurel ou indirect, voire occasionnel, est une question sensible sur le plan politique.

Au cas où l'on adopterait l'amendement de MM. Vandenberghe et Bourgeois, le projet de loi devrait être scindé en deux projets distincts, dont le premier devrait être soumis à la procédure intégralement bicamérale et le second à la procédure facultativement bicamérale.

L'intervenant souligne qu'en s'abstenant de soulever ce problème, le Sénat créerait un précédent et que, si le même scénario devait se répéter plusieurs fois, l'on pourrait craindre de voir disparaître finalement ses compétences bicamérales.

En outre, l'on ne peut pas systématiquement ignorer, pour des motifs d'urgence, les règles de compétences qui sont définies par la Constitution. Le membre estime, dès lors, qu'il est indispensable de saisir la commission de concertation, pour requalifier, le cas échéant, la loi en projet. À son avis, il est possible de le faire sans perdre trop de temps.

À la suite de cet échange de vues, l'on propose de soumettre le problème de la qualification à la commission parlementaire de concertation. L'auteur du sous-amendement rédigera une note à l'intention de cette commission et indiquera dans celle-ci les raisons qui justifient l'application de la procédure intégralement bicamérale pour ce qui est de l'examen de chacun des articles concernés. Il classera les articles en fonction de la vigueur de la contestation du caractère intégralement bicaméral des articles concernés.

Une majorité de membres de la commission approuvent cette proposition. Un des préopinants maintient les réserves qu'il a formulées.

2. Note de M. Vandenberghe

Le 5 novembre 1997, M. Vandenberghe a soumis à la commission la note suivante concernant la qualification du projet de loi en question.

Aux termes de son article premier, le projet de loi relatif à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction réglerait une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

À la lumière de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, qui dispose que la Chambre des repré-

(1) *Cf.* Rapport périodique sur les travaux de la commission parlementaire de concertation, doc. Sénat, nº 1-83/1, 10-17.

lijk bevoegd zijn voor «de organisatie van de hoven en rechtbanken», rijst de vraag of dit wel volledig correct is.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, dient te worden nagegaan wat moet worden verstaan onder het begrip «de organisatie van de hoven en rechtbanken».

1. Algemeen: welke aangelegenheden vallen onder artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet?

1.1. Standpunt van de Raad van State

De restrictieve uitlegging van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet, die stelt dat enkel de bepalingen opgenomen in het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek («Rechterlijke organisatie») onder het bicamerale systeem vallen, wordt door de Raad van State verworpen.

Volgens de Raad van State(1) kan artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet «niet los van andere bepalingen gelezen worden». De Raad van State is met name van oordeel dat, «terwille van de strekking van de tekst van de Grondwet, alsook van de bevattelijkheid en de samenhang ervan», «de procedures van het volledige bicameralisme zowel toepasselijk [moeten] zijn op de organisatie van de hoven en rechtbanken als op de vaststelling van hun bevoegdheden». Er anders over oordelen zou, volgens de Raad van State, «aanleiding geven tot merkwaardige anomalieën».

In zijn advies bij onderhavig wetsontwerp herhaalt de Raad van State dit standpunt(2).

1.2. Standpunt van de regering

Uit de nota opgesteld door de diensten van Kamer en Senaat, in samenwerking met het kabinet van de Eerste minister («Praktische aspecten van de behandeling van gemengde wetsvoorstellen en wetsontwerpen»), blijkt dat de regering een standpunt inneemt dat het midden houdt tussen voornoemd advies van de Raad van State en de restrictieve opvatting die stelt dat enkel de bepalingen van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek («Rechterlijke organisatie») bicameraal zijn.

In concreto meent de regering dat «enkel structurele wijzigingen inzake bevoegdheid vallen onder het begrip 'rechterlijke organisatie'». «Incidentele bevoegdheidswijzigingen» zouden daaronder niet vallen. Dit laatste zou bijvoorbeeld het geval zijn

(1) Zie Gedr. Senaat, 1995-1996, nr. 7/2.

(2) Zie blz. 108 van het ontwerp (Gedr. St., Kamer, 1996-1997, nr. 857/1).

sentants et le Sénat sont compétents sur un pied d'égalité pour «l'organisation des cours et tribunaux», on peut se demander si c'est tout à fait correct.

Pour pouvoir répondre à cette question, il convient d'examiner ce que recouvre la notion «d'organisation des cours et tribunaux».

1. Généralités: quelles sont les matières qui relèvent de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution?

1.1. Point de vue du Conseil d'État

Le Conseil d'État rejette l'interprétation restrictive de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, selon laquelle seules les dispositions figurant dans la deuxième partie du Code judiciaire («L'organisation judiciaire») relèvent du système bicaméral.

Le Conseil d'État(1) estime que l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution «ne peut pas être lu de manière isolée» et que «l'économie du texte constitutionnel autant que son intelligence et sa cohérence veulent que les procédures du bicaméralisme égalitaire valent tant pour l'organisation des cours et tribunaux que pour la détermination de leurs attributions». Selon lui, «raisonner autrement conduirait à de singulières anomalies».

Le Conseil d'État répète ce point de vue dans son avis relatif au projet de loi en discussion(2).

1.2. Point de vue du Gouvernement

Il ressort de la note rédigée par les services de la Chambre et du Sénat en collaboration avec le cabinet du Premier ministre («Aspects pratiques de l'examen des propositions et projets de loi mixtes») que le Gouvernement adopte un point de vue qui se trouve à mi-chemin entre l'avis susvisé du Conseil d'État et la conception restrictive selon laquelle seules les dispositions de la deuxième partie du Code judiciaire («L'organisation judiciaire») sont bicamérales.

Concrètement, le Gouvernement estime que «seules les modifications structurelles en matière de compétences relèvent de la notion d'organisation judiciaire». «Les modifications accessoires de compétences ne relèveraient pas de cette notion. Il pourrait,

(1) Voir doc. Sénat, 1995-1996, nº 7/2.

(2) Voir p. 108 du projet (doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1).

«indien een wetgevend initiatief zijdelings een weerslag heeft op de bevoegdheden».

Er dient met andere woorden, volgens de regering, een onderscheid gemaakt te worden tussen structurele wijzigingen inzake bevoegdheid enerzijds en incidentele wijzigingen anderzijds.

2. Onderzoek van het wetsontwerp

2.1. Artikelen uit het ontwerp die betrekking hebben op de organisatie van de hoven en rechtbanken stricto sensu

2.1.1. Zelfs in de restrictieve interpretatie van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet, namelijk deze die stelt dat enkel de bepalingen van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek («Rechterlijke organisatie») bicameraal zijn, dienen de volgende bepalingen van het wetsontwerp als bicameraal aangemerkt te worden: artikelen 35 en 36. Deze artikelen wijzigen respectievelijk artikel 94 (betreffende de samenstelling van de raadkamer) en artikel 402 (betreffende het uitoefenen van de gerechtelijke politie) van het Gerechtelijk Wetboek, welke beide deel uitmaken van het tweede deel van dit Wetboek.

2.1.2. Doordat artikel 2 van het ontwerp dezelfde inhoud heeft als voornoemd artikel 36 van het ontwerp, met name het ontnemen van de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie aan de onderzoeksrechter, moet dit, zoals artikel 36, aanzien worden als zijnde bicameraal. Het kan immers niet dat twee artikelen die inhoudelijk hetzelfde zijn een andere kwalificatie (77/78 G.W.) zouden bekomen.

Uit de memorie van toelichting bij het wetsontwerp blijkt trouwens dat men met deze maatregel beoogt «de onafhankelijkheid van de onderzoeksrechter te versterken» (1). Welnu, de onafhankelijkheid is een wezenlijk aspect van de wijze waarop de rechterlijke macht georganiseerd dient te worden (zie bijvoorbeeld artikel 152 van de Grondwet). De artikelen 2 en 36 zijn dan ook ontegensprekelijk van bicamerale aard.

2.1.3. Aangenomen moet dus worden dat wanneer een artikel een quasi-identieke inhoud heeft als een artikel opgenomen in het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek, dit artikel eveneens aanzien moet worden als zijnde bicameraal (omdat het dan *mutatis mutandis* evenzeer de rechterlijke organisatie zal betreffen). Op grond daarvan dienen ook volgende bepalingen als bicameraal te worden aanzien: artikelen 3 en 5 *(partim)*.

(1) Zie memorie van toelichting bij het wetsontwerp (Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, blz. 5).

par exemple, en être ainsi lorsqu'une initiative législative a des répercussions indirectes sur les compétences».

En d'autres termes, il convient, selon le Gouvernement, de faire une distinction entre, d'une part, les modifications structurelles en matière de compétences et, d'autre part, les modifications accessoires.

2. Examen du projet de loi

2.1. Articles du projet qui portent sur l'organisation des cours et tribunaux stricto sensu

2.1.1. Même si l'on donnait de l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, une interprétation restrictive selon laquelle seules les dispositions de la deuxième partie du Code judiciaire *(«L'organisation judiciaire»)* sont bicamérales, il faudrait considérer comme bicaméraux les articles 35 et 36 du projet de loi. Ces articles modifient respectivement l'article 94 (relatif à la composition de la chambre du conseil) et l'article 402 (relatif à l'exercice de la police judiciaire) du Code judiciaire, qui figurent dans la deuxième partie de celui-ci.

2.1.2. Comme l'article 2 du projet vise, comme son article 36 précité, à retirer la qualité d'officier de police judiciaire au juge d'instruction, il doit être considéré comme étant bicaméral, comme l'article 36. Il n'est pas possible, en effet, d'attribuer une qualification différente à deux articles dont le contenu est le même (77/78 Constitution).

Il ressort d'ailleurs de l'exposé des motifs du projet de loi que l'on vise, par cette mesure, «à renforcer l'indépendance du juge d'instruction» (1). Or, cette indépendance est l'un des aspects essentiels à respecter dans l'organisation du pouvoir judiciaire (voir, par exemple, l'article 152 de la Constitution). Les articles 2 et 36 du projet sont, dès lors, sans conteste, de nature bicamérale.

2.1.3. Il faut donc admettre qu'un article dont le contenu est quasi identique à celui d'un article de la deuxième partie du Code judiciaire, doit être considéré comme étant bicaméral (parce qu'il concerne autant, *mutatis mutandis*, l'organisation judiciaire). Il convient dès lors de considérer comme étant également bicaméraux les articles 3 et 5 (partiellement).

(1) Voir exposé des motifs joint au projet de loi (doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1, p. 5).

Artikel 137 van het Gerechtelijk Wetboek (opgenomen in het tweede deel van dit Wetboek) bepaalt dat het openbaar ministerie zijn ambtsplichten vervult in het rechtsgebied van het hof of van de rechtbank waarbij het aangesteld is. Een artikel, zoals artikel 3 van het ontwerp, dat stelt dat de procureur des Konings gemachtigd is buiten zijn arrondissement alle handelingen te verrichten die tot zijn bevoegdheid behoren, maakt daarop een uitzondering en dient alsdusdanig dan ook als bicameraal aanzien te worden. Het kan niet dat de algemene regel (artikel 137 van het Gerechtelijk Wetboek) bicameraal zou zijn en de uitzondering op deze regel (artikel 3 van het ontwerp) niet. (Het aanvaarden op optioneel bicamerale wijze van een reeks uitzonderingen op een bicamerale bepaling zou toelaten deze bepaling (op optioneel bicamerale wijze) uit te hollen).

Artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek (opgenomen in het tweede deel van dit Wetboek) bepaalt dat het openbaar ministerie belast is met het vorderen van de toepassing van de strafwet overeenkomstig de regels die de wet stelt. Een bepaling, zoals opgenomen in artikel 5 van het ontwerp (artikel 28*quater*, tweede lid), die stelt dat het openbaar ministerie «de strafvordering uitoefent op de wijze door de wet bepaald», is duidelijk van dezelfde orde en dient dan ook evenzeer als bicameraal aanzien te worden (1).

2.1.4. Voorts zal ook meteen artikel 15 van het ontwerp als bicameraal aanzien moeten worden, vermits dit identiek is aan voornoemd artikel 3 van het ontwerp met dien verstande dat artikel 15 de onderzoeksrechter betreft in plaats van de procureur des Konings. [Op de artikelen 3 en 15 wordt voor zoveel als nodig verder in deze nota teruggekomen (2)].

2.1.5. Tenslotte spreekt het voor zich dat ook artikel 37 van het ontwerp, dat voorziet in de opheffing van de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken, een bepaling betreft die verband houdt met de rechterlijke organisatie *stricto sensu*, en dus bicameraal van aard is. Het enige nog overgebleven artikel van deze wet betreft trouwens de samenstelling van de raadkamer, waarvan reeds voorheen duidelijk gebleken is dat dit een bicamerale materie betreft [zie *supra:* artikel 94 van het Gerechtelijk Wetboek (artikel 35 van het ontwerp)].

(1) Opmerking: uit het feit dat de algemene bepalingen inzake het openbaar ministerie opgenomen werden onder boek I («Organen van de rechterlijke macht») van het tweede deel van het Gerechtelijk Wetboek («Rechterlijke organisatie») moet afgeleid worden dat onder het begrip «organisatie van hoven en rechtbanken» ook de «organisatie van het openbaar ministerie» begrepen is; dit wordt impliciet bevestigd door de Raad van State, vermits deze in zijn advies bij onderhavig wetsontwerp bepalingen die betrekking hebben op het openbaar ministerie aangeeft als zijnde bicameraal.

(2) Zie punt 2.2.1.f.

L'article 137 du Code judiciaire (qui figure dans la deuxième partie de celui-ci) prévoit que le ministère public remplit les devoirs de son office dans le ressort territorial de la cour ou du tribunal près lesquels il est établi. Un article du type de l'article 3 du projet, qui prévoit que le procureur du Roi peut procéder hors de son arrondissement à tous actes d'information ou d'instruction relevant de ses attributions, constitue une exception à la règle et doit dès lors être considéré comme étant bicaméral. Il est impossible que la règle générale (article 137 du Code judiciaire) soit celle du bicaméralisme, et que l'exception à cette règle (article 3 du projet) exclue le bicaméralisme. Le fait d'adopter, selon le système facultativement bicaméral, une série d'exceptions à une disposition bicamérale reviendrait à vider celle-ci de sa substance (de manière facultativement bicamérale).

L'article 138 du Code judiciaire (qui figure dans la deuxième partie de celui-ci) prévoit que le ministère public exerce l'action publique selon les modalités déterminées par la loi. Une disposition, comme celle de l'article 5 du projet (article 28*quater*, deuxième alinéa), qui prévoit que le ministère public «exerce l'action publique suivant les modalités prévues par la loi», est clairement du même type que l'article 138 précité et doit, dès lors, être considérée aussi comme étant bicamérale (1).

2.1.4. De plus, l'article 15 du projet devra lui aussi être considéré comme étant bicaméral, puisqu'il est identique à l'article 3 du projet précité, avec cette différence qu'il concerne le juge d'instruction et non pas le procureur du Roi (je reviendrai sur ce point sur les articles 3 et 15 dans la suite de la présente note, si nécessaire) (2).

2.1.5. Enfin, il est évident que l'article 37 du projet, qui prévoit l'abrogation de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux, et qui est donc une disposition relative à l'organisation judiciaire *stricto sensu*, est de nature bicamérale. Le seul article de cette loi qui subsiste concerne d'ailleurs la composition de la chambre du conseil, dont on a déjà dit très clairement qu'il s'agit d'une matière bicamérale (voir *supra:* article 94 du Code judiciaire et article 35 du projet).

(1) Remarque: il faut déduire, du fait que les dispositions générales concernant le ministère public figurent au livre Ier («Organes du pouvoir judiciaire») de la deuxième partie du Code judiciaire («l'Organisation judiciaire»), que l'on entend également, par la notion «d'organisation des cours et tribunaux», «l'organisation du ministère public»; l'exactitude de cette interprétation est confirmée implicitement par le Conseil d'État, puisque celui-ci a qualifié, dans son avis relatif au projet de loi à l'examen, les dispositions relatives au ministère public de dispositions bicamérales.

(2) Voir point 2.2.1.f.

Samengevat:

Zelfs in de meest restrictieve interpretatie van artikel 77, eerste lid, 9º, van de Grondwet zullen alvast de volgende artikelen uit het ontwerp bicameraal zijn: artikelen 2, 3, 5 (28*quater*), 15, 35, 36 en 37.

2.2. Artikelen uit het ontwerp die betrekking hebben op de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken

In navolging van het standpunt van de regering wordt een onderscheid gemaakt tussen structurele wijzigingen inzake bevoegdheid enerzijds en incidentele wijzigingen anderzijds.

2.2.1. Structurele wijziging inzake de bevoegdheid

Het wetsontwerp bevat een aantal bepalingen die van structurele aard zijn wat betreft de bevoegdheden van de hoven en rechtbanken(1). Het feit dat sommige zaken als het ware slechts «gelegaliseerd» worden doet niets af aan het structurele karakter van de betreffende bepalingen.

2.1.1.a. Wettelijke regeling van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek

Het voeren van het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek maakt de essentiële opdracht uit van respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter. Door een wettelijke regeling dienaangaande in het leven te roepen, regelt het wetsontwerp met andere woorden de (meest wezenlijke) bevoegdheid van de procureur des Konings en de onderzoeksrechter. Van een «incidentele bevoegdheidswijziging» is er bijgevolg geen sprake, aangezien het de bevoegdheid zelf is die het voorwerp van de regeling uitmaakt.

De bepalingen die stellen dat het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek gevoerd worden onder de leiding en het gezag van respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter zijn, omdat ze de bevoegdheid tot het voeren van deze onderzoeken aan laatstgenoemden opdragen, dan ook ontegensprekelijk bicameraal.

Doch ook de bepalingen die aangeven wat nu juist onder het opsporings- en het gerechtelijk onderzoek moet worden begrepen en hoe het moet worden gevoerd, zijn bicameraal omdat zij de inhoud aangeven van deze essentiële opdracht van respectievelijk de procureur des Konings en de onderzoeksrechter. Het gaat immers niet (bicameraal) op algemene wijze aan te geven wat nu de bevoegdheid is zonder deze bevoegdheid (bicameraal) inhoudelijk te duiden. Anders zou dit toelaten een bicamerale bepaling op optioneel bicamerale wijze uit te hollen.

(1) Daarin begrepen het openbaar ministerie: zie voetnoot bij punt 2.1.3.

En résumé:

Même si l'on interprète de la manière la plus restrictive l'article 77, premier alinéa, 9º, de la Constitution, les articles 2, 3, 5 (28*quater*), 15, 35, 36 et 37 du projet seront de toute façon bicaméraux.

2.2. Articles du projet relatifs à la compétence des cours et tribunaux

Suivant en cela le point de vue adopté par le Gouvernement, nous faisons une distinction entre les modifications structurelles de la compétence, d'une part, et ses modifications occasionnelles, d'autre part.

2.2.1. Modification structurelle de la compétence

Le projet de loi contient une série de dispositions de nature structurelle concernant les compétences des cours et tribunaux(1). Le fait que l'on se contente pour ainsi dire de «légaliser» certaines choses n'enlève rien au caractère structurel des dispositions en question.

2.1.1.a. Réglementation légale de l'information et de l'instruction

Le procureur du Roi et le juge d'instruction sont chargés essentiellement de procéder à l'information et à l'instruction. En réglant cette matière, la loi en projet règle aussi la compétence (la plus essentielle) du procureur du Roi et du juge d'instruction. Il n'est dès lors question d'aucune «modification occasionnelle de la compétence», puisque c'est la compétence elle-même qui fait l'objet de la réglementation.

Les dispositions selon lesquelles l'information et l'instruction s'exercent sous la direction et l'autorité, respectivement, du procureur du Roi et du juge d'instruction, sont incontestablement bicamérales étant donné qu'elles donnent justement à ces derniers compétence pour exercer cette information et cette instruction.

Toutefois, les dispositions qui définissent ce qu'il faut entendre précisément par information et par instruction et qui indiquent de quelle manière celles-ci doivent être exercées sont aussi bicamérales, parce qu'elles donnent un contenu à cette mission essentielle et du procureur du Roi et du juge d'instruction. Il est en effet impossible de donner une définition générale de la compétence (dans une optique bicamérale) sans lui donner aucun contenu (bicaméral). Si c'était possible, l'on en arriverait à ce qu'une disposition bicamérale puisse être vidée de sa substance par une procédure facultativement bicamérale.

(1) Y compris le ministère public: voir note en bas de page au point 2.1.3.

In dit verband moet ook de bevoegdheid van de procureur des Konings of de onderzoeksrechter om de politiediensten te vorderen om alle voor het onderzoek noodzakelijke handelingen te volbrengen als een structurele bevoegdheid aanzien worden [artikel 5 (28*ter*, §§ 3 en 4) en 8 (56, §§ 2 en 3)]. Deze bevoegdheid is immers essentieel noodzakelijk voor de uitoefening van hun opdracht.

Wat dit betreft kan trouwens verwezen worden naar het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen, inzake hulp aan slachtoffers(1): de daarin opgenomen bepaling die stelde dat de commissie voor hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden aan de rijkswacht of de gemeentepolitie kan verzoeken een onderzoek in te stellen naar de solvabiliteit van diegene die de opzettelijke gewelddaad heeft gepleegd, werd als bicameraal aanzien.

Aldus dienen artikel 5 [artikelen 28*bis*, 28*ter*, § 1, eerste lid, (§§ 3 en 4) en 28*quater*] en artikel 8 [artikelen 55 en 56, § 1, (§§ 2 en 3)] als bicameraal te worden aanzien.

2.2.1.b. De procureur des Konings als verantwoordelijke voor het opsporingsbeleid in zijn arrondissement.

De procureur des Konings komt het (voortaan wettelijk) toe de materies te bepalen die prioritair in zijn arrondissement zullen worden opgespoord, en dit overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek [artikel 5 van het ontwerp (artikel 28*ter*, § 1, tweede lid)].

Een dergelijke («nieuwe») bevoegdheid heeft uiteraard verstrekkende gevolgen op de totaliteit van de opdracht en de werking van het openbaar ministerie. Het betreft dan ook een bicamerale materie. Het tegendeel aannemen zou trouwens totaal onlogisch zijn nu ook door middel van bicamerale wetgeving aan het college van procureurs-generaal de bevoegdheid toegekend werd het strafrechtelijk beleid uit te werken en te coördineren(2).

In dezelfde optiek dient ook het uitvaardigen van algemene richtlijnen door de procureur des Konings voor de uitoefening van de opdrachten van gerechtelijke politie in zijn arrondissement [artikelen 4 en 5 (28*ter*, § 2) van het ontwerp] bekeken worden. Ook dit is een belangrijke nieuwe bevoegdheid voor de procureur des Konings waarvan, eveneens naar analogie van het wetsontwerp tot instelling van het

(1) Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 726/1.

(2) Stuk Senaat, 1996-1997, nr. 447/1 e.v.

Il faut aussi, à cet égard, considérer le pouvoir qu'a le procureur du Roi ou le juge d'instruction de requérir les services de police pour accomplir tous les actes nécessaires à l'information et à l'instruction comme étant une compétence structurelle [article 5 (28*ter*, §§ 3 et 4) et article 8 (56, §§ 2 et 3)]. Il s'agit, en effet, d'une compétence qui leur est indispensable pour qu'ils puissent remplir leur fonction.

L'on peut d'ailleurs renvoyer, sur ce point, au projet de loi modifiant, en ce qui concerne l'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence, la loi du 1er août 1985 portant des mesures fiscales et autres(1): il considère que la disposition selon laquelle la commission pour l'aide aux victimes d'actes intentionnels de violence peut demander à la gendarmerie ou à la police communale qu'il soit procédé à une enquête sur la solvabilité de l'auteur de l'acte intentionnel de violence est bicamérale.

Aussi faut-il considérer comme étant bicaméraux les articles 5 [articles 28*bis*, 28*ter*, § 1er, premier alinéa, (§§ 3 et 4) et 28*quater*] et l'article 8 [articles 55 et 56, § 1er, (§§ 2 et 3)].

2.2.1.b. Le procureur du Roi est responsable de la politique de recherche dans son arrondissement.

Il est établi légalement désormais qu'il appartient au procureur du Roi de déterminer les matières dans lesquelles les infractions seront prioritairement recherchées dans son arrondissement, et ce, conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire [article 5 du projet (article 28*ter*, § 1er, deuxième alinéa)].

Pareille compétence («nouvelle») a bien entendu des effets importants sur l'ensemble de la mission et du fonctionnement du ministère public. Il s'agit donc d'une matière bicamérale. Prétendre le contraire serait d'ailleurs tout à fait illogique, depuis que le collège des procureurs généraux s'est vu attribuer, grâce à une législation bicamérale, la compétence de développer et de coordonner la politique criminelle(2).

C'est dans la même optique qu'il faut considérer l'élaboration de directives générales par le procureur du Roi nécessaires à l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement [articles 4 et 5 (28*ter*, § 2) du projet]. Cette nouvelle compétence du procureur du Roi est également importante et il faut admettre que la procédure bicamérale est applicable en la matière, par analogie avec ce que prévoit le

(1) Doc. Chambre, 1996-1997, nº 726/1.

(2) Voir Doc. Sénat, 1996-1997, nº 447/1 e.s.

college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat(1), moet aangenomen worden dat de bicamerale procedure erop van toepassing is.

2.2.1.c. Rechtsmiddelen tijdens het vooronderzoek.

Het ontwerp voorziet in een aantal rechtsmiddelen die tijdens het vooronderzoek aangewend kunnen worden. Zo kan iedereen die geschaad wordt door een opsporings- of onderzoekshandeling met betrekking tot zijn goederen om de opheffing daarvan vragen aan, naar gelang van het geval, de procureur des Konings of de onderzoeksrechter. Ook kunnen de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde de onderzoeksrechter verzoeken het dossier in te zien of een bijkomende onderzoekshandeling te verrichten.

Over deze verzoeken zal «uitspraak gedaan worden» door de onderzoeksrechter (de procureur des Konings). Tegen dergelijke «beschikkingen» (of het uitblijven ervan) zal vervolgens hoger beroep ingesteld kunnen worden bij de kamer van inbeschuldigingstelling.

De onderzoeksrechter verkrijgt aldus een soort van jurisdictionele bevoegdheid: hij moet «uitspraak doen» over geschillen die zich voordoen in de loop van het vooronderzoek (bijvoorbeeld wanneer een derde om opheffing van het beslag verzoekt om reden dat de in beslag genomen goederen hem en niet de inverdenkinggestelde toebehoren). Dit is, ten aanzien van de huidige situatie, een ingrijpende vernieuwing (de creatie van een nieuwe «(quasi-)jurisdictionele» bevoegdheid.

Om die redenen dienen de artikelen die deze nieuwe bevoegdheid (voor de procureur des Konings, de onderzoeksrechter en de kamer van inbeschuldigingstelling) in het leven roepen, dan ook aanzien te worden als zijnde van bicamerale aard, met name: de artikelen 5 (artikel 28*sexies*), 12, 13 en 14.

2.2.1.d. De nieuwe rol van de kamer van inbeschuldigingstelling.

Niet alleen zal de kamer van inbeschuldigingstelling bevoegd worden om in hoger beroep uitspraak te doen over de nieuwe rechtsmiddelen waarin het wetsontwerp voorziet (zie vorig punt), maar ook zal het deze toekomen (ambtshalve) toezicht uit te oefenen op het verloop van de onderzoeken. Een nieuw hoofdstuk wordt daartoe ingevoegd in het Wetboek van Strafvordering (artikel 28 van het ontwerp).

Voorts verkrijgt de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid om op definitieve wijze uitspraak te doen over onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden. Dit laatste maakt met andere woorden dat de

(1) Zie vorige voetnoot.

projet de loi instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national(1).

2.2.1.c. Recours dans le courant de l'information et de l'instruction.

Le projet prévoit une série de possibilités de recours pouvant être introduites dans le courant de l'information et de l'instruction. C'est ainsi que toute personne lésée par un acte d'information ou un acte d'instruction relatif à ses biens peut en demander la levée, selon le cas, au procureur du Roi ou au juge d'instruction. La partie civile et l'inculpé peuvent également demander au juge d'instruction de consulter le dossier ou d'accomplir un acte d'instruction complémentaire.

Le juge d'instruction (le procureur du Roi) statuera sur ces requêtes. L'on pourra ensuite saisir la chambre des mises en accusation d'un recours contre pareille «ordonnance» (ou l'absence de celle-ci).

Le juge d'instruction acquiert ainsi une espèce de compétence juridictionnelle: il doit «statuer» sur des litiges qui surgissent au cours de l'information ou de l'instruction (par exemple lorsqu'un tiers demande la suspension d'une saisie en arguant que les biens saisis lui appartiennent et n'appartiennent pas à l'inculpé). Par rapport à la situation actuelle, il s'agit d'une innovation fondamentale (la création d'une nouvelle compétence «(quasi-)juridictionnelle»).

C'est pourquoi les articles qui créent cette nouvelle compétence (pour le procureur du Roi, le juge d'instruction et la chambre des mises en accusation), à savoir les articles 5 (article 28*sexies*), 12, 13 et 14, doivent être considérés comme étant de nature bicamérale.

2.2.1.d. Le nouveau rôle de la chambre des mises en accusation.

La chambre des mises en accusation sera habilitée à statuer en appel sur les nouveaux moyens de droit que prévoit le projet de loi (voir le point précédent) et il lui appartiendra, par ailleurs, d'exercer (d'office) un contrôle sur le cours des instructions. Un nouveau chapitre est inséré à cet effet dans le Code d'instruction criminelle (article 28 du projet).

En outre, la chambre des mises en accusation est habilitée à statuer définitivement sur des irrégularités, omissions ou causes de nullité. En d'autres termes, ce dernier point a pour effet que le juge du fond n'aura

(1) Voir la note précédente.

rechter ten gronde, ingeval de kamer van inbeschuldigingstelling zich heeft uitgesproken over de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden, niet langer bevoegd zal zijn om kennis te nemen van betwistingen dienaangaande. Dit betekent dus dat een onderzoeksgerecht een bevoegdheid verkrijgt die thans toekomt aan een vonnisgerecht, hetgeen een «structurele» bevoegdheidswijziging (verschuiving) uitmaakt.

Voor de kamer van inbeschuldigingstelling is alzo in het ontwerp duidelijk een nieuwe, fundamentele rol (bevoegdheid) weggelegd, met name deze van toezicht op het verloop van de onderzoeken. De bepalingen uit het ontwerp aangaande de controle en de zuivering van nietigheden door de kamer van inbeschuldigingstelling (artikelen 27, 28 en 29) zijn dan ook als bicameraal te aanzien.

Het feit dat het Hof van Cassatie bevoegd wordt om kennis te nemen van cassatieberoepen tegen de beslissingen van de kamer van inbeschuldigingstelling over onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden (artikel 34 van het ontwerp) past in de logica van het nieuwe systeem van zuivering van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden, en kan met andere woorden niet aanzien worden als zijnde van incidentele aard. Ook artikel 34 van het ontwerp dient bijgevolg als bicameraal aanzien te worden.

2.2.1.e. Raadkamer

Het regelen van de rechtspleging is een van de fundamentele bevoegdheden van de raadkamer. Artikel 21 van het ontwerp dat deze bevoegdheid betreft dient dan ook als bicameraal aanzien te worden.

Daarnaast zal, evenals de kamer van inbeschuldigingstelling, de raadkamer voortaan bevoegd zijn om uitspraak te doen over onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden, waarbij zij nietigverklaarde stukken uit het dossier kan doen verwijderen [artikel 27 (artikel 135, laatste lid)]. Dit laatste zal uiteraard niet zonder invloed zijn voor het verloop van de procedure voor de rechter ten gronde, en betreft dus evenzeer een structurele wijziging (verschuiving) inzake bevoegdheid.

2.2.1.f. Territoriale bevoegdheid van de procureur des Konings en de onderzoeksrechter

Van de artikelen 3 en 15 van het ontwerp werd reeds aangetoond dat deze van bicamerale aard zijn(1), doch voor zoveel als nodig kan er tevens op gewezen worden dat zij een structurele wijziging zullen meebrengen, met name doordat zij het mogelijk maken dat de procureur des Konings en de onder-

(1) Zie punten 2.1.3 en 2.1.4.

plus le pouvoir, lorsque la chambre des mises en accusation se sera prononcée sur les irrégularités, les omissions ou les causes de nullité, de connaître des litiges y afférents. Cela signifie qu'une juridiction d'instruction aura une compétence qui est actuellement celle d'une juridiction de jugement. Il y a donc une modification «structurelle» (un glissement) des compétences.

De la sorte, le projet confère clairement un nouveau rôle (compétence) fondamental à la chambre des mises en accusation, à savoir celui de contrôler le cours des instructions. Les dispositions du projet concernant le contrôle et le filtrage des causes de nullité par la chambre des mises en accusation (articles 27, 28 et 29) doivent donc être considérées comme étant bicamérales.

Le fait que la Cour de cassation soit désormais habilitée à prendre connaissance des pourvois en cassation contre les décisions de la chambre des mises en accusation concernant des irrégularités, omissions ou causes de nullité (article 34 du projet) s'inscrit dans la logique du nouveau système de filtrage des irrégularités, omissions ou causes de nullité et ne peut pas être considéré comme étant de nature accessoire. L'article 34 doit donc, lui aussi, être considéré comme étant bicaméral.

2.2.1.e. Chambre du conseil

Le règlement de la procédure constitue l'une des compétences fondamentales de la chambre du conseil. L'article 21 du projet, qui concerne cette procédure, doit donc être considéré comme étant bicaméral.

En outre, la chambre du conseil sera dorénavant habilitée à statuer sur des irrégularités, omissions ou causes de nullité, comme la chambre des mises en accusation, ce qui lui permettra de faire retirer des pièces annulées du dossier [article 27 (article 135, dernier alinéa)]. Cela ne manquera évidemment pas d'avoir une incidence sur le cours de la procédure devant le juge du fond, ce qui signifie que l'on se trouve également devant une modification (un changement) structurelle des compétences.

2.2.1.f. Compétence territoriale du procureur du Roi et du juge d'instruction

En ce qui concerne les articles 3 et 15 du projet, l'on a déjà montré qu'ils sont de nature bicamérale(1), mais on peut également signaler qu'ils entraîneront une modification structurelle en permettant au procureur du Roi et au juge d'instruction d'exercer leurs compétences en dehors de leur arrondissement (cela

(1) Voir les points 2.1.3 et 2.1.4.

zoeksrechter hun bevoegdheden zullen kunnen uitoefenen buiten hun arrondissement (hetgeen neerkomt op een aanzienlijke (territoriale) verruiming van deze bevoegdheden).

Wat dit betreft kan trouwens verwezen worden naar het (integraal bicamerale) wetsontwerp tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van federaal magistraat, waarin bepaald werd dat de opdracht van deze laatste zich uitstrekt over het gehele grondgebied van het Rijk.

[2.2.1.g. Het systeem van de «mini-instructies»

Het systeem van de zogenaamde «mini-instructies» [artikel 5 (artikel 28*septies*)] zal wellicht maken dat nog heel wat meer zaken afgehandeld worden door middel van een opsporingsonderzoek in plaats van een gerechtelijk onderzoek. Tevens zal het aan de onderzoeksrechter toelaten te oordelen over het feit of hij nu al dan niet het gerechtelijk onderzoek zal voeren, een bevoegdheid waarover hij thans niet beschikt: eens aangesteld kan hij zichzelf niet meer van het onderzoek ontlasten.

Het systeem van de «mini-instructies» zal, doordat het enerzijds in zekere zin een beknotting vormt van het gerechtelijk onderzoek en doordat het anderzijds de onderzoeksrechter de keuze zal laten al dan niet een gerechtelijk onderzoek te voeren, in niet onbelangrijke mate een weerslag hebben op de uitoefening door de onderzoeksrechter van zijn bevoegdheden. Hoewel kan betwijfeld worden of dit daadwerkelijk neerkomt op een structurele wijziging van diens bevoegdheden, kan anderzijds ook moeilijk gesteld worden dat er slechts sprake is van een wijziging van louter incidentele aard. Ook wat dit betreft kan bijgevolg besloten worden dat er sprake is van een bicamerale aangelegenheid.]

Samengevat:

Volgende bepalingen dienen als bicameraal aanzien te worden omdat ze structureel raken aan de bevoegdheid van de hoven en rechtbanken: de artikelen 2, 3, 4, 5 [28*bis*, 28*ter*, § 1, § 2 (§ 3, § 4), 28*quater*, 28*sexies* en (28*septies*)], 8 [artt. 55 en 56, § 1 (§ 2, § 3)], 12, 13, 14, 15, 21, 27, 28, 29, 34 en 36.

2.2.2. Niet structurele (incidentele) wijzigingen

Een aantal andere bepalingen uit het ontwerp betreffen evenzeer de bevoegdheid van de procureur des Konings en de onderzoeksrechter, doch deze wijzigingen zijn, in tegenstelling tot deze voornoemd, slechts incidenteel van aard.

Voorbeelden hiervan zijn:

— artikel 7: wijziging van de bevoegdheid van de procureur des Konings om een onderzoek te bevelen,

se traduit par une extension (territoriale) considérable de ces compétences).

À cet égard, l'on peut d'ailleurs faire référence au projet de loi (intégralement bicaméral) instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat fédéral, qui prévoit que la mission de ce dernier s'étend à l'ensemble du territoire du Royaume.

[2.2.1.g. Le système des «mini-instructions»

De par l'application du système dit des «mini-instructions» [article 5 (article 28*septies*)], l'on réglera encore beaucoup plus d'affaires par la voie d'une information plutôt que par la voie d'une instruction. Le juge d'instruction pourra également décider de mener l'instruction ou non. Il s'agit d'une compétence qu'il n'a pas encore: une fois désigné, il ne peut plus se décharger de l'affaire.

Le système des «mini-instructions» aura une incidence non négligeable sur l'exercice, par le juge d'instruction, des compétences, d'une part, parce qu'il limitera dans une certaine mesure l'instruction et, d'autre part, parce qu'il laissera au juge d'instruction le choix de mener ou non une instruction. Si l'on peut douter que cela constitue effectivement une modification structurelle desdites compétences, l'on peut aussi difficilement affirmer que l'on se trouve devant une modification purement accessoire. L'on peut donc conclure également à ce propos que la matière en question est une matière bicamérale.]

En résumé:

Il faut considérer les dispositions suivantes comme étant bicamérales, puisqu'elles touchent structurellement aux compétences des cours et tribunaux: les articles 2, 3, 4, 5 [28*bis*, 28*ter*, § 1er, § 2, (§ 3, § 4), 28*quater*, 28*sexies* et (28*septies*)], 8 [articles 55 et 56, § 1er, (§ 2, § 3,)], 12, 13, 14, 15, 21, 27, 28, 29, 34 et 36.

2.2.2. Modifications non structurelles (accessoires)

Une série d'autres dispositions du projet concernent également la compétence du procureur du Roi et du juge d'instruction, mais les modifications de celles-ci que l'on propose ne sont que des modifications ponctuelles, contrairement aux modifications précitées.

Voici quelques exemples de ces modifications ponctuelles:

— article 7: modification du pouvoir du procureur du Roi d'ordonner une enquête,

— artikel 9: bevoegdheid van de onderzoeksrechter bij betrapping op heterdaad,

— artikel 10: bevoegdheid van de onderzoeksrechter inzake het bevel tot medebrenging,

— artikel 11: bevoegdheid van de onderzoeksrechter om een persoon in verdenking te stellen,

— artikel 19: bevoegdheid van de onderzoeksrechter inzake huiszoeking,

— artikel 20: bevoegdheid van de onderzoeksrechter, de kamer van inbeschuldigingstelling of het vonnisgerecht inzake het onderzoek aan het lichaam,

— artikel 39: bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling inzake de voorlopige hechtenis.

Voornoemde bepalingen werden, doordat zij niet wezenlijk raken aan de bevoegdheden, terecht aanzien als zijnde van optioneel bicamerale aard.

3. Besluit

Recapitulerend: volgende artikelen uit het wetsontwerp tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek zijn van bicamerale aard om de volgende redenen:

Artikel 2 (ontneming van de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie aan de onderzoeksrechter): dit raakt aan de rechterlijke organisatie *stricto sensu* (zie punt 2.1.1. en 2.1.2.);

Artikel 3 (territoriale bevoegdheid van de procureur des Konings): dit raakt aan de rechterlijke organisatie *stricto sensu* (zie punt 2.1.3.); evenzeer betreft het een structurele wijziging van de bevoegdheid van de onderzoeksrechter (zie punt 2.1.1.f);

Artikel 4 (uitvaardigen van algemene richtlijnen door de procureur des Konings voor de uitoefening van de opdrachten van gerechtelijke politie in zijn arrondissement): structurele wijziging van de bevoegdheid (zie punt 2.2.1.b);

Artikel 5 (aangaande het opsporingsonderzoek): van structurele aard:

— 28*bis* en 28*ter*, § 1, eerste lid (opsporingsonderzoek): zie punt 2.2.1.a;

— 28*ter*, § 1, tweede lid, en § 2 (opsporingsbeleid van de procureur des Konings; uitvaardigen van richtlijnen): zie punt 2.2.1.b;

[— 28*ter*, §§ 3 en 4 (vorderen van de politiediensten): zie punt 2.2.1.a];

— 28*quater* (uitoefening van de strafvordering): zie punt 2.1.3.; zie tevens punt 2.2.1.a;

— 28*sexies* (opheffing van een opsporingshandeling met betrekking tot goederen): zie punt 2.2.1.c;

— article 9: compétence du juge d'instruction en cas d'infraction flagrante,

— article 10: compétence du juge d'instruction concernant le mandat d'amener,

— article 11: pouvoir du juge d'instruction d'inculper une personne,

— article 19: compétence du juge d'instruction concernant la perquisition,

— article 20: compétence du juge d'instruction, de la chambre des mises en accusation ou de la juridiction du jugement concernant l'exploration corporelle,

— article 39: compétence de la chambre des mises en accusation concernant la détention préventive.

C'est à juste titre que les dispositions précitées ont été considérées comme étant facultativement bicamérales, puisqu'elles ne touchent pas à l'essence même des compétences.

3. Conclusion

En résumé, l'on doit signaler que les articles suivants du projet de loi relatif à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction sont bicaméraux, et ce, pour les raisons suivantes:

Article 2 (qui retire au juge d'instruction sa qualité d'officier de police judiciaire): cet article touche à l'organisation judiciaire *stricto sensu* (voir les points 2.1.1. et 2.1.2.);

Article 3 (compétence territoriale du procureur du Roi): cet article touche à l'organisation judiciaire *stricto sensu* (voir le point 2.1.3.); il concerne également une modification structurelle de la compétence du juge d'instruction (voir le point 2.2.1.f);

Article 4 (élaboration par le procureur du Roi de directives générales nécessaires à l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement): modification structurelle de la compétence (voir le point 2.2.1.b);

Article 5 (relatif à l'information): cet article est de nature structurelle:

— 28*bis* et 28*ter*, § 1er, premier alinéa (information): voir le point 2.2.1.a;

— 28*ter*, § 1er, deuxième alinéa, et § 2 (politique de recherche du procureur du Roi; élaboration de directives): voir le point 2.2.1.b;

[— 28*ter*, §§ 3 et 4 (réquisition des services de police): voir le point 2.2.1.a;]

— 28*quater* (exercice de l'action publique): voir le point 2.1.3.; voir également le point 2.2.1.a;

— 28*sexies* (levée d'un acte d'information relatif aux biens): voir le point 2.2.1.c;

[— 28*septies* («mini-instructie»): zie punt 2.2.1.g];

Artikel 8: 55 en 56, § 1 [§§ 2 en 3] (aangaande het gerechtelijk onderzoek): bepalingen van structurele aard betreffende de bevoegdheid van de onderzoeksrechter (zie punt 2.2.1.a);

Artikel 12 (inzage van het dossier): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.c);

Artikel 13 (opheffing van een onderzoekshandeling met betrekking tot goederen): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.c);

Artikel 14 (verzoek tot het verrichten van een bijkomende onderzoekshandeling): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.c);

Artikel 15 (territoriale bevoegdheid van de onderzoeksrechter): dit raakt aan de rechterlijke organisatie *stricto sensu* (zie punt 2.1.4); evenzeer betreft het een structurele wijziging van de bevoegdheid van de onderzoeksrechter (zie punt 2.2.1.f);

Artikel 21 (regeling van de rechtspleging): bepaling van structurele aard betreffende de bevoegdheid van de raadkamer (zie punt 2.2.1.e);

Artikel 27 (hoger beroep tegen de beschikking van de raadkamer, zuivering van nietigheden): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.d);

Artikel 28 (toezicht op het onderzoek door de kamer van inbeschuldigingstelling): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.d);

Artikel 29 (regeling van de rechtspleging door de kamer van inbeschuldigingstelling, zuivering van nietigheden): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.d);

Artikel 34 (Cassatieberoep tegen de beslissing van de kamer van inbeschuldigingstelling): structurele wijziging (zie punt 2.2.1.d.);

Artikel 35 (samenstelling van de raadkamer): raakt aan de rechterlijke organisatie *stricto sensu* (zie punt 2.1.1.);

Artikel 36 (ontneming van de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie aan de onderzoeksrechter): dit raakt aan de rechterlijke organisatie *stricto sensu* (zie punt 2.1.1. en 2.1.2.);

Artikel 37 (opheffing van de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en de rechtbanken): raakt aan de rechterlijke organisatie *stricto sensu* (zie punt 2.1.5.).

[— 28*septies* («mini-instruction»: voir le point 2.2.1.g]

Article 8: 55 et 56, § 1er [§ 2, § 3] (relatif à l'instruction): dispositions de nature structurelle concernant la compétence du juge d'instruction (voir le point 2.2.1.a);

Article 12 (consultation du dossier): modification structurelle (voir le point 2.2.1.c);

Article 13 (levée d'un acte d'instruction relatif aux biens): modification structurelle (voir le point 2.2.1.c);

Article 14 (demande de l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire): modification structurelle (voir le point 2.2.1.c);

Article 15 (compétence territoriale du juge d'instruction): cet article touche à l'organisation judiciaire *stricto sensu* (voir le point 2.1.4); il apporte également une modification structurelle à la compétence du juge d'instruction (voir le point 2.2.1.f);

Article 21 (règlement de la procédure): disposition de nature structurelle concernant la compétence de la chambre du conseil (voir le point 2.2.1.e);

Article 27 (appel contre les ordonnances de la chambre du conseil, invocation de causes de nullité): modification structurelle (voir le point 2.2.1.d);

Article 28 (contrôle de l'instruction par la chambre des mises en accusation): modification structurelle (voir le point 2.2.1.d);

Article 29 (règlement de la procédure par la chambre des mises en accusation, existence de causes de nullité): modification structurelle (voir le point 2.2.1.d);

Article 34 (pourvoi en cassation contre la décision de la chambre des mises en accusation): modification structurelle (voir le point 2.2.1.d);

Article 35 (composition de la chambre du conseil): cet article touche à l'organisation judiciaire *stricto sensu* (voir le point 2.1.1.);

Article 36 (qui retire au juge d'instruction sa qualité d'officier de police judiciaire): cet article touche à l'organisation judiciaire *stricto sensu* (voir les points 2.1.1. et 2.1.2.);

Article 37 (abrogation de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux): cet article touche à l'organisation judiciaire *stricto sensu* (voir le point 2.1.5.).

De Commissie voor de Justitie heeft deze nota besproken in een latere vergadering.

Meerdere leden vonden de nota van de heer Vandenberghe op juridisch vlak uitstekend; het probleem wordt er vanuit juridisch en institutioneel oogpunt benaderd. Blijft de regering evenwel bij haar standpunt uit vrees dat de wijzigingen van de Senaat de «moeder van alle hervormingen» zouden vertragen, dan rijst een politiek probleem en een institutioneel conflict. De regering heeft haar keuze immers gemaakt zonder debat op tegenspraak. De opsplitsing van een wetsontwerp mag niet tot gevolg hebben dat de kern van een structurele hervorming teniet wordt gedaan.

De Commissie keurt de reeds genoemde nota goed, maar spreekt haar voorbehoud uit met betrekking tot artikel 5, in zoverre het handelt over artikel 28*septies*, en tot artikel 28, waarvan kan worden betwijfeld of het een volledig bicamerale materie betreft.

VI. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Overeenkomstig artikel 60.3 van het reglement van de Senaat wordt de artikelsgewijze bespreking slechts geopend over artikelen waarop amendementen of subamendementen worden ingediend, alsook over artikelen waarvan de toevoeging bij amendement wordt voorgesteld.

Nochtans werden door de commissie ook tekstcorrecties aangenomen op artikelen waarop geen amendementen werden ingediend. Deze tekstcorrecties, als ook de verantwoording ervan, werden eveneens in dit verslag ingelast.

Artikel 1

Cf. supra. — V. Wetgevende procedure.

De overlegcommissie heeft zich gebogen over de kwestie van de kwalificatie van het wetsontwerp tijdens haar vergadering van 8 januari 1998.

Op deze vergadering is gemeld dat de Kamer na kennisneming van de nota van 5 november 1997 van de heer Vandenberghe (zie supra, blz. 76) akkoord kon gaan met een nieuwe kwalificatie voor de artikelen 35 en 36 van het ontwerp, (artikelen 38 en 39 van de aangenomen tekst) die volgens de procedure van artikel 77 van de Grondwet behandeld zouden moeten worden. De kwalificatie van de andere artikelen van het ontwerp blijft ongewijzigd.

De Senaat heeft zich aangesloten bij de voorgestelde oplossing om de goedkeuring van het ontwerp niet te vertragen maar heeft toch voorbehoud gemaakt wat de grond van de zaak betreft. Er is dus

La commission de la Justice a examiné cette note au cours d'une réunion ultérieure.

Plusieurs membres ont estimé que la note de M. Vandenberghe était excellente sur le plan juridique et qu'elle abordait le problème sous un angle juridique et institutionnel. Si, toutefois, le Gouvernement devait maintenir son point de vue par crainte de voir l'examen de la «mère des réformes» ralenti par les modifications que le Sénat y aurait apportées l'on serait confronté à un problème politique et à un conflit institutionnel. Il ne faut pas oublier que le Gouvernement a fait son choix sans débat contradictoire. Il ne faut pas qu'en scindant le projet de loi l'on anéantisse l'essence même d'une réforme structurelle.

La commission approuve la note susvisée, mais formule une réserve en ce qui concerne, d'une part l'article 5, dans la mesure où il concerne l'article 28*septies* proposé, et, d'autre part l'article 28, dont on peut contester le caractère intégralement bicaméral.

VI. DISCUSSION DES ARTICLES

Conformément à l'article 60.3 du règlement du Sénat, la discussion des articles porte uniquement sur les articles auxquels un amendement ou un sous-amendement ont été déposés, ainsi que sur ceux dont l'insertion est proposée par amendement.

Cependant, la commission a également adopté des corrections de texte portant sur des articles qui n'ont pas fait l'objet d'amendements. Ces corrections de texte, ainsi que leurs justifications, ont également été insérées dans le présent rapport.

Article 1er

Cf. supra. — V. Procédure législative.

La commission de concertation a examiné la question de la qualification du projet de loi lors de sa réunion du 8 janvier 1998.

Lors de cette réunion, il a été précisé que la Chambre, après avoir pris connaissance de la note déposée le 5 novembre 1997 par M. Vandenberghe (voir *supra*, p. 76), pouvait s'accorder avec la requalification des articles 35 et 36 du projet (articles 38 et 39 du texte adopté), qui devraient être examinés selon la procédure de l'article 77 de la Constitution. La qualification des autres articles du projet demeurerait inchangée.

Le Sénat s'est rallié à la solution proposée, afin de ne pas retarder l'adoption du projet à l'examen, mais en formulant toutes réserves quant au fond. Il a donc été convenu que la décision de la commission de

afgesproken dat de beslissing van de overlegcommissie zeker niet als precedent zou kunnen gelden.

Rekening houdende met het voorgaande en overeenkomstig artikel 14 van de wet van 6 april 1995 houdende inrichting van de parlementaire overlegcommissie bedoeld in artikel 82 van de Grondwet en tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, wordt artikel 1 van het ontwerp dus aangevuld als volgt: «met uitzondering van de artikelen 38 en 39 die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet».

De wijziging van artikel 1 is aangenomen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

Eén van beide leden die zich onthouden is van oordeel dat de beslissing van de overlegcommissie, namelijk slechts 2 artikelen over te hevelen naar de bicamerale procedure, bevestigt dat de door de commissie gevolgde werkmethode van een al te groot aantal artikelen te beschouwen als vallend onder het toepassingsgebied van artikel 77 van de Grondwet, niet optimaal is.

Het tweede lid dat zich heeft onthouden blijft het standpunt verdedigen dat werd uitgewerkt in de aan de overlegcommissie voorgelegde nota (*cf.* supra).

Een lid dringt erop aan dat het zeer belangrijk is dat de minister in de toekomst de kwalificatie van de ontwerpen grondig bestudeert, zodanig dat dit debat bij het begin van de procedure kan plaatshebben, vóór de ontwerpen in de Kamer worden ingediend.

De minister bevestigt dat het probleem van de kwalificatie voor elk later ontwerp grondig wordt uitgespit, alvorens dit in de Kamer wordt ingediend.

Artikel 3

Eén der rapporteurs stelt volgende tekstcorrectie voor: «In het voorgestelde artikel 23 kan het Wetboek van Strafvordering de woorden «De procureur des Konings die binnen deze bevoegdheid inzake misdrijven optreedt,» vervangen door de woorden «De procureur des Konings die binnen die bevoegdheid kennis krijgt van een misdrijf,».

Hij geeft volgende verantwoording: betere overeenstemming met de Franse tekst. De formulering is wellicht het gevolg van de neiging om «saisir» weer te geven. Als de procureur des Konings kennis krijgt van een misdrijf, zij het door klacht, aangifte of anderszins, is hij immers «saisi», want overeenkomstig artikel 28*ter*, § 1 (nieuw) (zie artikel 5 van het ontwerp) moet hij optreden.

Deze tekstcorrectie wordt door de commissie aangenomen.

concertation n'aurait en aucune façon valeur de précédent.

Compte tenu de ce qui précède, et conformément à l'article 14 de la loi du 6 avril 1995 organisant la commission parlementaire de concertation prévue à l'article 82 de la Constitution et modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'État, l'article premier du projet de loi a donc été complété par les mots: «à l'exception des articles 38 et 39, qui règlent une matière visée à l'article 77 de la Constitution».

La modification apportée à l'article 1er est adoptée par 7 voix et 2 abstentions.

Un des deux membres qui se sont abstenus estime que la décision prise par la commission de concertation de n'examiner que deux articles suivant la procédure bicamérale, confirme qu'en considérant un nombre trop important d'articles comme relevant du champ d'application de l'article 77 de la Constitution, la commission a opté pour une méthode de travail qui n'est pas optimale.

Le deuxième membre qui s'est abstenu persiste à défendre la position qui a été développée dans la note remise à la commission de concertation (*cf.* supra).

Un membre souligne qu'il est très important qu'à l'avenir, le ministre étudie attentivement la qualification des projets de loi, afin que ce débat puisse être mené dès le début de la procédure, avant leur dépôt à la Chambre.

Le ministre confirme que, pour les projets de loi à venir, on examinera soigneusement le problème de la qualification avant de les déposer à la Chambre.

Article 3

Un des rapporteurs propose d'apporter une correction au texte néerlandais en remplaçant les mots «*De procureur des Konings die binnen deze bevoegdheid inzake misdrijven optreedt*» par les mots «*De procureur des Konings die binnen die bevoegdheid kennis krijgt van een misdrijf,*».

Il donne la justification suivante: ce texte est plus conforme au texte français. La formulation choisie résulte vraisemblablement du souhait de rendre le mot français «saisir». Lorsqu'un procureur du Roi prend connaissance d'un délit, que ce soit par le biais d'une plainte, d'une dénonciation ou par un autre moyen, il est en effet «saisi» car, conformément à l'article 28*ter*, § 1er (nouveau) (*cf.* article 5 du projet de loi), il est tenu d'agir.

La commission adopte cette correction de texte.

Artikel 5

Het opsporingsonderzoek

De heren Vandenberghe en Bougeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 66) betreffende het vernummeren van de voorgestelde artikelen, luidend:

«De voorgestelde afdelingen en artikelen hernummeren als volgt:

1. Afdeling I.A. in plaats van I

Afdeling I.B. in plaats van 1bis

2. Artikel 28-2 in plaats van 28bis

Artikel 28-3 in plaats van 28ter

Artikel 28-4 in plaats van 28quater

Artikel 28-5 in plaats van 28quinquies

Artikel 28-6 in plaats van 28sexies

Artikel 28-7 in plaats van 28septies»

Een lid merkt op dat dit een herziening van het gehele Wetboek van Strafvordering veronderstelt. Deze taak moet in feite door de Raad van State waargenomen worden.

Eén der indieners van het amendement wijst erop dat in het burgerlijk Wetboek een reeks *bis*- en *ter*-artikelen ingevoegd zijn. Het meest opvallende voorbeeld is artikel 19 van de hypotheekwet.

Deze vorm van wetgevend werk is niet wenselijk.

Professor Franchimont verklaart dat dit probleem na het tweede gedeelte van de hervorming onderzocht kan worden.

Rekening houdende met het voorgaande, trekken de heren Vandenberghe en Bourgeois hun amendement in.

1. Artikel 28*bis*, § 1

1.1. Bespreking

Op de leden 1 en 2 van het voorgestelde artikel 28*bis*, worden volgende amendementen ingediend:

— amendement nr. 50 van de heren Vandenberghe en Bourgeois (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis doen vervallen.»

Verantwoording

Het wezenlijke van de proactieve recherche bestaat erin dat gebruik gemaakt wordt van de zogenaamde bijzondere opsporingstechnieken, zoals bijvoorbeeld observatie en infiltratie.

Article 5

L'information

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 66) relatif à la numérotation des articles proposés. Cet amendement est rédigé comme suit:

«Renuméroter comme suit les sections et les articles proposés:

1. Section I.A. au lieu de I

Section I.B. au lieu de 1bis

2. Article 28-2 au lieu de 28bis

Article 28-3 au lieu de 28ter

Article 28-4 au lieu de 28quater

Article 28-5 au lieu de 28quinquies

Article 28-6 au lieu de 28sexies

Article 28-7 au lieu de 28septies»

Un membre observe que cette proposition suppose une révision de l'ensemble du Code d'instruction criminelle. Cette tâche devrait en fait être accomplie par le Conseil d'État.

L'auteur de l'amendement rappelle que l'on introduit dans le Code civil une série d'articles *bis* et *ter*. L'exemple le plus frappant en est l'article 19 de la loi hypothécaire.

Cette façon de légiférer n'est pas souhaitable.

Le professeur Franchimont déclare que ce problème pourrait être examiné après la seconde partie de la réforme.

Compte tenu de ce qui précède, MM. Vandenberghe et Bourgeois retirent leur amendement.

1. Article 28*bis*, § 1er

1.1. Discussion

Les alinéas 1er et 2 de l'article 28*bis* proposé, font l'objet des amendements suivants:

— l'amendement nº 50 de MM. Vandenberghe et Bourgeois (doc. Sénat, nº 1-704/2), rédigé comme suit:

«Supprimer le deuxième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé.»

Justification

L'essentiel de la recherche proactive consiste à utiliser ce que l'on appelle les techniques particulières de recherche, comme l'observation et l'infiltration.

Het stellen dat het opsporingsonderzoek zich uitstrekt over de proactieve recherche komt in feite neer op het principieel erkennen (van de toelaatbaarheid) van deze proactieve recherche. Impliciet wordt daarmee ook het gebruik van de bijzondere opsporingstechnieken erkend, aangezien de proactieve recherche er juist in bestaat dat bijzondere opsporingstechnieken aangewend worden.

Welnu, dit moet strijdig geacht worden met artikel 8 van het EVRM. De bijzondere opsporingstechnieken houden overduidelijk een inbreuk in op het in dit artikel gewaarborgde recht op eerbiediging van zijn privé-leven, zijn gezinsleven, zijn huis of zijn briefwisseling. Een dergelijke inbreuk is slechts toegestaan onder de voorwaarden aangegeven in punt 2 van artikel 8 EVRM. Een van deze voorwaarden is dat de «inmenging van het openbaar gezag» «bij de wet» moet zijn voorzien. Of, met andere woorden, zolang er geen wettelijke regeling bestaat omtrent welke bijzondere opsporingstechnieken nu al dan niet toelaatbaar zijn, kan er geen sprake zijn van een principiële erkenning van de proactieve recherche.

— amendement nr. 52 van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis doen vervallen.»

Verantwoording

Het hele leerstuk «proactieve recherche» is nog niet rijp.

De regering stelt er een wetsontwerp over in het vooruitzicht en heeft aan het Parlement een beleidsnota overhandigd.

De georganiseerde criminaliteit waartoe de «proactieve recherche» alleszins beperkt moet blijven is nog niet juridisch omschreven en een onderzoekscommissie van deze Senaat buigt zich erover. Ook daarover heeft de minister van Justitie een circulaire uitgevaardigd en een actieprogramma opgesteld. Het huidige ontwerp zou met het resultaat van dit alles kunnen botsen, en het is alleszins te breed opgesteld en onvoldoende doordacht. Het zou ongewenste gevolgen kunnen hebben.

— amendement nr. 61 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«In § 1 van het voorgestelde artikel 28bis, het tweede lid vervangen als volgt:

«Het opsporingsonderzoek strekt zich uit over de proactieve recherche.

Affirmer que l'information s'étend à l'enquête proactive revient à reconnaître le principe (de l'admissibilité) de cette recherche proactive. Ainsi reconnaît-on implicitement l'utilisation de ces techniques particulières de recherche, vu que la recherche proactive consiste précisément à utiliser ces techniques.

Or, ceci est en contradiction avec l'article 8 C.E.D.H. Les techniques particulières de recherche impliquent très clairement une violation du droit au respect de la vie privée, de la vie familiale, du domicile et de la correspondance garanti par cet article. Une ingérence dans l'exercice de ce droit n'est autorisée que dans les conditions prévues au point 2 de l'article 8 C.E.D.H. L'une de ces conditions est que cette «ingérence d'une autorité publique» doit être prévue «par la loi». En d'autres termes, tant qu'il n'existe pas de règles légales prévoyant quelles techniques particulières de recherches sont actuellement autorisées ou non, il ne saurait être question d'une reconnaissance de principe de la recherche proactive.

— l'amendement nº 52 de M. Boutmans et Mme Dardenne (doc. Sénat, nº 1-704/2), rédigé comme suit:

«Supprimer le deuxième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé.»

Justification

Toute la question de la «recherche proactive» n'est pas encore arrivée à maturité.

Le Gouvernement a annoncé le dépôt d'un projet de loi en la matière et remis une note de politique au Parlement.

La criminalité organisée, à laquelle la «recherche proactive» doit en tout cas se limiter, n'a pas encore reçu de définition juridique et une commission d'enquête du Sénat se penche actuellement sur ce problème. Le ministre de la Justice a également rédigé une circulaire sur le sujet et établi un programme d'action. Outre qu'il pourrait être en contradiction avec le résultat de ces initiatives, le projet à l'examen est en tout cas formulé en des termes trop généraux et n'est pas suffisamment réfléchi. Il pourrait avoir des conséquences indésirables.

— l'amendement nº 61 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre (doc. Sénat, nº 1-704/2), rédigé comme suit:

«Au § 1er de l'article 28bis proposé, remplacer l'alinéa 2 par ce qui suit:

«L'information s'étend à l'enquête proactive.

De proactieve recherche is het onderzoek waartoe besloten wordt op grond van het bestaan van een redelijk vermoeden dat strafbare feiten die een misdaad of wanbedrijf als bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4, kunnen vormen, gepleegd zijn maar nog niet aan het licht zijn gebracht of dreigen gepleegd te worden.

Onder proactieve recherche wordt verstaan het opsporen, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen met het doel het vervolgen van de daders of van de toekomstige daders van de bovenvermelde feiten mogelijk te maken.

Voor het opstarten van een proactieve recherche, is de voorafgaande toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, de krijgsauditeur of de nationale magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist.»

Verantwoording

De tekst zoals hij ons in het ontwerp wordt voorgesteld is slecht leesbaar en bevat een aantal leemten op wetgevingstechnisch gebied.

De voorgestelde bepaling verwijst onder meer naar criminele organisaties. Tot op heden beschikken wij evenwel niet over een wettelijke definitie van die term, ook al wordt thans een ontwerp daarover besproken. Het lijkt dus moeilijk ernaar te verwijzen in dit ontwerp.

Wij hebben dus een minder vaag criterium vastgelegd door proactieve recherche mogelijk te maken indien er een redelijk vermoeden is dat feiten gepleegd werden maar nog niet aan het licht zijn gebracht of dreigen gepleegd te worden die een misdaad of wanbedrijf als bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4, kunnen vormen.

— amendementen nrs. 19, 20 en 45 van de heer Erdman (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

Amendement nr. 19

«In het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis de woorden «de krijgsauditeur» doen vervallen.»

Verantwoording

Ten onrechte werd door subamendement nr. 164 (stuk Kamer nr. 857/16), de woorden «de krijgsauditeur» toegevoegd aan deze tekst. De krijgsauditeur wordt in genendele vernoemd in het Wetboek van Strafvordering. De wet van 15 juni 1899 regelt de strafrechtspleging voor het leger en de bepalingen betreffende de krijgsauditeur zijn vervat onder de artikelen 76 en volgende.

L'enquête proactive est l'enquête qui est décidée sur la base de l'existence d'une suspicion raisonnable selon laquelle des faits susceptibles de constituer un crime ou un délit tel que visé à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, soit ont été commis mais ne sont pas encore connus, soit risquent de l'être.

L'enquête proactive consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations en vue de permettre la poursuite des auteurs ou des futurs auteurs des faits précités.

Pour entamer une enquête proactive, l'autorisation préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail, de l'auditeur militaire, ou du magistrat national, dans le cadre de leur compétence respective, est requise.»

Justification

Le texte tel qu'il nous est proposé dans le projet est très peu lisible et comporte une série de lacunes au niveau légistique.

La définition proposée fait référence, entre autres, à l'organisation criminelle. Or, nous n'avons pas actuellement de définition légale de ce terme, même si un projet est à l'examen. Il apparaît donc difficile d'y faire référence dans le présent projet.

Nous avons donc établi un critère moins flou en permettant la recherche proactive s'il existe une suspicion raisonnable selon laquelle des faits susceptibles de constituer un crime ou délit tel que visé à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4, ont été commis mais ne sont pas encore connus, soit risquent de l'être.

— les amendements n°s 19, 20 et 45 de M. Erdman (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigés comme suit:

Amendement n° 19

«Supprimer, au deuxième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé, les mots «de l'auditeur militaire.»

Justification

C'est à tort que le sous-amendement n° 164, (doc. Chambre n° 857/16), a inséré au texte de l'article en question les mots «de l'auditeur militaire». L'auditeur militaire n'est aucunement cité dans le Code d'instruction criminelle. La loi du 15 juin 1899 règle la procédure pénale militaire et les dispositions relatives à l'auditeur militaire y figurent aux articles 76 et suivants.

Het is voornoemde wet van 15 juni 1899 die trouwens de bevoegdheden regelt ingeval er verschillende personen, militairen en niet militairen in een zaak betrokken zijn.

Daar waar artikel 76 van voornoemde wet bepaalt dat het ambt van het openbaar ministerie bij de krijgsraad onder het toezicht en de leiding van de auditeur-generaal uitgeoefend wordt door de krijgsauditeurs is het vanzelfsprekend dat de krijgsauditeurs binnen het kader van hun bevoegdheden de bevoegdheden van de procureur des Konings, zoals bepaald in het Wetboek van Strafvordering, uitoefenen. Het is dus legistiek niet verantwoord om in deze tekst de krijgsauditeur uitdrukkelijk te vermelden. Trouwens de verbetering beoogd door het voornoemde subamendement werd niet doorgevoerd in artikel 28bis, § 1, lid 3.

Indien men het absoluut wenst is het legistiek meer verantwoord een aanvulling te doen in artikel 76 van de wet van 15 juni 1899 om de bevoegdheid van de krijgsauditeur in het kader van het opstarten van proactieve recherche te bevestigen.

Daarentegen had professor Franchimont gelijk dat de arbeidsauditeur moest worden vermeld, vermits door de wet van 3 augustus 1992, die artikel 155, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek heeft gewijzigd, de onderscheiden bevoegdheden van procureur des Konings en arbeidsauditeur worden vastgelegd (zie ook Cassatie 10 januari 1995, Pas. 1995, I, blz. 33 en parlementaire vraag nr. 10 van 5 juli 1996, Vragen en Antwoorden Senaat nr. 1-34 d.d. 17 december 1996, blz. 1700).

Amendement nr. 20

«In het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis de woorden «en die gezien het georganiseerd verband... een ernstige schending van de wet opleveren» vervangen door de woorden «en die worden of zouden worden begaan in het kader van een criminele organisatie, of misdaden of wanbedrijven uitmaken of zouden uitmaken die strafbaar zijn of zouden zijn met een gevangenisstraf van drie jaar of een zwaardere straf.»

Verantwoording

Vermits men duidelijk doelt enerzijds op misdrijven die reeds gepleegd zijn, maar ook op misdrijven die nog zouden worden gepleegd, moeten de twee modaliteiten ook in de tekst worden weergevonden.

Anderzijds vermits een definitie van «criminele organisatie» in het specifiek wetsontwerp zal worden opgenomen heeft het geen zin te onderstrepen dat er «een georganiseerd verband» moet bestaan, vermits dit inherent is aan de criminele organisatie.

C'est d'ailleurs la loi précitée du 15 juin 1899 qui règle les compétences lorsque différentes personnes, militaires et non militaires, sont impliquées dans une affaire.

Étant donné que l'article 76 de la loi précitée prévoit que les fonctions du ministère public près les conseils de guerre sont remplies par des auditeurs militaires sous la surveillance et la direction de l'auditeur général, il est évident que les auditeurs militaires exercent, dans le cadre de leurs compétences, celles du procureur du Roi, définies au Code d'instruction criminelle. D'un point de vue légistique, il ne se justifie donc pas de mentionner expressément, dans le texte présent, l'auditeur militaire. La «correction» visée par le sous-amendement précité n'a d'ailleurs pas été apportée à l'article 28bis, § 1er, troisième alinéa.

Si l'on souhaite absolument préciser les choses, il est davantage justifié, d'un point de vue légistique, de compléter l'article 76 de la loi du 15 juin 1899 afin de confirmer que l'auditeur militaire est compétent pour entamer une enquête proactive.

Le professeur Franchimont avait par contre raison lorsqu'il déclarait qu'il fallait mentionner l'auditeur du travail, puisque les différentes compétences du procureur du Roi et de l'auditeur du travail ont été arrêtées dans la loi du 3 août 1992, laquelle a modifié l'article 155, deuxième alinéa, du Code judiciaire (voir aussi : Cassation, 10 janvier 1995, Pas. 1995, I, p. 33; question parlementaire nº 10 du 5 juillet 1996, Questions et Réponses, Sénat, nº 1-34 du 17 décembre 1996, p. 1700).

Amendement nº 20

«Au deuxième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé, remplacer les mots «et qui en raison de leur nature ou du cadre organisé dans lequel ils sont commis au sein d'une organisation criminelle, constituent une atteinte grave à la loi» par les mots «et qui sont ou seraient commis dans le cadre d'une organisation criminelle ou constituent ou constitueraient un crime ou un délit qui est ou serait punissable d'un emprisonnement de trois ans ou plus.»

Justification

Comme l'on vise clairement, d'une part, les délits qui ont déjà été commis, mais également ceux qui vont être commis, il faut prévoir les deux possibilités dans le texte.

D'autre part, vu qu'une définition de l'expression «organisation criminelle» figurera dans le projet de loi spécifique, il est absurde de souligner qu'il doit exister un «cadre organisé», étant donné que ce cadre est inhérent à l'organisation criminelle.

Men kan anderzijds niet «de aard» van de strafbare feiten ongedefiniëerd gebruiken: ofwel geeft men een opsomming, ofwel, zoals voorgesteld in het amendement, wordt een strafmaat als leidraad ingebouwd.

Amendement nr. 45

«In het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis de woorden «en die gezien het georganiseerd verband... een ernstige schending van de wet opleveren» vervangen door de woorden «en die worden of zouden worden begaan in het kader van een criminele organisatie of misdaden of wanbedrijven zoals bedoeld in artikel 90ter § 2, 3 en 4, uitmaken, of zouden uitmaken.»

Verantwoording

Dit is een tweede versie van het amendement nr. 20.

In de eerste versie wordt reeds toegelicht dat «de aard van strafbare feiten» geen criterium kan zijn. Men moet dus zoeken naar een legaliteitsbeginsel.

In de plaats van een strafmaat te bepalen kan men ook verwijzen naar die misdrijven en wanbedrijven waarvan de wetgever reeds de zwaarwichtigheid heeft erkend door het afluisteren toe te laten zoals bedoeld in artikel 90ter.

— amendement nr. 73 (subsidiair amendement op amendement nr. 50) van de heren Bourgeois en Vandenberghe (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«In het voorgestelde artikel 28bis de volgende wijzigingen aanbrengen:

A) Het tweede lid van § 1 vernummeren tot § 2.

B) Paragraaf 2 vernummeren tot § 3.»

Verantwoording

Het tweede lid van § 1 werd door de Kamer van volksvertegenwoordigers toegevoegd en betreft de proactieve recherche. De coherentie en de logische opbouw van § 1, die de «algemene beginselen» inzake het opsporingsonderzoek bevat, werden daardoor aangetast. Het ware voor de duidelijkheid van de tekst beter dat de nieuwe bepaling aangaande de proactieve recherche (§ 1, tweede lid) opgenomen zou worden in een afzonderlijke paragraaf.

Een lid besluit dat de vraag ten gronde luidt of de mogelijkheid nu reeds bestaat een definitie voor te leggen van de proactieve recherche en deze in de wet in te voeren.

Par ailleurs, on ne peut pas utiliser les termes «la nature» des faits punissables sans les définir: soit on en donne une énumération, soit, comme le propose l'amendement, l'on utilise la hauteur de la peine comme point de repère.

Amendement n° 45

«Au deuxième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé, remplacer les mots «et qui, en raison de leur nature ou du cadre organisé dans lequel ils sont commis au sein d'une organisation criminelle constituent une atteinte grave à la loi» par les mots «et qui sont ou seraient commis dans le cadre d'une organisation criminelle ou constituent ou constitueraient un crime ou un délit tel que visé à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4.»

Justification

Il s'agit d'une deuxième version de l'amendement n° 20.

Dans la première version, l'on explique que la «nature des faits punissables» ne peut constituer un critère. Il faut donc chercher un principe de légalité.

Au lieu de se fonder sur la durée de la peine, on peut faire référence aux crimes et délits dont le législateur a reconnu la gravité en permettant les écoutes téléphoniques telles que visées à l'article 90ter.

— l'amendement n° 73 (amendement subsidiaire à l'amendement n° 50) de MM. Bourgeois et Vandenberghe (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigé comme suit:

«Apporter les modifications suivantes à l'article 28bis proposé:

A) Le deuxième alinéa du § 1er devient le § 2.

B) Le § 2 devient le § 3.»

Justification

C'est la Chambre des représentants qui a ajouté le deuxième alinéa du § 1er, concernant la recherche proactive. De ce fait, elle a porté atteinte à la cohérence et à la structure logique du § 1er, qui contient les «principes généraux» de l'information. Il vaudrait mieux, pour la clarté du texte, que la disposition nouvelle relative à la recherche proactive (§ 1er, deuxième alinéa) figure dans un paragraphe distinct.

Un membre conclut que la question de fond est celle de savoir s'il est d'ores et déjà possible de proposer une définition de la recherche proactive et d'insérer celle-ci dans la loi.

Een ander lid is van oordeel dat de juridische coherentie van de wettekst zoek is als men de definitie van de proactieve recherche op deze plaats gaat invoegen. Men staat als het ware voor een «patchwork tekst», waarbij een reeks elementen van definitie van de opsporing worden vermengd met definities van de proactieve recherche.

Un autre membre est d'avis qu'insérer la définition de la recherche proactive à cet endroit nuirait à la cohérence juridique du texte de la loi. On se trouverait en quelque sorte en présence d'un «*patchwork*» où des éléments de définition de l'information se mêlent à des définitions de la recherche proactive.

Een ander lid onderstreept dat voorliggend ontwerp maar een eerste deel is en een antwoord op de meest dringende vragen biedt. Men kan slechts tot een coördinatie komen als ook het volgende deel van de hervorming van de strafprocedure klaar is.

Un autre membre souligne que ce projet n'est qu'un premier volet et qu'il apporte une réponse aux questions les plus urgentes. Ce n'est que lorsque le volet suivant de la réforme de la procédure pénale sera achevé qu'on pourra envisager une coordination.

Ten tweede, en vanuit opportunistisch standpunt, lijkt het hem positief dat de proactieve recherche, die vandaag de dag toch bestaat, op een bepaalde manier wordt omschreven, hetgeen een wettelijk kader biedt. Het zal geen perfecte wetgeving zijn, maar het feit dat een toezicht door het openbaar ministerie wordt georganiseerd, geeft een zeker houvast.

En second lieu, du point de vue de l'opportunité, il juge positif que la recherche proactive, qui existe déjà de toute façon aujourd'hui, soit définie d'une certaine manière et qu'on dispose ainsi d'un cadre légal. Ce ne sera pas une législation parfaite, mais le fait d'organiser une surveillance par le ministère public offre tout de même certaines garanties.

Een lid gaat er van uit dat een algemeen akkoord bestaat over het feit dat er proactieve recherche moet zijn. Vraag is hoe men deze gaat organiseren, mits garantie van de fundamentele rechten, en hoe men kan beletten dat, van zodra de definitie wordt gegeven in een wet waardoor de sturing van het openbaar ministerie op de politiediensten wordt vergroot, een aantal activiteiten anders omschreven worden om aan de gegeven definitie te ontsnappen. Tevens vraagt hij zich af of deze omschrijving absoluut in deze tekst moet gebeuren. Naar zijn gevoelen had men dat kunnen doen in de wet op het politieambt, want eigenlijk betreft dit de wijze waarop de politie zich moet gedragen.

Un membre part du principe que tout le monde s'accorde à reconnaître la nécessité d'une recherche proactive. La question est de savoir comment l'organiser en garantissant les droits fondamentaux et comment empêcher, dès lors que la définition en soit donnée dans une loi qui renforce le contrôle du ministère public sur les services de police, que certaines activités ne soient requalifiées pour échapper à la définition légale. L'intervenant se demande par ailleurs si cette définition doit vraiment être donnée dans le texte à l'examen. À son avis, on aurait pu le faire dans la loi sur la fonction de police, car il s'agit à vrai dire de la manière dont la police doit se comporter.

Een lid wil ingaan op het punt dat de vermelding van de toestemming van de procureur des Konings een waarborg zou betekenen. Het gaat volgens hem niet op dat de toepassing van de bijzondere technieken mogelijk zou zijn gewoon door loutere toestemming van de procureur des Konings. Door deze omschrijving te aanvaarden, zou men de indruk kunnen wekken dat allerlei bijzondere technieken mogelijk zijn en dat het volstaat het akkoord te hebben van de procureur des Konings.

Un membre évoque la question de la garantie que constituerait l'autorisation du procureur du Roi. Pour lui, il est inacceptable que l'utilisation des techniques particulières ne soit subordonnée qu'à l'autorisation du procureur du Roi. En admettant une telle définition, on pourrait donner l'impression que l'on peut appliquer toutes sortes de techniques particulières et qu'il suffit pour cela d'avoir l'accord du procureur du Roi.

Het lid verwijst naar een zaak met betrekking tot telefoontap in Frankrijk (zaak Duvich). Daar was geen specifieke wet voorzien voor telefoontap en aldus steunde men zich op een algemene omschrijving in de zin van deze over het algemeen opsporingsbeleid. De rechter besloot dat die algemene bepaling waarbij wordt gesteld dat men bijzondere technieken kan toepassen geen voldoende wettelijke basis was om de telefoontap in te bedden.

L'intervenant fait référence à une affaire d'écoutes téléphoniques en France (affaire Duvich). En l'absence d'une législation spécifique en la matière, on s'est fondé sur une définition générale du genre de celle relative à la politique générale de recherche. La cour a décidé que cette disposition générale énonçant que des techniques particulières peuvent être appliquées, ne constituait pas une base légale suffisante pour autoriser les écoutes téléphoniques.

Aldus lijkt het dit lid noodzakelijk dat men stelt «onverminderd de bijzondere regeling voor bijzondere opsporingstechnieken».

C'est pourquoi le membre juge indispensable que l'on précise «sans préjudice du régime spécial applicable aux techniques particulières de recherche».

Naar aanleiding van deze discussie dienen de heren Vandenberghe en Bourgeois een subamendement in op amendement nr. 50 (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 67), luidend:

«Het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis aanvullen met de woorden:

«onverminderd de naleving van de specifieke wettelijke bepalingen die de bijzondere opsporingstechnieken regelen.»

De minister beaamt dat de omschrijving van de proactieve recherche — welke is toegevoegd in de Kamer van volksvertegenwoordigers — een van de cruciale discussiepunten uitmaakt in het hele ontwerp. De realiteit en de ervaring van de laatste maanden maakten duidelijk dat de proactieve recherche noodzakelijk is als methode. Het is dus ook nodig die realiteit te begeleiden en te omkaderen.

Tijdens het debat in de Kamer werd duidelijk gesteld dat tal van zaken definitief moeten worden geregeld, waaronder één van de meest essentiële, de hele materie van de bijzondere politietechnieken.

Ondanks het feit dat het geheel van deze technieken en de proactieve recherche in een volgend wetsontwerp («Franchimont II») moeten worden uitgebouwd, moet duidelijk worden gesteld dat de proactieve recherche deel uitmaakt van het opsporingsonderzoek en derhalve onder het toezicht moet komen van de magistraat.

Tevens verwijst de minister naar de richtlijn in verband met de proactieve recherche waarbij de hele techniek en de procedure reeds is uitgewerkt. In deze richtlijn wordt expliciet gezegd dat het alleen de magistraat is die erover beslist: «op basis van de door de betrokken politiedienst te verstrekken gegevens (codenaam, verantwoording, doelstellingen, planning) dient de bevoegde procureur des Konings formeel, schriftelijk en voorafgaand aan elke (nieuwe) actie zijn goedkeuring te geven.» Aangezien er enorm veel proactieve recherche wordt gedaan, moet dit als principe, als kapstok, worden weerhouden. Wat betreft de definitie zelf in het voorliggende ontwerp, is de minister zich bewust van het feit dat hierover kan worden gedebatteerd. De definitie werd overgenomen uit betreffende richtlijn, welke de definitie van het Bundeskriminalamt overnam. De basis voor de circulaire werd dus achteraf basis voor de wetgeving. In ieder geval dringt hij zeer sterk aan het begrip van de proactieve recherche te behouden in dit ontwerp. Nu al wordt er een debat gevoerd over wat reeds gebeurt om het toezicht van de magistraat te omsingelen. Men spreekt nu over bestuurlijke proactieve recherche.

Als de proactieve recherche in het ontwerp wordt geschrapt, creëert men een lacune waardoor de onze-

À la suite de cette discussion, MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un sous-amendement à l'amendement nº 50 (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 67), rédigé comme suit:

«Compléter le deuxième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé par les mots:

«sans préjudice du respect des dispositions légales spécifiques réglant les techniques particulières de recherche.»

Le ministre reconnaît que la définition de la recherche proactive — qui a été insérée par la Chambre des représentants — est un des points de discussion cruciaux de l'ensemble du projet. La réalité et l'expérience de ces derniers mois ont mis en évidence la nécessité de la recherche proactive en tant que méthode. Il faut donc aussi encadrer et accompagner cette réalité.

On a dit clairement, au cours du débat à la Chambre, qu'un grand nombre de choses devaient être réglées définitivement et qu'une des plus importantes était toute la question des techniques particulières de recherche.

Même si l'ensemble de ces techniques ainsi que la recherche proactive, doivent être développées dans un projet ultérieur (dit Franchimont II), il faut dire clairement que la recherche proactive fait partie intégrante de l'information et qu'elle doit, dès lors, être placée sous le contrôle d'un magistrat.

Le ministre renvoie par ailleurs à la directive sur la recherche proactive, qui développe déjà toute la technique et la procédure. La directive dit explicitement que c'est le magistrat seul qui décide «sur la base des données à fournir par le service de police concerné — nom de code, justification, objectif, programme — le procureur du Roi compétent doit marquer son accord pour toute action et ce, de manière formelle écrite et préalable». Comme on fait beaucoup de recherche proactive, ce principe doit être pris comme base, comme point d'ancrage. Quant à la définition elle-même qui est donnée dans le projet, le ministre est conscient qu'il y a là matière à discussion. Cette définition a été tirée de la directive en question, qui reprend elle-même la définition du *Bundeskriminalamt*. La base qui a servi pour la circulaire est donc devenue après coup celle de la législation en projet. Quoi qu'il en soit, il insiste beaucoup pour que l'on conserve le principe de la recherche proactive dans le projet. Un débat est d'ores et déjà en cours sur ce qui se fait pour contourner la surveillance exercée par le magistrat. On parle maintenant de recherche proactive administrative.

En rayant la recherche proactive du projet, on créerait une lacune qui accroîtrait encore l'insécurité.

kerheid nog groter wordt. Ieder kan dan de indruk krijgen dat proactieve recherche op andere manieren kan worden gerealiseerd dan onder de leiding van de magistraat. Het principe moet dus worden weerhouden, mits eventuele teksverbeteringen of toevoegingen, rekening houdende met de praktijk op het terrein en het hele debat over de politiehervormingen. Er zal altijd een probleem bestaan tussen de leiding van de magistraat enerzijds en de autonomie van politiediensten anderzijds.

Tout le monde pourrait alors avoir l'impression que l'on peut faire de la recherche proactive autrement que sous la direction du magistrat. Il y a donc lieu de retenir le principe, en apportant éventuellement des corrections ou des ajouts au texte, compte tenu de la pratique sur le terrain et de tout le débat sur la réforme des polices. Il y aura toujours un problème entre le pouvoir de direction du magistrat, d'une part, et, l'autonomie des services de police, d'autre part.

Een lid vraagt waarom in het voorstel van de commissie-strafprocesrecht geen sprake is van de proactieve recherche.

Un membre demande pourquoi la proposition de la commission pour le droit de la procédure pénale ne concernait pas la recherche proactive.

Professor Franchimont verklaart dat de proactieve recherche niet tot de specifiek beoogde hervormingen behoorde. Hij acht het evenwel noodzakelijk de controle van de procureur des Konings thans wettelijk te regelen.

Le professeur Franchimont explique que la recherche proactive ne faisait pas partie des réformes spécifiquement visées. Il trouve cependant nécessaire, à l'heure actuelle, de légaliser le contrôle du procureur du Roi.

Professor Bosly verklaart dat de minister van Justitie hem verzocht heeft een studie te maken over de proactieve politiewerkzaamheden in gerechtelijke zaken en over de bijzondere opsporingsmethoden. Een nota betreffende de wenselijkheid van het gebruik van bijzondere opsporingsmethoden en een voorontwerp van wet ter zake zijn in september jongstleden aan de minister overhandigd. Deze studie heeft betrekking op de bijzondere opsporingsmethoden zowel in de reactieve fase van gerechtelijke politie als in de proactieve fase. Wat de fase van proactieve politie betreft, heeft de tekst van het ontwerp het voordeel dat er een einde komt aan een controverse, met name over de vraag of deze handelingen wel degelijk deel uitmaken van de handelingen van gerechtelijke politie die onder het toezicht van een magistraat staan. De voorgestelde tekst schept dan ook meer duidelijkheid en biedt volgens hem onbetwistbare voordelen. Het gebruik van bijzondere opsporingsmethoden moet beter omschreven worden, rekening houdend met artikel 8 van het Europees Verdrag van de rechten van de mens. De aan de minister overhandigde tekst is ter zake duidelijk.

Le professeur Bosly précise que le ministre de la Justice lui a demandé de faire une étude sur les activités proactives de la police en matière judiciaire et les techniques spéciales d'enquête. Une note concernant l'opportunité du recours aux techniques spéciales d'enquête et un avant-projet de loi en la matière ont été remis au ministre en septembre dernier. Cette étude concerne les techniques spéciales d'enquête tant dans la phase réactive de police judiciaire que dans la phase proactive. En ce qui concerne la phase de police proactive, le texte du projet a l'avantage de mettre fin à une controverse, notamment de savoir si cette activité relève bien de l'activité de police judiciaire placée sous la surveillance d'un magistrat. Le texte proposé apporte dès lors une clarification et lui paraît donc avoir un avantage incontestable. L'utilisation des techniques spéciales d'enquête devra être détaillée davantage, compte tenu de l'article 8 de la Convention européenne des droits de l'homme. Cette précision est apportée dans le texte remis au ministre.

De minister bevestigt dat de vier professoren inderdaad reeds bijkomende opdrachten hebben gekregen om een tweede wetsontwerp (« Franchimont II ») voor te bereiden. De bedoeling is een colloquium te houden in het voorjaar 1998, waar de totaliteit van de hervorming zal aan bod komen. Momenteel werken de professoren elk individueel aan een welbepaald gedeelte.

Le ministre confirme que les quatre professeurs se sont effectivement déjà vu confier la mission supplémentaire de préparer un deuxième projet de loi (dit « Franchimont II »). L'objectif est d'organiser un colloque au printemps 1998, où l'on abordera l'ensemble des réformes. Pour l'instant, chacun des professeurs travaille individuellement à une partie déterminée.

Een senator stelt dat het betoog van de heer Bosly haar eerder verontrust dan haar zekerheid te geven. Het lijkt haar slechts een minimum dat er een toezicht bestaat van de procureur des Konings en de onderzoeksrechter. Zij verwijst ook naar het feit dat de onderzoeksrechters overbelast zijn en dat de rijkswacht aldus niet echt geneigd is op hen beroep te doen. Het lijkt haar niet zo'n goed systeem een alge-

Une sénatrice déclare que les propos de M. Bosly l'inquiètent plus qu'ils ne la rassurent. Le fait qu'il existe un contrôle du procureur du Roi et du juge d'instruction lui paraît n'être qu'une garantie minimale. Elle souligne également que les juges d'instruction sont surchargés, ce qui n'encourage pas vraiment la gendarmerie à faire appel à eux. Énoncer un principe général sans lui donner un minimum de

meen principe op te zetten, zonder dit enigszins in te vullen. Hoe zit het met de mensenrechten?

Een andere senator is van oordeel dat voorzichtigheid geboden is. Voor het opstarten van een proactieve recherche is de toestemming van de procureur vereist. Maar, waartoe geeft men die toestemming? Wat mag en wat mag er niet? Men riskeert immers dat een politiedienst een zeer vage toestemming krijgt van de procureur en dat hij nog achteraf doet wat hij wil. Hij vreest dat de toestemming een formaliteit wordt die meteen een vrijbrief is.

Een lid vestigt de aandacht van de voorgaande interveniënt op het feit dat de tekst in zijn geheel moet worden gelezen.

De minister stipt aan dat het de bedoeling is een procedure op te leggen, die ook gerespecteerd wordt. Naast de definitie werd een werkmethode uitgebouwd voor de lokale proactieve initiatieven, anderzijds nationale of internationale proactieve recherche waarbij verschillende magistraten een rol te spelen hebben. Het principe is telkens dat men voorafgaandelijk, gedetailleerd en schriftelijk, de intentie moet aanbrengen en tot een akkoord komen.

Tevens werd gezocht naar een opvolgingsmethodiek, waarbij dus niet alleen eenmalige toestemming wordt gegeven bij het opstarten maar waarbij men telkens moet teruggaan naar de magistraat als er een nieuwe wending komt of een nieuwe aanpak van de proactieve recherche. De minister wijst erop dat de richtlijn nu op het terrein wordt toegepast en dat de politiediensten deze moeten eerbiedigen; de magistraten kunnen er zich op baseren, en als er iets gebeurt in strijd met deze richtlijn kan er ook reëel worden opgetreden. Ook de methode van volledige inventarisatie van de proactieve recherche wijst erop dat deze problematiek eindelijk serieus wordt georganiseerd in overleg tussen politiediensten en magistraten.

Een lid is van oordeel dat het niet wenselijk is in de voorliggende tekst te verwijzen naar «criminele organisatie», terwijl er op dit ogenblik geen wettelijke definitie van dit begrip bestaat.

Ze verwijst naar amendement nr. 61.

Een senator sluit zich hierbij aan.

Professor Traest verduidelijkt dat de voorgelegde definitie ook gehanteerd wordt door de Nederlandse parlementaire enquêtecommissie-Van Traa. Hij heeft niet de indruk dat dat de definitie moeilijk leesbaar is. De nadruk wordt gelegd op het ernstig en georganiseerd karakter van de feiten. Het nadeel van het voorstel van de dames Delcourt en Milquet om de strafdrempel te gebruiken is gevaarlijk omdat bijvoorbeeld een proactieve recherche zou kunnen opgestart worden op basis van een vermoeden van eenvoudige winkeldiefstal; dit is inderdaad strafbaar met meer dan drie jaar.

contenu concret ne lui semble pas être un très bon système. Qu'en est-il des droits de l'homme?

Un autre sénateur estime que la prudence s'impose. Pour entamer une enquête proactive, il faut l'autorisation du procureur. Mais sur quoi porte cette autorisation? Que peut-on et que ne peut-on pas faire? Un service de police pourrait recevoir du procureur une autorisation très vague et encore agir ensuite à sa guise. Il craint que l'autorisation ne devienne une formalité et, en fin de compte, un blanc-seing.

Un membre attire l'attention du préopinant sur le fait qu'il faut lire le texte dans son ensemble.

Le ministre souligne que le but est d'imposer une procédure qui soit respectée. Outre la définition, on a élaboré une méthode de travail, d'une part pour les initiatives proactives locales et d'autre part, pour la recherche proactive nationale ou internationale, dans laquelle différents magistrats ont un rôle à jouer. Le principe est qu'il faut, à chaque fois, indiquer à l'avance ses intentions, en détail et par écrit, et arriver à un accord.

On s'est également préoccupé du suivi, puisqu'on n'obtiendra pas une autorisation unique dès le départ, mais qu'il faudra s'adresser à nouveau au magistrat s'il y a de nouveaux développements ou qu'une nouvelle approche proactive s'impose. Le ministre souligne que la directive sera désormais appliquée sur le terrain et que les services de police devront la respecter; quant aux magistrats, il pourront se baser sur elle et intervenir réellement en cas de violation. L'inventaire complet de la recherche proactive montre bien que l'on entend s'attaquer enfin sérieusement à ce problème, en concertation avec les services de police et les magistrats.

Un membre est d'avis qu'il n'est pas opportun de faire allusion, dans le texte soumis, à l'organisation criminelle, alors qu'il n'existe actuellement pas de définition légale de ce terme.

Elle se réfère à l'amendement n° 61.

Un sénateur se rallie aux propos de l'intervenante.

Le professeur Traest précise que la définition proposée est également utilisée par la commission parlementaire d'enquête Van Traa, aux Pays-Bas. Il n'a pas l'impression qu'elle pose un problème de lisibilité. L'accent est mis sur la gravité et le caractère organisé des faits. La proposition de Mmes Delcourt et Milquet de se baser sur le seuil de la peine présente un danger, parce que l'on pourrait par exemple entamer une recherche proactive en se basant sur une présomption de simple vol à l'étalage, qui est effectivement passible d'une peine supérieure à trois ans.

De minister beaamt dat het concept van de criminele organisatie nog niet gekend is in het recht. Het lijkt hem wenselijk de in Nederland en Duitsland gehanteerde definitie over te nemen in het voorliggend ontwerp. De definitie is immers als het ware Europees; deze wijzigen of wachten lijkt hem niet gunstig.

Een lid onderstreept dat de criminele organisatie bestaat, los van een wettelijke definitie. De wetgever verwijst naar een bestaande toestand die later op meer omstandige wijze geregeld zal worden.

Een lid kan ermee akkoord gaan dat in afwachting van de details een definitie wordt ingevoegd. Maar wat bedoelt men met feiten die gezien hun aard een ernstige schending van de wet opleveren en die niet in het kader van een criminele organisatie worden begaan? Dat betekent dat proactief optreden in andere gevallen aanvaard wordt. Wat voor zin heeft het te doelen op de criminele organisaties als de definitie hoe dan ook iets heel anders beoogt?

Een lid verwijst naar het amendement nr. 20 van de heer Erdman (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), waarbij hij een criterium inbouwde van straffen van drie jaar. Bij nader inzicht werd overgeschakeld naar een ander criterium (zie amendement nr. 45). In dit amendement gebruikt men als criterium de reeds bestaande erkenning van het zwaar karakter van het misdrijf.

Een lid is het eens met de vraag naar verduidelijking van de laatste zin van het voorgestelde tweede lid; de omschrijving is immers te vaag voor het gebruik van bijzondere technieken.

Tevens rijst de vraag naar de gevolgen van toestemming voor de recherche door de nationaal magistraat. Wie leidt dan de zaak?

De minister antwoordt dat de voorliggende bepaling eveneens betrekking heeft op de nationaal magistraat, die in bepaalde omstandigheden de bevoegdheid van de procureur des Konings uitoefent.

Naar aanleiding van deze bespreking dient mevrouw Milquet een subsidiair amendement in op amendement nr. 61 (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 143), luidend:

«Het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis vervangen als volgt:

«Het opsporingsonderzoek strekt zich uit tot de proactieve recherche. Hieronder wordt verstaan het opsoren, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen die betrekking hebben op feiten ten aanzien waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat zij zullen worden gepleegd of op feiten die nog niet bekend zijn maar ten aanzien waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat zij gepleegd zijn, en die, gezien hun aard of gezien het feit dat zij worden

Le ministre convient que le concept d'organisation criminelle n'est pas encore connu en droit. Il lui semble souhaitable d'utiliser dans le projet à l'examen la définition adoptée aux Pays-Bas et en Allemagne. Cette définition est en quelque sorte européenne et il ne lui semble pas bon de la modifier ou d'attendre.

Un membre souligne que l'organisation criminelle existe, indépendamment d'une définition légale. Le législateur fait référence à une situation existante, qui sera réglée ultérieurement de façon plus précise.

Un membre peut approuver l'insertion d'une définition, en attendant les détails. Mais que vise-t-on par les faits qui, en raison de leur nature, constituent une atteinte à la loi autres que dans le cadre organisé d'une organisation criminelle? Ceci implique que l'on accepte l'intervention proactive dans d'autres cas. À quoi sert de viser les organisations criminelles, si de toute façon la définition vise tout autre chose?

Un membre renvoie à l'amendement n° 20 de M. Erdman (doc. Sénat, n° 1-704/2), qui prévoit comme critère, notamment, les peines de trois ans. En seconde analyse, il a opté pour un autre critère (voir l'amendement n° 45). Dans cet amendement, on adopte comme critère la gravité déjà reconnue du délit.

Un membre appuie la demande qui a été faite de préciser la dernière phrase du deuxième alinéa proposé; la définition qui y figure est trop vague pour l'utilisation des techniques spéciales.

On peut également se demander quelles seront les conséquences pour la recherche de l'autorisation accordée par le magistrat national. Qui dirigera alors l'affaire?

Le ministre répond que la disposition à l'examen concerne également le magistrat national, exerçant dans certaines circonstances, la compétence du procureur du Roi.

À la suite de cette discussion, Mme Milquet dépose un amendement subsidiaire à l'amendement n° 61 (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendement n° 143), qui est rédigé comme suit:

«Au § 1er de l'article 28bis proposé, remplacer le l'alinéa 2 par ce qui suit:

«L'information s'étend à l'enquête proactive. Celle-ci consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations relatives à des faits à propos desquels il existe une suspicion raisonnable qu'ils vont être commis ou relatives à des faits qui ne sont pas encore connus mais à propos desquels il existe une suspicion raisonnable qu'ils ont été commis, et qui, en raison de leur nature ou du fait qu'ils sont commis au sein d'une organisa-

begaan in het kader van een criminele organisatie, een ernstige schending van de wet opleveren. De proactieve recherche heeft uitsluitend tot doel te komen tot de vervolging van daders van misdrijven. De bijzondere opsporingstechnieken kunnen enkel worden aangewend mits de specifieke bepalingen terzake worden neergelegd. Voor het opstarten van een proactieve recherche is de formele, schriftelijke en voorafgaande toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur of de nationale magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist.»

Met betrekking tot het subsidiair amendement nr. 143 van mevrouw Milquet verklaart de minister dat dit amendement het voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, tweede lid, inhoudelijk niet wijzigt, maar het qua terminologie en zinsbouw verbetert. Voorts zit amendement nr. 67 van de heren Vandenberghe en Bourgeois erin verwerkt.

Eén der auteurs van het amendement nr. 67 vestigt er de aandacht op dat amendement nr. 143 in tegenstelling tot zijn amendement niet eist dat de bepalingen betreffende de bijzondere opsporingstechnieken wettelijk moeten zijn.

Mevrouw Milquet stelt voor in haar amendement het woord «specifieke» te vervangen door het woord «wettelijke». Bijgevolg luidt de betrokken zinsnede als volgt: «De bijzondere opsporingstechnieken kunnen enkel worden aangewend mits de wettelijke bepalingen terzake worden nageleefd».

Op het derde en vierde lid van het voorgestelde artikel 28*bis*, § 1, worden volgende amendementen ingediend:

— Amendementen nrs. 44 en 68 van de heren Vandenberghe en Bourgeois (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Amendement nr. 44

In het derde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis de woorden «of, in de materies die tot zijn bevoegdheid behoren, van de arbeidsauditeur» doen vervallen en de woorden «Zij dragen» vervangen door de woorden «Hij draagt».

Amendement nr. 68

In het derde lid van § 1 van het voorgestelde artikel 28bis tussen de woorden «het gezag van de» en de woorden «procureur des Konings» invoegen het woord «bevoegde».

Verantwoording

Zie de opsomming onder artikel 28bis, § 1, tweede lid.

tion criminelle, constituent une atteinte grave à la loi. L'enquête proactive a pour seul but de permettre la poursuite des auteurs d'infraction. Les techniques spéciales de recherche ne peuvent être utilisées que dans le respect des dispositions spécifiques en la matière. Par commencer l'enquête proactive, l'autorisation formelle, écrite et préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail ou du magistrat national, dans le cadre de leur compétence respective, est requise.»

En ce qui concerne l'amendement subsidiaire n° 143 de Mme Milquet, le ministre déclare qu'il ne modifie pas la teneur de l'article 28*bis*, § 1er, deuxième alinéa, proposé, mais en améliore la terminologie et la syntaxe. Par ailleurs, l'amendement n° 67 de MM. Vandenberghe et Bourgeois y est incorporé.

Un des auteurs de l'amendement n° 67 attire l'attention sur le fait que, contrairement à son amendement, l'amendement n° 143 ne demande pas que les dispositions relatives aux techniques spéciales de recherche soient des techniques légales.

Mme Milquet propose de remplacer, dans son amendement, le mot «spécifiques» par le mot «légales». Le membre de phrase en question devient par conséquent: «Les techniques spéciales de recherche ne peuvent être utilisées que dans le respect des dispositions légales en la matière.»

Les troisième et quatrième alinéas de l'article 28*bis*, § 1er, proposé font l'objet des amendements suivants:

— Amendements nos 44 et 68 de MM. Vandenberghe et Bourgeois (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigé comme suit:

«Amendement n° 44

Apporter au troisième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé, les modifications suivantes: A. Supprimer les mots: «ou, dans les matières qui relèvent de sa compétence, de l'auditeur du travail». B. Remplacer les mots «ils en assument» par les mots «il en assume».

Amendement n° 68

Au troisième alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé, ajouter le mot «compétent» après les mots «l'autorité du procureur du Roi».

Justification

Voir l'énumération à l'article 28bis, § 1er, deuxième alinéa.

Over deze amendementen worden geen opmerkingen geuit.

— Amendement nr. 65 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Het laatste lid van het voorgestelde artikel 28bis, § 1, vervangen als volgt:

«De wijze waarop en de regels volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden bepaald bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, voorgesteld door de minister van Justitie overeenkomstig artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek.»

Verantwoording

Ook al betwisten wij niet dat de politiediensten, binnen strikt vastgelegde grenzen, een zekere autonomie moeten krijgen, toch vinden we dat deze autonomie zo niet idealiter bij wet dan wel bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit geregeld moet worden.

Volgens ons biedt dit immers een bijkomende garantie voor de begeleiding van dergelijke praktijken. Wij hoeven niet meer te onderstrepen hoe belangrijk de beslissing is om de politiediensten een aanzienlijke operationele autonomie toe te kennen, temeer omdat deze beslissing deel zal uitmaken van een ruime hervorming van de politiediensten.

De doelstellingen van een dergelijke bepaling zijn weliswaar lovenswaardig. Toch moeten een aantal waarborgen bestaan dat politiediensten de taken waarvoor zij autonoom kunnen optreden, niet te buiten gaan, om met name te voorkomen dat zij parallelle onderzoeken voeren.

Daarom is het moeilijk te aanvaarden dat men een zo gevoelige materie laat regelen met gewone richtlijnen. Daarom is een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit te verkiezen.

— Amendement nr. 131 van mevrouw Milquet (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Het voorgestelde lid vervangen als volgt:

«De algemene beginselen volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden vastgelegd bij wet en volgens de bijzondere regels beperkt bij richtlijn genomen overeenkomstig de artikelen 143bis en 143ter van het Gerechtelijk Wetboek.»

Ces amendements ne font l'objet d'aucune observation.

— Amendement n° 65 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigé comme suit:

«Remplacer le dernier alinéa du § 1er de l'article 28bis proposé par ce qui suit:

«La manière et les modalités selon lesquelles les services de police peuvent agir de manière autonome sont établies par un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, proposé par le ministre de la Justice conformément à l'article 143ter du Code judiciaire.»

Justification

Si nous ne contestons pas le fait qu'une certaine autonomie doive être laissée aux services de police, dans des cas limités strictement précisés, celle-ci doit selon nous être réglée sinon idéalement par la loi, du moins par un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres.

Il s'agit en effet, selon nous, d'une garantie supplémentaire quant à l'encadrement de telles pratiques. L'importance d'une décision accordant une autonomie d'action importante aux services de police n'est plus à souligner, d'autant plus qu'elle s'inscrira dans le cadre d'une vaste réforme des services de police.

Si les objectifs d'une telle disposition sont louables, certaines assurances quant au non-débordement des tâches dans lesquelles les services de police peuvent agir de manière autonome doivent exister pour éviter notamment la constitution d'enquêtes parallèles.

Aussi est-il peu acceptable de laisser une matière aussi sensible être réglée par de simples directives. Un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres est plus souhaitable.

— Amendement n° 131 de Mme Milquet (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigé comme suit:

«Remplacer l'alinéa proposé par ce qui suit:

«Les principes généraux selon lesquels les services de police peuvent agir de manière autonome sont établis par la loi et selon les modalités particulières fixées par des directives prises conformément aux articles 143bis et 143ter du Code judiciaire.

Verantwoording

Belangrijke beginselen die te maken hebben met de manier waarop de politiediensten autonoom kunnen optreden, kunnen niet zomaar in een richtlijn worden vastgelegd. Over de algemene beginselen moet er een democratisch debat kunnen komen en dus behoren die in een wet te worden vastgelegd.

Amendement nr.43 van de heer Erdman (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

In § 1 van het voorgestelde artikel 28bis de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. Het derde lid en het vierde lid omwisselen.

B. Het derde lid aanvullen met de woorden «Ongeacht hetgeen is bepaald in het vorige lid wordt het opsporingsonderzoek gevoerd ...».

C. In het hetzelfde lid de woorden «zij dragen» vervangen door de woorden «hij draagt».

Wat betreft het punt A van dit amendement, merkt professor Van den Wyngaert op dat bij de voorgestelde invertering het woord «opsporingsonderzoek» moet worden ingevoegd tussen de woorden «het» en «gevoerd». In de franse tekst, luidt deze zin dan als volgt: «l'information s'exerce.»

Betreffende het derde en vierde lid van het voorgesteld artikel 28*bis*, § 1, is een lid van oordeel dat een dubbelzinnigheid bestaat. Het derde lid bepaalt dat voor de proactieve recherche het akkoord nodig is van de procureur des Konings, enz.

Vervolgens wordt gesteld dat de politiediensten autonoom kunnen optreden. Wat is de inhoud van «autonoom»? Hier is dubbelzinnigheid.

Een lid achtte deze bepaling gevaarlijk omdat het mogelijk zou worden richtlijnen aan te nemen om de politiediensten in staat te stellen ingrijpende initiatieven te nemen en autonoom op te treden, zonder discussie en zonder ruimere bepaling van het beleid.

Betreffende de draagwijdte van het woord «autonoom», antwoordt de minister dat het niet opgaat te ontkennen dat politiediensten in bepaalde omstandigheden met een relatieve autonomie bepaalde taken kunnen en moeten afhandelen. De procureur kan niet de dagdagelijkse concrete en volledige leiding hebben. Er moet een werkverdeling zijn. Er moet ruimte zijn voor afspraken en delegatie, er moet dus een relatieve autonomie kunnen zijn in hoofde van de politiediensten. De ingebouwde verantwoordelijkheid moet gecombineerd worden met een werkbaarheidsprincipe, wat wordt geregeld via de relatieve autonomie. Hiermee nemen de klassieke

Justification

Une matière aussi essentielle que celle qui touche à la manière selon laquelle les services de police peuvent travailler de manière autonome ne peut être laissée à une simple directive. Les principes généraux méritent d'être débattus démocratiquement et donc d'être fixés dans une loi.

Amendement n° 43 de M. Erdman (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigé comme suit:

Apporter au § 1er de l'article 28bis proposé les modifications suivantes:

A. Inverser le troisième et le quatrième alinéa.

B. Compléter le troisième alinéa par les mots «Indépendamment de ce qui est prévu à l'alinéa précédent, l'information s'exerce ...».

C. Au même alinéa, remplacer les mots «ils en assument» par les mots «il en assume».

En ce qui concerne le point A de cet amendement, la professeur Van den Wyngaert fait remarquer que si l'on procède à l'interversion proposée, il conviendra d'insérer le mot «*opsporingsonderzoek*» entre le mot «*het*» et les mots «*wordt gevoerd*», dans le texte néerlandais. Dans le texte français, la phrase commencera dès lors de la manière suivante: «L'information s'exerce ...».

En ce qui concerne les troisième et quatrième alinéas de l'article 28*bis*, § 1er, proposé, un membre estime qu'il y a une ambiguïté. Le troisième alinéa dispose que la recherche proactive requiert l'accord du procureur du Roi, etc.

L'on dit ensuite que les services de police peuvent agir de manière autonome. Qu'entend-on par «autonome»? C'est dans ce mot que réside l'ambiguïté.

Un membre estime que cette disposition est dangereuse dans la mesure où elle pourrait permettre des directives qui laissent des initiatives importantes aux services de police pour travailler de manière autonome, sans discussion et sans décision de type politique plus large.

En ce qui concerne la portée du mot «autonome», le ministre répond qu'il ne sert à rien de nier que, dans certaines circonstances, les services de police peuvent ou doivent jouir d'une autonomie relative pour pouvoir accomplir certaines missions. Le procureur ne peut pas assumer concrètement la direction de tout ce qui est fait d'ordinaire. Il faut répartir le travail. Les services de police doivent jouir d'une autonomie relative pour pouvoir conclure des arrangements et déléguer des pouvoirs. Le principe de la responsabilité, tel qu'il est prévu, doit être assorti d'un principe d'efficacité, ce qui est le cas, grâce à l'autonomie relative. L'on réduit de la sorte les tensions classiques qui

spanningen af tussen de leiding en het gezag van de procureur of de magistraat enerzijds en een voldoende vrijheid voor de politiediensten anderzijds. Het betreft wel een gecontroleerde vrijheid, die steeds relatief en herzienbaar is, die «overruled» kan worden door een individuele beslissing van een procureur of van een magistraat. De magistraat behoudt dus altijd zijn eindverantwoordelijkheid. De minister pleit ervoor deze optiek te behouden omdat dit kan worden beschouwd als de bevestiging van een praktijk die op vele plaatsen met succes wordt doorgevoerd. Het lijkt hem een gezonde aanpak van nieuwe vormen van criminaliteit en dient dan ook te worden aangemoedigd. Hij is niet van oordeel dat dit tot willekeur of ondemocratische excessen kan leiden. Het is altijd een relatieve, gecontroleerde autonomie die aan bepaalde politiediensten wordt gegeven en die op geen enkele manier afbreuk doet aan de leiding en het gezag van de procureur des Konings.

Professor Franchimont merkt op dat de commissie voor het strafprocesrecht een dubbel doel had: enerzijds de leiding van de procureur des Konings over het opsporingsonderzoek bevestigen, maar anderzijds ook een bepaalde autonomie van de politiediensten respecteren, met name om te voorkomen dat het parket overstelpt wordt met informatie. Het is niet noodzakelijk terug te keren naar het parket wanneer een proces-verbaal in een ander arrondissement verder behandeld moet worden. Deze verhouding autonomie/verantwoordelijkheid moet behouden blijven, zelfs indien ze tegenstrijdig is en achteraf aangevuld moet worden.

Een lid is eveneens van mening dat om de genoemde redenen een bepaalde autonomie moet worden verleend. Deze autonomie moet evenwel ingevuld worden in een kader dat ruim genoeg is en er moet een minimum aan beleidsdiscussie over worden gevoerd. De richtlijnen moeten volgens hem gegeven worden op grond van een in ministerraad overlegd koninklijk besluit genomen overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek (amendement nr. 61 bevestigt hoe belangrijk dit soort beleidsbeslissingen zijn).

De minister herhaalt het voorbeeld van de overzending van een proces-verbaal van het ene naar het andere arrondissement. Volgens hem moet de procedure of de mogelijkheid om met een bepaalde vorm van autonomie te werken niet te zeer aan regels onderworpen worden. Anderzijds verwijst hij naar de verplichting van het college van procureurs-generaal om het Parlement jaarlijks een rapport voor te leggen waarin hun prioriteiten en hun werkzaamheden besproken kunnen worden. Het Parlement beschikt dus altijd over de wettelijke mogelijkheid om kritiek uit te oefenen op de beslissingen genomen ter uitvoering van deze wet. Er is dus een democratische controle.

existent entre la direction et l'autorité du procureur ou du magistrat, et une liberté suffisante des services de police. Cette liberté est toutefois contrôlée; elle est toujours relative et sujette à révision, et elle peut être annihilée par une décision individuelle d'un procureur ou d'un magistrat. La responsabilité finale incombe toujours au magistrat. Le ministre plaide pour que l'on continue à placer les choses dans cette optique, parce qu'il s'agit en fait de la confirmation d'une pratique qui est appliquée avec succès en plusieurs endroits. Cette façon d'aborder de nouvelles formes de criminalité lui semble saine et il convient dès lors de l'encourager. Il ne pense pas que cela puisse engendrer l'arbitraire ou des excès antidémocratiques. L'autonomie en question reste une autonomie relative et contrôlée, dont bénéficient certains services de police et qui ne nuit en rien au rôle dirigeant et à l'autorité du procureur du Roi.

Le professeur Franchimont précise que la commission pour le droit de la procédure pénale avait pour double but, d'une part, d'affirmer la direction du procureur du Roi sur l'information, mais, d'autre part, de respecter une certaine autonomie des polices, notamment pour empêcher un encombrement au niveau de l'information du parquet. Il n'est pas nécessaire de retourner au parquet lorsqu'un procès verbal doit avoir une suite dans un autre arrondissement. Ce rapport autonomie/responsabilité doit être maintenu, même s'il paraît contradictoire et s'il doit être complété par après.

Un membre est également d'avis qu'une certaine autonomie doit être accordée pour les raisons évoquées. Il faut toutefois le faire dans un cadre suffisamment important qui nécessite un minimum de discussions de type politique. Les directives lui semblent devoir être prises sur base d'un arrêté royal conformément aux articles 143*bis* et *ter*, délibéré en conseil des ministres (l'amendement nº 61 consacre l'importance de ce type de décisions politiques).

Le ministre reprend l'exemple du transfert d'un procès-verbal d'un arrondissement à un autre arrondissement. Il lui semble que la procédure ou la possibilité de créer une certaine autonomie ne doit pas être trop formalisée. D'autre part, il se réfère à l'obligation du collège des procureurs généraux de présenter un rapport annuel devant le Parlement, où leurs priorités et leurs activités peuvent être discutées. Le Parlement aura donc toujours la possibilité légale d'être critique envers les décisions prises en application de cette législation. Il existe donc un contrôle démocratique.

Een lid is van oordeel dat men de zaken best omkeert, dat men dus eerst de wijze waarop de politiediensten werken, bepaalt, en slechts in tweede orde bepaalt dat het opsporingsonderzoek wordt gevoerd onder leiding en gezag van de procureur des Konings. Aldus gesteld lijkt het hem duidelijker dat de autonomie, zoals bepaald in de richtlijn, niets afdoet aan het gezag en de leiding van de procureur des Konings.

Tevens vraagt dit lid verduidelijking over de woorden «zij dragen hiervoor de verantwoordelijkheid». In de Kamer stelde men immers dat deze verantwoordelijkheid geen strafrechtelijke, noch burgerrechtelijke verantwoordelijkheid is. Wat dekt deze terminologie dan wel? Hij heeft de indruk dat de verantwoordelijkheid tuchtrechtelijk is. Aldus vraagt hij duidelijk bevestiging van het feit dat «hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid» mogelijk aanleiding kan zijn tot een tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid.

De minister bevestigt dit. Het begrip verantwoordelijkheid is erin gekomen vanuit de positieve gedrevenheid dat de procureur inderdaad verantwoordelijk is, dat hij de leiding en het gezag heeft, en dat hij de instructies kan geven. Hij heeft immers de eindverantwoordelijkheid. Tegenover deze positieve motivatie die aan de basis ligt van deze invoeging, rijst de vraag naar de consequenties. Als aangetoond kan worden dat de verantwoordelijkheid niet wordt opgenomen, of als de verantwoordelijkheid verkeerd wordt opgenomen, moet een reactie mogelijk zijn. De minister is immers van oordeel dat deze reactie eerder van interne aard en disciplinaire aard is dan van civielrechtelijke of strafrechtelijke aard. De mogelijke limiet moet een disciplinaire sanctie zijn, in geval men bewijst dat er fouten of omissie zijn in het beleid.

Professor Franchimont is van oordeel dat het eerder om een operationele verantwoordelijkheid gaat. Die brengt niet noodzakelijk ook een tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid mee.

Een lid is van oordeel dat de verantwoordelijkheid van degene die een bevoegdheid uitoefent, evident is. De misvatting kan ontstaan wanneer men deze verantwoordelijkheid uitdrukkelijk toevoegt, terwijl dit niet het geval is in de andere artikelen over de bevoegdheid van magistraten.

Met betrekking tot het subamendement nr. 131 van mevrouw Milquet herhaalt de minister dat het algemeen kader binnen hetwelk de politiediensten autonoom kunnen optreden, in de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt kan worden vastgelegd.

Met de voorgestelde tekst zal het parket een politiedienst niet meer met een dossier belasten zonder dat die systematisch naar het parket moet verwijzen.

Spreker vreest echter dat dit verwarring zal veroorzaken in de verhoudingen tussen het parket en de

Un commissaire estime qu'il serait préférable d'inverser les choses, c'est-à-dire de déterminer d'abord de quelle façon les services de police fonctionnent, et de prévoir ensuite que l'information se réalise sous la direction et l'autorité du procureur du Roi. Il apparaîtrait ainsi plus clairement que l'autonomie au sens où l'entend la directive ne préjudicie en rien à l'autorité et à la direction du procureur du Roi.

L'intervenant demande également des éclaircissements au sujet des mots «Ils en assument la responsabilité». À la Chambre, on a dit que cette responsabilité n'était ni pénale, ni civile. Quelle est dès lors la portée de cette disposition? À son avis, cette responsabilité est d'ordre disciplinaire. Il demande donc que l'on confirme clairement que le fait d'«assumer la responsabilité» est susceptible de déboucher sur une sanction disciplinaire.

Le ministre confirme ce point de vue. La notion de responsabilité a été insérée en partant du postulat positif que le procureur est effectivement responsable, qu'il a la direction et l'autorité et qu'il peut donner les instructions, car c'est lui qui assume la responsabilité finale. Face à la motivation positive, qui sous-tend cette insertion, se pose la question des conséquences. Si on peut démontrer que la responsabilité n'est pas assumée ou qu'elle l'est mal, une réaction doit être possible. Et le ministre considère en effet que cette réaction est d'ordre interne et disciplinaire plutôt que d'ordre civil ou pénal. À la limite, on doit pouvoir prendre une sanction disciplinaire, s'il est établi qu'il y a eu faute ou omission dans la politique suivie.

Le professeur Franchimont pense qu'il s'agit plutôt d'une responsabilité opérationnelle. Ce qui n'implique pas nécessairement une responsabilité disciplinaire.

Un membre est d'avis que la responsabilité de celui qui exerce un pouvoir va de soi. L'erreur n'est possible que si on ajoute formellement cette responsabilité, alors que ce n'est pas le cas aux articles relatifs à la compétence des magistrats.

En ce qui concerne le sous-amendement nº 131 de Mme Milquet, le ministre répète que le cadre général dans lequel les services de police peuvent agir de manière autonome peut être fixé dans la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police.

En application du texte proposé, le parquet ne chargera plus un service de police d'un dossier sans que ce service ne doive en référer systématiquement au parquet.

L'intervenant craint toutefois que cela ne sème la confusion dans les relations entre le parquet et les

politiediensten. De door het amendement voorgestelde tekst beperkt aanzienlijk de autonomie van de parketten ten opzichte van de politiediensten, hoewel eerstgenoemden de leiding van het opsporingsonderzoek hebben.

Professor Franchimont verklaart dat de in het amendement vervatte opvatting vanuit principieel oogpunt correct is, maar de praktijk weinig soepelheid laat.

Volgens de Commissie strafprocesrecht volstond het dat de wijze waarop en de modaliteiten volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, werden vastgelegd door richtlijnen overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Spreker verkiest in elk geval de formule van het koninklijk besluit dan die van de wet die volgens hem te rigide is.

Professor Bosly is de mening toegedaan dat een wetsbepaling toch een aantal aanwijzingen zou kunnen bevatten betreffende het autonoom optreden van de politiediensten. Om welke misdrijven kan het gaan? Gaat de autonomie zover dat de politiedienst ook bepaalt welke gevolgen aan het onderzoek moeten worden gegeven? Op grond van welke criteria? Welke basisregels moeten bij het autonoom optreden in acht worden genomen?

De auteur van het amendement blijft op het standpunt staan dat de krijtlijnen binnen welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, bij wet moeten worden getrokken. De vaststelling van de basisbeginselen kan dus niet aan de parketten worden overgelaten.

Een lid sluit zich daarbij aan.

Een ander lid merkt op dat het college van procureurs-generaal krachtens artikel 143*bis*, § 7, van het Gerechtelijk Wetboek jaarlijks een activiteitenverslag onder andere over de richtlijnen moet uitbrengen aan de minister van Justitie die het op zijn beurt meedeelt aan het Parlement. Dat is niet noodzakelijk het geval voor de toepassing van een koninklijk besluit.

De tekst van het voorgestelde artikel 28*bis*, §§ 1 en 2, door de commissieleden aangenomen in eerste lezing, luidt als volgt:

Art. 5

In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk IV van boek I een afdeling 1*bis* ingevoegd, die de artikelen 28*bis* tot 28*septies* bevat, luidend als volgt:

« Afdeling 1*bis*

Het opsporingsonderzoek

Art. 28*bis*. — § 1. Het opsporingsonderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de mis-

services de police. Le texte proposé par l'amendement limite considérablement l'autonomie des parquets à l'égard des services de police, bien que les premiers cités aient la direction de l'information.

Le professeur Franchimont déclare que la conception qui inspire l'amendement est correcte dans son principe, mais qu'en pratique, il n'autorise guère de souplesse.

Selon la Commission pour le droit de la procédure pénale, il suffisait que la façon et les modalités selon lesquelles les services de police peuvent agir de manière autonome soient fixées dans des directives prises conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire.

L'intervénant préfère en tout cas la formule de l'arrêté royal à celle de la loi, qui est trop rigide à ses yeux.

Le professeur Bosly considère qu'une disposition légale pourrait quand même prévoir un certain nombre d'indications concernant l'action autonome des services de police. De quelles infractions peut-il s'agir? L'autonomie implique-t-elle que le service de police pourra déterminer également les suites à réserver à la recherche? En fonction de quels critères? Quelles règles de base doit-on observer dans l'action autonome?

L'auteur de l'amendement maintient son point de vue selon lequel les limites dans lesquelles les services de police peuvent agir de manière autonome doivent être tracées par la loi. La détermination des principes fondamentaux ne peut donc pas être laissée aux parquets.

Un autre membre abonde dans le même sens.

Un autre membre fait encore observer qu'en vertu de l'article 143*bis*, § 7, du Code judiciaire, le collège des procureurs généraux doit transmettre chaque année un rapport d'activité concernant notamment les directives, au ministre de la Justice, qui le communique à son tour au Parlement. Ce n'est pas nécessairement le cas pour l'application d'un arrêté royal.

Le texte proposé de l'article 28*bis*, §§ 1er et 2, tel qu'il a été adopté en première lecture par les commissaires, est le suivant:

Art. 5

Il est inséré dans le même Code, au chapitre IV du livre premier, une section 1er*bis* comprenant les articles 28*bis* à 28*septies* et rédigée comme suit:

« Section 1er*bis*

De l'information

Art. 28*bis*. — § 1er. L'information est l'ensemble des actes destinés à rechercher les infractions, leurs

drijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.

[Tweede lid over de proactieve recherche: zie § 2]

Onverminderd hetgeen bepaald in het vorige lid, wordt het (opsporingsonderzoek) gevoerd onder de leiding en het gezag van de bevoegde procureur des Konings. [...] Hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.

De algemene beginselen volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden vastgesteld bij wet en volgens de bijzondere regels vastgesteld bij richtlijn genomen overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Alternatief 1

§ 2. Het opsporingsonderzoek strekt zich uit over de proactieve recherche. Hieronder wordt verstaan, met het doel te komen tot het vervolgen van daders van misdrijven, het opsporen, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen op grond van een redelijk vermoeden van te plegen of reeds gepleegde maar nog niet aan het licht gebrachte strafbare feiten, en die worden of zouden worden begaan in het kader van een criminele organisatie of misdaden of wanbedrijven zoals bedoeld in artikel 90*ter*, §§ 2, 3 en 4, uitmaken of zouden uitmaken. Voor het opstarten van een proactieve recherche, is de voorafgaande toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur of de nationaal magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist, onverminderd de naleving van de specifieke wettelijke bepalingen die de bijzondere opsporingstechnieken regelen.

Alternatief 2

§ 2. Het opsporingsonderzoek strekt zich uit tot de proactieve recherche. Hieronder wordt verstaan het opsporen, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen die betrekking hebben op feiten te aanzien waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat zij zullen worden gepleegd of op feiten die nog niet bekend zijn maar ten aanzien waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat zij gepleegd zijn, en die, gezien hun aard of gezien het feit dat zij worden begaan in het kader van een criminele organisatie, een ernstige schending van de wet opleveren. De proactieve recherche heeft uitsluitend tot doel te komen tot de vervolging van daders van misdrijven. De bijzondere opsporingstechnieken kunnen enkel worden aangewend mits de specifieke bepalingen terzake worden neergelegd. Voor het opstarten van een proactieve recherche is de formele, schriftelijke en

auteurs et les preuves, et à rassembler les éléments utiles à l'exercice de l'action publique.

[Deuxième alinéa relatif à la recherche proactive: voir § 2]

Sans préjudice de ce qui est prévu à l'alinéa précédent, elle (l'information) s'exerce sous la direction et l'autorité du procureur du Roi compétent. [...] Il en assume la reponsabilité.

Les principes généraux selon lesquels les services de police peuvent agir de manière autonome sont établis par la loi et selon les modalités particulières fixées par des directives prises conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire.

Alternative 1

§ 2. L'information s'étend à l'enquête proactive. Celle-ci, dans le but de permettre la poursuite d'auteurs d'infractions, consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations sur la base d'une suspicion raisonnable que des faits punissables vont être commis ou ont été commis mais ne sont pas encore connus, et qui sont ou seraient commis dans le cadre d'une organisation criminelle ou constituent ou constitueraient un crime ou un délit tel que visé à l'article 99*ter*, §§ 2, 3 et 4. Pour entamer une enquête proactive, l'autorisation préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail ou du magistrat national, dans le cadre de leur compétence respective, est requise, sans préjudice du respect des dispositions légales spécifiques réglant les techniques particulières de recherche.

Alternative 2

§ 2. L'information s'étend à l'enquête proactive. Celle-ci consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations relatives à des faits à propos desquels il existe une suspicion raisonnable qu'ils vont être commis ou relatives à des faits qui ne sont pas encore connus mais à propos desquels il existe une suspicion raisonnable qu'ils ont été commis, et qui, en raison de leur nature ou du fait qu'ils sont commis au sein d'une organisation criminelle, constituent une atteinte grave à la loi. L'enquête proactive a pour seul but de permettre la poursuite des auteurs d'infraction. Les techniques spéciales de recherche ne peuvent être utilisées que dans le respect des dispositions spécifiques en la matière. Pour commencer l'enquête proactive, l'autorisation formelle, écrite et préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail ou du magistrat national,

voorafgaande toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur of de nationale magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist.»

dans la cadre de leur compétence respective, est requise.

Een lid is van oordeel dat de term «onverminderd» hier niet aangewezen is. In samenloop met de invertering van de paragrafen, heeft deze bijvoeging tot gevolg dat de positie van de politie opnieuw wordt versterkt, terwijl het de uiteindelijke bedoeling is dat het onderzoek gebeurt onder leiding en gezag van de procureur des Konings.

Un commissaire estime contre-indiqué d'employer ici le terme «sans préjudice de». Conjugué à l'inversion des paragraphes, cet ajout a pour effet de renforcer à nouveau la position de la police, alors que l'objectif final est de faire en sorte que la recherche se réalise sous la direction et l'autorité du procureur du Roi.

De indiener van het amendement kan zich hierbij aansluiten en stelt voor de term «onverminderd» te vervangen door het woord «ongeacht»/«indépendamment de».

L'auteur de l'amendement se rallie à cette objection et propose de remplacer les mots «sans préjudice de» par les mots «indépendamment de».

Op de voorgestelde § 2 werden, in eerste lezing, twee tegenstrijdige amendementen, met name de nrs. 45 en 143, aangenomen. Aldus dient de commissie een definitieve keuze te maken tussen de twee voorgestelde alternatieven.

Deux amendements contradictoires, portant les n°s 45 et 143, ont été adoptés en première lecture au § 2 proposé. La commission doit donc faire un choix définitif entre les deux variantes proposées.

Een lid verwijst naar de bespreking binnen de onderzoekscommissie naar de georganiseerde criminaliteit, waar duidelijk werd gesteld dat de bijzondere opsporingstechnieken apart zouden moeten geregeld worden, waarbij dan een aantal algemene principes zouden worden bepaald, als proportionaliteit, subsidiariteit, legaliteit en legitimiteit. Daar zou dan ook worden verwezen naar specifieke delicten, en niet naar brede definities, om te vermijden dat men de speciale politietechnieken voor alles zou gebruiken en opdat de speciale technieken anderzijds ook zouden kunnen worden toegepast voor delicten die niet noodzakelijkerwijze behoren tot de definitie van de georganiseerde criminaliteit. Aldus dient te worden gekozen voor alternatief 1.

Un commissaire renvoie à la discussion qui a eu lieu au sein de la commission d'enquête sur la criminalité organisée, où on a dit clairement que les techniques spéciales de recherche devraient être réglées séparément, et que l'on arrêterait un certain nombre de principes généraux tels que la proportionnalité, la subsidiarité, la légalité et la légitimité. À cette occasion, on ferait aussi référence à des délits spécifiques et non à de larges définitions, pour éviter que les techniques spéciales de police ne servent à tous les usages et pour que, d'autre part, elles puissent également s'appliquer à des délits ne répondant pas nécessairement à la définition de la criminalité organisée. Il faut donc choisir la variante 1.

De minister verklaart dat de belangrijkste doelstelling van de tekst het legaliseren van de proactieve recherche is. Hij meent dat, als de regering een precieze regeling wil uitwerken in verband met de proactieve recherche, een voorafgaande globale evaluatie van het fenomeen nodig is, die verder gaat dan de inhoud van dit artikel (zie opdracht aan prof. Bosly). De in het eerste alternatief voorgestelde formule voldoet volgens hem niet omdat zij de proactieve recherche beperkt tot de misdrijven bedoeld in artikel 90*ter*, §§ 2, 3 en 4, en de misdrijven gepleegd in het kader van een criminele organisatie. Dit leidt tot rechtsonzekerheid aangezien het erg moeilijk is om van bij de aanvang in te schatten of een misdrijf al dan niet onder artikel 90*ter* zal vallen.

Le ministre précise que l'objectif essentiel de ce texte était de légaliser les enquêtes proactives. Si le Gouvernement souhaite maintenant réglementer les enquêtes proactives de manière précise, il est d'avis que ceci nécessite une réflexion globale, au-delà des termes de cet article (voir mission donnée au professeur Bosly). La formule proposée à l'alternative 1 ne lui semble pas convenir dans la mesure où elle limite les enquêtes proactives aux infractions visées à l'article 90*ter*, §§ 2, 3 et 4 et aux infractions commises dans le cadre d'une organisation criminelle. Ceci crée également une insécurité juridique, vu qu'il est extrêmement difficile de prévoir, dès le début, si l'infraction rentrera dans le cadre de l'article 90*ter*.

Een lid onderlijnt dat hij het op het eerste gezicht eveneens wenselijk achtte de verwijzing naar de proactieve fase te schrappen, omdat hier enkel een embryonale regeling zou worden ingevoerd, zonder verdere precisering van de technieken. Nochtans is hij van oordeel dat het van belang is dat de regering rekening houdt met de aanbevelingen van de onderzoekscommissie naar de georganiseerde criminaliteit in Belgie.

In het licht van de bevindingen van deze onderzoekscommissie, blijkt dat het eerste alternatief het best beantwoordt aan de bezorgdheden, namelijk dat men niet in een situatie terechtkomt waar ieder potentieel delict met een proactief onderzoek kan bestreden worden.

De moeilijkheid van oorspronkelijke kwalificatie, aangehaald door de regering, bestaat ook voor de telefoontap. De oorspronkelijke kwalificatie is trouwens een bijkomende waarborg, zoniet staat de deur open voor elk proactief onderzoek en wordt hierdoor een zeer ruime bevoegdheid gegeven aan de gerechtelijke overheid en de politie om bijzondere technieken te gebruiken.

Het lid behoudt het standpunt dat reglementaire bepalingen op zichzelf niet voldoende zijn, omdat circulaires die niet toegankelijk zijn voor het publiek geen juridische basis kunnen zijn voor bijzondere technieken (zie arrest Malone van het Europees Hof voor de Mensenrechten over de telefoontap - 1978).

Een lid sluit zich hierbij aan. Hij benadrukt evenwel dat de voorgestelde bepaling verwijst naar de term «criminele organisatie» die nog niet in een wet is gedefinieerd. Daarnaast wil hij weten of de voorafgaande toestemming van de procureur des Konings een schriftelijke toestemming is.

Een lid antwoordt dat de toestemming bewezen moet kunnen worden, wat betekent dat er een apostille, dus een geschreven tekst, moet zijn.

Wat betreft het gebrek aan wettelijke omschrijving van de «criminele organisatie», suggereert hij de woorden «zoals gedefinieerd door de wet» in te voegen.

De opdracht die werd gegeven aan professor Bosly en de rechtspraak van het Europees Hof voor de rechten van de mens wordt opgevangen door de laatste zin van § 1, namelijk «onverminderd de naleving van de specifieke wettelijke bepalingen die de bijzondere opsporingstechnieken regelen».

De minister preciseert dat de definitie bedoeld wordt zoals ze is opgenomen in het wetsontwerp op de criminele organisaties. Hij vraagt niet uit het oog te verliezen dat het proactief onderzoek thans reeds bestaat en geregeld wordt door circulaires. De regering is van mening dat die toestand geen voldoening schenkt en bereidt daarom hierover een wetsontwerp

Un membre souligne qu'il avait lui aussi jugé, à première vue, qu'il était souhaitable de supprimer la référence à la phase proactive, parce que l'on ne prévoyait que l'instauration d'un règlement embryonnaire, sans parler des techniques utilisables. Il estime cependant qu'il importe que le Gouvernement tienne compte des recommandations de la commission parlementaire chargée d'enquêter sur la criminalité organisée en Belgique.

Il ressort des conclusions de cette commission que c'est la première solution qui répond le mieux aux préoccupations, à savoir celle qui veut que l'on évite de créer une situation dans laquelle on pourrait prévenir tout délit potentiel par le biais de la recherche proactive.

Le problème de la qualification initiale qui a été évoqué par le Gouvernement se pose également en ce qui concerne les écoutes téléphoniques. La qualification initiale est d'ailleurs une garantie supplémentaire. Sans elle, on ouvrirait la porte à toutes sortes d'enquêtes pro-actives et l'on accorderait, en fait, à l'autorité judiciaire et à la police, une compétence très large pour utiliser les techniques particulières.

Le membre reste d'avis que les dispositions réglementaires ne suffisent pas en soi étant donné que l'on ne peut pas utiliser des circulaires qui ne sont pas accessibles au public comme base juridique pour les techniques particulières (cf. arrêt Malone de la Cour européenne des droits de l'homme relatif aux écoutes téléphoniques - 1978).

Un membre se rallie à ces propos. Il souligne cependant que la disposition proposée fait référence au terme «organisation criminelle», alors que cette notion n'est pas encore définie par la loi. En second lieu, il demande si l'autorisation préalable du procureur du Roi est une autorisation écrite.

Un membre répond que l'autorisation doit être prouvée, ce qui implique une apostille, donc un texte écrit.

En ce qui concerne l'absence d'une définition légale de la «criminalité organisée», il propose d'insérer les mots «telle que définie par la loi».

La dernière phrase du § 1er, à savoir «sans préjudice du respect des dispositons légales spécifiques réglant les techniques particulières de recherche» tient compte, et de la mission donnée au professeur Bosly, et de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme.

Le ministre précise que la définition, telle que reprise au projet de loi sur les organisations criminelles, est visée. Il demande de ne pas perdre de vue que les enquêtes pro-actives existent actuellement et qu'elles sont placées sous un régime de circulaires. Le Gouvernement estime que cette situation n'est pas satisfaisante et prépare donc un projet de loi à cet

voor. De bijzondere methoden worden thans getoetst aan de rechtspraak van de rechtbanken, die oordelen of ze worden toegepast met inachtneming van de wet en de rechtsbeginselen. Men moet op die manier kunnen blijven voortwerken tot er een wetgeving is.

Professor Franchimont merkt op dat de meeste criminele organisaties «verenigingen van boosdoeners» zijn. De artikelen 322 en 323 van het Strafwetboek over bendevorming worden uitdrukkelijk genoemd in artikel 90*ter*, § 4, van het Wetboek van Strafvordering.

Verschillende commissieleden antwoorden dat er een structureel verschil bestaat tussen de vereniging van boosdoeners en de criminele organisaties.

De commissie is het eens om alternatief 2 te laten vallen. Zij raakt het ook eens over de specificatie die door de h. Franchimont gegeven wordt en volgens welke de proportionaliteits- en subsidiariteitsbeginselen zullen worden opgenomen in het latere ontwerp «Franchimont II.»

Wat betreft de voorgestelde invoegingen («voorafgaand en schriftelijke» en «zoals door de wet bepaald») wordt door de heer Erdman een amendement ingediend, (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 158) luidend:

«In het voorgestelde artikel 28bis, § 1, tussen de woorden «een criminele organisatie» en de woorden «waarin ze worden begaan» invoegen de woorden, «zoals door de wet bepaald,» en de woorden «de voorafgaande toestemming» vervangen door de woorden «de voorafgaande schriftelijke toestemming».

Tenslotte, en om de leesbaarheid van de tekst van het voorgestelde artikel 28*bis* te bevorderen, wordt een globaal amendement ingediend, ter herschrijving van artikel 5 (*cf. infra*, Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 159 van de heren Erdman en Desmedt).

1.2. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 28bis, § 1

Het amendement nr. 50 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt verworpen met 7 tegen 2 stemmen.

Het amendement nr. 67 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het amendement nr. 52 van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne wordt verworpen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 61 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt verworpen met 5 tegen 2 stemmen bij 2 onthoudingen.

égard. À l'heure actuelle, les techniques spéciales sont soumises à la jurisprudence des tribunaux, qui décident si elles sont appliquées dans le cadre du respect de la loi et des principes du droit. Il faut pouvoir continuer à travailler de cette manière jusqu'au moment où une législation sera adoptée.

Le professeur Franchimont fait remarquer que la plupart des organisations criminelles sont des associations de malfaiteurs. Les articles 322 et 323 du Code pénal sur l'association de malfaiteurs sont expressément prévus à l'article 90*ter*, § 4, du Code d'instruction criminelle.

Plusieurs commissaires répondent qu'il existe une différence structurelle entre l'association de malfaiteurs et l'organisation criminelle.

La commission s'accorde pour ne pas retenir l'alternative 2. Elle s'accorde également sur la spécification, donnée par M. Franchimont, que les principes de proportionalité et de subsidiarité seront retenus dans le projet ultérieur, dit «Franchimont-II».

En ce qui concerne les insertions proposées («écrite et préalable» et «telle que définie par la loi»), M. Erdman dépose un amendement (Doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 158) rédigé comme suit:

«À l'article 28bis, § 1er, proposé, insérer les mots «, telle que définie par la loi,» entre les mots «organisation criminelle» et le mot «constituent» et les mots «écrite et» entre les mots «l'autorisation» et le mot «préalable».

Enfin, l'on dépose, pour améliorer la lisibilité du texte de l'article 28*bis* proposé, un amendement global tendant à récrire l'article 5 (cf. infra, Doc. Sénat, 1-704/5, amendement nº 159 de MM. Erdman et Desmedt).

1.2. Votes sur les amendements déposés à l'article 28bis, § 1er

L'amendement nº 50 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est rejeté par 7 voix contre 2.

Le sous-amendement nº 67 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

L'amendement nº 52 de M. Boutmans et de Mme Dardenne est rejeté par 7 voix et 2 abstentions.

L'amendement nº 61 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est rejeté par 5 voix contre 2 et 2 abstentions.

Het subsidiair amendement nr. 143 van mevrouw Milquet wordt aangenomen met 6 tegen 4 stemmen.

Het amendement nr. 19 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het amendement nr. 20 van de heer Erdman wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 45 van de heer Erdman wordt aangenomen met 6 stemmen bij 3 onthoudingen.

Het subsidiair amendement nr. 73 van de heren Bourgeois en Vandenberghe wordt aangenomen met 9 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 158 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het amendement nr. 68 van de heren Bourgeois en Vandenberghe wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het amendement nr. 44 van de heren Bourgeois en Vandenberghe wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het amendement nr. 65 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt ingetrokken.

Het subamendement nr. 131 van mevrouw Milquet wordt aangenomen met 8 tegen 3 stemmen.

Het amendement nr. 43B van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden. De punten A en C van dit amendement worden ingetrokken.

2. Artikel 28*bis*, § 2

2.1. Bespreking

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 1), luidend:

«Het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 28bis vervangen als volgt:

«De procureur des Konings waakt over de wettigheid van het bewijs en over de goede trouw en de zorgvuldigheid bij het inzamelen ervan. In het bijzonder ziet hij toe op de naleving van de regels die in de volgende paragrafen worden gesteld.»

Verantwoording

De loutere vermelding dat de procureur des Konings moet waken over de wettigheid (niet: wettelijkheid) en de «loyauteit» van de bewijsmiddelen kan niet volstaan. Een bewijsmiddel is overigens nooit loyaal, het gaat om de loyaliteit van de onderzoekers. Belangrijker is evenwel dat aan de procureur des Konings ook richtlijnen worden gegeven waaraan de meest voorkomende bewijsmiddelen dienen te voldoen.

L'amendement subsidiaire nº 143 de Mme Milquet est adopté par 6 voix contre 4.

L'amendement nº 19 de M. Erdman est adopté à l'unanimité par les 11 membres présents.

L'amendement nº 20 de M. Erdman est retiré.

L'amendement nº 45 de M. Erdman est adopté par 6 voix et 3 abstentions.

L'amendement subsidiaire nº 73 de MM. Bourgeois et Vandenberghe est adopté par 9 voix et 1 abstention.

L'amendement nº 158 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement nº 68 de MM. Bourgeois et Vandenberghe est adopté à l'unanimité par les 11 membres présents.

L'amendement nº 44 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est adopté à l'unanimité par les 11 membres présents.

L'amendement nº 65 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est retiré.

Le sous-amendement nº 131 de Mme Milquet est adopté par 8 voix contre 3.

L'amendement nº 43B de M. Erdman est adopté à l'unanimité par les 11 membres présents. Les points A et C de cet amendement sont retirés.

2. Article 28*bis*, § 2

2.1. Discussion

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 1) rédigé comme suit:

«Remplacer le deuxième alinéa du § 2 de l'article 28bis proposé par ce qui suit:

«Le procureur du Roi veille à la légalité des moyens de preuve ainsi qu'à la loyauté et au soin avec lesquels ils sont rassemblés. Il contrôle en particulier le respect des règles prévues aux paragraphes ci-après.»

Justification

Il n'est pas suffisant de prévoir que le procureur du Roi veille à la légalité et à la «loyauté» des moyens de preuve. Un moyen de preuve n'est en effet jamais loyal. L'on vise ici la loyauté des enquêteurs. Il est plus important, cependant, de donner au procureur du Roi des directives auxquelles les moyens de preuve les plus courants doivent répondre.

De indiener verduidelijkt dat dit amendement, benevens een tekstcorrectie, een inleiding uitmaakt, in zoverre dat dit amendement een principe aankondigt welk in de volgende amendementen wordt gedetailleerd (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendementen nrs. 2 tot 18, *cf. infra*).

De indiener is van oordeel dat het niet volstaat te stellen dat de procureur des Konings waakt over de wettigheid van de bewijsmiddelen. Algemene beginselen over de bewijsgaring moeten volgens hem ook in voorliggend ontwerp worden ingeschreven. Hoewel hij zich bewust is van het feit dat de commissie voor het strafprocesrecht de intentie heeft daar in een volgende fase voorstellen over in te dienen, lijkt deze nadere regeling hem dringend en op zijn plaats in voorliggend ontwerp. Inderdaad loopt er momenteel heel veel mis op dit vlak en is er absoluut niets geregeld. Tevens hoort deze regeling hier thuis, omdat het juist de inzameling van bewijzen betreft en de processen-verbaal. Hij beklemtoont dat zijn amendementen dus geenszins de beoordeling van de aangebrachte bewijzen betreffen.

Een lid begrijpt dat het amendement nr. 1 slechts zinnig is als ook de daaropvolgende amendementen van de heer Boutmans worden aangenomen. Deze amendementen strekken ertoe de bewijsgaring op zeer precieze wijze te regelen. Hoewel de voorgestelde gedetailleerde regeling hem zeer positief lijkt, vraag hij zich af of het nuttig is deze in voorliggend ontwerp in te schrijven. Is er geen ander middel om deze regeling elders in de wetgeving of in een richtlijn onder te brengen?

Vervolgens vraagt dit lid welke de precieze draagwijdte is van het woord «loyauteit».

Een ander lid vraagt eveneens wat de juridische draagwijdte is van het begrip «loyauteit». Gaat het om een wens of om een echte verplichting?

Professor Traest verduidelijkt het onderscheid tussen wettelijkheid en loyauteit. Wettelijkheid heeft eerder betrekking op de conformiteit van een bewijsmiddel of de wijze van inzameling ervan met een specifieke wettelijke regel. Loyauteit heeft betrekking op de conformiteit, niet zozeer met specifieke wettelijke regelen, maar met algemene rechtsbeginselen, bijvoorbeeld wanneer het zou gaan om een bewijsmiddel dat zou zijn vergaard door middel van een inbreuk op het zwijgrecht.

Professor Franchimont onderstreept dat dit onderscheid reeds bestaat in de rechtspraak. Hij verwijst naar het voorbeeld dat gegeven werd in de Kamer (Stuk Kamer nr. 857/1 - 96/97, blz. 40): «indien bijvoorbeeld de inspecteurs van de Bijzondere Belastinginspectie enige inschikkelijkheid aan de dag leggen ten aanzien van de van fiscale fraude verdachte persoon in ruil voor zijn bekentenis, dan wenden zij geen «illegale» praktijk aan aangezien een dergelijke handelswijze niet in de wet is voorzien. Nochtans kan

L'auteur précise que, outre la correction du texte qu'il implique, son amendement constitue une introduction dans la mesure où il annonce un principe qui sera détaillé dans les amendements qui suivent (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendements nºs 2 à 18, *cf. infra*).

L'auteur estime qu'il ne suffit pas de poser que le procureur du Roi veille sur la légalité des moyens de preuves. Il estime qu'il faut également inscrire, dans la loi en projet, des principes généraux relatifs à la collecte des preuves. Il n'ignore pas que la commission pour le droit de la procédure pénale a l'intention de déposer des propositions à ce sujet dans une phase ultérieure, mais il lui paraît urgent d'inscrire ici le régime plus détaillé qu'il propose. En effet, l'on rencontre bien des difficultés sur ce plan et la loi en projet n'a absolument rien réglé. Le régime en question est à sa place dans la loi en projet, puisqu'il concerne précisément la collecte des preuves et les procès-verbaux. L'intervenant souligne que ses amendements ne concernent donc absolument pas l'appréciation des preuves avancées.

Un membre en déduit que l'amendement nº 1 n'a de sens que si l'on adopte également les autres amendements de M. Boutmans. Ces amendements tendent à régler de manière précise la façon dont les preuves doivent être collectées. Le régime détaillé proposé dans les amendements lui paraît très positif, mais il se demande s'il est utile de l'inscrire dans la loi en projet. Ne pourrait-on pas l'inscrire dans une autre partie de la législation ou dans une directive?

Enfin, l'intervenant s'interroge à propos de la portée précise du mot «loyauté».

Un autre membre demande également quelle est la portée juridique du terme loyauté. S'agit-il d'un souhait ou d'une véritable obligation?

Le professeur Traest explique quelle est la différence entre «légalité» et «loyauté». La légalité concerne plutôt la conformité d'un moyen de preuve ou de la façon de le recueillir à une règle légale spécifique. La loyauté concerne la conformité, plutôt à des principes généraux du droit, qu'à des règles légales spécifiques, ce qui est important par exemple lorsqu'un moyen de preuve a été recueilli au mépris du droit de garder le silence.

Le professeur Franchimont souligne que cette distinction existe déjà dans la jurisprudence. Il se réfère à l'exemple donné dans les travaux préparatoires (doc. Chambre, nº 857/1 - 96/97, p. 40): «ainsi, par exemple, les inspecteurs de l'I.S.I. qui promettent l'impunité pénale et l'indulgence sur le plan fiscal aux prévenus s'ils avouent les fraudes dont ils sont soupçonnés, n'utilisent pas un moyen «illégal», car cette méthode n'est pas expressément interdite par la loi, mais ils ont recours à un procédé déloyal, contraire

deze transactie als een deloyale handelswijze worden beschouwd aangezien de algemene beginselen van het strafproces en dan met name het recht op verdediging werden miskend (*Cass.*; 13 mei 1986, *Pas.*; 1986, nr. 558, blz. 1107).»

Professor Van den Wyngaert onderstreept dat het eigenlijk gaat om de beginselen van behoorlijke rechtspleging. Vroeger werd aangenomen dat alles wat niet verboden was, mocht. Als er geen verbodsbepaling bestond, kon de politie doen wat ze wou. Nu worden hogere eisen gesteld aan het optreden van politie en parket. Het probleem dat wel zou kunnen rijzen door de invoeging van het begrip loyauteit is dat de pro-actieve technieken worden toegelaten. Mensen in een bepaalde situatie brengen om ze dan op heterdaad te betrappen, is niet loyaal. Indien we die pro-actieve technieken hier ook zouden betrekken, kan men zich de vraag stellen of dat nog onder het algemeen beginsel van loyauteit valt.

Volgens professor Traest is proactieve recherche op zich niet deloyaal en verschilt ze in dat opzicht van provocatie. De eis van loyauteit en de pro-actieve recherche kunnen volgens hem perfect naast elkaar blijven bestaan. Provocatie daarentegen is deloyaal.

Professor Franchimont geeft een ander voorbeeld. Alles wat zich in het dossier van het parket of van de politie bevindt, moet zich ook bevinden in het dossier van de onderzoeksrechter, van de rechter die over de zaak zelf uitspraak doet en van de advocaat. Een deel van het dossier achterhouden is een deloyale handelwijze.

Professor Van den Wyngaert wijst erop dat men zich toch moet hoeden voor een vage term als proactiviteit.

Dat is een algemene term die verschillende technieken dekt waarvan sommige «te goeder trouw» worden toegepast en andere helemaal niet.

Een lid gaat in op het voorbeeld geciteerd door professor Franchimont. Deze stelt dat het past binnen de loyauteit dat alles waarover het openbaar ministerie beschikt in het dossier moet komen. Dit lijkt hem in tegenstrijd met de tot hiertoe geldende regel vastgelegd in verschillende arresten van het Hof van Cassatie waarbij wordt gesteld dat het openbaar ministerie die stukken gebruikt die ze al of niet willen aanwenden in de strafvordering. Bedoelt de heer Franchimont dat het openbaar ministerie, door het invoeren van deze regel van loyauteit, alles wat het bezit moet voorleggen? De onderzoeksrechter onderzoekt «à charge» en «à décharge». Moet het openbaar ministerie noodzakelijkerwijze de elementen «à décharge» ipso facto voorleggen? Indien het openbaar ministerie

aux principes généraux régissant la procédure pénale, notamment le respect des droits de la défense (*Cass.*, 13 mai 1986, *Pas.*, 1986, nº 558, p. 1107).

Le professeur Van den Wyngaert souligne qu'il s'agit en fait des principes d'une bonne administration de la justice. Jadis, l'on admettait que tout ce qui n'était pas interdit était permis. En l'absence d'interdictions, la police pouvait faire ce qu'elle voulait. Actuellement, les interventions de la police et du parquet sont soumises à des exigences plus strictes. En introduisant la notion de loyauté l'on risque de créer un problème du fait que les techniques proactives seraient autorisées. Il n'est pas loyal de placer des personnes dans une situation déterminée pour les surprendre ensuite en flagrant délit. L'on peut se demander si, au cas où l'on ouvrirait la porte à l'utilisation des techniques proactives, en l'espèce, les choses relèveraient encore du principe général de la loyauté.

Selon le professeur Traest, la recherche proactive n'est pas déloyale en soi, ce qui la différencie de la provocation. Il estime que la condition de loyauté et la recherche proactive peuvent parfaitement coexister. La provocation, par contre, est déloyale.

Le professeur Franchimont cite un autre exemple. Tout ce qui se trouve dans le dossier du parquet ou de la police doit également se trouver dans le dossier du juge d'instruction, du juge du fond et de l'avocat. Il est déloyal de retenir une partie du dossier.

La professeur Van den Wyngaert signale qu'il faut également se méfier d'un terme aussi vague que le terme proactivité.

Ce terme est général et couvre différentes techniques dont quelques unes sont loyales, mais d'autres ne le sont pas du tout.

Un membre évoque l'exemple cité par le professeur Franchimont. Selon celui-ci, la loyauté implique que tous les éléments dont le ministère public dispose doivent figurer dans le dossier, ce qui lui semble contraire à la règle qui a été appliquée jusqu'à présent et que divers arrêts de la Cour de cassation ont consacrée, selon laquelle le ministère public utilise les pièces dont il entend ou non faire usage dans la procédure pénale. M. Franchimont veut-il dire que l'instauration de la règle de la loyauté obligerait le ministère public à produire tout ce qu'il détient? Le juge d'instruction instruit à charge et à décharge. Le ministère public doit-il nécessairement produire ipso facto les éléments à décharge? Au cas où le ministère public serait effectivement tenu de verser au dossier

inderdaad gehouden is alle elementen waarover het beschikt in het dossier te brengen, zit men in een geheel andere context.

Vervolgens laat dit lid opmerken dat de draagwijdte van het woord «waakt» niet duidelijk is. Is dat wishful thinking, «guidance», zonder enige sanctie, zonder mogelijkheid van verhaal of kadert dat in een algemeen recht van verdediging?

Een lid sluit aan bij de opmerking van mevrouw Van den Wyngaert, met name dat bepaalde technieken van proactieve recherche deloyaal zouden zijn.

Men moet dus verduidelijken wat men precies bedoelt met proactieve recherche. Indien deloyale proactieve opsporingstechnieken worden toegestaan dan dreigt de procureur des Konings zich in een onmogelijke positie te bevinden aangezien hij er zou moeten op toezien dat die deloyale opsporingsmethoden niet worden toegepast. Proactieve recherche, «goede trouw» en de bestraffing van een eventuele deloyale handelwijze moeten dus nader gepreciseerd worden. Het achterhouden van informatie door de procureur des Konings is een mogelijk voorbeeld van een eventuele deloyale handelwijze. Hij is van mening dat de woorden «waakt over» automatisch een verplichting inhouden.

Een ander lid verklaart zich akkoord met het beginsel van de loyauteit van de bewijsmiddelen. Dat is eigenlijk de vertaling, ten aanzien van de bewijsmiddelen, van het recht op een eerlijk proces; men kan immers perfect een oneerlijk proces hebben met een volledig wettelijke procedure. Hij verwijst naar het begrip goede trouw; men kan ook een formeel wettelijk uitgevoerde overeenkomst hebben die niet te goeder trouw wordt uitgevoerd.

Wat betreft de proactieve fase of de bijzondere opsporingstechnieken, verwijst hij naar het verslag «hervorming van het strafprocesrecht», blz. 73, met betrekking tot de plicht van de onderzoeksrechter om te waken over de loyauteit van de bewijsmiddelen; met loyauteit wordt bedoeld dat de bewijsmiddelen moeten zijn verkregen met respect voor het recht van verdediging. Volgens dit lid is dit juist, maar niet uitputtend. Dit is vooral van belang wanneer de bewijsmiddelen worden verzameld door verschillende politiediensten die gebruik maken van bijzondere opsporingstechnieken. Hij is van oordeel dat er een wettelijke regeling moet komen voor de opsporingstechnieken en dat men het gebrek aan wettelijke regeling van opsporingstechnieken niet kan opvangen via de toepassing van het begrip loyauteit; anderzijds is hij er wel van overtuigd dat het begrip loyauteit, wanneer men staat voor de noodzaak bijzondere opsporingstechnieken te gebruiken bij bijvoorbeeld georganiseerde criminaliteit, op een andere wijze wordt geïnterpreteerd dan wanneer men staat voor een gewone overtreding van de wet. Men moet immers

tous les éléments dont il dispose, l'on se trouverait dans un tout autre contexte.

L'intervenant fait ensuite remarquer que la portée du mot «veiller» n'est pas claire. Se trouve-t-on, en l'occurrence, face à un vœu pieux, est-il question d'une guidance et n'y a-t-il pas la moindre sanction, la moindre possibilité de recours, ou le tout s'inscrit-il dans le cadre d'un droit général de la défense?

Un membre souscrit à la remarque de Mme Van den Wyngaert, selon laquelle certaines techniques de recherche proactive sont déloyales.

Il faut donc préciser ce qu'on entend par recherche proactive. Si des techniques de recherche proactive, qui ne sont pas loyales, sont autorisées, le procureur du Roi risque de se trouver dans une situation impossible, puisque, par hypothèse, il devrait veiller à ne pas appliquer ces techniques de recherche proactive déloyales. Il faut donc une précision des recherches proactives, de la loyauté et de la sanction de la déloyauté éventuelle. La rétention d'informations par le procureur du Roi est donnée comme exemple de déloyauté éventuelle. En ce qui concerne la portée du mot «veille», il est d'avis que celui-ci comporte automatiquement une obligation.

Un autre commissaire dit admettre le principe de la loyauté des moyens de preuve. En fait, ce principe implique, en ce qui concerne les moyens de preuve, le droit à un procès équitable, car un procès peut très bien être déloyal, même si la procédure suivie est parfaitement légale. Il renvoie à la notion de bonne foi; un accord peut satisfaire aux conditions légales formelles, même s'il n'est pas exécuté de bonne foi.

En ce qui concerne la phase proactive ou les techniques spéciales de recherche, il renvoie au rapport «réforme de la procédure pénale», p. 73, à propos de l'obligation, pour le juge d'instruction, de veiller à la loyauté des moyens de preuve, de veiller à ce que l'on ait recueilli les moyens de preuve dans le respect des droits de la défense. Selon l'intervenant, cette définition est exacte, mais pas exhaustive. C'est important surtout lorsque les moyens de preuve sont rassemblés par divers services de police qui utilisent des techniques spéciales de recherche. Il estime qu'une réglementation légale relative aux techniques de recherche s'impose et que l'on ne peut pas remédier à l'absence de réglementation légale relative aux techniques de recherche par l'application de la notion de loyauté; il n'en est pas moins convaincu que la notion de loyauté doit être interprétée différemment selon que l'on se trouve devant la nécessité d'utiliser des techniques spéciales de recherche, par exemple, dans un cas de criminalité organisée, ou en présence d'une infraction ordinaire à la loi. Il faut en effet tenir compte de la brutalité et de la nature du danger que représente ce

rekening houden met de brutaliteit en de aard van het gevaar van hetgeen men bestrijdt. Loyauteit drukt aldus ook een vereiste van toetsing op het terrein uit; bij georganiseerde criminaliteit vervalt de loyauteit niet, maar dient deze in een ander perspectief te worden geïnterpreteerd.

Professor Franchimont verduidelijkt dat het ontwerp vooral betrekking heeft op de onderzoeksrechter, die moet waken over de wettelijkheid en de loyauteit van de voorgelegde bewijsmiddelen; het was trouwens ook een onderdeel van het ruimere concept van het ambt van onderzoeksrechter. In de Kamer werd gevraagd deze verwijzing naar de loyauteit ook toe te voegen voor de procureur des Konings.

Wat het probleem van de sanctie betreft, verklaart de heer Franchimont dat het woord «waakt» een controle impliceert, die meer een verplichting van het ambt is dan een grond van nietigheid.

Wat de proactieve recherche betreft, herinnert hij aan het beginsel van de wettelijkheid en de loyauteit. Als men wil voorzien in een uitzondering voor de proactieve recherche, moet die in een wet worden vastgesteld.

Zoals de zaken er nu voorstaan, meent hij dat de loyauteit gewaarborgd moet zijn, zelfs voor de proactieve recherche en onder voorbehoud van de aan de minister voorgelegde ontwerpteksten.

Professor Traest voegt eraan toe dat de proactieve recherche volgens de ontworpen tekst zeer duidelijk deel uitmaakt van het opsporingsonderzoek. De eis van loyauteit heeft aldus duidelijk voorrang op de pro-actieve recherche en de procureur des Konings moet nu ook waken over de loyauteit binnen de proactieve recherche.

Wat betreft de mededeling of het achterhouden van stukken door het openbaar ministerie, lijkt het hem niet aanvaardbaar dat een magistraat van het openbaar ministerie wetens willens stukken zou achterhouden die zouden pleiten in het voordeel van de beklaagde. Hij is persoonlijk van mening dat dit niet loyaal is, temeer daar de wetgeving de laatste jaren ook duidelijk toont dat men ook van het openbaar ministerie een soort van semi-jurisdictionele rol verwacht: zie wet omtrent de bemiddeling van strafzaken waarbij de procureur des Konings niet enkel wordt beschouwd als een hardnekkige opposant van de beklaagde, maar als magistraat die als taak heeft een opsporingsonderzoek te voeren, waarbij hij acht moet hebben voor het recht van verdediging en dus voor de elementen die hij zou ontdekken er die in het voordeel van de beklaagde pleiten.

Een lid meent dat dit een zeer belangrijk debat is; de inhoud van het woord loyauteit moet nader worden gedefinieerd.

que l'on combat. La notion de loyauté implique une condition de contrôle sur le terrain: dans un cas de criminalité organisée, cette notion ne devient pas sans objet, mais elle doit être interprétée dans une autre perspective.

Le professeur Franchimont précise que le projet visait surtout le juge d'instruction, qui devait veiller à la légalité et à la loyauté des moyens de preuve présentés; cela faisait d'ailleurs partie de la notion plus large du juge d'instruction. À la Chambre, on a demandé d'ajouter cette référence à la loyauté également pour le procureur du Roi.

En ce qui concerne le problème de la sanction, M. Franchimont explique que le mot «veille» implique qu'il y a un contrôle, qui est plutôt une obligation de la fonction qu'une cause de nullité.

En ce qui concerne la recherche proactive, il rappelle le principe de la volonté de légalité et de loyauté. Si une exception est souhaitée dans la recherche proactive ou autrement, la loi doit la déterminer.

Dans l'état actuel des choses, il estime que, même pour la recherche proactive et sous réserve des projets de textes qui sont soumis au ministre, la loyauté doit être respectée.

Le professeur Traest ajoute qu'en vertu du texte du projet, la recherche proactive fait très clairement partie de l'information. La condition de loyauté prend donc manifestement le pas sur la recherche proactive et le procureur du Roi doit à présent veiller aussi à ce que la recherche proactive respecte la loyauté.

En ce qui concerne la communication ou la rétention de pièces par le ministère public, il ne lui semble pas acceptable qu'un magistrat du ministère public retienne sciemment des pièces qui seraient favorables au prévenu. Personnellement, il estime que ce n'est pas loyal, d'autant plus que la législation de ces dernières années montre clairement que l'on attend du ministère public également qu'il assume un rôle semi-juridictionnel: voir la loi relative à la médiation pénale, qui ne considère pas seulement le procureur du Roi comme un adversaire acharné du prévenu, mais aussi comme un magistrat chargé de mener une information, pour laquelle il doit tenir compte des droits de la défense et, partant, des éléments favorables au prévenu qu'il viendrait à découvrir.

Un membre est d'avis que ceci constitue un débat très important; il faut préciser davantage le contenu du mot loyauté.

Professor Traest is van oordeel dat het voornamelijk aan de rechtspraak is inhoud te geven aan dit begrip (*cf.* redelijke termijn).

Professor Van den Wyngaert sluit zich aan bij de opmerkingen van de heer Traest.

Wat betreft de mededeling van stukken, onderstreept zij dat het onderzoek, anders dan in de common law, «à charge en à décharge» moet gebeuren. de objectieve waarheid moet worden onderzocht. Er is trouwens rechtspraak voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (Edward/VK) waaruit blijkt dat de vervolgende partij alle informatie die zij heeft, ook de ontlastende informatie, moet meedelen. De vraag is wanneer; moet dit tijdens het vooronderzoek, of op het moment van het afsluiten van het onderzoek? De rechtspraak in Straatsburg is van oordeel dat dit moet gebeuren op het ogenblik van het sluiten van het onderzoek.

Ten tweede is zij het eens met de heer Traest dat voorliggende tekst inhoudt dat de deloyale proactieve opsporingstechnieken worden verboden. Is dit wel de bedoeling? Wil men de hele problematiek van het gebruik van undercover agenten buiten de wet stellen? Dit is een principiële discussie, die moet worden gevoerd. Dit heeft trouwens ook grensoverschrijdende aspecten; inderdaad kunnen buitenlandse agenten, omwille van het Schengen-akkoord, ook observatie doen. In België is provocatie wettelijk verboden, maar in andere landen mag het wel.

Een lid duidt erop dat men zich, door de proactieve fase in te brengen, op glad ijs bevindt, gezien er hiervoor nog geen wettelijke regeling bestaat. Men kan slechts bij benadering invullen wat loyauteit is bij bijzondere opsporingstechnieken.

Een ander lid benadrukt dat er een structurele dubbelzinnigheid is. Een door de wet toegestane opsporingsmethode kan niet deloyaal zijn.

Professor Franchimont is het hiermee eens. Als de bijzondere opsporingsmethoden in de wet zijn gedefinieerd, zijn ze uiteraard wettelijk en kunnen ze dus niet deloyaal zijn. Daarom is het wenselijk deze methoden in een wet te beschrijven veeleer dan in een ministeriële omzendbrief.

Een lid stelt een linguïstische vraag. De woorden wettelijkheid en loyauteit slaan niet op de bewijsmiddelen, maar wel de wijze van het bekomen van de bewijzen, dus op de bewijsverkrijging.

Een ander lid benadrukt dat de term «loyauteit» verder gaat dan de term «wettelijkheid». De term loyauteit houdt een beoordeling in van de manier waarop de wet wordt toegepast en de bewijsmiddelen worden gebruikt.

Le professeur Traest considère qu'il appartient principalement à la jurisprudence de donner un contenu à cette notion (*cf.* délai raisonnable).

La professeur Van den Wyngaert se rallie aux observations de M. Traest.

En ce qui concerne la communication des pièces, elle souligne que contrairement au *common law*, l'instruction doit se faire à charge et à décharge. Il faut rechercher la vérité objective. Il y a d'ailleurs une jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (Edward/RU) d'où il ressort que la partie poursuivante doit communiquer toutes les informations dont elle dispose, y compris les informations à décharge. La question est de savoir quand: pendant l'instruction préparatoire ou au moment de la clôture de l'instruction? Selon la jurisprudence développée à Strasbourg, la communication doit avoir lieu au moment de la clôture de l'instruction.

En second lieu, elle est d'accord avec M. Traest lorsqu'il dit que le texte en discussion interdit implicitement les techniques de recherche proactive déloyales. Est-ce bien là le but poursuivi? Veut-on mettre hors-la-loi toute problématique du recours à des agents «undercover»? Il s'agit d'une discussion de principe, qui doit être menée et qui a d'ailleurs aussi des aspects transfrontaliers: les agents étrangers peuvent eux aussi procéder à des observations en application de l'accord de Schengen. La provocation est interdite en Belgique, mais elle est autorisée dans d'autres pays.

Un commissaire observe qu'en introduisant la phase proactive, on s'aventure sur un terrain glissant, étant donné qu'elle n'est pas ancore soumise à une réglementation légale. On ne peut définir qu'approximativement ce qu'est la loyauté dans le cadre de techniques spéciales de recherche.

Un autre membre souligne qu'il y a une ambiguïté structurelle. Une recherche autorisée par la loi ne peut être déloyale.

Le professeur Franchimont est d'accord. Si les techniques de recherche spécialisées sont définies par la loi, il est évident qu'elles sont légales et qu'elles ne peuvent être déloyales. Il est dès lors préférable de décrire ces techniques dans la loi et non dans une circulaire ministérielle.

Un membre soulève une question d'ordre linguistique. Les mots légalité et loyauté portent non pas sur les preuves, mais sur le mode d'obtention des preuves.

Un autre membre souligne que le terme «loyauté» va au-delà de la «légalité»; il comporte une appréciation de la manière dont on applique la loi, de la manière dont on utilise les moyens de preuve.

Een lid geeft een voorbeeld van bewijs dat wettelijk is, maar niet loyaal. (*Cf.* ondervraging van prins Karel in de zaak Bricmont).

Een senator verwijst naar zijn amendement nr. 1. Degene die het bewijsmiddel inzamelt moet loyaal zijn. Zo is een verhoor houden wettelijk, maar vragen stellen die suggestief zijn en dan in het proces-verbaal die suggestieve vragen niet vermelden, is deloyaal.

En lid onderstreept dat deze hervorming bijzonder belangrijk is voor het parket.

Professor Van den Wyngaert verduidelijkt de reden van de invoeging van de term loyauteit. De magistraat wordt immers verondersteld te handelen vanuit een magistrale functie, in tegenstelling tot de politie. Vanuit die positie heeft men die loyauteitsmonitoringverplichting. Dat is het grote verschil met de common law. Wij hebben een parketmagistraat of een onderzoeksrechter, die moet waken dat de politie geen eenzijdige deloyale trucs opzet. De grote rechterlijke dwalingen in de common law zijn juist te wijten aan deloyaal politieoptreden.

De heer Erdman dient een subamendement in op het amendement nr. 21 van de heer Boutmans (Stuk Senaat, 1-704/2, amendement nr. 71), luidend:

«Het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 28bis vervangen als volgt:

«Hij waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging.»

Hij verduidelijkt het onderscheid tussen de wettelijkheid van de bewijsmiddelen (een analyse van de wettelijke teksten om na te gaan of ze wettelijk zijn) en anderzijds de loyauteit over de wijze waarop de bewijzen worden vergaard. Natuurlijk moet dan ook de tekst die bepaald is voor de onderzoeksrechter (zie artikel 8) op dezelfde wijze worden aangepast.

Een lid vindt het debat over de loyauteit en het opnemen van deze term in de tekst een beetje surrealistisch. Hij vreest dat deze term ofwel weinig echte draagwijdte heeft ofwel aanleiding zal geven tot de meest vergezochte vorderingen. In principe zijn het de politiediensten die eventueel een gebrek aan loyauteit kunnen vertonen. Deze bepaling zal volgens hem in de praktijk weinig of zelfs negatieve gevolgen hebben.

Een ander commissielid bevestigt dat de loyauteit bij het vergaren van informatie of bewijsmiddelen in de eerste plaats de politiediensten aangaat. Daarom geeft hij er de voorkeur aan deze bepaling op te nemen in de wet op het politieambt.

Professor Traest denkt niet dat de notie van loyauteit irreëel is. Hij verwijst naar het arrest van het Hof van Cassatie van 13 mei 1986 waar het Hof de deloyauteit heeft gesanctioneerd. Wat betreft de plaats van deze bepaling, denkt hij persoonlijk dat de

Un commissaire donne l'exemple d'une preuve légale, mais pas loyale (*cf.* l'interrogatoire du prince Charles dans l'affaire Bricmont?)

Un sénateur renvoie à son amendement nº 1. Celui qui recueille le moyen de preuve doit être loyal. Ainsi, procéder à un interrogatoire est légal, mais poser des questions suggestives, puis ne pas les mentionner dans le procès-verbal est déloyal.

Un membre souligne que cette réforme est extrêmement importante pour le parquet.

La professeur Van den Wyngaert explique la raison de l'insertion du terme loyauté. Le magistrat est, en effet, censé d'agir en sa qualité de magistrat, contrairement à la police. Dans cette position, il est soumis à une obligation de contrôle de la loyauté. C'est là une grande différence par rapport à la *common law.* Nous avons un magistrat du parquet ou un juge d'instruction qui doit veiller à ce que la police ne recoure pas unilatéralement à des procédés déloyaux. Les grandes erreurs judiciaires de la *common law* sont précisément dues à des démarches policières déloyales.

M. Erdman dépose un sous-amendement à son amendement nº 21 (doc. Sénat, 1-704/2, amendement nº 71). Ce sous-amendement est libellé comme suit:

«Remplacer le deuxième alinéa du § 2 de l'article 28bis proposé par ce qui suit:

«Il veille à la légalité des moyens de preuve ainsi qu'à la loyauté avec laquelle ils sont rassemblés.»

Il précise la distinction entre, d'une part, la légalité des moyens de preuve (une analyse des textes légaux permet de vérifier s'ils sont conformes à la loi) et, d'autre part, la loyauté quant à la façon dont les preuves sont rassemblées. Il va de soi que le texte prévu pour le juge d'instruction (voir l'article 8) devra aussi être adapté de manière identique.

Un membre a l'impression que tout le débat sur la loyauté et l'introduction de ce terme dans le texte est un peu surréaliste. Il craint que ce mot n'ait pas beaucoup de portée réelle ou qu'il ouvre la voie aux recours les plus fantaisistes. La déloyauté se situe en principe au niveau de la police. Cette disposition n'aura, selon lui, pas beaucoup d'effets pratiques ou même des effets pratiques négatifs.

Un autre commissaire confirme que la loyauté dans la récolte d'une information ou des moyens de preuve concerne avant tout les services de police. Il lui semble souhaitable d'insérer cette disposition dans la loi sur la fonction de police.

Le professeur Traest ne croit pas que la notion de loyauté soit surréaliste. Il renvoie à l'arrêt de la Cour de cassation du 13 mai 1986, dans lequel celle-ci a sanctionné la déloyauté. Quant à l'endroit où placer cette disposition, il pense personnellement que la

loyauteit van de bewijsinzameling dermate belangrijk is dat men dit niet in de wet op het politieambt moeten plaatsen, maar dat dit zijn plaats verdient in het Wetboek van Strafvordering. Het is wel juist dat dit voornamelijk moet gerealiseerd worden op het politiële niveau, maar anderzijds is het de procureur des Konings, als leider van het opsporingsonderzoek, die daarover moet waken en die daarvoor verantwoordelijkheid draagt.

Een lid meent dat deze bepaling niet alleen een verduidelijking is maar ook een kritiek op bepaalde praktijken inhoudt. Dit is een interessante ontwikkeling, maar dubbelzinnigheden moeten zoveel mogelijk worden vermeden.

Professor Van den Wyngaert verwijst naar artikel 1, tweede lid, van de wet op het politieambt d.d. 5 augustus 1992, dat reeds een verwijzing inhoudt. Bij het vervullen van hun opdrachten, dienen de politiediensten te waken over de naleving van de wet en dragen zij bij tot de bescherming van individuele rechten en vrijheden, evenals tot de democratische ontwikkeling van de maatschappij. De algemene idee is dus reeds ingesloten in deze wet.

Een lid wijst erop dat erover moet worden gewaakt dat het laatste lid van § 1 het tweede lid niet volledig uitholt. Als men de procureur des Konings met de controle belast, mag men niet tegelijk via richtlijnen toestaan dat de politiediensten autonoom optreden in het kader van de proactieve recherche. De proactieve recherche moet eerst worden toegestaan door het parket. Er is hier geen ruimte voor autonomie.

Het lid erkent wel dat een minimale vorm van autonomie nodig is. Toch meent zij dat richtlijnen niet de ideale juridische vorm hiervoor zijn. Zij vindt dat de richtlijnen minstens een toepassing moeten zijn van een vooraf vastgesteld kader, hetzij bij wet, hetzij bij een in ministerraad overlegd koninklijk besluit. Richtlijnen vindt zij te zwak. Er moet een minimaal kader worden vastgelegd bij wet of bij in ministerraad overlegd koninklijk besluit op basis van artikel 143*bis*.

De minister onderstreept dat men steeds de basisfilosofie van de tekst voor ogen moet houden, dat wil zeggen dat de verantwoordelijkheid voor en de leiding van het onderzoek bij de procureur des Konings en de onderzoeksrechter liggen. Om hun taak enigszins te verlichten, staat men de politiediensten een bepaalde vorm van autonomie toe om het werk een beetje te verdelen. Dat doet niets of aan de volledige verantwoordelijkheid van de procureur des Konings. Dit vastleggen in een in ministerraad overlegde tekst of in de wet zou van weinig soepelheid getuigen.

Een lid benadrukt dat de procureur des Konings verantwoordelijk blijft voor de toepassing van de richtlijnen.

loyauté de la collecte des preuves revêt une importance telle qu'on ne doit pas la placer dans la loi sur la fonction de police, mais qu'il convient de l'inscrire dans le Code d'instruction criminelle. Il est exact que la loyauté doit surtout être mise en œuvre au niveau de la police, mais par ailleurs, c'est le procureur du Roi, parce qu'il dirige l'information, qui doit y veiller et qui en porte la responsabilité.

Un membre estime que la disposition n'a pas seulement une portée de clarification, mais qu'elle est également de nature à critiquer certaines pratiques. Cette évolution est intéressante, mais il faut éviter aux maximum les ambiguïtés.

La professeur Van den Wyngaert renvoie à l'article premier, deuxième alinéa, de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, qui prévoit déjà un renvoi. Dans l'exercice de leurs missions, les services de police doivent veiller au respect de la loi et contribuer à la protection des droits individuels et des libertés ainsi qu'au développement démocratique de la société. L'idée générale figure donc déjà dans cette loi.

Un membre attire l'attention sur le fait qu'il faut éviter que le dernier alinéa du § 1er vide l'alinéa 2 de sa substance. Si l'on veut imposer le contrôle du procureur du Roi, il faut éviter que, par des directives, l'on permette, dans le cadre de la recherche proactive, aux services de police à travailler de manière autonome. La recherche proactive doit être d'abord autorisée par le parquet. Il n'y a pas d'autonomie en la matière.

En second lieu, elle reconnaît qu'un cadre minimal d'autonomie doit être prévu. Elle pense cependant que les directives ne sont pas la forme juridique idéale. Il lui semble nécessaire de prévoir, à tout le moins, que les directives appliquent un cadre préétabli, soit par la loi, soit, au minimum, par un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres. Les directives lui semblent un peu trop légères. Il faut un cadre minimal défini par la loi ou par un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres sur la base de l'article 143*bis*.

Le ministre souligne qu'il faut voir le texte dans sa philosophie, qui prévoit que la responsabilité de l'enquête, et la direction de l'enquête, appartiennent au procureur du Roi et au juge d'instruction. Pour leur permettre de faciliter le travail, on laisse une certaine autonomie aux services de police pour appliquer une certaine répartition dans l'exécution du travail. Cela ne touche pas à la responsabilité du procureur du Roi, qui est pleine et entière. Cadenasser cela par un texte délibéré en Conseil des ministres, ou inscrire cette délégation dans la loi, manquera de souplesse.

Un membre souligne que le procureur du Roi reste responsable de l'application des directives.

Een andere commissielid wijst erop dat deze richtlijnen niet van de procureur, maar van de minister afhangen.

De minister onderstreept de term «toestemming». Het gaat om een verantwoordelijkheid die aan een politiedienst wordt toevertrouwd, maar die te allen tijde kan worden ingetrokken en steeds van nabij wordt gecontroleerd. De verantwoordelijkheid wordt dus bij het college gelaten, dat kan optreden via richtlijnen.

Een lid meent dat preciezer moet worden vastgesteld hoever de mogelijkheid kan gaan om de politiediensten een zekere autonomie te verlenen. Het gaat in feite om een zeer pragmatische kwestie, waarbij het de bedoeling is dat de parketten werkbaar blijven.

2.2. Stemming over de amendementen op het voorgestelde artikel 28bis, § 2

Amendement nr. 71 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

De heer Boutmans trekt zijn amendement nr. 1 in, ingevolge de goedkeuring van het amendement nr. 145 van mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe (*cf.* art. 7*bis* — *infra*).

3. Artikel 28*bis*, §§ 3, 4 en 5

3.1. Bespreking

De heer Boutmans dient volgende amendementen in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendementen nrs. 2 tot 17) tot invoeging van een artikel 28*bis*, §§ 3, 4 en 5, luidend:

Amendement nr. 2

«Het voorgestelde artikel 28bis aanvullen met een § 3, eerste lid, luidende:

«§ 3. Het verhoor van personen, ongeacht in welke hoedanigheid zij worden verhoord, moet verlopen volgens de volgende regels.»

Verantwoording

Het is absoluut noodzakelijk voor de correctheid van het verhoor wettelijke minimumregels te bepalen, want er loopt op dit gebied heel wat mis. Al te vaak leest men processen-verbaal, waarin het wordt voorgesteld alsof de ondervraagde een ononderbroken verhaal doet. Of het proces-verbaal begint met de mededeling, dat de betrokkene «aanvankelijk halsstarrig ontkende, maar na een voorbereidend gesprek bereid bleek de waarheid te vertellen». De navolgende regels vormen een minimum, zij zullen mutatis mutandis voor alle ondervragingen gelden, ongeacht de fase van de procedure.

Un autre commissaire fait remarquer que ces directives ne dépendent pas du procureur, mais du ministre.

Le ministre souligne le terme «autorisation». Il s'agit d'une responsabilité confiée à un service de police qui pourra à tout moment être retirée et qui doit être étroitement contrôlée. La responsabilité est donc laissée au collège, qui peut intervenir par voie de directives.

Un membre est d'avis qu'il est intéressant de préciser les limites dans lesquelles l'autonomie peut être donnée aux polices. Le contexte est très pragmatique et permet de ne pas rendre l'administration du parquet impraticable.

2.2. Vote sur les amendements à l'article 28bis, § 2, proposé

L'amendement n° 71 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

M. Boutmans retire son amendement n° 1 à la suite de l'approbation de l'amendement n° 145 de Mme de Bethune et de M. Vandenberghe, (*cf.* art. 7*bis* — *infra*).

3. Article 28*bis*, §§ 3, 4 et 5

3.1. Discussion

M. Boutmans dépose les amendements suivants (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendements n°s 2 à 17) visant à insérer un article 28*bis*, §§ 3, 4 et 5, qui sont rédigés comme suit:

Amendement n° 2

«Compléter l'article 28bis proposé par un § 3, premier alinéa, rédigé comme suit:

«§ 3. L'audition de personnes, entendues en quelque qualité que ce soit, doit se faire selon les règles suivantes.»

Justification

Il est absolument indispensable, pour que l'audition soit correcte, de fixer des règles minimales, car il y a beaucoup de dérapages en la matière. L'on ne lit que trop souvent des procès-verbaux dans lesquels les choses sont présentées comme si la personne interrogée faisait un récit ininterrompu, ou qui commencent par une remarque selon laquelle l'intéressé «niait obstinément mais qu'après une conversation préalable il a manifestement dit la vérité». Les règles suivantes constituent un minimum et vaudront, mutatis mutandis, pour tous les interrogatoires, quelle que soit la phase de la procédure.

Amendement nr. 3

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 1, luidende:

«1. Ieder verhoor begint met de mededeling dat de vragen en antwoorden in een proces-verbaal zullen worden opgenomen, dat de betrokkene — indien hij niet onder eed wordt verhoord — het recht heeft om op bepaalde vragen niet te antwoorden of in het geheel te zwijgen; dat hij het recht heeft op bijstand van een tolk, indien hij de taal van de rechtspleging onvoldoende beheerst en dat zijn verklaringen als bewijs in rechte kunnen worden gebruikt.»

Verantwoording

Het recht om te zwijgen wordt algemeen erkend als een fundamenteel recht voor een verdachte.

Ook de «cautie» — het attenderen op het zwijgrecht en op de mogelijkheid dat verklaringen voor een rechtbank zullen worden gebruikt — wordt in het Angelsaksisch recht als een absolute minimumgarantie beschouwd, maar bij ons wordt ze geschuwd. Het is daarom nodig die wettelijk op te leggen. Omdat het tijdens het opsporingsonderzoek nog niet altijd duidelijk is of iemand verdachte is of een belanghebbende (slachtoffer, familielid) of getuige, wordt een mededeling daaromtrent niet verplichtgesteld. Overigens hebben ook getuigen of benadeelden het recht te weten dat een proces-verbaal zal worden opgemaakt en dat hun verklaringen als bewijs kunnen worden gebruikt en ook zij hebben het recht op bepaalde vragen niet te antwoorden (tenzij ze onder ede worden verhoord).

Indien de ondervraagde de klager of aangever is, zal hij vanzelfsprekend niet van zijn zwijgrecht over de hele lijn gebruik willen maken; maar ook dan kan het nuttig zijn hem erop te wijzen dat hij niet verplicht is op alle vragen te antwoorden.

Amendement nr. 4

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 2, luidende:

«2. Het proces-verbaal vermeldt nauwkeurig het tijdstip waarop het verhoor wordt aangevat, eventueel onderbroken en hervat, alsook beëindigd.»

Verantwoording

Voor de juistheid van de wedergave van een verhoor is het van groot belang te weten of er onderbrekingen zijn geweest, en hoe lang die hebben geduurd.

Amendement nº 3

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 2) par un sous-paragraphe 1, rédigé comme suit:

«1. Au début de toute audition, il est communiqué à l'intéressé que les questions et réponses figureront dans un procès-verbal, qu'il a le droit, s'il n'est pas entendu sous serment, de ne pas répondre à certaines questions ou de garder le silence; qu'il a le droit de se faire assister par un interprète s'il ne maîtrise pas suffisamment la langue de la procédure et que ses déclarations peuvent être utilisées comme preuve en justice.»

Justification

L'on reconnaît généralement le droit de garder le silence comme un droit fondamental du suspect.

Le fait d'attirer son attention sur son droit de garder le silence et sur la possibilité que ses déclarations soient utilisées en justice est lui aussi considéré par le droit anglo-saxon comme une garantie minimale absolue, mais chez nous, on l'évite. C'est pourquoi il faut le rendre légalement obligatoire. L'on ne prévoit pas d'obligation de communication en la matière parce qu'au cours de la procédure d'information, on ne sait pas encore si la personne en question est un suspect, une personne intéressée (victime, membre de la famille) ou un témoin. Par ailleurs, les témoins ou les personnes lésées ont également le droit de savoir qu'un procès-verbal sera établi et que leurs déclarations peuvent être utilisées comme moyen de preuve; ils ont également le droit de ne pas répondre à certaines questions (à moins qu'ils ne soient entendus sous serment).

Si la personne interrogée est le plaignant ou le déclarant, elle ne souhaitera évidemment pas faire totalement usage de son droit de garder le silence, mais il peut également être utile de lui faire savoir qu'elle n'est pas tenue de répondre à toutes les questions.

Amendement nº 4

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 2) par un sous-paragraphe 2, rédigé comme suit:

«2. Le procès-verbal mentionne avec précision l'heure à laquelle l'audition prend cours, est éventuellement interrompue, reprend, et prend fin.»

Justification

Pour qu'une audition soit rendue correctement, il est très important de savoir s'il y a eu des interruptions et combien de temps elles ont duré.

Amendement nr. 5

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 3, luidende:

«3. Het vermeldt nauwkeurig de identiteit van de personen die bij het verhoor of bij een gedeelte daarvan tegenwoordig zijn, en het tijdstip waarop hun tegenwoordigheid begint en eindigt.

Behoudens bijzondere redenen worden verscheidene personen, ongeacht of zij aangevers, klagers, getuigen of verdachten zijn, niet in elkaars tegenwoordigheid gehoord en wordt ervoor zorg gedragen dat zij elkaars verklaring niet kunnen horen.»

Verantwoording

De aanwezigheid van bepaalde personen (ouders of familieleden, medeverdachten, de klager...) kan essentieel zijn om te weten of de verhoorde onder een bepaalde druk stond, en ook om op de hoogte te zijn van de voorkennis van deze personen te beoordelen, wanneer zij nadien zelf een verklaring afleggen. De voor de hand liggende regel dat getuigen of verdachten, behoudens confrontatie, beter niet in elkaars tegenwoordigheid worden verhoord, zal dan wellicht beter worden nageleefd, of minstens zal de niet-naleving ervan aan het licht komen.

Amendement nr. 6

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 4, luidende:

«4. Kinderen beneden vijftien jaar en personen die verlengd minderjarig zijn verklaard, worden steeds in tegenwoordigheid van hun vader of moeder gehoord of, indien dat niet mogelijk of om redenen eigen aan de zaak niet wenselijk is, in tegenwoordigheid van een vertrouwenspersoon die zij zelf kiezen. Van deze regel mag alleen met machtiging van de procureur des Konings om zeer dwingende redenen worden afgeweken, en de redenen daarvan worden in het proces-verbaal vermeld.

Minderjarigen boven de vijftien jaar mogen steeds, op hun verzoek, door een van de genoemde personen worden bijgestaan.»

Amendement nr. 7

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 5, luidende:

«5. Het proces-verbaal vermeldt zo getrouw mogelijk de vragen die zijn gesteld en de antwoorden die daarop zijn gegeven, in de bewoordingen van de ondervraagde. Het vermeldt ook bijzondere omstandigheden, zoals aarzelingen of belangwekkende geba-

Amendement nº 5

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 2) par un sous-paragraphe 3, rédigé comme suit:

«3. Il mentionne avec précision l'identité des personnes qui assistent à l'audition ou à une partie de celle-ci ainsi que le moment de leur arrivée et de leur départ.

Sauf raisons particulières, des personnes différentes, qu'elles soient déclarant, plaignant, témoin ou inculpé ne sont pas entendues simultanément; il est en outre veillé à ce qu'elles ne puissent pas entendre les déclarations des autres.»

Justification

La présence de certaines personnes (parents ou membres de la famille, coïnculpés, plaignants...) peut être essentielle afin de savoir si la personne entendue a subi certaines pressions et de pouvoir apprécier, lorsqu'elles feront elles-mêmes une déclaration, la connaissance préalable que ces personnes ont des faits. La règle évidente selon laquelle des témoins ou des suspects, sauf en cas de confrontation, ne doivent pas être entendus simultanément, sera sans doute mieux respectée, ou son non-respect sera-t-il du moins évident.

Amendement nº 6

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 2) par un sous-paragraphe 4, rédigé comme suit:

«4. Les enfants de moins de 15 ans et les personnes dont la minorité a été prolongée sont toujours entendus soit en présence de leur père ou mère soit, si ce n'est pas possible ou si ce n'est pas souhaitable pour des raisons propres à l'affaire, en présence d'une personne de confiance qu'ils choisissent eux-mêmes. Il ne peut être dérogé à cette règle qu'avec l'autorisation du procureur du Roi et pour des raisons impératives, qui sont mentionnées dans le procès-verbal.

Les mineurs de plus de 15 ans peuvent toujours se faire assister, à leur demande, par une des personnes précitées.»

Amendement nº 7

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 2) par un sous-paragraphe 5, rédigé comme suit:

«5. Le procès-verbal mentionne aussi fidèlement que possible les questions qui ont été posées et les réponses qui y ont été données, dans les termes utilisés par la personne interrogée. Il mentionne également les circonstances particulières, telles que des hésitations

ren en alles dat op de verklaring of de omstandigheden waarin zij is afgelegd, een bijzonder licht kan werpen.»

Verantwoording

Door de verplichting in de wet in te schrijven dat het proces-verbaal zo getrouw mogelijk de vragen en antwoorden moet weergeven, wordt een belangrijke stap voorwaarts in de geloofwaardigheid van het proces-verbaal en dus in zijn bewijskracht voor de rechter gerealiseerd. Bovendien kan het naderhand zeer belangrijk zijn te weten of een persoon spontaan iets verklaarde, of omdat het hem werd gevraagd of zelfs gesuggereerd. Hierover zijn nu zeer veel klachten.

Vragen kunnen heel suggestief zijn en de getuige sturen in een richting die de ondervrager, bewust of onbewust, verkiest. «Er is nogal wat onderzoek gedaan naar de mate waarin getuigen ontvankelijk zijn voor suggestie. Het blijkt relatief eenvoudig te zijn om getuigen door suggestieve vragen onjuiste verklaringen te ontlokken... Op deze wijze binnengesmokkelde gegevens gaan, zo heeft het onderzoek uitgewezen, deel uitmaken van het geheugen...» (Crombag, Van Koppen en Wagenaar, Dubieuze Zaken, blz. 369-370, onder verwijzing naar wetenschappelijke literatuur.)

Het is dus, in betwiste gevallen, van groot belang dat verdediging en rechter de vragen en antwoorden kennen, zoals ze werkelijk zijn gesteld, en niet alleen de versie die daarvan door de ondervrager wordt gegeven, aangezien dat juist degene is die misschien suggestieve gegevens heeft ingebracht. Het gaat hier over een fundamentele regel, die het veroordelen van onschuldigen kan vermijden maar die evenzeer kan vermijden dat de verdediging eenmaal afgelegde verklaringen, van getuigen, van slachtoffers of van de verdachte zelf, ten onrechte als ingeblazen of vervormd in twijfel trekt.

Amendement nr. 8

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 6, luidende:

«6. Aan het einde van het verhoor wordt aan de betrokkene de vraag gesteld of hij nog iets aan zijn verklaringen heeft toe te voegen. Nadat op die vraag is geantwoord, wordt het proces-verbaal van verhoor aan de betrokkene ter lezing gegeven, tenzij hij uitdrukkelijk verklaart dat niet te wensen of niet te kunnen lezen; in dat geval wordt hem lezing ervan gegeven en gevraagd of hij met de weergave van het verhoor akkoord gaat. Zijn eventuele opmerkingen worden als zodanig genoteerd.»

Verantwoording

Dit lijkt elementair, maar het komt geregeld voor dat lezing van een proces-verbaal van verhoor gewei-

ou des gestes significatifs et tout ce qui peut éclairer d'un jour particulier la déclaration ou les circonstances dans lesquelles elle a été faite.»

Justification

En inscrivant dans la loi l'obligation de rendre aussi fidèlement que possible les questions et les réponses dans le procès-verbal, l'on améliore nettement sa crédibilité et, par conséquent, sa force probante devant le juge. En outre, il peut être a posteriori très important de savoir si une personne a fait une déclaration spontanée, si on le lui a demandé ou si on lui a fait une suggestion. Il y a actuellement de nombreuses plaintes à ce sujet.

Les questions peuvent être très suggestives et orienter les témoins dans une direction souhaitée de manière consciente ou non par la personne qui interroge. «(Traduction.) L'on a fait pas mal de recherches sur la réceptivité des témoins à la suggestion. Il s'avère relativement aisé d'arracher des déclarations inexactes à des témoins en leur posant des questions suggestives... L'étude a montré que les données ainsi suggérées font partie de la mémoire...» (Crombag, Van Koppen et Wagenaar, Dubieuze Zaken, pp. 369-370, référence à la littérature scientifique.)

Dans les cas douteux, il est donc extrêmement important que la défense et le juge connaissent les questions et les réponses telles qu'elles ont véritablement été posées, et non uniquement la version qu'en donne la personne qui mène l'interrogatoire, étant donné que c'est précisément elle qui a inséré ces données suggestives. Il s'agit en l'espèce d'une règle fondamentale qui doit permettre d'éviter que des innocents soient condamnés, mais également que la défense ne remette en question des déclarations de témoins, de victimes ou de l'inculpé lui-même parce qu'elles auraient été suggérées ou déformées.

Amendement n° 8

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement n° 2) par un sous-paragraphe 6, qui est rédigé comme suit:

«6. À la fin de l'audition, il est demandé à l'intéressé s'il n'a rien à ajouter à ses déclarations. Une fois qu'il a répondu à cette question, on lui donne à lire le procès-verbal de son audition, à moins qu'il déclare formellement qu'il ne le souhaite pas ou qu'il ne sait pas lire; dans ce cas, il lui en est donné lecture et il lui est demandé s'il est d'accord avec le compte rendu donné de son audition. Ses éventuelles remarques sont reproduites telles quelles.»

Justification

Cela semble élémentaire, mais il arrive régulièrement que l'on refuse l'autorisation de lire un procès-

gerd wordt. Alleszins wordt, door dit voor te schrijven, de kans kleiner dat de verhoorde later zal beweren dat het proces-verbaal verklaringen bevat die hij niet heeft gedaan. Dit komt nu bijzonder vaak voor, terecht of ten onrechte.

Amendement nr. 9

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 7, luidende:

«7. Indien het verhoor met behulp van een tolk wordt gedaan, wordt diens identiteit en hoedanigheid uitdrukkelijk vermeld. Indien de tolk, of de betrokkene, twijfelt aan de juiste vertaling van een woord of een gedeelte van de verklaring, wordt daarvan uitdrukkelijk melding gemaakt.

De tolk wordt het proces-verbaal ter lezing voorgelegd, en deze vertaalt opnieuw naar best vermogen de verklaringen voor de ondervraagde; indien deze bij die gelegenheid verduidelijkingen of verbeteringen aan wil brengen, wordt daar eveneens melding van gemaakt, in voorkomend geval met de opmerkingen van de tolk daaromtrent.»

Verantwoording

Er bestaat in ons land, noch op politieel, noch op justitieel niveau, een grote kwaliteitszorg inzake tolken. Zeker voor eerder zeldzame talen is er weinig garantie en nog minder controle. Om die reden zou, zeker bij vertalingsproblemen, opname van het gehoor de regel moeten zijn, wat in het volgende onderdeel wordt bepaald.

Het recht op bijstand van een tolk is, althans voor de verdachte die de taal van de procedure niet beheerst, een verdragsrechtelijk beschermd recht. Het is bovendien voor de waarheidsvinding van belang dat vergissingen inzake vertaling zoveel mogelijk vermeden worden.

De overige regels van deze subparagraaf strekken ertoe de vertaalproblemen zo zichtbaar mogelijk te maken, wat latere betwistingen kan beperken.

Amendement nr. 10

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 2) aanvullen met een subparagraaf 8, luidende:

«8. Het verhoor mag steeds met een stenografisch, mechanisch, elektronisch of ander technisch procédé worden opgenomen, op voorwaarde dat aldus een getrouwe en zekere weergave wordt verkregen.

verbal d'audition. En prévoyant une telle disposition, on réduit en tout cas la possibilité que la personne entendue affirme par la suite que le procès-verbal contient des déclarations qu'elle n'a pas faites. Actuellement, cela arrive très fréquemment, à tort ou à raison.

Amendement n° 9

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement n° 2) par un sous-paragraphe 7, libellé comme suit:

«7. Si l'interrogatoire a lieu avec l'assistance d'un interprète, son identité et sa qualité sont formellement mentionnées. Si l'interprète, ou l'intéressé, doute de la traduction exacte d'un mot ou d'une partie de la déclaration, il en est fait expressément mention.

Le procès-verbal est remis à l'interprète pour lecture, et celui-ci retraduit au mieux les déclarations qui y figurent à l'intention de la personne interrogée; si celle-ci souhaite profiter de l'occasion pour apporter des précisions ou des corrections, il en est également fait mention, ainsi que, le cas échéant, des remarques de l'interprète en la matière.»

Justification

L'on ne se soucie pas fortement, dans notre pays, de la qualité des interprètes, ni au niveau de la police, ni de la justice. Il y a peu de garantie et encore moins de contrôle, surtout pour les langues plutôt rares. C'est la raison pour laquelle il faudrait prévoir, particulièrement lorsqu'il y a des problèmes de traduction, que les propos soient enregistrés, ce qui fait l'objet de l'amendement suivant.

Le droit d'être assisté par un interprète constitue un droit garanti par le droit des traités, en tout cas pour l'inculpé qui ne maîtrise pas la langue de la procédure. Il est d'ailleurs important, si l'on veut trouver la vérité, d'éviter autant que possible les erreurs de traduction.

Les autres dispositions de ce sous-paragraphe visent à révéler autant que possible les problèmes de traduction, ce qui pourra limiter les contestations ultérieures.

Amendement n° 10

«Compléter le § 3 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement n° 2) par un sous-paragraphe 8, libellé comme suit:

«8. L'interrogatoire peut toujours être enregistré par un procédé sténographique, mécanique, électronique, ou autre de nature technique, à la condition qu'il en soit ainsi obtenu une reproduction fidèle et fiable.

Opname is verplicht indien de procureur des Konings of, in voorkomend geval, de onderzoeksrechter het beveelt. De procureur des Konings of de onderzoeksrechter beveelt het, behoudens dwingende redenen die dit niet mogelijk of niet wenselijk maken, wanneer de betrokkene erom verzoekt en eveneens indien het verhoor gebeurt in een vreemde taal, behoudens in het geval van spontane aangifte of verhoor op de plaats van het misdrijf. Hij beveelt het eveneens wanneer de ondervraagde een kind beneden vijftien jaar is. De procureur des Konings wijst de persoon aan die met de opname wordt belast. De persoon, aangewezen voor de opname van het verhoor, legt de eed af, zoals bepaald in artikel 952 van het Gerechtelijk Wetboek.

De Koning kan nadere regels bepalen voor de apparatuur en de personen die in aanmerking komen om de woordelijke opname te doen, alsook voor de wijze waarop ze uitgeschreven en bewaard wordt.»

L'enregistrement est obligatoire si le procureur du Roi ou, le cas échéant, le juge d'instruction l'ordonne. Le procureur du Roi ou le juge d'instruction ordonne l'enregistrement — sauf en cas de raisons contraignantes qui ne le rendent pas possible ou non souhaitable — lorsque l'intéressé le demande ou lorsque l'interrogatoire a lieu dans une langue étrangère, sauf dans le cas d'une déclaration spontanée ou d'un interrogatoire sur les lieux du délit. Il l'ordonne également lorsque la personne interrogée est un enfant de moins de 15 ans. Le procureur du Roi désigne la personne chargée de l'enregistrement. Celle-ci prête serment selon les modalités prévues à l'article 952 du Code judiciaire.

Le Roi peut déterminer les modalités en ce qui concerne l'appareillage et les personnes qui entrent en ligne de compte pour procéder à l'enregistrement textuel, ainsi qu'en ce qui concerne la façon dont l'enregistrement est transcrit et conservé.»

Verantwoording

Crombag c.s. tonen in hun boek (blz. 230 e.v.) uitvoerig aan hoe (in Nederland) de politiële weergave van verklaringen dikwijls vervormd is. In België is het zeker niet beter: het begint met het vervangen van spontane taal door ambtelijk jargon (auto's worden altijd voertuigen; mensen zijn nooit ergens naar op weg maar «ze begeven zich»; men heeft geen regenjas aan maar is er «drager» van). Dat kan vrij onschuldig zijn, maar de taal waarin een persoon zich uitdrukt draagt vaak veel bij tot de inschatting van zijn geloofwaardigheid. Erger wordt het evenwel als de politie belangrijke gegevens zonder meer weglaat, omdat ze die niet van belang acht, of omdat ze niet in de verdenking passen; en tenslotte worden verklaringen vaak zo geherformuleerd dat ze in de juridische omschrijving van de tenlastelegging passen. Maar dit is natuurlijk een zeer gevaarlijk procédé, en volledig in strijd met het vermoeden van onschuld.

Het voorschrift dat vraag en antwoord zo nauwkeurig mogelijk moeten worden opgegeven, kan dit gedeeltelijk verhelpen, maar de vraag blijft of de eeuwenoude beroepsmisvorming van veel politiemensen dat toch niet grotendeels teniet zal doen.

Daarom voeren wij de mogelijkheid in om het verhoor op te nemen. In principe zijn we er voorstander van dat dit systematisch zou gebeuren. De kosten zijn eerder beperkt, de praktische moeilijkheden voor opname en opslag zeker niet onoverkomelijk.

Justification

Aux pages 230 et suivantes de leur livre, MM. Crombag et al. montrent en long et en large comment, aux Pays-Bas, la police déforme souvent la reproduction des déclarations. La situation n'est certainement pas meilleure en Belgique: les problèmes commencent lorsqu'on remplace le langage spontané par le jargon administratif (les voitures deviennent à chaque fois des «véhicules»; l'on n'est jamais en route vers un endroit mais «on se dirige vers un endroit»; l'on n'a pas un imperméable mais on en est «porteur»). Cela peut paraître assez innocent, mais c'est souvent grâce au langage d'une personne que l'on peut se faire une idée de sa crédibilité. La situation devient toutefois plus grave lorsque la police omet tout simplement des données importantes parce qu'elle les juge sans intérêt ou parce que celles-ci ne cadrent pas dans les soupçons qui pèsent sur le prévenu; enfin, certaines déclarations sont souvent reformulées de façon à correspondre à la définition juridique de l'inculpation. C'est là bien entendu un procédé extrêmement dangereux, qui est tout à fait contraire à la présomption d'innocence.

L'on peut en partie remédier à la situation en prescrivant que les questions doivent être formulées de façon aussi précise que possible, mais on peut se demander si la déformation professionnelle qui existe depuis toujours chez de nombreux policiers ne videra pas en grande partie cette règle de sa substance.

C'est pourquoi nous instaurons la possibilité d'enregistrer l'interrogatoire. Nous sommes en principe partisans de l'enregistrement systématique. Les coûts en sont plutôt limités et les difficultés pratiques que présentent l'enregistrement et la conservation ne sont certainement pas insurmontables.

Aangezien we vaststellen dat de vergelijkbare bepaling van het Gerechtelijk Wetboek (art. 952 e.v.) na dertig jaar nog altijd niet kan worden toegepast, maken we ons niet de illusie dat een algemene opnameverplichting nu haalbaar is.

Maar in een beperkt aantal gevallen de verplichting invoeren, met name als de declarant het zelf vraagt of waar de kans op vertekening het grootst is, moet toch mogelijk zijn.

Op deze manier zou men ervaring kunnen opdoen, en is er wellicht een stap gezet naar wat eigenlijk een evidentie zou moeten zijn.

Immers: ook politiemensen hebben er belang bij vergissingen te vermijden en betwistingen over de waarachtigheid van hun processen-verbaal zijn voor iedereen, maar zeker ook voor hen, bijzonder vervelend.

Amendement nr. 11

«Het voorgestelde artikel 28bis aanvullen met een § 4, luidende:

«§ 4. Indien een getuige een mogelijke dader of een ander persoon ter herkenning moet worden voorgesteld, worden bij die herkenningsprocedure ten minste de volgende regels nageleefd.»

Verantwoording

Herkenning van een dader door een slachtoffer of getuige is dikwijls een cruciaal bewijselement. Toch zijn herkenningen zeer vaak betwistbaar, omdat getuigenbewijs in het algemeen erg onbetrouwbaar is (soms omdat de getuige opzettelijk liegt, soms omdat hij door de houding van de politie bewust of onbewust beïnvloed wordt in de zin van herkenning; meestal gewoon omdat ons geheugen en onze herkenningsfaculteit erg beperkt zijn).

Het louter feit dat een «verdachte» ter herkenning wordt aangeboden heeft op veel getuigen al een suggestieve invloed: zij zullen sterk geneigd zijn de betrokkene te herkennen. Daarom zijn confrontaties met slechts één persoon volkomen te verwerpen en hebben zij zo goed als geen bewijswaarde. Toch zijn ze in onze rechtspraktijk heel frequent. Het ergste is dat daardoor de betrouwbaarheid van de getuige definitief is aangetast: wanneer in een tweede confrontatie meer voorzorgen in acht worden genomen, is de kans immers groot dat hij de persoon herkent met wie hij de eerste keer is geconfronteerd, omdat diens beeld op zijn netvlies het reële beeld van de verdachte of te herkennen persoon is gaan vervangen. (Ook hierover staat veel te lezen in Crombag c.s., inz. blz. 195 e.v.).

Ayant constaté que la disposition similaire du Code judiciaire (art. 952 et suivants) n'a toujours pas pu être appliquée après trente ans, nous ne nous imaginons pas qu'une obligation générale d'enregistrement soit désormais réalisable.

Mais il doit malgré tout être possible d'instaurer cette obligation dans un nombre de cas limité, notamment si l'intéressé le demande lui-même ou lorsque les risques de déformation sont les plus grands.

On pourrait ainsi acquérir une certaine expérience et cela constituerait probablement un pas vers ce qui devrait, en fait, être une évidence.

Les policiers eux aussi ont en effet intérêt à éviter des erreurs et il est extrêmement ennuyeux pour tout le monde, et certainement pour les policiers eux-mêmes, que la véracité de leurs procès-verbaux soit l'objet de contestations.

Amendement nº 11

«Compléter l'article 28bis proposé par un § 4, libellé comme suit:

«§ 4. Si un témoin doit être invité à identifier un éventuel auteur de délit ou une autre personne, il faut au moins pour cette procédure d'identification suivre les règles suivantes.»

Justification

Un des éléments cruciaux de la preuve est souvent l'identification de l'auteur du délit par une victime ou un témoin. Les identifications sont cependant très souvent contestables, parce que la preuve par témoins est en général très peu fiable (parfois parce que le témoin ment à dessein, parfois parce que l'attitude de la police le pousse consciemment ou inconsciemment à identifier l'auteur du délit, mais surtout parce qu'en général notre mémoire et notre faculté de reconnaître quelqu'un sont très limitées).

Le simple fait que les témoins sont invités à reconnaître un «inculpé» a déjà sur nombre d'entre eux une influence suggestive: ils auront très fortement tendance à reconnaître l'intéressé. C'est pourquoi il faut totalement rejeter des confrontations avec une seule personne, qui n'ont pour ainsi dire aucune valeur de preuve. Elles sont pourtant très fréquentes dans notre pratique juridique. Le plus grave, c'est que ces confrontations portent définitivement atteinte à la fiabilité du témoin: lorsque davantage de précautions sont prises lors d'une deuxième confrontation, on risque en effet de voir le témoin reconnaître la personne à laquelle il a été confronté la première fois, parce que son image a remplacé, sur sa rétine, l'image réelle de l'inculpé ou de la personne à identifier (À ce sujet aussi l'on trouve de nombreuses informations dans Crombag et al., particulièrement aux pages 195 et suivantes).

De relatieve onbetrouwbaarheid van getuigenherkenningen is eigenlijk algemeen bekend. Toch wordt er in de huidige bewijspraktijk weinig gedaan om het risico te beperken. In ieder geval bestaat er geen wettelijke verplichting toe en is er nauwelijks rechterlijke controle op.

Het is dan ook noodzakelijk een aantal procedureregels wettelijk vast te leggen, om betwistingen in de mate van het mogelijke te voorkomen en eventuele beïnvloeding zoveel mogelijk aan het licht te brengen.

Onze amendementen strekken er dan ook toe de «Oslo-confrontatie» verplicht te stellen en de minimale regels te omschrijven waaraan die procedure en de rapportering erover moet voldoen.

Amendement nr. 12

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 11), aanvullen met een subparagraaf 1, luidende:

«1. De verdachte of te herkennen persoon wordt aan de getuige gepresenteerd samen met ten minste vijf figuranten, die zoveel mogelijk beantwoorden aan de beschrijving die van de dader is gegeven. Er wordt op toegezien dat de getuige geen van de figuranten kent. Er wordt zorgvuldig vermeden door enig teken of suggestie een van de vertoonde personen als de meest waarschijnlijke dader aan te wijzen, of omgekeerd.»

Amendement nr. 13

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 11), aanvullen met een subparagraaf 2, luidende:

«2. Het proces-verbaal vermeldt nauwkeurig de identiteit van alle figuranten en van alle personen die bij de confrontatie tegenwoordig zijn geweest. Aan het proces-verbaal wordt ten minste een foto toegevoegd waarop de verdachte en alle getoonde figuranten verschijnen, zoals zij er uitzagen op het ogenblik van de confrontatie.»

Verantwoording

Op deze wijze kan later steeds worden nagegaan hoe groot de gelijkenis van de figuranten met het signalement van de dader was.

Amendement nr. 14

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 11), aanvullen met een subparagraaf 3, luidende:

«3. Indien er meerdere getuigen voor de confrontatie opgeroepen zijn, worden zij buiten elkaars tegenwoordigheid met de verdachte en de figuranten

En fait, il est généralement bien connu que les identifications par témoins manquent quelque peu de fiabilité. L'on ne fait pourtant pas grand-chose, dans la pratique actuelle en matière de preuve, pour limiter le risque. Il n'existe en tout cas aucune obligation en la matière et il n'y a quasi pas de contrôle judiciaire.

Il est dès lors nécessaire que la loi détermine un certain nombre de règles procédurales afin d'éviter, dans la mesure du possible, des contestations et afin de mettre, autant que possible, en lumière des influences éventuelles.

Aussi nos amendements visent-ils à rendre la «confrontation d'Oslo» obligatoire et à définir les règles minimales auxquelles la procédure et le rapport qui en est fait doivent satisfaire.

Amendement n° 12

«Compléter le § 4 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement n° 11) par un sous-paragraphe 1, libellé comme suit:

«1. Le prévenu ou la personne à identifier est présenté au témoin en compagnie d'au moins cinq figurants, qui correspondent autant que possible à la description qui a été donnée de l'auteur du délit. Il est veillé à ce que le témoin ne connaisse aucun des figurants. Il faut également éviter scrupuleusement de désigner, par quelque signe ou suggestion, une des personnes présentées comme étant l'auteur le plus probable du délit, ou vice versa.»

Amendement n° 13

«Compléter le § 4 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement n° 11) par un sous-paragraphe 2, libellé comme suit:

«2. Le procès-verbal mentionne avec précision l'identité de tous les figurants et de toutes les personnes qui ont assisté à la confrontation. Au procès-verbal est jointe au moins une photo sur laquelle figurent l'inculpé et tous les figurants présentés, dans l'aspect qu'ils avaient au moment de la confrontation.»

Justification

Cette disposition permet de vérifier toujours, par la suite, dans quelle mesure les figurants correspondaient au signalement de l'auteur du délit.

Amendement n° 14

«Compléter le § 4 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement n° 11) par un sous-paragraphe 3, libellé comme suit:

«3. Si plusieurs témoins sont appelés à la confrontation, ils sont confrontés à l'inculpé et aux figurants séparément et il est veillé à ce qu'ils ne puissent pas

geconfronteerd, en wordt erop toegezien dat zij niet met elkaar in verbinding kunnen treden voordat de confrontatie ten aanzien van allen is beëindigd.»

Verantwoording

Er dient vermeden te worden dat getuigen, bewust of niet, elkaar bij de herkenning beïnvloeden.

Amendement nr. 15

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 11), aanvullen met een subparagraaf 4, luidende:

«4. Indien de getuige geen van de getoonde personen herkent, wordt daarvan melding gemaakt in het proces-verbaal. Indien hij ten aanzien van een of meer getoonde personen meent dat deze zich met de verdachte of de te herkennen persoon vereenzelvigt, wordt zijn verklaring daaromtrent nauwkeurig opgenomen; er wordt aan de getuige gevraagd omstandig te omschrijven aan welke eigenschappen hij de persoon meent te herkennen, of hij eerder tijdens het onderzoek de aangewezen persoon of een afbeelding van die persoon gezien heeft en welke graad van zekerheid hij over de herkenning meent te hebben. Indien hij ten aanzien van meer dan een persoon meent deze te herkennen, wordt hij over deze bijzonderheid eveneens nauwkeurig ondervraagd.»

Verantwoording

Vaak worden «negatieve» herkenningsrondes niet vermeldenswaard geacht. Dat is nochtans een grote vergissing, aangezien juist een niet-herkenning een belangrijke bijdrage kan zijn tot twijfel over de schuld van de verdachte.

Verder kan het van belang zijn dat de getuige al eerder een foto van de vermoede dader is voorgelegd. In dat geval zal die foto het beeld dat hij in zijn herinnering van de dader heeft beïnvloeden, en is de kans aanwezig dat hij niet zozeer de dader herkent, als wel het beeld dat hem van deze is voorgelegd. Dit moet te allen prijze vermeden worden en als het zich toch voordoet, moet het in ieder geval uit het proces-verbaal blijken.

Amendement nr. 16

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 28bis (zoals ingevoegd door amendement nr. 11) aanvullen met een subparagraaf 5, luidende:

«5. Slechts indien er nog geen aanwijzingen van schuld zijn ten aanzien van een bepaalde verdachte,

communiquer entre eux avant la fin de la confrontation.»

Justification

Il faut veiller à ce que les témoins ne s'influencent pas mutuellement, consciemment ou inconsciemment, lors de l'identification.

Amendement nº 15

«Compléter le § 4 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 11) par un sous-paragraphe 4, libellé comme suit:

«4. Si le témoin ne reconnaît aucune des personnes qui lui sont présentées, il en est fait mention au procès-verbal. S'il estime pouvoir identifier une ou plusieurs des personnes précitées comme étant le prévenu ou la personne à reconnaître, sa déclaration en la matière est enregistrée avec précision; il est demandé au témoin de décrire en détail sur la base de quelles caractéristiques il pense reconnaître la personne, s'il a vu, à un moment antérieur de l'enquête, la personne qu'il a désignée ou une représentation de celle-ci, et dans quelle mesure il est sûr de son identification. S'il pense reconnaître l'auteur du délit parmi plusieurs personnes, il est également interrogé avec précision au sujet de cette particularité.»

Justification

Des séances d'identification dont le résultat a été «négatif» ne sont souvent pas jugées dignes d'être mentionnées. C'est là pourtant une grave erreur, puisque le fait de ne pas reconnaître l'auteur présumé peut précisément contribuer grandement à rendre sa culpabilité douteuse.

Il peut en outre s'avérer important que le témoin ait déjà vu une photo de l'auteur présumé. Dans ce cas, la photo influencera l'image de l'auteur présumé que le témoin a mémorisée et il risque de reconnaître, non pas l'auteur du délit, mais bien l'image qu'on lui a montrée. C'est une situation qu'il convient d'éviter à tout prix; si elle se présente malgré tout, il faut en tout cas que le procès-verbal signale que le témoin a précédemment vu une photo du prévenu.

Amendement nº 16

«Compléter le § 4 de l'article 28bis proposé (tel qu'inséré par l'amendement nº 11) par un sous-paragraphe 5, libellé comme suit:

«5. Ce n'est que dans le cas où il n'y a encore aucune indication de culpabilité à l'égard d'un

mag aan een getuige gevraagd worden de dader te herkennen uit een reeks foto's van personen die, op grond van eerdere veroordelingen of andere in het proces-verbaal omschreven gegevens, wellicht als dader van het misdrijf in aanmerking kunnen komen. In dat geval wordt bij die foto's ook een aantal foto's gevoegd van personen die het misdrijf zeker niet gepleegd hebben.

Er wordt zorgvuldig vermeden door enig teken of suggestie een van de personen wier foto wordt vertoond, als de meest waarschijnlijke dader aan te wijzen.

Het proces-verbaal vermeldt nauwkeurig uit hoeveel foto's van mogelijke verdachten en van onverdachte personen de getuige de dader heeft aangewezen, en geeft zijn verklaringen daaromtrent omstandig weer. Indien een persoon is aangewezen die het misdrijf zeker niet gepleegd heeft, wordt daarvan uitdrukkelijk melding gemaakt. De foto aan de hand waarvan de herkenning is gedaan, wordt aan het proces-verbaal toegevoegd.»

Amendement nr. 17

«Het voorgestelde artikel 28bis aanvullen met een § 5, luidende:

«§ 5. Telkens wanneer de mogelijkheid bestaat op de plaats van het misdrijf materiële sporen aan te treffen, worden, indien het belang van het misdrijf het wettigt, alle nodige voorzorgen genomen om deze sporen te beveiligen en wordt onverwijld het nodige gedaan om het onderzoek daarvan op de technisch en wetenschappelijk meest geëigende manier te laten verrichten.

Deze bepaling heeft onder meer betrekking op vinger- of voetafdrukken van de dader of op deeltjes afkomstig van diens lichaam of kleding.

Dergelijk onderzoek wordt steeds gedaan, indien het gaat om moord of doodslag of zware opzettelijke verwonding, of om verkrachting, of om aanranding van de eerbaarheid op minderjarigen beneden twaalf jaar.»

Verantwoording

Het wekt verbazing, hoe vaak er nagelaten wordt om, zelfs bij zeer zware misdrijven, het wetenschappelijk bewijs mogelijk te maken. Het biedt nochtans veel meer garanties voor betrouwbaarheid dan getuigenverklaringen, bekentenissen en allerlei vermoedens.

Een wettelijke bepaling, die aan de procureur des Konings oplegt om over de mogelijkheid van wetenschappelijke bewijsmiddelen te waken, kan wellicht een verbetering van de praktijk tot gevolg hebben.

inculpé déterminé que l'on peut demander à un témoin de reconnaître l'auteur du délit parmi une série de photos de personnes qui peuvent éventuellement s'avérer être l'auteur du délit, sur la base de condamnations précédentes ou d'autres données figurant au procès-verbal. Dans ce cas, l'on ajoute également à ces photos une série de photos de personnes qui n'ont certainement pas commis le délit.

L'on évite scrupuleusement de désigner, par quelque signe ou suggestion, une des personnes dont la photo est présentée comme étant l'auteur le plus probable du délit.

Le procès-verbal mentionne avec précision parmi combien de photos d'éventuels prévenus et de personnes non soupçonnées le témoin a désigné l'auteur du délit et reproduit en détail les déclarations du témoin en la matière. Si le témoin désigne une personne qui n'a certainement pas commis le délit, le procès-verbal le mentionne expressément. La photo qui a servi à l'identification de l'auteur du délit est jointe au procès-verbal.»

Amendement nº 17

«Compléter l'article 28bis proposé par un § 5, libellé comme suit:

«§ 5. Chaque fois que l'on peut trouver des traces matérielles sur le lieu du délit, on prend toutes les précautions nécessaires, si l'importance du délit le justifie, pour sauvegarder ces traces et tout le nécessaire est fait sans délai pour que l'examen de celles-ci puisse être effectué de la façon la plus adéquate sur les plans technique et scientifique.

Cette disposition concerne notamment les empreintes digitales ou les empreintes du pied de l'auteur du délit ou des particules provenant de son corps ou de ses vêtements.

Il est toujours procédé à pareil examen lorsqu'il s'agit d'un assassinat ou d'un meurtre ou de blessures graves et intentionnelles, ainsi que de viol ou d'attentat à la pudeur commis sur des mineurs de moins de douze ans.»

Justification

Il est incroyable de constater le nombre de fois, même dans le cas de délits graves, où l'on néglige la possibilité d'apporter une preuve scientifique. Celle-ci offre cependant bien plus de garanties de fiabilité que les déclarations de témoins, les aveux et toutes sortes de suspicions.

On pourrait améliorer la pratique en inscrivant dans la loi une disposition qui oblige le procureur du Roi de veiller à la récolte de moyens de preuve scientifique.

De indiener is van oordeel dat, als men de loyauteit van de bewijsinzameling invoert, de procureur des Konings duidelijk zou moeten weten waar hij over moet waken. Hoe gaat dat anders worden beoordeeld?

Aldus probeert hij in de vermelde amendementen wettelijke richtlijnen te geven over de wijze waarop een verhoor moet worden gehouden en over de wijze waarop een proces-verbaal moet worden opgesteld. Deze elementaire zaken worden dagelijks overtreden. De procureur des Konings dient dan toe te zien of dit correct is gebeurd.

De amendementen nrs. 11 tot 16 regelen het specifiek geval van de confrontaties. Het lijkt hem nodig deze zaken te regelen in dit ontwerp, gezien de volgende fase, namelijk Franchimont II, nog een hele tijd in beslag zal nemen, zeker alvorens deze fase parlementair zal worden afgehandeld.

Een lid sluit zich aan bij de voorafgaande vraag van de heer Boutmans, namelijk de vraag of dit hier moet worden geregeld of op een andere plaats. Hij denkt dat het inderdaad nuttig is, dan wel noodzakelijk, een regeling van deze zaken te laten voorkomen. De manier van ondervraging geeft immers regelmatig aanleiding tot problemen. Bijvoorbeeld wanneer de onderzoeksrechter zegt «beken maar want X heeft toch al bekend». Indien men stelt dat de zaak hier niet moet worden geregeld, moet men duidelijk stellen waar wel.

De minister deelt de zorg van senator Boutmans. Hij geeft toe dat het wenselijk zou zijn te preciseren hoe de processen-verbaal moeten worden opgesteld. Dit moet grondig bestudeerd worden; men mag niet uit het oog verliezen dat de werkzaamheden in het kader van de Franchimont II-commissie reeds werden aangevat. In dat kader zijn een reeks teksten opgesteld die tegemoetkomen aan de amendementen van de heer Boutmans. Vervolgens mag ook het wetenschappelijk aspect niet uit het oog worden verloren en moet men zich de vraag stellen of alles in een wet moet worden gegoten. Men stelt immers vast dat de methoden zich nog verder ontwikkelen, bij voorbeeld wat de Oslo-techniek betreft. Het is niet wenselijk die techniek nu al in een wet op te nemen aangezien die techniek niet de enige confrontatiemethode is. Hij is van mening dat het verkieslijk is de werkgroep te laten voortwerken en die regeling op te nemen in het tweede ontwerp.

Het lijkt hem daarom wenselijk niet de hele problematiek te regelen in dit ontwerp maar wel te bepalen dat aspecten ervan aan bod zullen komen in het kader van het tweede ontwerp van professor Franchimont, waarbij de werkzaamheden die thans reeds in dit verband worden verricht (zie verhoor van minderjarigen, bijstand door een tolk, enz.), van groot nut zullen zijn.

L'auteur estime que, si l'on introduit le principe de la loyauté de la collecte des preuves, il faut que le procureur du Roi puisse savoir clairement à quoi il doit veiller. Comment pourra-t-on sinon évaluer les choses?

En déposant les amendements précités, leur auteur tente d'introduire des directives légales pour ce qui est du déroulement d'une audition et l'établissement d'un procès-verbal. L'on omet tous les jours de procéder à ces actes élémentaires. Il appartient donc au procureur du Roi de vérifier si on les a effectués correctement.

Les amendements n°s 11 à 16 règlent le cas spécifique des confrontations. Il lui semble nécessaire de régler ces questions dans le projet dans la mesure où la réalisation de la phase ultérieure, à savoir Franchimont II, prendra encore beaucoup de temps, surtout avant que le travail parlementaire à ce sujet ne soit achevé.

Un membre se demande, comme M. Boutmans, s'il convient de régler ces questions ici ou ailleurs. Il pense en effet qu'il serait au moins utile, sinon nécessaire, de régler ces questions. La façon dont se déroulent les interrogatoires pose en effet souvent problème. Il arrive, par exemple, que le juge d'instruction réclame un aveu «parce que X a déjà avoué». Si l'on estime ne pas devoir régler cette question ici, il faut dire clairement où on doit le faire.

Le ministre souscrit à la préoccupation du sénateur Boutmans. Il admet qu'il conviendrait de préciser la manière dont les procès-verbaux sont rédigés. Ceci mérite une étude approfondie; il ne faut pas perdre de vue que des travaux ont été déjà entamés dans le cadre de la commission «Franchimont II» où une série de textes qui rencontrent les amendements de M. Boutmans sont rédigés. En deuxième lieu, il lui semble qu'il ne faut pas perdre de vue l'aspect scientifique et il faut se poser la question de savoir si tout doit être légalisé. On constate en effet qu'il y a une évolution certaine dans les techniques, par exemple en ce qui concerne la technique Oslo. Il ne conviendrait pas de légaliser cette technique, vu que ce n'est pas la seule technique de confrontation. Il est d'avis qu'il est préférable de laisser continuer le groupe de travail et d'inscrire ce règlement dans le deuxième projet.

Il lui semble dès lors souhaitable de ne pas aborder l'ensemble de cette problématique dans le cadre du projet actuel, tout en précisant qu'elle sera abordée dans le cadre du projet n° 2 du professeur Franchimont, à l'aide des travaux que l'on mène déjà sur ce plan (voir audition des mineurs, assistance d'un interprète, etc.).

Een lid is van mening dat de voorstellen van de heer Boutmans zeer verdienstelijk en redelijk zijn. Hij onderstreept dat de opname van verhoren doorslaggevend kan zijn voor de vrijspraak van de beklaagde. De opname van een verhoor kan een heel andere dimensie geven aan het dossier. Men moet alleen nog weten waar die bepalingen moeten worden ingevoegd.

Een ander lid is van oordeel dat de inspanning van de heer Boutmans essentieel is en niet weg te wuiven. Anderzijds is hij bereid aan te nemen dat de Commissie voor het strafprocesrecht niet alles ineens kon regelen. In dat geval lijkt het hem echter noodzakelijk dat de minister er zich toe verbindt een nota neer te leggen waarbij hij duidelijk stelt welke principes «Franchimont II» zal inhouden. Hij pleit ervoor het onderzoek te doen van de amendementen van de heer Boutmans, uitvissen wat essentieel is, dit inlassen, en later eventueel aanpassen.

Een commissielid is van mening dat het werk van de heer Boutmans zeer belangrijk is. Het gaat om een uiterst belangrijke hervorming die duidelijkheid verschaft over het opstellen van processen-verbaal. Zo kan voorkomen worden dat een bepaalde soort informatie leemten of fouten vertoont. Moet daarmee gewacht worden, of is daarvoor een andere context nodig? Hij vraagt naar de mening van de heer Franchimont.

Professor Franchimont verklaart dat hij het voor 90% eens is met de amendementen van de heer Boutmans. Persoonlijk lijkt het hem verkieslijk nog eens over een aantal zaken na te denken in plaats van onmiddellijk te beslissen. Wat de opnamen betreft herinnert hij eraan dat het Gerechtelijk Wetboek, dat het gemeenrecht van de rechtspleging vormt, hierin voorziet.

Een lid antwoordt dat de opname thans facultatief is en bijgevolg niet wordt toegepast.

Een ander lid onderstreept hoe essentieel de voorgestelde amendementen zijn. Gelet hierop en op de leemten die in het verleden werden vastgesteld, moet volgens hem dringend worden opgetreden. Hij pleit ervoor nu al te doen wat kan gedaan worden.

Een lid stelt voor een werkgroep op te richten.

Verscheidene leden beschouwen de oprichting van een werkgroep als een verlenging van de werkzaamheden. Een lid vraagt hoe de problematiek van het proces-verbaal wordt opgelost in het buitenland.

Professor Van den Wyngaert antwoordt dat dit verschilt van land tot land. In Engeland is er een speciale wetgeving «the police and criminal evidence act», maar daar is er geen Wetboek van Strafvordering. Vanuit onze continentale optiek, lijkt het haar wenselijk het proces-verbaal, dat de essentie van het straf-

Un membre est d'avis que les propositions de M. Boutmans sont très méritoires et raisonnables. Il souligne que l'enregistrement des auditions peut être déterminant de l'acquittement du prévenu. L'enregistrement d'une audition peut donner une dimension toute différente au dossier. La question est de savoir où insérer ces dispositions.

Un autre membre estime que l'effort de M. Boutmans n'est pas négligeable et, même, qu'il est essentiel. D'autre part, il est prêt à admettre que la Commission pour le droit de la procédure pénale ne pouvait pas tout régler d'un seul coup. Il lui semble toutefois nécessaire, dès lors, que le ministre s'engage à déposer une note précisant clairement sur quels principes «Franchimont II» reposera. Il préconise d'examiner les amendements de M. Boutmans, d'en retirer l'essentiel, de l'insérer et de l'adapter éventuellement plus tard.

Un commissaire est d'avis que le travail de M. Boutmans est primordial. Il s'agit d'une réforme extrêmement importante, qui apporte une clarification au niveau du cadre des procès-verbaux. Cela permet d'éviter des déficiences graves dans certains types d'information. Faut-il attendre ou faut-il un autre cadre? Il demande l'avis de M. Franchimont.

Le professeur Franchimont déclare rejoindre à 90% les amendements de M. Boutmans. Personnellement, il lui semble préférable de réfléchir sur un certain nombre de choses, plutôt que de se décider directement. En ce qui concerne l'enregistrement, il rappelle que le Code judiciaire, qui est le droit commun de la procédure, le prévoit.

Un membre réplique qu'à l'heure actuelle, l'enregistrement est facultatif et qu'étant facultatif, il n'est pas appliqué.

Un autre membre souligne le caractère essentiel des amendements proposés. Eu égard à ce caractère essentiel et aux lacunes constatées dans le passé, il lui semble urgent d'y pallier. Il est partisan de faire maintenant ce qui peut être fait.

Un membre suggère la constitution d'un groupe de travail.

Plusieurs membres considèrent que la création d'un groupe de travail équivaut à une prolongation des travaux. Un membre demande comment le problème du procès-verbal est résolu à l'étranger.

La professeur Van den Wyngaert répond que les choses diffèrent d'un pays à l'autre. En Angleterre, il y a une législation spéciale, «the police and criminal evidence act», mais ce pays n'a pas de code d'instruction criminelle. Il lui semble souhaitable, dans notre optique continentale, de réglementer le

dossier uitmaakt, in het Wetboek van Strafvordering te regelen.

Een voorgaande spreker besluit dat het aangewezen is deze problematiek in voorliggend ontwerp te regelen, dit om de door de professor Van den Wyngaert aangehaalde reden en omdat de ervaring leert dat een verwerping of intrekking van de betreffende amendementen zou kunnen leiden tot verkeerde gevolgtrekkingen. Heel wat elementen pleiten dus om de essentie alvast in deze tekst te zetten.

Een lid is van mening dat de amendementen die werden ingediend, besproken moeten worden. De invoeging ervan in de tekst lijkt geen formeel probleem te doen rijzen en de commissie moet ze dus onderzoeken. Sommige amendementen gaan inhoudelijk voor hem te ver.

Een lid is van mening dat het niet wenselijk is de verduidelijking van de essentiële aspecten uit te stellen.

De minister herinnert eraan dat de Regering zich ervan bewust is dat het ontwerp onvolledig is. Hij begrijpt dat dringend wetgevend moet worden opgetreden op het stuk van de processen-verbaal. Het is evenwel van belang erop toe te zien dat niet overhaast te werk wordt gegaan, dat niet geïmproviseerd wordt. De regering verbindt er zich toe deze problematiek te regelen in de strafrechtspleging, maar wenst dit te doen in goede omstandigheden.

Een lid is van mening dat de fundamentele beginselen die in de amendementen geformuleerd werden, vrij duidelijk zijn. Hij vraagt de Commissie voor het strafprocesrecht een voorstel te doen en haar mening te geven over de amendementen van de heer Boutmans.

Professor Franchimont herinnert eraan dat de teksten klaar zijn en dat een vergelijkende rechtsstudie werd gemaakt (NL, D, F, I).

Professor Van den Wyngaert stelt voor zich te concentreren op die punten uit de amendementen van de heer Boutmans, waarover iedereen het eens is. De minister haalde een aantal moeilijke punten aan, zoals de Oslo-confrontatie, het verhoor van minderjarigen. Maar voor het overige lijken er niet zoveel controversiële punten.

Professor Traest herhaalt dat de amendementen van de heer Boutmans voor 90 à 95 % het akkoord van de Commissie voor het strafprocesrecht wegdragen. De vraag of dit nu of later dient geregeld te worden, is een vraag van politieke aard, een beleidsvraag waarbij experten moeilijk kunnen tussenkomen.

Een lid wijst op het feit dat er in de amendementen enkele fundamentele zaken worden geregeld. Hij preciseert dat hij vanwege de regering toch een nota

procès-verbal, qui constitue l'essence du dossier pénal, dans le Code d'instruction criminelle.

L'un des intervenants précédents conclut qu'il convient que le projet en discussion règle ce problème, et ce pour la raison invoquée par la professeur Van den Wyngaert et parce que l'expérience nous apprend que le rejet ou le retrait des amendements en question pourrait mener à des conclusions erronées. Bon nombre d'éléments plaident donc pour l'insertion immédiate d'éléments essentiels dans le texte en discussion.

Un membre est d'avis qu'il faut discuter des amendements dont on est saisi. Une intégration dans le texte ne lui semble pas poser de problèmes au point de vue formel, et la commission doit les examiner. Quant au fond, certains amendements lui semblent aller trop loin.

Un membre est d'avis qu'il ne convient pas de reporter des précisions sur des questions essentielles.

Le ministre rappelle que le Gouvernement est bien conscient du fait que ce projet est incomplet. Il comprend qu'il est urgent de légiférer en matière de procès-verbaux. Il importe cependant à veiller à ne pas travailler trop vite, à ne pas improviser. Le Gouvernement s'engage à régler cette problématique dans la procédure pénale, mais souhaite le faire dans de bonnes conditions.

Un membre est d'avis que les principes fondamentaux formulés dans les amendements de M. Boutmans sont assez clairs. Il demande à la Commission pour le droit de la procédure pénale de faire une proposition et d'émettre ses considérations sur ces amendements.

Le professeur Franchimont rappelle que les textes sont prêts et qu'une étude de droit comparé a été faite (NL, D, F, I).

La professeur Van den Wyngaert propose de se concentrer sur les points des amendements de M. Boutmans qui font l'objet d'un consensus. Le ministre a évoqué une série de points difficiles, comme la confrontation d'Oslo, l'audition de mineurs d'âge. Mais, pour le reste, il ne semble pas y avoir tellement de points prêtant à controverse.

Le professeur Traest répète que la Commission pour le droit de la procédure pénale approuve, à raison de 90 à 95 %, les amendements de M. Boutmans. La question de savoir si la matière en question doit être réglée immédiatement ou non est une question politique dans laquelle des experts peuvent difficilement intervenir.

Un commissaire signale que les amendements répondent à plusieurs questions fondamentales. Il souligne qu'il souhaite quand même obtenir du

wenst over de doelstelling van de commissie-Franchimont II en de verbintenis van de regering de overige punten te regelen in een volgend ontwerp.

Een lid stelt voor de amendementen van de heer Boutmans te onderzoeken voor zover ze betrekking hebben op het proces-verbaal.

De commissie neemt dit voorstel eenparig aan.

Amendement nr. 3 van de heer Boutmans

Een lid vraagt of het amendement zowel betrekking heeft op de personen die gehoord worden als getuige, als op de personen die gehoord worden als beklaagde.

Professor Franchimont citeert uit de voorbereide teksten:

«Toute personne peut être interrogée, entendue ou confrontée au cours de l'information sans différence suivant qu'elle pourrait avoir qualité de suspect, de témoin ou de victime et sans obstacle à l'interrogatoire pour des raisons de parenté ou d'alliance.».

«Les personnes convoquées par un officier de police judiciaire pour les nécessités de l'information sont tenus de comparaître. Si elles ne satisfont pas à cette obligation, avis en est donné par procès-verbal au procureur du Roi, qui peut les y contraindre par la force publique. Les personnes à l'encontre desquelles il n'existe pas d'indice faisant présumer qu'elles ont commis ou tenté de commettre une infraction, ne peuvent être retenues que le temps strictement nécessaire à leur audition».

«Tout mineur d'âge, victime des faits visés aux articles 372, 373, 375, 379, 380 380*bis* du Code pénal, a le droit de se faire accompagner de la personne majeure de son choix lors de toute audition effectuée par l'autorité judiciaire, sauf décision contraire motivée prise à l'égard de cette personne par le ministère public ou le magistrat instructeur dans l'intérêt du mineur ou de la manifestation de la vérité.»

«La personne interrogée ne prête pas serment; sa déposition est consignée dans un procès-verbal et est reproduite exactement dans les termes utilisés.

— Si la déclaration est faite dans une autre langue que celle de la procédure, le déclarant est tenu de la rédiger personnellement; et le document est joint au procès-verbal.

— Dans les autres cas, le verbalisant a recours à un interprète; à défaut de pouvoir y recourir il reproduit le plus fidèlement possible les indications qu'il peut obtenir.

Toute personne interrogée peut:

1. utiliser le document sans que cela puisse entraîner le report de l'interrogatoire. Elle peut, lors

Gouvernement une note relative aux objectifs de la commission Franchimont II et il demande au Gouvernement de s'engager à régler les autres points dans un projet suivant.

Un membre propose d'examiner les amendements de M. Boutmans dans la mesure où ils touchent au procès-verbal.

La commission adopte cette proposition à l'unanimité.

Amendement nº 3 de M. Boutmans

Un membre demande si l'amendement vise tant les personnes entendues comme témoins que les personnes entendues comme prévenus.

Le professeur Franchimont cite les textes préparés:

«Toute personne peut être interrogée, entendue ou confrontée au cours de l'information sans différence suivant qu'elle pourrait avoir qualité de suspect, de témoin ou de victime et sans obstacle à l'interrogatoire pour des raisons de parenté ou d'alliance.».

«Les personnes convoquées par un officier de police judiciaire pour les nécessités de l'information sont tenus de comparaître. Si elles ne satisfont pas à cette obligation, avis en est donné par procès-verbal au procureur du Roi, qui peut les y contraindre par la force publique. Les personnes à l'encontre desquelles il n'existe pas d'indice faisant présumer qu'elles ont commis ou tenté de commettre une infraction, ne peuvent être retenues que le temps strictement nécessaire à leur audition.»

«Tout mineur d'âge, victime des faits visés aux articles 372, 373, 375, 379, 380 380*bis* du Code pénal, a le droit de se faire accompagner de la personne majeure de son choix lors de toute audition effectuée par l'autorité judiciaire, sauf décision contraire motivée prise à l'égard de cette personne par le ministère public ou le magistrat instructeur dans l'intérêt du mineur ou de la manifestation de la vérité.»

«La personne interrogée ne prête pas serment; sa déposition est consignée dans un procès-verbal et est reproduite exactement dans les termes utilisés.

— Si la déclaration est faite dans une autre langue que celle de la procédure, le déclarant est tenu de la rédiger personnellement; et le document est joint au procès-verbal.

— Dans les autres cas, le verbalisant a recours à un interprète; à défaut de pouvoir y recourir, il reproduit le plus fidèlement possible les indications qu'il peut obtenir.

Toute personne interrogée peut:

1. utiliser le document sans que cela puisse entraîner le report de l'interrogatoire. Elle peut, lors

de l'interrogatoire ou ultérieurement, exiger que ces documents soient joints au procès-verbal d'audition ou déposés au greffe (voir document actuel);

2. produire un mémoire ultérieurement mais avant la clôture de l'information;

3. demander que les questions qui lui sont posées et les réponses qu'elle donne soient actées dans les termes utilisés;

4. demander qu'il soit procédé à tels devoirs et auditions;

5. s'abstenir de répondre.

À peine de nullité le procès-verbal porte indication de l'heure exacte du début et de la fin de l'interrogatoire, ainsi que toute incidence survenue au cours de celui-ci.»

«Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le ministère public peut et tout service de police qui interroge une personne peut lui remettre une copie ...»

Professor Franchimont onderstreept dat de ideeën vervat in het amendement van de heer Boutmans dus worden overgenomen.

Een lid onderstreept dat de idee uit amendement nr. 3, die schuil gaat achter de woorden «ieder verhoor begint met een mededeling... dat de betrokkene... het recht heeft om op bepaalde vragen niet te antwoorden of in het geheel te zwijgen», niet terug te vinden is de tekst van de heer Franchimont. Deze bepaling lijkt hem nochtans essentieel.

Professor Franchimont herinnert eraan dat moet uitgemaakt worden of het wenselijk is aan de betrokkene vooraf rechten mede te delen, dan wel of het voldoende is dat de rechten in de wet staan. In het buitenland bestaan beide oplossingen. Dit is een politieke keuze.

Een ander lid is eveneens van mening dat het belangrijk is dat de rechten aan de betrokkenen worden meegedeeld.

Een lid vraagt te mogen beschikken over de tekst van professor Franchimont en vraagt naar de huidige status van deze tekst. Is er al overleg geweest met de minister?

Professor Franchimont antwoordt dat die teksten onderzocht werden door de commissie Strafprocesrecht en dat zij werden overgezonden aan de minister zonder dat de minister hieraan reeds zijn goedkeuring heeft gehecht.

Professor Van den Wyngaert wijst erop dat deze tekst zelfs nog niet af is binnen de commissie. Zij heeft niet deelgenomen aan de redactie ervan.

de l'interrogatoire ou ultérieurement, exiger que ces documents soient joints au procès-verbal d'audition ou déposés au greffe (voir document actuel);
.

2. produire un mémoire ultérieurement, mais avant la clôture de l'information;

3. demander que les questions qui lui sont posées et les réponses qu'elle donne soient actées dans les termes utilisés;

4. demander qu'il soit procédé à tels devoirs et auditions;

5. s'abstenir de répondre.

À peine de nullité le procès-verbal porte indication de l'heure exacte du début et de la fin de l'interrogatoire, ainsi que toute incidence survenue au cours de celui-ci.»

«Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le ministère public peut et tout service de police qui interroge une personne peut lui remettre une copie ...»

Le professeur Franchimont souligne que les idées de l'amendement de M. Boutmans sont donc reprises.

Un membre observe que l'idée reprise dans l'amendement nº 3 (notamment «il est communiqué à l'intéressé que les questions et réponses figureront dans un procès-verbal et qu'il a le droit de ne pas répondre ou de garder le silence», ne figure pas dans le texte de M. Franchimont. Cette disposition lui semble pourtant essentielle.

Le professeur Franchimont rappelle que la question est de savoir s'il est souhaitable de communiquer antérieurement à la personne les droits, ou s'il est suffisant que les droits figurent dans la loi. En droit comparé, les deux solutions existent. Ceci est un choix politique.

Un membre estime également qu'il est important de commmuniquer les droits à l'intéressé.

Un membre souhaite pouvoir disposer du texte du professeur Franchimont et demande quel est le statut actuel de ce texte. A-t-on déjà procédé à une concertation avec le ministre?

Le professeur Franchimont répond que ces textes ont été examinés par la Commission pour le droit de la procédure pénale et qu'ils ont été transmis au ministre, sans avoir reçu l'approbation du ministre.

La professeur Van den Wyngaert souligne que ce texte n'a même pas encore franchi le cap de la commission. Elle n'a pas participé à sa rédaction.

Voor het overige wordt verwezen naar de bespreking van het amendement nr. 145 van de heer Vandenberghe en mevrouw de Bethune tot invoeging van een artikel 7*bis*. (*cf. infra*)

Betreffende dit amendement vraagt de auteur van de amendementen nrs. 1 tot 17 verduidelijking over de draagwijdte van de woorden «bij een verhoor tussenkomen». Zijn amendement nr. 5 vermeldt «de personen die bij een verhoor tegenwoordig zijn». Tussenkomen zou immers kunnen worden geïnterpreteerd als «bij het verhoor een actieve rol spelen» en eventueel ook «verklaringen afleggen». Men mag niet uit het oog verliezen dat personen druk kunnen uitoefenen op een verhoorde door zwijgend aanwezig te zijn. Mag men beschouwen dat de loutere tegenwoordigheid volstaat?

De minister heeft niet de indruk dat het noodzakelijk is systematisch nota te nemen van alle personen die binnenkomen of buitengaan. Dit lijkt hem nogal vergaand.

Een lid kan zich hierbij aansluiten. Bij een ondervraging lopen er vaak een heleboel mensen binnen en buiten. Nochtans moet de ondervraagde het recht hebben de melding van iemands aanwezigheid te vragen, als deze aanwezigheid hem belangrijk lijkt.

De indiener van het amendement verduidelijkt dat niet elke intrede of uittrede van een persoon dient te worden genoteerd. Nochtans betekent tussenkomst ook niet noodzakelijk dat er een mondelinge vraag wordt gesteld. Men kan ook psychologisch tussenkomen. Dit wordt trouwens opgevangen door de vermelding van de bijzondere omstandigheden en alles wat op de verklaring of de omstandigheden waarin zij is afgelegd een bijzonder licht kan werpen. Er bestaat dus ook geen enkele twijfel dat een aanwezigheid kan worden geacteerd, zeker als de verhoorde het vraagt.

De heer Boutmans trekt zijn amendementen nrs. 1 tot 5 en 7 tot 9 in.

Het amendement nr. 6 betreffende het verhoor van minderjarigen, en artikel 10 betreffende de opname van het verhoor, worden aanvankelijk behouden.

De minister wijst op het feit dat een werkgroep van de universiteit van Luik de problematiek van het verhoor van minderjarigen en de audiovisuele opname van het verhoor volledig uitdiept, met het oog op een regeling in het tweede wetsontwerp. Het lijkt hem dus niet raadzaam reeds in voorliggend ontwerp bepalingen hieromtrent in te lassen. Bovendien onderstreept hij dat het niet wenselijk is een al te strikt kader uit te bouwen, gezien deze materie zeer onderhevig is aan evolutie (voor eventuele audiovisuele opname is men op dit ogenblik nog niet voldoende uitgerust). Tevens is het niet dringend hieromtrent te legifereren, aange-

Pour le reste, on renvoie à la discussion de l'amendement n° 145 de M. Vandenberghe et de Mme de Bethune visant à insérer un article 7*bis*. (*cf. infra*)

En ce qui concerne cet amendement, l'auteur des amendements n°s 1 à 17 demande que l'on précise la portée des mots «intervenir dans l'interrogatoire». Dans son amendement n° 5, il parle quant à lui de «personnes qui assistent à une audition». On pourrait en effet interpréter le terme «intervenir» comme «prendre une part active à l'interrogatoire», voire même «faire des déclarations». Il ne faut pas perdre de vue que certaines personnes peuvent, par leur seule présence silencieuse, exercer des pressions sur une personne interrogée. Peut-on considérer que la seule présence suffit?

Le ministre dit ne pas avoir l'impression qu'il est nécessaire de noter systématiquement les allées et venues de tout le monde. Faire cela lui paraîtrait plutôt excessif.

Un membre dit ne pas partager cet avis. Au cours de biens des interrogatoires, il y a une foule de gens qui vont et qui viennent. Pourtant, la personne interrogée doit aussi avoir le droit de réclamer que soit notée la présence d'une personne, si cette présence lui semble importante.

L'auteur de l'amendement précise qu'il ne veut pas que l'on soit obligé de noter chaque allée et venue. Pourtant, une intervention ne signifie pas non plus nécessairement qu'une question orale est posée. L'on peut également intervenir psychologiquement. C'est pour que l'on puisse faire face à cette éventualité qu'est prévue la mention des circonstances particulières et de tout ce qui peut éclairer la déclaration ou les circonstances qui l'ont entourée. Par conséquent, il n'y a nul doute que l'on puisse acter la présence de quelqu'un, surtout si la personne interrogée le demande.

M. Boutmans retire ses amendements n°s 1 à 5 et n°s 7 à 9.

L'amendement n° 6 concernant l'interrogatoire de mineurs et l'amendement n° 10 concernant l'enregistrement de l'interrogatoire, sont maintenus dans un premier temps.

Le ministre souligne qu'un groupe de travail de l'université de Liège examine de manière approfondie le problème de l'interrogatoire de mineurs et de l'enregistrement audiovisuel de l'interrogatoire, de manière que l'on puisse le régler dans le deuxième projet de loi. Il ne lui semble dès lors pas opportun d'inscrire, dès à présent, des dispositions à cet égard dans le projet à l'examen. Il souligne en outre que comme la matière en question est très évolutive (à l'heure actuelle, l'on n'est pas encore suffisamment équipé pour un éventuel enregistrement audiovisuel), il n'est pas souhaitable d'élaborer un cadre trop

zien de opname nu reeds als bewijsmiddel wordt aanvaard door de rechtbank.

Een lid vraagt aan de indiener intrekking van zijn amendement nr. 6 te overwegen. Een negatieve stemming zou men immers kunnen interpreteren als de wens geen speciale regeling voor het verhoor van minderjarigen door te voeren. Het volstaat volgens hem het probleem aan te duiden, maar nu niet op te lossen. Het amendement krijgt dan een symbolische waarde. Wat betreft het amendement nr. 10, verwijst de heer Erdman naar het Gerechtelijk Wetboek, artikel 952 en volgende, die bepalen dat men de getuigenissen kan laten opnemen.

Gelet op de toelichting van de regering en de eensluidende mening van de commissie dat het vermelde artikel 952 van het Gerechtelijk Wetboek toepasselijk is op het verhoor in strafzaken, besluit de heer Boutmans zijn amendementen nrs. 6 en 10 in te trekken.

De heer Boutmans trekt ook zijn amendementen nrs. 11 tot 16 in, aangezien deze problematiek zal ter sprake komen in het tweede wetsontwerp.

Het amendement nr. 17 van de heer Boutmans, is volgens verscheidene leden niet echt gepast in een wettekst. Een lid is van oordeel dat dit meer de politietechniek behelst en eerder in een handboek van de politieschool zou moeten worden ingelast. Tevens vreest een ander lid dat de inschrijving van deze bepaling tot gevolg zou hebben dat ook andere bepalingen betreffende de deontologie van het parket en de magistraten zouden dienen te worden ingelast.

De minister stelt vast dat dit amendement tot doel heeft de principes van de wetenschappelijke politie op te leggen in de onderzoeken. Hij benadrukt dat deze methoden reeds bestaan en aan de beoordeling van de rechter worden voorgelegd. Aangezien deze methoden reeds worden gebruikt, meent hij dat dit amendement geen nieuwe elementen aanbrengt. Bovendien vindt hij dat de wetenschappelijke politie veeleer verband houdt met het probleem van de toelaatbaarheid van het bewijs.

3.2. Stemmingen over de amendementen ter invoeging van een artikel 28bis, §§ 3, 4 en 5

De amendementen nrs. 1 tot 16 worden ingetrokken (*cf. supra*).

Het amendement nr. 17 wordt verworpen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

4. Artikel 28*ter*

4.1. Bespreking

Een lid wenst de verhouding te kennen tussen enerzijds de algemene richtlijnen die de procureur des

rigide. D'ailleurs, il n'est pas urgent de légiférer en la matière, puisque le tribunal accepte déjà l'enregistrement comme moyen de preuve.

Un membre demande à l'auteur d'envisager de retirer son amendement n° 6. Un vote négatif pourrait être assimilé à l'expression de la crainte d'élaborer un régime spécial pour ce qui est de l'interrogatoire de mineurs. Il suffit, selon lui, de soulever le problème et de reporter sa solution à plus tard. L'amendement acquerrait ainsi une valeur symbolique. En ce qui concerne l'amendement n° 10, M. Erdman renvoie aux articles 952 et suivants du Code judiciaire, qui disposent que l'on peut enregistrer les témoignages.

Étant donné les explications du Gouvernement et l'unanimité de la commission sur le fait que l'article 952 du Code judiciaire s'applique à l'interrogatoire effectué dans le cadre d'affaires pénales, M. Boutmans décide de retirer ses amendements n°s 6 et 10.

M. Boutmans retire aussi ses amendements n°s 11 à 16, étant donné que l'on abordera ce problème dans le deuxième projet de loi.

Plusieurs membres estiment que le texte de l'amendement n° 17 de M. Boutmans n'a pas vraiment sa place dans un texte de loi. Un membre estime qu'il relève davantage de la technique policière et qu'il faudrait plutôt l'insérer dans un manuel de l'école de police. Par ailleurs, un autre membre craint qu'en inscrivant cette disposition dans la loi, l'on soit finalement contraint d'y inscrire également d'autres dispositions relatives à la déontologie du parquet et des magistrats.

Le ministre constate que l'objectif de cet amendement est d'imposer la police scientifique dans les enquêtes. Il souligne que ces techniques existent déjà et sont soumises à l'appréciation du juge. Vu qu'elles sont déjà utilisées à l'heure actuelle, il est d'avis que cet amendement n'apporte aucun élément nouveau. De plus, la police scientifique lui semble plutôt ressortir à la problématique de l'admission de la preuve.

3.2. Votes sur les amendements visant à insérer un article 28bis, §§ 3, 4 et 5

Les amendements n°s 1 à 16 sont retirés *(cf. supra).*

L'amendement n° 17 est rejeté par 8 voix et 1 abstention.

4. Article 28*ter*

4.1. Discussion

Un membre demande quel est le rapport entre les directives générales que prend le procureur du Roi

Konings krachtens het voorgestelde artikel 26 van het Wetboek van Strafvordering uitvaardigt en die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de opdrachten van gerechtelijke politie in zijn arrondissement (artikel 4 van het ontwerp), en anderzijds de bevoegdheid van de procureur om krachtens het voorgestelde artikel 28*ter*, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek in het kader van het overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde opsporingsbeleid, de materies te bepalen waarin in zijn arrondissement de misdrijven prioritair worden opgespoord (artikel 5 van het ontwerp).

Bestaat er geen gevaar dat die richtlijnen niet alleen onderling, maar ook met de richtlijnen van andere procureurs tegenstrijdig zullen zijn?

Wanneer een procureur des Konings krachtens het voorgestelde artikel 23, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering buiten zijn arrondissement handelingen verricht of gelast die tot zijn bevoegdheid behoren op het gebied van opsporing of gerechtelijk onderzoek, rijst de vraag of hij dan zijn eigen richtlijnen dient te respecteren dan wel die van de territoriaal bevoegde procureur.

Voorziet het ontwerp in een procedure waarmee de coherentie tussen de verschillende richtlijnen kan worden afgedwongen?

De minister antwoordt dat de door het voorgestelde artikel 26 van het Wetboek van Strafvordering aan de procureur des Konings verleende bevoegdheid om binnen zijn arrondissement algemene richtlijnen uit te vaardigen, de bestaande praktijk legaliseert. Aangezien het opsporingsonderzoek onder de leiding en het gezag van de procureur des Konings wordt gevoerd, komt het hem toe de politiediensten te instrueren over de wijze waarop zij bij de uitvoering van opdrachten van gerechtelijke politie te werk moeten gaan.

Een dergelijke gedragslijn houdt bijvoorbeeld in dat de politiedienst die het eerst op de plaats van de misdaad aankomt, de nodige maatregelen moet nemen opdat er geen sporen worden uitgewist.

De verhouding met andere richtlijnen wordt beheerst door het principe van de hiërarchie der rechtsnormen. De richtlijnen van het college van procureurs-generaal of van de procureur-generaal hebben primauteit op die van de procureur des Konings. Aangezien deze laatste onder het gezag van de procureur-generaal staat en zijn prerogatieven moet respecteren, dient hij er zich dus van te vergewissen dat zijn richtlijnen conform de hogere richtlijnen zijn. Zo nodig moet hij de zijne ermee in overeenstemming brengen.

Een lid verzet zich niet tegen controle, maar acht ze in dit geval toch iets te verregaand.

en application de l'article 26 proposé du Code d'instruction criminelle et qui sont nécessaires à l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement (article 4 du projet), et la compétence que confère au procureur du Roi l'article 28*ter*, § 1er, deuxième alinéa, proposé, du même Code, de déterminer, dans le cadre de la politique de recherche déterminée conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire, les matières dans lesquelles les infractions sont prioritairement recherchées dans son arrondissement (article 5 du projet).

Ces directives ne risquent-elles pas de se contredire mutuellement et d'être en contradiction avec les directives d'autres procureurs?

Il convient de se demander si un procureur du Roi qui procède ou fait procéder, en application de l'article 23, alinéa 2, proposé, du Code d'instruction criminelle hors de son arrondissement à des actes d'information ou d'instruction relevant de ses attributions, doit respecter ses propres directives ou celles du procureur compétent pour l'arrondissement en question.

Le projet prévoit-il une procédure permettant d'assurer la cohérence entre les diverses directives?

Le ministre répond que la disposition de l'article 26 proposé du Code d'instruction criminelle qui confère au procureur du Roi la compétence de prendre des directives générales dans son arrondissement, constitue une légalisation de la pratique courante. Comme l'information se déroule sous la direction et l'autorité du procureur du Roi, il appartient à celui-ci d'informer les services de police de la manière dont ils doivent exécuter les missions de police judiciaire.

Une telle ligne de conduite implique, par exemple, qu'il appartient au service de police qui arrive le premier sur les lieux du délit de prendre les mesures nécessaires afin qu'aucune trace ne soit effacée.

Le rapport avec d'autres directives est régi par le principe de la hiérarchie des normes juridiques. Les directives du Collège des procureurs généraux ou du procureur général priment celles du procureur du Roi. Comme ce dernier relève de l'autorité du procureur général et doit respecter ses prérogatives, il doit s'assurer que ses directives sont conformes aux directives édictées à l'échelon supérieur. Au besoin, il devra mettre les siennes en conformité avec ces dernières.

Bien qu'il ne soit pas hostile à l'idée du contrôle, un membre considère qu'en l'espèce, il serait exagéré.

Mevrouw Milquet dient het amendement nr. 62 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

Amendement nr. 62

«In het eerste lid van § 2 van het voorgestelde artikel 28ter de eerste zin vervangen als volgt:

«De officieren en agenten van gerechtelijke politie die op eigen initiatief handelen, lichten de procureur des Konings in over de gevoerde opsporingen binnen de termijn en volgens de principes bepaald in een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, voorgesteld door de minister van Justitie, overeenkomstig artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek en volgens de nadere regels die de procureur des Konings bepaalt.»

Verantwoording

De nadere regels volgens welke en de termijn binnen welke de diensten de verkregen informatie moeten doorspelen wanneer zij op eigen initiatief handelen, is volgens ons een belangrijk punt waarover in het verleden problemen zijn gerezen.

Daarom stellen wij voor dat de principes van een dergelijk optreden worden opgenomen in een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit waarbij de procureur des Konings de nadere uitvoering van dergelijke principes in richtlijnen moet kunnen vastleggen.

De principes vormen dus de minimumcriteria die de procureur des Konings moet respecteren. Vergeleken bij de principes die vermeld worden in het koninklijk besluit zal hij dus strenger kunnen zijn.

Voor ons gaat het om een bijkomende garantie van een optimale informatie-uitwisseling die, zoals men weet, van cruciaal belang is in een onderzoek.

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen het amendement nr. 64 in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidende:

«De eerste volzin van het voorgestelde artikel 28ter, § 3, vervangen als volgt:

«De procureur des Konings kan de politiedienst of -diensten, de bijzondere afdeling of afdelingen van de politiediensten of, in voorkomend geval, de politieambtenaar of -ambtenaren aanwijzen die in een bepaald onderzoek belast worden met taken van gerechtelijke politie en aan wie de vorderingen, behoudens uitzondering, gericht zullen worden.»

Verantwoording

Dat de procureur des Konings een politiedienst kiest voor de uitvoering van taken van gerechtelijke politie is volgens ons een goed principe.

Mme Milquet dépose l'amendement n°s 62, qui est rédigé comme suit (doc. Sénat, n° 1-704/2):

Amendement n° 62

«À l'alinéa 1er du § 2 de l'article 28ter proposé, remplacer la première phrase par ce qui suit:

«Les officiers et agents de police judiciaire agissant d'initiative informent le procureur du Roi des recherches effectuées, dans le délai et selon les principes prévus par un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, proposé par le ministre de la Justice, conformément à l'article 143ter du Code judiciaire et selon les modalités particulières que le procureur du Roi fixe.»

Justification

Les modalités et le délai dans lequel les services doivent transmettre les informations qu'ils ont obtenues lorsqu'ils ont agi d'initiative sont, selon nous, un point important sur lequel, par le passé, des problèmes se sont posés.

C'est pourquoi nous proposons que les principes d'une telle action soient inscrits dans un arrêté royal délibéré en Conseil des ministres, tout en permettant au procureur du Roi d'établir les modalités de tels principes par des directives.

Les principes sont donc un socle de critères minimum au-delà duquel le procureur du Roi ne peut aller. Il pourra donc être plus sévère par rapport aux principes mentionnés dans l'arrêté royal.

Il s'agit pour nous d'une garantie supplémentaire pour l'échange optimal d'information, qui est, on le sait, primordial dans une enquête.

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent l'amendement n° 64 (doc. Sénat, n° 1-704/2), qui est libellé comme suit:

«Remplacer la première phrase du § 3 de l'article 28ter proposé, par ce qui suit:

«Le procureur du Roi peut désigner le ou les services de police, la ou les sections particulières de services de police ou, le cas échéant, le ou les fonctionnaires de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions seront, sauf exception, adressées.»

Justification

Le choix, par le procureur du Roi, d'un service de police pour l'exécution de missions de police judiciaire est, selon nous, un bon principe.

Wij wensen dit principe echter te verruimen en de procureur des Konings in staat te stellen om bepaalde of meer gespecialiseerde afdelingen van politiediensten of ook een of meer politieambtenaren te kiezen.

Volgens ons hebben sommige afdelingen of sommige ambtenaren een bekwaamheid verworven in aangelegenheden die een grotere specialisatie vereisen. De procureur des Konings moet deze ervaring en deze bekwaamheid ten nutte kunnen maken voor de uitvoering van een aantal taken van gerechtelijke politie. De bepaling die wij wensen in te voeren, zal de kansen op een goede afloop van de onderzoeken alleen maar vergroten want het is geweten dat de misdaad in al zijn vertakkingen steeds complexer wordt. Het is dan ook belangrijk dat de procureur des Konings de kans krijgt om de meest gespecialiseerde ambtenaren te kiezen.

Met betrekking tot amendement nr. 64 zijn de indieners van oordeel dat de procureur des Konings de volle verantwoordelijkheid voor het goed verloop van het opsporingsonderzoek maar op zich kan nemen als hem de vrije hand wordt gelaten bij de aanwijzing van de politiedienst, de bijzondere afdeling of de politieambtenaar op wie hij in vertrouwen een beroep wenst te doen voor de uitvoering van taken van gerechtelijke politie.

De minister verzet zich tegen dit amendement omdat, wanneer parketmagistraten de mogelijkheid krijgen om bij hun onderzoeken de speurders uit te pikken waarin ze het meest vertrouwen hebben, er tussen hen een concurrentiestrijd dreigt te onstaan omdat ze allen dezelfde politieambtenaren in hun onderzoek willen inschakelen. Op deze wijze wordt de interne organisatie van de politiedienstenzoals die is vastgelegd in de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt verstoord.

Dit argument contra weegt volgens hem zwaarder dan het argument pro. De mogelijkheid voor de procureur des Konings om zelf de politieambtenaren te kiezen, geeft hem inderdaad een betere greep op het opsporingsonderzoek. Maar zoals gezegd, bedreigt een dergelijke bevoegdheid het evenwicht tussen de eigen verantwoordelijkheden van het openbaar ministerie en die van de politiediensten.

Spreker heeft geen bezwaren tegen het principe van de keuze van de politiedienst, hoewel men op dat vlak de komende reorganisatie van de politiedienst zal moeten afwachten om te weten in welke mate zij in hun huidige structuur zullen worden behouden.

Professor Franchimont gaat akkoord met het amendement, hoewel het zijns inziens slechts kan worden aangenomen wanneer het wordt gekoppeld aan een wijziging van artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt.

Cependant, nous désirons étendre ce principe en permettant au procureur du Roi de choisir des sections de services de police particulières ou plus spécialisées, mais aussi un ou des fonctionnaires de police.

Selon nous, certaines sections ou certains fonctionnaires ont acquis une compétence dans des matières qui demandent une plus grande spécialisation. Le procureur du Roi doit pouvoir profiter de cette expérience et de cette compétence pour l'exécution de certaines missions de police judiciaire. La disposition que nous proposons d'introduire ne fera qu'agrandir les chances d'un bon déroulement des enquêtes, car on sait que la criminalité se complexifie dans toutes ses branches. Il est dès lors important de permettre au procureur du Roi de choisir les fonctionnaires les plus spécialisés.

En ce qui concerne l'amendement n° 64, ses auteurs estiment que le procureur du Roi ne peut assumer l'entière responsabilité du bon déroulement de l'information que s'il est parfaitement libre de désigner le service de police, la section particulière ou le fonctionnaire de police auquel il peut confier en toute confiance l'exécution de missions de police judiciaire.

Le ministre est hostile à cet amendement car, si l'on permet aux magistrats du parquet de choisir les enquêteurs en qui ils ont le plus confiance, une concurrence risque de se développer entre eux, parce qu'ils voudront tous faire appel aux mêmes fonctionnaires de police pour leur enquête. L'on perturbera ainsi l'organisation interne des services de police telle qu'elle est fixée dans la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police.

Selon lui, le contre pèse plus lourd que le pour. Il est vrai que la possibilité, pour le procureur du Roi, de choisir lui-même ses fonctionnaires de police lui permet de mieux maîtriser l'information. Mais, comme cela a déjà été dit, semblable compétence menace l'équilibre entre les responsabilités du ministère public et celles des services de police.

L'intervenant n'a pas d'objection contre le principe du libre choix du service de police, quand bien même il faudra attendre la réorganisation des services de police pour savoir dans quelle mesure leur structure actuelle pourra être conservée.

Le professeur Franchimont approuve l'amendement, même si, selon lui, il ne peut être adopté que s'il s'accompagne d'une modification de l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police.

Er is dienaangaande reeds een debat gevoerd in de Kamercommissie voor de Justitie naar aanleiding van een amendement van de heren Barzin en Duquesne die de wijziging van het voormelde artikel voorstelden. In reactie hierop verklaarde de minister «er de voorkeur aan te geven de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt niet in het kader van de bespreking van dit wetsontwerp te wijzigen» (*cf.* verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, blz. 156).

De minister blijft bij het standpunt dat hij in de Kamer heeft ingenomen. Indien de wijziging van artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt in het kader van de bespreking van dit ontwerp ter tafel komt, zal de discussie onvermijdelijk bij de problematiek van de reorganisatie van de politiediensten belanden, hetgeen de behandeling van het onderhavige wetsontwerp zou stremmen.

Met betrekking tot amendement nr. 64 bevestigt hij dat de keuzemogelijkheid van de procureur des Konings inzake de politiediensten besloten ligt in het voorgestelde artikel 28*ter*, § 3, eerste lid.

De indieners van het amendement wensen te weten of het voormelde artikel zover mag worden geïnterpreteerd dat de procureur des Konings ook een bijzondere afdeling van een politiedienst mag vorderen, bijvoorbeeld vanwege haar hoge specialisatiegraad in een sector van de georganiseerde criminaliteit.

Een lid veronderstelt dat de procureur des Konings in de praktijk wel een keuzemogelijkheid heeft wat de bijzondere diensten betreft of op zijn minst zijn voorkeur kan uitspreken.

Spreker valt de minister bij in zijn stelling dat het weinig opportuun is om, in het kader van dit ontwerp, de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt partieel te wijzigen. Overweegt de Regering deze aangelegenheid te regelen in haar wetsontwerp betreffende de reorganisatie van de politiediensten?

De minister antwoordt dat het door het amendement aan de orde gesteld probleem een oplossing zal krijgen in het kader van de reorganisatie van de politiediensten, ondergebracht in een geïntegreerde structuur met verschillende componenten (*cf.* de algemene beleidsverklaring afgelegd door de eerste minister voor de Kamer van volksvertegenwoordigers op 7 oktober 1997). Indien dit plan tot wet wordt verheven, zullen een aantal principes die tot op heden als verworven worden beschouwd, moeten worden herzien.

Op dit ogenblik bestaat er dienaangaande echter nog geen kant-en-klaar wetsontwerp.

Il y a eu à ce propos un débat à la Commission de la Justice de la Chambre, à l'occasion d'un amendement de MM. Barzin et Duquesne qui visait à modifier l'article en question. En réaction à cet amendement, le ministre a déclaré «qu'il ne souhaitait pas modifier la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police dans le cadre du projet à l'examen» (*cf.* rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, p. 156).

Le ministre continue à défendre le point de vue qu'il a adopté à la Chambre. Si l'on envisage, dans le cadre de la discussion relative au présent projet de loi, de modifier l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, le problème de la réorganisation des services de police sera immanquablement abordé au cours de la discussion, ce qui gênera l'examen du présent projet.

En ce qui concerne l'amendement nº 64, il confirme que l'article 28*ter*, § 3, premier alinéa, prévoit que le procureur du Roi peut choisir librement entre les services de police.

Les auteurs de l'amendement demandent si l'on peut pousser l'interprétation de l'article en question jusqu'à affirmer que le procureur du Roi pourrait également faire appel à une section spéciale d'un service de police, par exemple parce qu'elle est très spécialisée dans un secteur de la criminalité organisée.

Un membre dit supposer que, dans la pratique, le procureur du Roi dispose d'une liberté de choix des services spéciaux ou qu'il peut à tout le moins exprimer ses préférences.

L'intervenant souscrit à la thèse du ministre selon laquelle il ne convient pas de modifier partiellement la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police dans le cadre du présent projet. Le Gouvernement envisage-t-il de régler cette matière dans son projet de loi relatif à la réorganisation des services de police?

Le ministre répond que l'on résoudra le problème soulevé par l'amendement dans le cadre de la réorganisation des services de police. Le plan gouvernemental de réforme inscrit les divers services de police dans une structure intégrée à plusieurs composantes (voir la déclaration de politique générale du Premier ministre devant la Chambre des représentants, le 7 octobre 1997). Si ce plan devient une loi, il faudra revoir une série de principes que l'on considérait jusqu'à présent comme acquis.

Il n'existe toutefois encore aucun projet de loi en la matière.

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen amendement nr. 63 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«Het laatste lid van het voorgestelde artikel 28ter, §3, vervangen als volgt:

«Wanneer een politiedienst aan de procureur des Konings niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven, kan deze laatste het dossier meedelen aan de procureur-generaal, waarbij hij hem inlicht over de toestand.

De procureur-generaal neemt de nodige initiatieven. Indien hij het nodig acht, kan hij zich wenden tot het college van procureurs-generaal, dat onverwijld alle nodige maatregelen neemt.»

Verantwoording

Problemen in verband met het vereiste personeel moeten snel worden opgelost. De procureur-generaal staat het dichtst bij de procureur des Konings en is dus daarvoor het best geplaatst. Op bijna systematische wijze te rade gaan bij het college van procureurs-generaal, zoals bepaald is in het oorspronkelijke ontwerp, kan een onnodig zware en trage werking tot gevolg hebben.

Als hij er niet in slaagt het probleem op te lossen, heeft de procureur-generaal nog altijd de mogelijkheid zich te wenden tot het college van procureurs-generaal.

Voor een snelle afhandeling zal het college dan onverwijld alle nodige maatregelen moeten nemen.

Volgens een lid vertoont dit amendement grote overeenstemming met het regeringsamendement nr. 155 dat in de Kamer werd aangenomen (Stukken Kamer, 1996-1997, nrs. 857/16 en 857/17, blz. 77 en 89).

De minister verklaart ten gronde geen bezwaren te hebben tegen het amendement van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre. Zij expliciteren in hun amendement hetgeen impliciet besloten ligt in het voorgestelde artikel 28*ter*, § 3, laatste lid, met name dat, wanneer de procureur des Konings het dossier meedeelt aan de procureur-generaal, deze laatste geen passieve houding mag aannemen, maar binnen zijn ressort de nodige initiatieven moet nemen en indien nodig zich tot het college van procureurs-generaal moet wenden om het vereiste politiepersoneel en de nodige middelen te krijgen.

Deze procedure is volledig geënt op de hiërarchische structuur van het openbaar ministerie. Binnen zijn arrondissement verdeelt de procureur des Konings het vereiste personeel met het oog op de uitvoering van alle handelingen van gerechtelijke politie die voor zijn opsporingsonderzoeken noodzakelijk zijn. Indien er verschillende samenlopende opspo-

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent l'amendement nº 63, qui est rédigé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Remplacer le dernier alinéa du §3 de l'article 28ter proposé, par ce qui suit:

«Lorsqu'un service de police ne peut donner au procureur du Roi les effectifs et les moyens nécessaires, celui-ci peut communiquer le dossier au procureur général en l'informant de la situation.

Le procureur général prend les initiatives qui s'imposent. Le procureur général, s'il l'estime nécessaire, en réfère au Collège des procureurs généraux, qui prend sans délai toutes les mesures utiles.»

Justification

Les problèmes d'effectif doivent être résolus rapidement. Le procureur général est l'organe le plus proche et donc le plus adéquat pour ce faire. Recourir de manière quasi systématique, comme le prévoit le projet initial, au Collège des procureurs généraux risque de générer une lourdeur et une lenteur inutile.

Le procureur général aura toujours la possibilité, s'il n'arrive pas à résoudre le problème, de s'en référer au Collège des procureurs généraux.

Le collège devra alors par souci de rapidité prendre sans délai toutes mesures utiles.

Un membre estime que cet amendement présente une grande similitude avec l'amendement nº 155 du Gouvernement, qui a été adopté à la Chambre (doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/16 et 857/17, pp. 77 et 89).

Le ministre déclare ne pas avoir d'objection sur le fond de l'amendement de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre. Dans leur amendement, elles explicitent ce que prévoit implicitement l'article 28*ter*, § 3, dernier alinéa, proposé, à savoir que lorsque le procureur du Roi communique le dossier au procureur général, ce dernier ne peut adopter une attitude passive et doit prendre, dans son ressort, les initiatives nécessaires et, au besoin, s'adresser au collège des procureurs généraux, afin d'obtenir le personnel de police requis et les moyens nécessaires.

Cette procédure est totalement greffée sur la structure hiérarchique du ministère public. Dans son arrondissement, le procureur du Roi répartit le personnel requis en vue de l'exécution de toutes les tâches de police judiciaire que nécessitent les informations auxquelles il doit procéder. Si plusieurs informations sont réalisées simultanément dans le ressort

ringsonderzoeken worden gevoerd binnen het ressort van een hof van beroep, dan komt deze taak toe aan de betrokken procureur-generaal. Indien deze onderzoeken zich over verschillende ressorten afspelen, zal het college van procureurs-generaal de nodige initiativen moeten nemen.

Aan te stippen valt dat de betrokkenen er nooit toe gehouden zijn het dossier aan hun hiërarchische meerdere mee te delen. Zo kan de procureur des Konings zelf pogen een oplossing te vinden voor een tekort aan personeel en middelen. Slaagt hij daar niet in, dan zal hij het dossier meedelen aan de procureur-generaal die een zelfde scenario volgt.

Volgens een lid heeft het vanuit legistiek oogpunt geen enkele zin te bepalen, zoals het amendement dat wel doet, dat de procureur-generaal de nodige initiatieven neemt. Het spreekt voor zich dat, wanneer de procureur des Konings hem een probleem voorlegt, hij daarvoor een oplossing moet vinden. Dat hoeft niet met zoveel woorden in de wet te worden bepaald. Zei Montesquieu niet dat «il ne faut pas toujours tout dire dans un texte»?

Een lid doet opmerken dat het voorgestelde artikel 28*ter*, § 3, van het Wetboek van Strafvordering en de discussie daarover in het luchtledige hangen omdat het referentiekader, te weten de organisatie van de politiediensten, eerlang volledig zal worden herzien. Bijgevolg moet men de draagwijdte van de aangekondigde reorganisatie kennen om de voormelde bepaling op haar waarde te kunnen beoordelen.

Tenslotte wordt opgemerkt dat de schikking van artikel 28*ter* en artikel 56 gelijklopend moet zijn (*cf. infra*, herschrijving van artikel 5).

4.2. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 28ter

Het amendement nr. 64 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt verworpen met 8 stemmen tegen 1 stem.

Het amendement nr. 62 wordt verworpen met 8 stemmen tegen 1 stem.

Het amendement nr. 63 wordt verworpen met 8 stemmen, bij 1 onthouding.

5. Artikel 28*quater*

5.1. Bespreking

5.1.1. Betreffende de motiveringsplicht van de beslissingen tot sepot

De heer Boutmans en mevrouw Dardenne dienen amendement nr. 53 in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«In het voorgestelde artikel 28quater, tussen het eerste en het tweede lid, de volgende volzin invoegen:

«De beslissingen daaromtrent worden met redenen omkleed.»

d'une cour d'appel, c'est au procureur général en question que revient cette tâche. Si ces enquêtes concernent plusieurs ressorts, il appartient au collège des procureurs généraux de prendre les initiatives qui s'imposent.

Il faut préciser que les intéressés ne sont jamais tenus de communiquer leur dossier à leur supérieur hiérarchique. Le procureur du Roi peut tenter de trouver lui-même une solution au manque de personnel et de moyens. S'il n'y parvient pas, il doit soumettre le dossier au procureur général, qui doit faire le nécessaire.

Un membre estime que du point de vue de la technique législative, cela n'a pas de sens de prévoir comme le fait l'amendement, que le procureur général prend les initiatives nécessaires. Il va de soi que, lorsque le procureur du Roi lui soumet un problème, il doit chercher à le résoudre. Il n'est pas nécessaire que la loi prévoie cette obligation de manière exhaustive. Montesquieu ne disait-il pas: «Il ne faut pas toujours tout dire dans un texte»?

Un membre fait remarquer que l'article 28*ter*, § 3, proposé, du Code d'instruction criminelle et la discussion de cet article s'inscrivent dans un vide juridique, puisque le cadre de référence, à savoir l'organisation des services de police, sera totalement repensé sous peu. Par conséquent, il faudra connaître la portée de la réorganisation annoncée pour pouvoir apprécier la valeur de la disposition susvisée.

Enfin, l'on fait remarquer que la structure de l'article 28*ter* et celle de l'article 56 doivent être symétriques (*cf. infra*, reformulation de l'article 5).

4.2. Votes sur les amendements déposés à l'article 28ter

L'amendement nº 64 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est rejeté par 8 voix contre 1.

L'amendement nº 62 est rejeté par 8 voix contre 1.

L'amendement nº 63 est rejeté par 8 voix et 1 abstention.

5. Article 28*quater*

5.1. Discussion

5.1.1. De l'obligation de motiver les décisions de classement

M. Boutmans et Mme Dardenne déposent l'amendement nº 53 (doc. Sénat, nº 1-704/2), qui est rédigé comme suit:

«Insérer, entre le premier et le deuxième alinéa de l'article 28quater proposé, la phrase suivante:

«Il motive les décisions qu'il prend en la matière.»

Verantwoording

De motivering is noodzakelijk om na te kunnen gaan of de beslissing (inzake de beslissing tot sepot) zorgvuldig is genomen en of zij in overeenstemming is met de richtlijnen van het college van procureurs-generaal.

De motiveringsplicht is niet alleen interessant om de in de verantwoording gegeven reden, maar biedt de benadeelden en eventueel andere partijen de mogelijkheid om, indien de motivering van een sepot ontoereikend is, de opportuniteit van verdere stappen te overwegen. In het ressort van het Hof van beroep van Gent heeft de procureur-generaal de verplichting om sepotbeslissingen te motiveren trouwens al bij richtlijn ingevoerd en dit tot eenieders tevredenheid. Het is wenselijk dat dit bij wet wordt veralgemeend.

De minister kan het amendement volgen voor zover het een formele motivering betreft, waarbij de procureur des Konings aangeeft dat een zaak zonder gevolg wordt geklasseerd omdat bijvoorbeeld de dader onbekend is, er juridische problemen rijzen (technisch sepot) of een vervolging niet opportuun is (beleidssepot). Indien de procureur des Konings de tientallen, zoniet honderden dagelijkse sepotbeslissingen elk afzonderlijk met redenen moet omkleden, zal dit een zo grote overlast veroorzaken dat de efficiëntie van het parket er onder zal lijden.

Men mag bovendien niet uit het oog verliezen dat de procureur-generaal in zijn hoedanigheid van korpschef de procureur des Konings steeds kan verzoeken een sepotbeslissing te verantwoorden om na te gaan of deze laatste wel de richtlijnen respecteert van de procureur-generaal en het college van procureurs-generaal, alsook die welke de minister van Justitie heeft uitgevaardigd met toepassing van arrtikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek (strafrechtelijk beleid).

Met betrekking tot de motivering van de sepotbeslissingen wijst professor Franchimont erop dat krachtens het voorgestelde artikel 5*bis* van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering de benadeelde partij, dit wil zeggen degene die overeenkomstig de bepalingen van dit Wetboek aan het openbaar ministerie verklaart schade te hebben geleden, op de hoogte wordt gebracht van de seponering (artikel 44 van het ontwerp). Dat betekent uiteraard dat de redenen van deze beslissing aan de betrokkene worden meegedeeld.

Een senator repliceert dat het voormelde artikel het openbaar ministerie enkel verplicht de benadeelde op de hoogte te brengen van de seponering. Indien dit zonder opgaaf van redenen gebeurt, zal de betrokkene zich hierdoor meer dan waarschijnlijk in zijn

Justification

La motivation est indispensable pour pouvoir vérifier si la décision — notamment de classement — a été soigneusement pensée et si elle correspond aux directives du collège des procureurs généraux.

L'obligation de motivation est intéressante, non seulement pour la raison indiquée dans la justification de l'amendement, mais aussi parce qu'elle offre aux personnes lésées et, éventuellement, à d'autres parties, la possibilité d'envisager des démarches ultérieures au cas où la motivation d'un classement serait insuffisante. Dans le ressort de la Cour d'appel de Gand, le procureur général a d'ailleurs déjà introduit cette obligation par directive, et ce, à la satisfaction de tous. Il est souhaitable qu'on généralise cette obligation par une loi.

Le ministre dit approuver l'amendement pour autant qu'il vise à une motivation formelle du procureur du Roi indiquant qu'une affaire est classée sans suite, par exemple, parce que l'auteur est inconnu, parce qu'elle soulève des problèmes juridiques (classement technique) ou parce qu'il serait inopportun de poursuivre (classement d'opportunité). Si l'on devait obliger le procureur du Roi à motiver séparément les dizaines, voire les centaines de décisions de classement qui interviennent quotidiennement, on créerait un tel surcroît de travail que le parquet ne pourrait plus fonctionner efficacement.

En outre, on ne doit pas perdre de vue que le procureur général peut, en qualité de chef de corps, demander au procureur du Roi de justifier une décision de classement pour contrôler s'il a bien respecté les directives édictées par le procureur général et par le collège des procureurs généraux et celles qui l'ont été par le ministre de la Justice en application de l'article 143*ter* du Code judiciaire (politique pénale).

Pour ce qui est de la motivation des décisions de classement, le professeur Franchimont souligne qu'en vertu de l'article 5*bis* en projet, du titre préliminaire du Code de procédure pénale, la personne lésée, c'est-à-dire la personne qui, conformément aux dispositions de ce code, déclare au ministère public qu'elle a subi un dommage, est informée de la décision de classement (article 44 de la loi en projet). Il va de soi que cela signifie qu'on communiquera également les raisons de cette décision à l'intéressé.

Un sénateur réplique que l'article susvisé oblige simplement le ministère public à informer la personne lésée de la décision de classement. Si l'on communique cette décision sans la motiver, l'intéressé se sentira probablement blessé. Il ne pourra admettre un classe-

wiek geschoten voelen. Hij zal zich maar bij een seponering kunnen neerleggen indien hem daarvoor een redelijke uitleg wordt gegeven.

De nood aan motivering doet zich volgens een lid voornamelijk gevoelen bij de beleidssepots.

Een seponeringsbeslissing kan *in globo* steunen op juridisch-technische redenen (technisch sepot) of op opportuniteitsgronden (beleidssepot).

In het eerste geval wordt nagegaan of het aangebrachte feit wel een misdrijf is, of het misdrijf bewezen is, de dader bekend is, enzovoort. Als in ontkennend geval aan de klager wordt meegedeeld dat er geen vervolging wordt ingesteld, zal hij dat wel begrijpen.

Bij het beleidssepot wordt de maatschappelijke opportuniteit van de vervolging beoordeeld.

Wanneer men de kloof tussen het gerecht en de burgers wenst te dichten, moet het parket aan degene die een klacht heeft ingediend, de opportuniteitsredenen meedelen die de seponeringsbeslissing verantwoorden. De rechtzoekende moet ervan kunnen worden overtuigd dat, ondanks zijn persoonlijk belang bij de vervolging, het parket om redenen van algemeen belang en in het licht van onder andere het type misdrijf, de persoon van de dader, het strafklimaat, toch geen vervolging instelt.

Een lid vraagt of de motiveringsplicht niet genuanceerd kan worden doordat ze enkel zou gelden ten aanzien van degene die erom vraagt.

De vorige spreker antwoordt ontkennend. Thans is het zo dat het parket een klacht zonder veel uitleg seponeert. De betrokkene kan dan eventueel opnieuw klacht indienen bij de onderzoeksrechter. Indien de raadkamer hem afwijst, kan hij een procedure voor de burgerlijke rechtbank inleiden.

Wanneer het parket alle seponeringsbeslissingen met redenen dient te omkleden, zullen zowel de frustratie bij de rechtzoekenden als het aantal procedures wegebben.

Ten aanzien van degenen die klacht hebben ingediend, zou de motiveringsplicht systematisch in acht moeten worden genomen.

De minister is het niet helemaal eens met de zienswijze van de vorige interveniënt. In geval van sepot heeft de benadeelde partij de indruk dat het dossier niet meer verder wordt onderzocht. Wat dan primeert, is dat de partijen en inzonderheid de benadeelde partij van de seponeringsbeslissing op de hoogte moeten worden gebracht zodat zij hiertegen kunnen reageren, bijvoorbeeld door een rechtstreekse dagvaarding voor de vonnisrechter. Toen het dossier omtrent de verdwijning van Loubna Benaissa zonder

ment que si on lui fournit une explication raisonnable pour cette décision.

Le membre estime que la motivation est surtout nécessaire lorsque la décision de classement repose sur le principe d'opportunité.

Globalement, une décision de classement peut être inspirée, soit par des raisons juridico-techniques (classement technique), soit par des raisons d'opportunité (classement d'opportunité).

Dans le premier cas, on vérifie si le fait incriminé constitue ou non un délit, s'il est prouvé, si l'auteur est connu, etc. Si la réponse est négative, et que l'on informe le plaignant que l'on ne va pas poursuivre, on peut espérer qu'il comprendra le bien-fondé de cette décision.

En cas de classement d'opportunité, on émet un jugement sur l'opportunité sociale des poursuites.

Si l'on veut combler le fossé entre la justice et le citoyen, il faut que le parquet communique à la personne qui a porté plainte les motifs d'opportunité qui justifient la décision de classement. L'on doit arriver à convaincre le justiciable qu'en dépit de l'intérêt personnel qu'il peut avoir dans les poursuites, c'est dans l'intérêt général et compte tenu, entre autres, du type de délit, de la personne de l'auteur et du climat répressif que le parquet a décidé de ne pas engager de poursuites.

Un membre demande si l'on ne pourrait pas nuancer l'obligation de motivation de manière qu'elle ne doive être respectée que vis-à-vis de la personne qui exigerait une motivation.

Le préopinant répond par la négative. Dans la situation actuelle, le parquet classe des affaires sans trop expliquer sa décision. L'intéressé a toutefois à nouveau la possibilité de porter plainte auprès du juge d'instruction. Si la chambre du conseil le déboute, il peut engager une procédure devant le tribunal civil.

Si l'on oblige le parquet à motiver toutes ses décisions de classement, l'on pourra réduire, et la frustration des justiciables, et le nombre de procédures.

L'obligation de motivation devrait être appliquée systématiquement vis-à-vis des personnes qui ont porté plainte.

Le ministre n'est pas entièrement d'accord avec la manière de voir du préopinant. Lorsqu'un classement intervient, la partie lésée a l'impression qu'on n'instruira plus davantage le dossier. Ce qui importe alors, c'est d'informer les parties et, en particulier, la partie lésée, de la décision de classement, pour qu'elles puissent réagir, par exemple au moyen d'une citation devant la juridiction de jugement. L'on sait, par exemple, que les parents de Loubna Benaissa n'ont pas été informés du classement sans suite du

gevolg werd geklasseerd, werden de ouders daar niet van op de hoogte gebracht. Het dossier werd pas geruime tijd later weer vanonder het stof bovengehaald. Dergelijke toestanden zouden zich in de toekomst niet meer mogen voordoen.

Deze verklaring verleent bijkomende steun aan het argument dat de seponerignsbeslissingen moeten worden gemotiveerd, aldus een lid. Als een slachtoffer of een bepaalde partij er belang bij hebben dat het sepot hen worden meegedeeld, dan hebben ze er *a fortiori* belang bij daarvan de redenen te kennen.

Spreker is van oordeel dat de motiveringsplicht niet voor elke seponeringsbeslissing moet worden ingevoerd, maar wel voor die welke krachtens het voorgestelde artikel 5*bis*, § 3, laatste lid, van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering aan de benadeelde partij moet worden meegedeeld (artikel 44 van het ontwerp).

Wat betreft de motivering van een beslissing tot sepot, worden vervolgens volgende amendementen ingediend:

— Subamendement nr. 129 (op amendement nr. 53) van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«De in te voegen volzin als volgt formuleren:

«De beslissingen tot sepot worden met redenen omkleed.»

Verantwoording

De motivering is onontbeerlijk om te kunnen nagaan of het sepot, met name wegens verjaring of onbekendheid van de dader, goed is doordacht en in overeenstemming is met de inlichtingen van het college van procureurs-generaal.

Amendement nr. 135 van de heer Foret (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 28quater de woorden «in het licht van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justitie krachtens artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek» doen vervallen.»

Verantwoording

Dit voorstel huldigt het beginsel volgens hetwelk het openbaar ministerie oordeelt of het opportuun is te vervolgen en bevestigt daarmee een algemeen rechtsbeginsel.

Teneinde dit beginsel niet te ontkrachten verdient het de voorkeur niet te verwijzen naar artikel 143ter

dossier relatif à la disparition de leur fille. Ce n'est qu'au bout d'un long laps de temps qu'il a été ressorti des cartons. Ce genre de situation devrait pouvoir être exclu à l'avenir.

Un membre est d'avis que la déclaration du ministre renforce l'argument qui veut que les décisions de classement doivent être motivées. Si une victime ou une partie lésée ont intérêt à être informées du classement, elles auront, *a fortiori*, intérêt à connaître les raisons de celui-ci.

L'intervenant estime qu'il faut introduire une obligation de motivation non pas pour chaque décision de classer sans suite, mais pour celles qui, en vertu de l'article 5*bis*, § 3, dernier alinéa, proposé du titre préalable du Code de procédure pénale, doivent être communiquées à la partie lésée (article 44 du projet).

En ce qui concerne la motivation d'une décision de classer sans suite, les amendements suivants sont ensuite déposés:

— Sous-amendement n° 129 (à l'amendement n° 53) de M. Boutmans et Mme Dardenne (doc. Sénat n° 1-704/2); ce sous-amendement est rédigé comme suit:

«Rédiger comme suit la phrase à insérer:

«Il motive les décisions de classement sans suite qu'il prend en la matière.»

Justification

La motivation est indispensable pour pouvoir vérifier si la décision de classement sans suite, notamment pour cause de prescription ou d'auteur inconnu, a été soigneusement pensée et si elle correspond aux directives du collège des procureurs généraux.

L'amendement n° 135 de M. Foret (doc. Sénat, n° 1-704/2) est libellé comme suit:

«À l'alinéa 1er de l'article 28quater proposé, supprimer les mots «à la lumière des directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice en vertu de l'article 143ter du Code judiciaire.»

Justification

La présente proposition énonce le principe selon lequel le ministère public juge de l'opportunité des poursuites, consacrant de la sorte un principe général de notre droit.

Afin de ne pas déforcer ce principe, il est préférable de ne pas faire référence à l'article 143ter du Code

van het Gerechtelijk Wetboek. Daardoor wordt elke restrictieve interpretatie van het opportuniteitsbeginsel voorkomen en wordt het verbod voor de minister van Justitie om gebruik te maken van een negatief injunctierecht nog verstrakt.

Overigens heeft ons amendement tot gevolg dat de oorspronkelijke tekst wordt hersteld zoals die door de commissie-Franchimont aan de regering is voorgelegd.

Dat neemt niet weg dat artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek blijft gelden en dat de wetgeving betreffende de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid in acht moet worden genomen door het openbaar ministerie.

Amendement nr. 97 van de heer Mahoux (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Het eerste lid van het voorgestelde artikel 28quater aanvullen als volgt:

«Onverminderd de bepalingen van artikel 44 betreffende de benadeelde persoon wordt de seponering door het openbaar ministerie meegedeeld aan elke betrokken persoon voor zover die persoon is ondervraagd.»

Verantwoording

Personen tegen wie een klacht is ingediend en die daarover zijn ondervraagd, hebben het recht geïnformeerd te worden over de seponering.

Betreffende het amendement nr. 97, uit de regering haar voorbehoud. Hoewel zij het beoogde doel van dit amendement ten volle begrijpt, wijst zij op de praktische en theoretische problemen die zullen ontstaan om de betreffende personen te identificeren, en om aan elke ondervraagde persoon een bericht van de seponering te sturen.

In eerste lezing werd de stemming over het amendement nr. 97 van de heer Mahoux aangehouden.

In tweede lezing werpt een lid op dat hij de indruk heeft dat de procureur des Konings in algemene zin antwoordt op de vragen van gevolg. De enige uitzondering die hem is bekend, is het gebrek aan belang. Hij vraagt of het de bedoeling is dit uit te sluiten.

De minister verduidelijkt dat de regering het ermee eens is dat alle benadeelde personen op de hoogte moeten worden gebracnt van het sepot. De tekst van het amendement zegt echter niet duidelijk wie de betrokken personen zijn. Het is totaal onmogelijk alle betrokken personen in de ruime zin van het woord op de hoogte te brengen (getuigen, verdachte personen...). Bovendien is het de vraag of bepaalde personen wel recht hebben op die informatie. Bepaalde ondervraagde personen hebben uiteindelijk niets te maken met het dossier.

judiciaire. Ceci évitera toute interprétation restrictive du principe d'opportunité des poursuites et renforcera l'interdiction d'injonction négative de la part du ministre de la Justice.

Soulignons d'ailleurs que notre amendement a pour effet d'en revenir au texte initial transmis au Gouvernement par la commission Franchimont.

Il n'en demeure pas moins que l'article 143ter du Code judiciaire continuera à produire ses effets et que cette législation relative aux directives de politique criminelle doit être respectée par le ministère public.

L'amendement nº 97 de M. Mahoux (doc. Sénat, nº 1-704/2) est libellé comme suit:

«Compléter l'alinéa 1er de l'article 28quater proposé par ce qui suit:

«Sans préjudice des dispositions prévues à l'article 44, concernant la personne lésée, le classement sans suite est communiqué par le ministère public à toute personne impliquée pour autant qu'elle ait été interrogée.»

Justification

Les personnes faisant l'objet d'une plainte et qui en ont été informées par un interrogatoire sont en droit d'être informées du classement sans suite.

Le Gouvernement émet des réserves concernant l'amendement nº 97. S'il en comprend très bien l'objectif, il n'en souligne pas moins les problèmes pratiques et théoriques que poseront l'identification des personnes en question et l'envoi, à chaque personne interrogée, de l'avis du classement sans suite.

En première lecture, le vote sur l'amendement nº 97 de M. Mahoux est réservé.

En seconde lecture, un membre objecte qu'il a l'impression que le procureur du Roi répond généralement aux demandes de poursuites. La seule exception qu'il connaisse, c'est le défaut d'intérêt. Il demande si l'objectif est de supprimer cette exception.

Le ministre précise que le Gouvernement est d'accord sur la nécessité d'informer toutes les personnes lésées du classement sans suite. Le libellé de l'amendement ne permet cependant pas de définir les personnes impliquées. Il est totalement impossible d'informer toute personne concernée, au large (témoins, personnes soupçonnées, ...). Par ailleurs, la légitimité de l'obtention d'informations par certaines personnes peut être mise en question. Certaines personnes interrogées n'ont rien à voir avec le dossier.

Professor Franchimont wijst erop dat in het ontwerp van globale hervorming het delicate probleem wordt benandeld van de rechten van de verdachte tijdens het opsporingsonderzoek. Vanaf welk moment is men verdachte in het kader van een opsporingsonderzoek? Het feit dat men ondervraagd wordt (soms samen met 200 of 300 andere personen) volstaat op zich niet om als verdachte te worden beschouwd.

In het kader van deze bespreking wordt het amendement ingetrokken.

Betreffende het in eerste lezing aangenomen amendement nr. 129, herhaalt een lid dat de term «met redenen omkleed»/«motivée» aanleiding kan geven tot verwarring. Men zou deze motivering immers kunnen interpreteren naar analogie met de motivering van een overheidshandeling. Zulke motivering is materieel onmogelijk. Daarom ook wordt voorgesteld te vermelden «il indique le motif»/«hij geeft de reden aan» (zie ook amendement nr. 132 op artikel 44).

De commissie gaat akkoord met deze tekstverbetering.

5.1.2. Betreffende de richtlijnen van strafrechtelijk beleid uitgevaardigd krachtens artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek

Met betrekking tot het voorgestelde artikel 28*quater*, eerste lid, wenst een lid te weten of de minister van Justitie krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek richtlijnen van strafrechtelijk beleid mag uitvaardigen die ertoe strekken dat bepaalde misdrijven niet meer systematisch mogen worden vervolgd. Met andere woorden, mag het strafrechtelijk beleid tot een feitelijke decriminalisering leiden?

De minister antwoordt dat bij de voorbereiding van de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat duidelijk is gesteld dat de hiervoor bedoelde richtlijnen geen verkapte negatieve injunctie van de minister van Justitie mogen inhouden.

De parketmagistraten blijven bevoegd om op grond van de gegevens van het dossier te beslissen over de opportuniteit van de vervolging in het licht van de in artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde richtlijnen. De procureur-generaal kan als hiërarchische meerdere de procureur des Konings wel verplichten te vervolgen. Het is alleszins uitgesloten dat de minister van Justitie voor een bepaald misdrijf een richtlijn met een algemeen geldende negatieve injunctie zou uitvaardigen.

Voorgaande spreker repliceert dat dit antwoord hem niet helemaal bevredigt omdat zijn bedenking eerder de negatieve injunctie ten aanzien van welbepaalde individuele dossiers betrof dan algemene categorieën van misdrijven.

Le professeur Franchimont fait remarquer que le projet de réforme globale traite du problème délicat de savoir quels sont les droits que l'on peut donner dans le cadre de l'information à la personne soupçonnée. À partir de quand est-on soupçonné dans le cadre d'une information? Le fait d'être interrogé (par exemple parmi 200 ou 300 personnes) ne suffit pas en soi pour être considéré comme soupçonné.

Dans le cadre de cette discussion, l'amendement est retiré.

En ce qui concerne l'amendement adopté en première lecture, un commissaire répète que le terme «motivée» peut prêter à confusion. En effet, l'on pourrait interpréter cette motivation par analogie avec la motivation d'un acte de l'autorité. Pareille motivation serait matériellement impossible. C'est pourquoi, l'on propose de préciser les choses en disant «il indique le motif»/«Hij geeft de reden aan» (voir également l'amendement n° 132 à l'article 44).

La commission approuve cette correction de texte.

5.1.2. Les directives de politique criminelle édictées en application de l'article 143ter du Code judiciaire

En ce qui concerne l'article 28*quater*, premier alinéa, proposé, un membre demande si le ministre de la Justice peut édicter, en application de l'article 143*ter* du Code judiciaire, des directives de politique criminelle visant à ce que l'on ne poursuive plus systématiquement certaines infractions, ou, en d'autres termes, si la politique criminelle peut aller dans le sens d'une décriminalisation de fait?

Le ministre répond que dans les travaux préparatoires de la loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national, il a été clairement dit que les directives en question ne pouvaient contenir aucune injonction négative déguisée du ministre de la Justice.

Les magistrats du parquet restent compétents pour juger de l'opportunité des poursuites sur la base des données du dossier, à la lumière des directives visées à l'article 143*ter* du Code judiciaire. Le procureur général peut aussi, en tant que supérieur hiérarchique, obliger le procureur du Roi à poursuivre. Mais il est en tout cas exclu que le ministre de la Justice prenne, pour un délit particulier, une directive contenant une injonction négative de portée générale.

Le préopinant réplique que cette réponse ne le satisfait pas totalement parce que sa remarque visait l'injonction négative portant sur des dossiers individuels déterminés, plutôt que sur des catégories générales d'infractions.

Een lid brengt in het midden dat de procureur des Konings soeverein apprecieert of hij de vervolging instelt of niet. Weliswaar kan een richtlijn hem opdragen bijzondere aandacht te besteden aan een bepaalde categorie van misdrijven, maar ten gronde behoudt hij zijn handelingsvrijheid. Wanneer de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal zelf zouden bepalen onder welke voorwaarden het parket vervolging moet instellen, zouden zij als wetgever optreden.

Bij de beoordeling van de opportuniteit van de strafvervolging is het openbaar ministerie niet onderworpen aan het gezag van de minister van Justitie. Indien de procureur des Konings beslist in een bepaalde zaak tot vervolging over te gaan, mag hem dat niet door de minister worden aangerekend, zelfs wanneer eerstgenoemde zich daarbij niet binnen de strikte context van de richtlijnen beweegt.

Luidens het voorgestelde artikel 28*quater*, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering oordeelt het openbaar ministerie of het opportuun is te vervolgen, in het licht van de door de minister van Justitie uitgevaardigde richtlijnen van strafrechtelijk beleid.

Een volgend lid wijst erop dat de Kamer de uitdrukking «in het licht van» heeft ingevoegd ingevolge een amendement van de regering ter vervanging van de term «overeenkomstig» (*cf.* amendement nr. 147, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/14 en verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, blz. 80).

Als verantwoording hiervoor werd gesteld dat «deze aanpassing van de terminologie beter weergeeft dat de richtlijnen met betrekking tot het strafrechtelijk beleid van de minister van Justitie, in de zin van artikel 143 van het Gerechtelijk Wetboek, van algemene aard zijn en geen beoordeling in elk geval afzonderlijk uitsluiten door het openbaar ministerie naar gelang van de concrete omstandigheden van de zaak».

Spreker pleit daarom voor de goedkeuring van het amendement nr. 53 van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne. Aangezien naar het oordeel van de minister de procureur des Konings gelet op de bijzondere elementen van het dossier bij de beoordeling van een individueel geval kan afwijken van de richtlijnen (*op. cit.*, blz. 80), lijkt het spreker evident dat dit wordt gemotiveerd.

Veronderstel dat het college van procureurs-generaal bij wijze van richtlijn een gedoogbeleid ten aanzien van soft drugs voorstaat. Indien een procureur des Konings in een uitzonderlijk geval toch de vervolging instelt, is het omwille van de rechtszekerheid wenselijk dat hij de redenen opgeeft waarom hij van de algemene richtlijn afwijkt.

Un membre fait observer que le procureur du Roi apprécie souverainement s'il engage ou non des poursuites. Certes, une directive peut le charger de s'intéresser particulièrement à une catégorie précise de délits, mais, quant au fond, il conserve sa liberté d'action. Si le ministre de la Justice et le collège des procureurs généraux déterminaient eux-mêmes à quelles conditions le parquet doit engager des poursuites, ils s'érigeraient en législateur.

Quand il juge de l'opportunité des poursuites, le ministère public n'est pas soumis à l'autorité du ministre de la Justice. Si, dans une affaire donné, le procureur du Roi décide d'engager des poursuites, le ministre ne saurait le lui reprocher, même si ce faisant le procureur du Roi ne se situe pas dans le cadre strict des directives.

Aux termes de l'article 28*quater*, § 1er, premier alinéa, proposé, du Code d'instruction criminelle, le ministère public juge de l'opportunité des poursuites, à la lumière des directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice.

Un autre membre souligne que c'est à la suite d'un amendement du Gouvernement que la Chambre a remplacé les mots «conformément aux» par les mots «à la lumière des» (*cf.* l'amendement nº 147, doc. Chambre 1996-1997, nº 857/14 et le rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, p. 80).

La justification donnée était que cette «adaptation de la terminologie traduit plus fidèlement le fait que les directives de politique criminelle du ministre de la Justice, dans le sens de l'article 143 du Code judiciaire, ont un caractère général et n'empêchent pas une appréciation du ministère public au cas par cas selon les circonstances concrètes de l'affaire.»

L'intervenant plaide dès lors pour l'adoption de l'amendement nº 53 de M. Boutmans et Mme Dardenne. Puisque, selon le ministre, on peut déroger aux directives en raison des éléments particuliers du dossier, quand il s'agit d'apprécier un cas individuel (*op. cit.*, p. 80), il lui paraît évident que cette dérogation doit être motivée.

Supposons que le collège des procureurs généraux préconise par voie de directive une politique de tolérance à l'égard des drogues douces. Si, dans un cas exceptionnel, le procureur du Roi engage quand même des poursuites, il est souhaitable, dans l'intérêt de la sécurité juridique, qu'il fasse connaître les raisons pour lesquelles il s'écarte de la directive générale.

Het amendement nr. 53 vormt aldus een correctief op de door de Kamer geamendeerde tekst.

Volgens een lid kan men van het parket moeilijk verwachten dat het motiveert waarom het de wet toepast. Een richtlijn van de minister mag het parket in de uitoefening van zijn ambt dus niet verlammen. Indien dit beginsel wordt verbroken, krijgt de uitvoerende macht een greep op het gerechtelijk gebeuren die gevaarlijke vormen aanneemt.

Indien het openbaar ministerie elke sepotbeslissing moet motiveren, dreigt het gevaar dat het, geconfronteerd met een overlast, zijn toevlucht neemt tot nietszeggende standaardformules die niet ingaan op de gegevens van het dossier.

Het sepot is trouwens voorlopig en, zolang er geen verjaring is ingetreden, kan het dossier worden herzien als er nieuwe bezwaren opduiken of wanneer de benadeelden zich burgerlijke partij stellen zodat een gerechtelijk onderzoek en dus de strafvordering worden ingesteld.

Bovendien kan de procureur-generaal steeds de verantwoording van een sepotbeslissing opvragen. Acht hij die ontoereikend of onbevredigend, dan kan hij of de minister van Justitie krachtens hun positief injunctierecht de procureur des Konings bevelen de strafvordering in te stellen.

De uitdrukking «in het licht van» geeft aan dat het openbaar ministerie over een appreciatiemarge beschikt en zich bij de beoordeling van de opportuniteit van de vervolging niet blindelings moet laten leiden door de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid. Dienaangaande verklaarde de minister in de Kamercommissie voor de Justitie dat «bij de beslissing al dan niet te vervolgen behalve met het strafrechtelijk beleid nog met andere elementen rekening moet worden gehouden» (*op. cit.*, blz. 80). Het is uitgesloten dat over de opportuniteit van de vervolging uitsluitend op grond van een richtlijn inzake strafbeleid zou worden geoordeeld.

Een ander lid blijft er bij dat het parket zijn beslissing moet motiveren wanneer het in afwijking van een algemene richtlijn bijvoorbeeld inzake soft drugs, toch vervolging instelt.

Een volgend lid kant zich tegen het uitgangspunt van de discussie. Richtlijnen van strafrechtelijk beleid kunnen onmogelijk een gedoogbeleid invoeren. Dat zou er immers op neerkomen dat de minister van Justitie en het college van procureurs-generaal de bevoegdheid hebben om de toepassing van de strafwet op te schorten. Het zou voorts tot de aberrante conclusie leiden dat de parketmagistraat die de wet wil toepassen, zich daarvoor moet verantwoorden.

Bij de parlementaire voorbereiding van de wet van 4 maart 1997 tot instelling van het college van procureurs-generaal en tot instelling van het ambt van nationaal magistraat is deze hypothese expliciet uit-

L'amendement n° 53 constitue donc un correctif au texte amendé par la Chambre.

Selon un membre, on peut difficilement attendre du parquet qu'il précise les raisons pour lesquelles il applique la loi. Une directive du ministre ne saurait paralyser le parquet dans l'exercice de ses fonctions. Si l'on transgressait ce principe, le pouvoir exécutif aurait une emprise dangereuse sur l'activité judiciaire.

Si le ministère public doit motiver tous les classements sans suite, il risque, en raison de la surcharge de travail, de recourir à des formules stéréotypées sans rapport avec les données du dossier.

Le classement sans suite n'est d'ailleurs que provisoire; tant qu'il n'y a pas prescription, on peut revoir le dossier si de nouvelles charges apparaissent ou que les personnes lésées se constituent partie civile, de sorte qu'une instruction est ouverte et donc que l'action publique est engagée.

En outre, le procureur général peut toujours s'enquérir de la motivation du classement sans suite. S'il la trouve insuffisante ou insatisfaisante, lui ou le ministre de la Justice peuvent enjoindre au procureur du Roi d'engager l'action publique, en vertu de leur droit d'injonction positive.

L'expression «à la lumière de» signifie que le ministère public dispose d'une marge d'appréciation et que, quand il juge de l'opportunité des poursuites, il ne doit pas suivre aveuglément les directives de politique criminelle. À ce propos, le ministre a déclaré en commission de la Justice de la Chambre que la décision de poursuivre doit être prise en tenant compte d'autres éléments que de la politique criminelle» (*op. cit.*, p. 80). Il est exclu de juger de l'opportunité des poursuites sur la seule base d'une directive de politique criminelle.

Un autre membre persiste à penser que le parquet doit motiver sa décision lorsqu'il engage des poursuites en dérogeant à une directive générale, par exemple en matière de drogues douces.

Un autre membre n'est pas d'accord avec le point de départ de la discussion. Les directives de politique criminelle ne sauraient instaurer une politique de tolérance car, si c'était le cas, le ministre de la Justice et le collège des procureurs généraux auraient le pouvoir de suspendre l'application de la loi pénale. On en arriverait en outre à la conclusion aberrante que le magistrat du parquet qui veut appliquer la loi devrait s'en justifier.

Lors des travaux préparatoires de la loi du 4 mars 1997 instituant le collège des procureurs généraux et créant la fonction de magistrat national, on a explicitement exclu une telle hypothèse. Il n'appartient pas

gesloten. Het behoort niet tot de bevoegdheid van het college van procureurs-generaal om de leden van het openbaar ministerie bij richtlijn op te dragen een specifiek misdrijf niet te vervolgen. Het college kan wel een richtlijn uitvaardigen krachtens welke bij een eerste misdrijf van minder belang geen vervolging wordt ingesteld, maar zal gepoogd worden de zaak op een andere manier aan te pakken, bijvoorbeeld door een minnelijke schikking. Op grond van de zwaarwichtigheid van het delict zal het parket dus niet onmiddellijk het strafrecht toepassen, maar andere wegen zoeken om het probleem te verhelpen en de dader op te vangen. De optie waarbij het college van procureurs-generaal een door de wetgever aangenomen strafwet naast zich neerlegt en een richtlijn uitvaardigt om het strafbaar gestelde feit niet te vervolgen, is totaal uit den boze.

Een lid is van oordeel dat het voorgestelde artikel 28*quater*, § 1, eerste lid, niet de correcte terminologie bevat. Overeenkomstig artikel 143*ter*, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek zijn de door de minister van Justitie vastgelegde richtlijnen van strafrechtelijk beleid bindend voor alle leden van het openbaar ministerie. Deze richtlijnen moeten van algemene aard zijn. Op grond hiervan suggereert hij de voorgestelde bepaling als volgt te herformuleren: «In aanmerking genomen de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justitie krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek, oordeelt het openbaar ministerie of het *in casu* opportuun is te vervolgen». Het parket oordeelt dus geval per geval over de opportuniteit van de vervolging, waarbij het moet uitgaan van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid.

Het voorgestelde artikel 28*quater*, § 1, eerste lid, schept verwarring omdat het de indruk geeft dat het openbaar ministerie de opportuniteit van de vervolging moet toetsen aan de richtlijn, hetgeen uiteraard niet de bedoeling is.

Een commissaris constateert dat de meningen over de draagwijdte van de richtlijnen van strafrechtelijk beleid uiteenlopen. Volgens de enen kan een richtlijn bepalen dat een bepaald type misdrijf systematisch niet mag worden vervolgd, terwijl anderen stellen dat het openbaar ministerie geval per geval moet afwegen of het opportuun is te vervolgen, in het licht van de richtlijnen van strafrechtelijk beleid.

Spreker wenst van de minister te vernemen of het principe van de non-opportuniteit van de vervolging van een bepaald misdrijf in een richtlijn van strafrechtelijk beleid kan worden vastgelegd.

Professor Van den Wyngaert koppelt hieraan de vraag of de in artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek bedoelde richtlijnen alleen een relatie creëren tussen de procureurs-generaal en de procureur des Konings of kunnen de verdachte, de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij zich daar ook op beroe-

au collège des procureurs généraux de donner pour instruction, par voie de directives, aux membres du ministère public, de ne pas poursuivre un délit spécifique. Le collège peut en revanche émettre une directive prévoyant qu'en présence d'un premier délit mineur, on n'engagera pas de poursuites et qu'on tentera de résoudre le problème d'une autre manière, par exemple, par un règlement à l'amiable. Si le délit n'est pas trop grave, le parquet n'appliquera donc pas immédiatement la loi pénale, mais cherchera d'autres moyens de régler le problème et le cas de l'auteur des faits. Il est totalement exclu que le collège des procureurs généraux fasse fi de la loi pénale instituée par le législateur et édicte une directive visant à ne pas poursuivre le fait incriminé.

Un membre estime que l'article 28*quater*, § 1er, premier alinéa, proposé, n'est pas formulé correctement. Conformément à l'article 143*ter*, deuxième alinéa, du Code judiciaire, les directives de politique criminelle arrêtées par le ministre de la Justice sont contraignantes pour tous les membres du ministère public. Ces directives doivent être de nature générale. Il suggère dès lors de reformuler la disposition proposée comme suit: «Compte tenu des directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice en vertu de l'article 143*ter* du Code judiciaire, le ministère public apprécie s'il est opportun de poursuivre en l'espèce.» Le parquet juge donc au cas par cas de l'opportunité des poursuites, se basant obligatoirement sur les directives de politique criminelle.

L'article 28*quater*, § 1er, premier alinéa, proposé, crée une ambiguïté parce qu'il donne l'impression que le ministère public doit décider de l'opportunité des poursuites en fonction de la directive, ce qui n'est évidemment pas exact.

Un commissaire constate que les avis divergent concernant la portée des directives de politique criminelle. Les uns estiment qu'une directive peut prévoir que l'on s'abstiendra systématiquement de poursuivre un type particulier de délit, tandis que pour d'autres, le ministère public doit apprécier au cas par cas l'opportunité des poursuites, à la lumière des directives de politique criminelle.

L'intervenant demande au ministre si le principe de l'inopportunité de poursuites pour ce qui est d'une infraction déterminée peut être inscrit dans une directive de politique criminelle.

La professeur Van den Wyngaert demande en outre si les directives visées à l'article 143*ter* du code judiciaire créent simplement une relation entre les procureurs généraux et le procureur du Roi ou si le prévenu, l'inculpé et la partie civile peuvent également s'en prévaloir. Le prévenu qui est poursuivi par déroga-

pen. Mag de verdachte die in afwijking van een richtlijn toch wordt vervolgd, niet eisen dat het parket zijn beslissing motiveert?

Professor Franchimont merkt op dat in de tekst van het voorontwerp uitsluitend bepaald werd dat het openbaar ministerie oordeelt of het opportuun is te vervolgen. In het door de Regering ingediende wetsontwerp werd daaraan toegevoegd dat dit moet gebeuren overeenkomstig de richtlijnen met betrekking tot het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justitie krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek. In de Kamer werd het woord «overeenkomstig» vervangen door de uitdrukking «in het licht van».

Spreker interpreteert de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek in die zin dat de kwestieuze richtlijnen geen negatieve injuncties in algemene zin mogen bevatten, maar wel prioritaire doelstellingen of injuncties. De leden van het openbaar ministerie zouden er dan toe gehouden zijn de in de richtlijn vermelde misdrijven prioritair en hoofdzakelijk te vervolgen. Het is echter nooit de bedoeling geweest om de parketten bij de richtlijn te verbieden bepaalde misdrijven te vervolgen. Deze richtlijnen zouden trouwens door de benadeelden in rechte kunnen worden aangevochten.

Een lid sluit zich bij deze interpretatie aan. Het is de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie om wanneer het vervolgingsbeleid ten aanzien van een bepaald misdaadfenomeen slabakt of leemten vertoont, de parketten bij richtlijn op te dragen krachtdadiger op te treden.

Een senator valt de vorige spreker bij. Maar als de procureur des Konings soeverein beslist over de opportuniteit van de vervolging, dient dan niet in een controlemechanisme te worden voorzien om te beletten dat hij een eigen vervolgingsbeleid ontwikkelt dat haaks staat op dat van het college van procureurs-generaal.

Veronderstel dat een procureur des Konings de richtlijnen van het college van procureurs-generaal laat voor wat ze zijn en systematisch enkel eenvoudige zaken vervolgt (de zogenaamde dunne dossiers). Hoe kan de procureur-generaal controleren dat de betrokken procureur de prioriteiten inzake vervolging niet respecteert en voorrang geeft aan misdrijven met de laagste prioriteitsgraad?

Spreker is van oordeel dat een toetsing mogelijk moet zijn. Vandaar zijn amendement dat het parket ertoe verplicht zijn sepotbeslissingen te motiveren.

Een lid betwijfelt of dat een adequate oplossing is voor de aan de orde gestelde problematiek. De procureur-generaal beschikt in tegenstelling tot de minister van Justitie over een feitelijk negatief injunctierecht.

tion à une directive ne peut-il pas exiger que le parquet motive sa décision?

Le professeur Franchimont fait observer que le texte de l'avant-projet disposait uniquement que le ministère public juge de l'opportunité des poursuites. Le projet de loi déposé par le gouvernement a ajouté qu'il doit le faire conformément aux directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice en vertu de l'article 143*ter* du code judiciaire. La Chambre a remplacé les mots «conformément aux» par les mots «à la lumière des».

L'intervenant interprète les articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire en ce sens que les directives en question ne peuvent pas contenir d'injonctions négatives au sens général, mais doivent comporter des objectifs ou des injonctions prioritaires. Les membres du ministère public seraient dès lors tenus de poursuivre prioritairement et principalement les infractions mentionnées dans la directive. Le but n'a toutefois jamais été d'interdire, par directive, aux parquets de poursuivre certaines infractions. Ces directives pourraient d'ailleurs être contestées en justice par les personnes lésées.

Un membre souscrit à cette interprétation. Il appartient au ministre de la Justice, lorsque la politique des poursuites à l'égard d'un phénomène criminel déterminé laisse à désirer ou présente des lacunes, de charger, par directive, les parquets d'agir plus énergiquement.

Un sénateur abonde dans le même sens. Mais si le procureur du Roi décide souverainement de l'opportunité des poursuites, ne faut-il pas prévoir un mécanisme de contrôle pour éviter qu'il ne développe sa propre politique des poursuites, qui pourrait être contraire à celle du collège des procureurs généraux?

Supposons qu'un procureur du Roi ignore les directives du collège des procureurs généraux et ne poursuive systématiquement que les affaires simples (les dossiers dits minces). Comment le procureur général peut-il constater que le procureur en question ne respecte pas les priorités et engage d'abord des poursuites dans les affaires où il est question d'infractions dont le degré de priorité est le plus faible?

L'intervenant estime qu'un contrôle doit être possible. C'est pourquoi il a déposé un amendement qui oblige le parquet à motiver ses décisions de classer sans suite.

Un commissaire doute que cela puisse résoudre adéquatement les problèmes en question. Le procureur général dispose, contrairement au ministre de la Justice, d'un droit d'injonction négative de fait. Il

Gelet op de hiërarchische structuur van het parket kan eerstgenoemde een procureur des Konings dus verbieden te vervolgen, net zoals de procureur des Konings op zijn beurt dat een substituut kan verbieden. Dit schept een ambiguë situatie.

Spreker vreest dat wanneer men de zinsnede «in het licht van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justite krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek» weglaat, de verhoudingen binnen het parket en met de minister van Justitie inzake het vervolgingsbeleid nog complexer zullen worden. De motiveringsplicht is weliswaar een nuttig instrument voor de controle, maar zal het hiervoor geschetste probleem inzake de overeenstemming van sepotbeslissingen met het vervolgingsbeleid dat krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek door de minister van Justitie met het college van procureurs-generaal is uitgestippeld, niet oplossen.

Gelet op de voorgaande discussie dient de heer Erdman amendement nr. 74 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«Het eerste lid van het voorgestelde artikel 28quater vervangen als volgt:

«Rekening houdend met de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justitie krachtens artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek, oordeelt de procureur des Konings over de opportuniteit van de vervolging.»

De uitdrukking «rekening houdend» heeft volgens verscheidene leden een striktere betekenis dan de notie «in het licht van» die hun voorkeur geniet omdat ze de appreciatievrijheid van de procureur des Konings niet in het gedrang brengt.

Een ander lid onderschrijft deze stelling en put hieruit het argument dat gelet op deze appreciatievrijheid de procureur des Konings zijn beslissingen dient te motiveren, zoals de heer Boutmans en mevrouw Dardenne in hun amendement suggereren. De rechtzoekende die ondanks een richtlijn van de minister van Justitie vervolgd wordt, heeft het recht te weten waarop het parket zijn beslissing tot vervolging steunt (*cf.* «Justice must not be done, but also seen to be done»).

Hij begrijpt dus niet waarom de regering zich tegen dit amendement verzet.

Verschillende leden herinneren eraan dat de richtlijnen van strafrechtelijk beleid geen negatieve injuncties mogen inhouden die het parket zouden verbieden bepaalde misdrijven te vervolgen of exclusieves opleggen. Met andere woorden, zij mogen het toepassingsgebied van het strafrecht niet beperken. Dat zou strijdig zijn met de Grondwet.

Zoals eerder is beklemtoond, mogen de richtlijnen slechts prioriteiten vastleggen en de bijzondere aan-

peut dès lors, étant donné la structure hiérarchique du parquet, interdire à un procureur du Roi de poursuivre, tout comme le procureur du Roi peut interdire à un substitut de le faire. Il en résulte une situation ambiguë.

L'intervenant dit craindre que, si l'on supprime le membre de phrase «à la lumière des directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice en vertu de l'article 143*ter* du Code judiciaire», les relations au sein du parquet et avec le ministre de la Justice en matière de politique des poursuites se compliquent encore. L'obligation de motiver est, certes, un instrument utile, qui rend possible un contrôle, mais elle ne résoudra pas le problème soulevé ci-dessus de la conformité des décisions de classer sans suite avec la politique des poursuites définie par le ministre de la Justice avec le collège des procureurs généraux en application de l'article 143*ter* du Code judiciaire.

Compte tenu de la discussion qui précède, M. Erdman dépose l'amendement n° 74, qui est rédigé comme suit (doc. Sénat n° 1-704/2):

«Remplacer le premier alinéa de l'article 28quater proposé par la disposition suivante:

«Compte tenu des directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice en vertu de l'article 143ter du Code judiciaire, le procureur du Roi juge de l'opportunité des poursuites.»

La locution «compte tenu» a, selon plusieurs membres, une signification plus stricte que la notion «à la lumière de», qui a leur préférence, parce qu'elle ne porte pas atteinte à la liberté d'appréciation du procureur du Roi.

Un autre commissaire souscrit à cette thèse et en tire l'argument qu'étant donné cette liberté d'appréciation, le procureur du Roi est tenu de motiver ses décisions, comme le suggèrent M. Boutmans et Mme Dardenne dans leur amendement. Le justiciable qui est poursuivi en dépit d'une directive du ministre de la Justice a le droit de savoir sur quoi le parquet base sa décision de poursuivre (*cf.* «Justice must not only be done, but also seen to be done»).

Il ne comprend donc pas pourquoi le Gouvernement s'oppose à cet amendement.

Plusieurs membres rappellent que les directives de politique criminelle ne peuvent pas contenir d'injonctions négatives qui interdiraient au parquet de poursuivre certaines infractions ou qui lui imposeraient des exclusives. En d'autres termes, elles ne peuvent pas limiter le champ d'application du droit pénal. Le faire serait contraire à la Constitution.

Comme on l'a souligné précédemment, les directives peuvent simplement fixer des priorités et attirer

dacht vestigen op bepaalde vormen van delinquentie die prioritair moeten worden aangepakt (bijvoorbeeld bepaalde economische misdrijven). Er rijst bijgevolg geen enkel probleem wanneer een procureur des Konings overeenkomstig deze richtlijnen de toepassing van de wet vordert en overgaat tot vervolging van deze misdrijven. Indien hij ook nog andere misdrijven vervolgt, dan kan men toch moeilijk van hem eisen dat hij motiveert waarom hij de wet toepast. Vanuit dat oogpunt doet het probleem van de motiveringsplicht zich dus niet voor.

Een lid stipt aan dat voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg al meermaals het middel is opgeworpen dat het gelijkheidsbeginsel is geschonden doordat voor dezelfde feiten de ene verdachte werd vervolgd en de andere niet. Als er geen deloyauteit vanwege het openbaar ministerie kan worden aangetoond, dan is dit argument volgens de rechtspraak van het Hof op zich niet voldoende om tot een schending van het gelijkheidsbeginsel te besluiten. Het openbaar ministerie beschikt derhalve over een appreciatiemarge die op zich geen schending van het voormelde beginsel uitmaakt.

De rechtspraak van het EHRM is volgens een ander lid geen argument contra het amendement van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne. Wat hier aan de orde is, is de perceptie van de strafwet door de burger die vaststelt dat het parket in het ene geval vervolgt en in het andere niet. Waarom kan het parket er niet toe verplicht worden zijn beslissingen te motiveren? Er bestaan trouwens reeds parketten waar de magistraten hun sepotbeslissingen moeten motiveren door op een standaardformulier met seponeringsrubrieken of -criteria het passende vakje aan te kruisen.

Deze motiveringsplicht heeft, aldus een lid, alleen maar zin in geval van een sepot.

In het licht van de algemene beginselen van ons strafrecht acht een lid het verontrustend dat het voorgestelde artikel 28*quater*, § 1, eerste lid, de indruk geeft dat het parket even goed kan vervolgen als seponeren. Beide worden op gelijke voet geplaatst.

De minister verklaart dat men het voormelde artikel in samenhang met de wettelijke bepalingen inzake het strafrechtelijk beleid moet beschouwen, waarmee het een coherent geheel vormt.

Krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek legt de minister van Justitie na advies van het college van procureurs-generaal de richtlijnen van strafrechtelijk beleid vast. Deze richtlijnen zijn bindend voor alle leden van het openbaar ministerie.

spécialement l'attention sur certaines formes de délinquance auxquelles il faut s'attaquer prioritairement (par exemple certains délits économiques). Il n'y a donc aucun problème, lorsqu'un procureur du Roi requiert l'application de la loi, conformément à ces directives, et engage des poursuites du chef de ces infractions. S'il engage également des poursuites du chef d'autres infractions, on peut difficilement exiger de lui qu'il indique les motifs pour lesquels il applique la loi. Le problème de l'obligation de motiver ne se pose donc pas de ce point de vue.

Un commissaire note que l'on a déjà défendu à plusieurs reprises devant la Cour européenne des droits de l'homme de Strasbourg l'argument selon lequel le principe de l'égalité est violé, lorsque, pour les mêmes faits, un inculpé a été poursuivi et un autre pas. Lorsque l'on ne peut pas démontrer que le ministère public s'est rendu coupable de déloyauté, cet argument n'est pas suffisant en soi, selon la jurisprudence de la cour, pour que l'on puisse conclure à une violation du principe de l'égalité. Le fait que le ministère public dispose d'une marge d'appréciation ne constitue pas *ipso facto* une violation du principe précité.

Un autre membre estime que l'on ne peut pas tirer argument de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme contre l'amendement de M. Boutmans et Mme Dardenne. Ce dont il est question en l'espèce, c'est de la perception qu'a de la loi pénale le citoyen qui constate que le parquet poursuit dans un cas et pas dans l'autre. Pourquoi ne peut-on pas obliger le parquet à motiver ses décisions? Il existe d'ailleurs déjà des parquets où les magistrats doivent motiver leurs décisions de classer sans suite en marquant d'une croix la case spécifique d'un formulaire type comprenant des rubriques relatives au classement sans suite et mentionnant des critères à réunir pour que celui-ci soit possible.

Un membre estime que cette obligation de motiver n'a de sens qu'en cas de classement sans suite.

Au regard des principes généraux de notre droit pénal, un membre trouve inquiétant que l'article 28*quater*, § 1er, premier alinéa, donne à penser que le parquet peut tout aussi bien poursuivre que classer sans suite. Ces deux possibilités sont placées sur un pied d'égalité.

Le ministre déclare que l'article précité doit être lu en corrélation avec les dispositions légales en matière de politique criminelle et qu'il forme avec celles-ci un ensemble cohérent.

En vertu de l'article 143*ter* du Code judiciaire, le ministre de la Justice définit, après avoir pris l'avis du collège des procureurs généraux, les directives de politique criminelle. Ces directives sont contraignantes pour tous les membres du ministère public.

Het strafrechtelijk beleid betreft onder andere de appreciatie op algemeen vlak van de opportuniteit om te vervolgen.

Het voorgestelde artikel 28*quater*, § 1, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering heeft een ander doel. Het erkent de bevoegdheid van het openbaar ministerie om geval per geval te oordelen over de opportuniteit van de vervolging. Bij deze afweging dient het zich te inspireren op de richtlijnen van strafrechtelijk beleid die, hoeft het nog te worden herhaald, een algemene draagwijdte hebben. De parketmagistraten dienen zich in dit beleid in te schakelen. Het voormelde artikel legaliseert dus het referentiekader waarin het parket zich moet bewegen.

Een lid oordeelt dat de discussie over de draagwijdte van de appreciatiebevoegdheid van het openbaar ministerie inzake de opportuniteit van de vervolging niet bevredigend in een wettekst kan worden geregeld. Hij stelt voor de voorgestelde tekst te behouden, tenzij men de uitdrukking «in het licht van de richtlijnen van strafrechtelijk beleid» zou schrappen. Alsdan laat men in het vage wat thans door de praktijk wordt beheerst.

In dat verband wijst professor Van den Wyngaert er op dat de redenen van een sepot niet alleen moeten worden getoetst aan de richtlijnen van strafrechtelijk beleid, maar ook aan algemene beginselen en praktijken zoals «de minimis non curat praetor». De vraag rijst of de criteria voor deze ruimere toetsing in de wet dan wel in een richtlijn moeten worden bepaald.

Betreffende het eerste lid van het voorgestelde artikel 28*quater* wordt nog amendement nr. 76 van de heren Bourgeois en Vandenberghe (Stuk Senaat, nr. 1-704/2) ingediend. Het luidt als volgt:

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 28quater de woorden «door de minister van Justitie» doen vervallen.»

Verantwoording

De vermelding van de woorden «door de minister van Justitie» kan de verkeerde indruk doen ontstaan dat het de minister is die oordeelt over de opportuniteit van de vervolging, wat uiteraard niet het geval kan zijn.

5.1.3. De opsporingsplicht en het opsporingsrecht van de procureur des Konings (derde lid)

Met betrekking tot het voorgestelde artikel 28*quater*, derde lid, verklaart professor Franchimont dat de opsporingsplicht en het opsporingsrecht van de procureur des Konings blijven bestaan nadat de strafvordering is ingesteld omdat het in de praktijk vaak voorkomt dat wanneer een zaak voor de vonnis-

La politique criminelle porte, entre autres, sur l'appréciation générale de l'opportunité des poursuites.

La finalité de l'article 28*quater*, § 1er, premier alinéa, proposé, du Code d'instruction criminelle est différente. Cet article reconnaît la compétence du ministère public de juger, au cas par cas, de l'opportunité des poursuites. Dans le cadre de cette décision, il doit s'inspirer des directives de politique criminelle qui, faut-il le rappeler, ont une portée générale. Les magistrats du parquet doivent s'insérer dans cette politique. L'article précité légalise donc le cadre de référence dans lequel le parquet doit fonctionner.

Un membre considère que la question de la portée du pouvoir d'appréciation du ministère public en matière d'opportunité des poursuites ne peut être réglée de manière satisfaisante dans un texte de loi. Il propose de conserver le texte proposé, à moins qu'on ne supprimer le membre de phrase «à la lumière des directives de politique criminelle». Ainsi laisse-t-on dans le vague ce qui est actuellement régi par la pratique.

À cet égard, la professeur Van den Wyngaert souligne que les raisons d'un classement doivent être confrontées non seulement aux directives de politique criminelle, mais aussi aux pratiques et principes généraux, tels que «de minimis non curat praetor». La question se pose de savoir s'il convient de fixer les critères de cette confrontation plus large dans la loi ou dans une directive.

Le premier alinéa de l'article 28*quater* proposé fait encore l'objet de l'amendement nº 76 de MM. Bourgeois et Vandenberghe (doc. Sénat, nº 1-704/2), qui est libellé comme suit:

«Supprimer, au premier alinéa de l'article 28quater proposé, les mots «par le ministre de la Justice.»

Justification

Les mots «par le ministre de la Justice» peuvent donner l'impression erronée que c'est le ministre qui juge de l'opportunité des poursuites, ce qui ne peut évidemment être le cas.

5.1.3. Du devoir et du droit d'information du procureur du Roi (troisième alinéa)

Le professeur Franchimont déclare, au sujet de l'article 28*quater*, troisième alinéa, proposé, que le devoir et le droit d'information du procureur du Roi subsistent après l'intentement de l'action publique parce qu'il arrive souvent, en pratique, que lorsqu'une affaire est pendante devant le tribunal, l'on

rechter hangende is, aan het parket toch nog bijkomende onderzoeken worden gevraagd.

De heer Erdman dient amendement nr. 21 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«Het derde lid van het voorgestelde artikel 28quater aanvullen als volgt:

«onverminderd de vordering bepaald in artikel 28septies, eerste lid, en voor zover de gevorderde onderzoeksrechter niet zou beslissen het gehele onderzoek zelf voort te zetten.»

Verantwoording

Er moet natuurlijk een coördinatie zijn tussen hetgeen bepaald wordt in artikel 28quater en de summiere onderzoeksprocedure zoals omschreven in artikel 28septies; indien de onderzoeksrechter beperkt gevorderd wordt en niet beslist (zoals voorzien in artikel 28septies, lid 2) dat hij het gehele onderzoek zelf voortzet, blijft de opsporingsplicht en het opsporingsrecht van de procureur des Konings onverminderd bestaan, zoals omschreven in artikel 28quater. Om elk misverstand te vermijden dient dit dan ook uitdrukkelijk in de tekst te worden opgenomen.

Met betrekking tot de voorgestelde precisering verklaart de minister dat het voorgestelde artikel 28*quater*, laatste lid, tot doel heeft het probleem van de samenloop van de bevoegdheden tussen de procureur des Konings en de onderzoeksrechter te regelen.

Wanneer een zaak op vordering van de procureur des Konings bij de onderzoeksrechter aanhangig wordt gemaakt en het gerechtelijk onderzoek en de strafvordering worden ingesteld, dan is de procureur des Konings niet meer belast met het onderzoek van die zaak.

Krachtens de voorgestelde bepaling behoudt de procureur des Konings dan echter nog de mogelijkheid om bepaalde opsporingsdaden te stellen. Deze bevoegdheid houdt evenwel op te bestaan voor de feiten waarvoor de onderzoeksrechter geadieerd is, inzoverre het opsporingsonderzoek de prerogatieven van deze laatste bewust zou aantasten.

Het voorgestelde artikel viseert daarbij alle hypotheses waarin het dossier bij de onderzoeksrechter aanhangig is gemaakt, hetzij op grond van een vordering van de procureur des Konings of een burgerlijke partijstelling, hetzij krachtens het voorgestelde artikel 28*septies* in het kader van het zogenaamde minionderzoek. Er hoeft in het kader van dit artikel hiertussen geen onderscheid te worden gemaakt.

Veronderstel dat, in een geval van verdachte zelfmoord, de procureur des Konings krachtens artikel 28*septies*, laatste lid, de onderzoeksrechter vor-

demande encore des compléments d'enquête au parquet.

M. Erdman dépose l'amendement n° 21, libellé comme suit (doc. Sénat, n° 1-704/2):

«Compléter le troisième alinéa de l'article 28quater proposé par ce qui suit:

«sans préjudice de la réquisition prévue à l'article 28septies, premier alinéa, et dans la mesure où le juge d'instruction requis ne décide pas de poursuivre lui-même l'ensemble de l'enquête.»

Justification

Il faut naturellement une coordination entre ce que prévoit l'article 28quater et la procédure d'instruction sommaire telle qu'elle est décrite à l'article 28septies; si le juge d'instruction est requis de manière limitée et s'il ne décide pas (comme prévu à l'article 28septies, deuxième alinéa) qu'il poursuit lui-même l'ensemble de l'enquête, le devoir et le droit d'instruction du procureur du Roi de l'article 28quater subsiste. Pour éviter tout malentendu, il faut l'inscrire expressément dans le texte.

En ce qui concerne la précision proposée, le ministre déclare que l'article 28*quater*, dernier alinéa, proposé vise à régler le problème du concours entre les pouvoirs du procureur du Roi et ceux du juge d'instruction.

Lorsque, sur la réquisition du procureur du Roi, le juge d'instruction est saisi d'une affaire et que l'instruction judiciaire a été commencée et l'action publique intentée, le procureur du Roi n'est plus en charge de l'examen de cette affaire.

En vertu de la disposition proposée, le procureur du Roi garde toutefois alors la possibilité de poser certains actes d'information. Cette compétence cesse toutefois pour les faits dont le juge d'instruction est saisi, dans la mesure où l'information porterait sciemment atteinte aux prérogatives de celui-ci.

L'article proposé vise à cet égard toutes les hypothèses où le juge d'instruction est saisi du dossier, soit sur la base d'une réquisition du procureur du Roi ou d'une constitution de partie civile, soit, en vertu de l'article 28*septies* proposé, dans le cadre de la procédure d'instruction sommaire. Il n'y a pas lieu de faire cette distinction dans le cadre de cet article.

Supposons que dans le cas d'un suicide présumé, le procureur du Roi demande, en vertu de l'article 28*septies*, dernier alinéa, que l'on procède à une

dert een autopsie te laten uitvoeren om de exacte doodsoorzaak te kennen. Indien achteraf blijkt dat er geen derden in het spel waren en het effectief zelfmoord was, dan zal de onderzoeksrechter het dossier terug naar de procureur des Konings zenden die op dat ogenblik al zijn opsporingsbevoegdheden herwint.

Indien uit de autopsie zou blijken dat de overledene het slachtoffer is geweest van een moord, dan zal de onderzoeksrechter het onderzoek voortzetten in het kader van een gerechtelijk onderzoek.

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen amendement nr. 137 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«In het derde lid van het voorgestelde artikel 28quater de woorden «de prerogatieven van deze laatste» vervangen door de woorden «zijn prerogatieven.»

Verantwoording

Verbetering van de tekst.

Een lid is van oordeel dat in de Nederlandstalige tekst van de kwestieuze bepaling de uitdrukking «de prerogatieven van deze laatste» beter behouden blijft.

Tenslotte kan worden verwezen naar het syntheseamendement van de heren Erdman en Desmedt (Stuk Senaat, 1-704/3, amendement nr. 159 *(cf. supra)*, dat het artikel herschrijft.

5.2. Stemmingen over de amendementen ingediend op het voorgestelde artikel 28quater.

Het amendement nr. 53 van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne wordt verworpen met 6 tegen 2 stemmen bij 1 onthouding.

Het subamendement nr. 129 van de heer Boutmans en mevrouw Dardenne wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 stem.

Het amendement nr. 74 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het amendement nr. 76 van de heren Bourgeois en Vandenberghe wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het amendement nr. 97 van de heer Mahoux wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 135 van heer Foret wordt verworpen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 21 van de heer Erdman wordt aangenomen met 7 tegen 2 stemmen.

Het amendement nr. 137 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

autopsie pour connaître la cause exacte du décès. S'il s'avère qu'aucun tiers n'est impliqué et qu'il s'agit effectivement d'un suicide, le juge d'instruction renvoie le dossier au procureur du Roi, qui récupère alors toutes ses compétences d'information.

Si, par contre, l'autopsie révèle que le défunt a été victime d'un meurtre, le juge d'instruction poursuit l'enquête dans le cadre d'une instruction judiciaire.

Mmes Milquet et Decourt-Pêtre déposent l'amendement nº 137, libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Au troisième alinéa de l'article 28quater proposé, remplacer les mots «aux prérogatives de celui-ci» par «à ses prérogatives.»

Justification

Amélioration du texte.

Un membre est d'avis qu'il serait préférable de maintenir, dans le texte néerlandais de la disposition en question, le membre de phrase *«de prerogatieven van deze laatste»*.

Enfin, l'on peut renvoyer à l'amendement de synthèse de MM. Erdman et Desmedt (doc. Sénat, 1-704/3, amendement nº 159 *(cf. supra)*, qui vise à réécrire cet article).

5.2. Votes sur les amendements déposés à l'article 28quater proposé.

L'amendement nº 53 de M. Boutmans et de Mme Dardenne est rejeté par 6 voix contre 2 et 1 abstention.

Le sous-amendement nº 129 de M. Boutmans et de Mme Dardenne est adopté par 8 voix contre 1.

L'amendement nº 74 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement nº 76 de MM. Bourgeois et Vandenberghe est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement nº 97 de M. Mahoux est retiré.

L'amendement nº 135 de M. Foret est rejeté par 7 voix et 2 abstentions.

L'amendement nº 21 de M. Erdman est adopté par 7 voix contre 2.

L'amendement nº 137 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

6. Artikel 28*quinquies*

6.1. Bespreking

6.1.1. Artikel 28quinquies, § 2

De heer Erdman stelt bij amendement nr. 42 (Stuk Senaat, nr. 1-704/2) voor het voorgestelde artikel 28*quinquies* betreffende het opsporingsonderzoek in overeenstemming te brengen met het voorgestelde artikel 57 betreffende het gerechtelijk onderzoek. Het amendement luidt als volgt:

«Het voorgestelde artikel 28quinquies in overeenstemming brengen met artikel 57 van het Wetboek van Strafvordering, zoals ingevoegd door artikel 8 van het ontwerp.»

Verantwoording

Het is juist dat het wetsontwerp, gestemd door de Senaat, houdende invoeging van artikel 61bis van het Wetboek van Strafvordering, het verzoek om afschrift te verkrijgen van de verklaringen enkel bepaalde in het kader van het gerechtelijk onderzoek (bedoeld in artikel 57 van het Wetboek van Strafvordering).

Hier betreft het het opsporingsonderzoek en wordt elke persoon die ondervraagd wordt bedoeld, dus niet noodzakelijkerwijze de in verdenking gestelde of een burgerlijke partij.

De vragen die zich stellen in verband met dit artikel zullen dus ook worden gesteld in verband met het voormelde artikel 57 van het Wetboek van Strafvordering.

Het is in genen dele duidelijk dat wanneer men een mededeling doet aan de persoon dat hij een kosteloze kopie van het proces-verbaal van het verhoor kan verkrijgen, dit afzonderlijk moet worden geacteerd.

Indien de ontstentenis van mededeling, zoals gewenst door professor Franchimont, geen geval van nietigheid zou teweegbrengen, welke bewijsvoering zou men dan kunnen aanvoeren indien het niet wordt geacteerd en er geen spoor is van het antwoord dat een vraag tot het afleveren van dit afschrift zou moeten concretiseren.

De indiener stipt aan dat zijn amendement een gelijklopende structuur van de artikelen 28*quinquies*, § 2, en artikel 57, § 2, beoogt. Best lijkt het hem eerst de principes te stellen (het opsporingsonderzoek is geheim), daarna de bestraffing van de overtreding van het geheim, en vervolgens de uitzondering, de mededeling aan de pers en de mededeling door de advocaat te regelen.

Een tweede opmerking betreft de termijn. In artikel 28*quinquies* wordt een eenmalig hernieuwbare termijn van zes maanden bepaald, terwijl artikel 57

6. Article 28*quinquies*

6.1. Discussion

6.1.1. Article 28quinquies, § 2

M. Erdman propose, par l'amendement n° 42 (doc. Sénat, n° 1-704/2) de mettre l'article 28*quinquies* proposé, relatif à l'information, en concordance avec l'article 57 proposé, qui porte sur l'instruction judiciaire. L'amendement est libellé comme suit:

«Mettre l'article 28quinquies proposé en concordance avec l'article 57 du Code d'instruction criminelle, tel qu'il a été inséré par l'article 8 du projet.»

Justification

Il est exact que le projet de loi insérant un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle, qui a été adopté par le Sénat, n'a prévu la possibilité d'obtenir une copie des déclarations que dans le cadre de l'instruction (visée à l'article 57 du Code d'instruction criminelle).

En l'occurrence, nous en sommes au stade de l'information et visons non pas nécessairement l'inculpé ou la partie civile, mais toute personne interrogée.

Les questions qui se posent à propos de cet article se poseront donc aussi à propos de l'article 57 du Code d'instruction criminelle précité.

Il n'est pas du tout évident qu'il faille acter séparément la communication par laquelle l'on informe une personne qu'elle peut obtenir gratuitement une copie du procès-verbal de son audition.

Comment pourrait-on prouver, au cas où, comme le souhaite le professeur Franchimont, l'absence de communication ne serait pas une cause de nullité, qu'il n'y a pas eu de communication si la chose n'a pas été actée et s'il n'y a aucune trace d'une réponse qui fonde la demande de délivrance de cette copie ?

L'auteur souligne que son amendement vise à donner une structure parallèle aux articles 28*quinquies*, § 2, et 57, § 2. Il lui paraît souhaitable d'énoncer d'abord les principes (l'information est secrète), de prévoir ensuite comment sera sanctionnée la violation du secret et de régler enfin l'exception, la communication à la presse et la communication à l'avocat.

La deuxième remarque de l'intervenant porte sur le délai. L'article 28*quinquies* prévoit un délai de six mois renouvelable une fois, tandis que l'article 57

een eenmalig hernieuwbare termijn van drie maanden voorziet. Tevens bepaalt artikel 28*quinquies* dat de kopie moet worden verstuurd «onmiddellijk of binnen een maand», terwijl artikel 57 bepaalt «onmiddellijk of binnen 48 uur». De termijnen bepaald in beide artikelen moeten volgens de heer Erdman in overeenstemming worden gebracht.

De heer Franchimont stelt voor beide artikelen te herschrijven.

De minister verklaart dat de tekst van het voorgestelde artikel 28*quinqies*, § 2, boven die van het voorgestelde artikel 57, § 2, in aanmerking moet worden genomen. Het verschil tussen de twee is te wijten aan het feit dat de Kamer op de twee voormelde bepalingen uiteenlopende amendementen heeft aangenomen zonder op de onderlinge concordantie te letten (*cf.* verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, blz. 81-82, 90, 114 en 115).

De regering is bereid om bij wege van amendement de tekst van artikel 57, § 2, in overeenstemming te brengen met die van artikel 28*quinquies*, § 2 (*cf. infra*, amendement nr. 159 van de heren Erdman en Desmedt).

Voorts maakt een lid voorbehoud voor de termijn binnen welke een kopie van de eigen verklaring aan de ondervraagde moet worden afgegeven. Volgens artikel 28*quinquies*, § 2, tweede lid, gebeurt dat onmiddellijk of binnen een maand. Vraag is wie daarover oordeelt. Als een politieofficier iemand ondervraagt, mag hij dan zelf beslissen of hij het afschrift onmiddellijk overhandigt dan wel met maximaal een maand uitstelt of valt dit onder de bevoegdheid van het parket? De tekst biedt daaromtrent geen uitsluitsel. Het is in elk geval onaanvaardbaar dat een politiedienst eigenmachtig over het tijdstip van de mededeling zou oordelen.

Bovendien kan het openbaar ministerie krachtens artikel 28*quinquies*, § 2, laatste lid, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, het tijdstip van de mededeling uitstellen voor een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal zes maanden.

In het wetsontwerp houdende invoeging van een artikel 61*bis* in het Wetboek van Strafvordering, dat de Senaat op voorstel van de heer Erdman op 20 december 1996 heeft goedgekeurd, was er voor de mededeling van een kopie van het proces-verbaal van het verhoor helemaal niet in een termijn voorzien (Stuk Senaat, nr. 1-9/5). Er werd enkel bepaald dat eenieder recht heeft op een afschrift van zijn eigen verklaring.

De minister stelt dat zowel de commissie strafprocesrecht als de regering en de Kamer van volksvertegenwoordigers reeds uitvoerig gedebatteerde over het probleem van de termijn binnen welke de mededeling

prévoit un délai de trois mois, renouvelable une fois. De même, l'article 28*quinquies* dispose que la copie doit être remise ou adressée «immédiatement ou dans le mois», tandis que l'article 57 dispose «immédiatement ou dans les 48 heures». L'auteur de l'amendement estime qu'il faut aligner les délais prévus par ces deux articles.

M. Franchimont propose de réécrire ces deux articles.

Le ministre déclare qu'il faut préférer le texte de l'article 28*quinquies*, § 2, proposé, à celui de l'article 57, § 2, proposé. La différence entre les deux textes s'explique par le fait que la Chambre a adopté des amendements divergents aux deux dispositions susvisées, sans veiller à leur concordance (*cf.* le rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, pp. 81-82, 90, 114 et 115).

Le Gouvernement est disposé à mettre, par voie d'amendement, le texte de l'article 57, § 2, en concordance avec celui de l'article 28*quinquies*, § 2, (*cf. infra*, l'amendement nº 159 de MM. Erdman et Desmedt).

Un membre émet des réserves quant au délai dans lequel la copie de la déclaration de la personne interrogée doit être remise à celle-ci. D'après l'article 28*quinquies*, § 2, deuxième alinéa, la copie est remise immédiatement ou dans le mois. La question est de savoir qui doit en juger. Lorsqu'un officier de police interroge une personne, peut-il décider lui-même s'il lui remettra immédiatement une copie de sa déclaration ou s'il attendra, au maximum, un mois? Ou bien cette décision relève-t-elle de la compétence du parquet? Le texte ne le précise pas. On ne peut admettre, en tout cas, qu'un service de police décide souverainement du moment où la communication est faite.

En outre, l'article 28*quinquies*, § 2, dernier alinéa, prévoit qu'en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le ministère public peut retarder le moment de la communication pendant un délai de six mois maximum, renouvelable une fois.

Le projet de loi insérant un article 6*bis* dans le Code d'instruction criminelle, que le Sénat a adopté sur proposition de M. Erdman le 20 décembre 1996, ne prévoyait absolument aucun délai pour la communication d'une copie du procès-verbal d'audition (doc. Sénat, nº 1-9/5). Il disposait simplement que chacun a droit à une copie de sa propre déclaration.

Le ministre déclare que tant la Commission pour le droit de la procédure pénale que le Gouvernement et la Chambre des représentants ont déjà largement débattu du problème du délai dans lequel la commu-

van het afschrift moet plaatshebben. Vanuit verschillende hoeken werd erop aangedrongen de termijn zo kort mogelijk te houden als een vorm van service aan de ondervraagde.

De regering kan in die benadering meegaan, maar huldigt de stelling dat de voorgestelde termijnen werkbaar moeten zijn. Na een rondvraag over wat al dan niet haalbaar is, heeft zij beslist de termijn binnen welke het afschrift normaal moet worden meegedeeld, op één maand te bepalen.

Deze termijn werd gekozen omdat rekening moet worden gehouden met het uur en de plaats waar de ondervraging plaatsheeft. Dat kan's nachts langs de kant van een verlaten weg zijn, bij iemand thuis, kortom op plaatsen waar de politiediensten of het parket niet over de nodige middelen beschikken om onmiddellijk een getypt afschrift te produceren. Aangezien de verplichting tot mededeling van het afschrift niet tot een desorganisatie van de politiedienst en het parket mag leiden, moet hen toch een zekere ruimte worden geboden.

Professor Franchimont voegt hieraan toe dat de keuze voor de termijn van een maand niet alleen ingegeven is door de hiervoor vermelde materiële reden, maar ook door overwegingen inzake de efficiëntie van het onderzoek. Het college van procureurs-generaal was helemaal niet te vinden voor de onmiddellijke afgifte van een afschrift van het proces-verbaal van verhoor aan de ondervraagde. Hoe kan men deze persoon confronteren met eventuele mededaders en medeplichtigen wanneer deze laatsten reeds via het afschrift weten wat de eerste verteld heeft? Onmiddellijke mededeling van het afschrift werkt collusie in de hand.

Voor dergelijke situaties die nog niet eens tot de georganiseerde criminaliteit behoren, heeft de commissie strafprocesrecht in de tweede versie van haar voorontwerp een wachttermijn van één maand voorgesteld.

Het komt de procureur des Konings toe de politiediensten richtlijnen te geven omtrent de types misdrijven of situaties waarvoor hij geen onmiddellijke mededeling van het afschrift toestaat, bijvoorbeeld om binnen de maand tot een confrontatie van de ondervraagde met andere verdachten te kunnen overgaan (*cf.* memorie van toelichting, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, blz. 26 en 27).

Dat hoeft niet exact één maand te zijn. Wanneer het om een verkeersovertreding gaat of een eenvoudige winkeldiefstal gaat, kan het afschrift veel sneller worden meegedeeld. Gaat het om misdrijven met verschillende daders en medeplichtigen, dan kan het de moeite lonen de termijn van één maand maximaal te benutten voor verder onderzoek, bijvoorbeeld door onderlinge confrontaties van verdachten.

Krachtens het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 2, laatste lid, kan het openbaar ministerie in geval

nication de la copie doit avoir lieu. On a insisté de divers côtés pour que ce délai soit le plus bref possible, à titre de service à la personne interrogée.

Le Gouvernement peut souscrire à cette approche, mais considère que les délais proposés doivent être praticables. Renseignements pris sur ce qui est réalisable ou non, il a décidé de fixer à un mois le délai dans lequel la copie doit normalement être communiquée.

Ce délai a été retenu parce qu'il faut tenir compte de l'heure et de l'endroit de l'interrogatoire. Celui-ci peut avoir lieu la nuit le long d'une route isolée, au domicile de quelqu'un, bref, à des endroits où les services de police ou le parquet ne diposent pas des moyens nécessaires pour produire immédiatement une copie dactylographiée. Étant donné que l'obligation de communiquer la copie ne peut avoir pour effet de désorganiser le service de police et le parquet, il faut quand même leur laisser une certaine marge.

Le professeur Franchimont ajoute que ce délai d'un mois a été choisi non seulement pour la raison matérielle susvisée, mais aussi pour des considérations touchant à l'efficacité de l'instruction. Le collège des procureurs généraux n'était pas du tout favorable à la délivrance immédiate d'une copie du procès-verbal d'audition à la personne interrogée. Comment peut-on confronter celle-ci avec d'éventuels coauteurs ou complices si ces derniers savent déjà, grâce à la copie, ce qu'elle a déclaré? La communication immédiate de la copie faciliterait la collusion.

Pour de telles situations, qui ne relèvent pas de la criminalité organisée, la Commission pour le droit de la procédure pénale a proposé dans la deuxième version de son avant-projet un délai d'attente d'un mois.

Il appartient au procureur du Roi de donner des directives aux services de police concernant les types d'infractions ou de situations pour lesquelles il n'autorise pas la communication immédiate de la copie, par exemple pour pouvoir procéder dans le mois à une confrontation de la personne interrogée avec d'autres suspects (*cf.* l'exposé des motifs, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/1, pp. 26 et 27).

Cela ne doit pas être exactement un mois. S'il s'agit d'une infraction de roulage ou d'un simple vol à l'étalage, la copie peut être communiquée beaucoup plus rapidement. S'il s'agit d'infractions impliquant différents auteurs et complices, il peut valoir la peine d'utiliser le délai maximal d'un mois pour approfondir l'instruction, par exemple en procédant à des confrontations de suspects.

En vertu de l'article 28*quinquies*, § 2, dernier alinéa, proposé, le ministère public peut, en raison de

van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden het tijdstip van de mededeling uitstellen voor een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal zes maanden. De procureur des Konings oordeelt over het ernstig en uitzonderlijk karakter van de omstandigheden, in het bijzonder in functie van de gevaren van collusie en van de noodzaak om bepaalde personen te beschermen (*op. cit.*, blz. 27, *in fine*).

Tegen de beslissing van de procureur des Konings staat geen rechtsmiddel open. Professor Franchimont wijst er echter op dat, wanneer de mededeling van het afschrift opzettelijk wordt vertraagd, er zal moeten worden nagegaan of de procedure billijk verlopen is en het loyauteitsbeginsel niet is geschonden.

Volgens een lid zou op de beslissingen van het openbaar ministerie een externe controle moeten worden uitgeoefend.

Professor Franchimont repliceert dat het geheel onwerkbaar wordt wanneer tegen elke beslissing van het parket hoger beroep kan worden ingesteld.

Professor Van den Wyngaert voegt hieraan toe dat de Commissie strafprocesrecht in navolging van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens de volgende benadering overweegt voor de gevallen waar er tegen een beslissing geen beroep openstaat, zoals tegen de weigering van de onderzoeksrechter om bepaalde maatregelen te nemen, of waar de schending van een voorschrift tijdens het vooronderzoek niet wordt gesanctioneerd, zoals de mededeling van het afschrift van het proces-verbaal van verhoor aan de ondervraagde na één maand.

Wanneer de vonnisrechter vaststelt dat het openbaar ministerie zich bezondigd heeft aan deloyauteit of manipulatie, zal hij de regelmatighed van de procedure in zijn geheel moeten beoordelen vanuit het oogpunt van de eerbieding van de rechten van de verdediging (principe van de «fair trial»). Op de beklaagde rust dan wel een erg zware bewijslast.

De heer Desmedt dient amendement nr. 77 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«In het voorgestelde artikel 28quinquies, § 2, het derde lid vervangen als volgt:

«Zo er evenwel risico is voor collusie of zo de slachtoffers of derden gevaar lopen, kan het openbaar ministerie het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een niet hernieuwbare termijn van zes maanden.»

Verantwoording

De Raad van State heeft opgemerkt dat het begrip «ernstige en uitzonderlijke omstandigheden» in het wetsontwerp niet eenduidig genoeg is omschreven.

circonstances graves et exceptionnelles, retarder le moment de la communication pendant un délai de six mois maximum, renouvelable une fois. Le procureur du Roi juge du caractère grave et exceptionnel des circonstances, plus particulièrement en fonction des risques de collusion et de la nécessité de protéger certaines personnes (*op. cit.*, p. 27, *in fine*).

Aucun recours n'est ouvert contre la décision du procureur du Roi. Le professeur Franchimont signale toutefois que si la communication de la copie est retardée intentionnellement, il y aura lieu d'examiner si la procédure s'est déroulée équitablement et si le principe de loyauté n'a pas été violé.

Selon un membre, un contrôle externe devrait être exercé sur les décisions du ministère public.

Le professeur Franchimont réplique que le système deviendrait impraticable si toute décision du parquet était susceptible d'appel.

La professeur Van den Wyngaert ajoute qu'à l'instar de la Cour européenne des droits de l'homme, la Commission pour le droit de la procédure pénale envisage d'opter pour l'approche suivante lorsqu'il est impossible de former un recours contre une décision, par exemple lorsqu'un juge d'instruction refuse de prendre certaines mesures ou lorsqu'on omet de sanctionner la violation d'un prescrit au cours de l'information et notamment, en ce qui concerne la communication, dans un délai d'un mois, à la personne interrogée, de la copie du procès-verbal de son interrogatoire.

Lorsque le juge du fond constate que le ministère public a été déloyal ou qu'il s'est rendu coupable de manipulation, il doit apprécier la régularité de l'ensemble de la procédure du point de vue du respect des droits de la défense (principe du *«fair trial»*). Il faut dire que la charge de la preuve qui repose sur l'inculpé est très lourde.

M. Desmedt dépose l'amendement nº 77, qui est rédigé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Remplacer l'alinéa 3 du § 2 de l'article 28quinquies proposé par ce qui suit:

«Toutefois, en raison du danger de collusion ou du danger que peuvent courir les victimes ou des tiers, le ministère public peut retarder le moment de cette communication pendant un délai de six mois non renouvelable.»

Justification

Le Conseil d'État a fait remarquer que la notion de «circonstances graves et exceptionnelles» n'était pas définie de manière suffisamment précise dans le projet de loi.

In het commentaar bij de artikelen wordt dat begrip evenwel toegelicht: het gaat om mogelijke collusie tussen de diverse medebeschuldigden of om het gevaar dat de slachtoffers of derden kunnen lopen.

Wij zijn de mening toegedaan dat, ter wille van de rechtszekerheid en teneinde de beoordelingsbevoegdheid van het parket te beperken, de tekst van artikel 28quinquies, § 2, derde lid, expressis verbis een limitatieve opsomming moet bevatten van de redenen waarom het openbaar ministerie kan beslissen het tijdstip waarop het afschrift van het proces-verbaal van het verhoor wordt meegedeeld, uit te stellen.

Wij zijn van oordeel dat de speurders de nodige tijd moet worden gegund om verhoren en confrontaties te organiseren, zonder dat de betrokkenen de kans krijgen om hun vorige verklaring of die van andere personen erop na te lezen; wij vinden evenwel dat het begrip «ernstige en uitzonderlijke omstandigheden» (die het uitstel van de mededeling van het afschrift van het proces-verbaal van het verhoor kunnen wettigen) niet mag worden overgelaten aan het oordeel van het parket.

Ons inziens behoort ook de mogelijkheid om die termijn met zes maanden te verlengen te worden opgeheven, en wel om de volgende redenen:

— het feit dat men kan beschikken over een afschrift van het proces-verbaal van zijn verhoor, is een recht dat is vastgelegd in artikel 28quinquies, § 2;

— de mogelijkheid om de mededeling van dat afschrift uit te stellen, moet een uitzondering blijven;

— we bevinden ons in de fase van het onderzoek, dat niet langer mag aanslepen dan redelijk is.

De minister gaat niet akkoord met dit amendement. Voor de veiligheid van het onderzoek in complexe dossiers inzake zware misdrijven en georganiseerde criminaliteit kan het nodig zijn om het afschrift van een proces-verbaal van verhoor gedurende meer dan zes maanden niet aan de betrokkene mee te delen. Een maximumtermijn van zes maanden is dan te kort. Vandaar dat geopteerd wordt voor de mogelijkheid van een enkele verlenging van die termijn. Enerzijds moet dit het parket in staat stellen de nodige onderzoeksdaden in de beste omstandigheden te verrichten, anderzijds noopt het het parket ertoe zijn opsporingsonderzoek met gepaste spoed te voeren.

De heer Boutmans dient amendement nr. 18 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«Paragraaf 2 van het voorgestelde artikel 28quinquies vervangen als volgt:

«§ 2. Aan iedere verhoorde persoon wordt onmiddellijk een afschrift van het proces-verbaal overhan-

On peut cependant retrouver dans le commentaire des articles des précisions quant à cette notion: il s'agit du danger de collusion entre les différents coïnculpés ou du danger que peuvent courir les victimes ou des tiers.

Pour des raisons de sécurité juridique, et afin de limiter le pouvoir d'appréciation du parquet, nous estimons que le texte de l'alinéa 3 du § 2 de l'article 28quinquies doit mentionner expressis verbis, et de manière limitative, les raisons pour lesquelles le ministère public peut décider de retarder le moment de la communication de la copie du procès-verbal d'audition.

Nous pensons qu'il est bon de permettre aux enquêteurs de disposer du temps nécessaire pour organiser des interrogatoires et des confrontations sans que les intéressés aient l'occasion de relire leur déclaration antérieure ou celle d'autres personnes; cependant, nous estimons qu'il ne faut pas laisser à la libre appréciation du parquet la notion de «circonstances graves et exceptionnelles» qui peuvent justifier le retard dans la communication de la copie du procès-verbal d'audition.

Nous pensons qu'il convient également de supprimer la possibilité de renouveler ce délai de six mois en raison du fait que:

— le fait de disposer d'une copie du procès-verbal de son audition est un droit consacré par le § 2 de l'article 28quinquies;

— la possibilité de retarder la remise de cette copie doit rester l'exception;

— nous nous situons dans la phase d'information, qui ne peut s'étendre au-delà d'une période raisonnable.

Le ministre n'approuve pas cet amendement. Dans certains cas, il peut s'avérer nécessaire, pour garantir la sécurité de l'instruction dans des dossiers complexes relatifs à des crimes graves ou à la criminalité organisée, de retarder, pendant plus de six mois, la communication à l'intéressé d'un procès-verbal d'interrogatoire. Le délai maximum de six mois qui est proposé est trop court pour ce cas de figure. C'est pourquoi l'on a opté pour la possibilité de prolonger ce délai une seule fois. D'une part, cette possibilité doit permettre au parquet de poser, dans les meilleures conditions, les actes d'instruction qu'il estime nécessaires et, d'autre part, elle oblige le parquet à mener l'information avec la diligence requise.

M. Boutmans dépose l'amendement n° 18, qui est rédigé comme suit (doc. Sénat, n° 1-704/2):

«Remplacer le § 2 de l'article 28quinquies proposé par ce qui suit:

«§ 2. Une copie du procès-verbal est immédiatement remise à toute personne entendue. Il est fait

digd. Van deze overhandiging wordt onderaan het proces-verbaal melding gemaakt en de betrokkene wordt verzocht voor ontvangst af te tekenen. Indien hij dit weigert, of indien de overhandiging niet mogelijk is, wordt daarvan melding gemaakt, alsook van de reden. Wanneer de afgifte niet onmiddellijk is gebeurd, wordt het proces-verbaal hem zo vlug mogelijk, en uiterlijk binnen 48 uren, toegezonden en wordt daarvan eveneens melding gemaakt. Verblijft hij in de gevangenis, dan wordt het hem daar opgestuurd, tenzij hij anders verzoekt. Ook indien de betrokkene geen wettelijk adres heeft, of daar niet verblijft, of indien hij een andere wijze van bezorging verkiest, kan hij vragen het hem op een andere wijze te bezorgen. Van dit recht wordt melding gemaakt, en aan zijn vraag wordt, indien mogelijk, gevolg gegeven.»

Verantwoording

Dit recht is ten aanzien van aangevers en klagers op erg onvolmaakte wijze al in artikel 31 en 65 van het Wetboek van Strafvordering vastgelegd, en ten aanzien van de aangehouden verdachte zeer partieel in artikel 18, § 2, van de wet op de voorlopige hechtenis. Het is nodig het op een moderner en algemener wijze te regelen: hoe dikwijls gebeurt het niet dat de klager bij een inbraak voor zijn verzekering een kopie van zijn klacht moet kunnen voorleggen, maar dat de politie de afgifte daarvan weigert, onder inroeping van het geheim van het onderzoek?

Ook voor de advocaat van de verdachte, of van de benadeelde kan het proces-verbaal uiterst nuttige informatie bevatten en op die manier kostbare tijd besparen.

De toezending kan bovendien alsnog de mogelijkheid openen om fouten of vergissingen, die eerst niet werden opgemerkt, recht te zetten.

De termijn van één maand, zoals in het kamerontwerp, is te lang. Aangezien het om de eigen verklaring van de betrokkene gaat, valt niet in te zien waarom de toezending daarvan voor zes maand en zelfs voor een jaar zou kunnen uitgesteld worden.

De indiener van het amendement verklaart dat hij zich kan aansluiten bij het amendement nr. 78 van de heer Erdman dat nauwkeuriger is en luidt als volgt (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«In het derde lid van § 2 van het voorgestelde artikel 28quinquies volgende wijzigingen aanbrengen:

A. Na de woorden «uitzonderlijke omstandigheden kan» de woorden «het openbaar ministerie» vervangen door de woorden «de procureur des Konings».

B. Voor de woorden «het tijdstip» invoegen de woorden «met een gemotiveerde beslissing.»

mention de cette remise in fine du procès-verbal et il est demandé à l'intéressé de signer pour réception. S'il refuse ou si cette remise n'est pas possible, il est fait mention des motifs de ce refus ou de cette impossibilité. Si le procès-verbal n'a pas été délivré immédiatement, il est envoyé le plus rapidement possible, au plus tard dans les 48 heures; il en est également fait mention. Si l'intéressé se trouve en prison, le procès-verbal lui est envoyé là, à moins qu'il ne demande qu'il lui soit adressé ailleurs. Si l'intéressé n'a pas d'adresse légale, s'il n'y séjourne pas, ou s'il choisit un autre moyen de communication, il peut demander que le procès-verbal lui soit communiqué d'une autre manière. Il est fait mention de ce droit et il est donné, dans la mesure du possible, suite à sa demande.»

Justification

Ce droit est réglé de manière tout à fait imparfaite en ce qui concerne les dénonciateurs et les plaignants aux articles 31 et 65 du Code d'instruction criminelle et de manière très partielle en ce qui concerne les inculpés en état d'arrestation à l'article 18, § 2, de la loi sur la détention préventive. Il faut le régler de manière plus moderne et plus générale: combien de fois n'arrive-t-il pas qu'un plaignant doive fournir à sa compagnie d'assurances, lors d'un cambriolage, une copie de sa plainte, mais que la police refuse de la délivrer en invoquant le secret de l'instruction?

Le procès-verbal peut également contenir des informations très utiles pour l'avocat du prévenu ou de la personne lésée; celui-ci pourra ainsi gagner un temps précieux.

En outre, l'envoi du procès-verbal doit permettre de corriger des fautes ou des erreurs qui n'ont pas été remarquées d'emblée.

Le délai d'un mois, tel que le prévoit le projet adopté par la Chambre, est trop long. Puisqu'il s'agit de la déclaration de l'intéressé lui-même, on ne comprend pas bien pourquoi sa communication pourrait être retardée de six mois ou même d'un an.

L'auteur de l'amendement déclare qu'il peut souscrire à l'amendement nº 78 de M. Erdman, qui est plus précis et qui est rédigé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Apporter les modifications suivantes au troisième alinéa de l'article 28quinquies proposé:

A. Remplacer les mots «le ministère public» par les mots «le procureur du Roi».

B. Insérer, après le mot «peut», les mots «, par une décision motivée.»

Verantwoording

A. Overal wordt de term «de procureur des Konings» gebruikt.

B. Er moet in ieder geval een gemotiveerde beslissing komen want het is een uitzondering en mag geen automatisme worden.

Met betrekking tot het amendement nr. 18 merkt de minister op dat de erin gestelde termijnen zeer stringent zijn en in de praktijk niet haalbaar zijn.

Professor Van den Wyngaert wenst te weten of de kopie van het proces-verbaal naar het oordeel van de commissie ambtshalve aan de betrokkene wordt overhandigd of uitsluitend op zijn verzoek.

In haar voorontwerp stelde de commissie strafprocesrecht dat de betrokkene dat moest vragen. In gevallen van georganiseerde criminaliteit zullen de handlangers van de betrokkene of de kopstukken van de criminele organisatie immers willen weten welke verklaringen hun medeplichtigen aan de politie hebben afgelegd. Om collusie te vermijden, werd de ambtshalve overhandiging van de kopie dus uitgesloten.

De Kamer heeft echter een amendement van de heren Willems en Vandeurzen aangenomen die het openbaar ministerie en de politiediensten verplicht de persoon die wordt ondervraagd mee te delen dat hij een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan krijgen (verslag van de heren Willems en Vandenbossche, *o.c.*, blz. 81-82).

In het voorgestelde artikel 57, § 2, betreffende het gerechtelijk onderzoek heeft de Kamer echter niet getornd aan de door de commissie strafprocesrecht gestelde voorwaarde dat de persoon die ondervraagd is, om de kopie moet vragen.

Professor Franchimont voegt hieraan toe dat de commissie strafprocesrecht de voorwaarde van het verzoek ook nog om een andere reden in aanmerking heeft genomen, met name omdat sommigen om persoonlijke of familiale redenen geen kopie van het proces-verbaal wensen.

In de Kamer van volksvertegenwoordigers vond de tekst van de commissie echter onvoldoende aanhang.

Een lid interpreteert de voorliggende tekst onder meer op grond van de verantwoording van het amendement van de heren Willems en Vandeurzen in die zin dat de kopie automatisch moet worden overhandigd (Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/7).

Ze hebben hier echter niet de consequentie uit getrokken om artikel 57, § 2, te wijzigen.

Justification

A. Partout figurent les mots «le procureur du Roi».

B. Le fait de retarder le moment de la communication nécessite en tout cas une décision motivée, puisqu'il s'agit d'une exception et non pas d'un automatisme.

En ce qui concerne l'amendement n° 18, le ministre souligne que les délais qui y sont proposés sont très stricts et qu'on ne pourra pas les respecter dans la pratique.

La professeur Van den Wyngaert désire savoir si la commission estime qu'on doit remettre d'office la copie du procès-verbal à l'intéressé ou si on ne doit le faire que lorsque celui-ci en fait la demande.

Dans l'avant-projet de loi, la Commission pour le droit de la procédure pénale a considéré que l'intéressé devait demander cette copie. Dans les affaires de criminalité organisée, les comparses de l'intéressé ou les chefs de l'organisation criminelle voudront en effet connaître la teneur des déclarations que leurs complices ont faites à la police. Pour éviter toute collusion, on a donc exclu la remise d'office de la copie.

Cependant, la Chambre a adopté un amendement de MM. Willems et Vandeurzen, qui oblige le ministère public et les services de police à signaler à la personne interrogée qu'elle peut obtenir une copie du procès-verbal de son interrogatoire (rapport de MM. Willems et Vandenbossche, *op. cit.*, pp. 81-82).

Toutefois, pour ce qui est de l'article 57, § 2, proposé, relatif à l'instruction, la Chambre n'a pas modifié la condition posée par la Commission pour le droit de la procédure pénale, à savoir que la personne interrogée doit demander la copie.

Le professeur Franchimont ajoute que la Commission pour le droit de la procédure pénale a également retenu cette condition pour le motif que certaines personnes ne souhaitent pas, pour des raisons personnelles ou familiales, obtenir une copie du procès-verbal.

Le texte de la commission n'a cependant pas pu recueillir un assentiment suffisamment large au sein de la Chambre des représentants.

Partant, entre autres, de la justification de l'amendement de MM. Willems et Vandeurzen, un membre interprète le texte à l'examen comme signifiant que la copie doit être remise automatiquement (doc. Chambre, 1996-1997, n° 857/7).

Les auteurs de l'amendement ont toutefois omis d'en conclure qu'il fallait modifier également l'article 57, § 2.

Verschillende leden sluiten zich hierbij aan.

Indien de kopie slechts op verzoek wordt overhandigd, moet het parket en de politiediensten de betrokkene van die mogelijkheid in kennis stellen. Indien hij de kopie weigert, moet dat worden geakteerd.

Een lid verklaart dat amendement nr. 18 van de heer Boutmans moet worden gelezen in samenhang met diens amendementen nrs. 2 tot 11 die een procedure inzake het verhoor uitwerken en onder meer bepalen welke gegevens in het proces-verbaal van verhoor moeten worden opgenomen. Als corrolarium zouden die bepalingen dan ook de overhandiging of verzending van een kopie moeten regelen.

Met betrekking tot de mededeling van de kopie zal de commissie zich moeten uitspreken over de vraag of dat ambtshalve gebeurt dan wel op verzoek. In het laatste geval dient de betrokkene van deze mogelijkheid in kennis te worden gesteld.

Voorts moet worden uitgemaakt in welke omstandigheden de kopie mag worden overhandigd dan wel verstuurd. In verkeerszaken moet de kopie van het proces-verbaal binnen acht dagen aan de betrokkene worden toegezonden. Kan deze regeling niet worden overgenomen?

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat *«het aan het parket is om aan de politiediensten richtlijnen te geven met betrekking tot de uitgestelde mededeling. De procureur des Konings zou met name kunnen bepalen dat een kopie niet onmiddellijk mag worden overhandigd wanneer er sprake is van welbepaalde misdrijven»* (Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, blz. 26).

Spreker vreest dat er bij richtlijn een procedure zal worden ingesteld waarbij de politiediensten, behoudens voor zeer eenvoudige misdrijven zoals banale verkeersovertredingen, geen enkele kopie van het proces-verbaal onmiddellijk aan de ondervraagde persoon zullen overhandigen, maar stelselmatig het proces-verbaal aan het parket zullen sturen met de vraag of er geen ernstige en uitzonderlijke omstandigheden zijn die het uitstel van de mededeling rechtvaardigen.

Professor Franchimont antwoordt dat er een algemene richtlijn zal worden uitgevaardigd krachtens welke de kopie slechts voor welbepaalde misdrijven niet onmiddellijk zal worden overhandigd. De commissie strafprocesrecht wou aldus in dezelfde procedure stappen als die welke geldt bij de betekening van het aanhoudingsbevel aan de verdachte. Artikel 18, § 2, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis bepaalt namelijk dat niet alleen het aanhoudingsbevel, maar ook een afschrift van het proces-verbaal van verhoor door de

Plusieurs membres souscrivent à ce qui vient d'être dit.

Si l'on prévoit que la copie ne sera remise que sur demande, le parquet et les services de police doivent informer l'intéressé de la possibilité de la demander. L'éventuel refus de celui-ci de demander une copie doit être acté.

Un membre déclare qu'il faut faire une lecture conjointe de l'amendement n° 18 de M. Boutmans et de ses amendements n°s 2 à 11 qui définissent une procédure pour ce qui est des auditions et, qui déterminent, notamment, quelles sont les données qui doivent figurer dans le procès-verbal de l'audition. Par corollaire, ces dispositions devraient dès lors régler la remise ou l'envoi d'une copie.

En ce qui concerne la communication de la copie, la commission devra se prononcer sur la question de savoir si celle-ci sera remise d'office ou sur demande. Si l'on prévoit que ce sera sur demande, l'intéressé devra être informé de la possibilité de demander une copie.

En outre, il faut déterminer dans quelles circonstances on pourra remettre la copie et dans quelles circonstances on l'enverra. Pour ce qui est des infractions de roulage, la copie du procès-verbal doit être envoyée dans les huit jours à l'intéressé. Ne pourrait-on pas prévoir la même chose en l'espèce?

Dans l'exposé des motifs, l'on affirme qu'il appartient au ministère public de donner des instructions aux services de police en matière de communication différée. Le procureur du Roi pourrait, notamment, préciser que la copie ne peut être remise immédiatement lorsque certaines infractions énumérées sont en cause (doc. Chambre, 1996-1997, n° 857/1, p. 26).

L'intervenant craint que l'on ne crée, par la voie d'une directive, une procédure dans le cadre de laquelle les services de police ne remettront pas immédiatement, sauf pour certains délits très simples comme de banales infractions de roulage, une copie du procès-verbal à la personne interrogée, mais enverront systématiquement le procès-verbal au parquet en demandant s'il n'y a pas de circonstances graves et exceptionnelles justifiant le report de la communication.

Le professeur Franchimont répond que l'on établira une directive générale qui prévoira que la copie ne sera pas remise immédiatement pour ce qui est de certains délits. La Commission pour le droit de la procédure pénale souhaitait que l'on opte pour une procédure identique à la procédure de signification du mandat d'arrêt à l'inculpé. L'article 18, § 2, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive prévoit en effet qu'on doit lui remettre, non seulement le mandat d'arrêt, mais également une copie du procès-verbal de son audition par le juge

onderzoeksrechter, alsook afschriften van de processen-verbaal van alle verhoren afgenomen tussen het tijdstip van zijn vrijheidsbeneming en het tijdstip waarop hij naar de onderzoeksrechter wordt verwezen, aan de verdachte dienen te worden overhandigd.

Op de opmerking dat het bij de voorlopige hechtenis om een wettelijke verplichting gaat, repliceert spreker dat er een minimum aan vertrouwen in het parket moet bestaan. Het Wetboek van Strafvordering is trouwens op dat beginsel gegrond.

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 138), luidend:

«In het voorgestelde artikel 28quinquies, het derde lid van § 2 aanvullen met de volgende zin:

«De motieven voor de weigering worden vermeld in het proces-verbaal van het verhoor.»

Een lid verwijst tenslotte naar het geval van meervoudige partijen die hetzij inzage, hetzij een onderzoeksdaad vorderen. Indien de voorgestelde structuur wordt overgeheveld naar het geval van meervoudige partijen, komt men immers onvermijdelijk tot een opeenstapeling en overbelasting van de procedure. Aldus suggereert de spreker dat elk verzoekschrift zou bekend gemaakt worden aan alle betrokken partijen (namelijk de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partijen), die dan samen zouden gehouden zijn aan dezelfde termijnafbakening. Eventueel kan ook voorbehoud worden gemaakt voor het geval dat uitdrukkelijk en gemotiveerd wordt verzocht om niet-mededeling. In ieder geval moet voor deze problematiek een praktische oplossing worden gevonden.

6.1.2. Artikel 28quinquies, §§ 3 en 4

Mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 147), luidend:

«In het voorgestelde artikel 28quinquies de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. Paragraaf 3 doen vervallen.

B. Paragraaf 4 vernummeren tot § 3.»

Verantwoording

Gezien het ingediende amendement dat de tekst van deze paragraaf opneemt in het ontworpen artikel 47bis van het Wetboek van Strafvordering.

De commissie is het erover eens in § 3 de woorden «het openbaar ministerie» te vervangen door de

d'instruction, ainsi que des copies des procès-verbaux de l'ensemble des auditions intervenues entre le moment de sa privation de liberté et le moment où il est déféré au juge d'instruction.

À la remarque selon laquelle il s'agit d'une obligation légale en cas de détention préventive, l'intervenant réplique qu'un minimum de confiance dans le parquet est nécessaire. D'ailleurs, c'est sur cette confiance que le Code d'instruction criminelle est fondé.

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 138), qui est rédigé comme suit:

«Compléter l'alinéa 3 du § 2 de l'article 28quinquies proposé par la phrase suivante:

«Il est fait mention des motifs du refus dans le procès-verbal de l'audition.»

Un membre évoque ensuite l'hypothèse où plusieurs parties demanderaient à pouvoir consulter le dossier ou réclameraient l'exécution d'un acte d'instruction. Si l'on transpose la structure proposée dans une situation où il y a plusieurs parties, l'on accumulera inévitablement les choses et l'on surchargera la procédure. L'intervenant suggère dès lors que l'on porte toute requête à la connaissance de l'ensemble des parties intéressées (notamment l'inculpé et les parties civiles), qui seraient alors tenues de respecter les mêmes délais. L'on pourrait éventuellement formuler des réserves pour le cas où il y aurait une demande expresse et motivée de non-communication. En tout cas, il faut trouver une solution pratique au problème.

6.1.2. Article 28quinquies, §§ 3 et 4

Mme de Bethune et M. Vandenberghe déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 147), qui est rédigé comme suit:

«À l'article 28quinquies proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Supprimer le § 3.

B. Renuméroter le § 4 en § 3.»

Justification

Ces modifications découlent de l'amendement déposé, qui reprend le texte de ce paragraphe à l'article 47bis en projet du Code d'instruction criminelle.

La commission s'accorde pour remplacer, au § 3, les mots «le ministère public» par les mots «le procu-

woorden «de procureur des Konings» en de woorden «deelt mee» te vervangen door de woorden «delen mee».

In dezelfde paragraaf worden de woorden «dat hij een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen» vervangen door de woorden «dat hij een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan vragen, dat hem gratis zal worden verstrekt».

Dezelfde formulering zal worden opgenomen in het in artikel 8 van het ontwerp voorgestelde artikel 57 (zie *infra*).

Een lid wijst erop dat de tekst van dit wetsontwerp niet in tegenspraak mag zijn met die van artikel 18, § 2, van de wet betreffende de voorlopige hechtenis.

In het eerste geval heeft de betrokken persoon het recht een kopie te vragen, in het tweede geval moet hij steeds een kopie krijgen.

Er wordt hem geantwoord dat de wet betreffende de voorlopige hechtenis betrekking heeft op een latere fase van de procedure.

Wat het probleem van de verschillende termijnen betreft — een maand in § 3, 48 uur in artikel 57 — herinnert de minister eraan dat hij in artikel 28*quinquies* in ieder geval de termijn van een maand wil behouden.

Het is duidelijk dat de processen-verbaal in de politiediensten niet onmiddellijk worden opgesteld. Tijdens een onderzoek kunnen er verschillende dagen voorbijgaan alvorens de nota's van een verhoor worden omgezet in een proces-verbaal dat aan de betrokkenen kan worden toegezonden.

Een termijn van 48 uur is dus niet realistisch en komt niet overeen met de geldende praktijk.

De commissie besluit in het artikel 28*quinquies* de termijn van een maand te behouden.

6.1.3. Artikel 28quinquies, §§ 5 en 6

De heer Erdman dient amendement nr. 46 in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidende:

«In § 5 van het voorgestelde artikel 28quinquies, tussen de woorden «de rechten van verdediging» en de woorden «het privé leven en de waardigheid van personen» de woorden «de rechten van het slachtoffer» invoegen.»

Mevrouw Milquet dient een amendement van gelijkaardige strekking in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 75) luidende:

«Paragraaf 5 van het voorgestelde artikel 28quinquies vervangen als volgt:

«§ 5. Het openbaar ministerie kan aan de pers gegevens verstrekken mits de rechten van de verdedi-

reur du Roi», et les mots «l'informe» par les mots «l'informent».

Au même paragraphe, les mots «qu'elle peut obtenir gratuitement une copie du procès-verbal de son audition» sont remplacés par les mots «qu'elle peut demander une copie du procès-verbal de son audition, qui lui sera délivrée gratuitement».

La même formule sera reprise à l'article 57 proposé à l'article 8 du projet (*cf. infra*).

Un membre attire l'attention sur le fait qu'il convient d'éviter que le texte du présent projet de loi ne soit en contradiction avec celui de l'article 18, § 2, de la loi sur la détention préventive.

Dans le premier, la personne a le droit de demander une copie, alors que, dans le second, elle doit la recevoir.

Il est répondu que la loi sur la détention préventive se situe à un stade ultérieur de la procédure.

En ce qui concerne le délai d'un mois, visé au § 3, alors que l'article 57 fixe le délai à 48 heures, le ministre rappelle qu'il souhaite, à l'article 28*quinquies*, le maintien du délai d'un mois.

Il est clair en effet qu'en ce qui concerne les services de police, les procès-verbaux ne sont pas nécessairement rédigés immédiatement et qu'au cours d'une enquête, plusieurs jours peuvent s'écouler entre le moment d'une audition prise au carnet par un verbalisant et le moment où ce dernier pourra rédiger le procès-verbal et l'envoyer à l'intéressé.

Le délai de 48 heures ne paraît donc pas réaliste et ne correspond pas aux pratiques actuelles.

La commission décide de maintenir le délai d'un mois à l'article 28*quinquies.*

6.1.3. Article 28quinquies, §§ 5 et 6

M. Erdman dépose un amendement nº 46 (doc. Sénat nº 1-704/2), qui est rédigé comme suit:

«Insérer, au § 5 de l'article 28quinquies proposé, entre les mots «les droits de la défense» et les mots «la vie privée et la dignité des personnes» les mots «les droits de la victime.»

Mme Milquet dépose un amendement de même portée, qui est rédigé comme suit (amendement nº 75, doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Remplacer le § 5 de l'article 28quinquies proposé par ce qui suit:

«§ 5. Le ministère public peut communiquer des informations à la presse en respectant les droits de la

ging, de rechten van het slachtoffer, het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit van personen worden geëerbiedigd.»

Verantwoording

Door in het wetsontwerp de rechten van de slachtoffers uitdrukkelijk te vermelden wordt vermeden dat zij, zoals vaak voorkomt, opnieuw slachtoffer worden, maar deze keer van overdreven publiciteit rond hun persoon.

Ook hier moet, zoals voor de advocaten, het principe van de anonimiteit van personen worden bekrachtigd.

Ingeval de identiteit van personen wordt onthuld door de pers, kan het openbaar ministerie de identiteit van personen wel bevestigen, maar nooit zelf vrijgeven.

Beide amendementen zijn ingegeven door de wens van organisaties die opkomen voor de belangen van slachtoffers van misdrijven, om expressis verbis de procureur des Konings ertoe te verplichten bij zijn persmededelingen rekening te houden met de rechten van de slachtoffers.

Professor Franchimont merkt op dat de eerbiediging van de rechten van de verdediging en de waardigheid van personen, zoals bepaald in het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 3, de eerbiediging van de rechten van het slachtoffer impliceert.

Door de eerbiediging van de rechten van het slachtoffer in artikel 28*quinquies* in te schrijven, zou de indruk kunnen gaan overheersen dat er een onderscheid bestaat tussen de rechten van het slachtoffer en de rechten van de verdediging die uitsluitend de inverdenkinggestelde of de beklaagde zouden betreffen.

Hij is dan ook voorstander van het behoud van de voorgestelde tekst met dien verstande dat in de voorbereidende werken duidelijk wordt bepaald dat de rechten van de verdediging zowel de rechten van de verdachte als die van het slachtoffer betreffen.

Een lid is het ermee eens dat de invoeging van de woorden «de rechten van het slachtoffer» verwarring schept. De procureur des Konings die voornemens is een persmededeling te doen, moet daarbij rekening houden met de belangen van alle betrokken personen, ongeacht of het om de verdachte of het slachtoffer gaat.

Een volgend lid beklemtoont dat de interpretatie van professor Franchimont juridisch wel correct is, maar door het grote publiek niet in die zin zal worden begrepen.

Professor Van den Wyngaert merkt op dat de interpretatie krachtens welke het begrip «rechten van de verdediging» zowel de rechten van de verdachte

défense, les droits de la victime, la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes.»

Justification

La mention explicite dans le projet de loi de la position des victimes vise à combattre le phénomène souvent rencontré de la «victimisation secondaire».

Par ailleurs, il est indispensable de consacrer, comme pour l'avocat, le principe de l'anonymat des personnes.

Le dévoilement de l'identité se fait par la presse. Dans ce cas, le ministère public ne pourrait que confirmer mais pas dévoiler lui-même l'identité des personnes.

Les deux amendements sont inspirés par le souhait des organisations défendant les intérêts des victimes d'infractions d'obliger, *expressis verbis*, le procureur du Roi à tenir compte des droits des victimes lorsqu'il s'adresse à la presse.

Le professeur Franchimont fait observer que le respect des droits de la défense et de la dignité des personnes, tel que prévu à l'article 28*quinquies*, § 3, proposé, implique le respect des droits de la victime.

En inscrivant à l'article 28*quinquies* l'obligation de respecter les droits de la victime, l'on pourrait donner l'impression qu'il existe une différence entre les droits de la victime et les droits de la défense, lesquels ne concerneraient que l'inculpé ou le prévenu.

Dès lors, il plaide pour que l'on conserve le texte proposé, étant entendu que les travaux préparatoires disent clairement que les droits de la défense englobent et les droits du suspect et ceux de la victime.

Un membre estime également qu'en ajoutant les mots «les droits de la victime», on crée la confusion. Le procureur du Roi qui a l'intention de faire une communication à la presse doit tenir compte des intérêts de l'ensemble des personnes intéressées, qu'elles soient suspectées ou victimes.

Un autre membre souligne que l'interprétation du professeur Franchimont est certes correcte du point de vue juridique, mais que le grand public ne la comprendra pas dans ce sens.

La professeur Van den Wyngaert souligne que tous les auteurs ne partagent pas l'interprétation suivant laquelle la notion «droits de la défense» recouvre

als de rechten van het slachtoffer omvat, niet door alle auteurs wordt gevolgd en dat hierover zeker geen eensgezindheid bestaat. De rechten, bepaald in artikel 6, lid 3, EVRM gelden alleszins enkel voor de verdachte, wat door sommigen dermate als een lacune wordt ervaren dat er voorstellen zijn geformuleerd om een aparte bepaling over de rechten van het slachtoffer aan het EVRM toe te voegen. De in het amendement voorgestelde verduidelijking is dus volgens spreekster geenszins overbodig.

Een lid wenst te weten of de advocaat die krachtens het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 6, elementen aan de pers mag geven, er eveneens toe zal worden verplicht de rechten van het slachtoffer te eerbiedigen.

In het regeringsontwerp betrof artikel 28*quinquies*, § 5, zowel de persmededelingen van het openbaar ministerie als die van de raadsman.

De Kamer heeft echter een regeringsamendement aangenomen waarbij de bepaling van artikel 28*quinquies*, § 5, krachtens hetwelk naast het openbaar ministerie ook de raadsman met inachtneming van bepaalde voorwaarden gegevens aan de pers mocht verstrekken, werd afgesplitst in artikel 28*quinquies*, § 6.

Een lid herhaalt de vraag of er met betrekking tot de eerbiediging van de anonimiteit van personen niet naar een symmetrie moet worden gestreefd tussen de regelingen die voor het openbaar ministerie en de advocaat gelden.

Voorts is hij de mening toegedaan dat de wettelijke regeling inzake persmededelingen van de advocaat de deontologische verplichtingen van de balie niet opheft. Gelet op de hiërarchie der rechtsnormen zal de plichtenleer van de advocatuur moeten worden geïnterpreteerd in het licht van de wettelijke regeling. Indien de plichtenleer ten opzichte van de wet een aantal bijkomende reserves of voorwaarden bevat, dan zal het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 6, de draagwijdte van de in dat verband geldende deontologische verplichtingen beperken.

Een volgend lid herinnert eraan dat in vroeger tijden een advocaat slechts een persconferentie mocht geven mits toestemming van zijn stafhouder.

Spreker heeft als gewezen stafhouder van één van de grootste balies van het land deze regel omgedraaid. Welke zin heeft het toestemming te geven voor een persconferentie waarvan de stafhouder niet weet wat er zal worden gezegd. Indien de conferentie achteraf aanleiding gaf tot tuchtrechtelijke of andere problemen, kon de betrokken advocaat zich immers verschuilen achter het argument dat de stafhouder hem toch zijn toestemming had gegeven.

Daarom geldt thans de regel dat het elke advocaat vrijstaat een persconferentie te geven, onverminderd het recht van de tuchtoverheden om hem achteraf

aussi bien les droits de l'inculpé que ceux de la victime et qu'il n'y a certainement pas unanimité sur la question. Les droits définis à l'article 10, alinéa 3, de la C.E.D.H., ne s'appliquent en tout cas qu'à l'inculpé, ce que d'aucuns considèrent comme une lacune telle que l'on a formulé des propositions en vue d'insérer, dans la C.E.D.H., une disposition distincte relative aux droits de la victime. L'intervenante estime dès lors que la précision proposée par l'amendement n'est nullement superflue.

Un membre souhaite savoir si l'avocat qui est autorisé, en vertu de l'article 28*quinquies*, § 6, proposé, à divulguer des éléments à la presse, sera également tenu de respecter les droits de la victime.

Dans le projet du Gouvernement, l'article 28*quinquies*, § 5, concernait les communications à la presse, tant celles du ministère public que celles des avocats.

Cependant, la Chambre a adopté un amendement du Gouvernement, qui visait à déplacer à l'article 28*quinquies*, § 6, la disposition qui figurait à l'article 28*quinquies*, § 5, et selon laquelle, outre le ministère public, l'avocat pouvait également fournir des données à la presse en respectant certaines conditions.

Un membre réitère la question de savoir si, en ce qui concerne le respect de l'anonymat des personnes, il ne faut pas rechercher une symétrie entre les règles applicables au ministère public et celles applicables aux avocats.

En outre, il estime que la réglementation légale en matière de communications faites à la presse par les avocats ne supprime pas les obligations déontologiques du barreau. Vu la hiérarchie des normes juridiques, les obligations des avocats devront être interprétées à la lumière des dispositions légales. Si la déontologie contient, par rapport à la loi, une série de réserves ou de conditions supplémentaires, l'article 28*quinquies*, § 6, proposé, limitera la portée des obligations déontologiques en la matière.

Un autre membre rappelle qu'auparavant, un avocat ne pouvait donner une conférence de presse qu'avec l'autorisation de son bâtonnier.

Lorsqu'il était bâtonnier d'un des barreaux les plus importants du pays, l'intervenant a inversé cette règle. Quel sens cela a-t-il, pour le bâtonnier, d'autoriser une conférence de presse alors qu'il ne sait pas ce qui y sera dit. Si, après coup, la conférence de presse donnait lieu à des problèmes disciplinaires ou autres, l'avocat en question pourrait en effet se retrancher derrière l'argument selon lequel le bâtonnier avait bel et bien donné son autorisation.

C'est pourquoi, actuellement, la règle est que tout avocat est libre de donner une conférence de presse, sans préjudice du droit des autorités disciplinaires de

rekenschap te vragen voor hetgeen hij tijdens die conferentie gezegd of gedaan zou hebben.

Mettertijd zijn verschillende balies teruggekeerd naar de oude regel van het verbod op persconferenties. Zij zullen hun plichtenleer bijgevolg moeten aanpassen indien het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 6, kracht van wet verkrijgt.

Spreker gaat mee met het voorstel vervat in de amendementen nrs. 69 en 80 van de heren Vandenberghe en Bourgeois (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

In § 5 van het voorgestelde artikel 28quinquies tussen de woorden «het privé-leven» de woorden «het vermoeden van onschuld» invoegen.

Verantwoording

Het vermoeden van onschuld, gewaarborgd door artikel 6.2 EVRM, houdt in dat men geacht wordt onschuldig te zijn tot het bewijs van het tegendeel. Dit maakt dat enkel de rechter ten gronde zich kan uitspreken omtrent de schuld van een verdachte. Het openbaar ministerie moet er derhalve over waken dat, wanneer het gegevens verstrekt aan de pers, geen afbreuk gedaan wordt aan het vermoeden van onschuld.

Het vermoeden van onschuld heeft een eigen specifieke draagwijdte en dient onderscheiden te worden van de rechten van verdediging, dewelke tot doel hebben de verdachte in staat te stellen zich te verdedigen tegen de strafvordering. Het vermoeden van onschuld dient daarom bijkomend opgenomen te worden in de tekst van het voorgestelde artikel 28quinquies, § 5, van het Wetboek van Strafvordering.

In §6 van het voorgestelde artikel 28quinquies de woorden «mits het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit» vervangen door de woorden «mits het vermoeden van onschuld, het privé-leven en de waardigheid».

Deze amendementen verplichten zowel het openbaar ministerie als de advocaat ertoe om bij hun persconferenties het vermoeden van onschuld te eerbiedigen. Zoals het principe van het geheim van het onderzoek aan het verwateren is, heeft het vooroordeel dat verdachten reeds schuldig zijn bevonden voor de einduitspraak van de rechter, bij de publieke opinie ook al ingang gevonden.

Het is daarom in deze materie meer dan opportuun om het respect voor de basisprincipes in de wetteksten zelf te beklemtonen.

Tot slot wenst spreker van de regering te vernemen waarom zij er in de Kamer heeft op aangedrongen de verwijzing naar de deontologie uit het wetsontwerp te

lui demander par la suite des comptes sur ce qu'il aurait dit ou fait au cours de celle-ci.

Avec le temps, plusieurs barreaux en sont revenus à la vieille règle de l'interdiction des conférences de presse. Par conséquent, ils devront adapter leurs règles déontologiques si l'article 28*quinquies*, § 6, acquiert force de loi.

L'intervenant est d'accord sur la proposition contenue dans les amendements n°s 69 et 80 de MM. Vandenberghe et Bourgeois (doc. Sénat, n° 1-704/2), qui sont rédigés comme suit;

Au § 5 de l'article 28quinquies proposé, insérer entre les mots «les droits de la défense» et les mots «la vie privé» les mots «la présomption d'innocence».

Justification

Selon le principe de la présomption d'innocence qui est garanti par l'article 6.2 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, l'on est innocent jusqu'à la preuve du contraire. Par conséquent, le juge ne peut se prononcer sur la culpabilité d'un pr'venu que quant au fond. Et le ministère public doit dès lors veiller à ce que les informations qui paraissent dans la presse ne portent pas atteinte au principe de la présomption d'innocence.

Le principe de la présomption d'innocence au une portée spécifique et il faut établir une nette distinction entre lui et le principe du respect des droits de la défense, qui doit permettre au prévenu de se défendre dans le cadre de l'action publique. Il y a lieu, en conséquence, d'inscrire le principe de la présomption d'innocence dans le texte de l'article 28quinquies, § 5, proposé, du Code d'instruction criminelle.

Remplacer, au § 6 de l'article 28quinquies proposé, les mots «en respectant la vie privée, la digniqté et l'anonymat» par les mots «en respectant la présomption d'innocence, la vie privée et la dignité».

Ces amendements obligent et le ministère public et l'avocat à respecter la présomption d'innocence au cours de leurs conférences de presse. Tout comme le principe du secret de l'instruction est en train de se diluer, le préjugé selon lequel la culpabilité des suspects serait établie dès avant le prononcé du jugement final se répand dans l'opinion publique.

Il est donc plus qu'opportun en la matière de mettre l'accent, dans les textes de loi eux-mêmes, sur le respect des principes de base.

Enfin, l'intervenant souhaiterait que le gouvernement explique pourquoi il a insisté à la Chambre pour qu'on élimine du projet la référence à la déontologie

lichten (zie verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, blz. 82-85).

Een ander lid stelt vast dat er binnen de commissie geen verzet bestaat tegen de amendementen nrs. 69 en 80.

De minister stelt zich hieromtrent toch vragen.

Met betrekking tot het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 5, werd geëist dat het openbaar ministerie de strikte anonimiteit van personen zou respecteren en zeker de identiteit van de verdachten niet zou vrijgeven. Dit standpunt, dat intellectueel te verdedigen is, blijkt in de praktijk echter niet houdbaar. Het parket wordt immers regelmatig door de pers gecontacteerd. In het ene geval geeft het informatie, in het andere geval ontkent het verkeerde informatie die door de pers wordt gepubliceerd. Soms bevestigt of corrigeert het parket informatie of de identiteit van personen die vernoemd worden of op het punt staan te worden. Er is bijgevolg een materiële onmogelijkheid om de anonimiteit van personen te bewaren.

Indien men het openbaar ministerie op dit vlak geen manœuvreerruimte laat, zal een strikte regeling tot absurde situaties leiden. Als het parket de mogelijkheid moet hebben de identiteit van de verdachte te bevestigen of te ontkennen, respecteert het niet langer de regel van de strikte anonimiteit.

Spreker voelt zich aangetrokken door de idee van de eerbiediging van het vermoeden van onschuld. Maar wat moet men hieronder verstaan? Zolang een persoon niet definitief veroordeeld is, wordt hij zelfs wanneer hij in voorlopige hechtenis zit, onschuldig geacht.

Betekent dit dat er over de verdachte in voorlopige hechtenis, die nog niet veroordeeld is, geen enkele informatie mag worden verstrekt?

Een lid merkt op dat artikel 28*quinquies*, §§ 5 en 6, de fase van het opsporingsonderzoek betreft. Er is dus geen sprake van een voorlopige hechtenis.

Een lid verklaart dat, wanneer het parket en de advocaat de in het voormelde artikel opgesomde fundamentele beginselen moeten eerbiedigen, het vermoeden van onschuld in dat rijtje niet mag ontbreken. De procureur des Konings die in zijn persbericht namen noemt, moet er bijgevolg over waken dat hij de verdachten niet *a priori* als schuldig laat doorgaan. Anders begaat hij een fout.

Tot ondersteuning van deze stelling verwijst professor Van den Wyngaert naar de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens onder meer in de zaak Allenet de Ribemont (EHRM, 10 februari 1995, Allenet de Ribemont v. Frankrijk,

(voir le rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, pp. 82-85).

Un autre membre constate que la commission n'est pas opposée aux amendements nºs 69 et 80.

Le ministre s'interroge malgré tout à ce sujet.

En ce qui concerne l'article 28*quinquies*, § 5, proposé, l'on a exigé que le ministère public respecte strictement l'anonymat des personnes et ne dévoile surtout pas l'identité des prévenus. Toutefois, en pratique, l'on ne pourra pas respecter ce point de vue, pourtant défendable intellectuellement. En effet, le parquet est régulièrement contacté par la presse. Parfois il donne des informations, parfois il dément des informations erronées que la presse publie. Parfois le parquet confirme ou rectifie des informations ou l'identité de personnes qui sont citées ou qui sont sur le point de l'être. Il y a par conséquent une impossibilité matérielle de garder l'anonymat des personnes.

Si l'on ne laisse pas au ministère public une marge de manœuvre dans ce domaine, un régime strict entraînera des situations absurdes. En permettant au parquet de confirmer ou d'infirmer l'identité du prévenu, on l'empêche de respecter la règle du strict anonymat.

L'idée du respect de la présomption d'innocence suscite un grand intérêt de la part de l'orateur. Mais que faut-il entendre par là? Tant qu'une personne n'a pas fait l'objet d'une condamnation définitive, elle est considérée comme innocente, même si elle est en détention préventive.

Cela signifie-t-il que l'on ne peut donner aucune information au sujet du prévenu qui se trouve en détention préventive et qui n'a pas encore été condamné?

Un membre fait remarquer que l'article 28*quinquies*, §§ 5 et 6, concerne la phase de l'information. Il n'est donc pas question d'une détention préventive.

Un membre déclare qu'il ne faut pas omettre de mentionner la présomption d'innocence dans la liste, figurant à l'article précité, des principes fondamentaux que doivent respecter le parquet et les avocats. Le procureur du Roi qui cite des noms dans son communiqué à la presse doit dès lors veiller à ne pas laisser sous-entendre que les prévenus sont *a priori* coupables. Sinon, il commet une faute.

Pour étayer cette thèse, la professeur Van den Wyngaert renvoie à la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme, entre autres à l'affaire Allenet de Ribemont (C.E.D.H., 10 février 1995, Allenet de Ribemont c/France, publ. Cour eur. D.H.,

Publ. Cour Eur. D.H., Série A, nr. 308). In dit geval had de Franse minister Poniatowski tijdens het onderzoek naar een moord op een persconferentie gemeld dat de dader gevat was. Het Hof oordeelde dat het gebrek van discretie en aan terughoudendheid vanwege een gerechtelijke of politionele overheid bij het verstrekken van informatie over een gerechtelijk onderzoek, een schending inhield van het vermoeden van onschuld en strijdig was met artikel 6.2. EVRM.

Het parket moet volgens een lid bij de presentatie van de zaak het voorbehoud maken dat de rechten van de verdediging moeten worden geëerbiedigd en er een openbaar debat op tegenspraak moet zijn. Het vermoeden van onschuld vormt de waarborg tegen de mentaliteit van de heksenjacht.

Professor Van den Wyngaert herinnert eraan dat er over de draagwijdte van de rechten van verdediging een professorenstrijd woedt. De enen zijn van oordeel dat deze rechten zowel aan de verdachte als aan het slachtoffer toebehoren, terwijl anderen, onder wie spreekster, deze rechten exclusief voorbehouden aan de verdachte.

Het amendement nr. 69 van de heer Vandenberghe onderschrijft de laatste stelling. In de verantwoording van zijn amendement stelt de indiener dat de rechten van verdediging tot doel hebben de verdachte in staat te stellen zich te verdedigen tegen de strafvordering. Volgens de rechtspraak van het EHRM betreft artikel 6.3 EVRM aan te vullen met een bepaling inzake wel degelijk de rechten van de verdachte. Daarom is voorgesteld artikel 6 EVRM aan te vullen met een bepaling inzake de rechten van het slachtoffer.

Mevrouw Milquet dient amendement nr. 79 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«Paragraaf 6 van het voorgestelde artikel 28quinquies vervangen als volgt:

«§ 6. De advocaat kan in het belang en op verzoek van zijn cliënt aan de pers gegevens verstrekken, mits het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit van personen en de rechten van het slachtoffer worden geëerbiedigd.»

Verantwoording

Naar analogie van amendement nr. 75 worden de rechten van het slachtoffer uitdrukkelijk vermeld.

Het lijkt bovendien raadzaam te bepalen dat de advocaat zich alleen op verzoek van zijn cliënt tot de pers mag wenden.

Een lid vraagt zich af of expliciet moet worden bepaald dat de advocaat de pers slechts mag informeren op verzoek van zijn cliënt. Valt dit niet onder de vertrouwelijke relatie tussen de advocaat en zijn

série A, nº 308). Dans le cadre de cette affaire, le ministre français Poniatowski avait déclaré, au cours d'une conférence de presse ayant eu lieu pendant une enquête sur un meurtre, que l'assassin avait été arrêté. La Cour a jugé que le manque de discrétion et de réserve dont avait fait preuve une autorité judiciaire et policière en donnant des informations sur une enquête judiciaire constituait une violation de la présomption d'innocence et était contraire à l'article 6.2. C.E.D.H.

Selon un membre, lorsque le parquet présente une affaire, il doit émettre la réserve qu'il faut respecter les droits de la défense et qu'il doit y avoir un débat contradictoire et public. La présomption d'innocence est le rempart contre l'installation d'une mentalité de chasse aux sorcières.

La professeur Van den Wyngaert rappelle que les professeurs débattent avec acharnement de la portée des droits de la défense. Les uns estiment que ces droits doivent appartenir tant au prévenu qu'à la victime, d'autres, parmi lesquels l'intervenante, estiment qu'ils appartiennent exclusivement au prévenu.

L'amendement nº 69 de M. Vandenberghe va dans le sens de cette deuxième thèse. Dans la justification, l'auteur précise que les droits de la défense doivent permettre au prévenu de se défendre dans le cadre de l'action publique. Selon la jurisprudence de la C.E.D.H., l'article 6.3. C.E.D.H. porte bel et bien sur les droits du prévenu. Voilà pourquoi on a proposé de compléter l'article 6 de la C.E.D.H. par une disposition relative aux droits de la victime.

Mme Milquet dépose l'amendement nº 79, libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Remplacer le § 6 de l'article 28quinquies proposé par ce qui suit:

«§ 6. L'avocat peut, en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes, et les droits de la victime, donner des éléments d'information à la presse dans l'intérêt et à la demande de son client.»

Justification

Par analogie avec l'amendement nº 75, il est prévu de mentionner explicitement les droits des victimes.

En outre, il est opportun d'exiger que l'expression de l'avocat ne puisse se faire qu'à la demande de son client.

Un membre se demande s'il faut disposer explicitement que l'avocat ne peut informer la presse qu'à la demande de son client. Ne touche-t-on pas, en l'espèce, à la relation confidentielle entre l'avocat et

cliënt? Indien de advocaat de pers gegevens verstrekt die de belangen van zijn cliënt schaden, dan zal zij hij zich daarvoor moeten verantwoorden zowel ten aanzien van de Raad van de Orde als ten aanzien van de rechtbank op vordering van zijn cliënt.

De indienster van het amendement verklaart dat de door de advocaat verstrekte informatie niet noodzakelijk schadelijk moet zijn voor zijn cliënt. Haar voorstel legt de advocaat een bijkomende beperking op in die zin dat hij geen persmededelingen mag doen waar zijn cliënt hem niet om gevraagd heeft.

Een lid merkt op dat het probleem van wat er juist aan de pers zal worden meegedeeld, met deze formele verplichting, nog niet is opgelost.

Een ander lid ziet als advocaat niet in hoe een raadsman een persconferentie kan geven zonder de toestemming van zijn cliënt. Dergelijke praktijken gaan regelrecht in tegen de plichtenleer van de advocaat.

Een lid is er niet zo zeker van dat alle advocaten zich plichtsbewust aan deze regel houden. Sommigen zullen er niet voor schuwen om ten aanzien van de pers initiatieven te nemen zonder zich veel gelegen te laten aan hetgeen hun cliënt wenst.

Het is juist om die reden dat professor Franchimont betreurt dat de verplichting voor de advocaat om de plichtenleer van het beroep te eerbiedigen, door de Kamer werd geschrapt. Het komt voor dat de stafhouder een advocaat verbiedt een persconferentie te geven omdat deze laatste niet de nodige sereniteit aan de dag kan leggen, noch een zekere afstand van de zaak kan bewaren. Met het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 6, kan de stafhouder niet meer tegen de advocaat optreden die zich niet aan dit verbod stoort. Deze laatste ontleent zijn bevoegdheid om de pers informatie te verstrekken aan een hiërarchisch hogere rechtsnorm, met name de wet.

De spreker besluit uit de vorige discussie dat er binnen de commissie een brede consensus heerst om de verplichting voor zowel het openbaar ministerie als de advocaat om het vermoeden van onschuld te eerbiedigen, in het voorgestelde artikel 28*quinquies*, §§ 5 en 6, op te nemen (*cf.* de amendementen nrs. 69 en 80 van de heren Vandenberghe en Bourgeois).

Zij moet echter nog een aantal knopen doorhakken.

In de eerste plaats rijst de vraag of het opportuun is de eerbiediging van de rechten van het slachtoffer naast die van de verdediging in het voormelde artikel op te nemen.

Ten tweede moet zij zich uitspreken over de vraag of het openbaar ministerie inzake het bewaren van de

son client? Si l'avocat transmet à la presse des données qui nuisent aux intérêts de son client, il devra en répondre, sur réquisition de son client, tant devant le conseil de l'ordre que devant le tribunal.

L'auteur de l'amendement déclare que la divulgation d'informations par l'avocat ne doit pas nécessairement être néfaste pour son client. Sa proposition impose à l'avocat une restriction supplémentaire en ce sens qu'il ne peut pas faire de communication à la presse si son client ne lui a pas demandé d'en faire une.

Un membre fait remarquer que cette obligation formelle ne permet pas encore de répondre à la question de savoir ce que l'on pourra exactement communiquer à la presse.

Un autre membre ne voit pas, en tant qu'avocat, comment un conseil pourrait donner une conférence de presse sans l'accord de son client. S'il le faisait, ce serait totalement contraire à la déontologie de l'avocat.

Un membre déclare qu'il n'est pas totalement convaincu que tous les avocats respectent scrupuleusement cette règle. Certains n'hésiteront pas à prendre des initiatives vis-à-vis de la presse sans se soucier beaucoup des souhaits de leur client.

C'est précisément pour cette raison que le professeur Franchimont regrette que la Chambre ait supprimé l'obligation, pour l'avocat, de respecter la déontologie de la profession. Il arrive que le bâtonnier interdise à un avocat de tenir une conférence de presse, parce qu'il ne peut pas faire montre de la sérénité nécessaire ni garder certaines distances par rapport à l'affaire. En application de l'article 28*quinquies*, § 6, proposé, le bâtonnier ne pourra plus agir à l'encontre de l'avocat qui ne respecte pas cette interdiction. Celui-ci tire son pouvoir de fournir des informations à la presse d'une norme juridique hiérarchiquement supérieure, à savoir la loi.

L'intervenant conclut de la discussion qui précède qu'il y a, au sein de la commission, un large consensus en faveur de l'inscription, à l'article 28*quinquies*, §§ 5 et 6, proposé, de l'obligation de respecter la présomption d'innocence tant pour le ministère public que pour l'avocat (*cf.* les amendements n°s 69 et 80 de MM. Vandenberghe et Bourgeois).

La commissaire doit néanmoins encore trancher une série de points épineux.

Premièrement, l'on peut s'interroger sur l'opportunité d'inscrire à l'article susvisé l'obligation de respecter les droits de la victime en plus de ceux de la défense.

Deuxièmement, la commission doit se prononcer sur la question de savoir si le ministère public doit être

anonimiteit aan dezelfde voorwaarden moet worden onderworpen als de advocaat.

Zou het in dat verband in navolging van de suggestie van professor Franchimont niet raadzaam zijn om, wat de advocaat betreft, weer de verwijzing naar de plichtenleer op te nemen? Deze erecode die in dat verband toch een aantal regels bevat, straalt, althans in sommige balies, nog steeds een groot gezag uit.

Een ander lid komt terug op de stelling van professor Franchimont dat de advocaat slechts een persconferentie of mededeling mag geven respectievelijk doen in reactie op een soortgelijk initiatief van het openbaar ministerie.

Dat blijkt niet uit de tekst van het voorgestelde artikel 28*quinquies* , § 6. De voorgestelde bepaling houdt echter wel het gevaar in dat de advocaat van de verdediging zelfs in frequent voorkomende zaken, zoals onvrijwillige slagen en verwondingen bij verkeersongevallen, via de pers op het publieke forum zal treden. Aldus dreigt de wet een tendens in het leven te roepen waarbij de verdediging in eventueel zelfs banale zaken onmiddellijk naar de pers loopt. De wetgever moet zich afvragen of dat dergelijke praktijken wel opportuun zijn.

Bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat de pers haar informatie over geruchtmakende zaken niet op de persconferenties van het openbaar ministerie verkrijgt, maar via een of andere bron uit het gerechtelijk apparaat. Men kan dit betreuren, maar het is de realiteit. Men kan dan toch niet van de verdediging vragen dat zij hierop bij monde van haar raadsman niet zou mogen reageren.

Professor Franchimont wijst erop dat de problemen zich voordoen wanneer de advocaat bij het verlaten van de raadkamer of de zittingszaal onder een spervuur van vragen van journalisten komt te liggen. Tegenover een dergelijke overmacht valt het voor hem moeilijk deze media-aandacht af te wimpelen met een laconieke zin in de krant van « geen commentaar ». Anders bestaat het gevaar dat de pers zijn cliënt niet meer objectief zal behandelen.

Maar op dat ogenblik reageert de advocaat niet direct op informatie verstrekt door het openbaar ministerie, maar indirect op al hetgeen vroeger al in de media is verschenen en gezegd. Sommigen zijn daarom reeds zover gegaan te suggereren dat het openbaar ministerie en de verdediging een persconferentie op tegenspraak zou houden. Dat is echter ondoenbaar.

Een lid beklemtoont dat de advocaat met de voorliggende tekst zelf het initiatief kan nemen om gegevens aan de pers te verstrekken. Hij hoeft dat dus niet te doen in antwoord op een persmededeling, onder welke vorm dan ook, van het openbaar ministerie. Hij moet daarbij wel de anonimiteit van personen eerbiedigen, met dit voorbehoud dat wanneer de pers

soumis aux mêmes conditions que l'avocat pour ce qui est de la conservation de l'anonymat.

Ne serait-il pas opportun, à cet égard, de suivre la suggestion du professeur Franchimont de réinsérer, notamment pour les avocats, la référence à la déontologie? Ce code d'honneur, qui comporte une série de règles en la matière, a encore une autorité considérable, du moins au sein de certains barreaux.

Un autre commissaire revient sur la thèse du professeur Franchimont selon laquelle l'avocat ne peut donner une conférence de presse ou faire une communication qu'en réaction à une initiative similaire du ministère public.

Cela ne ressort pas du texte de l'article 28*quinquies*, § 6, du projet. La disposition proposée comporte toutefois un risque que la presse ne place l'avocat de la défense sous les feux de l'actualité, même dans des affaires qui surviennent fréquemment comme des coups et blessures involontaires en cas d'accidents de la circulation. La loi risque ainsi de créer une tendance, pour la défense, à alerter immédiatement la presse, même dans des affaires banales. Le législateur doit se demander si pareilles pratiques sont bien opportunes.

En outre, il ne faut pas perdre de vue que la presse obtient ses informations sur des affaires retentissantes non au cours des conférences de presse du ministère public, mais de l'une ou l'autre source située au sein de l'appareil judiciaire. On peut le déplorer, mais c'est la réalité. On ne peut quand même pas demander à la défense de s'abstenir de réagir par la voix de son conseil.

Le professeur Franchimont signale que les problèmes se posent lorsque l'avocat, en quittant la chambre du conseil ou la salle d'audience, doit affronter un feu roulant de questions de journalistes. Face à une avalanche de questions, il lui est difficile de faire fi de l'intérêt des médias en se contentant d'une réaction du genre « pas de commentaires ». Sinon, la presse risque de manquer d'objectivité vis-à-vis de son client.

Mais, dans un tel moment, l'avocat ne réagit, non pas directement à des informations fournies par le ministère public, mais indirectement à ce qui a déjà paru et à ce qui a déjà été dit dans les médias. C'est pourquoi certains sont déjà allés jusqu'à suggérer que le ministère public et la défense tiennent une conférence de presse contradictoire, mais envisager une telle chose est utopique.

Un membre souligne qu'en application du texte en discussion, l'avocat peut prendre lui-même l'initiative de fournir des informations à la presse. Il ne doit donc pas le faire en réponse à un quelconque communiqué de presse du ministère public. Il doit néanmoins respecter l'anonymat des personnes, étant entendu que si la presse ou le ministère public a cité des noms,

of het openbaar ministerie namen hebben laten vallen, hij de mogelijkheid moet hebben de nodige preciseringen te doen. Het zou absurd zijn om hem in dat geval nog steeds te verplichten de anonimiteit van personen te respecteren.

De wet mag aan deze realiteit niet voorbijgaan, zij moet de praktijk beheersen.

De idee die ten grondslag ligt aan artikel 28*quinquies*, § 6, is volgens spreker dat de verdediging als een verloren partij voor de rechter ten gronde verschijnt wanneer zij niet kan reageren op persberichten waarvan de gegevens meestal afkomstig zijn van de politie of het parket. Men kan geen abstractie maken van het strafklimaat waarin een bepaalde zaak wordt berecht. Indien een zaak grote publieke verontwaardiging uitlokt zonder dat de verdediging daar publiek tegen reageert, dan is de druk op de vonnisrechter zo groot dat, alle pleidooien ten spijt, de zaak voor de verdediging een verkeerde wending zal nemen. Voor de uitoefening van de rechten van de verdediging is het houden van een pleidooi niet langer voldoende. Er zal tevens rekening moeten worden gehouden met nieuwe mediatechnieken waarvan de rol niet te onderschatten is.

Spreker ziet voorts niet in welk belang de cliënt erbij heeft dat zijn raadsman op eigen initiatief informatie aan de pers verstrekt wanneer het parket dat niet doet en er hieromtrent geen publieke discussie wordt gevoerd.

Verscheidene leden werpen op dat de geruchtenstroom over een zaak niet noodzakelijk op gang is gebracht door een officiële mededeling van het parket. De advocaat van de in opspraak gebrachte verdachte kan het zich dan niet veroorloven zich in stilzwijgen te hullen omdat hij de herkomst van de geruchten niet kent. De vorige spreker gaat hiermee akkoord.

Een van de voorgaande sprekers voegt hieraan toe dat de appreciatie van wat in het belang is van de cliënt of niet, een zaak is die de cliënt met zijn raadsman moet evalueren. Indien deze van oordeel is dat zijn raadsman zijn belangen niet voldoende behartigt, dan zal hij wel de nodige maatregelen nemen.

Men mag de problematiek evenwel niet uitsluitend vanuit het perspectief van het belang van de cliënt benaderen. Er zijn immers ook zaken waar het algemeen belang vereist dat er informatie wordt vrijgegeven. Zo deelt hij de opvatting dat er ten aanzien van publieke personen, hoe moeilijk dit begrip te omschrijven valt, een andersoortige discretieplicht geldt dan ten aanzien van andere personen.

Deze problematiek zou nader moeten worden uitgediept. Bovendien bestaat het gevaar dat men door de geheimhoudingsplicht in te absolute termen te stellen, de schending ervan uitlokt.

il doit avoir la possibilité de fournir les précisions nécessaires. Il serait absurde d'encore l'obliger, dans ce cas, à respecter l'anonymat des personnes.

La loi ne saurait passer outre à cette réalité. Il faut veiller à ce qu'elle soit en prise avec la pratique.

L'idée qui sous-tend l'article 28*quinquies*, § 6, c'est, selon l'intervenant, que la défense est succombante si elle comparaît devant le juge du fond sans avoir pu réagir aux informations que diffuse la presse, lesquelles viennent généralement de la police ou du parquet. L'on ne saurait faire abstraction du contexte pénal dans lequel une affaire est jugée. Si l'affaire soulève une grande indignation dans l'opinion et que la défense ne peut pas réagir publiquement, la pression sur le juge du fond sera telle que les choses prendront une mauvais tournure pour la défense, sans qu'aucune plaidoirie puisse y changer quoi que ce soit. Il ne sera plus suffisant de faire des plaidoiries pour pouvoir dire que les droits de la défense sont respectés. Il faudra également tenir compte des nouvelles tehniques médiatiques dont le rôle ne saurait être sous-estimé.

Ensuite, l'intervenant ne voit pas quel intérêt le client a à ce que son conseil fournisse, de sa propre initiative, des informations à la presse, si le parquet ne le fait pas et si l'affaire ne fait pas l'objet d'une discussion publique.

Plusieurs membres font remarquer que les rumeurs concernant une affaire ne font pas nécessairement suite à une communication officielle du parquet. L'avocat du suspect mis en cause ne peut pas se permettre alors de se murer dans le silence parce qu'il ne connaît pas la provenance des rumeurs. L'intervenant précédent approuve ce qui vient d'être dit.

L'un des précédents intervenants ajoute qu'il appartient au client d'apprécier avec son conseil ce qui est ou non de son intérêt. Si le client estime que son conseil ne défend pas suffisamment ses intérêts, il pourra prendre lui-même les mesures nécessaires.

Cependant, l'on ne peut pas considérer le problème sous le seul angle de l'intérêt du client. En effet, il existe également des affaires où l'intérêt général requiert que des informations soit diffusées. C'est ainsi qu'à son avis, le devoir de discrétion des personnages publics (cette notion est difficile à définir) est différent.

Il faudrait examiner ce problème de plus près. En outre, si l'on définit l'obligation au secret en termes trop absolus, l'on risque d'en provoquer la violation.

Voorts sluit hij zich aan bij de stelling dat de eerbiediging van de anonimiteit beter wordt vervangen door die van het vermoeden van onschuld. Indien het parket, de verdediging of de burgerlijke partij gegevens aan de pers wil verstrekken, zullen zij in sommige gevallen onvermijdelijk namen moeten noemen of hun toevlucht nemen tot allerlei insinuaties.

Een lid wenst te weten of men, in navolging van het Britse voorbeeld, niet het verbod kan invoeren om namen te noemen in hangende procedures. Senator Desmedt heeft dienaangaande vroeger een wetsvoorstel ingediend dat evenwel nooit in een wet is uitgemond. Gelet op de evolutie van de gerechtsverslaggeving kan men zich trouwens afvragen of het geen illusie is nu de anonimiteit als regel voorop te stellen.

Wanneer in het voorgestelde artikel 28*quinquies*, §§ 5 en 6, de verplichting om de anonimiteit van personen te eerbiedigen wordt geschrapt, valt elke terughoudendheid weg om personen met naam en toenaam te noemen.

Spreker pleit er bijgevolg voor om in het voormelde artikel toch een verwijzing naar de verplichting tot eerbiediging van de anonimiteit te behouden, zoals de formule in artikel 28*quinquies*, § 5, «in de mate van het mogelijke zal de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet worden vrijgegeven». Deze wens tot anonimiteit kan niet alleen uitgaan van de verdachte maar ook van het slachtoffer.

De minister sluit zich hierbij aan. Het is thans onmogelijk geworden een volledige informatiestop af te kondigen. Het is daarom van belang dat het parket de vragen van de pers kan beantwoorden waarbij het conform de wens van de wetgever de identiteit van personen slechts vrijgeeft voor zover dit echt noodzakelijk of onvermijdelijk is.

De pers zal immers voor elke zaak de details willen kennen, zelfs wanneer het om een kruimeldiefstal gaat waarin uitsluitend de buurtbewoners geinteresseerd zijn.

De tweede zin van het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 5, biedt het voordeel om conform de wil van de wetgever, de mededeling van de identiteit van personen, zowel verdachte als slachtoffer, te beperken.

Een lid merkt op dat de in de tweede zin vervatte voorwaarde niet uitsluit dat het parket tijdens het opsporingsonderzoek toch de identiteit van personen vrijgeeft, terwijl er krachtens het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 6, aan de advocaat een absolute verplichting wordt opgelegd de anonimiteit van personen te eerbiedigen, tenzij hij antwoordt op publieke verklaringen van het parket of persberichten met een geheime bron, waarin wel personen worden vernoemd.

L'intervenant estime ensuite lui aussi qu'il serait préférable de remplacer le principe du respect de l'anonymat par le principe du respect de la présomption d'innocence. Si le parquet, la défense ou la partie civile souhaitent fournir des informations à la presse, ils devront inévitablement, dans certains cas, citer des noms ou s'adonner à des insinuations.

Un membre demande si, à l'exemple des Britanniques, l'on ne pourrait pas interdire de citer des noms dans les procédures en cours. Dans le passé, le sénateur Desmedt a déposé une proposition de loi sur ce point, qui n'a toutefois donné naissance à aucune loi. L'on peut d'ailleurs se demander, étant donné l'évolution de la couverture de la vie judiciaire par les médias, s'il n'est pas illusoire de vouloir régler les choses en posant le principe de l'anonymat.

Cependant, si l'on supprime, à l'article 28*quinquies*, §§ 5 et 6, proposés, l'obligation de respecter l'anonymat des personnes, plus personne n'hésitera à désigner les gens par leur nom.

L'intervenant plaide, dès lors, pour que l'on continue à faire référence, à l'article précité, à l'obligation de respecter l'anonymat, par exemple en y inscrivant la formule qui est utilisée à l'article 28*quinquies*, § 5: «dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier ne sera pas communiquée». L'anonymat peut être demandé par le suspect, mais également par la victime.

Le ministre souscrit à ce qui vient d'être dit. Il est impossible, actuellement, de décréter un embargo total sur l'information. Il importe dès lors, que le parquet puisse répondre aux questions de la presse sans révéler l'identité des personnes, conformément au souhait du législateur, à moins que la révélation de celle-ci ne soit vraiment nécessaire ou inévitable.

En effet, la presse voudra connaître les détails de chaque affaire, même lorsqu'il n'y aura qu'un vol léger n'intéressant que les habitants d'un quartier donné.

La deuxième phrase de l'article 28*quinquies*, § 5, proposé présente l'avantage de limiter la communication de l'identité des personnes, tant du suspect que de la victime, conformément au vœu du législateur.

Un commissaire fait observer que la condition formulée dans la deuxième phrase n'exclut pas la possibilité, pour le parquet, de révéler malgré tout l'identité des personnes au cours de l'information, alors que l'article 28*quinquies*, § 6, proposé impose à l'avocat une obligation absolue de respecter l'anonymat des personnes, à moins qu'il ne réponde à des déclarations publiques du parquet ou à des articles de presse dont les sources sont secrètes et qui citent bel et bien des personnes.

Spreker acht de voorgestelde regeling in ieder geval niet erg duidelijk.

Een volgend lid merkt op dat het wezenlijke verschil tussen de advocaat en het parket inzake persmededelingen hierin ligt dat de eerste moet handelen in het belang van zijn cliënt, terwijl voor de tweede geen enkel criterium of reden wordt vastgesteld waarom hij gegevens aan de pers moet verstrekken. Aldus wordt er aan de pers een absoluut recht op informatie toegekend. Het volstaat dat zij het parket om informatie verzoekt.

De minister heeft echter verklaard dat het parket in sommige gevallen de identiteit van de in het dossier vernoemde personen niet zal vrijgeven. Op grond van welk criterium? Het algemeen belang? Dat van het slachtoffer? Het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 5, bevat hieromtrent geen enkele aanduiding en zou derhalve de voorwaarden moeten afbakenen waaronder informatie, met inbegrip van de identiteit van personen, aan de pers mag worden verstrekt.

De minister beschouwt deze opmerking als terecht. De regering heeft zich echter voorgenomen de persmededelingen aan de pers te reglementeren, onder meer door het vaststellen van de doelstellingen van de mededeling en hun vorm.

De ratio legis van het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 5, is het legaliseren van een bestaande praktijk. Alle persconferenties van het parket houden immers een manifeste schending in van het beroepsgeheim en het geheim van het onderzoek. Het lijdt echter geen twijfel dat het voorgestelde artikel niet alle vragen oplost die deze praktijk oproept.

Een lid heeft zijn bedenkingen bij de voorgestelde regeling omdat ze de indruk wekt dat de wetgever, overrompeld door een praktijk die wordt afgekeurd, geen andere oplossing ziet dan ze te legaliseren.

Volgens een ander lid heeft de voorgestelde regeling ten doel de praktijk te beheersen. Indien de wetgever niet optreedt en alles op zijn beloop laat, tolereert ze eigenlijk dat de regel van het geheim van het onderzoek voortdurend wordt geschonden. Aldus heeft men geen wettelijke basis om de persmededelingen van het parket te reglementeren. Het is daarom van belang dat de wet de mogelijkheden van het parket en de advocaat afbakent om persmededelingen te doen. Het komt er echter op aan de gepaste termen te vinden om dit in de wet tot uitdrukking te brengen. De balie en het college van procureurs-generaal zullen respectievelijk haar plichtenleer en richtlijnen moeten aanpassen en verfijnen binnen het wettelijk kader.

Een lid is van oordeel dat de persmededelingen van het parket hun grondslag vinden in het recht op informatie van de burger. Hier wordt thans aan tegemoet gekomen door zogenaamde illegale persconferenties.

L'intervenant estime que la réglementation proposée n'est en tout cas pas très claire.

L'intervenant suivant fait observer que la différence essentielle entre l'avocat et le parquet en ce qui concerne les communications à la presse est que le premier doit agir dans l'intérêt de son client, alors que pour le second, on ne fixe aucun critère ou raison l'obligeant à fournir des données à la presse. On accorde ainsi à la presse un droit absolu à l'information. Il suffit qu'elle demande des renseignements au parquet.

Le ministre a toutefois déclaré que dans certains cas, le parquet ne révélera pas l'identité des personnes citées dans le dossier. Sur la base de quel critère? L'intérêt général? Celui de la victime? L'article 28*quinquies*, § 5, proposé ne comporte aucune indication à ce sujet et il devrait dès lors déterminer à quelles conditions les informations, en ce compris l'identité des personnes, peuvent être fournies à la presse.

Le ministre considère que cette observation est pertinente. Le Gouvernement a toutefois l'intention de réglementer les communications à la presse, notamment en définissant les objectifs de la communication et la forme de celle-ci.

La *ratio legis* de l'article 28*quinquies*, § 5, proposé est de légaliser une pratique existante. En effet, toutes les conférences de presse du parquet impliquent une violation manifeste du secret professionnel et du secret de l'instruction. Il ne fait cependant aucun doute que l'article proposé ne résout pas toutes les questions que suscite cette pratique.

Un membre formule des objections quant à la disposition proposée, parce qu'elle donne l'impression que le législateur, pris au dépourvu par une pratique qui est critiquée, ne voit d'autre solution que de la légaliser.

Selon un autre membre, la règle proposée vise à maîtriser la pratique. Si le législateur n'intervient pas et laisse faire les choses, il tolère, en fait, la violation continuelle de la règle du secret de l'instruction. On n'a de la sorte aucune base légale pour réglementer les communications faites à la presse par le parquet. C'est pourquoi il importe que la loi délimite les possibilités du parquet et de l'avocat de faire des communications à la presse. Il s'agit toutefois de trouver les termes appropriés à inscrire dans la loi. Le barreau devra adapter et affiner sa déontologie et le collège des procureurs généraux devra en faire autant de ses directives pour respecter le cadre légal.

Un commissaire estime que les communications faites à la presse par le parquet trouvent leur fondement dans le droit à l'information du citoyen, droit que l'on concrétise actuellement par des conférences

Het is dan ook aanbevelenswaardig deze praktijk te regulariseren. De advocaat zal dan slechts gegevens aan de pers verstrekken als reactie op de persconferenties van het parket. Het heeft derhalve geen zin zijn kop in het zand te steken om een praktijk te loochenen die men toch niet kan tegenhouden. Vandaar de noodzaak om de contacten van het parket en de advocaat met de pers te regelen, mits een aantal voorwaarden in acht worden genomen.

Volgens een ander lid betwist niemand de bevoegdheid van het openbaar ministerie om persmededelingen te doen. De vraag is of dit al dan niet een discretionaire bevoegdheid is. Bij de advocaat is ze alleszins doelgebonden omdat hij moet handelen in het belang van zijn cliënt.

Zou het daarom niet raadzaam zijn in artikel 28*quinquies*, § 5, de voorwaarde in te schrijven dat het parket slechts mededelingen mag doen wanneer het openbaar belang dat vergt? Een dergelijke beperking verhindert dat het parket om over het even welke zaak inlichtingen over personen aan de pers verstrekt. Indien dat laatste het geval zou zijn, bestaat het gevaar dat er partijdige verklaringen worden afgelegd die de loyauteit van de procesvoering kunnen aantasten.

Wanneer een persoon ten onrechte door de pers wordt geciteerd als betrokkene bij een zaak, rijst aldus bij een lid de vraag of het in het openbaar belang is dat het parket optreedt om de vergissing recht te zetten.

Volgens de vorige spreker en professor Franchimont luidt het antwoord bevestigend. De bescherming van de rechten van de verdediging is in het openbaar belang. Bijgevolg moet het parket optreden.

Voorts worden nog de volgende amendementen ingediend:

Amendementen nrs. 83 van de heer Vandenberghe en 94 van de heren Vandenberghe en Bourgeois (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidende:

Amendement nr. 83

«In § 5 van het voorgestelde artikel 28quinquies invoegen de woorden «wanneer het openbaar belang het vergt» tussen de woorden «Het openbaar ministerie kan» en de woorden «aan de pers».

de presse dites illégales. Il convient donc de recommander une régularisation de cette pratique. L'avocat ne fournira alors des données à la presse qu'en réaction aux conférences de presse du parquet. Cela n'a donc aucun sens de pratiquer la politique de l'autruche et de nier une pratique à laquelle on ne peut quand même pas faire obstacle. D'où la nécessité de réglementer les contacts du parquet et de l'avocat avec la presse, moyennant le respect d'un certain nombre de conditions.

Selon un autre commissaire, nul ne conteste le pouvoir du ministère public de faire des communications à la presse. La question est de savoir si ce pouvoir est discrétionnaire ou non. Chez les avocats, il est en tout cas fonction de l'objectif, parce qu'ils doivent agir dans l'intérêt de leur client.

Ne serait-il pas dès lors opportun d'inscrire comme condition à l'article 28*quinquies*, § 5, que le parquet ne peut faire des communications que lorsque l'intérêt public l'exige? Une telle restriction empêcherait le parquet de fournir à la presse des renseignements sur des personnes à propos de n'importe quelle affaire. Si des renseignements étaient fournis dans ces conditions, des déclarations partiales, susceptibles de porter atteinte à la loyauté de la procédure, risqueraient d'être faites.

Un membre demande, dans le cas où la presse évoque à tort l'implication d'une personne dans une affaire, si c'est dans l'intérêt public que le parquet intervient pour rectifier l'erreur.

Selon le préopinant et le professeur Franchimont, la réponse est affirmative. La protection des droits de la défense est inhérente à l'intérêt public. Par conséquent, le parquet doit intervenir.

Les amendements suivants sont encore déposés:

Amendements n°s 83 de M. Vandenberghe et 94 de MM. Vandenberghe et Bourgeois (doc. Sénat, n° 1-704/2), libellés comme suit:

Amendement n° 83

«Insérer, au § 5 de l'article 28quinquies proposé, entre les mots «Le ministère public peut» et le mot «communiquer», les mots «, lorsque l'intérêt public l'exige,».

Amendement nr. 94

«In § 6 van het voorgestelde artikel 28quinquies de woorden «overeenkomstig de deontologie van zijn beroep» invoegen tussen de woorden «De advocaat mag» en de woorden «aan de pers».

Verantwoording

De vermelding «overeenkomstig de deontologie van zijn beroep» zal aan de Stafhouder toelaten op te treden indien hij een foutief gebruik vaststelt van het recht van de advocaat om gegevens te verstrekken aan de pers.

Amendement nr.136 van de heren Foret en Desmedt (Stuk Senaat, 1-704/2) luidend:

In het voorgestelde artikel 28quinquies de volgende wijzigingen aanbrengen:

a) In § 5 de woorden «de rechten van de verdediging» vervangen door de woorden «de rechten van de betrokken personen»;

b) In § 6 tussen het woord «mits» en de woorden «het privé-leven» invoegen de woorden «de rechten van de betrokken personen».

Verantwoording

a) Deze wijziging is het gevolg van de besprekingen in de commissie voor de Justitie en van het voorstel dat bij die gelegenheid geformuleerd werd door professor Franchimont.

Hoewel het juridisch duidelijk is dat de woorden «rechten van de verdediging» betrekking hebben op de rechten van alle partijen in het geding, zowel de slachtoffers als de verdachten, lijkt het ons verkieselijk een term met dezelfde strekking te gebruiken die voorkomt dat rechtzoekenden die niet vertrouwd zijn met de rechtstaal, in verwarring raken.

b) Het ligt voor de hand dat de advocaat, net als het openbaar ministerie, de rechten van de betrokkenen moet respecteren.

Naar aanleiding van de besprekingen, dienen de dames Milquet en Delcourt-Pêtre een amendement in, dat aan de wensen van de commissieleden tracht tegemoet te komen (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 139), luidend:

«De §§ 5 en 6 van het voorgestelde artikel 28quinquies vervangen als volgt:

«§ 4. De procureur des Konings kan in het openbaar belang aan de pers gegevens verstrekken mits het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging, het privé-leven en de waardigheid van personen

Amendement nº 94

«Au § 6 de l'article 28quinquies proposé, insérer les mots «conformément à la déontologie de sa profession» entre les mots «en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes, donner» et les mots «des éléments d'information à la presse».

Justification

Les mots «conformément à la déontologie de sa profession» permettront au bâtonnier d'intervenir dans les cas où il constaterait que l'avocat abuse de son droit de communiquer des informations à la presse.

Amendement nº 136 de MM. Foret et Desmedt (doc. Sénat, 1-704/2) voir:

À l'article 28quinquies proposé, apporter les modifications suivantes:

a) au § 5 remplacer les mots «en respectant les droits de la défense» par les mots «en respectant les droits des personnes concernées»;

b) Au § 6, ajouter les mots «les droits des personnes concernées» entre les mots «en respectant» et «, la vie privée».

Justification

a) Cette modification fait suite aux discussions en commission de la Justice et à la suggestion formulée à l'occasion par le professeur Franchimont.

Bien que, juridiquement, il soit évident que l'expression «droits de la défense» concerne les droits de toutes les parties au procès, qu'elles soient victimes ou inculpées, il nous est apparu préférable d'utiliser une expression ayant la même portée et qui évite toute confusion dans le chef des justiciables non initiés au vocable juridique.

b) Tout autant que le ministère public, il nous semble que l'avocat se doit de respecter les droits des personnes concernées.

À la suite de ces discussions, Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent un amendement visant à tenir compte des souhaits émis par les commissaires (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 139). Il est libellé comme suit:

«Remplacer les §§ 5 et 6 de l'article 28quinquies proposé, par ce qui suit:

«§ 4. Le procureur du Roi peut, en respectant la présomption d'innocence, les droits de la défense, la vie privée et la dignité des personnes, communiquer des informations à la presse dans l'intérêt public.

worden geëerbiedigd. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

§ 5. De advocaat kan in het belang van zijn cliënt aan de pers gegevens verstrekken mits het vermoeden van onschuld en de rechten van verdediging van derden, het privé-leven, de waardigheid van personen en de regels van het beroep worden geëerbiedigd. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.»

Verantwoording

In deze nieuwe tekst worden vroeger ingediende amendementen verwerkt.

De heer Lallemand dient een sub-amendement in op het nr. 139 (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 154), luidende:

«In het voorgestelde artikel 28quinquies de §§ 5 en 6 vervangen als volgt:

«§ 5. De procureur des Konings kan wanneer het openbaar belang zulks vergt, informatie verstrekken aan de pers. Hij zorgt ervoor dat het beginsel van het vermoeden van onschuld, de rechten van de verdediging, de rechten van het slachtoffer, het privé-leven en de waardigheid van personen geëerbiedigd worden. Voor zover mogelijk wordt de identiteit van de personen die in het dossier vermeld worden, niet vrijgegeven.

§ 6. De advocaat kan, wanneer het belang van zijn cliënt zulks vereist, informatie verstrekken aan de pers. Hij zorgt ervoor dat het beginsel van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van derden en de rechten van het slachtoffer, het privéleven, de waardigheid van personen en de beroepsregels worden geëerbiedigd. Voor zover mogelijk, wordt de identiteit van de personen die in het dossier worden vermeld, niet vrijgegeven.

In tweede lezing worden over deze paragrafen nog verscheidene vragen gesteld.

Een lid vraagt wie anders over het belang van de cliënt van de advocaat kan oordelen dan de advocaat zelf. De Raad van de Orde? Er is inderdaad een verwijzing naar de beroepsregels. Wie oordeelt over wat mogelijk is?

De minister antwoordt dat die vraag kan leiden tot een optreden van de tuchtrechtelijke instanties maar ook tot burgerlijke rechtsvorderingen.

In § 5 van artikel 28*quinquies*, zoals in eerste lezing goedgekeurd, wordt voorgesteld te bepalen dat de advocaat ervoor zorgt dat de rechten van de andere partijen en van derden eerder dan de rechten van de

Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 5. L'avocat peut, en respectant la présomption d'innocence et les droits de la défense des tiers, la vie privée, la dignité des personnes et les règles de la profession, communiquer des informations à la presse dans l'intérêt de son client. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.»

Justification

Il s'agit d'un amendement de synthèse des amendements déposés.

M. Lallemand dépose un amendement n° 139 (doc. Sénat, 1-704/3, amendement nr. 154), libellé comme suit:

«Remplacer les §§ 5 et 6 de l'article 28quinquies proposé, par ce qui suit:

«§ 5. Le procureur du Roi peut, lorsque l'intérêt public l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innonce, des droits de la défense et des droits de la victime, de la vie privée et de la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 6. L'avocat peut, lorsque l'intérêt de son client l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innonce, des droits de la défense des tiers et des droits de la victime, de la vie privée, de la dignité des personnes et des règles de la profession. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.»

En deuxième lecture, plusieurs questions sont encore posées à propos de ces paragraphes.

Un membre demande qui juge de l'intérêt du client de l'avocat, outre que lui-même? Le Conseil de l'Ordre? Il y a en effet un rappel aux règles de la profession. Qui juge de ce qu'est «la mesure du possible»?

Le ministre répond que cette question peut donner lieu à une intervention des autorités disciplinaires, mais également à des actions civiles.

Au § 5, tel qu'adopté en première lecture, de l'article 28*quinquies*, il est proposé de dire que l'avocat veille aux droits «des autres parties et des tiers» plutôt qu'«aux droits de la défense des tiers et

verdediging van derden en van het slachtoffer worden geëerbiedigd, aangezien de advocaat even goed de advocaat kan zijn van een beklaagde als van een slachtoffer.

Dezelfde wijziging zou dan ook moeten worden aangebracht in de in eerste lezing goedgekeurde § 4 ten einde het parallelisme tussen de bepaling die van toepassing is op het openbaar ministerie en de bepaling die betrekking heeft op de advocaat, te handhaven, tenzij het openbaar ministerie geen partij in het proces is en bijgevolg toeziet op de eerbiediging van de rechten van de «partijen» en niet van «de andere partijen.»

Tot slot kan worden verwezen naar het synthese-amendement ingediend door de heren Erdman en Desmedt (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 159) (*cf.* infra), dat het artikel herschrijft.

6.2. Stemmingen

Het amendement nr. 42 van de heer Erdman wordt ingetrokken ten voordele van het synthese-amendement nr. 159.

Het amendement nr. 18 van de heer Boutmans wordt verworpen met 3 stemmen tegen 1 stem bij 5 onthoudingen.

Het amendement nr. 77 van de heer Desmedt wordt verworpen met 4 tegen 4 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 78A wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het amendement nr. 78B wordt aangenomen met 9 stemmen bij 1onthouding.

Het amendement nr. 138 wordt verworpen met 9 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 147 van de heer Vandenberghe en mevrouw de Bethune wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden. Er wordt verwezen naar het amendement nr. 145.

De amendementen nrs. 46 van de heer Erdman, 69 van de heer Vandenberghe c.s., 75 en 79 van mevrouw Milquet en 80, 83 en 94 van de heren Vandenberghe en Bourgeois worden ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 139 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre.

Het amendement nr. 139, zoals gesubamendeerd door het amendement nr. 154, wordt aangenomen met 8 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 136A en B wordt verworpen met 8 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het synthese-amendement nr. 159 van de heren Erdman en Desmedt wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden. (*cf. infra*).

de la victime» puisqu'il peut aussi bien être l'avocat d'un prévenu que d'une victime.

La même modification devrait alors être introduite au § 4 adopté en première lecture, pour maintenir le parallélisme voulu entre la disposition applicable au ministère public et celle qui concerne l'avocat, si ce n'est que le ministère public n'est pas partie au procès et qu'il veille par conséquent aux droits des «parties» et non des «autres parties».

Enfin, on peut renvoyer à l'amendement de synthèse déposé par MM. Erdman et Desmedt (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 159) (*cf.* infra), qui réécrit l'article.

6.2. Votes

L'amendement nº 42 de M. Erdman est retiré au profit de l'amendement de synthèse nº 159.

L'amendement nº 18 de M. Boutmans est rejeté par 3 voix contre 1 et 5 abstentions.

L'amendement nº 77 de M. Desmedt est rejeté par 4 voix contre 4 et 1 abstention.

L'amendement nº 78A est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement nº 78B est adopté par 9 voix et 1 abstention.

L'amendement nº 138 est rejeté par 9 voix et 1 abstention.

L'amendement nº 147 de M. Vandenberghe et Mme de Bethune est adopté à l'unanimité des 10 membres présents. Il est renvoié à l'amendement nº 145.

Les amendement nºs 46 de M. Erdman, 69 de M. Vandenberghe et consorts, 75 et 79 de Mme Milquet et 80, 83 et 94 de MM. Vandenberghe et Bourgeois sont retirés au profit de l'amendement nº 139 de Mmes Milquet et Delcourt.

L'amendement nº 139, tel qu'il a été sous-amendé, est adopté par 8 voix et 2 abstentions.

L'amendement nº 136A et B est rejeté par 8 voix et 2 abstentions.

L'amendement de synthèse nº 159 de MM. Erdman et Desmedt est adopté à l'unanimité des 9 membres présents. (*cf. infra*).

Een lid verduidelijkt dat de bepalingen, uitgedrukt in deze paragrafen, geen rechtsregel uitmaken, maar wel een richtlijn. Het is daadwerkelijk een gedragsrichtlijn, geen juridische tekst. Hij heeft dan ook geen bezwaar tegen het feit dat het een lange tekst is.

7. Artikel 28*sexies*

Het strafrechtelijk kortgeding

7.1. Bespreking

De heer Erdman dient amendement nr. 23 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«In het eerste lid van § 2 van het voorgestelde artikel 28sexies de woorden «en houdt keuze van woonplaats in» doen vervallen.»

Verantwoording

Er is geen enkele reden om hier een keuze van woonplaats in te bouwen. De verwittiging met betrekking tot de gemotiveerde beslissing wordt gedaan bij een ter post aangetekende brief. In het kader van artikel 18 (artikel 68 van het Wetboek van Strafvordering) moet de gehele problematiek van de keuze van woonplaats worden onderzocht. Men kan zich trouwens de vraag stellen wat een keuze van woonplaats in casu betekent: is dit in het arrondissement, geldt dit eventueel voor buitenlanders die dan een keuze in België moeten doen. Het stellen van deze vragen bewijst dat deze verplichting nutteloos is, daar men zich de vraag kan stellen, ingeval er geen keuze van woonplaats is, of er dan een nietigheid uit voortvloeit en/of daaraan geen gevolg moet worden gegeven.

Professor Franchimont verklaart dat de procedure van de keuze van woonplaats dienstig is voor zover de betrokkene niet in België woonachtig is. Wanneer hij een woonplaats in België heeft, vergemakkelijkt dat de kennisgeving van de beslissingen van de procureur des Konings en de Kamer van inbeschuldigingstelling.

De sancties op de niet-naleving van het voorschrift worden voorgeschreven door het Gerechtelijk Wetboek.

Een lid is van oordeel dat, wanneer de betrokkene geen keuze van woonplaats doet, de procureur des Konings niet over diens verzoekschrift hoeft te beslissen.

De indiener van het amendement acht dit te verregaand. De nabestaanden van een Fransman die in Oostende slachtoffer werd van een ongeval, verklaren benadeelde partij te zijn en zouden in een Verenigd Europa woonplaats in België moeten kiezen, terwijl er voldoende communicatiemiddelen zijn om hen zelfs in Frankrijk te bereiken.

Un membre précise que les dispositions qui figurent à ces paragraphes ne constituent pas une règle de droit, mais bien une directive. Il s'agit réellement d'une directive sur la conduite à suivre et non d'un texte juridique. Aussi n'a-t-il pas d'objection à ce que le texte soit long.

7. Article 28*sexies*

Le référé pénal

7.1. Discussion

M. Erdman dépose l'amendement nº 23, qui est libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Au premier alinéa du § 2 de l'article 28sexies proposé, supprimer les mots «et contient élection de domicile.»

Justification

Il n'y a aucune raison de prévoir une élection de domicile. La décision motivée est signifiée par lettre recommandée à la poste. Le problème du choix d'un domicile doit être examiné dans son ensemble dans le cadre de l'article 18 (article 68 du Code d'instruction criminelle). L'on peut d'ailleurs se demander ce que signifierait en l'espèce l'élection d'un domicile: s'agirait-il d'une élection de domicile dans l'arrondissement judiciaire et cela vaudrait-il éventuellement aussi pour les étrangers, qui devraient, dans l'affirmative, faire élection de domicile en Belgique? Ces questions prouvent que l'obligation d'élire domicile est inutile. L'on peut, en effet, se demander si, en l'absence d'élection de domicile, il n'y aurait pas nullité de ladite décision et/ou absence d'obligation d'y donner suite.

Le professeur Franchimont déclare que la procédure de l'élection de domicile est utile pour autant que l'intéressé n'est pas domicilié en Belgique. S'il a un domicile en Belgique, la notification des décisions du procureur du Roi et de la chambre des mises en accusation en est facilitée.

Si cette prescription n'est pas respectée, les sanctions qui seront infligées sont celles prévues au Code judiciaire.

Un membre estime que, si l'intéressé ne fait pas élection de domicile, le procureur du Roi n'est pas tenu de prendre une décision au sujet de sa requête.

L'auteur de l'amendement estime que ce point de vue va trop loin. Les proches parents d'un Français victime d'un accident à Ostende se déclarent partie lésée et devraient, dans une Europe unie, élire domicile en Belgique, alors que les moyens de communication sont suffisants pour permettre de les atteindre, même en France.

De voorgestelde regeling is geïnspireerd op de verplichting voor de burgerlijke partij om in het arrondissement van de bevoegde rechtbank woonplaats te kiezen. Deze regeling is volgens spreker achterhaald.

Buitenlandse burgers die benadeeld zijn door een misdrijf in België, worden niet geacht de Belgische wet te kennen. Indien zij oordelen geschaad te zijn door een opsporingshandeling met betrekking tot hun goederen, moeten zij keuze van woonplaats doen in België. De vraag rijst dan in welk arrondissement, op welk adres? Waarom mogen zij niet gewoon hun thuisadres in het buitenland opgeven? De beslissingen van de procureur des Konings en de Kamer van inbeschuldigingstelling dienen dan maar op dat adres in het buitenland ter kennis van de betrokkenen worden gebracht. Eventueel kan men de termijnen van kennisgeving of hoger beroep verlengen.

Spreker verzet zich tegen het opleggen van een bijkomende formele voorwaarde aan de persoon die de opheffing wenst te bekomen van de opsporingshandeling die schade veroorzaakt aan zijn goederen. Het gaat hier per slot van rekening niet om een burgerlijke partijstelling.

Betekent dit dan, zo vraagt een lid, dat wanneer alle in België gelegen goederen van een in Sicilië gevestigde maffiabaas in het kader van een onderzoek naar de georganiseerde criminaliteit in beslag worden genomen, alle beslissingen in Sicilië moeten worden betekend? *Quid* wanneer de betrokkene in Azië woont?

Wanneer het Belgisch gerecht dan moeilijkheden ondervindt om zijn beslissingen ter kennis van de betrokkene te brengen, kan deze laatste opwerpen dat zijn rechten van de verdediging geschonden zijn. Spreker acht het normaal dat buitenlanders met een vermogen in België dat het voorwerp uitmaakt van een opsporingshandeling, keuze van woonplaats doen in België. Men kan toch niet verwachten dat een in het Nederlands gestelde beslissing van de procureur des Konings in Sicilië wordt betekend?

Bovendien moet er zekerheid bestaan over de vraag of de beslissingen wel degelijk ter kennis zijn gebracht en de termijnen zijn gerespecteerd.

Een senator deelt de opvatting van professor Franchimont dat de betrokkene woonplaats in België moet kiezen als hij er niet woont. Dat staat evenwel niet in het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 2, eerste lid. Hij zou evengoed woonplaats kunnen kiezen in China. De tekst moet derhalve worden geherformuleerd.

Daartoe dient de heer Boutmans amendement nr. 85 in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidende:

«De eerste zin van § 2 van het voorgestelde artikel 28sexies vervangen als volgt:

«Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft.»

La disposition proposée s'inspire de l'obligation faite à la partie civile d'élire domicile dans l'arrondissement du tribunal compétent. D'après l'intervenant, cette réglementation est obsolète.

Des citoyens étrangers qui sont lésés par un délit commis en Belgique, ne sont pas censés connaître la loi belge. S'ils estiment avoir été lésés par un acte d'information relatif à leurs biens, ils doivent élire domicile en Belgique. La question qui se pose alors est de savoir dans quel arrondissement et à quelle adresse ils doivent le faire. Pourquoi ne peuvent-ils pas tout simplement donner leur adresse à l'étranger? Il suffit dans ce cas de notifier aux intéressés, à leur adresse, les décisions du procureur du Roi et de la chambre des mises en accusation. L'on peut éventuellement prolonger les délais de notification ou d'appel.

L'intervenant s'oppose à ce que l'on impose une condition formelle supplémentaire à la personne qui souhaite la levée de l'acte d'information qui lèse ses biens. Il ne s'agit pas ici, en fin de compte, de se constituer partie civile.

Un intervenant se demande alors si cela signifie que, lorsque tous les biens sis en Belgique d'un patron de la maffia établi en Sicile sont confisqués dans le cadre d'une information sur la criminalité organisée, toutes les décisions doivent être notifiées en Sicile. Qu'en sera-t-il si l'intéressé habite en Asie?

Si la justice belge a des difficultés à notifier ses décisions à l'intéressé, ce dernier peut faire valoir que ses droits de la défense ont été violés. L'intervenant estime normal que les étrangers dont le patrimoine en Belgique fait l'objet d'un acte d'information élisent domicile en Belgique. L'on ne peut en effet s'attendre à ce qu'une décision du procureur du Roi rédigée en néerlandais soit notifiée en Sicile.

De plus, il faut être certain que les décisions ont bel et bien été notifiées et les délais respectés.

Un sénateur est du même avis que le professeur Franchimont et estime que l'intéressé doit élire domicile en Belgique s'il n'y réside pas. Ce n'est toutefois pas ce qui se trouve à l'article 28*quinquies*, § 2, premier alinéa, proposé. L'intéressé pourrait tout aussi bien élire domicile en Chine. Il faut dès lors formuler le texte différemment.

À cet effet, M. Boutmans dépose l'amendement nº 85 (doc. Sénat, nº 1-704/2), qui est libellé comme suit:

«Remplacer la première phrase du § 2 de l'article 28sexies proposé, par la disposition suivante:

«La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile.»

Een lid werpt op dat alle problemen hiermee nog niet van de baan zijn.

Het amendement bepaalt nog niet of de betrokkene overal in België woonplaats kan kiezen of alleen in het arrondissement van de procureur des Konings. In het eerste geval zullen er onvermijdelijk taalproblemen rijzen, bijvoorbeeld wanneer de beslissing van de procureur des Konings te Antwerpen in het Nederlands ter kennis wordt gebracht van iemand uit Luik.

Wanneer de betrokkene geen woonplaats in België kiest, kunnen eventuele problemen inzake de kennisgeving worden opgevangen door de mogelijkheid van de verlenging van termijnen en taalperikelen uit te sluiten.

Professor Franchimont verklaart dat de keuze van woonplaats nodig is wegens artikel 55 van het Gerechtelijk Wetboek krachtens hetwelk ten aanzien van de partij die in België noch woonplaats, noch verblijfplaats, noch gekozen woonplaats heeft, de termijnen worden verlengd met een aantal dagen dat kan oplopen tot tachtig dagen wanneer zij in een ander werelddeel verblijft. Als men in dit systeem instapt, dreigt de in het voorgestelde artikel 28*sexies* bepaalde procedure, die tevens een beroepsmogelijkheid bevat, te lang te duren.

Indien men de keuze van woonplaats niet oplegt en de betrokkene in Vietnam woont, moeten de termijnen volgens professor Franchimont voor de kennisgeving voldoende lang zijn opdat hij effectief van de beslissing kennis kan nemen.

Een lid verklaart dat de persoon die geschaad wordt, wel keuze van woonplaats zal doen als hij daarbij belang heeft. Het gaat echter te ver om hem daartoe te verplichten.

Volgens een ander lid verdient de procedure van de verplichte keuze van woonplaats de voorkeur. Anders dreigt de beroepsprocedure in het honderd te lopen.

Krachtens artikel 28*sexies*, § 4, kan de kamer van inbeschuldigingstelling worden geadieerd binnen vijftien dagen na de kennisgeving aan de verzoeker.

Wanneer de beslissing van de procureur des Konings ergens te velde in Vietnam ter kennis moet worden gebracht van de betrokkene, zullen er oeverloze discussies worden gevoerd omtrent het tijdstip waarop de kennisgeving heeft plaatsgehad, en de schending van de rechten van de verdediging.

Vandaar dat degene die in het buitenland woont, keuze van woonplaats in België moet doen.

In de tweede lezing wordt opgemerkt dat dit artikel dient te worden geharmoniseerd met artikel 61*quater* (artikel 13 van het ontwerp).

Aldus zou § 6 dienen aan te sluiten bij § 4.

Un membre objecte que cet amendement ne résout pas tous les problèmes.

L'amendement ne précise pas si l'intéressé peut élire domicile n'importe où en Belgique ou s'il ne peut le faire que dans l'arrondissement du procureur du Roi. Dans le premier cas, il y aura inévitablement des problèmes linguistiques, par exemple lorsque la décision du procureur du Roi d'Anvers est notifiée en néerlandais à une personne domiciliée à Liège.

Si l'intéressé n'élit pas domicile en Belgique, l'on peut résoudre les problèmes éventuels de notification en excluant la possibilité de prolonger les délais et en évitant les difficultés linguistiques.

Le professeur Franchimont déclare que l'élection de domicile est nécessaire en raison de l'article 55 du Code judiciaire, qui dispose qu'à l'égard de la partie qui n'a ni domicile, ni résidence, ni domicile élu en Belgique, les délais sont augmentés d'un certain nombre de jours qui peut atteindre 80 lorsqu'elle réside dans une autre partie du monde. Si on s'engage dans ce système, la procédure visée à l'article 28*sexies* proposé, qui comporte également une possibilité de recours, risque d'être trop longue.

Si on n'impose pas l'élection de domicile et que l'intéressé habite au Vietnam, il faut, selon le professeur Franchimont, que les délais soient suffisamment longs pour que cette personne puisse effectivement prendre connaissance de la décision.

Un membre déclare que la personne lésée fera bien élection de domicile si elle y a intérêt. C'est aller trop loin que de le lui imposer.

Un autre membre préfère la procédure d'élection de domicile obligatoire, sans quoi la procédure de recours risque de tourner au fiasco.

En vertu de l'article 28*sexies*, § 4, la chambre des mises en accusation peut être saisie dans les 15 jours de la notification de la décision au requérant.

S'il faut notifier la décision du procureur du Roi à l'intéressé au fin fond du Vietnam, on aura des discussions interminables sur le moment où a eu lieu cette notification et la violation des droits de la défense.

Voilà pourquoi celui qui réside à l'étranger doit élire domicile en Belgique.

En deuxième lecture, on a fait remarquer qu'il fallait harmoniser cet article avec l'article 61*quater* (article 13 du projet).

Ainsi, le § 6 devrait suivre le § 4.

In § 2 stelt een lid voor het woord «secretaris» te vervangen door het woord «secretariaat».

Wat de termijn betreft waarin de procureur des Konings of de onderzoeksrechter moeten beslissen over een verzoek tot opheffing van respectievelijk een opsporings- en een onderzoekshandeling, is de vastgestelde termijn van vijftien dagen voldoende.

Voor de inzage van het dossier, waarvan sprake in artikel 61*ter* (artikel 12 van het ontwerp), alsook voor het verzoek om bijkomende onderzoekshandelingen bedoeld in artikel 61*quinquies* (artikel 14 van het ontwerp), blijft de minister er om reeds genoemde redenen bij dat de voorgestelde termijn van een maand behouden moet blijven.

Naar aanleiding van de besprekingen besluit de commissie de tekst van deze twee artikelen te behouden.

In artikel 61*quinquies* worden evenwel de woorden «tout au plus» vervangen door de woorden «au plus tard». Deze woorden worden ook ingevoegd in de artikelen 28*sexies*, 61*ter* en 61*quater*.

De tekst van het derde lid van de tweede paragraaf van artikel 28*sexies* wordt afgestemd op die van het derde lid van de tweede paragraaf van artikel 61*quater* (artikel 13 van het ontwerp).

Artikel 28*sexies*, § 5, wordt aangepast in de zin van artikel 61*quater*, § 5, die de hele procedure van de verzoeken beschrijft.

Paragraaf 6 van artikel 28*sexies*, die de hypothese behandelt waarin de procureur des Konings geen beslissing heeft genomen binnen de vastgestelde termijn, verwijst naar de procedure uit de vorige paragraaf.

De termijn waarbinnen de griffier de verzoeker en zijn advocaat op de hoogte brengt van plaats, dag en uur van de zitting wordt in overeenstemming met artikel 136*ter* (artikel 28 van het ontwerp), ook in de artikelen 28*sexies*, 61*ter* en 61*quater* op 48 uur gebracht.

In § 6 van artikel 28*sexies*, § 5, van artikel 61*ter* en § 6 van artikel 61*quater*, wordt in overeenstemming met artikel 136*ter* (artikel 28 van het ontwerp), het woord «gemotiveerd» ingevoegd voor het woord «verzoekschrift».

Paragraaf 6 van artikel 28*sexies* wordt aangevuld met de woorden «die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp». Deze formulering is vergelijkbaar met die van artikel 61*quinquies*, § 6. De artikelen 61*ter*, § 6, en 61*quater*, § 7, worden op dezelfde manier aangepast.

Al deze verbeteringen zijn samengebracht in het syntheseamendement van de heren Erdman en Desmedt op artikel 5 (Stuk Senaat, nº 1-704/3, amendement nr. 159) (*zie infra*).

Au § 2, un membre propose de remplacer le mot «secrétaire» par le mot «secrétariat».

En ce qui concerne le délai dans lequel le procureur du Roi ou le juge d'instruction doit statuer sur une demande de levée, respectivement d'un acte d'information ou d'instruction, le délai prévu de quinze jours est adéquat.

En ce qui concerne tant la consultation du dossier, prévue à l'article 61*ter* (art. 12 du projet), que la demande de devoirs complémentaires visée à l'article 61*quinquies* (art. 14 du projet), le ministre reste d'avis que le délai d'un mois proposé doit être maintenu pour les raisons déjà exposées.

La commission décide de maintenir le texte de ces deux articles, tel qu'il résulte des précédentes discussions.

Par contre, les termes «tout au plus» sont remplacés par les mots «au plus tard» à l'article 61*quinquies*. Ceux-ci sont également insérés aux articles 28*sexies*, 61*ter* et 61*quater*.

La rédaction du 3e alinéa du § 2 de l'article 28*sexies* est alignée sur celle du 3e alinéa du § 2 de l'article 61*quater* (article 13 du projet).

L'article 28*sexies*, § 5, est adapté par référence à l'article 61*quater*, § 5, qui décrit l'ensemble de la procédure de recours.

Le § 6 de l'article 28*sexies*, qui concerne l'hypothèse où le procureur du Roi n'a pas statué dans le délai prévu, renvoie à la procédure prévue au paragraphe précédent.

Le délai dans lequel le greffier donne avis au requérant et à son conseil des lieux, jour et heure de l'audience est, par référence à l'article 136*ter* (article 28 du projet), porté à 48 heures aux articles 28*sexies*, 61*ter* et 61*quater*.

Au § 6 de l'article 28*sexies*, au § 5 de l'article 61*ter* et au § 6 de l'article 61*quater*, le mot «motivée» est inséré après le mot «requête», par référence à la formule utilisée à l'article 136*ter* (article 28 du projet).

Le § 6 de l'article 28*sexies* est complété par les mots «portant sur le même objet». Il s'agit d'une formule comparable à celle de l'article 61*quinquies*, § 6. Les articles 61*ter*, *§ 6, et 61quater*, § 7 sont adaptés dans le même sens.

Ces corrections sont globalisées dans l'amendement de synthèse déposé par MM. Erdman et Desmedt à l'article 5 (doc. Sénat, 1-704/3, amendement nº 159) *(cf. infra)*.

7.2. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 28sexies

Het amendement nr. 23 wordt ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 85.

Het amendement nr. 85 wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Wat de stemming over het amendement nr. 159 betreft, *cf. infra*.

8. Artikel 28*septies*

Het zogenaamde mini-onderzoek

8.1. Bespreking

Een lid kan niet aanvaarden dat de procureur des Konings de onderzoeksrechter in het kader van het mini-onderzoek niet kan vorderen een huiszoeking te verrichten. Hiertoe dient de heer Erdman een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 22), luidende:

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 28septies de volgende wijzigingen aanbrengen:

a) Tussen de woorden «voorlopige hechtenis» en de woorden «de bewakingsmaatregel» de komma vervangen door het woord «en».

b) De woorden «en de huiszoeking» doen vervallen.»

Verantwoording

Dit amendement sluit aan bij het amendement nummer 63, in de commissie van de Kamer ingediend (stuk 857/7) en bij het wetsvoorstel tot wijziging van artikel 28septies van het Wetboek van Strafvordering, stuk Kamer 1125/1, dat voorbarig is ingediend op 10 juli 1997.

In deze kunnen zowel de verantwoording van het amendement als van het wetsvoorstel worden ingeroepen om te onderstrepen dat de huiszoeking een zeer belangrijk en nuttig instrument voor de vergaring van bewijsmateriaal is, maar dat het niet noodzakelijk is dat de onderzoeksrechter die gevorderd wordt voor een huiszoeking noodzakelijkerwijze het gerechtelijk onderzoek verder moet leiden, onverminderd de toepassing van artikel 28septies, lid 2.

In deze kan en mag verwezen worden naar het koninklijk besluit van 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen, dat onder artikel 197 voorziet dat visitaties in huizen, erven en panden van particulieren inzake douane en accijnzen slechts kunnen gebeuren «met machtiging van de rechter in de politierechtbank van het kanton» (de artikelen 198 tot en met 200 regelen deze materie). De magistraat wiens machtiging gevraagd wordt moet zelf niet meegaan en kan zijn

7.2. Votes sur les amendements déposés à l'article 28sexies

L'amendement nº 23 est retiré au profit de l'amendement nº 85.

L'amendement nº 85 est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

En ce qui concerne le vote sur l'amendement nº 159, voir *infra*.

8. Article 28*septies*

La «mini-enquête»

8.1. Discussion

Un membre ne peut pas accepter que dans le cadre de la mini-enquête, le procureur du Roi ne puisse requérir du juge d'instruction l'accomplissement d'une perquisition. En conséquence, M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 22), libellé comme suit:

«Au premier alinéa de l'article 28septies proposé, apporter les modifications suivantes:

a) Après les mots «détention préventive», remplacer les mots «, de la mesure de surveillance» par les mots «à la mesure de surveillance».

b) Supprimer les mots «ainsi que de la perquisition.»

Justification

L'amendement s'inscrit dans la ligne de l'amendement nº 63 qui a été déposé en commission de la Chambre (doc. 857/7) et dans la ligne de la proposition de loi modifiant l'article 28septies du Code d'instruction criminelle (doc. Chambre 1125/1) qui a été déposée prématurément le 10 juillet 1997.

À cet égard, tant la justification de l'amendement que les développements de la proposition permettent de souligner que si la perquisition est un instrument très important et très utile pour réunir des éléments de preuve, il ne faut pas nécessairement que le juge d'instruction requis pour opérer une perquisition poursuive l'instruction. Il peut aussi ne pas le faire, et ce sans préjudice de l'application de l'article 28septies, deuxième alinéa.

Sur ce point, l'on peut faire référence à l'arrêté royal du 18 juillet 1977 relatif aux douanes et accises qui dispose en son article 197 que l'«on ne pourra faire aucune visite dans les bâtiments ou enclos de particuliers» sans «l'autorisation du juge au tribunal de police du canton» (les articles 198 à 200 inclus règlent ce point). Le magistrat dont l'autorisation est demandée ne doit pas accompagner lui-même et peut charger son greffier ou un autre agent de l'autorité

griffier of een andere overheidsambtenaar belasten de bevoegde ambtenaar bij de visitatie te vergezellen, hetgeen in de praktijk gebeurt. Waarom zou dit dan ook niet kunnen worden toegepast binnen het kader van een beperkte vordering van het openbaar ministerie naar de onderzoeksrechter toe, die dan wel in persoon de huiszoeking zal moeten bijwonen en leiden en de beslissing zal treffen of hij het gehele onderzoek zelf voortzet.

Men mag ook niet uit het oog verliezen dat men in bepaalde gevallen zelfs afwijkt van een huiszoekingsbevel afgeleverd door een onderzoeksrechter, onder meer wanneer het betreft, plaatsen open voor het publiek (decreten van 19 en 22 juli 1791), ontuchthuizen en speelhuizen (artikel 10 van de decreten van 19 en 22 juli 1791), de gevallen van heterdaad (artikelen 32, 36, 46 en 52 van het Wetboek van Strafvordering), de gevallen van aanvraag en toestemming van de persoon die geniet van de betrokken lokalen, ingeval van overstroming of brand, ingeval van het oproepen van de hulp van de openbare macht (artikel 8 van de decreten van 19 en 22 juli 1791) en in bepaalde gevallen voorziet zelfs een wettelijke tekst de huiszoeking zonder mandaat, zoals artikel 16 van het Wetboek van Strafvordering, artikel 68 van het Landwetboek (Code rural), 122 van het Boswetboek, artikel 7 van de wet van 24 februari 1921, zoals gewijzigd bij de wet van 9 juli 1975 inzake verdovende middelen, artikel 4 van de wet van 6 juli 1976 in verband met het zwartwerk in het kader van handel en ambacht (er mag verwezen worden naar de uitzonderingen zoals opgenomen in artikel 148 van het Strafwetboek in de Codex Bruylant).

Er zijn dus redenen ten over om effectief de beperkte vordering van de procureur des Konings ook met betrekking tot huiszoeking te voorzien.

De indiener wenst in de verantwoording van het amendement in te voegen dat krachtens artikel 319, tweede lid, van het Wetboek van inkomstenbelastingen 1992, de ambtenaren van de administratie der directe belastingen, voorzien van hun aanstellingsbewijs, tussen vijf uur 's morgens en negen uur 's avonds toegang hebben tot particuliere woningen of bewoonde lokalen met machtiging van de rechter in de politierechtbank. Als de beperkte vordering mogelijk is voor douanezaken en als men werkelijk een versnelling van de procedure en een ontlasting van de kabinetten van de onderzoeksrechter beoogt, lijkt het hem noodzakelijk de huiszoeking niet uit te sluiten.

Een lid verzet zich tegen dit amendement omdat de huiszoeking, net zoals de telefoontap en de aanhouding, een onderzoeksmaatregel van een specifieke orde is. Ze houdt immers een verregaande inbreuk in op de constitutionele principes van de eerbiediging van het privé-leven en de onschendbaarheid van de woonplaats.

publique d'accompagner les agents compétents dans leur visite. C'est d'ailleurs ce qu'il fait dans la pratique. Pourquoi ne pourrait-on pas, dès lors, prévoir les mêmes dispositions pour les cas où le juge d'instruction fait l'objet d'une réquisition limitée de la part du ministère public, et où il doit en personne assister à la perquisition et la diriger et décider souverainement s'il poursuit lui-même ou non l'instruction dans son intégralité ?

L'on ne peut pas non plus perdre de vue qu'il arrive même que l'on s'écarte des termes de l'ordre de perquisition d'un juge d'instruction, notamment lorsqu'il est question de lieux ouverts au public (décrets des 19 et 22 juillet 1791), de maisons de débauche et de maisons de jeu (article 10 des décrets des 19 et 22 juillet 1791), de cas de flagrant délit (articles 32, 36, 46 et 52 du Code d'instruction criminelle), de cas où une demande est adressée à la personne qui a la jouissance desdits locaux et où celle-ci donne son autorisation, d'inondation ou d'incendie, d'appels à l'aide adressés à la force publique (article 8 des décrets des 19 et 22 juillet 1791), et il y a même des textes légaux qui prévoient la possibilité d'opérer, dans certains cas, une perquisition sans mandat, comme l'article 16 du Code d'instruction criminelle, l'article 68 du Code rural, l'article 122 du Code forestier, l'article 7 de la loi du 24 février 1921, tel qu'il a été modifié par la loi du 9 juillet 1975 sur les substances soporifiques et stupéfiantes, l'article 4 de la loi du 6 juillet 1976 sur la répression du travail frauduleux à caractère commercial ou artisanal (l'on peut faire référence aux exceptions prévues à l'article 148 du Code pénal, cf. Codes Bruylant).

Il y a donc plus de raisons qu'il n'en faut pour prévoir la possibilité de réquisitions limitées du procureur du Roi aux fins de perquisition.

L'auteur souhaite ajouter à la justification de son amendement qu'en vertu de l'article 319, deuxième alinéa, du Code des impôts sur les revenus 1992, les agents de l'administration des contributions directes, munis de leur commission, peuvent pénétrer dans les habitations privées ou les locaux habités, avec l'autorisation du juge de police, de 5 h du matin à 9 h du soir. Si la réquisition limitée est possible en matière de douane et si l'on entend réellement accélérer la procédure et alléger le travail des cabinets de juge d'instruction, il lui paraît nécessaire de ne pas exclure la perquisition.

Un membre s'oppose à cet amendement parce que la perquisition est une mesure d'instruction d'un ordre spécifique, au même titre que l'écoute téléphonique et l'arrestation. Elle porte en effet largement préjudice aux principes constitutionnels du respect de la vie privée et de l'inviolabilité du domicile.

Spreker is dan ook voorstander van de afschaffing van de bijzondere procedures waarbij fiscale ambtenaren met machtiging van de politierechter huiszoekingen mogen verrichten. In de praktijk maakt de fiscus hiervan regelmatig misbruik doordat hij tot huiszoeking overgaat, hoewel de voorwaarden daartoe niet vervuld zijn. Bij wijze van overgangsbepaling zouden deze procedures moeten worden opgeheven.

Wanneer de procureur des Konings de onderzoeksrechter krachtens het voorgestelde artikel 28*septies* kan vorderen een huiszoeking te doen, zal dit, zo vreest spreker, leiden tot de banalisering van de huiszoeking als onderzoeksmaatregel.

De indiener van het amendement repliceert dat, wanneer de fiscus krachtens artikelen 319, tweede lid, van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992 huiszoekingen verricht, eveneens in een dergelijke mogelijkheid moet worden voorzien in het kader van de summiere rechtspleging bedoeld in het voorgestelde artikel 28*septies*. Bovendien heeft de onderzoeksrechter overeenkomstig het voormelde artikel steeds de bevoegdheid om het gehele onderzoek zelf voort te zetten overeenkomstig de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering inzake het gerechtelijk onderzoek.

Het amendement van de heer Erdman brengt volgens professor Van den Wyngaert het probleem van de keuze tussen de figuur van de onderzoeksrechter of die van de rechter van het onderzoek weer aan de orde.

Het voorgestelde artikel 28*septies* herleidt de onderzoeksrechter potentieel tot een rechter van het onderzoek. De onderzoeksrechter beslist uitsluitend nog over de legaliteit van de gevraagde maatregel, niet over zijn opportuniteit.

In de verantwoording van het amendement wordt verwezen naar de bevoegdheid van de douane om met machtiging van de politierechter bepaalde visitaties te doen. De ervaring leert echter dat deze rechters het dossier niet te zien krijgen en uitsluitend op grond van een proces-verbaal van de douane de vereiste machtiging verlenen. Aldus wordt hun rol gereduceerd tot die van «stempelkussen».

De Commissie strafprocesrecht heeft argumenten contra de figuur van de rechter van het onderzoek aangedragen. Het is aan het Parlement om de politieke keuze te maken.

De minister acht het niet wenselijk de beperkte vordering van de procureur des Konings m.b.t. de huiszoeking te voorzien. Hij verklaart dat de oorspronkelijke doelstelling van het voorgestelde artikel 28*septies* erin bestond om voor een aantal dossiers, die op het eerste gezicht niet onmiddellijk een gerechtelijk onderzoek vergen — het gaat essentieel om zaken van zelfmoord —, door middel van een eenvoudige onderzoeksmaatregel, te weten de autopsie, na te

L'intervenant préconise dès lors la suppression des procédures particulières permettant aux agents du fisc d'effectuer des perquisitions s'ils ont été mandatés par le juge de police. En pratique, le fisc abuse régulièrement de cette faculté en perquisitionnant alors que les conditions ne sont pas remplies. Ces procédures devraient être supprimées par mesure transitoire.

Si, aux termes de l'article 28*septies* proposé, le procureur du Roi peut requérir le juge d'instruction d'effectuer une perquisition, l'intervenant craint que cela n'entraîne la banalisation de la perquisition comme mesure d'instruction.

L'auteur de l'amendement répond que si le fisc effectue des perquisitions en vertu de l'article 319, deuxième alinéa, du Code des impôts sur les revenus 1992, la même possibilité doit être prévue dans le cadre de la procédure sommaire visée à l'article 28*septies* proposé. De plus, aux termes de cet article, le juge d'instruction peut toujours poursuivre lui-même l'enquête conformément aux dispositions du Code d'instruction criminelle relatives à l'instruction.

Selon la professeur Van den Wyngaert, l'amendement de M. Erdman soulève à nouveau le problème du choix entre l'institution du juge d'instruction ou du juge de l'instruction.

L'article 28*septies* proposé réduit potentiellement le juge d'instruction à un juge de l'instruction. Le juge d'instruction ne prend plus de décisions que sur la légalité de la mesure requise, et non pas sur son opportunité.

Il est renvoyé, dans la justification de l'amendement, à la compétence qu'a la douane d'effectuer certaines visites avec l'autorisation du juge de police. L'expérience montre toutefois que ces juges ne se voient pas soumettre le dossier pour consultation et donnent l'autorisation requise sur la seule base d'un procès-verbal de la douane. Leur rôle est ainsi réduit à celui d'un«tamponneur».

La Commission pour le droit de la procédure pénale a avancé des arguments contre l'institution du juge de l'instruction. Il appartient au Parlement de faire le choix politique.

Le ministre estime qu'il n'est pas souhaitable de prévoir la réquisition limitée du procureur du Roi en ce qui concerne la perquisition. Il déclare que l'article 28*septies* proposé visait à l'origine à permettre, pour un certain nombre de dossiers qui ne nécessitent pas immédiatement, à première vue, une instruction judiciaire — il s'agit essentiellement de suicides —, de vérifier au moyen d'une mesure d'instruction simple, à savoir l'autopsie, si l'intéressé n'avait pas été assas-

gaan of de betrokkene niet door de hand van derden om het leven is gekomen. Een andere onderzoeksmaatregel waarvoor de procedure kan worden gebruikt, is het onderzoek aan het lichaam.

Door de procureur des Konings de bevoegdheid te verlenen een onderzoeksrechter te vorderen een bepaalde onderzoeksdaad te stellen, zonder dat hij onmiddellijk voor het dossier het gerechtelijk onderzoek moet instellen, worden de onderzoeksrechters niet overbelast. Indien de autopsie bijvoorbeeld uitwijst dat het inderdaad om zelfmoord ging, zendt hij het dossier terug naar de procureur des Konings. Indien het overlijden nog steeds verdacht is, kan hij het gehele onderzoek zelf voortzetten volgens de regels die gelden voor het gerechtelijk onderzoek.

Indien de procureur des Konings de onderzoeksrechter eveneens zou kunnen vorderen voor een huiszoeking, een telefoontap of een bevel tot aanhouding, zou dat het toepassingsgebied van deze procedure aanzienlijk uitbreiden en ertoe leiden dat de figuur van de onderzoeksrechter wordt omgevormd tot die van rechter van het onderzoek, hetgeen niet overeenstemt met de doelstelling van het ontwerp.

Een lid beschouwt de in het voorgestelde artikel 28*septies* neergelegde procedure als een typisch Belgisch compromis. Enerzijds erkent men de noodzaak van bepaalde snelle onderzoekshandelingen die door de zogenaamde rechter van het onderzoek worden gesteld, anderzijds wordt die lijn niet consequent doorgetrokken.

Spreker kan zich terugvinden in het amendement van de heer Erdman op voorwaarde dat de huiszoeking wordt gevorderd om bewijsmateriaal te vinden, niet om de betrokkene te intimideren, zoals in de praktijk wel eens gebeurt.

De indiener van het amendement beklemtoont dat het voorgestelde artikel 28*septies* niet voorkwam in het voorontwerp van wet opgesteld door de Commissie strafprocesrecht. Evenmin werd het onderworpen aan het advies van de Raad van State.

De regering heeft het voormelde artikel pas bij de indiening van het wetsontwerp ingevoegd.

De filosofie die volgens de regering aan de basis ligt van het mini-onderzoek, verantwoordt volgens spreker geenszins de uitsluiting van de huiszoeking. Deze onderzoeksmaatregel kan immers uitsluitend gericht zijn op de inbeslagneming van een bewijselement. Indien de onderzoeksrechter zou oordelen dat de zaak een zekere draagwijdte heeft, kan hij nog steeds beslissen zelf het onderzoek voort te zetten volgens de bepalingen inzake het gerechtelijk onderzoek.

De argumenten die zowel in deze commissie als in de Kamer (verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, 1988-1989) zijn aangevoerd tegen het voorstel om het sys-

siné par des tiers. Une autre mesure d'instruction pour laquelle la procédure peut être utilisée est celle de l'exploration corporelle.

En donnant au procureur du Roi le pouvoir de requérir du juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction déterminé, sans qu'il doive commencer immédiatement l'instruction du dossier, l'on ne surcharge pas les juges d'instruction. S'il ressort par exemple de l'autopsie que la personne décédée s'est bel et bien suicidée, le juge d'instruction renvoie le dossier au procureur du Roi. Si le décès demeure suspect, il peut poursuivre lui-même l'enquête selon les règles qui s'appliquent à l'instruction judiciaire.

Si le procureur du Roi pouvait également, dans ce cadre, adresser ses réquisitions au juge d'instruction pour une perquisition, une écoute téléphonique ou un mandat d'arrêt, le champ d'application de cette procédure s'en trouverait considérablement étendu et l'institution du juge d'instruction se verrait transformée en celle du juge de l'instruction, ce qui ne correspond pas à l'objectif du projet.

Un membre considère la procédure prévue à l'article 28*septies* proposé comme constituant un compromis typiquement belge. D'une part, l'on reconnaît la nécessité de prévoir certains actes d'instruction pouvant être posés rapidement par le «juge de l'instruction», d'autre part, l'on ne poursuit pas de façon conséquente dans cette direction.

L'intervenant peut se rallier à l'amendement de M. Erdman, à condition que la perquisition soit requise pour rassembler des éléments de preuve, et non pas pour intimider l'intéressé, comme c'est parfois le cas dans la pratique.

L'auteur de l'amendement souligne que l'article 28*septies* proposé ne figurait pas dans l'avant-projet de loi rédigé par la Commission pour le droit de la procédure pénale. Il n'a pas davantage été soumis à l'avis du Conseil d'État.

Ce n'est qu'au moment du dépôt du projet de loi que le Gouvernement a inséré l'article précité.

La philosophie qui, selon le Gouvernement, sous-tend la mini-instruction ne justifie aucunement, d'après l'intervenant, l'exclusion de la perquisition. Le seul objectif de cette mesure d'instruction consiste en effet à saisir un élément de preuve. Si le juge d'instruction estime que l'affaire a une certaine portée, il peut toujours décider de poursuivre lui-même l'enquête conformément aux dispositions applicables à l'instruction judiciaire.

L'intervenant n'est pas convaincu par les arguments qui ont été avancés, tant dans notre commission que dans celle de la Chambre (rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-

teem van het mini-onderzoek ook mogelijk te maken voor de huiszoeking, kunnen spreker niet overtuigen.

De opmerking van professor Van den Wyngaert dat sommige politierechters er zich over beklagen dat ze zonder inzage van het dossier gevraagd worden hun machtiging tot een huiszoeking te verlenen, impliceert dat deze politierechters hun verantwoordelijkheid niet opnemen om toezicht uit te oefenen op de opportuniteit en legaliteit van deze onderzoeksmaatregel.

Deze praktijk waarbij politierechters blindelings hun handtekening zetten onder het huiszoekingsbevel, zal niet voorkomen wanneer uitsluitend de onderzoeksrechters bevoegd worden verklaard om deze onderzoeksmaatregel te bevelen.

Professor Van den Wyngaert spreekt de hoop uit dat ondanks de verhoogde werkdruk die het onderhavige wetsontwerp voor hen zal meebrengen, de onderzoeksrechters met meer plichtsbesef zullen optreden. Het zou in elk geval te betreuren zijn wanneer de procedure van het mini-onderzoek zou worden gebruikt om zaken van zich af te schuiven en geen gerechtelijk onderzoek te voeren.

Voorts creëert het voorgestelde artikel 28*septies* naar het oordeel van spreekster een nieuwe ongelijkheid in het opsporingsonderzoek. Tijdens het gerechtelijk onderzoek kan de inverdenkinggestelde krachtens het voorgestelde artikel 61*quinquies* (artikel 14 van het ontwerp) de onderzoeksrechter verzoeken bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten om aldus de ongelijkheid met het parket op te heffen. Hiervoor bestaat geen equivalent in het opsporingsonderzoek.

Krachtens het voorgestelde artikel 28*septies* kan het parket tijdens het opsporingsonderzoek van de onderzoeksrechter bepaalde dwangmaatregelen vorderen. Dient ter wille van de consequentie in navolging van Nederland niet een zelfde bevoegdheid aan de verdachte te worden toegekend? De Commissie strafprocesrecht is daar in het kader van haar punctuele hervorming niet op ingegaan. Maar aangezien men de deur thans openzet voor het parket, rijst de vraag of men ook de verdachte niet het recht dient te verlenen om in het opsporingsonderzoek de onderzoeksrechter te adiëren?

Een lid heeft twee aanmerkingen op de Franse tekst.

In de eerste plaats stelt hij voor de bepaling als volgt te laten aanvangen: «Sans qu'une instruction soit ouverte, le procureur du Roi, ...»

Ten tweede stelt hij voor in het tweede lid de woorden «toutefois souverainement» te schrappen (zie amendement nr. 155, *cf. infra*) en het woord «poursuit» te vervangen door het woord «continue».

1997, nº 857/17, pp. 88-89), contre la proposition de rendre le système de la mini-instruction également possible en cas de perquisition.

La remarque de la professeur Van den Wyngaert selon laquelle certains juges de police se plaignent qu'on leur demande d'autoriser une perquisition sans qu'ils puissent prendre connaissance du dossier, signifie que ces juges ne prennent pas leurs responsabilités, à savoir contrôler l'opportunité et la légalité d'une mesure d'instruction.

Cette pratique consistant pour les juges de police à signer aveuglément le mandat de perquisition n'aura plus cours si les juges d'instruction sont déclarés seuls compétents pour ordonner cette mesure d'instruction.

La professeur Van den Wyngaert dit espérer que malgré le surcroît de travail que le projet de loi entraînera pour eux, les juges d'instruction montreront davantage de conscience professionnelle. Il serait en tout cas regrettable que l'on se serve de la procédure de la mini-enquête pour se décharger de certaines affaires et ne pas procéder à une instruction.

D'autre part, selon l'intervenante, l'article 28*septies* proposé crée une nouvelle inégalité au niveau de l'information. Au cours de l'instruction, l'inculpé peut, en application de l'article 61*quinquies* proposé (article 14 du projet) demander au juge d'instruction l'accomplissement d'actes d'instruction complémentaires. On a voulu supprimer ainsi le déséquilibre vis-à-vis du parquet. Mais il n'existe rien d'équivalent pour ce qui est de l'information.

En vertu de l'article 28*septies* proposé, le parquet peut, au cours de l'information, requérir du juge d'instruction l'accomplissement de certaines mesures de contrainte. Dans un souci de cohérence, ne faudrait-il pas, comme aux Pays-Bas, octroyer la même compétence au suspect? La Commission pour le droit de la procédure pénale n'a pas abordé le problème dans le cadre de sa réforme ponctuelle. Mais puisqu'on ouvre à présent cette possibilité pour le parquet, la question est de savoir s'il ne faudrait pas donner aussi au suspect le droit de saisir le juge d'instruction dans le cadre de l'information?

Un membre a deux remarques à formuler concernant le texte français.

Tout d'abord, il propose de faire débuter la disposition comme suit: «Sans qu'une instruction soit ouverte, le procureur du Roi, ...»

Deuxièmement, il propose de supprimer, au deuxième alinéa, les mots «toutefois souverainement» (voir l'amendement nº 155, *cf. infra*) et de remplacer le mot «poursuit» par le mot «continue».

In het derde lid zouden de woorden «Cette décision» moeten worden vervangen door de woorden «La décision».

De commissie heeft hiertegen geen bezwaar.

Professor Van den Wyngaert vraagt of de procureur beroep kan aantekenen bij de kamer van inbeschuldigingstelling als de onderzoeksrechter weigert beroep aan te tekenen tegen een strijdig bevel. Zij verwijst naar artikel 235 van het Wetboek van Strafvordering waar deze mogelijkheid wordt geboden in het gerechtelijk onderzoek. De kamer van inbeschuldigingstelling kan dan de zaak tot zich trekken. Nu wordt in het vooronderzoek ook de mogelijkheid ingevoerd voor het parket om een onderzoeksmaatregel te vragen. De onderzoeksrechter kan dat waarschijnlijk ook weigeren. Als hij het inderdaad zou kunnen weigeren, dan is de vraag of beroep kan aangetekend worden bij de kamer van inbeschuldigingstelling en of de kamer van inbeschuldigingstelling kan evoceren.

Een lid antwoordt dat op het ogenblik dat artikel 28*septies* wordt toegepast, de onderzoeksrechter gevorderd is. Men bevindt zich dan in een gerechtelijk onderzoek en dus zijn alle regels van het gerechtelijk onderzoek, dus ook de weigering van op vordering van het openbaar ministerie bepaalde daden te stellen, hier van toepassing en beroep zal dus mogelijk zijn. Daarom dringt dit lid aan om de huiszoeking bij te voegen.

Betreffende het tweede en het derde lid van dit artikel, dienen de dames Milquet en Delcourt-Pêtre een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 140), luidende:

«In het voorgestelde artikel 28septies de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. In het tweede lid het woord «uitsluitend» doen vervallen.

B. In het tweede lid (Franse tekst) het woord «poursuit» vervangen door het woord «continue».

C. In het derde lid de woorden «van de onderzoeksrechter» doen vervallen.

Verantwoording

Verbetering van de tekst.

Betreffende het punt A van dit amendement oordeelt een lid dat het nodig is de nadruk te leggen op het feit dat de onderzoeksrechter enkel en alleen de gevorderde onderzoekshandeling kan uitvoeren.

De heer Lallemand dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, nr. 155), luidende:

«In het tweede lid van het voorgestelde artikel 28septies de woorden «evenwel souverein» doen vervallen.»

Au troisième alinéa, il souhaiterait remplacer les mots «Cette décision» par les mots «La décision».

La commission n'y voit pas d'objection.

La professeur Van den Wyngaert demande si le procureur peut interjeter appel devant la chambre des mises en accusation en cas de refus du juge d'instruction. Elle fait référence à l'article 235 du Code d'instruction criminelle, qui prévoit cette possibilité dans le cadre de l'instruction. La chambre des mises en accusation peut alors se saisir de l'affaire. Or, on crée aussi, au stade de l'information, la possibilité pour le parquet de demander l'accomplissement d'une mesure d'instruction. Le juge d'instruction peut probablement aussi refuser de s'exécuter. Au cas où il pourrait effectivement refuser, la question est de savoir si un recours est possible devant la chambre des mises en accusation et si celle-ci peut évoquer.

Un membre répond que, si l'on applique l'article 28*septies*, le juge d'instruction est requis. On se trouve alors dans une instruction et, par conséquent, toutes les règles relatives à l'instruction, donc y compris le refus d'accomplir certains actes demandés par le ministère public, sont applicables et un recours sera donc possible. C'est pourquoi le membre insiste pour que l'on ajoute la perquisition.

En ce qui concerne le deuxième et le troisième alinéa de cet article, Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 140), qui est rédigé comme suit:

«À l'article 28septies proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Au deuxième alinéa, supprimer le mot «uniquement».

B. Dans le texte français du deuxième alinéa, remplacer le mot «poursuit» par le mot «continue».

C. Au troisième alinéa, supprimer les mots «du juge d'instruction».

Justification

Amélioration du texte.

En ce qui concerne le point A de cet amendement, un membre estime qu'il faut mettre l'accent sur le fait que le juge d'instruction ne peut exécuter que le seul acte d'instruction requis.

M. Lallemand dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/3, nº 155), libellé comme suit:

«À l'article 28septies proposé, alinéa 2, supprimer les mots «toutefois souverainement.»

Tot slot wordt ook verwezen naar het synthese-amendement nr. 159 van de heren Erdman en Desmedt (*cf. infra*).

8.2. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 28septies

Het amendement nr. 22 van de heer Erdman wordt verworpen met 4 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 140 A, B en C wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Het amendement nr. 155 van de heer Lallemand wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Wat betreft de stemming over amendement nr. 159, *cf. infra*.

9. Herschrijving van artikel 5

Gezien de veelvuldig aangenomen amendementen en de aangebrachte tekstcorrecties, achten de commissieleden het wenselijk een globaal amendement in te dienen, ter herschrijving van artikel 5 van het voorliggend ontwerp.

Aldus dienen de heren Erdman en Desmedt in tweede lezing een synthese-amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 159), luidend:

«Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 5

In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk IV van boek I een afdeling 1bis ingevoegd, die de artikelen 28bis tot 28septies bevat, luidend als volgt:

«Afdeling 1bis

Het opsporingsonderzoek

«Art. 28bis. — § 1. Het opsporingsonderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.

De algemene beginselen volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden vastgelegd bij wet en volgens de bijzondere regels vastgesteld bij richtlijn genomen overeenkomstig de artikelen 143bis en 143ter van het Gerechtelijk Wetboek.

Ongeacht hetgeen bepaald in de vorige leden, wordt het opsporingsonderzoek gevoerd onder de leiding en het gezag van de bevoegde procureur des Konings. Hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.

Enfin, on renvoie également à l'amendement de synthèse n° 159 de MM. Erdman et Desmedt (*cf. infra).*

8.2. Votessurlesamendementsàl'article 28septies

L'amendement n° 22 de M. Erdman est rejeté par 4 voix et 2 abstentions.

L'amendement 140 A, B et C est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

L'amendement n° 155 de M. Lallemand est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

En ce qui concerne le vote sur l'amendement n° 159: voir *infra*

9. Reformulation de l'article 5

Vu le nombre des amendements adoptés et des corrections de texte apportées, les commissaires estiment souhaitable de déposer un amendement global qui vise à réécrire l'article 5 du projet de loi à l'examen.

MM. Erdman et Desmedt déposent donc, en deuxième lecture, un amendement de synthèse (doc. Sénat, n° 1-704/3, amendement n° 159), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Art. 5

Il est inséré dans le même Code, au chapitre IV du livre premier, une section 1re bis comprenant les articles 28bis à 28septies et rédigée comme suit:

«Section 1re bis

De l'information

Art. 28bis. — § 1er. L'information est l'ensemble des actes destinés à rechercher les infractions, leurs auteurs et les preuves, et à rassembler les éléments utiles à l'exercice de l'action publique.

Les principes généraux selon lesquels les services de police peuvent agir de manière autonome sont établis par la loi et selon les modalités particulières fixées par des directives prises conformément aux articles 143bis et 143ter du Code judiciaire.

Indépendamment de ce qui est prévu aux alinéas précédents, l'information est conduite sous la direction et l'autorité du procureur du Roi compétent. Il en assume la responsabilité.

§ 2. Het opsporingsonderzoek strekt zich uit over de proactieve recherche. Hieronder wordt verstaan, met het doel te komen tot het vervolgen van daders van misdrijven, het opsporen, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen op grond van een redelijk vermoeden van te plegen of reeds gepleegde maar nog niet aan het licht gebrachte strafbare feiten, en die worden of zouden worden begaan in het kader van een criminele organisatie, zoals gedefinieerd door de wet, of misdaden of wanbedrijven zoals bedoeld in artikel 90ter, §§ 2, 3 en 4, uitmaken of zouden uitmaken. Voor het opstarten van een proactieve recherche, is de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, of de nationaal magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist, overminderd de naleving van de specifieke wettelijke bepalingen die de bijzondere opsporingstechnieken regelen.

§ 3. Behoudens de wettelijke uitzonderingen, mogen de opsporingshandelingen geen enkele dwangmaatregel inhouden en geen inmenging inhouden in de individuele rechten en vrijheden. Deze handelingen kunnen evenwel de inbeslagneming van de zaken vermeld in artikel 35 inhouden.

De procureur des Konings waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging.»

«Art. 28ter. — § 1. De procureur des Konings heeft een algemene opsporingsplicht en een algemeen opsporingsrecht.

In het kader van het overeenkomstig de artikelen 143bis en 143ter van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde opsporingsbeleid, bepaalt de procureur des Konings de materies waarin in zijn arrondissement de misdrijven prioritair worden opgespoord.

§ 2. De officieren en agenten van gerechtelijke politie die op eigen initiatief handelen, lichten de procureur des Konings in over de gevoerde opsporingen binnen de termijn en volgens de modaliteiten die deze bij richtlijn vastlegt. Als deze opsporingen een belang hebben voor een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek dat loopt in een ander arrondissement, wordt de betrokken gerechtelijke overheid hierover onmiddellijk ingelicht door de officieren en agenten van gerechtelijke politie en door de procureur des Konings.

§ 3. De procureur des Konings heeft het recht de politiediensten te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het opsporingsonderzoek noodzakelijke handelingen van gerechtelijke politie te doen volbrengen.

Deze vorderingen worden gedaan en uitgevoerd overeenkomstig artikel 6 van de wet van 5 augustus

§ 2. L'information s'étend à l'enquête proactive. Celle-ci, dans le but de permettre la poursuite d'auteurs d'infractions, consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations sur la base d'une suspicion raisonnable que des faits punissables vont être commis ou ont été commis mais ne sont pas encore connus, et qui sont ou seraient commis dans le cadre d'une organisation criminelle, telle que définie par la loi, ou constituent ou constitueraient un crime ou un délit tel que visé à l'article 90ter, §§ 2, 3 et 4. Pour entamer une enquête proactive, l'autorisation écrite et préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail, ou du magistrat national, dans le cadre de leur compétence respectivee, est requise, sans préjudice du respect des dispositions légales spécifiques réglant les techniques particulières de recherche.

§ 3. Sauf les exceptions prévues par la loi, les actes d'information ne peuvent comporter aucun acte de contrainte ni porter atteinte aux libertés et aux droits individuels. Ces actes peuvent toutefois comprendre la saisie des choses citées à l'article 35.

Le procureur du Roi veille à la légalité des moyens de preuve ainsi qu'à la loyauté avec laquelle ils sont rassemblés.»

«Art. 28ter. — § 1er. Le procureur du Roi a un devoir et un droit général d'information.

Dans le cadre de la politique de recherche déterminée conformément aux articles 143bis et 143ter du Code judiciaire, le procureur du Roi détermine les matières dans lesquelles les infractions sont prioritairement recherchées dans son arrondissement.

§ 2. Les officiers et agents de police judiciaire agissant d'initiative informent le procureur du Roi des recherches effectuées dans le délai et selon les modalités qu'il fixe par directive. Lorsque ces recherches ont un intérêt pour une information ou une instruction en cours dans un autre arrondissement, l'autorité judiciaire concernée en est immédiatement informée par ces officiers et agents de police judiciaire et par le procureur du Roi.

§ 3. Le procureur du Roi a le droit de requérir les services de police pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'information.

Ces réquisitions sont faites et exécutées conformément à l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonc-

1992 op het politieambt en, wat betreft de rijkswacht, overeenkomstig de artikelen 44 tot 50 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht. De gevorderde politiediensten zijn gehouden gevolg te geven aan de vorderingen en de voor de uitvoering noodzakelijke medewerking van de officieren en agenten van gerechtelijke politie te verlenen.

Wanneer een politiedienst aan de procureur des Konings niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven, kan deze laatste het dossier meedelen aan de procureur-generaal, waarbij hij hem inlicht over de toestand. De procureur-generaal kan het dossier voorleggen aan het college van procureurs-generaal dat de nodige initiatieven neemt.

§ 4. De procureur des Konings kan de politiedienst of -diensten aanwijzen die in een bepaald onderzoek met de opdrachten van gerechtelijke politie worden belast en waaraan, behoudens uitzondering, de vorderingen zullen worden gericht. Indien meerdere diensten worden aangewezen, waakt de procureur des Konings over de coördinatie van hun tussenkomsten.

De politieambtenaren van de overeenkomstig het vorige lid aangewezen politiedienst lichten dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid in over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing volgens de door de procureur des Konings vastgelegde modaliteiten. Voor al de opdrachten van gerechtelijke politie betreffende deze aanwijzing hebben deze politieambtenaren voorrang op de andere politieambtenaren, welke dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid en de aangewezen politiedienst inlichten over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing, volgens de modaliteiten die de procureur des Konings bij richtlijn vastlegt.»

«Art. 28quater. — Rekening houdend met de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld krachtens artikel 143ter van het Gerechtelijk Wetboek, oordeelt de procureur des Konings over de opportuniteit van de vervolging. Hij geeft de reden aan van de beslissingen tot sepôt.

Hij oefent de strafvordering uit op de wijze door de wet bepaald.

De opsporingsplicht en het opsporingsrecht van de procureur des Konings blijven bestaan nadat de strafvordering is ingesteld. Deze plicht en dit recht houden evenwel op te bestaan voor de feiten waarvoor de onderzoeksrechter geadieerd is inzoverre het opsporingsonderzoek zijn prerogatieven bewust zou aantasten, onverminderd de vordering bepaald in artikel 28septies, eerste lid, en voor zover de gevorderde onderzoeksrechter niet zou beslissen het gehele onderzoek zelf voort te zetten.»

Art. 28quinquies. — § 1. Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het opsporingsonderzoek geheim.

tion de police et, pour ce qui concerne la gendarmerie, aux articles 44 à 50 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie. Les services de police requis sont tenus d'obtempérer aux réquisitions et de prêter le concours des officiers et agents de police judiciaire nécessaire à leur exécution.

Lorsqu'un service de police ne peut donner au procureur du Roi les effectifs et les moyens nécessaires, celui-ci peut communiquer le dossier au procureur général en l'informant de la situation. Le procureur général peut soumettre le dossier au collège des procureurs généraux qui prend les initiatives qui s'imposent.

§ 4. Le procureur du Roi peut désigner le ou les services de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions seront, sauf exception, adressées. Si plusieurs services sont désignés, le procureur du Roi veille à la coordination de leurs interventions.

Les fonctionnaires de police du service de police désigné conformément à l'alinéa précédent informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités fixées par le procureur du Roi. Pour toutes les missions de police judiciaire relatives à cette désignation, ils agissent prioritairement vis-à-vis des autres fonctionnaires de police, lesquels informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente et le service de police désigné des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités que le procureur du Roi fixe par directive.»

«Art. 28quater. — Compte tenu des directives de politique criminelle définies en vertu de l'article 143ter du Code judiciaire, le procureur du Roi juge de l'opportunité des poursuites. Il indique le motif des décisions de classement sans suite qu'il prend en la matière.

Il exerce l'action publique suivant les modalités prévues par la loi.

Le devoir et le droit d'information du procureur du Roi subsistent après l'intentement de l'action publique. Ce devoir et ce droit d'information cessent toutefois pour les faits dont le juge d'instruction est saisi, dans la mesure où l'information porterait sciemment atteinte aux prérogatives, sans préjudice de la réquisition prévue à l'article 28septies, premier alinéa, et dans la mesure où le juge d'instruction requis ne décide pas de poursuivre lui-même l'ensemble de l'enquête.»

Art. 28quinquies. — § 1er. Sauf les exceptions prévues par la loi, l'information est secrète.

Iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen aan het opsporingsonderzoek, is gebonden door het geheim. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.

§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten delen de procureur des Konings en elke politiedienst die een persoon ondervragen, deze persoon mee dat hij een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan vragen, die hem gratis wordt bezorgd.

Deze kopie wordt onmiddellijk of binnen een maand overhandigd of verstuurd.

Evenwel, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan de procureur des Konings, met een gemotiveerde beslissing, het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal drie maanden. Deze beslissing wordt opgenomen in het dossier.

§ 3. De procureur des Konings kan, indien het openbaar belang het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de verdachte, van het slachtoffer en van derden, het privé-leven en de waardigheid van personen. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

§ 4. De advocaat kan, indien het belang van zijn cliënt het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de verdachte, van het slachtoffer en van derden, het privéleven, de waardigheid van personen en de regels van het beroep. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

Art. 28sexies. — § 1. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten, kan iedere persoon die geschaad wordt door een opsporingshandeling met betrekking tot zijn goederen, aan de procureur des Konings de opheffing ervan vragen.

§ 2. Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt ingediend bij het secretariaat van het parket en wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register.

De procureur des Konings doet uitspraak uiterlijk binnen vijftien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De gemotiveerde beslissing wordt ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, van zijn advocaat bij faxpost of bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

Toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'information est tenue au secret. Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le procureur du Roi et tout service de police qui interrogent une personne l'informent qu'elle peut demander une copie du procès-verbal de son audition, qui lui est délivrée gratuitement.

Cette copie lui est remise ou adressée immédiatement ou dans le mois.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le procureur du Roi peut, par une décision motivée, retarder le moment de cette communication pendant un délai de trois mois maximum renouvelable une fois. Cette décision est déposée au dossier.

§ 3. Le procureur du Roi peut, lorsque l'intérêt public l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des suspects, des victimes et des tiers, de la vie privée et de la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 4. L'avocat peut, lorsque l'intérêt de son client l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des suspects, des victimes et des tiers, de la vie privée, de la dignité des personnes et des règles de la profession. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

Art. 28sexies. — § 1er. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, toute personne lésée par un acte d'information relatif à ses biens peut en demander la levée au procureur du Roi.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique, si le requérant n'y a pas son domicile. Elle est déposée auprès du secrétariat du parquet et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi statue au plus tard dans les quinze jours du dépôt de la requête.

La décision motivée est notifiée au requérant, et le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. De procureur des Konings kan het verzoek afwijzen indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of van derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet.

Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Eenieder die de vastgelegde voorwaarden niet naleeft, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 507bis van het Strafwetboek.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling kan geadieerd worden binnen vijftien dagen na de kennisgeving van de beslissing aan de verzoeker.

De kamer van inbeschuldigingstelling wordt geadieerd door een verklaring gedaan op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een hiertoe bestemd register.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal, die ze ter griffie neerlegt.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen vijftien dagen na de neerlegging van de verklaring. Deze termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel verleend op vraag van de verzoeker of van zijn advocaat.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief, uiterlijk achtenveertig uur op voorhand, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, kan veroordeeld worden tot de kosten.

§ 5. Indien de procureur des Konings geen beslissing heeft genomen binnen de bij paragraaf 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. Het gemotiveerde verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig § 4, derde tot zesde lid.

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden verstreken is te rekenen vanaf de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.

Art. 28septies. — De procureur des Konings kan de onderzoeksrechter vorderen een onderzoekshandeling te verrichten waarvoor alleen de onderzoeksrechter bevoegd is, met uitzondering van het bevel tot aan-

§ 3. Le procureur du Roi peut rejeter la requête s'il estime que les nécessités de l'information le requièrent, lorsque la levée de l'acte compromet la sauvegarde des droits des parties ou des tiers, lorsque la levée de l'acte présente un danger pour les personnes ou les biens, ou dans les cas où la loi prévoit la restitution ou la confiscation desdits biens.

Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions. Toute personne qui ne respecte pas les conditions fixées est punie des peines prévues à l'article 507bis du Code pénal.

§ 4. La chambre des mises en accusation peut être saisie dans les quinze jours de la notification de la décision au requérant.

La chambre des mises en accusation est saisie par une déclaration faite au greffe du tribunal de première instance et inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général qui les dépose au greffe.

La chambre des mises en accusation statue dans les quinze jours du dépôt de la déclaration. Ce délai est suspendu le temps de la remise accordée à la demande du requérant ou de son conseil.

Le greffier donne avis au rquérant et à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

Le requérant qui succombe peut être condamné aux frais.

§ 5. Si le procureur du Roi n'a pas statué dans le délai prévu au paragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation. La requête motivée est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se déroule conformément au paragraphe 4, alinéas 3 à 6.

§ 6. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.

Art. 28septies. — Le procureur du Roi peut requérir du juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction pour lequel seul le juge d'instruction est compétent, à l'exception du mandat d'arrêt tel qu'il

houding bedoeld in artikel 16 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, de bewakingsmaatregel bedoeld in artikel 90ter en de huiszoeking, zonder dat een gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld. Na de uitvoering van de door de onderzoeksrechter verrichte onderzoekshandeling zendt deze het dossier terug aan de procureur des Konings die instaat voor de voortzetting van het opsporingsonderzoek.

De gevorderde onderzoeksrechter beslist of hij uitsluitend de gevorderde onderzoekshandeling uitvoert en het dossier terugzendt zoals in het vorige lid bepaald, dan wel of hij het gehele onderzoek zelf voortzet, in welk geval er verder wordt gehandeld overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk VI van dit boek. Tegen deze beslissing staat geen rechtsmiddel open.»

Dit amendement wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Bovendien stelt één der rapporteurs volgende tekstverbeteringen voor in de Nederlandse tekst:

A. In het voorgestelde artikel 28*bis* (nieuw) van het wetboek voor Strafvordering, § 1: De woorden «bij richtlijn genomen overeenkomstig» vervangen door de woorden «bij richtlijn uitgevaardigd overeenkomstig».

B. In hetzelfde artikel, § 2, 1. De woorden «voor het opstarten van een proactieve recherche, is de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, of de nationaal magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist,» vervangen door de woorden «het instellen van een proactieve recherche behoeft voorafgaande schriftelijke toestemming, door de procureur des Konings, de arbeidsauditeur of de nationaal magistraat gegeven in het kader van hun respectieve bevoegdheid».

C. 1. In hetzelfde artikel, § 3, 1. in het eerste lid, de woorden «en geen inmenging inhouden in de individuele rechten en vrijheden» vervangen door de woorden «noch schending inhouden van individuele rechten en vrijheden».

2. In het tweede lid de woorden «waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging» vervangen door de woorden «waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit waarmee ze worden verzameld».

Verantwoording

Wettigheid en wettelijkheid betekenen feitelijk iets verschillends: «Wettig» is wat in overeenstemming is met de wet; wettelijk is wat in de wet voorgeschreven staat; de procureur moet erop toezien dat de bewijs-

est prévu par l'article 16 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, de la mesure de surveillance telle qu'elle est prévue par l'article 90ter ainsi que de la perquisition, sans qu'une instruction soit ouverte. Après l'exécution de l'acte d'instruction accompli par le juge d'instruction, celui-ci renvoie le dossier au procureur du Roi qui est responsable de la poursuite de l'information.

Le juge d'instruction requis décide s'il exécute uniquement l'acte d'instruction requis et renvoie le dossier comme il est précisé à l'alinéa précédent, ou si, au contraire, il continue lui-même l'enquête, auquel cas il est procédé conformément aux dispositions du chapitre VI de ce livre. Cette décision n'est susceptible d'aucun recours.»

Cet amendement est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

En outre, l'un des rapporteurs propose d'apporter, dans le texte néerlandais, les corrections de texte suivantes:

A. À l'article 28*bis* (nouveau), § 1*er*, du Code d'instruction criminelle, remplacer les mots «*bij richtlijn genomen overeenkomstig*» par les mots «*bij richtlijn uitgevaardigd overeenkomstig*».

B. Au même article, § 2, remplacer les mots «*voor het opstarten van een proactieve recherche, is de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, of de nationaal magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist,*» par les mots «*het instellen van een proactieve recherche behoeft voorafgaande schriftelijke toestemming, door de procureur des Konings, de arbeidsauditeur of de nationaal magistraat gegeven in het kader van hun respectieve bevoegdheid*».

C. 1. Au § 3, 1. du même article, au premier alinéa, remplacer les mots «en geen inmenging inhouden in de individuele rechten en vrijheden» par les mots «*noch schending inhouden van individuele rechten en vrijheden*».

2. Au deuxième alinéa, remplacer les mots «*waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging*» par les mots «*waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit waarmee ze worden verzameld*».

Justification

En réalité, les termes *wettigheid*» (légimité) et *wettelijkheid*» (légalité) ont une signification différente: «légitime» signifie «qui est en concordance avec la loi»; «légal» signifie «qui est prescrit par la

middelen niet in strijd zijn met de wet; dus wettigheid; wat met loyauteit bedoeld wordt is niet duidelijk; «Waarmee ze worden verzameld» wijst terug naar § 1 van artikel 28*bis* (nieuw); het staat dichter bij de Franse tekst en zou goed het «eigen fabrikaat» «bewijsverkrijging» kunnen vervangen.

D. In het voorgestelde artikel 28*ter*, § 2, van het Wetboek van Strafvordering,

1. de woorden «volgens de modaliteiten die deze bij richtlijn vastlegt» vervangen door de woorden «op de wijze die deze bij richtlijn vastlegt»;

2. de woorden «als deze opsporingen een belang hebben» vervangen door de woorden «als deze opsporingen belang hebben».

Verantwoording

A. Consequent zou het zijn als het ontwerp hier «uitvaardigen» met als voorwerp «richtlijn», schreef zoals in het nieuwe artikel 26 (zie artikel 4 van het ontwerp).

B. 1. De tekst is syntactisch incorrect, waardoor communicatie kan geschaad worden: Het hulpwerkwoord «is» en het deelwoord «vereist» staan twee regels van elkaar. Het gebruik van het werkwoord «behoeven», met de betekenis «nodig hebben» biedt de oplossing.

«Opstarten» past eerder bij een machine of een computer, minder bij een procedure of een ambtelijke handeling, waarvoor andere, passende woorden bestaan. Zo kan «Recherche», als synoniem van onderzoek, probleemloos als object verbonden worden met het werkwoord «instellen».

C. 1. Op andere plaatsen in de wetgeving wordt porter atteinte in het Nederlands weergegeven met «schenden / schending» (zoals in het Strafwetboek, artikelen 101, 102, 103, 147 (, opschrift). In het onderhavige ontwerp zelf (zie artikel 5) heeft porter atteinte in het Nederlands nog een andere vertaling gekregen en wordt het in het voorgestelde 28*quater* (nieuw) van het Wetboek van Strafvordering, derde lid, weergegeven met «aantasten», welk woord eveneens voorkomt in het artikel 135*bis* van het Strafwetboek. In de voorgestelde vervanging kan derhalve ook «aantasting» gelezen worden in plaats van «schending».

C. 2. Het Nederlands kent verscheidene voorzetsels die met waken kunnen verbonden worden (op, over, voor, tegen); zo betekent «waken voor», zorgen dat aan iemand of iets geen schade geschiedt». Dit lijkt hier wel bedoeld te zijn.

D. 1. Wat modaliteiten betreft, op andere plaatsen in de wetgeving stemt «modalités» in het Nederlands

loi»; le procureur doit veiller à ce que les moyens de preuve ne soient pas contraires à la loi; il doit donc veiller à leur «*wettigheid*». Le sens du mot «loyauteit» n'est pas très clair; les mots «*Waarmee ze worden verzameld*» renvoient au § 1*er* de l'article 28*bis* (nouveau); ils sont plus proches du texte français et pourraient remplacer avantageusement le mot «bewijsverkrijging» qui est un mot fabriqué pour les besoins de la cause.

D. À l'article 28*ter*, § 2, proposé du Code d'instruction criminelle,

1. Remplacer les mots «*volgens de modaliteiten die deze bij richtlijn vastlegt*» par les mots «*op de wijze die deze bij richtlijn vastlegt*»;

2. Remplacer les mots «als deze opsporingen een belang hebben» par les mots «*als deze opsporingen belang hebben*».

Justification

A. Pour être conséquent, il faudrait utiliser, comme à l'article 26 nouveau (voir l'article 4 du projet), le verbe «*uitvaardigen*» avec pour objet le mot «*richtlijn*».

B. 1. Le texte n'est pas correct du point de vue syntaxique, ce qui peut être préjudiciable à la communication: l'auxiliaire «*is*» et le participe passé «*vereist*» se trouvent à deux lignes d'intervalle. La solution est d'utiliser le verbe «*behoeven*», dans le sens de «*nodig hebben*».

Le verbe «*opstarten*» convient davantage à une machine ou à un ordinateur qu'à une procédure ou à un acte administratif, pour lesquels il existe d'autres termes plus adéquats. Ainsi peut-on utiliser sans problème en tant que complément direct du verbe «*instellen*» le mot «recherche» qui est synonyme de «*onderzoek*».

C. 1. Ailleurs dans la législation, les mots «porter atteinte» sont rendus en néerlandais par les mots «*schenden/schending*» par exemple, dans le Code pénal, articles 101, 102, 103, 147 (intitulé). Dans le projet à l'examen lui-même (voir article 5), les mots «porter atteinte» ont été traduits autrement, en néerlandais, à l'article 28*quater* (nouveau) du Code d'instruction criminelle, troisième alinéa, ils sont rendus par le mot «*aantasten*», qui figure également à l'article 135*bis* du Code pénal. Dans la correction de texte proposée, l'on a donc utilisé le mot «*aantasting*» au lieu du mot «*schending*».

C. 2. En néerlandais, le verbe «*waken*» régit plusieurs prépositions *(op, over, voor, tegen)*; ainsi le terme «*waken voor*» signifie-t-il «faire en sorte que quelqu'un ou quelque chose ne subisse pas de dommage». Cela semble être le sens en l'occurrence.

D. 1. En ce qui concerne le mot «*modaliteiten*», le mot français «modalités» est traduit ailleurs dans la

overeen met «wijze» (zie Burgerlijk Wetboek artikel 335; Gerechtelijk Wetboek, artikelen 199, 379, 451, 511, 893 en 955; Provinciewet artikel 105, § 3);

In artikel 5 van het onderhavige ontwerp vinden we in Strafvordering, 28*quater* (nieuw), tweede lid, eveneens het Nederlandse «wijze» naast het Franse «modalités». Consequent daarmee is de tekst van artikel 5*quater* (nieuw) van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (artikel 44*bis* van het ontwerp, artikel 48 van de aangenomen tekst). Het zou geraden zijn dezelfde oplossing in alle gevallen na te streven, zoals wordt voorgesteld.

D. 2. Het lidwoord «een» bij «belang» is overbodig; In het Frans is zo'n lidwoord vaak onontbeerlijk.

E. In hetzelfde artikel, § 4, tweede lid,

1. in het eerste lid de woorden «waakt de procureur des Konings over de coördinatie van hun tussenkomsten» vervangen door de woorden «ziet de procureur des Konings toe op de coördinatie van hun optreden»;

2. in het tweede lid de woorden «volgens de modaliteiten» vervangen door de woorden «op de wijze».

Verantwoording

1.a. Om het nodeloze gebruik van «waken» in navolging van het Frans te vermijden, maakt men beter gebruik van het alternatief «toezien op», dat eveneens de betekenis heeft van «zorgen dat iets geschiedt». (Zie o.m. J. Van Haver, *Correcte Rechtstaal*, Brussel, Swinnen, 1987, blz. 185).

1.b. «Tussenkomst-tussenkomen» wordt bij ons al te vaak gebruikt in navolging van het Franse «intervention». Op andere plaatsen in onze wetgeving, krijgt dat Franse woord naast zich het Nederlandse «optreden»; zo in de Grondwet, artikel 162, 6°, het Wetboek van Strafvordering, artikel 44*bis*, § 1, en het Gerechtelijk Wetboek, artikel 665. In artikel 8 van het ontwerp (artikel 9 van de aangenomen tekst — artikel 56 (nieuw), § 2, derde en vierde lid), staat overigens tweemaal het Nederlandse optreden tegenover het Franse intervention. Het zou consequent zijn die equivalentie op alle andere plaatsen toe te passen, zoals hier overigens wordt voorgesteld.

2. wat modaliteiten betreft, zelfde opmerkingen als hiervoren onder II, D, 1;

F. In het voorgestelde artikel 28*quater* (nieuw) van het Wetboek van Strafvordering,

1. in het eerste lid, de woorden «beslissingen tot sepot» vervangen door de woorden «beslissingen van seponering»;

législation par le mot néerlandais «*wijze*» (voir Code civil article 335; Code judiciaire, articles 199, 379, 451, 511, 893 et 955; loi provinciale article 105, § 3);

À l'article 5 du projet de loi à l'examen, nous retrouvons également à l'article 28*quater* (nouveau), deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle, le mot néerlandais «*wijze*» en face du mot «modalités» en français. Il en va de même pour le texte de l'article 5*quater* (nouveau) du titre précédent du Code d'instruction criminelle (article 44*bis* du projet, article 48 du texte adopté). Il conviendrait d'avoir recours à cette solution dans tous les cas, comme on le propose en l'occurrence.

D. 2. L'article «*een*» devant le mot «*belang*» est superflu; en français, l'article est souvent indispensable.

E. Au même article, § 4, deuxième alinéa,

1. au premier alinéa, remplacer les mots «*waakt de procureur des Konings over de coördinatie van hun tussenkomsten*» par les mots «*ziet de procureur des Konings toe op de coördinatie van hun optreden*»;

2. au deuxième alinéa, remplacer les mots «*volgens de modaliteiten*» par les mots «*op de wijze*».

Justification

1.a. Pour éviter d'employer inutilement le mot «*waken*» par analogie avec le français, il serait préférable d'opter pour «*toezien op*», qui a également le sens de «veiller à ce qu'une chose se fasse». (Voir, entre autres, J. Van Haver, *Correcte Rechtstaal*, Bruxelles, Swinnen, 1987, p. 185).

1.b. Les mots «*tussenkomst-tussenkomen*» sont trop souvent utilisés chez nous pour rendre le français «intervention». En d'autres endroits de notre législation, ce mot français a pour équivalent néerlandais «*optreden*»; il en est ainsi à l'article 162, 6°, de la Constitution, à l'article 44*bis*, § 1er, du Code d'instruction criminelle et à l'article 665 du Code judiciaire. À l'article 8 du projet (article 9 du texte adopte — article 56 (nouveau), § 2, troisième et quatrième alinéas), le mot français «intervention» est d'ailleurs rendu deux fois en néerlandais par le mot «*optreden*». Il serait logique d'appliquer systématiquement cette équivalence, comme on le propose d'ailleurs ici.

2. en ce qui concerne les «*modaliteiten*» nous renvoyons aux remarques faites ci-dessus au point II, D, 1;

F. à l'article 28*quater* (nouveau), proposé du Code d'instruction criminelle,

1. au premier alinéa, remplacer les mots «*beslissingen tot sepot*» par les mots «*beslissingen van seponering*»;

2. in het derde lid, de woorden «de feiten waarvoor de onderzoeksrechter geadieerd is» vervangen door de woorden «de feiten die bij de onderzoeksrechter zijn aangebracht».

Verantwoording

1. De beslissingen houden immers «seponering» in. De constructie die er staat zou passen bij het woord «besluit» (besluit tot sepot bijvoorbeeld). In dat geval leidt het besluit tot de andere handeling, het seponeren (nl. eerst het besluit iets te doen (tot), daarna de handeling waartoe besloten is); de beslissing is aldus die handeling zelf (van).

«Sepot» lijkt een Nederlands fabricaat, analogisch met depot (deponeren > depot, dus, seponeren > sepot!) Bij ons wordt doorgaans gesproken van seponering; zo ook in het voorgestelde artikel 5*bis* (nieuw), § 3, derde lid, (*cf. infra* artikel 44, artikel 47 van de aangenomen tekst), waar «classement sans suite» in het Nederlands «seponering» heet.

2. Het werkwoord «adiëren», door sommigen geestdriftig verwelkomd als uitkomst in de moeilijkheid van het vertalen van saisir, is de jongste jaren in sommige teksten van wetten of besluiten of in rechterlijke beslissingen sporadisch verschenen. Het wordt in dit ontwerp echter te pas en te onpas, als louter weerspiegeling van het Franse woord saisir gebruikt, ook wanneer het in de Nederlandse constructie eigenlijk niet kan.

Hoewel het in het *Woordenboek der Nederlandse taal* (supplement bij het eerste deel — evenwel met de vermelding «voorheen in ambtelijke stijl —) en in *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse taal* voorkomt, aangemerkt als juridisch en telkens met de verklaring: 1. aanvaarden (erfenis); 2. aanspreken, zich wenden tot, is het gebruik ervan in Nederland als rechtsterm in de wetgeving niet frequent; het is overigens, uit het *Rechtsgeleerd handwoordenboek* van Fockema Andreae weggelaten sinds de door Algra en Gokkel bewerkte derde druk (Groningen Wolters-Noordhoff, 1970) en, reeds sedert de 19e eeuw hier en daar in gebruik, werd het in 1916 als rechtsterm impliciet afgekeurd door een commissie uit de Nederlandsche Juristen-vereniging, daar deze in de *Woordenlijst*, tweede deel van haar verslag *De Nederlandsche Rechtstaal* (Den Haag, Belinfante 1916) voorstelde het woord adiëren te vervangen door een constructie met «zich wenden tot» of met «aanhangig maken».

Bij ons verdient het derhalve geen aanbeveling om, na generaties van actie voor een Nederlandse rechtstaal, daarin een nauwelijks nog gangbaar bastaardwoord uit Nederland te importeren als naam voor een begrip dat ook op een andere, zij het iets meer omslachtige, wijze kan worden weergegeven.

2. au troisième alinéa, remplacer les mots «*de feiten waarvoor de onderzoeksrechter geadieerd is*» par les mots «*de feiten die bij de onderzoeksrechter zijn aangebracht*».

Justification

1. Ces «*beslissingen*» (décisions) portent elles-mêmes classement sans suite, La tournure utilisée serait correcte avec «*besluit*» (besluit tot sepot, par exemple). Dans ce cas, la décision conduit une autre action, le classement sans suite on a d'abord la décision de (tot) faire quelque chose et ensuite l'action qui a été décidée); la «*beslissing*» est cette action elle-même.

«*Sepot*» semble être un mot néerlandais créé de toute pièce sur le modèle de *depot (deponeren > depot*, donc, *seponeren > sepot*!). Chez nous, on utilise habituellement le mot *seponering*; c'est le cas aussi à l'article 5*bis*, § 3, troisième alinéa, (nouveau) proposé (*cf. infra* l'article 44, article 47 du texte adopte), où l'expression «classement sans suite» est rendue en néerlandais par «*seponering*».

2. Le verbe «*adiëren*», salué avec enthousiasme par d'aucuns comme «la» solution à la difficulté de traduire le verbe «saisir», est apparu sporadiquement ces dernières années dans certains textes de lois ou d'arrêtés ou encore dans des jugements. On l'utilise toutefois sans discernement dans ce projet pour rendre machinalement le mot français «saisir», y compris lorsque la construction néerlandaise ne s'y prête pas.

Bien qu'il figure dans le *Woordenboek der Nederlandse taal* (supplément à la première partie — cependant la mention «autrefois», en langage administratif — et dans le *Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse taal*, où il est qualifié de juridique et recensé avec la signification suivante: 1. accepter (héritage); 2. citer, saisir ce mot n'est guére utilisé comme terme juridique dans la législation néerlandaise; il ne figure d'ailleurs plus dans le *Rechtsgeleerd handwoordenboek* de Fockema Andreae, depuis la troisième édition, remaniée par Algra et Gokkel (Groningen Wolters-Noordhoff, 1970) et, déjà employé ici et là depuis le 19e siècle, il a été implicitement rejeté comme terme juridique, en 1916, par une commission de la *Nederlandsche Juristenvereniging* qui, dans la *Woordenlijst*, deuxième partie de son rapport *De Nederlandsche Rechtstaal* (Den Haag, Belinfante 1916) a proposé de remplacer le mot «adiëren» par une construction avec «*zich wenden tot*» ou «*aanhangig maken*».

Il n'est donc pas souhaitable, après l'action menée pendant des générations pour l'adoption du langage juridique néerlandais, d'importer chez nous un terme hybride qui n'est plus guère utilisé aux Pays-Bas, pour désigner un concept que l'on peut rendre d'une autre manière, même si celle-ci est un peu plus longue.

G. In het oorspronkelijk voorgestelde artikel 28*quinquies* (nieuw), § 2 van het Wetboek van Strafvordering, de woorden «dat hij een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen» (nu..., die hem gratis wordt bezorgd) vervangen door de woorden «dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen».

Verantwoording

Zoals volgt uit de Franse versie, zijn aan het verkrijgen van een kopie geen kosten verbonden. Dat is iets anders dan een kosteloze kopie. Dit houdt in dat alleen het maken van de kopie zelf geen kosten meebrengt.

In § 1, de woorden «iedere persoon» vervangen door het woord «eenieder» en de woorden «is gebonden door het geheim» vervangen door «is tot geheimhouding verplicht».

Verantwoording

Zie artikel 8/57 § 4.

H. In de §§ 3 en 4 de woorden «Hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld» vervangen door de woorden «hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld».

Verantwoording

Wat het gebruik van «waken over» betreft, zelfde opmerking als hiervoren onder II.E.1.

— Het Franse respect heeft in deze context niet dezelfde betekenis als het Nederlandse eerbied(iging). Beter is «inachtneming». De equivalentie «respecter = in acht nemen» vinden we eveneens in artikel 7*bis* van het ontwerp [Strafvordering 47*bis* (nieuw)]. Het voorstel houdt een aanbeveling van consequent taalgebruik in.

I. In het voorgestelde artikel 28*sexies* (nieuw) van het Wetboek van Strafvordering, in § 2, eerste lid, de woorden «Het verzoekschrift wordt gemotiveerd» vervangen door de woorden «het verzoekschrift wordt met redenen omkleed» en in het derde lid de woorden «de gemotiveerde beslissing» vervangen door de woorden «de met redenen omklede beslissing».

In § 4, eerste lid, de woorden «de kamer van inbeschuldigingstelling wordt geadieerd «vervangen door de woorden «De zaak wordt aangebracht bij de kamer van inbeschuldigingstelling».

G. À l'article 28*quinquies*, § 2 (nouveau) qui a été proposé initialement, du Code d'instruction criminelle, remplacer les mots «*dat hij een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen» (nu..., die hem gratis wordt bezorgd)* par les mots «*dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen*».

Justification

Ainsi qu'il ressort de la version française, l'obtention d'une copie n'est soumise à aucun frais. Cela ne signifie pas qu'une copie ne coûte rien. Cela veut simplement dire que la réalisation de la copie n'est pas payante.

Au § 1er, remplacer les mots «*iedere persoon*» par le mot «*eenieder*» et les mots «*is gebonden door het geheim*» par les mots «*is tot geheimhouding verplicht*».

Justification

Cf. article 8/57, § 4.

H. Au §§ 3 et 4, remplacer les mots «*Hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld*» par les mots «*hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld*».

Justification

Pour ce qui est de l'utilisation de «*waken over*», voir ci-dessus au point II.E.1.

— Dans ce contexte, le mot français «respect» n'a pas la même signification que le mot néerlandais «*eerbied(iging)*». «*Inachtneming*» convient mieux. L'équivalence «respecter = *in acht nemen*» figure également dans l'article 7*bis* de la loi en projet [Instruction criminelle 47*bis* (nouveau)]. La proposition vise à améliorer la cohérence linguistique du texte.

I. À l'article 28*sexies* (nouveau) § 2, premier alinéa, du Code d'instruction criminelle, remplacer les mots «*Het verzoekschrift wordt gemotiveerd*» par les mots «*het verzoekschrift wordt met redenen omkleed*». Au troisième alinéa remplacer les mots: «*de gemotiveerde beslissing*» par les mots «*de met redenen omklede beslissing*».

Au § 4, premier alinéa, remplacer les mots «*De kamer van inbeschuldigingstelling wordt geadieerd*» per les mots «*De zaak wordt aangebracht bij de kamer van inbeschuldigingstelling*».

— In § 4, 7e lid, de woorden «veroordeeld worden tot de kosten» vervangen door de woorden «veroordeeld worden in de kosten».

— In § 5 de woorden «kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren» vervangen door de woorden «kan de verzoeker zich tot de kamer van inbeschuldigingstelling wenden» en de woorden «het gemotiveerde verzoekschrift» vervangen door de woorden «het met redenen omklede verzoekschrift.»

Verantwoording

Wanneer bedoeld wordt dat in een geschrift de redenen van de indiening of de beslissing worden opgegeven, schrijft men in de wet gewoonlijk «met redenen omkleed», eerder dan «gemotiveerd»; zo ook in de Grondwet, artikelen 12 en inzonderheid 149, het Wetboek van Strafvordering, artikelen 443 en 507, het Burgerlijk Wetboek, artikel 447, en het Gerechtelijk Wetboek, artikelen 51 en 464.

— «Veroordeling in de kosten». Het juiste voorzetsel is hier «in». «Veroordeeld worden tot betaling van de kosten» is «veroordeeld worden in de kosten».

— Wat de term adiëren betreft, zelfde opmerking als hiervoren onder II.F.2.

De alternatieve uitdrukking «zich wenden tot» wordt, overigens met dezelfde betekenis, gebruikt in het Gerechtelijk Wetboek, de artikelen 565, 8°, en inzonderheid 984.

J. In hetzelfde artikel, § 6, de woorden «te rekenen vanaf de laatste beslissing» vervangen door de woorden «te rekenen van de laatste beslissing».

Verantwoording

De geijkte constructie in verband met de tijdsbepaling van een termijn, is «te rekenen van», zoals ze ook voorkomt in het Burgerlijk Wetboek, artikelen 133, 198, 928; het Strafwetboek, artikelen 91, 92, 93, 99 en het Gerechtelijk Wetboek, artikel 467. Op te merken valt dat de geijkte constructie voorkomt in artikel 13 van het ontwerp (in Strafvordering, artikel 61*quater* (nieuw), § 7.

K. In het voorgestelde artikel 28*septies* (nieuw), tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, de woorden «De gevorderde onderzoeksrechter beslist evenwel of hij uitsluitend de gevorderde onderzoekshandeling uitvoert» vervangen door de woorden «De met de zaak belaste onderzoeksrechter beslist evenwel of hij uitsluitend de gevorderde onderzoekshandeling verricht.»

— Au § 4, 7e alinéa, remplacer les mots «*veroordeeld worden tot de kosten*» par les mots «*veroordeeld worden in de kosten*».

— Au § 5, remplacer les mots «*kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren*» par les mots «*kan de verzoeker zich tot de kamer van inbeschuldigingstelling wenden*», et les mots «*het gemotiveerde verzoekschrift*» par les mots «*het met redenen omklede verzoekschrift.*»

Justification

Dans une loi, pour dire qu'un écrit doit mentionner les raisons qui ont donné lieu au dépôt ou à la décision concernés, on utilise généralement les mots «*met redenen omkleed*» et non le mot «*gemotiveerd*», c'est notamment le cas à l'article 12 et, en particulier, à l'article 149, de la Constitution, aux articles 443 et 507 du Code d'instruction criminelle, à l'article 447 du Code civil, aux articles 51 et 464 du Code judiciaire.

— «*Veroordeling in de kosten*». En l'occurrence, la préposition correcte est «*in*». «*Veroordeeld worden in de kosten*» est la manière correcte d'écrire «*veroordeeld worden tot betaling van de kosten*».

— En ce qui concerne le terme «*adiëren*», voir la remarque émise au point II.F.2.

L'expression substitutive «*zich wenden tot*» est utilisée, avec une signification identique d'ailleurs, à l'article 565, 8°, du Code judiciaire et, plus particulièrement, à l'article 984 de celui-ci.

J. Au § 6 du même article, remplacer les mots «*te rekenen vanaf de laatste beslissing*» par les mots «*te rekenen van de laatste beslissing*».

Justification

«*Te rekenen van*» est l'expression consacrée pour fixer un délai. C'est la construction qui est utilisée aux articles 133, 198, 928 du Code civil; 91, 92, 93 et 99 du Code pénal et 467 du Code judiciaire. À signaler que l'expression consacrée est utilisée à l'article 13 de la loi en projet (article 61*quater* (nouveau), § 7, du Code d'instruction criminelle).

K. À l'article 28*septies* (nouveau) deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle, remplacer les mots «Le juge d'instruction requis décide s'il exécute uniquement l'acte d'instruction requis» par les mots «Le juge d'instruction saisi de l'affaire décide s'il exécute uniquement l'acte d'instruction requis.»

Verantwoording

Niet een persoon kan gevorderd worden, maar wel een handeling die eventueel een persoon moet verrichten.

L. In hetzelfde artikel, § 6, de woorden «te rekenen vanaf de laatste beslissing» vervangen door de woorden «te rekenen van de laatste beslissing».

Verantwoording

De geijkte constructie in verband met de tijdsbepaling van een termijn, is «te rekenen van», zoals ze ook voorkomt in het Burgerlijk Wetboek, artikelen 133, 198, 928; het Strafwetboek, artikelen 91, 92, 93, 99, het Gerechtelijk Wetboek, artikel 467, en ook in artikel 14 van het ontwerp [in strafvordering, artikel 61*quinquies* (nieuw), § 7]. Deze tekstcorrecties worden door de commissie aangenomen.

Artikel 6

De toestemming het lichaam van de overledene te zien.

Artikel 44 van het Wetboek van Strafvordering

1. Bespreking

Reeds tijdens de algemene bespreking werd veel kritiek geuit op de bewoordingen van dit artikel waarbij de nabestaanden, ingeval een autopsie wordt bevolen, de toestemming krijgen het stoffelijk overschot te zien.

Om die reden dienen de heren Vandenberghe en Bourgeois amendement nr. 51 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«In het nieuw lid voorgesteld bij artikel 44 van het Wetboek van Strafvordering de volgende wijzigingen aanbrengen.

A. De woorden «het stoffelijk overschot» vervangen door de woorden «het lichaam van de overledene».

B. Het lid aanvullen met de woorden «en dit zowel voor als na de autopsie.»

Verantwoording

A. De term «stoffelijk overschot» getuigt van weinig fijngevoeligheid en respect ten aanzien van de afgestorvene. Het ware bijgevolg beter deze woorden te vervangen door de woorden «het lichaam van de overledene».

B. Bij sommige nabestaanden bestaat de wens om ook nog na de autopsie het lichaam van de overledene

Justification

On ne requiert pas une personne, mais un acte qu'une personne devra éventuellement poser.

L. Dans le texte néerlandais du même article, au § 6, remplacer les mots «*te rekenen vanaf de laatste beslissing*» par les mots «*te rekenen van de laatste beslissing*».

Justification

«*Te rekenen van*» est l'expression consacrée pour fixer un délai. C'est la construction qui est utilisée aux articles 133, 198, 928 du Code civil; 91, 92, 93, et 99 du Code pénal et 467 du Code judiciaire, ainsi qu'à l'article 14 de la loi en projet (article 61*quinquies* (nouveau), § 7, du Code d'instruction criminelle). Ces corrections de texte sont adoptées par la commission.

Article 6

L'autorisation de voir le corps du défunt.

Article 44 du Code d'instruction criminelle

1. Discussion

Déjà au cours de la discussion générale, de nombreuses critiques ont fusé à propos des termes de cet article, selon lesquels les proches sont autorisés, dans le cas où une autopsie est ordonnée, à voir le cadavre.

Aussi MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent-ils l'amendement nº 51, libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Apporter les modifications suivantes au nouvel alinéa proposé de l'article 44 du Code d'instruction criminelle:

A. Remplacer les mots «le cadavre» par les mots «le corps du défunt».

B. Compléter l'alinéa par les mots «, et ce, aussi bien avant qu'après l'autopsie.»

Justification

A. Le terme «cadavre» témoigne d'un manque de délicatesse et de respect à l'égard du défunt. Il vaudrait donc mieux remplacer ce mot par les mots «le corps du défunt».

B. Certains proches parents souhaitent pouvoir contempler le corps du défunt même après l'autopsie,

te zien, onder meer om na te gaan of dit met het nodige respect behandeld werd of gewoon om nog een allerlaatste keer afscheid te kunnen nemen. Om elke betwisting dienaangaande uit te sluiten is het daarom aangewezen in de tekst van de wet expliciet melding te maken van deze mogelijkheid.

De minister steunt de litera A van het amendement.

Ten aanzien van de litera B heeft hij wel enige bedenkingen. Hij herinnert eraan dat de voorgestelde bepaling door de Kamer in het ontwerp werd ingevoegd ingevolge een amendement van de heer Viseur en mevrouw de T'Serclaes. De minister heeft hier trouwens mee ingestemd (verslag van de heren Willems en Vandenbossche, Stuk Kamer, 1996-1997, nr. 857/17, blz. 91). Tot op heden hebben de nabestaanden niet het recht het lichaam van het slachtoffer te zien wanneer een autopsie wordt bevolen.

Door te preciseren dat de nabestaanden zowel vóór als na de autopsie het lichaam van de overledene kunnen zien, kunnen er problemen rijzen. Het is voor de nabestaanden soms minder schokkend wanneer ze het lichaam vóór de autopsie kunnen zien.

De minister geeft er dan ook de voorkeur aan de keuze van het ogenblik waarop de nabestaanden het lichaam kunnen groeten, over te laten aan de onderzoeksrechter. Aangezien de gevolgen van een autopsie dikwijls duidelijk merkbaar zijn, zou het uitzicht van het lichaam nog een groter schokeffect bij de nabestaanden kunnen veroorzaken. Vanuit menselijk oogpunt kan de onderzoeksrechter het dan raadzaam achten om hen de toestemming te verlenen het lichaam vóór de autopsie te zien.

Men kan hiertegen inbrengen dat de nabestaanden zelf moeten kunnen beslissen wanneer ze het lichaam van de overledene willen zien. Maar de vraag blijft of het opportuun is te bepalen dat ze het zowel vóór als na de autopsie kunnen zien.

Professor Franchimont komt terug op de kritiek die tijdens de algemene bespreking werd geuit ten aanzien van de term «nabestaanden». Dit begrip is vaag, maar het dekt alleszins zowel de familie van de overledene, als zij die een nauwe of affectieve relatie met hem hadden.

Een lid is van oordeel dat de onderzoeksrechter zal appreciëren of iemand al dan niet als nabestaande kan worden beschouwd. Het lijdt alleszins geen twijfel dat de persoon die jarenlang in concubinaat met de overledene heeft samengewoond, het recht heeft zijn lichaam te zien.

Een ander lid sluit zich aan bij het standpunt van de minister. Nochtans zou men uit zijn antwoord kunnen afleiden dat de onderzoeksrechter kan weigeren aan de nabestaanden toestemming te verlenen om het lichaam van de overledene te zien.

notamment pour vérifier s'il a été traité avec le respect nécessaire ou tout simplement pour pouvoir une dernière fois dire adieu. Afin d'éviter toute contestation en la matière, il est dès lors indiqué que le texte de la loi mentionne cette possibilité explicitement.

Le ministre donne son assentiment au littera A de l'amendement.

Il a toutefois quelques réserves sur le littera B. Il rappelle que la disposition proposée a été insérée dans le projet par la Chambre à la suite d'un amendement déposé par M. Viseur et Mme de T'Serclaes. Le ministre a d'ailleurs donné son assentiment à cet amendement (rapport de MM. Willems et Vandenbossche, doc. Chambre, 1996-1997, nº 857/17, p. 91). Jusqu'à présent, les proches n'ont pas le droit de voir le corps de la victime lorsqu'une autopsie est ordonnée.

Des problèmes pourraient se poser si l'on précise que les proches peuvent voir le corps du défunt tant avant qu'après l'autopsie. Il serait moins choquant pour les proches de pouvoir voir le corps avant l'autopsie.

Aussi le ministre préfère-t-il laisser le juge d'instruction décider du moment auquel les proches peuvent rendre un dernier hommage au défunt. Les marques d'une autopsie étant souvent clairement visibles, l'aspect du corps pourrait provoquer un choc encore plus grand chez les proches. D'un point de vue humain, le juge d'instruction peut alors estimer qu'il est opportun de donner l'autorisation aux parents de voir le corps avant l'autopsie.

L'on peut objecter à cela que les parents doivent pouvoir décider eux-mêmes à quel moment ils souhaitent voir le corps du défunt. L'on peut toutefois se demander s'il est opportun de prévoir qu'ils peuvent voir le corps tant avant qu'après l'autopsie.

Le professeur Franchimont revient sur les critiques qui ont été formulées au cours de la discussion générale à l'égard du terme «proches». C'est une notion vague, mais qui couvre en tout cas aussi bien la famille de la personne décédée que les personnes qui avaient avec elle des relations affectives.

Un membre estime que le juge d'instruction appréciera si quelqu'un peut ou ne peut pas être considéré comme un proche. Il n'y a en tout cas aucun doute que la personne qui a vécu pendant des années en concubinage avec le défunt a le droit de voir son corps.

Un autre membre se rallie au point de vue du ministre. L'on pourrait cependant déduire de sa réponse que le juge d'instruction peut refuser aux proches de voir le corps du défunt.

De minister antwoordt dat de appreciatie van de onderzoeksrechter uitsluitend de vraag betreft of de nabestaanden het lichaam vóór dan wel na de autopsie mogen zien. Hij kan hen echter niet weigeren het lichaam te zien.

Wat gebeurt er dan, zo vraagt de vorige spreker, wanneer de nabestaanden het lichaam zowel vóór als na de autopsie willen groeten? Met andere woorden, hebben zij hierop een absoluut recht of kan de onderzoeksrechter dit recht beperken?

Volgens een senator hoeft de wet, in de plaats van de nabestaanden, niet de opportuniteit van het ogenblik te preciseren waarop dezen het lichaam mogen zien. De praktijk wijst immers uit dat sommige mensen het lichaam onder geen beding willen zien, terwijl anderen dat absoluut wel willen. Men moet hen dan ook dat recht toekennen.

Een lid verklaart dat de mogelijkheid voor de nabestaanden om het lichaam van de afgestorvene te zien het rouwproces kan vergemakkelijken.

Spreker deelt het voorbehoud van de minister om in de wet expliciet te bepalen dat de nabestaanden het lichaam zowel vóór als na de autopsie mogen zien. Het slachtoffer van een verkeersongeval kan soms vreselijk verminkt zijn. Men zal met het oog op de autopsie niet aan het lichaam raken. Vanwege het schokkend karakter van het aanzicht is het wenselijk dat de onderzoeksrechter het ogenblik bepaalt waarop de nabestaanden de overledene kunnen zien. Afhankelijk van het geval kan dat vóór of na de autopsie zijn. Daarom verdient het aanbeveling dat in de wet open te laten. De nabestaanden die het lichaam wensen te zien, zijn dikwijls zo geschokt dat ze niet kunnen inschatten wat in hun belang is.

Een lid is van oordeel dat men eerbied moet opbrengen voor de wensen van de nabestaanden, hoe verregaand die ook zijn. Gelet op het schokeffect dat het aanzicht van de overledene kan veroorzaken, moeten zij hoe dan ook op humane wijze worden opgevangen en begeleid door de magistratuur, de politiediensten en de diensten inzake slachtofferhulp. Er moet dan ook over worden gewaakt dat de nabestaanden het lichaam van de overledene in de beste omstandigheden kunnen zien. Daartoe moeten de nodige maatregelen worden genomen.

Een lid leidt uit het voorgestelde artikel 44 af dat, ingeval een autopsie wordt bevolen, de nabestaanden op elk ogenblik kunnen vragen het lichaam van de overledene te zien. Gelet op het stilzwijgen van de wet, kan dit dus zowel vóór als na de autopsie zijn. Zodra de vraag wordt gesteld, moet de onderzoeksrechter principieel zijn toestemming geven, tenzij hij oordeelt dat de verzoeker geen nabestaande is.

Quid wanneer een nabestaande vraagt het lichaam vijf keer te mogen zien? Is er dan rechtsmisbruik? Kan

Le ministre répond que le juge d'instruction peut uniquement décider si les proches parents peuvent voir le corps avant ou après l'autopsie. Il ne peut cependant leur refuser de voir le corps.

Qu'en sera-t-il alors, demande le préopinant, lorsque les proches souhaitent saluer le corps aussi bien avant qu'après l'autopsie? En d'autres termes, ont-ils un droit absolu en la matière ou le juge d'instruction peut-il limiter ce droit?

Selon un sénateur, la loi ne doit pas décider, à la place des proches parents, à quel moment il est opportun que ceux-ci puissent voir le corps. La pratique montre en effet que certaines personnes ne veulent en aucun cas voir le corps, alors que d'autres le veulent absolument. On doit dès lors leur accorder ce droit.

Un membre déclare que le fait de permettre aux proches de voir le corps du défunt peut faciliter le travail du deuil.

Comme le ministre, l'intervenant doute qu'il faille prévoir explicitement dans la loi que les proches peuvent voir le corps tant avant qu'après l'autopsie. La victime d'un accident de la route peut parfois être terriblement défigurée. L'on ne touchera pas au corps en vue de l'autopsie. En raison de l'aspect choquant du corps, il est souhaitable que le juge d'instruction prévoie à quel moment les proches peuvent voir le défunt. Selon le cas, cela peut être avant ou après l'autopsie. C'est pourquoi il est opportun que la loi laisse toute latitude en la matière. Les proches qui souhaitent voir le corps sont souvent dans un tel état de choc qu'ils ne peuvent pas apprécier où se trouve leur intérêt.

Un membre estime que l'on doit respecter les souhaits, quels qu'ils soient, des proches. Ils doivent de toute façon, étant donné le choc que peut provoquer l'aspect du défunt, être entourés de façon humaine et accompagnés par la magistrature, les services de police et les services d'aide aux victimes. Il faut également veiller à ce que les proches puissent voir le corps du défunt dans les meilleures conditions possible. À cet effet, il faut prendre les mesures nécessaires.

Un membre déduit de l'article 44 proposé que, dans le cas où une autopsie est ordonnée, les proches peuvent à tout moment demander à voir le corps du défunt. Vu le silence de la loi, cela peut donc être aussi bien avant qu'après l'autopsie. Dès que la demande a été faite, le juge d'instruction doit en principe donner son autorisation, sauf s'il estime que le demandeur n'est pas un proche.

Qu'en est-il si un proche demande à pouvoir voir le corps cinq fois? N'y a-t-il pas, dans ce cas, abus de

de onderzoeksrechter dan toch de toestemming weigeren? Spreker oordeelt van wel.

Volgens de minister moet dit probleem worden onderzocht rekening houdend met de omstandigheden van het geval. Wanneer in zaken zoals moord, de autopsie onmiddellijk moet worden uitgevoerd, eventueel zelfs in het holst van de nacht, zal men eerst niet de familie contacteren om hen te vragen of ze eerst het lichaam van de overledene willen zien. De nabestaanden zullen het lichaam dan pas na de autopsie kunnen zien. Bij een verkeersongeluk bijvoorbeeld kan de autopsie daarentegen worden uitgesteld tot de nabestaanden het lichaam van het slachtoffer hebben gezien. Het gaat dus om een feitenkwestie.

Een lid vat de draagwijdte van de voorgestelde bepaling samen als volgt: (a) de onderzoeksrechter oordeelt wie nabestaande is, (b) hij kan een nabestaande de toestemming om het lichaam te zien, niet weigeren, (c) hij bepaalt of de nabestaande het lichaam vóór dan wel na de autopsie mag zien, (d) hij apprecieert eventuele misbruiken, bijvoorbeeld wanneer een nabestaande verschillende keren vraagt het lichaam te mogen zien.

Een van de indieners van het amendement wijst erop dat naast het geval waarin de autopsie wordt bevolen, ziekenhuizen of geneesheren op eigen initiatief soms zelf een autopsie uitvoeren. Dikwijls wordt hiervan een afgeleid gebruik gemaakt om met het oog op transplantatie organen weg te nemen bij het slachtoffer. Normalerwijze kunnen de nabestaanden hier maar controle op uitoefenen wanneer zij het lichaam zowel vóór als na de autopsie hebben kunnen zien.

De minister wijst erop dat, wanneer de wet zou preciseren dat de nabestaanden het recht hebben om het lichaam van de overledene vóór de autopsie te zien, dit praktische moeilijkheden zal opleveren. Ingeval de autopsie dringend is, kan men van de onderzoeksrechter niet verwachten dat hij vooraf de nabestaanden contacteert om te weten of ze vóór de autopsie het lichaam wensen te zien.

Een lid verklaart dat dit probleem hier niet rijst omdat de nabestaanden het lichaam van de overledene slechts mogen zien wanneer zij dat vragen. In het voorbeeld van de vertegenwoordiger van de minister hoeft de onderzoeksrechter de nabestaanden niet te contacteren alvorens de autopsie te laten uitvoeren omdat ze nog niet gevraagd hebben het lichaam te zien.

Vragen zij het wel, dan rijst de vraag of hij mag beslissen of ze het lichaam zowel vóór als na de autopsie mogen zien, bijvoorbeeld om te controleren of er, in strijd met de wettelijke bepalingen inzake orgaantransplantatie, geen organen bij de overledene zijn weggenomen.

Een ander lid verklaart dat bij de slachtoffers van een natuurlijke dood volkomen legaal organen

droit? Le juge d'instruction peut-il alors malgré tout refuser de donner son autorisation? L'intervenant pense que oui.

D'après le ministre, il faut examiner le problème en tenant compte des circonstances du cas. Lorsque l'autopsie doit être pratiquée tout de suite, éventuellement même au milieu de la nuit, par exemple dans le cas d'un assassinat, on ne contactera pas d'abord la famille pour lui demander si elle souhaite voir auparavant le corps du défunt. Les proches ne pourront voir le corps qu'après l'autopsie. Lors d'un accident de la circulation par exemple, l'autopsie peut par contre être reportée jusqu'à ce que les proches aient vu le corps de la victime. Il s'agit donc d'une question de fait.

Un membre résume comme suit la portée de la disposition proposée: (a) le juge d'instruction apprécie la qualité de proche, (b) il ne peut refuser à un proche l'autorisation de voir le corps, (c) il décide si le proche peut voir le corps avant ou après l'autopsie, (d) il apprécie les abus éventuels, par exemple lorsqu'un proche souhaite voir le corps plusieurs fois.

Un des auteurs de l'amendement souligne qu'outre le cas où l'autopsie est ordonnée, les hôpitaux ou les médecins pratiquent parfois une autopsie de leur propre initiative. On en profite souvent pour prélever des organes sur la victime à des fins de transplantation. Normalement, les proches ne peuvent exercer un contrôle que s'ils ont pu voir le corps aussi bien avant qu'après l'autopsie.

Le ministre souligne que, si la loi précisait que les proches ont le droit de voir le corps du défunt avant l'autopsie, cela poserait des problèmes pratiques. Si l'autopsie est urgente, on ne peut pas attendre du juge d'instruction qu'il contacte les proches au préalable pour savoir s'ils souhaitent voir le corps avant l'autopsie.

Un membre déclare que le problème ne se pose pas ici, puisque les proches ne peuvent voir le corps du défunt que s'ils le demandent. Dans l'exemple cité par le ministre, le juge d'instruction ne doit pas contacter les proches avant de faire procéder à l'autopsie, parce que ceux-ci n'ont pas encore demandé à voir le corps.

S'ils le demandent, la question est de savoir si le juge d'instruction peut décider qu'ils peuvent voir le corps aussi bien avant qu'après l'autopsie, pour vérifier par exemple si l'on n'a pas prélevé d'organes sur le défunt au mépris des dispositions légales relatives aux transplantations d'organes.

Un autre membre déclare qu'il est tout à fait légal de prélever des organes sur les victimes décédées de

mogen worden weggenomen, tenzij het slachtoffer houder was van een codicil waarbij hij zich hiertegen verzet.

Een lid stelt voor bij de interpretatie van artikel 44 ervan uit te gaan dat de onderzoeksrechter het gunstig moment bepaalt waarop de nabestaanden het lichaam van de afgestorvene mogen zien.

Een volgend lid stelt dat dit slechts bij amendement in de wettekst mag worden ingevoerd. Wanneer de nabestaanden vragen het lichaam vóór de autopsie te zien, kan de onderzoeksrechter hen niet verplichten te wachten tot na de autopsie.

Op grond van deze discussie dient de heer Desmedt amendement nr. 86 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«De in dit artikel voorgestelde tekst vervangen als volgt:

«Ingeval een autopsie wordt bevolen, krijgen de nabestaanden de toestemming het stoffelijk overschot te zien. De magistraat die de autopsie heeft bevolen, beslist of de verzoekers als nabestaanden kunnen worden beschouwd en op welk tijdstip zij het stoffelijk overschot mogen zien. Tegen deze beslissing staat geen rechtsmiddel open.»

Een lid geeft een brede invulling aan het begrip «nabestaanden». Maar waar ligt de grens, bijvoorbeeld wanneer de familiale relaties en het huwelijk reeds jaren verstoord zijn? Veronderstel dat de overledene zijn echtgenote had verlaten en reeds jaren samenwoont met iemand anders met wie hij een aantal kinderen heeft. Het is dan niet uitgesloten dat verschillende personen met tegenstrijdige belangen de onderzoeksrechter zullen vragen het lichaam van de overledene te zien. Volgens spreker kan de onderzoeksrechter hen dat niet weigeren.

Professor Van den Wyngaert vraagt of de persoon die ervan verdacht wordt zijn ascendenten of naaste familieleden te hebben omgebracht, eveneens kan vragen hun lichaam te zien. Het voorgestelde artikel 44 sluit een dergelijk misbruik waarbij de verdachte zijn necrofiele neigingen bot willen laten voeren, niet uit.

Een lid is van oordeel dat de onderzoeksrechter over een bepaalde appreciatiemarge beschikt en derhalve, kan weigeren dat de verdachte van een misdaad, in het belang van het onderzoek het lichaam van de overledene ziet.

Volgens een lid vindt deze interpretatie geen steun in de voorgestelde wettekst. Bovendien houdt zij een schending in van het beginsel van het vermoeden van onschuld.

Een ander lid is het hiermee eens. De tekst van het voorgestelde artikel 44 laat de onderzoeksrechter toe te appreciëren wie nabestaande is en of de nabestaan-

mort naturelle, à moins que celles-ci n'aient déclaré s'y opposer.

Un membre propose, pour l'interprétation de l'article 44, de partir du principe que le juge d'instruction détermine à quel moment les proches parents peuvent voir le corps du défunt.

Un autre membre déclare qu'il faut pour cela amender le texte de la loi. Si les proches demandent à voir le corps avant l'autopsie, le juge d'instruction ne peut pas les obliger à attendre jusqu'après l'autopsie.

À la suite de cette discussion, M. Desmedt dépose l'amendement nº 86, libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Remplacer l'alinéa nouveau proposé à cet article par ce qui suit:

«Dans le cas où une autopsie est ordonnée, les proches sont autorisés à voir le corps. Le magistrat qui a ordonné l'autopsie apprécie la qualité de proche des requérants et décide du moment où le corps pourra leur être présenté. Cette décision n'est susceptible d'aucun recours.»

Un membre donne à la notion de «proches» une interprétation large. Mais où se situe la limite, par exemple, lorsque les rapports familiaux et le mariage sont perturbés depuis des années? Supposons que le défunt avait quitté son épouse et cohabitait depuis des années avec une autre femme avec laquelle il a eu plusieurs enfants. Il n'est pas exclu dans ce cas que plusieurs personnes animées d'intérêts contradictoires demandent au juge d'instruction à voir le corps du défunt. Selon l'intervenant, le juge d'instruction ne peut pas le leur refuser.

La professeur Van den Wyngaert demande si la personne soupçonnée d'avoir tué ses ascendants ou des proches parents peut également demander à voir leur corps. L'article 44 proposé n'exclut pas un tel abus, qui permet au suspect de satisfaire ses tendances morbides.

Un membre estime que le juge d'instruction dispose d'une certaine marge d'appréciation et peut dès lors refuser, dans l'intérêt de l'enquête, qu'une personne soupçonnée d'un délit puisse voir le corps du défunt.

Un membre estime que rien dans le texte de loi proposé ne vient étayer cette interprétation. De plus, elle est contraire au principe de la présomption d'innocence.

Un autre membre est du même avis. Le texte de l'article 44 proposé permet au juge d'instruction d'apprécier qui a la qualité de proche et si les proches

den van hun recht geen misbruik maken, bijvoorbeeld door elke dag tweemaal het lichaam te willen zien. De onderzoeksrechter moet met inachtneming van het verdriet van de nabestaanden oordelen wat al dan niet redelijk is.

Een lid wijst erop dat de voorgestelde tekst werd ingevoegd op vraag van de ouders van vermoorde en vermiste kinderen, die het lichaam van hun kind vóór de autopsie wensten te zien. Na de autopsie wordt het lichaam met het oog op de begrafenis toch aan de nabestaanden vrijgegeven.

Amendement nr. 51 van de heren Vandenberghe en Bourgeois komt aan de bekommernis van de ouders tegemoet, omdat het klaar en duidelijk stelt wat men thans slechts uit de voorgestelde tekst kan afleiden, namelijk dat de nabestaanden kunnen vragen het lichaam ook vóór de autopsie te zien.

Volgens een lid is het bovenvermelde amendement niet noodzakelijk omdat de erin vervatte hypothese gedekt wordt door het voorgestelde artikel 44. Het amendement bepaalt trouwens niet wanneer de nabestaanden hun vraag moeten formuleren. Het amendement heeft wel de verdienste dat de onderzoeksrechter de nabestaanden die vragen het lichaam vóór de autopsie te zien, niet mag laten wachten tot na de autopsie. Hij mag wel appreciëren of de persoon die vraagt het lichaam te zien, een nabestaande is en, in bevestigend geval, of hij geen misbruik maakt van zijn recht.

Professor Van den Wyngaert wenst te weten of in het voorgestelde artikel 44 niet moet worden bepaald dat de toestemming om het lichaam te zien, wordt gegeven door de onderzoeksrechter, en dat tegen zijn beslissingen waarbij hij bijvoorbeeld iemand niet als nabestaande erkent, geen rechtsmiddel openstaat.

Professor Franchimont merkt op dat, ingeval van ontdekking op heterdaad, de autopsie zonder toestemming van de onderzoeksrechter door de procureur des Konings kan worden bevolen. Bijgevolg zal hij de beslissingen nemen inzake de vraag van de nabestaanden om het lichaam van de overledene te zien. Spreker stelt daarom voor de tekst op dit punt niet te wijzigen.

De minister merkt op dat de praktijk waarbij de procureur des Konings de autopsie mag bevelen in geval van ontdekking op heterdaad, niet in alle ressorten wordt aanvaard.

De commissie spreekt zich niet uit over de vraag of uitsluitend de onderzoeksrechter de autopsie mag bevelen. De vuistregel is dat degene die de autopsie beveelt, de nabestaanden de toestemming geeft het lichaam te zien.

n'abusent pas de leur droit, en demandant par exemple à voir le corps deux fois par jour. Le juge d'instruction doit apprécier si une demande est raisonnable ou non, en tenant compte du chagrin des proches.

Un membre souligne que le texte proposé a été inséré à la demande des parents d'enfants assassinés et disparus, qui souhaitaient voir le corps de leur enfant avant l'autopsie. Après celle-ci, le corps sera de toute façon rendu aux proches en vue des funérailles.

L'amendement nº 51 de MM. Vandenberghe et Bourgeois répond à la préoccupation des parents, parce qu'il prévoit explicitement ce que l'on ne peut que déduire actuellement du texte proposé, à savoir que les proches peuvent demander à voir le corps également avant l'autopsie.

Selon un membre, l'amendement susvisé n'est pas nécessaire car l'hypothèse qu'il envisage est déjà couverte par l'article 44 proposé. Il ne prévoit d'ailleurs pas quand les proches doivent formuler leur demande. L'amendement présente néanmoins un avantage : le juge d'instruction ne peut pas faire attendre jusqu'après l'autopsie les proches qui demandent à voir le corps avant celle-ci. Il peut cependant apprécier si la personne qui demande à voir le corps est un proche et, dans l'affirmative, s'il n'abuse pas de son droit.

La professeur Van den Wyngaert souhaite savoir s'il ne faut pas prévoir à l'article 44 proposé que l'autorisation de voir le corps est accordée par le juge d'instruction et qu'il n'existe aucun recours, s'il décide, par exemple, de ne pas reconnaître une personne comme un proche.

Le professeur Franchimont fait remarquer qu'en cas de flagrant délit, le procureur du Roi peut ordonner l'autopsie sans l'autorisation du juge d'instruction. Par conséquent, c'est lui qui prendra les décisions relatives à la demande des proches de voir le corps du défunt. L'intervenant propose donc de ne pas modifier le texte sur ce point.

Le ministre fait observer que la pratique permettant au procureur du Roi d'ordonner une autopsie en cas de flagrant délit n'est pas admise dans tous les ressorts.

La commission ne se prononce pas sur la question de savoir si seul le juge d'instruction peut ordonner une autopsie. Mais la norme est que celui qui ordonne l'autopsie autorise les proches à voir le corps.

Vervolgens dienen de dames Milquet en Delcourt-Pêtre een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 88), luidend:

«Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 6. — Artikel 44 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt:

«Ingeval een autopsie wordt bevolen, krijgen de verwanten of de personen die een affectieve band met het slachtoffer hebben, indien zij dat vragen, de toestemming het lichaam van het slachtoffer te zien, ofwel vóór ofwel na de autopsie.»

Verantwoording

Dit amendement heeft twee verschillende zaken op het oog.

Op de eerste plaats wenst men tegemoet te komen aan de verwachtingen van de families van de slachtoffers die menen dat zij de mogelijkheid moeten hebben om het lichaam van hun verwanten te zien op het ogenblik dat zij dat wensen, en dit zowel vóór als na de autopsie.

Om ons recht een menselijker karakter te geven en aangezien daartegen geen wetstechnisch bezwaar bestaat, stellen wij vervolgens voor de tekst te wijzigen en in de Franse tekst het woord «cadavre» te vervangen door de woorden «corps de la victime». Ook in de Nederlandse tekst moeten de woorden «het stoffelijk overschot» vervangen worden door «het lichaam». Verder is de term «nabestaande» verduidelijkt.

Betreffende dit amendement oordeelt een lid dat de draagwijdte van de woorden «personen die een affectieve band hebben met het slachtoffer» niet geheel duidelijk is. De term «proche» duidt op een veel meer gekende situatie. De zogenaamde «affectieve» band lijkt hem daarentegen moeilijk te bewijzen.

Aldus opteert hij voor het amendement nr. 86 van de heer Desmedt.

Een lid verwijst naar de bespreking in de Kamer, waar de minister aanvankelijk oordeelde dat de term «proche» restrictief diende te worden geïnterpreteerd. Hier werd duidelijk op geantwoord dat de term «familie» niet werd gebruikt, juist omdat het ook om een ongehuwde partner zou kunnen gaan. De Nederlandse vertaling «nabestaanden» lijkt hem echter weinig aangepast. Een mogelijke vergelijking is de toelating die gegeven wordt door de gevangenisdirecteurs of de onderzoeksrechter en de procureur des Konings voor het bezoek van gedetineerden. Daar is het criterium dat er een band moet bestaan, welke die ook is. Tevens heeft het amendement nr. 86 het voordeel dat duidelijk wordt gesteld dat de magistraat die de autopsie heeft bevolen, beslist of de verzoekers als nabestaanden worden beschouwd. Wel is spreker van

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent ensuite un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 88), qui est libellé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Art. 6. — Compléter l'article 44 du même Code par un alinéa libellé comme suit:

«Dans le cas où une autopsie est ordonnée, les personnes apparentées ou les personnes ayant un lien affectif avec la victime sont autorisées, si elles le demandent, à voir le corps de la victime soit avant, soit après l'autopsie.»

Justification

Cet amendement vise deux choses distinctes.

Tout d'abord, on souhaite répondre aux attentes des familles des victimes qui estiment qu'elles doivent avoir la possibilité de voir le corps de leurs proches au moment où elles le souhaitent, et ce, tant avant qu'après l'autopsie.

Ensuite, dans un souci d'humanisation de notre droit et puisque cela n'est justifié par aucun motif légistique quelconque, nous proposons de modifier le texte en remplaçant le terme «cadavre» par les termes «corps de la victime». Il conviendra dans le texte néerlandais de remplacer également les termes «stoffelijk overschot» par «het lichaam». Par ailleurs, le terme «proche» a été explicité.

Au sujet de cet amendement, un membre estime que la portée des mots «les personnes ayant un lien affectif avec la victime» n'est pas tout à fait claire. Le terme «proche» désigne une situation beaucoup mieux connue. Le lien dit «affectif» lui semble par contre difficile à prouver.

Dès lors, il opte pour l'amendement nº 86 de M. Desmedt.

Un membre fait référence à la discussion à la Chambre, où le ministre a estimé dans un premier temps qu'il fallait interpréter le terme «proche» de manière restrictive. On lui a clairement répondu que si, on n'avait pas utilisé, en l'occurrence, le terme «famille», c'était précisément pour qu'il puisse s'agir aussi d'un partenaire non marié. Cependant, le mot «*nabestaanden*», en néerlandais, ne lui semble guère convenir. On peut faire une comparaison avec l'autorisation accordée par les directeurs de prison ou le juge d'instruction et le procureur du Roi pour ce qui est de la visite aux détenus. En l'espèce, le critère est l'existence d'un lien, quel qu'il soit. En outre, l'amendement nº 86 a l'avantage de prévoir clairement que c'est le magistrat qui a ordonné l'autopsie qui décide s'il faut considérer les demandeurs comme

oordeel dat de magistraat niet kan beslissen dat een bepaald familielid geen nabestaande is in de zin van deze tekst.

De meeste commissieleden sluiten aan bij deze laatste opmerking. De magistraat heeft een appreciatiebevoegdheid, maar dit neemt niet weg dat de term «proche» in ieder geval de familiale band dekt. Toch kunnen ook andere relaties worden bedoeld.

De woorden «het stoffelijk overschot» dienen te worden vervangen door de woorden «het lichaam van de overledene».

De bepaling dat tegen de beslissing van de magistraat geen rechtsmiddel openstaat, betekent volgens een lid niet dat desgevallend geen beroep kan worden gedaan op de rechter in kort geding. Anders is men in strijd met artikel 6 van het EVRM. De betwisting om een autopsie te bekomen, en er persoonlijk bij aanwezig te zijn, kan aanleiding geven tot een burgerlijk geschil dat het voorwerp moet uitmaken van een mogelijkheid van procedure.

Een lid onderstreept dat hier enkel het zien van het lichaam wordt geregeld, niet de aanwezigheid bij de autopsie. Dit probleem is hier niet voorzien.

De minister sluit zich aan bij een vorige spreker. De contradictoire aard van de autopsie staat hier niet ter discussie. Het gaat enkel om het recht het lichaam te zien. Bovendien moeten de algemene principes van de strafprocedure voor ogen worden gehouden. De minister herinnert eraan dat het onderzoek geheim is en dat de autopsie een onderzoekshandeling is.

Een lid verwijst naar het arrest van het Europees Hof van de mensenrechten betreffende het tegensprekelijk karakter van medische onderzoeken. Het lijkt hem niet zo evident dat de eis om de autopsie bij te wonen zomaar soeverein kan worden afgewezen.

Een lid suggereert de twee zinnen, voorgesteld in het amendement nr. 86, in één lid te verwerken. Aldus is duidelijk dat enkel de situatie waarbij wordt verzocht om het lichaam te zien, wordt beoogd.

Tot slot dient de heer Foret een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 134), luidend:

«Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 6. — Artikel 44 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt:

«Ingeval een autopsie wordt bevolen, krijgen de personen die een rechtstreekse familiale of affectieve band met de overledene hebben, indien zij dat vragen, het stoffelijk overschot te zien op de wijze bepaald door de procureur des Konings.»

des proches. L'intervenant estime toutefois que le magistrat ne peut pas décider qu'un membre de la famille n'est pas un proche au sens de ce texte.

La plupart des commissaires approuvent cette dernière remarque. Le magistrat a un pouvoir d'appréciation, mais le terme «proche» couvre en tout état de cause le lien familial. Il peut toutefois s'agir aussi d'autres relations.

Les mots «le cadavre» doivent être remplacés par «le corps de la victime».

La disposition prévoyant qu'il n'y a pas de recours contre la décision du magistrat ne signifie pas, selon un membre, que l'on ne puisse pas faire appel au juge des référés. Sinon, on violerait l'article 6 de la C.E.D.H. L'action en vue d'obtenir une autopsie et d'y assister personnellement peut donner lieu à un litige civil qui doit faire l'objet d'une possibilité de procédure.

Un membre souligne qu'en l'occurrence, on ne règle que la possibilité de voir le corps, et non la présence à l'autopsie. Ce n'est pas abordé ici.

Le ministre se rallie aux propos d'un intervenant précédent. Le caractère contradictoire de l'autopsie n'est pas en cause ici, il s'agit uniquement du droit de voir le corps. Il faut par ailleurs tenir compte des principes généraux de la procédure pénale. Le ministre rappelle que l'instruction est secrète et que l'autopsie est un devoir d'instruction.

Un membre renvoie à l'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme relatif au caractère contradictoire des examens médicaux. Il doute que l'on puisse refuser d'autorité à quelqu'un qui le réclame d'assister à l'autopsie.

Un membre suggère de fondre les deux phrases proposées à l'amendement nº 86 en un seul alinéa. Ainsi apparaît-il clairement que l'on ne vise que la situation où il y a eu demande de voir le corps.

Enfin, M. Foret dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 134), libellé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Art. 6. — Compléter l'article 44 du même Code par un alinéa libellé comme suit:

«Dans le cas où une autopsie est ordonnée, les personnes ayant un lien familial ou affectif direct avec le défunt sont autorisées, si elles le demandent, à voir le corps selon les modalités définies par le procureur du Roi.»

Verantwoording

Dit amendement strekt ertoe nader te bepalen wat men verstaat onder «nabestaanden» in de huidige tekst van artikel 6. De uitdrukking die wij in ons amendement gebruikt hebben, geeft de magistraat een zekere beoordelingsvrijheid. Ook vinden wij het verkieslijk de magistraat die de autopsie bevolen heeft, te laten bepalen welk ogenblik het meest geschikt is om de nabestaanden het stoffelijk overschot van het slachtoffer te tonen. Het stoffelijk overschot kan zowel vóór als na de autopsie gezien worden wanneer de omstandigheden dat mogelijk maken. Het is de taak van de magistraat te beoordelen of de betrokkenen geen misbruik maken van hun rechten.

De magistraat moet er in het bijzonder voor zorgen dat psychologische hulp wordt geboden, via de gespecialiseerde diensten, zodat de nabestaanden in hun keuze worden geholpen, geadviseerd en gesteund.

2. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 6 van het ontwerp

Het amendement nr. 86 wordt aangenomen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 51A en B van de heer Vandenberghe wordt ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 86 van de heer Desmedt.

Het amendement nr. 88 van de dames Milquet en Delcourt wordt verworpen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 134 van de heer Foret wordt verworpen met 8 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 7*bis* (artikel 8 van de aangenomen tekst)

Het verhoor van personen

1. Bespreking

Mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe dienen amendement nr. 145 in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/2):

«Een artikel 7bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 7bis. — In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk IV van boek I een artikel 47bis ingevoegd, luidende:

«Art. 47bis. — Bij het verhoren van personen, ongeacht in welke hoedanigheid zij worden verhoord, worden ten minste de volgende regels in acht genomen.

Justification

Cet amendement vise, d'une part, à définir plus précisément ce que l'on entend par «proches» dans le texte actuel de l'article 6. L'expression utilisée dans notre amendement laisse encore une marge d'appréciation au magistrat. D'autre part, nous estimons préférable de laisser la possibilité au magistrat ayant ordonné l'autopsie de déterminer le moment le plus opportun pour permettre aux proches de voir le corps de la victime. Si les circonstances le permettent, la vision du corps pourra se faire tant avant qu'après l'autopsie. Il reviendra au magistrat d'apprécier si les personnes n'abusent pas de leurs droits.

Le magistrat veillera tout particulièrement à assurer un soutien psychologique, par le biais des services spécialisés, pour aider, conseiller et soutenir les proches dans leur choix.

2. Votes sur les amendements déposés à l'article 6 du projet.

L'amendement nº 86 est adopté par 8 voix et 1 abstention.

L'amendement nº 51A et B de M. Vandenberghe est retiré au profit de l'amendement nº 86 de M. Desmedt.

L'amendement nº 88 de Mmes Milquet et Delcourt est rejeté par 8 voix et 1 abstention.

L'amendement nº 134 de M. Foret est rejeté par 8 voix et 1 abstention.

Article 7*bis* (article 8 du texte adopté)

L'audition de personnes

1. Discussion

Mme de Bethune et M. Vandenberghe déposent l'amendement nº 145, libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/2):

«Insérer un article 7bis (nouveau), rédigé comme suit:

«Art. 7bis. — Il est inséré dans le même Code, au chapitre IV du livre premier, un article 47bis rédigé comme suit:

«Art. 47bis. — Lors de l'audition de personnes entendues, en quelque qualité que ce soit, l'on respectera au moins les règles suivantes.

1. Ieder verhoor begint met de mededeling aan de ondervraagde persoon dat:

a) hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, worden geacteerd in de gebruikte bewoordingen;

b) hij kan vragen dat een bepaalde onderzoeksdaad of een bepaald verhoor uitgevoerd wordt;

c) zijn verklaringen voor een rechtbank als bewijs kunnen worden gebruikt.

2. Iedere persoon die ondervraagd wordt, mag gebruik maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld. Hij mag, tijdens de ondervraging of later, eisen dat deze documenten bij het proces-verbaal van het verhoor worden gevoegd of ter griffie worden neergelegd.

3. Het proces-verbaal vermeldt nauwkeurig het tijdstip waarop het verhoor wordt aangevat, eventueel onderbroken en hervat, alsook beëindigd. Het vermeldt nauwkeurig de identiteit van de personen die in het verhoor, of in een gedeelte daarvan, tussenkomen, en het tijdstip van hun aankomst en vertrek. Het vermeldt ook de bijzondere omstandigheden en alles wat op de verklaring of de omstandigheden waarin zij is afgelegd, een bijzonder licht kan werpen.

4. Aan het einde van het verhoor geeft men de ondervraagde persoon het proces-verbaal van zijn verhoor te lezen, tenzij hij vraagt dat het hem wordt voorgelezen. Er wordt hem gevraagd of hij aan zijn verklaringen iets wil verbeteren of toevoegen.

5. Indien de ondervraagde persoon zich in een andere taal dan die van de procedure wenst uit te drukken, wordt ofwel een beroep gedaan op een beëdigd tolk, ofwel worden zijn verklaringen genoteerd in zijn taal, ofwel wordt hem gevraagd zelf zijn verklaring te noteren. Indien het verhoor met behulp van een tolk wordt gedaan, worden diens identiteit en hoedanigheid uitdrukkelijk vermeld.»

De minister verklaart dat dit amendement een aantal essentiële punten bevat voor het verloop van het verhoor en de redactie van het proces-verbaal.

Er kan worden verwezen naar de amendementen 1 tot 16 van de heer Boutmans waarin wordt bepaald welke vermeldingen verplicht in het proces-verbaal van verhoor moeten worden opgenomen (*cf. supra,* art. 5).

De regering verklaart geen fundamentele bezwaren te hebben tegen deze amendementen; nochtans zijn er in deze amendementen enkele punten waar zij thans niet mee akkoord kan gaan.

Een eerste voorbeeld hiervan betreft de in amendement nr. 6 voorgestelde regeling inzake het verhoor van minderjarigen beneden vijftien jaar.

De regering heeft een werkgroep van experten belast met het onderzoek van deze problematiek. Het

1. Au début de toute audition, il est communiqué à la personne interrogée:

a) qu'elle peut demander que toutes les questions qui lui sont posées et les réponses qu'elle donne soient actées dans les termes utilisés;

b) qu'elle peut demander qu'il soit procédé à tel devoir ou audition;

c) que ses déclarations peuvent être utilisées comme preuve en justice.

2. Toute personne interrogée peut utiliser les documents en sa possession, sans que cela puisse entraîner le report de l'interrogatoire. Elle peut, lors de l'interrogatoire ou ultérieurement, exiger que ses documents soient joints au procès-verbal d'audition ou déposés au greffe.

3. Le procès-verbal mentionne avec précision l'heure à laquelle l'audition prend cours, est éventuellement interrompue, reprend, et prend fin. Il mentionne avec précision l'identité des personnes qui interviennent dans l'interrogatoire ou dans une partie de celui-ci ainsi que le moment de leur arrivée et de leur départ. Il mentionne également les circonstances particulières et tout ce qui peut éclairer d'un jour particulier la déclaration ou les circonstances dans lesquelles elle a été faite.

4. À la fin de l'audition, on donne à la personne interrogée à lire le procès-verbal de son audition à moins qu'elle ne demande que lecture lui en soit faite. Il lui est demandé si elle n'a rien à corriger à ses déclarations.

5. Si la personne interrogée souhaite s'exprimer dans une autre langue que celle de la procédure, soit il est fait appel à un interprète assermenté, soit il est noté ses déclarations dans sa langue, soit il lui est demandé de noter elle-même sa déclaration. Si l'interrogatoire a lieu avec l'assistance d'un interprète, son identité et sa qualité sont formellement mentionnées.»

Le ministre déclare que cet amendement contient un certain nombre de points essentiels pour le déroulement de l'audition et la rédaction du procès-verbal.

On peut renvoyer aux amendements n°s 1 à 16 de M. Boutmans, qui précisent les mentions devant obligatoirement figurer au procès-verbal de l'audition (*cf. supra,* art. 5).

Le Gouvernement n'a pas d'objections fondamentales à l'encontre de ces amendements, mais il ne peut pour l'instant marquer son accord sur plusieurs points qu'ils contiennent.

Tel est par exemple le cas pour ce qui est proposé dans l'amendement n° 6 concernant l'audition des mineurs de moins de 15 ans.

Le Gouvernement a chargé un groupe de travail composé d'experts d'examiner cette question. Il lui

lijkt de regering opportuun de resultaten van dit onderzoek af te wachten alvorens in dit verband wetgevend op te treden.

Het tweede voorbeeld betreft het systeem van de confrontatie dat wordt voorgesteld in de amendementen nrs. 11 tot 16. Er bestaan echter op dit ogenblik evenwel andere confrontatietechnieken die door de wet niet terzijde mogen worden geschoven. Deze problematiek moet nog nader worden onderzocht.

Om deze redenen spreekt de regering haar voorkeur uit voor het amendement nr. 145 van mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe, dat een aantal minimumeisen stelt inzake de verplichte vermelding van bepaalde gegevens in het proces-verbaal. Hoewel dit reeds een grote stap vooruit is, staat niets in de weg dat de toekomstige wettekst na een grondig beraad wordt aangevuld.

Een senator wijst erop dat amendement nr. 145 heel wat elementen uit de amendementen nrs. 2 tot 16 heeft overgenomen. Nochtans is er één groot verschilpunt. In zijn amendement nr. 3 stelt de heer Boutmans namelijk voor dat ieder verhoor begint met de mededeling dat de vragen en antwoorden in een proces-verbaal zullen worden opgenomen, terwijl amendement nr. 145 bepaalt dat de ondervraagde persoon kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, geacteerd worden in de gebruikte bewoordingen.

Dit zal ertoe leiden dat de personen die de klappen van de zweep kennen, wel zullen vragen dat alles geacteerd wordt, terwijl brave zielen dat niet zullen doen. Indien amendement nr. 145 wordt aangenomen, vervalt natuurlijk het amendement nr. 7.

De minister wijst erop dat het in de praktijk niet haalbaar is om alle processen-verbaal volgens het vraag-antwoordprocédé op te stellen. Indien de wet een dergelijke formaliteit oplegt, zal het volume van de processen-verbaal verdubbelen en zal men geen doorlopende tekst hebben. Dat neemt niet weg dat het in bepaalde omstandigheden wel opportuun kan zijn om de vragen en antwoorden als zodanig letterlijk in het proces-verbaal op te nemen. De persoon die ondervraagd wordt, zal dat dan wel moeten vragen.

Professor Franchimont voegt hieraan toe dat, overeenkomstig het voorgestelde artikel 47*bis* van het Wetboek van Strafvordering, ieder verhoor begint met de mededeling aan de ondervraagde persoon dat hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, geacteerd worden in de gebruikte bewoordingen. De betrokkene is derhalve op de hoogte van zijn recht om te vragen dat het proces-verbaal wordt opgesteld in de vorm van een transcriptie van het verhoor. Vraagt hij het niet, dan kan het proces-verbaal in beknoptere vorm worden opgesteld.

Bovendien kan de ondervraagde persoon krachtens het voorgestelde artikel 47*bis*, zijn verklaringen op

paraît opportun d'attendre les résultats de cet examen avant de légiférer en la matière.

Il y a aussi le système de la confrontation proposé dans les amendements n°s 11 à 16. Il existe toutefois pour le moment d'autres techniques de confrontation que la loi ne peut écarter. Ce problème doit encore être approfondi.

Voilà pourquoi le Gouvernement donne la préférence à l'amendement n° 145 de Mme de Bethune et de M. Vandenberghe, qui pose certaines exigences minimums concernant les mentions qui doivent figurer obligatoirement au procès-verbal. Bien qu'il s'agisse là déjà d'un grand pas en avant, rien ne s'oppose à ce que le texte futur de la loi soit encore complété après mûre réflexion.

Un sénateur souligne que si l'amendement n° 145 reprend bon nombre d'éléments des amendements n°s 2 à 16, il en diffère pourtant sur un point essentiel. Dans son amendement n° 3, M. Boutmans propose en effet qu'au début de toute audition, on communique à l'intéressé que les questions et réponses figureront dans un procès-verbal, tandis que l'amendement n° 145 dispose que la personne interrogée peut demander que toutes les questions qui lui sont posées et les réponses qu'elle donne soient actées dans les termes utilisés.

Ceux qui «connaissent la musique» demanderont que tout soit acté, tandis que les gens non avertis ne le feront pas. Si l'amendement n° 145 est adopté, son amendement n° 7 devient naturellement sans objet.

Le ministre souligne qu'en pratique il n'est pas possible de rédiger tous les procès-verbaux suivant un schéma de questions-réponses. Si la loi imposait une telle formalité, le volume des procès-verbaux doublerait et on n'aurait pas de texte suivi. Il n'en reste pas moins que, dans certaines circonstances, il peut effectivement être opportun de reprendre littéralement les questions et les réponses dans le procès-verbal. Mais la personne qui est interrogée devra alors en faire la demande.

Le professeur Franchimont ajoute qu'aux termes de l'article 47*bis* proposé du Code d'instruction criminelle, au début de toute audition, il est communiqué à la personne interrogée qu'elle peut demander que toutes les questions qui lui sont posées et les réponses qu'elle donne soient actées dans les termes utilisés. L'intéressé est dès lors informé de son droit de demander que le procès-verbal soit rédigé sous la forme d'une transcription de l'audition. S'il ne le demande pas, le procès-verbal pourra être établi sous une forme plus concise.

Par ailleurs, en vertu de l'article 47*bis* proposé, la personne interrogée peut corriger ou compléter ses

het proces-verbaal verbeteren of aanvullen. Tevens kan hij krachtens het voorgestelde artikel 28*quinquies*, § 2, een afschrift van zijn verklaring krijgen.

Spreker stipt aan dat het zwijgrecht niet geldt voor de getuige ten laste bij de onderzoeksrechter.

In tweede lezing wordt beslist dat de Franse tekst van punt 4 van het amendement nr. 145 dient te worden vervangen als volgt:

«À la fin de l'audition, le procès-verbal est donné en lecture à la personne interrogée, à moins que celle-ci ne demande que lecture lui en soit faite. Il lui est demandé si ses déclarations ne doivent pas être corrigées ou complétées.»

In het punt 5, wordt het woord «uitdrukkelijk» geschrapt.

De woorden «iedere persoon» in punt 2 worden vervangen door het woord «eenieder» (verantwoording, *cf. infra*, artikel 13 - artikel 61*quater*, § 1).

De commissieleden gaan akkoord met deze tekstverbeteringen.

2. Stemmingen

Amendement nr. 145 van mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe wordt aangenomen bij eenparigheid van de 10 aanwezige leden.

Artikel 8 (artikel 9 van de aangenomen tekst)

Het gerechtelijk onderzoek

Voor de bespreking van dit artikel kan ook worden verwezen naar de bespreking van artikel 5 (*cf.* supra), in het licht van de gelijklopendheid van de bepalingen betreffende het gerechtelijk onderzoek met de bepalingen met betrekking tot het opsporingsonderzoek.

1. Artikel 56

1.1. Bespreking

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 72), luidend:

«Het tweede lid van § 1 van het voorgestelde artikel 56 vervangen als volgt:

«Hij waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging.»

De indiener verduidelijkt dat dit amendement het corrolarium vormt van de splitsing tussen de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit in de bewijsverkrijging in het vooronderzoek.

déclarations figurant dans le procès-verbal. Elle peut aussi, en vertu de l'article 28*quinquies*, § 2, proposé, obtenir une copie du procès-verbal de son audition.

L'intervenant souligne que devant le juge d'instruction, le témoin n'a pas le droit de garder le silence.

En deuxième lecture, il est décidé de remplacer le texte français du point 4 de l'amendement n° 145 par ce qui suit:

«À la fin de l'audition, le procès-verbal est donné en lecture à la personne interrogée, à moins que celle-ci ne demande que lecture lui en soit faite. Il lui est demandé si ses déclarations ne doivent pas être corrigées ou complétées.»

Au point 5, le mot «formellement» est supprimé.

En néerlandais, les mots *«iedere persoon»*, au point 2, sont remplacés par le mot *«eenieder»* (justification, *cf. infra*, article 13 - article 61*quater*, § 1er).

Les commissaires approuvent ces améliorations rédactionnelles.

2. Votes

L'amendement n° 145 de Mme de Bethune et de M. Vandenberghe est approuvé à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 8 (article 9 du texte adopté)

L'instruction

Pour l'examen de cet article, on peut également se reporter à la discussion de l'article 5 (*cf. supra*), étant donné la similitude entre les dispositions relatives à l'instruction et celles relatives à l'information.

1. Article 56

1.1. Discussion

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendement n° 72), libellé comme suit:

«Remplacer le deuxième alinéa du § 1er de l'article 56 proposé par ce qui suit:

«Il veille à la légalité des moyens de preuve ainsi qu'à la loyauté avec laquelle ils sont rassemblés.»

L'auteur précise que cet amendement est le corollaire de la distinction intervenue entre la légalité des moyens de preuve et la loyauté avec laquelle ils sont rassemblés au cours de l'information.

(Zie artikel 28*bis* van het Wetboek van Strafvordering — artikel 5 van het voorgelegde ontwerp).

Betreffende de derde paragraaf dienen de dames Milquet en Delcourt-Pêtre een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 90), luidend:

«De eerste volzin van het eerste lid van het voorgestelde artikel 56, § 3, vervangen als volgt:

«De onderzoeksrechter kan de politiedienst of -diensten, de bijzondere afdeling of afdelingen van de politiediensten of, in voorkomend geval, de politieambtenaar of -ambtenaren aanwijzen die in een bepaald onderzoek belast worden met taken van gerechtelijke politie en aan wie de vorderingen en opdrachten, behoudens uitzondering, gericht moeten worden.»

Verantwoording

Dat de onderzoeksrechter een politiedienst kiest voor de uitvoering van taken van gerechtelijke politie is volgens ons een goed principe.

Wij wensen dit principe echter te verruimen en de onderzoeksrechter in staat stellen om bijzondere of meer gespecialiseerde afdelingen van politiediensten of ook een of meer politieambtenaren te kiezen.

Volgens ons hebben sommige afdelingen of sommige ambtenaren een bekwaamheid verworven in aangelegenheden die een grotere specialisatie vereisen. De onderzoeksrechter moet deze ervaring en deze bekwaamheid ten nutte kunnen maken voor de uitvoering van een aantal taken van gerechtelijke politie. De bepaling die wij wensen in te voeren, zal de kansen op een goede afloop van de onderzoeken alleen maar vergroten want het is geweten dat de misdaad in al haar vertakkingen steeds complexer wordt. Het is dan ook belangrijk dat de onderzoeksrechter de kans krijgt om de meest gespecialiseerde ambtenaren te kiezen.

Dit amendement heeft betrekking op de onderafdelingen van de gespecialiseerde politiediensten.

De minister is van oordeel dat dit debat zal dienen gevoerd te worden bij de bespreking van de wijzigingen van de wet op het politieambt.

Een lid wijst erop dat de verwerping noodzakelijk is in het licht van de gelijklopendheid van deze bepaling met de bepalingen betreffende het opsporingsonderzoek (artikel 28*ter, cf.* artikel 5 van het ontwerp).

Voorts worden enkele tekstverbeteringen voorgesteld door één der rapporteurs.

In het voorgestelde artikel 56 (nieuw), § 1, van het Wetboek van Strafvordering:

(Voir l'article 28*bis* du Code d'instruction criminelle — article 5 du projet à l'examen).

Concernant le troisième paragraphe, Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 90), libellé comme suit:

«Remplacer la première phrase de l'alinéa 1er du § 3 de l'article 56 proposé par ce qui suit:

«Le juge d'instruction peut désigner le ou les services de police, la ou les sections particulières de services de police ou, le cas échéant, le ou les fonctionnaires de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions et délégations seront, sauf exception, adressées.»

Justification

Le choix par le juge d'instruction d'un service de police pour l'exécution de missions de police judiciaire est, selon nous, un bon principe.

Cependant, nous désirons étendre ce principe en permettant au juge d'instruction de choisir des sections de services de police particulières ou plus spécialisées, mais aussi un ou des fonctionnaires de police.

Selon nous, certaines sections ou certains fonctionnaires ont acquis une compétence dans des matières qui demandent une plus grande spécialisation. Le juge d'instruction doit pouvoir profiter de cette expérience et de cette compétence pour l'exécution de certaines missions de police judiciaire. La disposition que nous proposons d'introduire ne fera qu'agrandir les chances d'un bon déroulement des enquêtes car on sait que la criminalité se complexifie dans toutes ses branches; il est dès lors important de permettre au juge d'instruction de choisir les fonctionnaires les plus spécialisés.

Cet amendement concerne des sous-sections des services de police spécialisés.

Le ministre estime que cette question devra être débattue au cours de la discussion des modifications de la loi sur la fonction de police.

Un commissaire souligne qu'étant donné le parallélisme entre cette disposition et les dispositions relatives à l'information (article 28*ter, cf.* article 5 du projet) le rejet de l'amendement s'impose.

L'un des rapporteurs propose ensuite d'apporter une série de corrections dans le texte néerlandais.

À l'article 56 (nouveau), § 1er, du Code d'instruction criminelle:

— In het tweede lid, de woorden «Hij waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging» vervangen door de woorden «Hij waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit waarmee ze worden verzameld».

— In het zesde lid de woorden «een wanbedrijf kunnen uitmaken, waarvoor hij niet geadieerd werd» vervangen door de woorden «een wanbedrijf uitmaken dat bij hem niet is aangebracht».

Verantwoording

Wat de term adiëren betreft, zie artikel 5 — artikel 28*quater* herschrijving van het artikel — blz. 188.

Voorts is de werkwoordvorm «werd» grammaticaal incorrect; hier hoorde een perfectum; de vordering (voor andere feiten) is immers al een feit wanneer de onderzoeksrechter de nieuwe feiten ontdekt.

— In hetzelfde artikel, § 3, tweede lid, de woorden volgens de door de procureur des Konings vastgelegde modaliteiten» vervangen door de woorden «op de wijze door de procureur des Konings vastgesteld» en de woorden «volgens de modaliteiten die de procureur des Konings bij richtlijn vastlegt «vervangen door de woorden» op de wijze die de procureur des Konings bij richtlijn bepaalt».

Hij geeft de volgende verantwoording wat modaliteiten betreft, zie artikel 5 — artikel 28*ter*, § 2, punt 9. Herschrijving van het artikel, blz. 188.

— In dezelfde § 3 de woorden «waakt de onderzoeksrechter over de coördinatie van hun tussenkomsten», vervangen door de woorden «ziet de onderzoeksrechter toe op de coördinatie van hun optreden» verantwoording *cf.* supra artikel 5, punt 9 — artikel 28*ter*, § 4. Herschrijving van het artikel, blz. 188.

Deze tekstcorrecties worden aangenomen.

1.2. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 56 van het Wetboek van Strafvordering

Het amendement nr. 72 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Het amendement nr. 90 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt verworpen met 7 stemmen tegen 1 stem bij 1 onthouding.

2. Artikel 57 — Het geheim van het gerechtelijk onderzoek

Algemene opmerking

Gezien de noodzaak tot harmonisering van het voorgestelde artikel 57 van het Wetboek van Straf-

— Au deuxième alinéa, remplacer les mots *«Hij waakt over de wettelijkheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit van de bewijsverkrijging»* par les mots *«Hij waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit waarmee ze worden verzameld»*.

— Au sixième alinéa, remplacer les mots *«een wanbedrijf kunnen uitmaken, waarvoor hij niet geadieerd werd»* par les mots *«een wanbedrijf uitmaken dat bij hem niet is aangebracht»*.

Justification

En ce qui concerne le terme *«adiëren»*, voir l'article 5 — article 28*quater* réécriture de l'article — p. 188.

Ensuite, la forme verbale *«werd»* est grammaticalement incorrecte; il faudrait en l'occurence un passé composé: en effet, l'action publique (pour d'autres faits?) est déjà une réalité lorsque le juge d'instruction découvre les faits nouveaux.

— Au même article, § 3, deuxième alinéa, remplacer les mots *«volgens de door de procureur des Konings vastgelegde modaliteiten»* par les mots *«op de wijze door de procureur des Konings vastgesteld»* et les mots *«volgens de modaliteiten die de procureur des Konings bij richtlijn vastlegt»* par les mots *«op de wijze die de procureur des Konings bij richtlijn bepaalt»*.

Il donne la justification suivante: en ce qui concerne le terme *«modaliteiten»*, voir l'article 5 — article 28ter, § 2, point 9. Réécriture de l'article, p. 188.

— Au même § 3, remplacer les mots *«waakt de onderzoeksrechter over de coördinatie van hun tussenkomsten»* par les mots *«ziet de onderzoeksrechter toe op de coördinatie van hun optreden»*. Il donne la justification suivante : voir *supra* l'article 5, point 9 — article 28*ter*, § 4. Réécriture de l'article, p. 188.

Ces corrections de texte sont adoptées.

1.2. Votes sur les amendements déposés à l'article 56 du Code d'instruction criminelle

L'amendement n° 72 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement n° 90 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est rejeté par 7 voix contre 1 et 1 abstention.

2. Article 57 — Le secret de l'instruction

Remarque générale

Compte tenu de la nécessité d'harmoniser l'article 57 proposé du Code d'instruction criminelle avec

vordering met artikel 28*quinquies* van hetzelfde Wetboek (artikel 5 van het ontwerp) werd door de commissie in tweede lezing besloten de tekst van het artikel te herschrijven. Daartoe werd door de heren Erdman en Desmedt het amendement nr. 160 ingediend (Stuk Senaat, nr. 1-704/3) (*cf. infra* — punt 2.3.)

2.1. Bespreking

2.1.1. Artikel 57, § 1

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 91), luidend:

«In het voorgestelde artikel 57 de bepalingen onder § 4 in de vorm van een tweede lid toevoegen aan § 1.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische redenen.

Een lid merkt op dat dit amendement wordt ingediend met het oog op de samenhang van de tekst.

2.1.2. Artikel 57, § 2

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 24), luidend:

«Paragraaf 2 van het voorgestelde artikel 57 vervangen als volgt:

«§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten wijst de onderzoeksrechter of elke politiedienst die een persoon ondervraagd heeft, die persoon op zijn recht om een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor te vragen.

Indien de ondervraagde persoon daarom verzoekt, overhandigt of stuurt de onderzoeksrechter of elke politiedienst aan deze persoon onmiddellijk, of binnen 48 uur, een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor.

Evenwel, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, kan de onderzoeksrechter het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een eenmalige hernieuwbare termijn van maximaal drie maanden. Deze gemotiveerde beschikking wordt in het dossier opgenomen.»

Verantwoording

Het is logisch dat er eerst een verwittiging gebeurt, dan een verzoek volgt en vervolgens een gevolg wordt gegeven aan het verzoek.

Het is duidelijk dat er bepalingen en in het bijzonder wetten zijn die zelfs aan de onderzoeksrechter opleggen het proces-verbaal van het verhoor onmiddel-

l'article 28*quinquies* du même code (article 5 du projet), la commission a décidé, en seconde lecture, de réécrire l'article. À cet effet, MM. Erdman et Desmedt ont déposé l'amendement nº 160 (doc. Sénat nº 1-704/3) (*cf. infra* — point 2.3.).

2.1. Discussion

2.1.1. Article 57, § 1er

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 91), qui est rédigé comme suit:

«À l'article 57 proposé, ajouter le § 4 sous forme d'un second alinéa au § 1er.»

Justification

Il s'agit d'une raison légistique évidente.

Un membre souligne que cet amendement ne vise qu'une cohérence du texte.

2.1.2. Article 57, § 2

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 24), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer le § 2 de l'article 57 proposé par les dispositions suivantes:

«§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le juge d'instruction ou tout service de police qui a interrogé une personne l'informe du droit qu'elle a de demander une copie du procès-verbal de son audition.

Si la personne interrogée le demande, le juge d'instruction ou tout service de police lui remet ou lui adresse, immédiatement ou dans les 48 heures, gratuitement copie du procès-verbal de son audition.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le juge d'instruction peut retarder le moment de cette communication pendant un délai de trois mois maximum renouvelable une fois. Cette ordonnance motivée est incluse dans le dossier.»

Justification

Il est logique qu'il y ait tout d'abord un avertissement, ensuite une demande et, enfin, que cette demande soit suivie d'effets.

Il est clair qu'il existe des dispositions et, en particulier, des lois qui imposent, même au juge d'instruction, de remettre immédiatement le procès-verbal de

lijk te overhandigen (zie artikel 18, § 2, van de wet op de voorlopige hechtenis).

Er is geen reden om dit verzoek uit te stellen, want indien men de door de tekst van de Kamer voorziene termijnen cumuleert zou dit afschrift slechts na zeven maanden kunnen worden overhandigd. Indien de tegensprekelijkheid in het strafproces bijna een grondwettelijk recht wordt moet men teruggrijpen naar de termijnen zoals oorspronkelijk voorzien in het eerste ontwerp-Franchimont, namelijk «onmiddellijk of binnen 48 uur».

Indien men eventueel ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan aanvaarden voor een uitstel, dan mag dit zeker niet meer dan zes maanden bedragen, daar waar zes maanden een termijn is die normaal reeds een mechanisme in werking stelt van toezicht door de Kamer van Inbeschuldigingstelling op zaken van lang onderzoek (zie artikel 136bis van het Wetboek van Strafvordering en artikel 28 van het ontwerp tot wijziging van de artikelen 136 en 136bis van het Wetboek van Strafvordering): weliswaar wordt nu in 136bis de termijn verlengd op een jaar van de eerste vordering. Het principe blijft nochtans dat de kopie onmiddellijk zou moeten worden afgeleverd en slechts wegens materiële omstandigheden iets later kan verstuurd zijn.

De vraag stelt zich hoe de onderzoeksrechter de politiedienst verwittigt dat hij het tijdstip van de mededeling wil zien uitstellen: is het dan niet praktischer dat na de verwittiging de kopie van het proces-verbaal enkel door de onderzoeksrechter wordt overhandigd of gestuurd?

Dit zou dus een verbetering meebrengen van de tekst, waarbij dan in het amendement voorgestelde lid 2 «of elke politiedienst» zou moeten worden geschrapt. Men kan zich de vraag stellen of de tekst dan niet moet worden aangevuld met de vermelding dat de onderzoeksrechter na ontvangst van het proces-verbaal dit onmiddellijk doorstuurt of binnen een termijn van 48 uur, of een beslissing treft om het tijdstip van de mededeling uit te stellen.

In deze mag verwezen worden naar het ontwerp zoals gestemd door de Senaat — stuk 1-9/6 BZ 1995, waarbij weliswaar dit recht voorbehouden was aan de verdachte (inverdenkinggestelde) en de burgerlijke partij, maar uit de goedgekeurde tekst ten overvloede bleek dat op enkel verzoek afschrift kon verkregen worden, zonder dat daarvoor nog bijkomende termijnen bepaald werden.

De indiener van het amendement is van oordeel dat er een volledige gelijklopendheid moet bestaan tussen de mededeling van het proces-verbaal van het verhoor in het opsporingsonderzoek, en in het gerechtelijk onderzoek. Dit amendement zal dan ook worden aangepast in functie van de stemming over de tekst

l'audition (voir à cet égard l'article 18, § 2, de la loi sur la détention préventive).

Il n'y a aucune raison de retarder les suites à donner à cette demande, car si l'on cumule les délais prévus dans le texte de la Chambre, la copie ne pourrait être remise qu'après sept mois. Si la nature contradictoire du procès pénal devient quasi un droit constitutionnel, il faut revenir aux délais tels que le premier projet Franchimont les avait prévus initialement, à savoir «immédiatement ou dans les 48 heures».

Si l'on peut éventuellement admettre des circonstances graves et exceptionnelles justifiant un report, celui-ci ne peut certainement pas dépasser les six mois, puisque l'on se trouve normalement, après un délai de six mois, devant une procédure de contrôle effectuée par la Chambre des mises en accusation sur les affaires qui traînent en longueur (voir article 136bis du Code d'instruction criminelle et article 28 du projet visant à modifier les articles 136 et 136bis du Code d'instruction criminelle): il est vrai que l'article 136bis rallonge désormais le délai pour le porter à un an du premier réquisitoire. L'on maintient toutefois le principe selon lequel la copie devrait être remise immédiatement et ne peut être transmise avec un peu de retard qu'en raison de circonstances matérielles.

L'on peut se demander comment le juge d'instruction avertira le service de police qu'il souhaite retarder le moment de la communication: n'est-il pas plus pratique de prévoir qu'après l'avertissement, seul le juge d'instruction peut remettre ou adresser copie du procès-verbal?

Cela constituerait une amélioration du texte, avec pour conséquence qu'il faudrait supprimer les mots «ou tout service de police» du deuxième alinéa de l'amendement proposé. L'on peut se demander s'il ne faudrait pas, dans ce cas, compléter le texte par la mention que le juge d'instruction transmet immédiatement ou dans un délai de 48 heures le procès-verbal après l'avoir reçu, ou décide de retarder le moment de la communication.

L'on peut renvoyer à cet égard au projet voté par le Sénat — doc. 1-9/6, S.E. 1995 — dans lequel ce droit était toutefois réservé à l'inculpé et à la partie civile; il résultait cependant amplement du texte adopté qu'il suffisait d'une simple demande pour obtenir une copie sans que des délais supplémentaires ne soient prévus à cet effet.

L'auteur de l'amendement estime qu'il faut un parallélisme parfait entre la communication du procès-verbal d'audition dans le cadre de l'information et la communication dans le cadre de l'instruction judiciaire. Cet amendement sera donc adapté en fonction du vote sur le texte relatif à la

betreffende de mededeling van het verhoor door de procureur des Konings.

Betreffende dit amendement preciseert de minister dat de kopie van het verhoor in principe vrijwel onmiddellijk zal worden overhandigd. Het lijkt hem echter niet wenselijk dat dit in de wet wordt ingebouwd. De termijn van één maand is een maximumtermijn. Men moet immers rekening houden dat men soms te maken heeft met zeer ingewikkelde dossiers. Hij verwijst naar de argumenten aangehaald bij de bespreking van artikel 28*quinquies* (*cf. supra* — artikel 5).

Verscheidene leden sluiten hierbij aan.

Vervolgens dient mevrouw Milquet een amendement in, dat de coherentie van de tekst beoogt (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 92), luidend:

«In § 2 van het voorgestelde artikel 57 het eerste en het tweede lid omkeren.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische redenen.

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen ook volgend amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 89):

«Het tweede lid van het voorgestelde artikel 57, § 2, vervangen als volgt:

«De onderzoeksrechter of elke politiedienst die een persoon ondervraagd heeft, wijst die persoon op zijn recht om een kopie van het proces-verbaal van verhoor te vragen en, in voorkomend geval, op zijn recht om overeenkomstig artikel 5bis van de voorafgaande titel de hoedanigheid van benadeelde persoon te verkrijgen of om zich overeenkomstig artikel 63 burgerlijke partij te stellen.»

Verantwoording

Wij achten het nuttig en zelfs noodzakelijk in de wet te vermelden dat de eerstelijnsdiensten, die in rechtstreeks contact staan met de slachtoffers en hun nabestaanden, hen ervan op de hoogte brengen, niet alleen dat zij een kopie van het proces-verbaal van hun verhoor kunnen verkrijgen, maar ook dat het statuut van benadeelde persoon bestaat: deze diensten moeten in voorkomend geval, overeenkomstig artikel 5bis, § 4, van de voorafgaande titel van het Wetboek dan ook melding maken van de verklaring in het proces-verbaal van verhoor.

communication du procès-verbal d'audition par le procureur du Roi.

À propos de cet amendement, le ministre précise qu'en principe, la copie du procès-verbal d'audition sera remise presque immédiatement. Il ne lui semble toutefois pas souhaitable de le préciser dans la loi. Le délai d'un mois est un délai maximum. Il faut en effet tenir compte du fait que l'on a parfois affaire à des dossiers très complexes. Il renvoie aux arguments avancés au cours de la discussion de l'article 28*quinquies* (*cf. supra* — article 5).

Plusieurs membres abondent dans le même sens.

Mme Milquet dépose ensuite un amendement visant à assurer la cohérence du texte (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 92), amendement qui est libellé comme suit:

«Au § 2 de l'article 57 proposé, inverser le premier et le deuxième alinéa.»

Justification

Il s'agit d'une raison légistique évidente.

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent également l'amendement suivant (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 89):

«Remplacer l'alinéa 2 du § 2 de l'article 57 proposé par ce qui suit:

«Le juge d'instruction ou tout service de police qui a interrogé une personne l'informe du droit qu'elle a de demander une copie du procès-verbal de son audition et, le cas échéant, du droit qu'elle a de se constituer «personne lésée» conformément à l'article 5bis du titre préliminaire, ou partie civile, conformément à l'article 63.»

Justification

Il nous a semblé utile et même nécessaire de prévoir que les services de première ligne, en contact direct avec les victimes et leurs proches, signalent à ceux-ci, outre qu'ils peuvent obtenir copie du procès-verbal de leur audition, l'existence du statut de personne lésée et en fassent, le cas échéant, conformément à l'article 5bis, § 4, mention de la déclaration au procès-verbal d'audition.

Tevens, en in functie van de besprekingen van artikel 28*quinquies* dienen de dames Milquet en Delcourt-Pêtre volgend amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 141), ter vervanging van het amendement nr. 89:

«Paragraaf 2 van het voorgestelde artikel 57 vervangen als volgt:

«§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten deelt de onderzoeksrechter en elke politiedienst die een persoon ondervraagt, aan deze persoon mee dat hij een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen.

Deze kopie wordt onmiddellijk of binnen een maand overhandigd of verstuurd.

Evenwel kan de onderzoeksrechter in ernstige en uitzonderlijke omstandigheden het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een eenmalig vernieuwbare termijn van maximaal zes maanden. De motieven voor de weigering worden vermeld in het proces-verbaal van het verhoor.»

Verantwoording

Verbetering van de tekst.

In tweede lezing dienen de heren Erdman en Desmedt het syntheseamendement nr. 160 in *(cf. infra).*

2.1.3. Artikel 57, §§ 3 en 4

Mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe dienen een amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 146), luidend:

«In het voorgestelde artikel 57 de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. Paragraaf 3 doen vervallen.

B. Paragraaf 4 vernummeren tot § 3.»

Verantwoording

Gezien het ingediende amendement dat de tekst van deze paragraaf opneemt in het ontworpen artikel 47bis van het Wetboek van Strafvordering.

2.1.4. Artikel 57, §§ 5 en 6

De heer Erdman dient een amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 47), luidend:

«In § 5 van het voorgestelde artikel 57 tussen de woorden «de rechten van verdediging» en de woor-

Toutefois, compte tenu des discussions relatives à l'article 28*quinquies*, Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent ensuite, en remplacement de l'amendement nº 89, l'amendement suivant (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 141):

«Remplacer le § 2 de l'article 57 proposé par ce qui suit:

«§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le juge d'instruction et tout service de police qui interroge une personne l'informe qu'elle peut obtenir gratuitement une copie du procès-verbal de son audition.

Cette copie lui est remise ou adressée immédiatement ou dans le mois.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le juge d'instruction peut retarder le moment de cette communication pendant un délai de six mois maximum renouvelable une fois. Il est fait mention des motifs de refus dans le procès-verbal de l'audition.»

Justification

Amélioration du texte.

En seconde lecture, MM. Erdman et Desmedt déposent finalement (*cf. infra)* l'amendement de synthèse nº 160.

2.1.3. Article 57, §§ 3 et 4

Mme de Bethune et M. Vandenberghe déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 146) qui est rédigé comme suit:

«À l'article 57 proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Supprimer le § 3.

B. Renuméroter le § 4 en § 3.»

Justification

Ces modifications découlent de l'amendement déposé, qui reprend le texte de ce paragraphe à l'article 47bis en projet du Code d'instruction criminelle.

2.1.4. Article 57, §§ 5 et 6

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 47) qui est rédigé comme suit:

«Au § 5 de l'article 57 proposé, insérer entre les mots «les droits de la défense» et les mots «la vie

den «het privé-leven en de waardigheid van personen» de woorden «de rechten van het slachtoffer» invoegen.»

Verantwoording

In de huidige context, en ingaande op een rechtmatige vraag van de betrokken verenigingen wordt hier met nadruk onderstreept dat rekening moet worden gehouden met de rechten van het slachtoffer. Dit impliceert ook de rechten van hun rechthebbenden.

De heer Vandenberghe c.s. dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 70), luidend:

«In § 5 van het voorgestelde artikel 57 tussen de woorden «de rechten van verdediging,» en de woorden «het privé-leven» de woorden «het vermoeden van onschuld,» invoegen.»

Verantwoording

Het vermoeden van onschuld, gewaarborgd door artikel 6.2 EVRM, houdt in dat men geacht wordt onschuldig te zijn tot het bewijs van het tegendeel. Dit maakt dat enkel de rechter ter gronde zich kan uitspreken omtrent de schuld van een verdachte. Het openbaar ministerie moet er derhalve over waken dat, wanneer het gegevens verstrekt aan de pers, geen afbreuk gedaan wordt aan het vermoeden van onschuld.

Het vermoeden van onschuld heeft een eigen specifieke draagwijdte en dient onderscheiden te worden van de rechten van verdediging, dewelke tot doel hebben de verdachte in staat te stellen zich te verdedigen tegen de strafvordering. Het vermoeden van onschuld dient daarom bijkomend opgenomen te worden in de tekst van het voorgestelde artikel 57, § 5, van het Wetboek van Strafvordering.

Dit amendement verzorgt de gelijklopendheid met artikel 28*quinquies*.

De heer Vandenberghe dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 84), luidend:

«In § 5 van het voorgestelde artikel 57 invoegen de woorden «wanneer het openbaar belang het vergt» tussen de woorden «Het openbaar ministerie kan» en de woorden «, met instemming van.»

Een lid geeft het voorbeeld van een persoon die bij vergissing wordt gedagvaard. Zodra het openbaar ministerie beslist dat de gedagvaarde persoon niet de juiste is, moet het optreden. Het gaat hier om een algemeen belang.

privée et la dignité des personnes» les mots «les droits de la victime.»

Justification

Dans le contexte actuel et répondant à la demande justifiée des associations concernées, l'on entend souligner ici avec insistance qu'il faut tenir compte des droits de la victime, notion qui couvre également les droits de ses ayants droit.

M. Vandenberghe et consorts déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 70) qui est rédigé comme suit:

«Au § 5 de l'article 57 proposé, insérer, entre les mots «les droits de la défense» et les mots «la vie privée», les mots «la présomption d'innocence.»

Justification

La présomption d'innocence, garantie par l'article 6.2 de la Convention européenne des droits de l'homme, implique que l'on est présumé innocent jusqu'à preuve du contraire. Il s'ensuit que seul le juge du fond peut statuer sur la culpabilité d'une personne soupçonnée. Le ministère public doit donc veiller à ce qu'il ne soit pas dérogé au principe de la présomption d'innocence lorsqu'il communique des informations à la presse.

La présomption d'innocence a une portée spécifique et doit être distinguée des droits de la défense, qui visent à permettre à la personne soupçonnée de se défendre contre l'action publique. C'est pourquoi ladite présomption doit être ajoutée au texte de l'article 57, § 5, proposé du Code d'instruction criminelle.

Cet amendement assure le parallélisme avec l'article 28*quinquies*.

M. Vandenberghe dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 84) qui est rédigé comme suit:

«Insérer, au § 5 de l'article 57 proposé, entre les mots «Le ministère public peut,» et les mots «de l'accord du juge d'instruction», les mots «, lorsque l'intérêt public l'exige,».

Un membre se réfère à la situation où une personne a été citée erronément. Lorsque le ministère public sait que la personne citée ne correspond pas à la personne visée, il doit intervenir. Il s'agirait là d'un intérêt général.

De dames Milquet en Delcourt-Pêtre dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 87), luidende:

«Paragraaf 5 van het voorgestelde artikel 57 vervangen als volgt:

«§ 5. Het openbaar ministerie kan, met instemming van de onderzoeksrechter, aan de pers gegevens verstrekken mits de rechten van de verdediging, de rechten van het slachtoffer en het privé-leven, de anonimiteit en de waardigheid van personen worden geëerbiedigd.»

Verantwoording

Zelfde verantwoording als bij amendement nr. 75.

De indieners verwijzen naar de bespreking van artikel 28*quinquies*, §§5 en 6 *(zie supra).*

Een lid vraagt verduidelijking over de termen «met instemming van de onderzoeksrechter».

Aangezien de onderzoeksrechter niet langer officier van de gerechtelijke politie is, staat hij onafhankelijker tegenover het parket. Hij kan zich dan ook verzetten tegen een mededeling van het parket. Hoe kan het parket zich hiertegen indekken?Is een schriftelijke toestemming van de onderzoeksrechter nodig of volstaat een kennisgeving aan de onderzoeksrechter, mits deze zich niet verzet? Hoe verloopt die procedure?

Professor Franchimont onderstreept dat er een inhoudelijk en een formeel probleem is. Alleen het parket kan een mededeling doen, maar de onderzoeksrechter blijft wel baas over het onderzoek. Zijn toestemming is dus noodzakelijk.

Wat de vorm betreft, wordt ervoor gekozen niet te veel formaliteiten op te leggen. Een geschrift is niet nodig, een mondelinge toestemming volstaat.

Een lid wijst erop dat het ontbreken van een geschift een bewijsprobleem kan doen rijzen. Anderzijds is het ook zo dat de beperkingen van de toestemming niet in het geschreven stuk zullen worden vermeld.

Professor Franchimont meent dat de onderzoeksrechter in de praktijk het parket wel duidelijk zal maken wat niet mag worden vrijgegeven.

Hij herinnert eraan dat het onderzoek geheim blijft, al worden wel uitzonderingen vastgesteld.

Een lid sluit zich hierbij aan. Hij wijst er bovendien op dat de advocaat minder geloofwaardig zal zijn omdat hij niet over het dossier beschikt. Een verklaring van de rechter heeft een andere waarde.

Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 87), libellé comme suit:

«Remplacer le § 5 de l'article 57 proposé par ce qui suit:

«§ 5. Le ministère public peut, de l'accord du juge d'instruction, communiquer des informations à la presse en respectant les droits de la défense, les droits de la victime et la vie privée, l'anonymat et la dignité des personnes.»

Justification

La justification est la même que celle de l'amendement nº 75.

Les auteurs se réfèrent à la discussion de l'article 28*quinquies*, §§ 5 et 6 (*cf. supra).*

Un membre demande des explications concernant les mots «de l'accord du juge d'instruction».

Étant donné que le juge d'instruction n'est plus officier de police judiciaire, il a plus d'indépendance à l'égard du parquet. Il pourrait dès lors s'opposer à un communiqué du parquet. Comment le parquet peut-il se couvrir? Faut-il une autorisation écrite du juge d'instruction ou suffit-il de faire une notification au juge d'instruction, sans objection de ce dernier? Comment se déroule cette procédure?

Le professeur Franchimont souligne qu'il existe un problème de fond et un problème de forme. Seul le parquet peut faire des communiqués, mais le juge d'instruction reste maître de son instruction. Une autorisation du juge d'instruction est donc nécessaire.

Au point de vue de la forme, l'option est de ne pas insérer trop de formalités. Il ne faut pas nécessairement un écrit; un accord verbal est suffisant.

Un membre soulève le problème de la preuve, s'il n'existe pas d'écrit. D'autre part, il est vrai que l'écrit ne mentionnera pas les limites de l'accord.

Le professeur Franchimont est d'avis qu'en pratique le juge d'instruction signalera plutôt au parquet ce qui ne peut pas être divulgué.

Il rappelle que l'instruction reste secrète, même si des exceptions sont prévues.

Un membre rejoint cette intervention. Il souligne par ailleurs que la parole de l'avocat sera par hypothèse moins crédible parce que ce dernier n'est pas en possession du dossier. La valeur de la déclaration du juge est différente.

Men vraagt professor Franchimont en de minister om hun mening over het probleem van een mededeling die de fundamentele principes niet naleeft of die onjuiste informatie bevat. Moet niet worden voorzien in de mogelijkheid om een rechtzetting te vragen in deze gevallen?

De minister antwoordt dat dit probleem reeds gedeeltelijk wordt opgevangen door de deontologische code van zowel het openbaar ministerie als de advocaat; anderzijds bestaat in de mediasector reeds het recht van antwoord.

Een lid meent dat de processen zich zullen opstapelen als wordt voorzien in een specifieke procedure voor deze gevallen. Als een rechtsvordering nodig is om te beslissen over een eventuele rechtzetting, moet het onderzoek worden onderbroken totdat dit geding is afgehandeld.

Een ander lid wijst erop dat in Frankrijk de mogelijkheid van een rechtzetting wel bestaat.

Professor Franchimont bevestigt dat in Frankrijk inderdaad de mogelijkheid bestaat van een kort geding om het vermoeden van onschuld te bekrachtigen. Dit bestaat niet in België. Hij herinnert eraan dat de advocaat de rechtzetting kan doen. Anderzijds is het wel zo dat volslagen valse verklaringen van het openbaar ministerie een eerlijk proces kunnen verhinderen (zie arrest Allenet de Ribemont vs. Frankrijk, gewezen door het Europees Hof voor de rechten van de mens, 10 februari 1995, RTDH, 1995, blz. 656).

De professor sluit evenwel niet uit dat het strafrechtelijk kort geding in een later stadium ook over het vermoeden van onschuld kan handelen.

Betreffende § 6 dienen de heren Bourgeois en Vandenberghe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 81), luidend:

«In § 6 van het voorgestelde artikel 57 de woorden «mits het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit» vervangen door de woorden «mits het vermoeden van onschuld, het privé-leven en de waardigheid.»

De minister vraagt zich af of het weglaten van de term «anonimiteit» in dit amendement voldoende wordt opgevangen door het woord «privé-leven».

Een lid verwijst naar een vorige discussie betreffende de §§ 5 en 6 van artikel 28*quinquies*. Indien de referentie aan de term anonimiteit wordt behouden, moeten uitzonderingen worden bepaald. Dit is niet makkelijk te formuleren.

Een lid wijst erop dat het anonymaat in § 5 relatief, en in § 6 absoluut is geformuleerd.

In de mate van het mogelijke zal het anonymaat gerespecteerd worden door het openbaar ministerie, maar de advocaat zou nooit een naam kunnen ver-

Un membre veut connaître l'opinion du professeur Franchimont et du ministre sur la problématique d'une communication, sans respect des principes, ou d'une information inexacte. N'est-il pas opportun de prévoir une possibilité de demander une rectification en ces cas?

Le ministre répond qu'il existe déjà une correction de par la déontologie, tant du côté du ministère public que de l'avocat; d'autre part, le droit de réponse au niveau des médias existe.

Un membre souligne le risque, en cas d'instauration d'une procédure spécifique, d'ouvrir procès sur procès. S'il faut prévoir une action pour trancher une rectification éventuelle, il faut interrompre l'instruction jusqu'à ce que le litige soit vidé.

Un autre membre souligne que cette possibilité de rectification existe en France.

Le professeur Franchimont confirme que le référé pour faire consacrer la présomption d'innocence existe en France. Cette possibilité n'est pas prévue ici. Il rappelle que l'avocat peut faire la rectification. D'autre part, si les déclarations de la part du ministère public sont tout à fait fallacieuses, ceci peut constituer un problème au niveau du procès équitable (*cf.* arrêt Allenet de Ribemont contre France rendu par la Cour européenne des droits de l'homme le 10 février 1995, R.T.D.H., 1995, p. 656).

Le professeur n'exclut cependant pas que le référé pénal joue également sur la présomption d'innocence, à un stade ultérieur.

S'agissant du § 6, MM. Bourgeois et Vandenberghe déposent un amendement (doc. Sénat 1-704/2, amendement n° 81) qui est rédigé comme suit:

«Remplacer, au § 6 de l'article 57 proposé, les mots «en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat» par les mots «en respectant la présomption d'innocence, la vie privée et la dignité.»

Le ministre se demande si l'ajout des mots «la vie privée» contrebalance assez la suppression des mots «l'anonymat».

Un commissaire renvoie à une discussion antérieure relative aux §§ 5 et 6 de l'article 28*quinquies*. Si l'on maintient la référence au terme «anonymat», il faut prévoir des exceptions qui ne seront pas faciles à formuler.

Un membre souligne qu'au § 5, l'anonymat est formulé de façon relative et, au § 6, de façon absolue.

Le ministère public respectera l'anonymat, dans la mesure du possible, mais, comme l'avocat ne pourra jamais citer de nom, il en résultera des difficultés

noemen. Dat zou aanleiding kunnen geven tot bijkomende moeilijkheden in zaken waar er meerdere betichten zijn en waar publiciteit is gegeven door het openbaar ministerie over de daders.

Naar aanleiding van deze discussie dienen de heren Vandenberghe en Bourgeois een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 95), luidend:

«In § 6 van het voorgestelde artikel 57 de woorden «overeenkomstig de deontologie van zijn beroep» invoegen tussen de woorden «De advocaat mag» en de woorden «aan de pers.»

Verantwoording

De vermelding «overeenkomstig de deontologie van zijn beroep» zal aan de Stafhouder toelaten op te treden indien hij een foutief gebruik vaststelt van het recht van de advocaat om gegevens te verstrekken aan de pers. Daardoor ontstaat een bijkomende waarborg voor een correcte uitoefening van dit recht.

Een lid verwijst naar de andere Europese regelingen waarin het verbod op het vrijgeven van de identiteit van personen, in het kader van het gerechtelijk onderzoek en het opsporingsonderzoek, veel scherper is geformuleerd. Zij is van mening dat een andere formulering moet gevonden worden voor «anonimiteit».

Een lid stelt voor het woord anonimiteit te behouden en te bepalen dat er van deze regels slechts mag worden afgeweken in geval van nood of in uitzonderlijke omstandigheden, waarbij steeds het vermoeden van onschuld moet worden gerespecteerd. Hij verwijst naar de huidige tekst «in de mate van het mogelijke».

Het spreekt vanzelf dat een afwijking mogelijk is indien de identiteit reeds werd vrijgegeven ten gevolge van andere gegevens.

Een ander lid vestigt de aandacht op volgende dubieuze situatie: men stelt als principe het bewaren van de anonimiteit, maar met als uitzondering het communiqué van het openbaar ministerie en eventueel het perscommuniqué van de advocaat, hetgeen eigenlijk ook een uitzondering is op het geheim onderzoek.

Een lid vraagt of de woorden «in de mate van het mogelijke» niet moeten worden beperkt. De advocaten moeten, zo lijkt hem, de anonimiteit respecteren en de deontologie kan voorzien in uitzonderingen.

Een lid merkt op dat de anonimiteit niet was vermeld in de oorspronkelijke teksten van de commissie-Franchimont. Wie heeft dat ingebracht?

supplémentaires dans les affaires où il y a plusieurs accusés et où le ministère public a fait une divulgation à propos des auteurs.

À l'occasion de cette discussion, MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 95), qui est rédigé comme suit:

«Au § 6 de l'article 57 proposé, insérer les mots «conformément à la déontologie de sa profession» entre les mots «en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes, donner» et les mots «des éléments d'information à la presse.»

Justification

Les mots «conformément à la déontologie de sa profession» permettront au bâtonnier d'intervenir dans les cas où il constaterait que l'avocat abuse de son droit de communiquer des informations à la presse. On crée ainsi une garantie supplémentaire pour l'exercice correct de ce droit.

Une membre se réfère aux systèmes étrangers européens, où il existe des interdictions plus fortes sur la révélation de l'identité des personnes dans le cadre de l'instruction et de l'information. Elle est d'avis qu'il faudra trouver une autre formule que «l'anonymat».

Un membre suggère de maintenir l'anonymat et de prévoir qu'il ne peut être dérogé à cette règle qu'en cas de stricte nécessité, ou dans des circonstances exceptionnelles et en respectant la présomption d'innoncence. Il se réfère au texte actuel «dans la mesure du possible».

Il va de soi que l'on peut y déroger si l'identité est déjà révélée par d'autres éléments.

Un autre membre attire l'attention sur la situation suivante, qui prête à controverse: on pose le principe du maintien de l'anonymat, mais avec, comme exception, le communiqué du ministère public et, éventuellement, le communiqué de presse de l'avocat, ce qui constitue, en fait, également une dérogation au principe du secret de l'instruction.

Un membre demande s'il faut restreindre les mots «dans la mesure du possible». Vis-à-vis des avocats, il lui semble que l'anonymat doit être respecté et que la déontologie définira les exceptions.

Un commissaire fait observer que l'anonymat n'était pas prévu dans les textes initiaux de la commission Franchimont. Qui en a introduit le principe?

Het antwoord luidt dat de regering deze term heeft ingebracht.

Een lid stelt dat op het terrein de zaken met een openbaar karakter of van openbaar belang, altijd zaken zijn met meerdere verdachten of meerdere potentiële verdachten. Aldus acht hij het veel te absoluut dat men nooit de identiteit van de betrokkene in de verdediging zou kunnen vermelden. Men kan soms verplicht zijn, maar men moet dat doen met respect van de deontologie.

Een lid ziet geen verschil tussen het waarborgen van de anonimiteit door het parket of door de advocaat. Waarom moet enkel het parket «in de mate van het mogelijke» de anonimiteit eerbiedigen?

Een lid is van mening dat een volledig gelijklopende regeling voor het parket en de advocaat niet te verantwoorden is aangezien de draagwijdte van de anonimiteit in beide gevallen verschillend is. Het parket mag de naam van personen die verdacht worden van een strafbaar feit niet vermelden; de advocaat kan niet anders dan zijn cliënt vermelden. Voor hem blijven alleen derden die van strafbare feiten beschuldigd worden, anoniem.

Het is duidelijk dat een advocaat om zijn cliënt te verdedigen andere personen kan aanklagen maar hij moet dat niet doen voor de pers, maar op het parket of bij de onderzoeksrechter.

Een lid repliceert dat ook de onderzoeksrechter of het parket de oorlog kunnen opvoeren via de pers. De advocaat kan er zich dan moeilijk bij neerleggen.

Een lid besluit dat de vraag aldus luidt of men dezelfde regel invoert voor parket en advocaat.

Het lijkt hem noodzakelijk dat de geheimhoudingsplicht voor beiden geldt. Indien het parket die verplichting niet nakomt lijkt het hem duidelijk dat de advocaat hierop kan reageren.

Een lid is van oordeel dat hier op indirecte wijze het probleem van de vermelding van de identiteit in de media wordt aangepakt. In zekere zin is de regeling hypocriet. De procureur mag niets zeggen, de advocaat ook niet en wat gaat men doen als men de dagelijkse afleveringen van de schandalen in de pers met naam en toenaam kan lezen. Wie kan er iets tegen doen? Is dat verboden? Het gaat over het feit dat in de media het verhaal in geuren en kleuren staat. De vraag is of daaruit moet worden afgeleid dat de wettelijke regeling van de informatieverstrekking voor de pers totaal wordt veranderd in ons land. Het is dus belangrijk de precieze draagwijdte te kennen.

Il lui est répondu que c'est le Gouvernement qui a introduit le texte en question.

Un membre affirme que, sur le terrain, les affaires présentant un caractère public ou un intérêt public sont toujours des affaires dans lesquelles il y a plusieurs suspects ou plusieurs suspects potentiels. Il estime dès lors que l'interdiction de mentionner l'identité de l'intéressé dans le cadre de la défense est beaucoup trop absolue. On peut parfois être tenu de ne pas la mentionner, mais il faut respecter la déontologie.

Un membre ne voit pas la différence entre le maintien de l'anonymat par le parquet ou par l'avocat. Pourquoi est-il uniquement prévu pour le parquet qu'il doit le sauvegarder «dans la mesure du possible»?

Un membre estime que la mise en parallèle totale du parquet et de l'avocat n'est pas justifiée, étant donné que la portée de l'anonymat n'est pas la même. Le parquet ne peut pas citer le nom des gens qui sont soupçonnés d'avoir commis un délit; l'avocat doit forcément citer son client; pour lui, l'anonymat concerne uniquement des tiers accusés de faits punissables.

Il est évident qu'un avocat, pour défendre son client, peut mettre en cause d'autres personnes, mais il ne doit pas le faire devant la presse, mais auprès du parquet ou du juge d'instruction.

Un membre réplique que le juge d'instruction ou le parquet peuvent intensifier le conflit par le biais de la presse. Dans cette éventualité, l'avocat peut difficilement rester passif.

Un membre conclut que la question se pose dès lors de savoir si l'on va instaurer la même règle pour le parquet et pour l'avocat.

Il lui semble nécessaire que l'un et l'autre soient soumis à une obligation de discrétion. Si le parquet viole cette obligation, il lui semble évident que l'avocat peut réagir.

Un membre estime qu'en l'occurrence, on aborde indirectement le problème de la divulgation de l'identité des personnes dans les médias. Le système proposé est hypocrite. Le procureur ne peut rien dire et l'avocat non plus, mais que fera-t-on lorsque la presse publiera chaque jour un nouvel «épisode» de scandales en citant les noms et prénoms des personnes concernées? Qui peut l'empêcher? Cela lui est-il interdit? Ce dont il est question, en l'espèce, c'est de la possibilité que les médias publient tous les détails d'un affaire. Faut-il considérer dès lors, qu'il y a lieu de modifier totalement le régime légal applicable en ce qui concerne la communication d'informations dans la presse? Il importe donc de connaître la portée exacte des choses.

Moet men eruit afleiden dat de pers, tenzij er een uitdrukkelijke verklaring is van de procureur des Konings of van een advocaat, geen namen meer kan vermelden over lopende onderzoeken, tenzij bij openbare behandeling ervan of bij mededeling van de parketmagistraat.

Faut-il déduire de ce qui précède qu'en l'absence d'une déclaration explicite du procureur du Roi ou d'un avocat, la presse ne pourrait plus mentionner aucun nom de personne pour ce qui est des affaires en cours d'instruction, sauf s'il s'agissait d'instructions publiques ou au cas où le magistrat du parquet fait une communication?

Een ander lid vraagt waarom men niet terugkeert naar de formule van Franchimont-I, editie 94. «Het openbaar ministerie kan evenwel (als uitzondering op het geheim van het onderzoek), met instemming van de onderzoeksrechter, aan de pers gegevens verstrekken over het verloop van een rechtspleging mits de rechten van verdediging en het privé-leven worden geëerbiedigd. De raadsman mag aan de pers elementen geven in het belang van zijn cliënt mits het privéleven en de deontologie (beroepsregels) worden geëerbiedigd».

Waarom niet deze tekst gewoon overnemen, mits het eventueel invoegen in het eerste deel van «het vermoeden van onschuld», en wat betreft de raadsman «van het privé-leven van derden», en het woord «deontologie» vervangen door «beroepsregels»?

Un autre membre demande pourquoi on ne revient pas à la formule qui fut adoptée dans l'édition 1994 de Franchimont-I. «Le ministère public peut toutefois (par dérogation au principe du secret de l'instruction), de l'accord du juge d'instruction, communiquer des informations à la presse concernant le déroulement d'une procédure, en respectant les droits de la défense et la vie privée. Le conseil peut, en respectant la vie privée et la déontologie (règles de la profession) donner des éléments d'informations à la presse dans l'intérêt de son client».

Pourquoi ne pas se contenter de reprendre ce texte en inscrivant, éventuellement, dans la première partie, le principe de la présomption d'innocence et, en ce qui concerne le conseil, le principe du respect de la vie privée des tiers? L'on pourrait également remplacer le mot «déontologie» par les mots «règles de la profession».

Een lid pleit eerder voor het behoud van de anonimiteit.

Un membre plaide pour le maintien de l'anonymat.

Een lid wijst nogmaals op de hypocrisie. Absolute anonimiteit voor de ene, maar niets verhindert dat de betichte alles zegt. Men moet precies weten welk effect men wil hebben op het terrein. Men moet echter niet de illusie creëren dat de identiteit van personen niet meer verwoord kan worden.

Un autre membre souligne une fois de plus l'hypocrisie de ce qui est proposé. On instaure le principe de l'anonymat absolu pour les uns, mais rien n'empêche le prévenu de révéler tous les détails de l'affaire qui le concerne. L'on doit savoir exactement quel effet l'on souhaite obtenir sur le terrain. Il ne faudrait toutefois pas créer l'illusion que l'identité des personnes ne peut plus être divulguée.

Een lid is van mening dat er rekening gehouden moet worden met het feit dat de verklaring van de advocaat verschilt van de verklaring van de cliënt. De verklaring van het openbaar ministerie verschilt eveneens van de verklaring van een journalist. Beiden hebben kwaliteiten die aan hun woorden een bepaalde geloofwaardigheid geven en een bepaalde kracht. Daarom wordt van hen een bepaald gedrag geëist. Het onderscheid is dus wel nuttig.

Un membre est d'avis qu'il faut tenir compte du fait que la déclaration de l'avocat diffère de la déclaration du client. La déclaration du ministère public diffère également de la déclaration d'un journaliste. L'un et l'autre ont des qualités qui donnent à leurs paroles un crédit particulier et une force particulière. C'est la raison pour laquelle l'on exige à leur égard un comportement particulier. La distinction est donc utile.

Professor Franchimont leest een passage voor uit het advies van de Raad van State over het eerste ontwerp (Stuk Kamer, nr. 1-857/1, blz. 114).

Le professeur Franchimont donne lecture d'un passage de l'avis du Conseil d'État sur le premier projet (doc Chambre, nº 1-857/1, p. 114).

«Zoals in de memorie van toelichting terecht wordt opgemerkt, dient een evenwicht nagestreefd te worden tussen enerzijds het recht van de bevolking en de pers om geïnformeerd te worden over de criminaliteitsbestrijding en, anderzijds, het beginsel van het vermoeden van onschuld (blz. 65). Het Europees Hof voor de rechten van de mens heeft desaangaande overwogen dat artikel 6, lid 2, van het Europees Verdrag over de rechten van de mens dat het vermoeden

«Ainsi que l'observe à juste titre l'exposé des motifs, il y a lieu de rechercher un équilibre entre, d'une part, le droit du public et de la presse à être informés de la lutte contre la criminalité et, d'autre part, le principe de la présomption d'innocence (p. 65). La Cour européenne des droits de l'homme a considéré à cet égard que l'article 6, alinéa 2, de la Convention européenne des droits de l'homme, qui consacre la présomption d'innocence, «ne saurait

van onschuld erkent, «ne saurait... empêcher les autorités de renseigner le public sur des enquêtes pénales en cours, mais il requiert qu'elles le fassent avec toute la discrétion et toute la réserve que commande le respect de la présomption d'innocence (arrest Allenet de Ribemont).» De bepaling waarin het ontwerp voorziet maakt het mogelijk dit evenwicht tot stand te brengen.

Wat betreft de bepaling betreffende de raadsman, is de Raad van State van oordeel dat de praktijk van toelating door de orde strijdig zou geacht kunnen worden met het beginsel van het geheim van het onderzoek. Daarom moet dit in de wet worden geregeld.

De minister verwijst ook naar het debat in de Kamer. Op een bepaald ogenblik werd overwogen deze bepaling te schrappen, maar hier werd tegen ingegaan; er moet iets worden voorzien in de wet, anders kan een orde bepalen dat er niemand kan spreken.

Het enige dat nog moet worden verzorgd, is de uitdrukking van het relatieve van de anonimiteit. In ieder geval moet er wettelijk iets worden bepaald, anders zijn de advocaten afhankelijk van de Ordes.

Een senator is van oordeel dat het amendement nr. 95 van de heren Vandenberghe en Bourgeois het beste voldoet aangezien het in vele gevallen de anonimiteit respecteert, maar toch de mogelijkheid openlaat om namen te noemen, en dit in overeenstemming met de beroepsregels.

Een lid verklaart samenvattend dat het vermoeden van onschuld moet worden erkend in de twee teksten, waarbij ook een formulering wordt opgenomen voor de uitzondering («voor zover mogelijk»).

Een lid vraagt wat er moet gebeuren met het recht van de slachtoffers.

Een ander lid is van mening dat de anonimiteit van het slachtoffer in de praktijk moeilijk gehandhaafd kan worden.

Een lid verwijst naar artikel 78*bis* wat de verkrachting betreft.

Ten gevolge van deze discussie dient mevrouw Milquet een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 144), luidende:

«De §§ 5 en 6 van het voorgestelde artikel 57 vervangen als volgt:

«§ 4. De procureur des Konings kan, met instemming van de onderzoeksrechter, in het openbaar belang aan de pers gegevens verstrekken mits het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging, het privé-leven en de waardigheid van personen worden geëerbiedigd. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

empêcher les autorités de renseigner le public sur des enquêtes pénales en cours, mais il requiert qu'elles le fassent avec toute la discrétion et toute la réserve que commande le respect de la présomption d'innocence (arrêt Allenet de Ribemont)». La disposition en projet permet de réaliser cet équilibre.

En ce qui concerne la disposition relative à l'avocat, le Conseil d'État estime que la pratique de l'autorisation de l'ordre des avocats pourra être considérée comme contraire au principe du secret de l'instruction. C'est pourquoi la question doit être réglée dans la loi.

Le ministre fait également référence au débat qui a eu lieu à la Chambre. À un certain moment, l'on y a envisagé de supprimer la disposition en question, mais il y a eu des objections; il faut prévoir, dans la loi, une disposition qui permette d'éviter qu'un ordre puisse interdire toute divulgation par ses membres.

Il faut encore indiquer que le principe de l'anonymat a un caractère relatif. L'on doit en tout cas prévoir quelque chose dans la loi, si l'on ne veut pas être tributaire des ordres.

Un sénateur estime que l'amendement de M. Vandenberghe est celui qui convient le mieux, parce qu'il respecte le principe de l'anonymat dans de nombreux cas, tout en permettant la citation de noms, conformément aux règles de la profession.

Un membre déclare qu'en résumé le respect de la présomption d'innocence doit être prévu dans les deux textes, avec une formule pour l'exception (dans la mesure du possible).

Un membre demande ce que doit être prévu pour le droit des victimes.

Un autre membre est d'avis que l'anonymat de la victime est difficilement réalisable en pratique.

Un membre renvoie à l'article 78*bis* en ce qui concerne le viol.

Suite à cette discussion, Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 144), libellé comme suit:

«Remplacer les §§ 5 et 6 de l'article 57 proposé, par ce qui suit:

«§ 4. Le procureur du Roi peut, de l'accord du juge d'instruction et en respectant la présomption d'innocence, les droits de la défense, la vie privée et la dignité des personnes, communiquer des informations à la presse dans l'intérêt public. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 5. De advocaat kan in het belang van zijn cliënt aan de pers gegevens verstrekken mits het vermoeden van onschuld en de rechten van verdediging van derden, het privé-leven, de waardigheid van personen en de regels van het beroep worden geëerbiedigd. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.»

Op dit amendement wordt een subamendement ingediend door de heer Lallemand (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 156) luidende als volgt:

«De §§ 5en 6 van het voorgestelde artikel 57 vervangen als volgt.

§ 5. De procureur des Konings kan, met instemming van de onderzoeksrechter en wanneer het openbaar belang het vergt, informatie meedelen aan de pers. Hij ziet toe op de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, van de rechten van de verdediging en van de rechten van het slachtoffer, van het privéleven en van de waardigheid van personen. Voor zover mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegen.

§ 6. De advocaat kan wanneer het belang van zijn cliënt zulks vergt, informatie aan de pers verstrekken. Hij ziet toe op de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, van de rechten van verdediging van derden en van de rechten van het slachtoffer, van het privéleven, van de waardigheid van personen en van de regels van het beroep. Voor zover mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.»

In tweede instantie wordt verwezen naar het synthese-amendement nr. 160 van de heren Erdman en Desmedt (*cf.* infra 2.3.).

2.2. Herschrijving van artikel 57 van het ontwerp

In tweede lezing wordt het artikel 57 herschreven door het globaal amendement nr. 160 van de heren Erdman en Desmedt, luidend:

«Het voorgestelde artikel 57 vervangen door wat volgt:

«Art. 57. — § 1. Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het gerechtelijk onderzoek geheim.

Iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen aan het gerechtelijk onderzoek is gebonden door het geheim. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.

§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten delen de onderzoeksrechter en elke politiedienst die een persoon ondervragen, deze persoon mee dat hij een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan vragen, die hem gratis wordt bezorgd.

§ 5. L'avocat peut, en respectant la présomption d'innocence et les droits de la défense des tiers, la vie privée, la dignité des personnes et les règles de la profession, communiquer des informations à la presse dans l'intérêt de son client. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.»

Cet amendement est sous-amendé par l'amendement nº 156 de M. Lallemand (doc. Sénat, nº 1-704/3), libellé comme suit:

«Remplacer les §§ 5 et 6 de l'article 57 proposé par ce qui suit:

§ 5. Le procureur du Roi peut, de l'accord du juge d'instruction et lorsque l'intérêt public l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense et des droits de la victime, de la vie privée et de la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 6. L'avocat peut, lorsque l'intérêt de son client l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des tiers et des droits de la victime, de la vie privée, de la dignité des personnes et des règles de la profession. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.»

En second lieu, il est renvoyé à l'amendement de synthèse nº 160 de MM. Erdman et Desmedt (*cf.* infra 2.3).

2.2. Rédaction nouvelle de l'article 57 du projet

En deuxième lecture, l'article 57 proposé est réécrit dans l'amendement global nº 160 de MM. Erdman et Desmedt, qui est rédigé comme suit:

«Remplacer l'article 57 proposé par ce qui suit:

«Art. 57. — § 1er. Sauf les exceptions prévues par la loi, l'instruction est secrète.

Toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'instruction est tenue au secret. Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le juge d'instruction et tout service de police qui interrogent une personne l'informent qu'elle peut demander une copie du procès-verbal de son audition, qui lui est délivrée gratuitement.

Deze kopie wordt door de onderzoeksrechter onmiddellijk of binnen achtenveertig uur overhandigd of verstuurd, en onmiddellijk of binnen een maand door de politiediensten.

Evenwel, ingeval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden, kan de procureur des Konings, met een gemotiveerde beslissing, het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een eenmalige hernieuwbare termijn van maximaal drie maanden. Deze beschikking wordt opgenomen in het dossier.

§ 3. De procureur des Konings kan, met instemming van de onderzoeksrechter en indien het openbaar belang het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de inverdenkinggestelde, het slachtoffer en derden, het privé-leven en de waardigheid van personen. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

§ 4. De advocaat kan, indien het belang van zijn cliënt het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de inverdenkinggestelde, het slachtoffer en derden, het privé-leven, de waardigheid van personen en de regels van het beroep. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.»

Voor de argumenten die hebben geleid tot het indienen van dit amendement: zie hierboven, bespreking van artikel 5 in tweede lezing.

Tenslotte worden door een van beide rapporteurs de volgende tekstverbeteringen voorgesteld.

A. In het voorgestelde artikel 57, § 1, de woorden «iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen,» vervangen door de woorden «persoon die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen» en de woorden «is gebonden door het geheim» vervangen door de woorden «is tot geheimhouding verplicht».

Verantwoording

Het gebruik van «geroepen» is Frans. De inhoud van het Franse *appelé* is vervat in de woorden «dient ... beroepshalve». De verplichting tot medewerking volgt uit de aard van het beroep. Tenzij de niet duidelijk geformuleerde bedoeling is dat iemand formeel wordt opgeroepen (appelé) om beroepshalve te komen meewerken; «Beroepshalve geroepen» is een onmogelijke constructie.

Cette copie lui est remise ou adressée par le juge d'instruction immédiatement ou dans les quarante-huit heures et par les services de police immédiatement ou dans le mois.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le juge d'instruction peut, par une décision motivée, retarder le moment de cette communication pendant un délai de trois mois maximum renouvelable une fois. Cette ordonnance est déposée au dossier.

§ 3. Le procureur du Roi peut, de l'accord du juge d'instruction et lorsque l'intérêt public l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des inculpés, des victimes et des tiers, de la vie privée et de la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 4. L'avocat peut, lorsque l'intérêt de son client l'exige, communiquer des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des inculpés, des victimes et des tiers, de la vie privée, de la dignité des personnes et des règles de la profession. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.»

Sur la discussion ayant donné lieu à cet amendement, voir supra, la discussion de l'article 5 en deuxième lecture.

Enfin, l'un des deux rapporteurs propose les quelques corrections suivantes, qui portent sur le texte néerlandais.

A. À l'article 57, § 1er, proposé, remplacer les mots *«iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen,»* par les mots *«persoon die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen»*.

Justification

L'utilisation du mot *«geroepen»* est un calque du français. Le contenu du mot français «appelé» se retrouve dans les mots *«dient... beroepshalve»*. L'obligation de prêter son concours découle de la nature de la profession, à moins que l'on ait utilisé une formule peu claire par laquelle on entend que quelqu'un est «appelé» formellement pour prêter son concours professionnel; *«beroepshalve geroepen»* est une construction impossible.

Geheimhouding tegenover *secret*, strookt met het gebruik in de artikelen 218 (oud), Burgerlijk Wetboek, en 676, Gerechtelijk Wetboek.

B. In hetzelfde artikel, § 2, eerste lid, de woorden «dat hij een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan vragen, die hem gratis wordt bezorgd» vervangen door de woorden «dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen.»

In hetzelfde artikel, § 2, derde lid, de woorden «ingeval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden» vervangen door de woorden «in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden.»

De rapporteur geeft volgende verantwoording: «In geval van» is een voorzetseluitdrukking; «ingeval» is een voegwoord. De tekst is grammaticaal fout.

In hetzelfde artikel, § 2, derde lid, de woorden «een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal drie maanden» vervangen door de woorden «een eenmaal hernieuwbare termijn van ten hoogste drie maanden».

Hij geeft volgende verantwoording: het germanisme «eenmalig», een adjectief (= «wat maar eenmaal voorkomt») wordt hier gebruikt in een adverbiale functie: grammaticaal incorrect woordgebruik.

Maximaal (adjectief en adverbium) is hier beter te vervangen door «ten hoogste» (enkel adverbium)

D. In hetzelfde artikel, de §§ 3 en 4, de woorden «hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld» telkens vervangen door de woorden «hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld».

Hij geeft volgende verantwoording: wat het gebruik van «waken over» betreft, *cf. supra* — artikel 5 (artikel 28*quinquies*) — punt 9, herschrijving van het artikel 5, blz. 188.

2.3. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 57 van het Wetboek van Strafvordering

Het amendement nr. 91 van mevrouw Milquet en mevrouw Delcourt-Pêtre wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het eerste lid van het amendement nr. 24 van de heer Erdman wordt aangenomen met 8 stemmen tegen 1 stem.

Het tweede lid van het amendement nr. 24 van de heer Erdman wordt aangenomen met 5 tegen 4 stemmen.

Het derde lid van het amendement nr. 24 van de heer Erdman wordt aangenomen met 7 stemmen tegen 1 stem.

«Geheimhouding» pour «secret» correspond à la formule employée à l'article 218 (ancien) du Code civil et à l'article 676 du Code judiciaire.

B. Au même article, § 2, premier alinéa, remplacer les mots *«dat hij een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan vragen, die hem gratis wordt bezorgd»* par les mots *«dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen.»*

Au même article, § 2, troisième alinéa, remplacer les mots *«ingeval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden»* par les mots *«in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden.»*

Le rapporteur donne la justification suivante: les mots *«in geval van»* sont une locution prépositionnelle; le mot *«ingeval»* est une conjonction. Le texte est grammaticalement incorrect.

Au même article, § 2, troisième alinéa, remplacer les mots *«een eemalig hernieuwbare termijn van maximaal drie maanden»* par les mots *«een eenmaal hernieuwbare termijn van ten hoogste drie maanden»*.

Il donne la justification suivante: on commet un germanisme en utilisant comme adverbe *«eenmalig»*, qui est un adjectif; cet emploi est grammaticalement incorrect.

Le mot *«maximaal»* (adjectif et adverbe) devrait être remplacé en l'occurrence par les mots *«ten hoogste»* (uniquement adverbe)

D. Au même article, §§ 3 et 4, remplacer les mots *«hij waakt over de eerbiediging van het vermoeden van onschuld»* par les mots *«hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld»*.

Il donne la justification suivante: en ce qui concerne l'emploi des mots *«waken over»*, *cf. supra*, à l'article 5 (article 28*quinquies*) — point 9, reformulation de l'article 5, p. 188.

2.3. Votes sur les amendements déposés à l'article 57 du Code d'instruction criminelle

L'amendement n° 91 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

Le premier alinéa de l'amendement n° 24 de M. Erdman est adopté par 8 voix contre 1.

Le deuxième alinéa de l'amendement n° 24 de M. Erdman est adopté par 5 voix contre 4.

Le troisième alinéa de l'amendement n° 24 de M. Erdman est adopté par 7 voix contre 1.

Het amendement nr. 89 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt ingetrokken, ten voordele van het amendement nr. 141.

Het amendement nr. 92 van mevrouw Milquet wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Het amendement nr. 141 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt verworpen met 5 tegen 4 stemmen.

Het amendement nr. 146 van mevrouw de Bethune en de heer Vandenberghe wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Het amendement nr. 47 van de heer Erdman wordt eenparig verworpen door de 8 aanwezige leden.

Het amendement nr. 70 van de heer Vandenberghe c.s. wordt eenparig verworpen door de 8 aanwezige leden.

Het amendement nr. 84 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt eenparig verworpen door de 8 aanwezige leden.

Het amendement nr. 87 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 144.

Het amendement nr. 81 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt verworpen met 6 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 95 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt verworpen met 6 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 144, zoals gesubamendeerd door het amendement nr. 156, wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

In tweede lezing wordt het syntheseamendement nr. 160, ingediend door de heren Erdman en Desmedt, eenparig aangenomen door de negen aanwezige leden.

De voorgestelde tekstcorrecties worden aangenomen door de commissie.

Artikel 9 (artikel 10 van de aangenomen tekst)

1. Bespreking

Een lid merkt op dat de woorden «infraction flagrante» aanleiding kunnen geven tot verwarring. In de eerste versie van de ontwerptekst was er sprake van «réputé flagrant délit ou flagrant crime».

Dit lid wijst erop dat het risico bestaat dat men een onderscheid zou zoeken te maken tussen «flagrant délit» en «infraction flagrante». In het Nederlands bestaat er trouwens geen onderscheid.

Professor Franchimont wijst erop dat de woorden «infraction flagrante» duidelijk uitwijzen dat «flagrant délit» ook geldt voor «flagrant crime».

L'amendement nº 89 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est retiré au profit de l'amendement nº 141.

L'amendement nº 92 de Mme Milquet est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement nº 141 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est rejeté par 5 voix contre 4.

L'amendement nº 146 de Mme de Bethune et de M. Vandenberghe est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement nº 47 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement nº 70 de M. Vandenberghe et consorts est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement nº 84 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est rejeté à l'unanimité des 8 membres présents.

L'amendement nº 87 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est retiré au profit de l'amendement nº 144.

L'amendement nº 81 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est rejeté par 6 voix et 2 abstentions.

L'amendement nº 95 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est rejeté par 6 voix et 2 abstentions.

L'amendement nº 144, tel que sous-amendé par l'amendement nº 156, est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

En seconde lecture, l'amendement de synthèse nº 160, déposé par MM. Erdman et Desmedt est adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

La commission approuve les corrections formelles apportées au texte néerlandais.

Article 9 (article 10 du texte adopté)

1. Discussion

Un membre fait remarquer que les mots «infraction flagrante» créent une confusion. La première édition du texte mentionnait les mots «réputé flagrant délit ou flagrant crime».

Ce membre souligne que l'on risque de chercher à faire une distinction entre les notions de «flagrant délit» et d'«infraction flagrante». D'ailleurs, le néerlandais ne fait pas une telle distinction.

Le professeur Franchimont explique que les mots «infraction flagrante» impliquent clairement que le flagrant délit s'applique au flagrant crime.

De heren Erdman en Desmedt dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 98), luidend:

«In de Franse tekst van het eerste lid van het voorgestelde artikel 59 de woorden «d'infraction flagrante ou réputée telle» vervangen door de woorden «de flagrant délit ou réputés tels.»

Een lid wijst erop dat bij wijziging van het artikel 59 ook de volgende artikelen zullen dienen te worden gewijzigd. In artikel 60 bijvoorbeeld blijft het «flagrant délit». De coherentie moet dus worden hersteld.

Door een der rapporteurs worden tenslotte volgende verbeteringen voorgesteld in de Nederlandse tekst:

«In het verbeterde artikel 59 (nieuw), eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering:

A. de woorden «in alle gevallen van heterdaad of de gevallen als dusdanig beschouwd» vervangen door de woorden «in alle gevallen van ontdekking op heterdaad of de als zodanig beschouwde gevallen» en de woorden «zichzelf van de feiten adiëren» vervangen door de woorden «het onderzoek van de feiten aan zich trekken».

Hij geeft volgende verantwoording: Naar de betekenis van de uitdrukking «geval van heterdaad» kan slechts worden gegist. Deze tekst lijkt ten dele een variant in te houden op de artikelen 32, 46, 49, 59 en 61 van het Wetboek van Strafvordering, waar begrippen te vinden zijn als «op heterdaad ontdekt misdrijf» (flagrant délit) en «misdrijf beschouwd als op heterdaad ontdekt».

— de constructie «zich van de feiten adiëren» is letterlijk vertaald Frans. Als adiëren zelf twijfelachtig is (zie onder artikel 5 - punt 9 - herschrijving van artikel 5, blz. 188) dan is «zichzelf adiëren» dat des te meer. Dit is een geval van automatisch weergeven van *saisir* door «adiëren».

B. In hetzelfde artikel, tweede lid, de woorden «de vorderingen te nemen die hij nuttig acht» vervangen door de woorden «de vorderingen te doen die hij nuttig acht».

Hij geeft volgende verantwoording: «Vorderingen nemen» is letterlijk uit het Frans vertaald; het Franse *prendre* (veeleer *faire)* bij *réquisitions* wordt elders in de wetgeving weergegeven met «doen»; zo in het Strafwetboek, art. 238, en de Hypotheekwet, art. 127.

Deze verbeteringen worden door de commissie aangenomen.

MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement (doc.Sénat nº 1-704/2, amendement nº 98), qui est rédigé comme suit:

«Dans le texte français du premier alinéa de l'article 59 proposé, remplacer les mots «d'infraction flagrante ou réputée telle» par les mots «de flagrant délit ou réputés tels.»

Un membre souligne que si l'on modifie l'article 59, il faut aussi modifier les articles suivants. À l'article 60, par exemple, l'on continuerait à parler de «flagrant délit». Il convient dès lors de rétablir la cohérence.

L'un des rapporteurs propose ensuite d'apporter dans le texte néerlandais les corrections formelles suivantes:

«À l'article 59 (nouveau) alinéa premier, proposé du Code d'instruction criminelle:

A. remplacer les mots *«in alle gevallen van heterdaad of de gevallen als dusdanig beschouwd»* par les mots *«in alle gevallen van ontdekking op heterdaad of de als zodanig beschouwde gevallen»* et les mots «*zichzelf van de feiten adiëren*» par les mots «*het onderzoek van de feiten aan zich trekken*».

Il donne la justification suivante: l'on est obligé de deviner le sens de l'expression *«geval van heterdaad»*. Ce texte semble être en partie une variante des articles 32, 46, 49, 59 et 61 du Code d'instruction criminelle, où l'on retrouve des expressions telles que *«op heterdaad ontdekt misdrijf»* (flagrant délit) et *«misdrijf beschouwd als op heterdaad ontdekt»*.

La construction *«zich van de feiten adiëren»* est traduite littéralement du français. Comme le mot *«adiëren»* est lui-même douteux (voir article 5 - point 9 - reformulation de l'article 5, p. 188), les mots *«zichzelf adiëren»* le sont encore plus. En l'occurrence, l'on a traduit automatiquement le mot «saisir» par le mot *«adiëren»*.

B. Au même article, deuxième alinéa, remplacer les mots *«de vorderingen te nemen die hij nuttig acht»* par les mots *«de vorderingen te doen die hij nuttig acht»*.

Il donne la justification suivante: l'expression *«vorderingen nemen»* est une traduction littérale du français; ailleurs dans la législation, le mot français «prendre» (ou plutôt «faire») avec pour objet le mot «réquisitions» est rendu par le terme *«doen»*; ainsi à l'article 238 du Code d'instruction criminelle et à l'article 127 de la loi sur les hypothèques.

Ces corrections sont adoptées par la commission.

2. Stemmingen

Het amendement nr. 98 van de heren Erdman en Desmedt wordt eenparig aangenomen door de 8 aanwezige leden.

Artikel 12 (artikel 13 van de aangenomen tekst)

Het inzagerecht van het dossier

1. Bespreking

1.1. Artikel 61ter, § 1

De heer Desmedt dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 104 A).

Bespreking: zie artikel 61*ter*, § 3.

1.2. Artikel 61ter, § 2

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 25), luidend:

«In het eerste lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61ter de volgende wijzigingen aanbrengen:

A) De woorden «het verzoekschrift houdt keuze van woonplaats in» doen vervallen.

B) Tussen het woord «het» en het woord «wordt» het woord «verzoekschrift» invoegen.»

Verantwoording

In deze kan verwezen worden naar het amendement op artikel 28quinquies en de bespreking van artikel 18 (artikel 68 van het Wetboek van Strafvordering). Er is geen reden om in deze een keuze van woonplaats op te leggen. Wat is de sanctie van het niet vermelden: nietigheid of geen gevolg geven? Is de keuze van woonplaats binnen het arrondissement? Enz.

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 100) luidend:

«De eerste zin van § 2 van het voorgestelde artikel 61ter vervangen als volgt:

«Het verzoekschrift houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft.»

Betreffende het tweede lid van het voorgestelde artikel, dient de heer Erdman volgende amendementen in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendementen nrs. 26 en 27):

2. Votes

L'amendement nº 98 de MM. Erdman et Desmedt est adopté à l'unanimité des 8 membres présents.

Article 12 (article 13 du texte adopté)

Le droit de consulter le dossier

1. Discussion

1.1. Article 61ter, § 1er

M. Desmedt dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 104 A).

Discussion: voir article 61*ter*, § 3.

1.2. Article 61ter, § 2

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 25), qui est rédigé comme suit:

«Au premier alinéa du § 2 de l'article 61ter proposé, apporter les modifications suivantes:

A) Supprimer les mots «la requête contient élection de domicile».

B) Remplacer le mot «Elle» par les mots «La requête.»

Justification

En l'espèce, l'on peut renvoyer à l'amendement à l'article 28quinquies et à la discussion de l'article 18 (article 68 du Code d'instruction criminelle). Il n'y a aucune raison d'imposer ici une élection de domicile. Quelle est la sanction en cas de non-mention: nullité ou absence de suites? L'élection de domicile doit-elle se faire dans l'arrondissement? Etc.

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 100), qui est rédigé comme suit:

«À l'article 61ter, § 2, proposé, remplacer la première phrase par la disposition suivante:

«La requête contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile.»

En ce qui concerne le § 2 de l'article proposé, M. Erdman dépose les amendements suivants (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendements nºs 26 et 27):

Amendement nr. 26

«In het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61ter, de woorden «een maand» vervangen door de woorden «acht dagen.»

Verantwoording

Er is geen reden om hier af te stappen van de termijnen voorzien in het ontwerp zoals gestemd door de Senaat op 20 december 1996, houdende invoeging van artikel 61bis van het Wetboek van Strafvordering (stuk Senaat nr. 1-9/6). Indien het verzoek slechts kan worden ingediend een maand na de inverdenkingstelling, het instellen van een strafvordering, of de burgerlijke partijstelling, waarom is er dan nog een verlenging van de termijn binnen dewelke de onderzoeksrechter moet uitspreken? Het eerste ontwerp-Franchimont voorzag een uitspraak binnen de tien dagen. Het tweede ontwerp werd dan aangepast en dan voorzag men een uitspraak binnen een maand. Men kan zich eventueel nog aansluiten bij een verlenging van de termijn van kennisgeving (het ontwerp zoals gestemd door de Senaat — stuk nr. 1-9/6 — voorzag twee dagen, maar men kan eventueel nog aanvaarden dat er acht dagen worden gelaten tussen de kennisgeving en de beslissing, hetgeen de totale termijn, te rekenen vanaf de indiening van het verzoekschrift tot aan de kennisgeving van de beschikking op twee weken brengt).

Amendement nr. 27

«In het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61ter de tweede zin vervangen als volgt:

«De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings, en per faxpost of per aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn raadsman binnen acht dagen na de beslissing.»

Verantwoording

Reeds in de wet op de voorlopige hechtenis wordt ook de fax-post voorzien. Er is geen reden om dit hier niet te doen, rekening houdend met de snelheid waarop moet kunnen gereageerd worden. Anderzijds is er ook geen reden om de raadsman niet in te lichten, die de beslissing zal moeten opvolgen.

De terminologie «in voorkomend geval aan hun advocaat» wordt herhaaldelijk gebruikt in het Gerechtelijk Wetboek (bijvoorbeeld zie artikel 921 Gerechtelijk Wetboek). Daarentegen in artikel 21, § 2, van de wet op de voorlopige hechtenis wordt het bericht daarin bedoeld gezonden «aan de verdachte en aan zijn raadsman». Het is wel juist dat in de voor-

Amendement nº 26

«Au deuxième alinéa du § 2 de l'article 61ter proposé, remplacer les mots «un mois» par les mots «huit jours.»

Justification

Il n'y a aucune raison de déroger aux délais prévus par le projet de loi adopté par le Sénat le 20 décembre 1996, insérant un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle (doc. Sénat nº 1-9/6). Si la requête ne peut être déposée qu'un mois après l'inculpation, l'engagement de l'action publique ou la constitution de partie civile, pourquoi prolonge-t-on le délai dans lequel le juge d'instruction doit statuer? Le premier projet Franchimont prévoyait que le juge devait statuer dans les dix jours. Le deuxième projet a été adapté et a prévu que le juge statue dans le mois. L'on pourrait éventuellement approuver la prolongation du délai de notification (le projet tel qu'approuvé par le Sénat — doc. nº 1-9/6 — prévoyait un délai de deux jours, mais l'on peut éventuellement accepter un délai de huit jours entre la notification et la décision, ce qui porterait à deux semaines le délai total, à partir du dépôt de la requête jusqu'à la communication de l'ordonnance).

Amendement nº 27

«Remplacer, au deuxième alinéa du § 2 de l'article 61ter proposé, la deuxième phrase par la disposition suivante:

«L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et est notifiée, par télécopie, ou par lettre recommandée à la poste, au requérant et, le cas échéant, à son conseil dans un délai de huit jours à dater de la décision.»

Justification

Il est déjà fait mention, dans la loi sur la détention préventive, de la télécopie. Il n'y a aucune raison de ne pas le faire ici, puisqu'il faut pouvoir réagir rapidement. Par ailleurs, il n'y a pas davantage de raison de ne pas informer le conseil, puisque c'est lui qui devra donner suite à la décision.

Les termes «le cas échéant à leur avocat» figurent plusieurs fois dans le Code judiciaire (voir par exemple l'article 921 du Code judiciaire). À l'article 21, § 2, de la loi sur la détention préventive, l'avis qui y est visé est par contre transmis «à l'inculpé et à son conseil». Il est cependant exact que, dans le cadre de la procédure de détention préventive, l'inculpé est

lopige hechtenis er steeds een raadsman is van de verdachte en dat het dus misschien best is in de in artikel 12 en volgende bedoelde procedures de terminologie «in voorkomend geval» te gebruiken en dan wel het woord «advocaat» in de plaats van «raadsman», vermits men deze terminologie reeds gebruikt heeft in de teksten, onder meer artikel 13 (artikel 61quater, § 5, lid 5 en 6).

Wat betreft de termijn van acht dagen is de indiener van oordeel dat men hier consequent moet zijn met wat reeds op 20 december 1996 gestemd werd door de Senaat, betreffende de invoeging van een artikel 61*bis* in het Wetboek van Strafvordering (Stuk Senaat, nr. 1-9/6).

Ten tweede wijst hij erop dat deze termijn van acht dagen ook de benadering is van het eerste ontwerp. Het is pas nadien dat men de termijnen is gaan verlengen. Hij verwijst naar de verantwoording van zijn amendement.

De minister herinnert eraan dat het probleem van de termijnen zeer aandachtig onderzocht is, rekening houdend met de reacties van de onderzoeksrechters. Een termijn van acht dagen is uiterst krap, te kort zelfs, en dreigt de organisatie van de kabinetten der onderzoeksrechters in het honderd te sturen. De minister spreekt dus de wens uit dat er niet wordt geraakt aan de termijn van een maand. In een gerechtelijk onderzoek van enige omvang lijkt die termijn hem niet te lang. Uit praktische overwegingen lijkt het hem niet mogelijk die termijn te verkorten. Dat zou leiden tot overlast voor de kamers van inbeschuldigingstelling, indien de onderzoeksrechter niet tot een beslissing komt.

Een lid wijst erop dat het artikel in zijn geheel moet worden gelezen. In het artikel zijn immers meerdere termijnen ingebouwd die moeten worden gecumuleerd. De onderzoeksrechter heeft een maand om uitspraak te doen, dan worden er acht dagen gegeven voor de bekendmaking van de beschikking en dan is er nog een maand alvorens het dossier ter inzage wordt gesteld. Dit betekent dat het twee maanden en acht dagen kan duren alvorens men inzage krijgt in een dossier.

Hij is er zich van bewust dat de onderzoeksrechters zich hier in de praktijk niet zullen mee bezighouden en het probleem aldus zullen doorschuiven naar de kamer van inbeschuldigingstelling. Men mag echter niet uit het oog verliezen dat het hier om rechten gaat en dat de publieke opinie een onmiddellijke toegang vraagt tot het dossier. In het systeem voorgesteld door het amendement nr. 26 heeft men hoogstens binnen de maand inzage en dit lijkt redelijk. De tekst van het ontwerp gaat in op een vraag van de praktizijnen, maar anderzijds heeft de regering reeds zelf gezegd dat ze meer rechters nodig heeft om dit in de praktijk om te zetten.

toujours assisté d'un conseil; il vaut donc peut-être mieux, pour les procédures visées à l'article 12 et suivants, utiliser les termes «le cas échéant» et, pour le néerlandais, le mot «advocaat» au lieu du mot «raadsman», puisque c'est ce terme («advocaat») que l'on a déjà utilisé dans le texte du projet, notamment à l'article 13 (article 61quater, § 5, alinéas 5 et 6).

En ce qui concerne le délai de huit jours, l'auteur estime qu'il faut rester dans la logique du texte que le Sénat a déjà voté le 20 décembre 1996 au sujet de l'insertion d'un article 61*bis* dans le Code d'instruction criminelle (doc. Sénat, nº 1-9/6).

Il souligne en outre que ce délai de huit jours avait aussi été retenu dans le premier projet. Ce n'est qu'après cela que l'on a prorogé les délais. Il renvoie à la justification de son amendement.

Le ministre rappelle que le problème des délais a été étudié de très près, en tenant compte des réactions des juges d'instruction. Le délai de huit jours est extrêment court, trop restreint et risque de perturber l'organisation des cabinets d'instruction. Il souhaite donc que le délai d'un mois soit conservé. Ce délai ne lui semble pas long dans une instruction importante. Réduire ce délai ne lui semble pas possible d'un point de vue pratique et il en résulterait un encombrement des chambres des mises en accusation, si le juge d'instruction ne statue pas.

Un membre souligne qu'il faut lire l'article dans sa globalité. Il y est en effet question de plusieurs délais qu'il y a lieu de cumuler. Le juge d'instruction a un mois pour statuer, puis il y a un délai de huit jours pour la communication de l'ordonnance et, enfin, il y a un mois pour la communication du dossier. Cela signifie qu'il est possible que l'on doive attendre deux mois et huit jours avant de pouvoir consulter un dossier.

Un intervenant est convaincu qu'en pratique, les juges d'instruction ne se préoccuperont pas de la chose et qu'ils renverront tout à la chambre des mises en accusation. Il ne faut cependant pas oublier qu'il est question, en l'espèce, de droits et que l'opinion publique réclame un accès direct au dossier. Dans le système proposé dans le cadre de l'amendement nº 26, l'on peut y avoir accès au plus tôt dans le mois, ce qui est, pour l'intervenant, un délai raisonnable. Le texte du projet répond à une demande des praticiens, mais le Gouvernement a déjà dit qu'il faudrait plus de juges pour mettre ce système en œuvre.

Het lid benadrukt het feit dat de Senaat deze termijn van acht dagen eenparig heeft aangenomen in het kader van de invoeging van artikel 61*bis* in het Wetboek van Strafvordering.

De minister wijst erop dat de voorgestelde termijnen maximumtermijnen zijn.

Een lid herinnert eraan dat professor Franchimont aanvankelijk tien dagen had voorgesteld. Kan men het niet eens worden over die termijn? De vraag is hoe men zich een concreet beeld kan vormen van de taak van de onderzoeksrechter. Welke knopen moet hij ontwarren om te kunnen verantwoorden dat hij meer dan acht dagen of tien dagen nodig heeft om tot een beslissing te komen?

Een lid vindt de argumenten die geput worden uit de eventuele overbelasting van de onderzoeksrechter onaanvaardbaar. Men heeft duidelijk geopteerd voor een onderzoeksrechter, niet voor een rechter van het onderzoek. Bij deze laatste optie bestond dit probleem niet want de rechter van het onderzoek zou voldoende tijd hebben. In deze optiek van de onderzoeksrechter die de leiding heeft van het onderzoek, moet deze ook tijd hebben om de rechten van de burger te verdedigen. Hij moet toch onderzoeken *à charge et à décharge* en moet ervoor zorgen dat de mensen die een rechtmatig recht hebben dit kunnen bekomen. Indien men vindt dat de onderzoeksrechter geen tijd genoeg heeft, dan moet de regering zoveel mogelijk bijkomende onderzoeksrechters benoemen.

Een lid wijst erop dat het een duidelijke keuze was de onderzoeksrechter een houding te doen aannemen binnen de acht dagen. Indien geen houding wordt aangenomen, gaat de zaak naar de kamer van inbeschuldigingstelling, om de zekerheid in te bouwen dat er inzage zal worden gegeven of gemotiveerd geweigerd. Indien men een recht schept op vraag van de burgers, mag men dit niet zo gaan inkapselen dat het in feite tot niets wordt herleid.

Professor Traest vreest voor een tegenovergesteld resultaat. Een te korte termijn brengt het gevaar met zich dat de onderzoeksrechter het zekere voor het onzekere zal kiezen en de inzage zal weigeren.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 113), luidend:

«In het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61ter de woorden «ten hoogste» tussen de woorden «uitspraak binnen» en de woorden «een maand» invoegen.»

Verantwoording

Het amendement strekt ertoe aan te geven dat de onderzoeksrechter zo snel als mogelijk uitspraak dient te doen over het verzoek.

Le membre souligne que le Sénat a adopté le délai de huit jours à l'unanimité dans le cadre de l'insertion d'un article 61*bis* dans le Code d'instruction criminelle.

Le ministre souligne que les délais proposés sont des délais maximaux.

Un membre rappelle que le professeur Franchimont avait proposé dix jours à l'origine. Ne peut-on pas s'accorder sur ce délai? La question qui se pose est d'apprécier *in concreto* la tâche du juge d'instruction. Quelles sont les complications qui justifient qu'il ait besoin de plus de huit jours ou dix jours pour trancher?

Un membre estime qu'il est inacceptable que l'on tire argument de la possibilité de surmenage du juge d'instruction. L'on a opté clairement pour le juge d'instruction et non pas pour un juge de l'instruction. Il n'y aurait pas eu de problème si l'on avait opté pour un juge de l'instruction, parce que celui-ci aurait eu suffisamment de temps pour examiner les choses. Si l'on décide de confier au juge d'instruction la direction de l'enquête, il faut lui donner le temps de défendre les droits du citoyen. Il doit pouvoir examiner à charge et à décharge et veiller à ce que les personnes qui ont un droit légitime puissent l'exercer. Si l'on estime que le juge d'instruction n'a pas suffisamment de temps, il faut que le Gouvernement nomme un maximum de juges d'instruction supplémentaires.

Un membre souligne que l'on a choisi délibérément de prévoir que le juge d'instruction doit décider dans les huit jours. Il est prévu que, lorsqu'il ne prend aucune décision, l'affaire est renvoyée devant la chambre des mises en accusation, pour que le droit de consulter le dossier soit garanti et que tout refus d'autorisation de le consulter soit motivé. L'on ne peut pas ouvrir aux citoyens un droit qu'ils réclament en l'enfermant dans un carcan qui le vide de tout son sens.

Le professeur Traest craint que l'on obtienne l'inverse de ce que l'on souhaite. Un délai trop court risque d'inciter le juge d'instruction à préférer le certain à l'incertain et à refuser toute autorisation de consultation.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 113) qui est rédigé comme suit:

«Au deuxième alinéa du § 2 de l'article 61ter proposé, insérer les mots «tout au plus» entre le mot «statue» et les mots «dans le mois.»

Justification

L'amendement vise à stipuler que le juge d'instruction doit statuer aussi rapidement que possible sur la requête.

Betreffende het amendement nr. 27, verduidelijkt de indiener dat dit amendement de tekst in overeenstemming brengt met de wet op de voorlopige hechtenis, waar men ook de mogelijkheid van mededeling per fax voorziet. Ook de mededeling aan de raadsman lijkt hem essentieel.

De regering verklaart geen bezwaar te hebben tegen dit amendement.

In tweede lezing wordt voorgesteld, met verwijzing naar artikel 61*quinquies*, in het eerste lid van § 2, van het voorgestelde artikel 61*ter*, tussen de woorden «het verzoekschrift» en de woorden «houdt keuze» in te voegen de woorden «wordt gemotiveerd en».

De commissie is van oordeel dat, ook al valt een specifieke motivering te verantwoorden voor een aanvraag tot onderzoeksverrichtingen of voor het opheffen van een aantal maatregelen, die niet nodig blijkt voor het raadplegen van het dossier.

In hetzelfde lid worden tussen de woorden «het wordt ingediend bij de griffie» en de woorden «ten vroegste een maand» ingevoegd de woorden «van de rechtbank van eerste aanleg».

Wat betreft de termijn waarbinnen de onderzoeksrechter zich moet uitspreken, handhaaft de minister zijn verzoek de termijn op een maand vast te stellen zoals ook in artikel 61*quinquies (cf. infra).*

Volgens spreker moet men immers rekening houden met de omvangrijkste dossiers, waar een termijn van acht dagen helemaal geen blijk geeft van realiteitszin.

Een lid merkt op dat het er alleen op aankomt ja of neen te antwoorden op het verzoek van een inverdenkinggestelde of van de burgerlijke partij. Komt de beslissing er, dan beschikt de rechter nog over een maand om die uit te voeren.

Professor Franchimont komt terug op het probleem van het gedeeltelijk vrijgeven van het dossier.

De minister herinnert eraan dat de beslissing om het dossier al dan niet voor inzage vrij te geven zeer zware gevolgen kan hebben.

Wanneer iemand zich burgerlijke partij heeft gesteld, soms jaren later, is het voor de rechter niet meer zo gemakkelijk het dossier in zijn geheel opnieuw door te nemen om na te gaan of het wel opportuun is inzage te verlenen.

Een lid vraagt of de minister akkoord kan gaan met een omkering van termijnen, wat hierop neerkomt dat de onderzoeksrechter over een maand beschikt om een uitspraak te doen doch dat hij, ingeval van gunstige beschikking, het dossier binnen acht dagen ter beschikking moet stellen, met dien verstande dat de termijn van voorziening van de procureur des Konings wordt aangepast.

En ce qui concerne l'amendement n° 27, l'auteur précise qu'il vise à mettre le texte en concordance avec celui de la loi sur la détention préventive, qui prévoit également la possibilité d'une communication par fax. La communication au conseil lui paraît être également un élément essentiel.

Le Gouvernement ne formule aucune objection contre cet amendement.

En seconde lecture, et par référence à l'article 61*quinquies*, il est proposé, à l'alinéa 1er du § 2 de l'article 61*ter*, d'insérer les mots «est motivée et» entre les mots «la requête» et le mot «contient».

La commission estime que, si l'exigence d'une motivation spécifique se justifie pour la demande d'un devoir d'instruction ou pour la levée de certaines mesures, elle ne s'impose pas pour la consultation du dossier.

Au même alinéa, les mots «du tribunal de première instance» sont insérés entre les mots «Elle est déposée au greffe» et les mots «au plus tôt».

En ce qui concerne le délai dans lequel le juge d'instruction doit statuer, le ministre maintient sa demande de fixer ce délai à un mois, tout comme à l'article 61*quinquies* (*cf. infra*).

Il convient en effet, selon lui, de raisonner dans l'optique des dossiers les plus volumineux, où un délai de huit jours paraît tout à fait irréaliste.

Un membre fait observer qu'il s'agit simplement de répondre par oui ou par non à la demande de l'inculpé ou de la partie civile. Une fois la décision prise, le juge dispose encore d'un mois pour l'exécuter.

Le professeur Franchimont rappelle le problème posé par la communication partielle du dossier.

Le ministre souligne que la décision de communiquer ou non le dossier est très lourde de conséquences.

Quand une partie civile se sera constituée, parfois après des années, il ne sera pas aisé, pour le juge, de revoir l'ensemble du dossier pour apprécier l'opportunité de la communication.

Un membre demande si le ministre pourrait accepter l'inversion des délais, à savoir que le juge d'instruction disposerait d'un mois pour statuer, mais qu'en cas de décision favorable, le dossier devrait être mis à disposition dans les 8 jours, étant entendu que le délai d'appel du procureur du Roi devrait être adapté.

De minister antwoordt dat de termijn van een maand voor de terbeschikkingstelling van het dossier te verantwoorden is door de noodzaak om verschillende aanvragen samen te voegen en de uitvoering ervan te vergemakkelijken. De minister vraagt om enige bedenktijd omtrent het voorstel van de vorige spreker.

De commissie beslist voorlopig de termijn van acht dagen te behouden in artikel 61*ter* wat betreft de beslissing die de onderzoeksrechter moet nemen over het meedelen van het dossier. In afwachting dat de minister zijn antwoord meedeelt, (*cf. infra*, 2. Herschrijving van artikel 12) wordt dit punt in beraad gehouden.

1.3. Artikel 61ter, § 3

Op artikel 61*ter* dient de heer Erdman een amendement in (Stuk Senaat, nr.1-704/2, amendement nr. 28) om § 3 van dit artikel te doen vervallen:

«Paragraaf 3 van het voorgestelde artikel 61ter doen vervallen.»

Verantwoording

De discussie over de selectie die de onderzoeksrechter zou kunnen doen in een dossier is reeds gevoerd tijdens de besprekingen van de wet op de voorlopige hechtenis, en anderzijds ook bij de bespreking van het ontwerp tot invoeging van artikel 61bis van het Wetboek van Strafvordering (Stuk Senaat, nr. 1-9/6). De selectie, ongeacht eventueel bepaalde noodwendigheden van het onderzoek, gaat veel meer werk opleggen aan de onderzoeksrechters. Het is dan logischer dat indien er zich noodwendigheden van het onderzoek stellen het verzoek geweigerd zou worden en gemotiveerd geweigerd zou worden, waardoor dan de procedure normaal kan verder gezet worden voor de Kamer van Inbeschuldigingstelling en het debat nog altijd kan gevoerd worden.

Er is een andere fundamentele reden waarom de voorgestelde tekst van § 3 niet kan behouden blijven, daar waar men stelt dat de inzage kan verboden worden «indien de burgerlijke partijstelling niet ontvankelijk lijkt of indien de burgerlijke partij van geen rechtmatige beweegreden tot het raadplegen van het dossier doet blijken». Wat dit laatste betreft is er een grond van weigering. Wat het eerste betreft stelt zich een fundamenteel probleem, namelijk dat artikel 63 van het Wetboek van Strafvordering niet gewijzigd wordt (door artikel 44 wordt zelfs artikel 5bis in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering ingevoegd en wordt de hoedanigheid van benadeelde persoon toegekend aan diegene die verklaart schade te hebben geleden veroorzaakt door een misdrijf).

Le ministre répond que le délai d'un mois pour la mise à disposition du dossier était justifié par la nécessité de regrouper plusieurs demandes, pour en rendre l'exécution plus aisée. Le ministre demande à disposer d'un délai de réflexion à propos de la suggestion de l'intervenant précédent.

La commission décide provisoirement de maintenir le délai de 8 jours, à l'article 61*ter*, pour la décision à prendre par le juge d'instruction quant à la communication du dossier. Ce point est réservé dans l'attente de la réponse du ministre (*cf. infra*, 2. Rédaction définitive de l'article 12).

1.3. Article 61ter, § 3

À l'article 61*ter*, M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 28) tendant à supprimer le § 3 de cet article, et libellé comme suit:

«Supprimer le § 3 de l'article 61ter proposé.»

Justification

L'on a déjà abordé le problème de la sélection à laquelle pourrait procéder le juge d'instruction dans un dossier au cours de la discussion de la loi sur la détention préventive et, aussi, au cours de la discussion du projet visant à insérer un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle (doc. Sénat, nº 1-9/6). Abstraction faite d'éventuelles nécessités bien déterminées et inhérentes à l'instruction, la sélection entraînera un important surcroît de travail pour les juges d'instruction. Il est plus logique que, si l'instruction le nécessite, la demande soit refusée de façon motivée, ce qui permet de poursuivre la procédure normale devant la chambre des mises en accusation et d'encore mener le débat.

Il y a une autre raison fondamentale pour laquelle l'on ne peut maintenir le texte proposé du § 3, là où il prévoit que l'on peut interdire la communication «si la constitution de partie civile ne paraît pas recevable ou que la partie civile ne justifie pas d'un motif légitime à consulter le dossier». Dans le dernier cas, le refus est fondé. Dans le premier cas, il y a un problème fondamental, puisque l'on ne modifie pas l'article 63 du Code d'instruction criminelle (l'article 44 du projet insère même un article 5bis au titre préliminaire du Code de procédure pénale et prévoit que celui qui déclare avoir subi un dommage découlant d'une infraction acquiert la qualité de personne lésée).

Het is echter een vaststaande rechtspraak dat de onderzoeksrechtsmachten, zelfs de Raadkamer, de ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling niet kunnen beoordelen. In de gegeven omstandigheden is het onaanvaardbaar dat deze toevoegingen in § 3 worden gedaan. Het eerste ontwerp Franchimont voorzag trouwens geen mogelijkheid van selectie in het dossier en het tweede ontwerp Franchimont voorzag enkel een selectie maar zonder verwijzing naar ontvankelijkheid van burgerlijke partijstelling of rechtmatige beweegredenen van de burgerlijke partij.

De indiener van amendement nr. 28 verwijst naar de standpunten van de voorganger van de minister van Justitie tijdens de bespreking van het wetsontwerp betreffende de voorlopige hechtenis.

Hij meent dat, als geen selectie van de stukken wordt gemaakt voor een aangehouden inverdenkinggestelde, er geen enkele reden is waarom dat wel zou gebeuren voor een niet-aangehouden inverdenkinggestelde.

Een lid antwoordt dat de bepaling van § 3 van artikel 61*ter* niet onredelijk is, aangezien het onderzoek in principe geheim is.

Bovendien is er ook een objectief verschil tussen de situatie van de niet-aangehouden en die van de aangehouden inverdenkinggestelde. Deze laatste moet immers zijn verdediging voorbereiden terwijl hem zijn vrijheid ontnomen is.

Een lid merkt op dat men § 3 volledig kan schrappen, of enkel de woorden «indien de burgerlijke partijstelling niet ontvankelijk lijkt».

Een lid herinnert eraan dat de beoordeling van de regelmatigheid van de burgerlijke partijstelling de vonnisrechter toekomt. De rechtspraak van het Hof van Cassatie over deze aangelegenheid heeft alleen betrekking op de onderzoeksgerechten, nooit op de onderzoeksrechter.

Een ander lid verwijst naar de tekst van artikel 61*bis*, goedgekeurd door de Senaat op basis van een wetsvoorstel van de heer Erdman c.s. (stuk Senaat, nr. 1-9/1). Deze tekst was veel ruimer en hield niet de beperkingen in die men wil inbouwen in § 3 van het voorgestelde artikel 61*ter*.

Deze laatste tekst is onaanvaardbaar, omdat hij een bijna discretionaire macht toekent aan de onderzoeksrechter.

Een lid verklaart dat niet alle burgerlijke partijstellingen gelijk zijn. Aangezien de voorgestelde bepaling voorziet in een mogelijkheid tot beroep, zijn er voldoende waarborgen en hoeft de tekst niet noodzakelijk te worden verworpen.

Professor Van den Wyngaert vraagt zich af waarop de kamer van inbeschuldigingstelling zich bij een

Selon une jurisprudence constante, les juridictions d'instruction ne peuvent pas apprécier la recevabilité de la partie civile, même pas la chambre du conseil. Dans ces circonstances, les ajouts visés au § 3 sont inadmissibles. Le premier projet Franchimont ne prévoyait d'ailleurs pas que l'on puisse procéder à des élections dans le dossier, et le deuxième projet Franchimont prévoyait seulement une sélection, sans référence à la recevabilité de la partie civile ou aux motifs légitimes de celle-ci.

L'auteur de l'amendement n° 28 renvoie aux considérations développées par le prédécesseur du ministre de la Justice lors de la discussion du projet de loi sur la détention préventive.

Il estime que, si l'on n'opère pas de sélection des pièces à l'égard de l'inculpé détenu, il n'y a pas de raison de le faire pour l'inculpé non détenu.

Un membre répond que la disposition du § 3 de l'article 61*ter* ne paraît pas déraisonnable, compte tenu du caractère en principe secret de l'instruction.

Par ailleurs, il existe une différence objective entre la situation de l'inculpé non détenu et celle de l'inculpé détenu, qui est privé de liberté et doit assurer sa défense dans ce contexte.

Un membre observe que l'on peut soit supprimer la totalité du § 3, soit se limiter à la suppression des mots «ou si la constitution de partie civile ne paraît pas recevable».

Un membre rappelle que tout ce qui concerne la régularité de la constitution de partie civile doit être apprécié par le juge du fond. L'évolution que connaît en la matière la jurisprudence de la Cour de Cassation ne concerne que les juridictions d'instruction, mais en aucun cas le juge d'instruction.

Un autre membre renvoie au texte de l'article 61*bis* voté par le Sénat comme suite à une proposition de loi de M. Erdman et consorts (doc. Sénat, n° 1-9/1). Ce texte était beaucoup plus large et ne comportait pas les restrictions que l'on veut introduire à l'article 61*ter*, § 3, proposé.

Ce dernier texte n'est pas acceptable, car il donne un pouvoir quasi-discrétionnaire au juge d'instruction.

Un membre déclare que toutes les constitutions de partie civile ne sont pas identiques. Dès lors que la disposition proposée prévoit un appel, des garanties existent et le texte ne paraît pas à rejeter.

La professeur Van den Wyngaert se demande sur quoi la chambre des mises en accusation, saisie d'un

beroep tegen de beslissing van de rechter moet baseren, als de wet niet voorziet in redenen voor weigering.

Men moet ook op zijn hoede zijn voor het totstand komen van parallelle dossier en voor misbruiken.

Professor Franchimont wijst erop dat we ons hier niet in het kader van de voorlopige hechtenis bevinden. Het Arbitragehof maakt in zijn arrest van 18 juli 1997 een onderscheid op basis van dit criterium (zie bijlage C).

Men mag ook niet uit het oog verliezen dat in het begin vaak een hele reeks mensen worden verdacht. Men moet voorkomen dat iedereen zich zo maar burgerlijke partij stelt, alleen om toegang tot het dossier te hebben.

Er moet een persoonlijk belang zijn dat duidelijk te onderscheiden is van het algemeen belang (zie het geval van een minderheid in een gemeente die zich burgerlijke partij zou stellen tegen de burgemeester).

Een verzoek om inzage van het dossier moet op een rechtmatig motief gebaseerd zijn. Stel bijvoorbeeld dat een misdadiger tijdens een rit die verband houdt met zijn misdadige activiteiten een verkeersongeval veroorzaakt, zonder dat dit ongeval verder iets te maken heeft met het hoofddossier over de feiten die hem ten laste worden gelegd. De door het ongeval benadeelde persoon kan rechtmatig kennis nemen van dat deel van het dossier dat gaat over het ongeval, maar niet van het hele strafrechtelijke dossier.

Een commissielid verwijst naar de overwegingen B12, B13 en B14 van het arrest van het Arbitragehof van 18 juli 1997 (zie bijlage C).

Een lid benadrukt dat de laatste considerans uitdrukkelijk betrekking heeft op de opsporingsfase en niet op de onderzoeksfase.

Spreker wijst erop dat artikel 63 van het Wetboek van Strafvordering niet gewijzigd is. Dit artikel heeft betrekking op iedereen die «beweert» door een misdaad of wanbedrijf te zijn benadeeld. De regels betreffende de controle op de ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling zijn evenmin gewijzigd.

Komt een burgerlijke partijstelling die door de onderzoeksrechter of de kamer van inbeschuldigingstelling als onontvankelijk wordt beschouwd, overeenkomstig het voorgestelde artikel 61, § 3, overigens nog wel voor in het dossier?

Een lid antwoordt dat men een verband kan leggen tussen deze beslissing en die van de rechter in kort geding in een burgerlijk proces.

De beslissing is slechts een voorlopig oordeel dat niets afdoet van de uiteindelijke beslissing over de grond van de zaak.

appel, pourra se baser, si l'on ne prévoit pas des causes de refus.

Il faut être attentif au risque de voir se créer des dossiers parallèles et au danger d'abus.

Le professeur Franchimont rappelle que l'on se situe ici en dehors du cadre de la détention préventive. La Cour d'arbitrage, dans son arrêt du 18 juillet 1997, opère une distinction sur cette base (voir annexe C).

Il ne faut pas perdre de vue le fait qu'au départ, on soupçonne souvent une série de personnes. On doit empêcher les constitutions de partie civile fantaisistes, opérées dans le seul but d'avoir accès au dossier.

Il faut un intérêt personnel distinct de l'intérêt général (*cf.* le cas d'une minorité communale qui se constituerait partie civile contre le bourgmestre).

Le motif qui justifie la demande de consultation du dossier doit être légitime. Si, par exemple, un criminel provoque un accident de roulage lors d'un déplacement lié à ses activités délictueuses, mais que cet accident n'a rien à voir avec le dossier principal relatif aux faits reprochés à ce criminel, la personne lésée par l'accident peut légitimement prendre connaissance de la partie du dossier qui concerne l'accident, mais non de l'ensemble du dossier pénal.

Un commissaire renvoie aux considérations B12, B13 et B14 de l'arrêt de la Cour d'arbitrage du 18 juillet 1997 (voir annexe C).

Un membre souligne que le dernier considérant vise explicitement le stade de l'information et non celui de l'instruction.

L'intervenant observe que l'article 63 du Code d'instruction criminelle n'est pas modifié. Or, cet article vise toute personne qui se «prétend» lésée par un crime ou un délit. Les règles relatives au contrôle de la recevabilité de la constitution de partie civile ne sont pas non plus modifiées.

En outre, si la constitution de partie civile est considérée par le juge d'instruction ou la chambre des mises en accusation comme apparemment irrecevable, conformément à l'article 61*ter*, § 3, proposé, figure-t-elle encore dans le dossier?

Un membre répond que l'on peut établir un parallèle entre cette décision et celle que prend le juge des référés dans un procès civil.

La décision ne constitue qu'une évaluation provisoire qui ne préjuge en rien de la décision définitive au fond.

De minister onderstreept dat het besproken artikel fundamenteel is. Een te strakke bepaling op dit vlak dreigt niet werkbaar te zijn.

Men kan het voorbeeld van het dossier-Dutroux aanhalen dat oorspronkelijk een enkel notietienummer droeg. Het is pas later dat het dossier werd opgesplitst.

De advocaat van de ouders van de verdwenen kinderen vroeg toegang tot «het dossier-Dutroux» zonder verdere specificatie ...

De minister verklaart ook gevoelig te zijn voor het argument dat het niet denkbeeldig is dat er parallelle dossiers ontstaan. Daarom pleit hij voor het behoud van de tekst van het voorgestelde artikel 61*ter*, § 3.

Ten gevolge van deze discussie dient de heer Desmedt een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 104B), luidende:

«In het voorgestelde artikel 61ter de volgende wijzigingen aanbrengen:

«A. Paragraaf 1 vervangen als volgt:

«De niet aangehouden inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken het deel van het dossier betreffende de feiten die tot de inverdenkingstelling of tot de burgerlijke-partijstelling hebben geleid, in te zien.»

«B. Paragraaf 3 doen vervallen.»

Verantwoording

Dit amendement wil de onderzoeksrechter de mogelijkheid ontnemen om een selectie te maken van de stukken van het dossier die de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij mogen inzien.

Door de goedkeuring op 20 december 1996 van het wetsvoorstel tot invoeging van een artikel 61bis in het Wetboek van strafvordering (stuk 1-9/6) heeft de Senaat voor die oplossing gekozen, die de onderzoeksrechter een subjectieve keuze en lastig werk bespaart.

Om evenwel tegemoet te komen aan het bezwaar dat de regering met betrekking tot dit ontwerp in de commissie voor de Justitie heeft geformuleerd, bepalen wij dat de inzage van het dossier beperkt blijft tot het deel dat de eiser aangaat. De onderzoeksrechter behoudt weliswaar de mogelijkheid die inzage te weigeren. Dit principe maakt het mogelijk het privéleven van andere partijen in het geding beter te respecteren.

Hij verwijst naar punt A van zijn amendement dat § 1 vervangt. Dit amendement lijkt hem tegemoet te komen aan de bezwaren die door de minister werden geformuleerd. De minister had verwezen naar het

Le ministre souligne que l'article en discussion est fondamental. Une disposition trop rigide en cette matière risque de ne pas être fonctionnelle.

On peut citer l'exemple du dossier Dutroux, qui portait à l'origine un numéro de notices unique. Ce n'est qu'ultérieurement que le dossier a été scindé.

Or, l'avocat des parents des enfants disparus demandait l'accès «au dossier Dutroux», sans autre spécification ...

Le ministre se déclare également sensible à l'argument du risque de voir se créer des dossiers parallèles. C'est pourquoi il plaide pour le maintien du texte de l'article 61*ter*, § 3, proposé.

Suite à cette discussion, M. Desmedt dépose un amendement (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendement n° 104B), libellé comme suit:

«À l'article 61ter proposé, apporter les modifications suivantes:

«A. Remplacer le § 1er par la disposition suivante:

«L'inculpé non détenu et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction de consulter la partie du dossier concernant les faits ayant conduit à l'inculpation ou à la constitution de partie civile.»

«B. Supprimer le § 3.»

Justification

Cet amendement vise à exclure la possibilité pour le juge d'instruction de procéder à un tri des pièces du dossier auquel l'inculpé et la partie civile peuvent avoir accès.

Le Sénat, par l'adoption le 20 décembre 1996 de la proposition de loi insérant un article 61bis dans le Code d'instruction criminelle (doc. n° 1-9/6), s'est rallié à cette solution qui évite un choix subjectif et un travail laborieux du magistrat instructeur.

Toutefois, pour répondre à l'objection du Gouvernement formulée en Commission de la Justice à propos du présent projet, nous prévoyons que la consultation du dossier est limitée à la partie qui concerne le requérant. Le juge d'instruction conserve bien entendu la possibilité de refuser cette communication. Ce principe permettra de respecter davantage la vie privée d'autres parties au procès.

Il renvoie au point A de son amendement qui remplace le paragraphe premier. Cet amendement lui semble répondre aux objections formulées par le ministre. Le ministre avait cité l'exemple de l'affaire

voorbeeld van de zaak-Dutroux waarin de ouders van een van de slachtoffers hadden kunnen vragen om het gehele dossier in te zien onder meer ook de punten die niet noodzakelijk betrekking hebben op hun kinderen. Dit amendement beperkt het recht van de niet-aangehouden inverdenkinggestelde en van de burgerlijke partij. Zij kunnen enkel het deel van het dossier inzien dat op hen betrekking heeft.

De minister erkent dat dit amendement ten dele beantwoordt aan de geformuleerde bezwaren. Anderzijds is er een ander bezwaar met betrekking tot de stukken uit het dossier betreffende het lopend onderzoek. De rechters aarzelen vaak in het belang van het onderzoek die stukken mede te delen aan derden. Indien de mogelijkheid om de stukken niet mede te delen geschrapt wordt, dan geldt dit inzageverbod voor het gehele dossier, terwijl het soms maar om enkele stukken gaat. Het lijkt hem dus noodzakelijk § 3 *in extenso* te behouden.

Een lid maakt een vergelijking met het geval van de maandelijkse verschijningen voor de raadkamer. De stukken betreffende niet afgeronde verhoren worden door het parket niet altijd onmiddellijk bij het dossier gevoegd. Hetzelfde kan ook hier gebeuren. Dit soort stukken zal pas bij het dossier worden gevoegd wanneer de verhoren plaatshebben.

Een lid is van mening dat het moeilijk is de stukken te bepalen die strikt en uitsluitend betrekking hebben op de burgerlijke partij. Waarom kan de burgerlijke partij niet altijd toegang hebben tot het dossier tenzij in de algemeen erkende gevallen (noodwendigheden van het onderzoek, inzage die een gevaar zou opleveren, enz.) Waarom dit onderscheid maken?

Een vorige spreker herinnert aan het voorbeeld van de zaak-Dutroux. Het lijkt hem normaal het deel van het dossier dat de burgerlijke partijstelling verantwoordt te kunnen inzien.

Een commissielid vraagt zich af waarom in dit geval een enkel dossier wordt gemaakt. Het dossier-Dutroux lijkt hem een dossier dat een geheel vormt. Hij van mening dat de burgerlijke partijen voor dit dossier een algemeen inzagerecht moeten hebben.

Een lid is van oordeel dat er steeds een zekere selectie moet worden verricht. Dan moet ook artikel 63 van het Wetboek van Strafvordering worden gewijzigd. Dan moet een formalisme worden ingevoegd waarbij bij het stellen van de burgerlijke partij er effectief een controle is over de ontvankelijkheid *ab initio*. Anders heeft geheel deze redenering geen zin.

Professor Van den Wyngaert wijst erop dat, indien men de mogelijheid tot selectie uitsluit, het risico bestaat dat parallelle dossiers zullen worden aangelegd, die niet aan het strafdossier zullen worden toegevoegd, teneinde te vermijden dat bepaalde gegevens vroegtijdig in de openbaarheid zouden geraken.

Dutroux, où les parents d'une des victimes pourraient demander à consulter l'ensemble du dossier, notamment sur les points qui ne concernent pas nécessairement leurs enfants. Cet amendement limite le droit de l'inculpé non détenu et de la partie civile à avoir copie du dossier qui les concerne.

Le ministre reconnaît que cet amendement répond en partie aux objections formulées. D'autre part, une autre objection concerne les pièces du dossier qui font l'objet de devoirs en cours. Pour les nécessités de l'instruction, les juges hésitent souvent à les communiquer à des tiers. Si on supprime cette faculté de ne pas communiquer, il y aura une interdiction pour la totalité du dossier, alors que seules quelques pièces sont concernées. Il lui semble donc nécessaire de maintenir le paragraphe 3 *in extenso.*

Un membre fait la comparaison avec le cas des comparutions mensuelles en chambre du conseil, où parfois le parquet ne joint pas immédiatement les pièces concernant des auditions non terminées. On peut imaginer la même chose ici. Ce genre de pièces ne seront jointes au dossier que lorsque les auditions ont lieu.

Un membre est d'avis qu'il est difficile de déterminer les pièces qui se rapportent rigoureusement et exclusivement à la partie civile. Pourquoi la partie civile n'aura-t-elle pas droit d'accéder au dossier sous les réserves générales (nécessités de l'instruction, consultation qui présente un danger, etc.)? Pourquoi faire cette distinction?

Un intervenant précédent rappelle l'exemple de l'affaire Dutroux. Il lui semble normal d'avoir accès à la partie du dossier qui a justifié la constitution de partie civile.

Un commissaire s'interroge sur l'utilité de constituer un dossier unique dans ce cas. Le dossier Dutroux lui semble former un tout. Il est d'avis que les parties civiles doivent avoir accès au dossier de manière générale.

Un commissaire estime qu'il faut toujours opérer une certaine sélection. L'article 63 du Code d'instruction criminelle doit, dès lors, lui aussi, être modifié. Il convient d'instituer un formalisme assurant, lors de la constitution de partie civile, un contrôle effectif de la recevabilité *ab initio.* Sinon, l'ensemble de ce raisonnement n'a aucun sens.

La professeur Van den Wyngaert souligne que si l'on exclut la possibilité de sélection, le risque est que l'on constitue des dossiers parallèles que l'on ne joindra pas au dossier pénal, pour éviter que certaines données ne soient publiées prématurément.

Professor Franchimont antwoordt op de vragen in verband met de ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling. Op een gegeven ogenblik is controle noodzakelijk. Wanneer moet men controleren? Voor de uitoefening van de rechten van de burgerlijke partij lijkt het hem interessant de ontvankelijkheid van de burgerlijke partijstelling te laten beoordelen door de onderzoeksgerechten en de Kamer van inbeschuldigingstelling. Men mag niet uit het oog verliezen dat het mogelijk is hoger beroep in te stellen. De kamer van inbeschuldigingstelling kan bepalen of die burgelijke partijstelling al dan niet ontvankelijk is, in ieder geval op het niveau van de inzage in het dossier. Het hoger beroep is beperkt tot het niveau van de inzage in het dossier.

Een lid stelt samenvattend dat het noodzakelijk is de inzage in het dossier en de mogelijkheid om hoger beroep in te stellen te beperken. Het hof van beroep kan oordelen of een burgerlijke partij een dossier kan inzien wanneer de onderzoeksrechter haar dat geweigerd zou hebben.

1.4. Artikel 61ter, § 4 en § 5

De heer Erdman dient volgende amendementen in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nrs. 108 en 122):

Amendement nr. 108

«In § 4 van het voorgestelde artikel 61ter de woorden «origineel of in» doen vervallen.»

Verantwoording

Het onderzoek in complexe dossiers kan ernstige vertraging oplopen indien diverse niet-aangehouden inverdenkinggestelden en/of burgerlijke partijen allen al dan niet gelijktijdig de onderzoeksrechter zouden verzoeken het dossier in te zien.

Om te vermijden dat door het ter beschikking stellen van het (originele) dossier voor inzage gedurende ten minste achtenveertig uur aan iedere niet-aangehouden inverdenkinggestelde en/of burgerlijke partij waarvan het verzoek werd ingewilligd, kostbare tijd voor het onderzoek zou verloren gaan, lijkt het aangewezen om het dossier in kopie ter beschikking te stellen voor inzage.

Een kopie van het dossier biedt trouwens de enige praktische oplossing voor het eventuele beperkte inzagerecht zoals voorzien in § 3 (voor zover dit zou aangehouden worden!). Het originele dossier is meestal ingebonden, zodat het voor de griffie een huzarenstukje zou worden bepaalde stukken (tijdelijk) te verwijderen met het oog op de inzage door bijvoorbeeld een burgerlijke partij.

Le professeur Franchimont répond au problème soulevé de la recevabilité de la constitution de partie civile. Un contrôle est nécessaire à un certain moment. Quand faut-il contrôler? Pour l'exercice des droits réservés aux parties civiles, il lui semble intéressant que la recevabilité de la partie civile soit examinée par les juges d'instructions et la chambre des mises en accusation. Il ne faut pas perdre de vue qu'il existe une possibilité de recours. La chambre des mises en accusation peut déterminer si oui ou non cette partie civile est recevable, en tout cas au niveau de l'accès du dossier. L'appel est limité au niveau de l'accès du dossier.

Un membre déclare qu'en résumé, il est nécessaire de pouvoir limiter la communication du dossier et la possibilité de recours. La cour d'appel peut apprécier si une partie civile peut consulter un dossier dans le cas où le juge d'instruction le lui aurait refusé.

1.4. Article 61ter, § 4 et § 5

M. Erdman dépose les amendements suivants (doc. Sénat n° 1-704/2, amendements n°s 108 et 122):

Amendement n° 108

«Au § 4 de l'article 61ter proposé, supprimer les mots «original ou en.»

Justification

L'enquête afférente à des dossiers complexes peut accuser un sérieux retard si plusieurs inculpés non détenus et/ou parties civiles demandent tous, simultanément ou non, au juge d'instruction de consulter le dossier.

Pour éviter que la mise à disposition du dossier (original) pour être consulté pendant 48 heures au moins par tout inculpé non détenu et/ou toute partie civile qui en aurait obtenu l'autorisation ne fasse perdre un temps précieux pour l'enquête, il serait opportun de mettre une copie du dossier à disposition pour consultation.

Une copie du dossier est par ailleurs la seule solution pratique à l'éventuel droit de consultation limité, visé au § 3 (pour autant qu'on le maintienne!). La plupart du temps, le dossier original est relié et ce serait un véritable casse-tête pour le greffe que d'en extraire (temporairement) certaines pièces pour permettre, par exemple à une partie civile, de les consulter.

Met betrekking tot deze situatie kan trouwens worden verwezen naar het inzagerecht van de aangehouden inverdenkinggestelde(n) in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis.

Betreffende dit amendement verklaart de indiener dat het de bedoeling was de originelen bij de onderzoeksrechter te laten, gezien dit praktischer is.

Het lijkt de minister evident dat wordt geëvolueerd naar een dubbel dossier. Nochtans lijkt het hem niet wenselijk, noch op korte termijn realiseerbaar, dit reeds in de wet te verplichten.

Gezien deze beschouwingen besluit de heer Erdman zijn amendement in te trekken.

Amendement nr. 122

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 61ter aanvullen met een tweede lid, luidend als volgt:

«De in verdenkinggestelde of de burgerlijke partij mag de door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen enkel gebruiken in het belang van zijn verdediging, mits het vermoeden van onschuld en de rechten van verdediging van derden, het privé-leven en de waardigheid van de persoon worden geëerbiedigd, onverminderd het recht zoals bepaald in artikel 61quinquies.»

Verantwoording

Indien men het nuttig achtte een strafbepaling te voorzien (artikel 41) en de indiener een amendement heeft geformuleerd om deze strafbepaling te doen vervallen (zie verantwoording amendement nr. 40) dan kan men wel uitdrukkelijk bepalen met welke finaliteit de door het inzagerecht bekomen inlichtingen kunnen worden aangewend.

Hiermee sluit men aan met de geest en de bewoordingen van de door de regering ingediende amendementen op artikel 28quinquies en 57, telkens §§ 4 en 5.

Anderzijds blijft natuurlijk het recht bepaald in artikel 61quinquies onverkort bestaan.

Het lijkt de indiener noodzakelijk duidelijk te stellen onder welke voorwaarden en in welke geest men moet kunnen gebruik maken van de inlichtingen die men door inzage heeft verkregen. Deze bepaling stemt qua inhoud volkomen overeen met de mededelingen van het parket, de mededelingen van de advocaat. Aldus worden de mogelijkheden om gebruik van inlichtingen te maken gelimiteerd, zonder dat in feite een bijkomende strafbepaling noodzakelijk is.

De minister gaat hiermee niet akkoord. Hij is van oordeel dat het belangrijk is te bepalen dat misbruik van de kennisname wordt gesanctioneerd.

À cet égard, l'on peut se référer au droit de consultation dont bénéficie(nt) l'(les)inculpé(s) détenu(s) dans le cadre de la loi relative à la détention préventive.

L'auteur de cet amendement déclare que l'objectif poursuivi était de laisser les originaux chez le juge d'instruction, ce qui est plus pratique.

Il paraît évident au ministre que l'on évolue vers la constitution d'un double dossier. Il ne lui semble toutefois pas souhaitable, ni réalisable à court terme, de prévoir dans la loi qu'il faut constituer un double dossier.

Compte tenu de ces déclarations, M. Erdman décide de retirer son amendement.

Amendement nº 122

«Compléter le § 4 de l'article 61ter proposé par un deuxième alinéa, libellé comme suit:

«L'inculpé ou la partie civile ne peut faire usage des renseignements obtenus par la consultation du dossier que dans l'intérêt de sa défense, à la condition de respecter la présomption d'innocence et les droits de la défense de tiers, la vie privée et la dignité de la personne, sans préjudice du droit prévu à l'article 61quinquies.»

Justification

Si on a jugé utile de prévoir une disposition pénale (article 41) et si nous avons formulé un amendement visant à la supprimer (voir la justification de l'amendement nº 40), on peut cependant prévoir explicitement à quelles fins les renseignements obtenus grâce au droit de consultation peuvent être utilisés.

On rejoint ainsi l'esprit et la lettre des amendements déposés par le Gouvernement aux articles 28quinquies et 57, chaque fois §§ 4 et 5.

D'autre part, il va de soi que le droit prévu à l'article 61quinquies demeure entier.

Il semble nécessaire à l'auteur de l'amendement de préciser à quelles conditions et dans quel esprit l'on doit pouvoir faire usage des renseignements que l'on a obtenus par la consultation du dossier. Pour ce qui est du contenu, cette disposition concorde parfaitement avec les communications du parquet et de l'avocat. L'on parvient ainsi à limiter les possibilités de faire usage de renseignements sans qu'il faille aucune disposition pénale supplémentaire.

Le ministre ne souscrit pas à ce qui vient d'être dit. Il estime qu'il y a lieu de préciser que toute consultation abusive est sanctionnée.

Een lid stelt tevens een tekstverbetering voor om in concordantie te zijn met de wet op de voorlopige hechtenis, namelijk faxpost te gebruiken en in het Frans «télécopieur».

In tweede lezing wordt besloten het eerste lid van § 4 van het voorgestelde artikel 61*ter* te wijzigen in het licht van de formulering van het voorgestelde artikel 61*quater*, § 5 (*cf. infra*, bespreking van artikel 13).

In het tweede lid van § 4 van artikel 61*ter* wordt na de eerste volzin de volgende volzin ingevoegd: «De griffier stelt de verzoeker en in voorkomend geval, diens advocaat per telefax of bij een ter post aangetekende brief, ten laatste achtenveertig uur op voorhand, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.» (*cf.* artikel 136*ter* — artikel 28 van het ontwerp; *cf.* eveneens *infra*, bespreking van artikel 13).

Met het oog op de samenhang met de artikelen 28*sexies* en 61*quater* wordt voorgesteld aan § 4 van artikel 61*ter* een lid toe te voegen, luidende: «De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, wordt veroordeeld tot de kosten». De commissie gaat akkoord met dit voorstel.

Na de tweede volzin van § 5 van artikel 61*ter* worden de woorden «van het verzoekschrift» vervangen door de woorden «van het gemotiveerd verzoekschrift».

De heren Erdman en Desmedt dienen daartoe een synthese-amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 161) (*cf. infra)*.

1.5. Artikel 61ter, § 6

De heren Bourgeois en Vandenberghe dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 54), luidend:

«Paragraaf 6 van het voorgestelde artikel 61ter vervangen als volgt:

«§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. Het verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig paragraaf 5, tweede lid.»

Verantwoording

De tekst van het huidige wetsontwerp creëert twee verschillende procedures voor de kamer van inbeschuldigingstelling inzake de inzage van het dossier, naar gelang de kamer van inbeschuldigingstelling

Un commissaire propose également de modifier le texte, pour en assurer la concordance avec celui de la loi relative à la détention préventive, en utilisant le mot «télécopieur» en français et «faxpost» en néerlandais.

En deuxième lecture, il est décidé que l'alinéa premier du § 4 de l'article 61*ter* doit être modifié par référence à la formule de l'article 61*quater*, § 5 (voir *infra*, la discussion de l'article 13).

Au deuxième alinéa du § 4 de l'article 61*ter*, il y a lieu d'insérer, après la première phrase, la phrase suivante: «Le greffier donne avis au requérant et le cas échéant, à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.» (voir l'article 136*ter* — article 28 du projet; voir également *infra*, la discussion de l'article 13).

Il est proposé, par cohérence avec le libellé des articles 28*sexies* et 61*quater*, de compléter le § 4 de l'article 61*ter* par un alinéa libellé comme suit: «Le requérant qui succombe est condamné aux frais». La commission se rallie à cette suggestion.

Après la deuxième phrase du § 5 de l'article 61*ter*, le mot «motivée» est inséré après le mot «requête».

Un amendement de synthèse est déposé par MM. Erdman et Desmedt (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 161) (voir *infra*).

1.5. Article 61ter, § 6

MM. Bourgeois et Vandenberghe déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 54), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer le § 6 de l'article 61ter proposé par ce qui suit:

«§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, deuxième alinéa, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation. La requête est déposée au greffe du tribunal de première instance et inscrite dans un registre prévu à cet effet. La procédure se déroule conformément au § 5, deuxième alinéa.»

Justification

En matière de consultation du dossier, le projet de loi à l'examen crée deux procédures différentes devant la chambre des mises en accusation, selon que celle-ci est saisie au sujet d'une ordonnance prise par

geadiëerd wordt betreffende een door de onderzoeksrechter genomen beschikking of betreffende het niet tijdig uitspreken van een beschikking door de onderzoeksrechter.

Enerzijds, dient er een verzoekschrift neergelegd te worden ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg en dient de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak te doen, zonder debat, binnen de vijftien dagen (artikel 61ter, § 5), anderzijds, dient er een verzoekschrift neergelegd te worden ter griffie van het hof van beroep en dient de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak te doen binnen de maand na de procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat te hebben gehoord (artikel 61ter, § 6, in samenhang met artikel 136ter).

Waar in de memorie van toelichting terecht wordt gesteld dat er dient gekozen te worden voor een schriftelijke procedure zonder debat ten einde de onderzoeksstrategie niet te bedreigen, dient dit dan ook consequent in de beide procedures toegepast te worden. Huidig amendement strekt er dan ook toe de beide procedures voor de kamer van inbeschuldigingstelling op identieke wijze te laten verlopen.

Daarenboven vermijdt men, door er voor te zorgen dat het verzoekschrift om de kamer van inbeschuldigingstelling te adië-ren ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg dient neergelegd te worden, bijkomende correspondentie voor het opvragen van het dossier aan de onderzoeksrechter (procedure die in huidig wetsontwerp niet geregeld is: mag de griffie van het hof van beroep rechtstreeks het dossier aan de onderzoeksrechter opvragen of dient dit te gebeuren langs het parket om?)

Ten slotte is de voorgestelde procedure tijd besparend. Immers, de griffier van de rechtbank van eerste aanleg die het verzoekschrift aanneemt, kan onmiddellijk zijn collega van het onderzoekskabinet verwittigen die aanstonds het dossier in staat stelt en overmaakt aan het hof van beroep langs de gebruikelijke weg.

Een lid vraagt waarom de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling moet adiëren. Men zou evenzeer kunnen stellen dat, bij gebrek aan uitspraak van de onderzoeksrechter, de uitspraak gunstig wordt geacht en het openbaar ministerie de kamer van inbeschuldigingstelling dient te adiëren. Hij verwijst naar het terzake ingediende amendement in de Kamer door de heer Duquesne. De nalatigheid van de onderzoeksrechter wordt aldus niet tenlaste gelegd van de aanvrager, maar wel ten laste van het openbaar ministerie. Men mag ook niet uit het oog verliezen dat het voor de aanvrager niet zo makkelijk is zich een weg te banen door al deze procedures, terwijl het openbaar ministerie daar wel wegwijs in is.

le juge d'instruction ou parce que ce dernier n'a pas rendu d'ordonnance en temps voulu.

D'une part, la requête doit être déposée au greffe du tribunal de première instance et la chambre des mises en accusation doit statuer, sans débat, dans les quinze jours (article 61ter, § 5); d'autre part, la requête doit être déposée au greffe de la cour d'appel et la chambre des mises en accusation doit statuer dans le mois de l'audition du procureur général, du requérant et de son conseil (article 61ter, § 6, conjointement avec l'article 136ter).

L'exposé des motifs souligne à juste titre qu'il faut opter pour une procédure écrite sans débat, de manière à ne pas mettre en péril la stratégie de l'instruction. Il y a lieu dès lors d'appliquer le principe de façon conséquente aux deux procédures. Le présent amendement vise donc à organiser de manière identique les deux procédures devant la chambre des mises en accusation.

En outre, en prévoyant que la requête visant à saisir la chambre des mises en accusation devra être déposée au greffe du tribunal de première instance, on évite un échange de correspondance supplémentaire dans le but de demander le dossier au juge d'instruction (procédure qui n'est pas réglée dans le projet de loi à l'examen: le greffe de la cour d'appel peut-il demander le dossier directement au juge d'instruction ou doit-il le faire par l'entremise du parquet?

Enfin, la procédure proposée permet de gagner du temps. En effet, le greffier du tribunal de première instance qui reçoit la requête pourra prévenir immédiatement son collègue du cabinet du juge d'instruction, qui mettra immédiatement le dossier en état et le transmettra à la cour d'appel par la voie habituelle.

Un membre demande pourquoi le requérant doit saisir la chambre des mises en accusation. L'on pourrait aussi bien dire que lorsque le juge d'instruction n'a pas statué, l'on considère qu'il s'est prononcé favorablement et que le ministère public doit saisir la chambre des mises en accusation. L'intervenant renvoie à l'amendement que M. Duquesne a déposé à ce propos à la Chambre. Il appartient, dès lors, non pas au requérant, mais au ministère public de remédier à l'omission du juge d'instruction. Il ne faut pas non plus perdre de vue qu'il n'est pas facile pour le requérant de se frayer un chemin parmi toutes ces procédures que le ministère public, lui, connaît parfaitement.

De heren Desmedt en Coveliers dienen een amendement in in die zin (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 106), luidend:

«Paragraaf 6 van het voorgestelde artikel 61ter vervangen als volgt:

«§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij in § 2, tweede lid, van dit artikel bepaalde termijn, wordt het dossier overeenkomstig § 4 ter beschikking gesteld van de verzoeker. De procureur des Konings kan de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren overeenkomstig de voorgaande paragraaf.»

Verantwoording

Paragraaf 6 van artikel 61ter, zoals het door de indieners van het ontwerp wordt voorgesteld, doet ernstig afbreuk aan de werkzaamheid en de doeltreffendheid van het recht dat hetzelfde artikel 61ter wil toekennen. Het uitblijven van een antwoord van de onderzoeksrechter, met andere woorden zijn passieve houding, gelijkstellen aan een verbod tot inzage van het dossier komt immers neer op het negeren van het recht van de verzoeker, wat de grond van de zaak betreft, ernstig te laten onderzoeken (ter herinnering: het tweede lid van § 5 van artikel 61ter bepaalt dat in de beroepsprocedure de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak doet zonder debat en zonder de verzoeker of zijn raadsman te hebben gehoord).

De oplossing die wij met ons amendement voorstellen, sluit beter aan bij de werkwijze en de logica waar het hele wetsontwerp op steunt, dat wil zeggen het verlenen van nieuwe rechten en de werkzaamheid en doeltreffendheid daarvan waarborgen. Wij stellen bijgevolg voor de passieve houding van de onderzoeksrechter (hoewel artikel 61ter toch bepaalt dat hij verplicht is uitspraak te doen) te laten samenvallen met een toestemming tot inzage van het dossier door de verzoeker. Het parket kan tegen die toestemming beroep aantekenen. Dat beroep heeft in elk geval opschortende kracht zodat niet te veel schade wordt berokkend aan het gerechtelijk onderzoek.

Dit amendement moet worden gelezen in het licht van het amendement dat we op het tweede lid van § 5 van het voorgestelde artikel 61ter hebben ingediend.

Dit amendement is volgens de minister niet haalbaar. Er dient een positieve handeling te zijn vanwege de verzoeker.

Professor Traest vreest voor een tegenovergesteld resultaat. Als men de onderzoeksrechter verplicht om binnen acht dagen een beslissing te nemen en als hij weet dat er automatisch inzagerecht komt als er binnen acht dagen geen beslissing is, zullen de meeste onderzoeksrechters het inzagerecht weigeren.

MM. Desmedt et Coveliers déposent un amendement qui tient compte de ce qui vient d'être dit (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 106), et qui est rédigé comme suit:

«À l'article 61ter proposé, remplacer le § 6 par ce qui suit:

«§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, du présent article, le dossier est mis à disposition du requérant conformément au § 4. Le procureur du Roi peut saisir la chambre des mises en accusation conformément au paragraphe précédent.»

Justification

Le § 6 de l'article 61ter tel qu'il est proposé par les auteurs du projet porte gravement atteinte à l'effectivité et à l'efficacité du droit que souhaite consacrer le même article 61ter. En effet, assimiler l'absence de réponse du juge d'instruction, et donc sa passivité, à une interdiction d'accès au dossier équivaut à priver le requérant du droit d'être entendu et de faire examiner sa demande sérieusement quant au fond (pour rappel, l'alinéa 2 du § 5 de l'article 61ter prévoit que la chambre des mises en accusation, dans la procédure de recours, statue sans débat, et sans entendre le requérant ou son conseil).

La solution que nous préconisons par notre amendement est plus conforme à la démarche et à la logique qui sous-tend l'ensemble du projet de loi, à savoir introduire de nouveaux droits et assurer leur effectivité et leur efficacité. En conséquence, nous proposons d'assimiler la passivité du juge d'instruction (alors que le texte de l'article 61ter prévoit l'obligation qu'il a de statuer) à une autorisation d'accès au dossier pour le requérant, autorisation contre laquelle le parquet pourra introduire un recours, recours qui est de toute façon suspensif, ce qui évite qu'un trop grand préjudice ne soit causé à l'enquête en cours d'instruction.

Le présent amendement doit être lu à la lumière de l'amendement que nous avons introduit à l'alinéa 2 du § 5 de l'article 61ter proposé.

Le ministre estime que cet amendement est inapplicable. Il faut qu'il y ait un acte positif du requérant.

Le professeur Traest prône l'inverse. Si l'on obligait les juges d'instruction à prendre une décision dans les huit jours sous peine de l'ouverture automatique d'un droit de regard, la plupart d'entre eux se refuseraient à l'accepter.

Een lid wijst erop dat deze discussie reeds vroeger werd gevoerd. Toen werd geopteerd voor een initiatief van de verzoeker, met de argumentatie dat mogelijkerwijs de verzoeker niet meer zal aandringen en er in bepaalde mate ook geen belang meer bij zou hebben, wegens de evolutie van de procedure. Om consequent te zijn, lijkt het hem beter hier dezelfde houding aan te nemen.

Voor een lid lijkt de evolutie van het dossier inderdaad het belangrijkste argument. Binnen de gestelde termijn kan er inderdaad heel wat gebeuren.

In tweede lezing wordt erop gewezen dat § 6 dient te worden aangepast in functie van § 6 van artikel 61*quinquies*. Tevens wordt verwezen naar het synthese-amendement nr. 161.

2. Herschrijving van artikel 12 (artikel 13 van de aangenomen tekst)

Ter synthese en met het oog op de harmonisering met artikel 61*quinquies* wordt een globaal amendement ingediend door de heren Erdman en Desmedt, ter herschrijving van artikel 12 (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 161), luidend:

«Dit artikel vervangen als volgt:

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61ter ingevoegd luidende als volgt:

«Art. 61ter. — § 1. De niet-aangehouden inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken het deel van het dossier betreffende de feiten die tot de inverdenkingstelling of tot de burgerlijke-partijstelling hebben geleid, in te zien.

§ 2. Het verzoekschrift houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg ten vroegste een maand na de inverdenkgstelling, het instellen van de strafvordering of de burgerlijke partijstelling. Het wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk acht dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en per faxpost of bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn advocaat binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, wordt het dossier binnen een maand na de beschikking van de onderzoeksrechter en ten vroegste na de termijn,

Un commissaire signale que ce point a déjà fait l'objet d'une discussion. L'on avait opté pour une initiative du requérant, en arguant que celui-ci pourrait ne plus insister et d'ailleurs, qu'il n'aurait plus autant d'intérêt à le faire étant donné l'évolution de la procédure. Il lui semble préférable, pour la cohérence, d'adopter la même attitude en l'espèce.

Un membre considère que l'évolution du dossier fournit effectivement le principal argument. Il peut en effet se passer bien des choses dans le délai imparti.

On souligne, en seconde lecture, que le § 6 doit être adapté en fonction du § 6 de l'article 61*quinquies*. L'on fait également référence à l'amendement de synthèse n° 161.

2. Rédaction nouvelle de l'article 12 (article 13 du texte adopté)

Pour synthétiser l'harmonisation avec l'article 61*quinquies*, MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement global qui vise à réécrire l'article 12 (doc. Sénat n° 1-704/3, amendement n° 161) et qui est rédigé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

Il est inséré dans le même Code un article 61ter rédigé comme suit:

«Art. 61ter. — § 1er. L'inculpé non détenu et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction de consulter la partie du dossier concernant les faits ayant conduit à l'inculpation ou à la constitution de partie civile.

§ 2. La requête contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance au plus tôt un mois après l'inculpation, l'engagement de l'action publique ou la constitution de partie civile. Elle est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans les huit jours du dépôt de la requête.

L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et est notifiée, au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. En cas de décision favorable, le dossier est mis à disposition dans le mois de l'ordonnance du juge d'instruction et au plus tôt après le délai prévu au § 4,

bepaald in § 4, eerste lid, in origineel of in kopie, gedurende ten minste achtenveertig uur, voor inzage ter beschikking gesteld van de verzoeker en diens advocaat. De griffier brengt de verzoeker en diens advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief op de hoogte van het tijdstip waarop het dossier kan worden ingezien.

De inverdenkinggestelde, of de burgerlijke partij, kan de door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen alleen gebruiken in het belang van zijn verdediging, op voorwaarde dat hij het vermoeden van onschuld eerbiedigt, alsook de rechten van verdediging van derden, het privé-leven en de waardigheid van de persoon, onverminderd het recht waarin artikel 61quinquies voorziet.

§ 4. De procureur des Konings en de verzoeker kunnen de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren bij een gemotiveerd verzoekschrift dat wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg, binnen een termijn van vijftien dagen. Ten aanzien van de procureur des Konings gaat die termijn in vanaf de dag waarop de beschikking hem wordt meegedeeld en, ten aanzien van de verzoeker, vanaf de dag waarop die hem ter kennis wordt gebracht. De aanwending door de procureur des Konings van het rechtsmiddel heeft opschortende werking ten aanzien van de beschikking van de onderzoeksrechter.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak zonder debat binnen de vijftien dagen na het indienen van het verzoekschrift.

De griffier stelt de verzoeker of diens advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief uiterlijk achtenveertig uur op voorhand in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal kan zijn schriftelijke vorderingen richten aan de kamer van inbeschuldigingstelling en de onderzoeksrechter kan een rapport richten aan de kamer van inbeschuldigingstelling. De kamer van inbeschuldigingstelling kan afzonderlijk de procureur-generaal, de onderzoeksrechter, de verzoeker of diens advocaat horen.

§ 5. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. Het gemotiveerd verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig paragraaf 4, tweede lid.

§ 6. De verzoeker mag geen nieuw verzoekschrift indienen met hetzelfde voorwerp vooraleer een termijn van drie maanden is verstreken te rekenen van de laatste beslissing over hetzelfde voorwerp.»

Naar aanleiding van de discussie betreffende de eventuele omkering van de termijnen, wordt na

alinéa 1er, en original ou en copie, pour être consulté par le requérant et son conseil pendant quarante-huit heures au moins. Le greffier donne avis, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, au requérant et à son conseil, du moment où le dossier pourra être consulté.

L'inculpé ou la partie civile ne peut faire usage des renseignements obtenus par la consultation du dossier que dans l'intérêt de sa défense, à la condition de respecter la présomption d'innocence et les droits de la défense de tiers, la vie privée et la dignité de la personne, sans préjudice du droit prévu à l'article 61quinquies.

§ 4. Le procureur du Roi et le requérant peuvent saisir la chambre des mises en accusation d'un recours par requête motivée au greffe du tribunal de première instance dans un délai de quinze jours. Ce délai court à l'égard du procureur du Roi à compter du jour où l'ordonnance est portée à sa connaissance et, à l'égard du requérant, du jour où elle lui est notifiée. Le recours du procureur du Roi a un effet suspensif sur l'exécution de l'ordonnance du juge d'instruction.

La chambre des mises en accusation statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la requête.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

Le procureur général peut transmettre ses réquisitions écrites et le juge d'instruction peut transmettre un rapport à la chambre des mises en accusation. La chambre des mises en accusation peut entendre séparément le procureur général, le juge d'instruction, le requérant ou son conseil.

§ 5. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au paragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation. La requête motivée est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se déroule conformément au paragraphe 4, alinéa 2.

§ 6. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.»

À l'occasion de la discussion relative à une éventuelle inversion des délais, M. Weyts dépose après

beraad (*cf. supra*, p. 214) door de heer Weyts een amendement (Stuk Senaat, 1-704/3, amendement nr. 176) in die zin ingediend, luidend:

«In artikel 61ter de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. In het tweede lid van § 2, de woorden «acht dagen» vervangen door de woorden «één maand».

B. In het eerste lid van § 3, de woorden «binnen een maand na de beschikking van de onderzoeksrechter» vervangen door de woorden «binnen vijftien dagen na de beschikking van de onderzoeksrechter».

C. In het eerste lid van § 4, de woorden «vijftien dagen» vervangen door de woorden «acht dagen».

Bovendien worden volgende tekstcorrecties voorgesteld door een der beide rapporteurs: «1. in het voorgestelde artikel 61*ter* (nieuw), § 1, van het Wetboek van strafvordering de woorden «de onderzoeksrechter verzoeken het deel van het dossier... in te zien» vervangen door de woorden «de onderzoeksrechter verzoeken om inzage van het deel van het dossier... tot geleid»

De rapporteur geeft volgende verantwoording: Hier hebben we te doen met een geval van conflict tussen de gewilde betekenis en de uitgedrukte betekenis:

Als A tot B het verzoek richt «in te zien», dan brengt de syntactische weergave de gedachte over dat A van B verwacht dat die zal «inzien» (wat hier onzin zou zijn). In het Nederlands zou niemand in die tekst kunnen lezen dat A zelf wil «inzien». Die betekenis (die hier kennelijk is bedoeld) wordt weergegeven door het gebruik van het woord «inzage», want dat is het wat A wil verkrijgen, zelf «inzien». Het woord inzage wordt, overigens met verwijzing naar deze bepaling, tweemaal terecht gebruikt in de daarop volgende § 3, eerste en tweede lid. Men vergelijke met de (overigens correcte) formulering van artikel 61*quinquies* (nieuw), § 1.

2. In hetzelfde artikel, § 2, de woorden «deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.» vervangen door de woorden «Deze doet de vorderingen die hij nuttig acht.»

Hij geeft volgende verantwoording: Wat «vorderingen nemen» betreft, zelfde opmerkingen als hiervoren onder artikel 9 (artikel 10 van de aangenomen tekst artikel 59 van het wetboek van Strafvordering).

3. In hetzelfde artikel, § 4, de woorden «kunnen de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren bij een gemotiveerd verzoekschrift» vervangen door de woorden «kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling de zaak aanbrengen bij een met redenen omkleed verzoekschrift» en de woorden «vanaf de dag waarop» tweemaal vervangen door de woorden «op de dag waarop».

délibération (*cf. supra*, p. 214) un amendement (doc. Sénat, 1-704/3, amendement n° 176), qui est libellé comme suit:

«Apporter à l'article 61ter les modifications suivantes:

A. À l'alinéa 2 du § 2, remplacer les mots «huit jours» par les mots «un mois».

B. À l'alinéa 1er du § 3, remplacer les mots «dans le mois de l'ordonnance du juge d'instruction» par les mots «dans les quinze jours de l'ordonnance du juge d'instruction».

C. À l'alinéa 1er du § 4, remplacer les mots «quinze jours» par les mots «huit jours».

Un des rapporteurs propose par ailleurs d'apporter à l'article 61*ter* (nouveau) proposé du Code d'instruction criminelle, les corrections rédactionnelles suivantes: 1. Au § 1er, remplacer les mots «... demander au juge d'instruction de consulter la partie du dossier...» par les mots «... demander au juge d'instruction à consulter la partie de dossier...».

Le rapporteur la justification suivante: On se trouve en présence d'une contradiction entre ce que l'on veut dire et ce que l'on dit effectivement:

En écrivant que A demande à B «de consulter» le dossier, on exprime l'idée que A attend de B que celui-ci consulte le dossier (ce qui n'a aucun sens ici). À la lecture du texte, personne ne pourrait s'imaginer que c'est A lui-même qui souhaite consulter le dossier. Cette dernière signification (qui est manifestement celle que l'on vise ici) est rendue en utilisant la préposition «à», car c'est là ce que A veut obtenir, à savoir pouvoir consulter lui-même le dossier. Dans le texte français, il faut donc écrire «demander... à consulter» au lieu de «demander... de consulter».

2. Au § 2 du texte néerlandais, remplacer les mots *«Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.»* par les mots *«Deze doet de vorderingen die hij nuttig acht.»*.

Il donne la justification suivante: En ce qui concerne l'expression *«vorderingen nemen»*, on se reportera aux remarques formulées ci-dessus concernant l'article 9 (article 10 du texte adopté — article 59 du Code d'instruction criminelle).

3. Au § 4 du texte néerlandais, remplacer les mots *«kunnen de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren bij een gemotiveerd verzoekschrift»* par les mots *«kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling de zaak aanbrengen bij een met redenen omkleed verzoekschrift»* et remplacer à deux reprises les mots *«vanaf de dag waarop»* par les mots *«op de dag waarop»*.

Hij geeft volgende verantwoording: Hier is weer ondoordacht gebruik gemaakt van adiëren (zie ook artikel 5 - punt 9 - herschrijving van het artikel). De veronderstelling lijkt gewettigd dat de procureur en de verzoeker, ieder op zijn eigen gronden en dus eventueel met tegenstrijdig belang, kunnen opkomen tegen een beschikking van de onderzoeksrechter op het verzoek om inzage. Dat is tenminste af te leiden uit de Franse versie, waar sprake is van «saisir la chambre des mises... d'«un recours» en uit de Nederlandse versie die het nadien heeft over een rechtsmiddel met opschortende werking »ten aanzien van de beschikking van de onderzoeksrechter». Het lijkt derhalve geraden een klare formulering na te streven.

Met «Vanaf de dag waarop...» zoals wordt gezegd in verband met het ingaan van de termijn van vijftien dagen, is er weer spanning tussen de bedoelde betekenis en de uitgedrukte betekenis. Men heeft hier kennelijk een contaminatie van twee dingen («loopt vanaf» en «gaat in op»). Dat ingaan kan geen duur hebben, met betrekking tot het ingaan van een termijn kan enkel sprake zijn van een tijdstip, een moment.

Eventueel kan gezegd worden dat de termijn loopt vanaf de dag enz. (zoals dat er overigens in het Frans staat). Zo niet, dan kan niets anders dan een tijdsbepaling met «op» duidelijk maken wanneer de bedoelde termijn begint. Alleen zo kan begripsverwarring door incorrecte formulering worden verdreven.

4. In hetzelfde artikel, § 4, tweede lid, de woorden «binnen de vijftien dagen» vervangen door de woorden «binnen vijftien dagen».

Hij geeft volgende verantwoording: Het (Franse) lidwoord is in het Nederlands overbodig. In het nieuwe artikel 61*quater*, § 2, tweede lid, (artikel 13 van het ontwerp) schrijven de stellers van het ontwerp zelf «binnen vijftien dagen», zonder dat ongewenste lidwoord.

5. In hetzelfde artikel, § 4, derde lid, de woorden «achtenveertig uur op voorhand» vervangen door de woorden «achtenveertig uur vooraf»

Hij geeft volgende verantwoording : De uitdrukking «op voorhand» wordt als gewestelijk aangemerkt. De voorkeur verdient het woord «vooraf». — De woorden «stelt de verzoeker of diens advocaat, vervangen door de woorden «en, in voorkomend geval, aan diens advocaat,» dit om de cohrentie van de tekst te bevorderen.

6. In hetzelfde artikel, § 5, de woorden «kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren» vervangen door de woorden «kan de verzoeker zich wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling» en de woorden «het gemotiveerd verzoekschrift» door de woorden «het met redenen omklede verzoekschrift».

Il donne la justification suivante: Il est à nouveau peu judicieux d'utiliser ici le mot *«adiëren»* (voir également l'article 5 - point 9 - réécriture de l'article). On peut, semble-t-il, légitimement supposer que le procureur et le requérant pourront, chacun pour les motifs qui lui sont propres, et donc, éventuellement, en fonction d'intérêts contradictoires, contester une ordonnance du juge d'instruction relative à la demande de consultation. C'est du moins ce que laissent entendre la version française, où il est question de «saisir la chambre des mises... d'un recours», ainsi que la suite du texte néerlandais qui parle de *«rechtsmiddel met opschortende werking ten aanzien van de beschikking van de onderzoeksrechter»*. Il serait dès lors judicieux de clarifier la formulation.

«Dans la phrase commençant par *«Vanaf de dag waarop»*, qui concerne le début du délai de quinze jours, on a à nouveau une contradiction entre ce que l'on a voulu dire et ce que l'on dit effectivement. Il y a manifestement contamination entre deux expressions *(«loopt vanaf»* et *«gaat in op»)*. Le verbe *«ingaan»* (prendre cours) ne peut en aucun cas exprimer une durée; s'agissant du début d'un délai, il ne peut se référer qu'à un moment.

On peut éventuellement dire que le délai court à compter de tel jour (comme c'est d'ailleurs le cas dans la version française). Sinon, seul un complément de temps introduit par *«op»* peut indiquer quand le délai en question prend cours. C'est la seule façon d'éviter toute confusion par suite d'une formulation incorrecte.

4. Au § 4, deuxième alinéa, du texte néerlandais, remplacer les mots *«binnen de vijftien dagen»* par les mots *«binnen vijftien dagen»*.

Il donne la justification suivante: L'article (que l'on utilise en français) est superflu en néerlandais. À l'article 61*quater*, § 2, deuxième alinéa (nouveau) (article 13 du projet), les auteurs du projet eux-mêmes écrivent *«binnen vijftien dagen»* en omettant l'article indésirable.

5. Au § 4, troisième alinéa, du texte néerlandais, remplacer les mots *«achtenveertig uur op voorhand»* par les mots *«achtenveertig uur vooraf»*.

Il donne la justification suivante: L'expression *«op voorhand»* est un régionalisme. Il est préférable d'utiliser le mot *«vooraf»*. — Remplacer les mots «au requérant et à son conseil» par les mots «au requérant et, le cas échéant, à son conseil», et ce en vue d'une plus grande cohérence du texte.

6. Au § 5, du texte néerlandais, remplacer les mots *«kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren»* par les mots *kan de verzoeker zich wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling»* et remplacer les mots *«het gemotiveerd verzoekschrift»* par les mots *«het met redenen omklede verzoekschrift»*.

Hij geeft volgende verantwoording: Wat adiëren en motiveren betreft, zelfde opmerkingen als hiervoren - artikel 5, punt 9 (herschrijving van het artikel).

De tekstcorrecties worden door de commissie aangenomen.

3. Stemmingen

Het amendement nr. 25 van de heer Erdman wordt ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 100 van de heer Boutmans.

Het amendement nr. 104 A wordt aangenomen met 8 tegen 4 stemmen.

Het amendement nr. 100 van de heer Boutmans wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Het amendement nr. 26 van de heer Erdman wordt aangenomen met 6 tegen 5 stemmen, bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 27 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 13 aanwezige leden.

Het amendement nr. 113 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt verworpen met 6 tegen 5 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 28 van de heer Erdman, en het amendement nr. 104 B van de heer Desmedt, worden aangenomen met 8 tegen 4 stemmen.

Het amendement nr. 108 van de heer Erdman wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 122 van de heer Erdman wordt aangenomen met 6 tegen 5 stemmen, bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 54 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Het amendement nr. 106 van de heren Desmedt en Coveliers wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

In tweede lezing, wordt het synthese-amendement nr. 161 van de heren Erdman en Desmedt wordt eenparig aangenomen door de negen aanwezige leden.

Het amendement nr. 176 van de heer Weyts wordt aangenomen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

De leden die zich onthouden verklaren dat zij het niet eens zijn met de door de commissie gevolgde werkwijze.

Dit artikel werd immers al te vaak gewijzigd waardoor de uiteindelijke wens van de commissieleden weinig overzichtelijk is.

De andere commisieleden verwijzen naar de hogervermelde bespreking waaruit duidelijk blijkt dat de

Il donne la justification suivante: En ce qui concerne les termes *«adiëren»* et *«motiveren»*, on se rapportera aux remarques formulées ci-dessus - article 5, point 9 (nouvelle rédaction de l'article).

Ces corrections de texte sont adoptées par la commission.

3. Votes

L'amendement nº 25 de M. Erdman est retiré en faveur de l'amendement nº 100 de M. Boutmans.

L'amendement nº 104 A est adopté par 8 voix contre 4.

L'amendement nº 100 de M. Boutmans est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

L'amendement nº 26 de M. Erdman est adopté par 6 voix contre 5 et 1 abstention.

L'amendement nº 27 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 13 membres présents.

L'amendement nº 113 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est rejeté par 6 voix contre 5 et 2 abstentions.

L'amendement nº 28 de M. Erdman et l'amendement nº 104 B de M. Desmedt sont adoptés par 8 voix contre 4.

L'amendement nº 108 de M. Erdman est retiré.

L'amendement nº 122 de M. Erdman est adopté par 6 voix contre 5 et 1 absention.

L'amendement nº 54 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

L'amendmeent nº 106 de MM. Desmedt et Coveliers est rejeté par 9 voix contre 4.

L'amendement de synthèse nº 161 de MM. Erdman et Desmedt est adopté en deuxième lecture, à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement nº 176 de M. Weyts est adopté par 7 voix et 2 abstentions.

Les membres qui s'abstiennent déclarent qu'ils n'approuvent pas la méthode de travail adoptée par la commission.

En effet, l'article en question a déjà été modifié si souvent que l'on ne voit plus très bien où les membres de la commission veulent en venir exactement.

Les autres commissaires se réfèrent à la discussion susvisée, qui montre clairement que la question du

eventuele omkering van de termijnen werd in beraad gehouden.

Artikel 13 (artikel 14 van de aangenomen tekst)

De opheffing van een onderzoekshandeling

1. Bespreking

1.1. Artikel 61quater, § 1

Mevrouw Milquet dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 93), luidend:

«In het voorgestelde artikel 61quater de volgende wijzigingen aanbrengen:

A) Aan § 1 een tweede lid toevoegen, luidende:

«Evenzo kan ieder die geschaad wordt door het mededelen overeenkomstig artikel 57, § 5, van gegevens die onjuist zijn, de onderzoeksrechter vragen om een rechtzetting door de procureur des Konings.»

B) In het eerste lid van § 3 de woorden «het verzoek afwijzen» vervangen door de woorden «het verzoek bedoeld in § 1, eerste lid, afwijzen».

C) Aan § 3 een derde lid toevoegen, luidende:

«De onderzoeksrechter kan het verzoek bedoeld in § 1, tweede lid, afwijzen als hij van oordeel is dat de gegevens juist waren of het mededelen ervan geen afbreuk heeft gedaan aan het vermoeden van onschuld dat de verzoeker geniet.»

Verantwoording

We kunnen niet voorbijgaan aan het probleem van de eventuele mededeling van onjuiste gegevens door het parket en de gevolgen die dat kan hebben. De Franse wetgeving voorziet in de mogelijkheid van een strafrechtelijk kortgeding om de rechtzetting van onjuiste gegevens af te dwingen.

Artikel 61quater, dat een vorm van strafrechtelijk kortgeding instelt voor personen wier goederen schade lijden, kan worden uitgebreid tot de rechtzetting van onjuiste gegevens medegedeeld door het openbaar ministerie en aldus een snelle en adequate oplossing bieden voor dit probleem, zonder dat de traditionele rechtsmiddelen van het burgerlijk recht daardoor in het gedrang komen.

Een lid wijst erop dat de verdediging ook reeds de mogelijkheid heeft een persconferentie te geven bij mededeling van verkeerde informatie door het parket. Hij begrijpt de onderliggende gevoelens van

renversement éventuel des délais avait été tenue en suspens.

Article 13 (article 14 du texte adopté)

La levée d'un acte d'instruction

1. Discussion

1.1. Article 61quater, § 1er

Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 93), rédigé comme suit:

«À l'article 61quater proposé, apporter les modifications suivantes:

A) Compléter le § 1er par un alinéa 2, libellé comme suit:

«De même, toute personne lésée par la communication, telle que prévue à l'article 57, § 5, d'une information inexacte peut en demander au juge d'instruction la rectification par le procureur du Roi.»

B) À l'alinéa 1er du § 3, remplacer les termes «rejeter la requête» par les termes «rejeter la requête visée au § 1er, alinéa 1er».

C) Compléter le § 3 par un alinéa 3, libellé comme suit:

«Le juge d'instruction peut rejeter la requête visée au § 1er, alinéa 2, s'il estime que l'information était exacte ou que la communication n'a pas porté atteinte à la présomption d'innocence dont bénéficie le requérant.»

Justification

La question des conséquences de la communication d'une information inexacte par le parquet doit être évoquée. La législation française prévoit, en effet, la possibilité d'un référé pénal pour faire rectifier des informations inexactes.

L'article 61quater, qui instaure en quelque sorte un référé pénal pour les personnes lésées dans leurs biens, s'il est étendu aux rectifications d'informations inexactes émises par le ministère public, pourrait constituer une réponse rapide et adéquate à ce problème, et ce sans porter préjudice aux recours civils classiques.

Un membre souligne que la défense, elle aussi, dispose d'ores et déjà de la possibilité de donner une conférence de presse lorsque le parquet communique des informations erronées. S'il comprend les senti-

dit amendement, maar is van oordeel dat het hier bijna gaat om het recht op antwoord van hetgeen in een krant verschijnt. Men gaat hier eigenlijk een soort van recht op antwoord creëren naar aanleiding van hetgeen het openbaar ministerie op een persconferentie zegt. Hij vreest dat men daar het begin kent, maar dat het einde onvoorspelbaar is. Het feit geschaad te zijn door een mededeling is immers zeer subjectief. Men gaat in de pers een discussie krijgen over de grond van de zaak.

Een ander lid is van oordeel dat men ook moet verwijzen naar de mededeling in het kader van de opsporing. Het amendement zou aldus moeten worden uitgebreid met een verwijzing naar artikel 28*quinquies*, § 5.

Hij vraagt zich af of het inbouwen van een judicieel recht op antwoord in een soort strafrechtelijk kortgeding ondenkbaar is. Hij vindt wel dat dit niet het initiatief moet zijn van een onderzoeksrechter. De naam en faam van personen zijn immers even belangrijk als goederen.

De minister is van oordeel dat bij problemen omtrent mededeling reeds mogelijkheden bestaan om te reageren en zich te wenden tot een hiërarchische overheid. Het inbouwen van bijkomende procedures lijkt hem nutteloos en verzwarend.

Een lid vraagt naar de toepassing van de rechtzetting *in concreto*. Moet het openbaar ministerie dan een nieuwe persconferentie geven ter rechtzetting? De vraag is ook in hoeverre dit afdwingbaar is. *Quid* als de pers deze rechtzetting niet wil brengen?

Een volgend lid is van oordeel dat men afstevent op een gans debat. Wat werd verkeerd gezegd, wat en hoe moet er gecorrigeerd worden? Indien men dit aanvaardt, lijkt het hem noodzakelijk een procedure in kort geding te bepalen, zodanig dat deze punten tegensprekelijk kunnen worden vastgesteld.

Een vorige spreker stelt nog een bijkomende vraag. Indien de verdediging in een persconferentie iets fout zegt, wie heeft dan het recht een rechtzetting te eisen? Kan men van de verdediging eisen dat zij een rechtzetting doet.

Een lid antwoordt dat het recht van antwoord het enige rechtsmiddel vormt.

Professor Franchimont verwijst naar de Franse wet waar recentelijk is ingevoerd dat er in geval van

ments qui inspirent cet amendement, il estime que celui-ci revient presque à instaurer un droit de réponse similaire à ce qui est prévu pour les informations publiées dans la presse. On va en fait créer une sorte de droit de réponse à ce que communique le ministère public lors d'une conférence de presse. Il craint qu'il ne s'agisse là d'un processus dont on connaît le début, mais dont l'aboutissement est imprévisible. En effet, la question de savoir si on a ou non été lésé par une communication est très subjective. La presse va entamer un débat sur le fond de la question.

Un autre membre juge qu'on doit également faire référence à la communication dans le cadre de l'information. Il faudrait dès lors étendre la portée de l'amendement en y incluant une référence à l'article 28*quinquies*, § 5.

L'intervenant se demande s'il est réellement impensable de créer un droit de réponse judiciaire dans le cadre d'une sorte de référé pénal. Il est toutefois d'avis que l'initiative ne doit pas émaner du juge d'instruction. Le nom et la réputation des personnes ont en effet au moins autant d'importance que les biens.

Le ministre est d'avis que pour ce qui est des problèmes relatifs à la communication, des possibilités existent déjà qui permettent de réagir et de s'adresser à une autorité hiérarchique. Créer des procédures supplémentaires lui paraît inutile et alourdirait l'administration de la justice.

Un membre demande comment on appliquera concrètement la rectification. Le ministère public devra-t-il organiser une nouvelle conférence de presse pour rectifier les informations communiquées? On peut également se demander dans quelle mesure cette rectification revêtira un caractère contraignant. Qu'advient-il si la presse ne veut pas publier cette rectification?

Un autre intervenant juge qu'on s'engage dans un débat d'envergure. Quelles sont les informations erronées et quelles informations va-t-on corriger et comment? Dès lors que l'on accepte cette disposition, il lui paraît indispensable de prévoir une procédure en référé, de sorte que ces points puissent être établis de manière contradictoire.

Un intervenant précédent pose une question supplémentaire. Dans le cas où la défense communique une information erronée au cours d'une conférence de presse, qui a le droit d'exiger une rectification? Peut-on exiger de la défense qu'elle fasse cette rectification?

Un membre répond que le droit de réponse est le seul recours.

Le professeur Franchimont renvoie à la législation française, qui a été modifiée récemment afin de dispo-

vrijspraak ten gronde een verplichting rijst om dat de publiceren.

Professor Franchimont verklaart voorstander te zijn van het kort geding om het vermoeden van onschuld te waarborgen, doch dan wel in het kader van een eigen procedure en dus niet als onderdeel van het voorliggend ontwerp.

Een lid wenst artikel 61*quater*, § 1, te vergelijken met artikel 28*sexies*, § 1. In artikel 28*sexies*, § 1, staat er «onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten». Wat is de reden van het feit dat deze bepaling niet wordt vermeld in artikel 61*quater*, § 1.

In zijn antwoord wijst professor Franchimont erop dat er voorzien is in die verwijzing naar specifieke wetten voor het opsporings onderzoek omdat er op dit punt zeer veel bijzondere wetten van toepassing zijn. Hij heeft er geen bezwaar tegen deze bepaling opnieuw op te nemen voor het gerechtelijk onderzoek, ofschoon het gemeen recht daarop van toepassing is.

Een senator heeft de indruk dat er toch een fundamenteel verschil is tussen het geval waar een politiedienst of het parket iets in beslag neemt en het geval waar de zaak in gerechtelijk onderzoek is. Hij vindt niet dat men de bijzondere wetten moet laten voorgaan op de bevoegdheid van de onderzoeksrechter. Hij verwijst naar de dierenbescherming waar inbeslagneming van dieren mogelijk is en waar men aan de administratie teruggave kan vragen. Als een onderzoeksrechter met de zaak bezig is, lijkt het hem logisch dat de onderzoeksrechter voorrang heeft op de uitvoerende macht of op een politiedienst. Het verschil lijkt hem hier dus toch gewettigd.

Professor Franchimont antwoordt dat de procureur des Konings dieren in beslag kan nemen en zelfs doen verkopen zonder tussenkomst van de onderzoeksrechter. Dat is de reden waarom het Hof van Cassatie overigens het kort geding heeft aanvaard.

Een lid vraagt of er op dat punt geen cumul kan zijn van maatregelen. Is het niet mogelijk dat de onderzoeksrechter maatregelen neemt en ook de procureur maatregelen neemt betreffende dieren. Zoals het er nu staat, kan men zeggen dat enkel de onderzoeksrechter maatregelen kan nemen en opheffen bij een gerechtelijk onderzoek.

Dit probleem dient te worden geregeld via een amendement (zie syntheseamendement, *cf. infra* 2.).

Een lid wijst erop dat het probleem zou kunnen rijzen dat men dan de dubbelzinnigheid inwerkt, van de mogelijkheid van een dubbele maatregel.

Een ander lid verwijst naar artikel 57, § 2, waar er ook wordt verwezen naar bijzondere wetten.

ser que l'acquittement quant au fond fait naître une obligation de le publier.

Le professeur Franchimont plaide pour un référé pour garantir la présomption d'innocence, mais dans le cadre d'une procédure spécifique, donc non intégrée dans le projet actuel.

Un membre souhaite comparer l'article 61*quater*, § 1er, à l'article 28*sexies*, § 1er. L'article 28*sexies*, § 1er, contient la disposition suivante: «sans préjudice des dispositions des lois particulières». Pourquoi cette disposition ne figure-t-elle pas à l'article 61*quater*, § 1er?

Le professeur Franchimont répond que cette référence aux lois spécifiques est prévue en ce qui concerne l'information, vu qu'il y a de très nombreuses lois spéciales à ce sujet. Il ne voit pas d'inconvénient à reprendre cette disposition pour l'instruction, bien que le droit commun soit applicable dans ce domaine.

Un sénateur a l'impression qu'il existe tout de même une différence fondamentale entre le cas où un service de police ou le parquet saisit une chose et celui où l'affaire fait l'objet d'une instruction judiciaire. Il est d'avis qu'on ne doit pas faire primer les lois particulières sur le pouvoir du juge d'instruction. Il se réfère à la protection des animaux, dans le cadre de laquelle on peut saisir des animaux et les propriétaires peuvent demander leur restitution à l'administration. Lorsqu'un juge d'instruction s'occupe de l'affaire, il lui paraît logique que celui-ci ait priorité sur le pouvoir exécutif ou un service de police. En l'occurrence, la distinction lui paraît donc justifiée.

Le professeur Franchimont répond qu'en matière d'animaux, le procureur du Roi peut saisir et même faire vendre des animaux, sans que l'on doive passer par le juge d'instruction. Là, il y a d'ailleurs eu l'acceptation du référé par la Cour de cassation.

Un membre demande s'il n'y a pas possibilité de cumul de mesures sur ce point précis. On pourrait se trouver dans une situation où et le juge d'instruction et le procureur prennent des mesures visant les mêmes animaux. Dans la situation actuelle, on peut dire que seul le juge d'instruction peut prendre des mesures et les rapporter dans une instruction judiciaire.

Ce problème doit être réglé par un amendement (*cf.* l'amendement de synthèse, *infra*, 2.).

Un membre souligne qu'on pourrait se trouver confronté à un problème, au sens où l'on créerait une situation équivoque et la possibilité d'une double mesure.

Un autre intervenant renvoie à l'article 57, § 2, qui fait également référence aux lois particulières.

Daar verwijst men naar de wet op de voorlopige hechtenis.

Professor Franchimont is akkoord dat dezelfde regel wordt ingeschreven voor de onderzoeksrechter maar wijst op het gevaar dat men hierdoor de macht van de onderzoeksrechter beknot.

1.2. Artikel 61quater, § 2

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 29), luidend:

«In het eerste lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61quater de woorden «en houdt keuze van woonplaats in» doen vervallen.»

Verantwoording

De redenen zijn dezelfde als die ingeroepen met betrekking tot artikel 28quinquies en artikel 61ter.

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 101), luidend:

«De eerste zin van § 2 van het voorgestelde artikel 61quater vervangen als volgt:

«Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft.»

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 30), luidend:

«Het derde lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61quater vervangen als volgt:

«De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn raadsman bij faxpost of bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.»

Verantwoording

Zie de verantwoording onder soortgelijk amendement in artikel 12 (artikel 61ter, § 2, lid 2). Trouwens in § 5 wordt de faxpost wel uitgevonden en wordt de advocaat blijkbaar wel erkend (men kan zich de vraag stellen of hier advocaat dan wel raadsman moet worden gebruikt).

De auteur verwijst naar het amendement nr. 27.

Een lid merkt op dat er een parallel moet zijn tussen artikel 12, § 6, en artikel 13, § 6.

1.3. Artikel 61quater, §§ 4 en 5

In tweede lezing wordt voorgesteld in § 5 van artikel 61*quater* de formulering over te nemen van de

Référence y est faite à la loi sur la détention préventive.

Le professeur Franchimont est d'accord pour que l'on inscrive la même règle pour le juge d'instruction, mais il souligne qu'on risque de la sorte de réduire son pouvoir.

1.2. Article 61quater, § 2

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 29), rédigé comme suit:

«Supprimer, au premier alinéa du § 2 de l'article 61quater proposé, les mots «et contient élection de domicile.»

Justification

Les raisons invoquées sont les mêmes que celles qui l'ont été aux articles 28quinquies et 61ter.

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 101), rédigé comme suit:

«À l'article 61quater, § 2, proposé, remplacer la première phrase par la disposition suivante:

«La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile.»

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 30), rédigé comme suit:

«Remplacer le troisième alinéa du § 2 de l'article 61quater proposé, par la disposition suivante:

«L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.»

Justification

Voir la justification à l'amendement similaire déposé à l'article 12 (et qui modifie l'article 61ter, § 2, deuxième alinéa). Il est d'ailleurs fait état, au § 5, de la télécopie et l'on y tient manifestement compte du conseil (l'on peut se demander s'il faut utiliser ici, en néerlandais, le terme «advocaat» ou le terme «raadsman»).

L'auteur renvoie à l'amendement nº 27.

Un membre fait remarquer qu'il doit y avoir parallélisme entre l'article 12, § 6, et l'article 13, § 6.

1.3. Article 61quater, §§ 4 et 5

En seconde lecture, il est proposé, au § 5 de l'article 61*quater*, de reproduire la formule de l'arti-

eerste volzin van artikel 61*ter*, § 4. De commissie wil een expliciete vermelding van de kennisgeving aan de verzoeker. Als dit niet expliciet wordt vermeld, kan men veronderstellen dat de verzoeker ook op andere manieren kennis kan nemen van de beschikking.

Het tweede lid van dezelfde paragraaf wordt aangevuld met de woorden «en wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register».

Het derde lid van dezelfde paragraaf wordt aangevuld met de woorden «die ze indient bij de griffie».

Daarnaast wordt voorgesteld om het zesde lid van dezelfde paragraaf, in navolging van het vierde lid van artikel 136*ter* (artikel 28 van het ontwerp) aan te vullen met de woorden «De kamer van inbeschuldigingstelling kan eveneens de onderzoeksrechter in zijn verslag horen, buiten de aanwezigheid van de partijen indien zij dat nuttig acht».

De commissie sluit zich niet aan bij dit voorstel. De onderzoeksrechter kan inderdaad opmerkingen aanbrengen in het proces-verbaal dat bij het dossier wordt gevoegd, maar hij mag niet worden gehoord in afwezigheid van de partijen.

Artikel 136*ter* waarnaar wordt verwezen, zal hoe dan ook worden geschapt.

De tekst van het derde lid van § 2 van artikel 28*sexies* wordt in overeenstemming gebracht met die van het derde lid van § 2 van artikel 61*quater* (artikel 13 van het ontwerp) (zie *supra)*.

Artikel 28*sexies*, § 5, wordt aangepast aan artikel 61*quater*, § 5, die de volledige procedure van de rechtsmiddelen beschrijft (zie *supra*).

Paragraaf 6 van artikel 28*sexies*, die het geval behandelt waarin de procureur des Konings niet binnen de opgelegde termijn beslist, verwijst naar de procedure uit de vorige paragraaf (zie *supra*).

De termijn waarbinnen de griffier de verzoeker en zijn advocaat op de hoogte brengt van plaats, dag en uur van de zitting wordt in overeenstemming met artikel 136*ter* (artikel 28 van het ontwerp) ook in de artikelen 28*sexies*, 61*ter* en 61*quater* op 48 uur gebracht.

1.4. Artikel 61quater, §§ 6 en 7

De heren Desmedt en Coveliers dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 121), luidende:

«Paragraaf 6 van het voorgestelde artikel 61quater vervangen als volgt:

«§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, van dit artikel bepaalde termijn, wordt verondersteld dat de verzoeker een gunstige beslissing heeft verkregen. De procureur des Konings kan de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. De procedure verloopt overeenkomstig § 5.»

cle 61*ter*, § 4, première phrase. La commission préfère maintenir la référence explicite à la notification faite au requérant. À défaut d'une telle mention, la connaissance que celui-ci a de l'ordonnance pourrait se déduire d'autres circonstances.

L'alinéa 2 du même paragraphe est complété par les mots «et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet».

L'alinéa 3 du même paragraphe est complété par les mots «qui les dépose au greffe».

Au même paragraphe, il est proposé, par référence à l'article 136*ter*, alinéa 4 (article 28 du projet), de compléter l'alinéa 6 par les mots «La chambre des mises en accusation peut aussi entendre le juge d'instruction en son rapport hors la présence des parties, si elle l'estime utile».

La commission ne se rallie pas à cette suggestion. En effet, le juge d'instruction peut formuler ses observations dans un procès-verbal qui sera joint au dossier, mais il ne convient pas qu'il soit entendu en l'absence des parties.

En tout état de cause, l'article 136*ter*, auquel il est référé, sera supprimé.

La rédaction du troisième alinéa du § 2 de l'article 28*sexies* est alignée sur celle du troisième alinéa du § 2 de l'article 61*quater* (article 13 du projet) (*cf. supra*).

L'article 28*sexies*, § 5, est adapté par référence à l'article 61*quater*, § 5, qui décrit l'ensemble de la procédure de recours (*cf. supra*).

Le § 6 de l'article 28*sexies*, qui concerne l'hypothèse où le procureur du Roi n'a pas statué dans le délai prévu, renvoie à la procédure prévue au paragraphe précédent (*cf. supra*).

Le délai dans lequel le greffier donne avis au requérant et à son conseil des lieu, jour et heure de l'audience est, par référence à l'article 136*ter* (article 28 du projet), porté à quarante-huit heures aux articles 28*sexies*, 61*ter* et 61*quater*.

1.4. Article 61quater, §§ 6 et 7

MM. Desmedt et Coveliers déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 121), libellé comme suit:

«Remplacer le § 6 de l'article 61quater proposé par ce qui suit:

«§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, du présent article, le requérant est censé avoir obtenu une décision favorable. Le procureur du Roi peut saisir la chambre des mises en accusation. La procédure se fera conformément au § 5.»

Verantwoording

Zoals wij in verband met het verzoek tot inzage van het dossier reeds hebben kunnen benadrukken, komt het ons voor dat het uitblijven van een reactie van de onderzoeksrechter, met andere woorden zijn passieve houding, gelijkgesteld moet worden met een gunstige beslissing waartegen het parket beroep kan aantekenen. Dat beroep heeft in elk geval opschortende kracht. Het gaat er nogmaals om coherent te zijn en de werkzaamheid en de doeltreffendheid van de rechten die men wil toekennen, te waarborgen.

In tweede lezing wordt besloten in § 6 van artikel 61*quater* vóór het woord «verzoekschrift» de woorden «met redenen omkleed» in te voegen. Het woord «gebeurt» wordt vervangen door het woord «verloopt».

De formulering van § 7 van artikel 61*quater* wordt aangepast op de bij artikel 28*sexies*, § 6, vermelde manier.

Een lid wijst erop dat in artikel 61*quater* en in feite in het hele ontwerp, het woord «raadsman» moet worden vervangen door het woord «advocaat».

2. Herschrijving van artikel 13 (artikel 14 van de aangenomen tekst)

De heren Erdman en Desmedt dienen een synthese-amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 162), luidende:

«Dit artikel vervangen als volgt:

«In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61quater ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 61quater. — § 1. Iedere persoon die geschaad wordt door een onderzoekshandeling met betrekking tot zijn goederen, kan aan de onderzoeksrechter de opheffing ervan vragen.

§ 2. Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in België indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register. De griffier maakt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk binnen vijftien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn advocaat bij faxpost of bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

Justification

Comme nous avons déjà eu l'occasion de le souligner en ce qui concerne la demande d'accès au dossier, l'absence de réaction du juge d'instruction, autrement dit sa passivité, nous semble devoir être assimilée à une décision favorable contre laquelle le parquet peut interjeter appel, appel qui est de toute façon suspensif. Il s'agit une nouvelle fois d'être cohérent et de garantir l'effectivité et l'efficacité des droits que l'on souhaite par ailleurs voir consacrés.

En seconde lecture, il est décidé qu'au § 6 de l'article 61*quater*, le mot «motivée» est inséré après le mot «requête». Les mots «se fera» sont remplacés par les mots «se déroule».

La formulation du § 7 de l'article 61*quater* est adaptée comme indiqué à l'article 28*sexies*, § 6.

Un membre signale qu'à l'article 61*quater*, comme dans l'ensemble du projet, le terme *«raadsman»* doit être remplace par le terme *«advocaat»*.

2. Rédaction nouvelle de l'article 13 (article 14 du texte adopté)

MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement de synthèse (doc. Sénat, n° 1-704/3, amendement n° 162), libellé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Il est inséré dans le même Code un article 61quater, rédigé comme suit:

«Art. 61quater. — § 1er. Toute personne lésée par un acte d'instruction relatif à ses biens peut en demander la levée au juge d'instruction.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y pas son domicile. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans les quinze jours du dépôt de la requête.

L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. De onderzoeksrechter kan het verzoek afwijzen, indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of van derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet.

Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Eenieder die de vastgestelde voorwaarden niet naleeft, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 507bis van het Strafwetboek.

§ 4. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, kan de onderzoeksrechter de voorlopige tenuitvoerlegging van de beslissing uitspreken wanneer elke vertraging zou leiden tot een onherstelbaar nadeel.

§ 5. De procureur des Konings en de verzoeker kunnen hoger beroep instellen tegen de beschikking van de onderzoeksrechter binnen een termijn van vijftien dagen. Deze termijn loopt ten aanzien van de procureur des Konings te rekenen vanaf de dag waarop de beschikking hem medegedeeld wordt en, ten aanzien van de verzoeker vanaf de dag waarop deze hem ter kennis wordt gebracht.

Het hoger beroep wordt ingesteld door verklaring gedaan op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal, die ze ter griffie neerlegt.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen vijftien dagen na de neerlegging van de verklaring. Deze termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel verleend op vraag van de verzoeker of van zijn advocaat.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief uiterlijk achtenveertig uur op voorhand, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

Het hoger beroep heeft opschortende werking, tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging werd bevolen.

De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, kan worden veroordeeld tot de kosten.

§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij paragraaf 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. Het gemotiveerde verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig paragraaf 5, derde tot zesde lid.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter la requête s'il estime que les nécessités de l'instruction le requièrent, lorsque la levée de l'acte compromet la sauvegarde des droits des parties ou des tiers, lorsque la levée de l'acte présente un danger pour les personnes ou les biens, ou dans les cas où la loi prévoit la restitution ou la confiscation desdits biens.

Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions. Toute personne qui ne respecte pas les conditions fixées est punie des peines prévues à l'article 507bis du Code pénal.

§ 4. En cas de décision favorable, le juge d'instruction peut prononcer l'exécution provisoire de la décision lorsque tout retard pourrait entraîner un préjudice irréparable.

§ 5. Le procureur du Roi et le requérant peuvent interjeter appel de l'ordonnance du juge d'instruction dans un délai de quinze jours. Ce délai court à l'égard du procureur du Roi à compter du jour où l'ordonnance est portée à sa connaissance, et à l'égard du requérant, du jour où elle lui est notifiée.

L'appel est interjeté par déclaration au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général, qui les dépose au greffe.

La chambre des mises en accusation statue dans les quinze jours du dépôt de la déclaration. Ce délai est suspendu pendant le temps de la remise accordée à la demande du requérant ou de son conseil.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

Sauf lorsque l'exécution provisoire a été ordonnée, l'appel est suspensif.

Le requérant qui succombe peut être condamné aux frais.

§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au paragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation. La requête motivée est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se déroule conformément au paragraphe 5, alinéas 3 à 6.

§ 7. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden verstreken is te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.»

Daarenboven worden door één der rapporteurs volgende verbeteringen van de Nederlandse tekst voorgesteld:

A. In § 1, de woorden «iedere persoon» vervangen door de woorden «eenieder».

Hij geeft volgende verantwoording: in onze Nederlandse teksten wordt te veelvuldig gebruik gemaakt van het uit het Frans ontleende «persoon». In de redactie van wetteksten heeft het Frans behoefte aan een in de context passend woord voor ons begrip «eenieder». Er wordt dan maar «*toute personne*» geschreven; dat wordt nodeloos nagedaan door onze tekstschrijvers, die echter zelf die behoefte niet kennen, met het gevolg dat in onze Nederlandse teksten veel meer sprake in van «persoon» dan bij de Nederlanders.

B. In hetzelfde artikel, — in § 2, eerste lid, de woorden «het verzoekschrift wordt gemotiveerd» vervangen door de woorden «het verzoekschrift wordt met redenen omkleed», de woorden «maakt hiervan onverwijld een kopij over» vervangen door de woorden «zendt hiervan onverwijld een kopie» en de woorden «deze neemt de vorderingen» vervangen door de woorden «deze doet de vorderingen».

Hij geeft volgende verantwoording: wat «motiveren betreft, zelfde opmerkingen als hierboven onder artikel 5, punt 9 — herschrijving van het artikel — artikel 28*sexies*.

— «Overmaken» past bij het object geld. Dat wordt, onder meer bij giro-order, overgemaakt) hier verdient het neutrale zenden of overzenden de voorkeur. Dit laatste staat overigens ook in artikel 14 van het ontwerp, in het nieuwe artikel 61quinquies, § 2, eerste lid.

Wat «vorderingen nemen» betreft, zelfde opmerkingen als hiervoren onder artikel 9.

C. In hetzelfde artikel, § 4, de woorden «de voorlopige tenuitvoerlegging» vervangen door de woorden «voorlopige tenuitvoerlegging» en de woorden «wanneer elke vertraging zou leiden tot een onherstelbaar nadeel» vervangen door de woorden «wanneer vertraging zou leiden tot onherstelbaar nadeel».

De rapporteur geeft volgende verandwoording: de in het Nederlands overtollige woorden zijn ten onrechte gecopieerd uit de Franse tekst.

§ 7. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.»

En outre, un des rapporteurs propose d'apporter les corrections suivantes au texte néerlandais:

A. Au § 1er, remplacer les mots «*iedere persoon*» par le mot «*eenieder*».

Il donne la justification suivante: dans les textes néerlandais, on utilise trop souvent le mot «*persoon*», qui vient d'un emprunt au français. Les rédacteurs des textes législatifs français doivent, pour traduire le mot «*eenieder*», utiliser un équivalent qui convient au contexte, et ils écrivent dès lors «toute personne», ce qui les rédacteurs des textes en néerlandais se contentent ensuite de transposer, alors que le néerlandais n'a pas besoin d'une transposition. Il s'ensuit que, comparés aux textes qui sont rédigés aux Pays-Bas, les textes néerlandais belges contiennent beaucoup plus fréquemment le mot «*persoon*».

B. Au § 2, premier alinéa, du même article, remplacer les mots «*het verzoekschrift wordt gemotiveerd*» par les mots «*het verzoekschrift wordt met redenen omkleed*», les mots «*maakt hiervan onverwijld een kopij*» par les mots «*zendt hiervan onverwijld een kopij*» et les mots «*deze neemt de vorderingen*» par les mots «*deze doet de vorderingen*».

Il donne la justification suivante: pour ce qui est du mot «*motiveren*», *cf. supra* l'article 5, point 9 — reformulation de l'article — article 28*sexies*.

— «*Overmaken*» est un mot qui s'applique dans le contexte des transferts d'argent. On l'utilise, entre autres, pour désigner un transfert effectué par virement; en l'occurrence, il y a lieu de préférer des verbes plus neutres, comme «*zenden*» ou «*overzenden*». Ce dernier mot est d'ailleurs utilisé à l'article 14 de la loi en projet, dans le texte de l'article 61*quinquies* nouveau, au § 2, premier alinéa, proposé.

En ce qui concerne les mots «*vorderingen nemen*», voir *supra* - article 9.

C. Au § 4 du même article, remplacer les mots «*de voorlopige tenuitvoerlegging*» par les mots «*voorlopige tenuitvoerlegging*» et les mots «*wanneer elke vertraging zou leiden tot een onherstelbaar nadeel*» par les mots «*wanneer vertraging zou leiden tot onherstelbaar nadeel*».

Le rapporteur donne la justification suivante: les mots néerlandais en question sont simplement des transpositions à mauvais escient du français et ils sont superflus.

D. In hetzelfde artikel, § 5, — in het eerste lid, de woorden «te rekenen» weglaten;

Hij geeft volgende verantwoording: aangezien er reeds staat dat de termijn «loopt», is «te rekenen» overbodig geworden. Vergelijk met de voorgestelde correctie van artikel 61ter (nieuw), § 4, hiervoren onder artikel 12, punt 2 — herschrijving van het artikel.

E. In hetzelfde artikel, § 5, zevende lid, de woorden «tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging werd bevolen» vervangen door de woorden «tenzij voorlopige tenuitvoerlegging is bevolen».

Hij geeft volgende verantwoording: het lidwoord «de» is bij «voorlopige tenuitvoerlegging» overbodig; «Werd» is incorrect gebruik van de onvoltooid verleden tijd, in navolging van het Frans. Hier hoorde het perfectum omdat men hier oog heeft voor de toestand waarin hoger beroep niet opschortend zou werken.

F. In hetzelfde artikel, § 5, achtste lid de woorden «kan worden veroordeeld tot de kosten» vervangen door de woorden «kan worden veroordeeld in de kosten.

Hij geeft volgende verantwoording: wat «in de kosten» betreft, zelfde opmerking als hierboven onder artikel 5 - punt 9 — herschrijving van artikel 5 - artikel 28*sexies*, § 4.

Deze tekstcorrectes worden door de commissie aangenomen.

3. Stemmingen

Het amendement nr. 93 van mevrouw Milquet wordt verworpen met 7 tegen 3 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 29 van de heer Erdman wordt ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 101.

Het amendement nr. 101 van de heer Boutmans wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Het amendement nr. 30 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

Gelet op de stemming van het amendement nr. 106 (*cf.* artikel 12), trekken de heren Desmedt en Coveliers hun amendement nr. 121 in.

Het synthese-amendement dat de heren Erdman en Desmedt hebben ingediend in tweede lezing, wordt eenparig aangenomen door de 13 aanwezige leden.

D. Au § 5, premier alinéa, du même article, supprimer les mots *«te rekenen»*;

Il donne la justification suivante: *«te rekenen»* est superflu, puisque l'on dit déjà que le délai court *(«loopt»). Cf.* la correction proposée ci-dessus pour l'article 61*ter* (nouveau), § 4, à l'article 12, point 2 — reformulation de l'article.

E. Au § 5, septième alinéa, du même article, remplacer les mots «*tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging werd bevolen*» par les mots «*tenzij voorlopige tenuitvoerlegging is bevolen*».

Il donne la justification suivante: il est superflu d'utiliser l'article «de» avec *«voorlopige tenuitvoerlegging»*; *«werd»* est utilisé de manière incorrecte par transposition du français. Or, il faut, en l'occurrence, le passé composé, puisque l'on vise en l'espèce la situation dans laquelle un recours n'aurait pas d'effet suspensif.

F. Au § 5, huitième alinéa, du même article, remplacer les mots «*kan worden veroordeeld tot de kosten*» par les mots «*kan worden veroordeeld in de kosten*».

Il donne la justification suivante: en ce qui concerne les mots *«in de kosten», cf. supra* - article 5 - point 9 — reformulation de l'article 5 — article 28*sexies*, § 4.

La commission adopte ces corrections de texte.

3. Votes

L'amendement n° 93 de Mme Milquet est rejeté par 7 voix contre 3 et 2 abstentions.

L'amendement n° 29 de M. Erdman est retiré au profit de l'amendement n° 101.

L'amendement n° 101 de M. Boutmans est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

L'amendement n° 30 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

À la suite du vote de l'amendement n° 106 (*cf.* article 12), MM. Desmedt et Coveliers retirent leur amendement n° 121.

L'amendement de synthèse déposé en deuxième lecture par MM. Erdman et Desmedt est adopté à l'unanimité des 13 membres présents.

Artikel 14 (artikel 15 van de aangenomen tekst)

Het vorderen van een bijkomende onderzoeks-handeling

1. Bespreking

1.1. Artikel 61quinquies, § 2

— Eerste lid

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 31), luidend:

«In het eerste lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61quinquies de woorden «en houdt keuze van woonplaats in» doen vervallen.»

Verantwoording

Dezelfde verantwoording als in de artikelen 12 en 13.

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 102), luidend:

«De eerste zin van § 2 van het voorgestelde artikel 61quinquies, vervangen, als volgt:

«Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft.»

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 32A), luidend:

«In § 2 van het voorgestelde artikel 61quinquies de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. De eerste zin van het eerste lid aanvullen als volgt:

«en omschrijft nauwkeurig de gevraagde onderzoeksdaad, dit op straffe van niet-ontvankelijkheid.»

De indiener van het amendement is van oordeel dat strengheid hier is aangewezen. Hetgeen men vraagt, dient nauwkeurig te zijn omschreven op straffe van onontvankelijkheid.

— Tweede lid

De heer Erdman dient een amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 33), luidend:

«In het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61quinquies de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. De woorden «een maand» vervangen door de woorden «acht dagen».

Article 14 (article 15 du texte adopté)

La demande d'un acte d'instruction complémentaire

1. Discussion

1.1. Article 61quinquies, § 2

— Premier alinéa

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 31), qui est rédigé comme suit:

«Supprimer, au premier alinéa du § 2 de l'article 61quinquies proposé, les mots «et contient élection de domicile.»

Justification

Même justification que celle des amendements modifiant les articles 12 et 13.

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 102), qui est rédigé comme suit:

«À l'article 61quinquies, § 2, proposé, remplacer la première phrase par la disposition suivante:

«La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile.»

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 32A), qui est rédigé comme suit:

«Au § 2 de l'article 61quinquies proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Compléter la première phrase du premier alinéa par ce qui suit:

«; elle décrit avec précision l'acte d'instruction sollicité, et ce, à peine d'irrecevabilité.»

L'auteur de l'amendement estime qu'il convient d'être ferme à cet égard. Ce que l'on demande doit être décrit avec précision à peine d'irrecevabilité.

— Deuxième alinéa

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 33), libellé comme suit:

«Au deuxième alinéa du § 2 de l'article 61quinquies proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Remplacer les mots «le mois» par les mots «les huit jours».

B. De tweede zin doen vervallen.»

Verantwoording

A. Deze termijn werd reeds door de Senaat vastgelegd in het ontwerp gestemd op 20 december 1996 — stuk nr. 1-9/6. Welk is nog de effectieve weerslag van zulk een vraag die pas na een maand wordt beantwoord? Neemt de onderzoeksrechter dan zijn verantwoordelijkheid? Is het niet best van dit effectief terug te brengen tot acht dagen in het algemeen en niet enkel en alleen in het geval de in verdenkinggestelde zich in voorlopige hechtenis bevindt?

Dit amendement betreft de invoeging van een termijn van acht dagen *(cf. supra* artikel 12).

De indiener van het amendement benadrukt dat de problematiek hier nog veel dwingender is. Het heeft geen zin om met betrekking tot een welomschreven onderzoeksdaad lange termijnen in te bouwen. Het lid begrijpt dat de onderzoeksrechter even wil onderzoeken, maar daarvoor heeft hij geen maanden nodig. De Kamer heeft dit trouwens goed ingezien, en heeft gezegd dat de termijn in sommige gevallen kan worden teruggebracht tot acht dagen, namelijk bij aanhouding. De onderzoeksdaad heeft enkel effect indien ze snel kan worden verricht. Er moet enkel worden geantwoord binnen deze termijn, de uitvoering stricto sensu moet niet gebeuren binnen deze termijn.

Professor Franchimont wijst op de moeilijke werkomstandigheden van de onderzoeksrechters. Voor hen is een termijn van acht dagen bijna niet haalbaar.

Een lid vraagt of er een argument is om de discriminatie te rechtvaardigen betreffende de termijn van uitspraak van de onderzoeksrechter tussen degene die zich in voorlopige hechtenis bevindt en de inverdenkinggestelde of burgerlijke partij.

De minister merkt op dat de onderzoekshandelingen, die erop gericht zijn de onschuld te doen blijken van de in voorlopige hechtenis genomen persoon, ten einde diens onschuld te bewijzen en hem op vrije voeten te stellen, voorgaan.

De indiener van het amendement wijst erop dat zijn toevoeging juist de zaken vergemakkelijkt. Hij vraagt immers een juiste omschrijving van de onderzoeksmaatregel bij gebreke waarvan het verzoek onontvankelijk wordt. Het lijkt hem logisch dat men geen maand nodig heeft om daarop te antwoorden.

De minister deelt mee dat men rekening dient te houden met de lijvige dossiers, die een omvangrijk onderzoek naar de wenselijkheid van de verzoeken vergen. De voorgestelde termijn lijkt hem aan een noodzaak te beantwoorden. Voorts wijst de minister erop dat het om niets anders dan een maximum termijn gaat.

B. Supprimer la deuxième phrase.»

Justification

A. Le Sénat a déjà fixé ce délai dans le projet adopté le 20 décembre 1996 — doc. 1-9/6. Quelle est l'efficacité d'une telle demande si l'on n'y répond qu'un mois plus tard? Le juge d'instruction prend-il alors ses responsabilités? Ne serait-il pas préférable de ramener ce délai à huit jours, non seulement pour le cas où un des inculpés se trouve en détention préventive mais pour tous les cas?

Cet amendement concerne l'introduction d'un délai de huit jours (*cf. supra* à l'article 12).

L'auteur de l'amendement souligne que le problème est ici bien plus impérieux encore. Cela n'a aucun sens de prévoir de longs délais pour un acte d'instruction bien défini. Le membre comprend que le juge d'instruction veuille étudier une peu la question, mais il ne lui faut pas des mois pour cela. La Chambre l'a d'ailleurs bien compris, puisqu'elle a dit que le délai peut parfois être ramené à huit jours, à savoir en cas de détention. L'acte d'instruction n'a d'effet que s'il est accompli rapidement. Seule la réponse doit être donnée dans ce délai; l'exécution proprement dite ne doit pas avoir lieu dans ce délai.

Le professeur Franchimont rappelle les conditions dans lesquelles les juges d'instruction doivent travailler. Le délai de huit jours est difficilement praticable pour les juges d'instruction.

Un membre demande s'il existe un argument justifiant la discrimination qui est faite en matière de délai imparti au juge d'instruction pour statuer selon qu'il s'agit d'une personne en détention préventive, ou d'un inculpé ou d'une partie civile.

Le ministre explique que priorité est donnée aux devoirs pouvant disculper quelqu'un qui est détenu préventivement, pour établir sa non-culpabilité et aboutir à sa libération.

L'auteur de l'amendement souligne que l'ajout qu'il propose facilite précisément les choses. Il demande en effet une description précise de la mesure d'instruction, à défaut de quoi la requête serait irrecevable. Il lui paraît logique que l'on n'ait pas besoin d'un mois pour y répondre.

Le ministre précise qu'il faut tenir compte de l'hypothèse de gros dossiers où les demandes peuvent nécessiter des vérifications très importantes sur leur opportunité. Le délai prévu lui semble nécessaire. Il rappelle d'ailleurs qu'il ne s'agit que d'un délai maximum.

Een senator vraagt hoe de procedure voor aanvullende onderzoekshandelingen zich laat combineren met de probatiewet, de wet op uitstel, waar men een sociale enquête kan vragen. Indien de onderzoeksrechter vindt dat dat niet nodig is, heeft men dan ook de beroepsmogelijkheid?

Professor Franchimont antwoordt bevestigend.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 114), luidend:

«In het tweede lid van § 2 van het voorgestelde artikel 61quinquies de woorden «ten hoogste» tussen de woorden «uitspraak binnen» en de woorden «een maand» invoegen.»

Verantwoording

Het amendement strekt ertoe aan te geven dat de onderzoeksrechter zo snel als mogelijk uitspraak dient te doen over het verzoek.

De minister onderstreept dat men hier niet noodzakelijk dezelfde termijnen dient te weerhouden als in artikel 61*ter(cf. supra - artikel 12).*

Een kopie vragen van het dossier impliceert een andere beslissing dan de vraag tot een bijkomende onderzoeksdaad. In het laatste geval heeft men een ruimere marge van beoordeling. Men moet ook rekening houden met het feit dat verschillende partijen dit kunnen vragen. De weerhouden termijn van acht dagen moet dus hier niet systematisch worden getransponeerd.

De minister vraagt aldus een afzonderlijke stemming.

Een lid merkt op dat de regering zelf acht dagen voor de aangehoudene heeft voorzien. Hij kan begrijpen dat een uitzondering blijft bestaan voor de aangehoudene; aldus suggereert hij de algemene termijn op 15 dagen te brengen.

Professor Traest is van oordeel dat de termijn van 15 dagen nogal kort is, als men aan het parket de kans moet geven om een vordering te doen. § 2 bepaalt immers uitdrukkelijk dat het verzoekschrift dient te worden toegezonden aan de procureur des Konings, die de vorderingen neemt die hij nuttig acht.

Een lid suggereert dan te noteren «15 dagen na kennisname van de vorderingen».

Een ander lid herhaalt de vraag naar de reden van discriminatie tussen de aangehouden en de niet aangehouden verdachte. Het lijkt hem niet nodig een termijn van 1 maand in te bouwen voor een onderzoeksmaatregel.

Un sénateur demande comment la procédure des actes d'instruction complémentaires peut se combiner avec la loi concernant le sursis et la probation qui permet de demander une enquête sociale. Si le juge d'instruction estime que ce n'est pas nécessaire, a-t-on aussi la possibilité d'interjeter appel?

Le professeur Franchimont répond par l'affirmative.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 114), libellé comme suit:

«Au deuxième alinéa du § 2 de l'article 61quinquies proposé, insérer les mots «tout au plus» entre le mot «statue» et les mots «dans le mois.»

Justification

L'amendement vise à stipuler que le juge d'instruction doit statuer aussi rapidement que possible sur la requête.

Le ministre souligne qu'il ne faut pas nécessairement retenir les mêmes délais qu'à l'article 61*ter*, (*cf. supra - article 12).*

Demander une copie du dossier implique une autre décision que la demande d'acte d'instruction complémentaire. Dans ce dernier cas, on dispose d'une marge d'appréciation plus large. Il faut aussi tenir compte du fait que plusieurs parties peuvent en faire la demande. Le délai retenu de huit jours ne doit donc pas être systématiquement transposé ici.

Le ministre demande par conséquent un vote séparé.

Un membre fait remarquer que le Gouvernement lui-même a prévu huit jours pour le détenu. Il peut comprendre que l'on maintienne une exception dans le cas d'un détenu; il suggère donc de fixer le délai général à quinze jours.

Le professeur Traest estime qu'un délai de quinze jours est plutôt juste pour permettre au parquet de prendre une réquisition. Le § 2 dispose en effet expressément que la requête doit être communiquée au procureur du Roi, qui prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Un membre suggère alors d'écrire «dans les quinze jours après avoir pris connaissance des réquisitions».

Un autre membre demande quelle est la raison de la discrimination entre l'inculpé détenu et l'inculpé non détenu. Il ne lui semble pas nécessaire de disposer d'un mois pour une mesure d'instruction.

Professor Traest antwoordt dat de verschillende termijn voor een aangehouden of een verdachte in vrijheid een klassiek onderscheid uitmaakt. De verantwoording is eenvoudig; indien een verdachte van zijn vrijheid is beroofd, kan men logischerwijze niet zoveel tijd gunnen aan de gerechtelijke autoriteiten dan in het geval van een verdachte die zich in vrijheid bevindt.

Een lid is van oordeel dat een aantal maatregelen hun zin verliezen als men er een maand laat over gaan. Het kan zijn dat de maatregel dan bijvoorbeeld onuitvoerbaar is geworden.

Professor Franchimont verwijst in dat verband naar het amendement nr. 114 van de heren Vandenberghe en Bougeois.

Professor Traest onderstreept dat men moet beseffen dat een onderzoeksrechter de stand van al zijn dossiers niet uit het hoofd kent. Als hij een verzoek krijgt om een bijkomende onderzoekshandeling te verrichten, moet hij de mogelijkheid hebben het dossier te onderzoeken en de bestuderen. Als men hem maar acht dagen laat, riskeert hij het zekere voor het onzekere te nemen en de maatregel te weigeren.

In tweede lezing stelt een lid voor de woorden «tout ou plus», als voorgesteld door het amendement nr. 114 van de heren Vandenberghe en Bourgeois, te vervangen door de woorden «au plus tard».

De commissie neemt deze tekstverbetering aan (*cf.* synthese-amendement nr. 163, *cf. infra*).

— Derde lid

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 32B), luidend:

«B. Het derde lid vervangen als volgt:

«De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn raadsman bij faxpost of bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.»

1.2. Artikel 61quinquies, § 4

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 34), luidend:

«Paragraaf 4 van het voorgestelde artikel 61quinquies vervangen als volgt:

«Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter kan hoger beroep worden ingesteld overeenkomstig artikel 61quater, § 5.»

Verantwoording

Men is inderdaad vergeten dat in deze de procureur des Konings eventueel hoger beroep zou kunnen in-

Le professeur Traest répond que la différence de délais applicables à un inculpé détenu et à un inculpé en liberté est une distinction classique. La justification en est simple: si un inculpé est privé de liberté, on ne peut logiquement pas accorder autant de temps aux autorités judiciaires que dans le cas d'un inculpé laissé en liberté.

Un membre considère que certaines mesures n'auront plus de raison d'être si on laisse s'écouler un mois. Il se pourrait par exemple que la mesure soit devenue inexécutable.

Le professeur Franchimont renvoie à cet égard à l'amendement nº 114 de MM. Vandenberghe et Bourgeois.

Le professeur Traest souligne qu'il faut se rendre compte qu'un juge d'instruction ne connaît pas par cœur l'état de tous ses dossiers. Si on lui demande d'accomplir un acte d'instruction complémentaire, il doit avoir la possibilité d'examiner et d'étudier le dossier. Si on ne lui laisse que huit jours, il peut craindre de lâcher la proie pour l'ombre et refuser la mesure.

En seconde lecture, un membre propose de remplacer les mots «tout au plus», suggérés dans l'amendement nº 114 de MM. Vandenberghe et Bourgeois, par les mots «au plus tard».

La commission adopte cette correction de texte (*cf. infra* l'amendement de synthèse nº 163).

— Troisième alinéa

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 32B), libellé comme suit:

«B. Remplacer le troisième alinéa par ce qui suit:

«L'ordonnance est communiquée au procureur du Roi par le greffier, notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée, dans un délai de huit jours à dater de la décision.»

1.2. Article 61quinquies, § 4

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 34), libellé comme suit:

«Remplacer le § 4 de l'article 61quinquies par ce qui suit:

«L'ordonnance du juge d'instruction est susceptible de recours conformément à l'article 61quater, § 5.»

Justification

L'on a oublié qu'en l'espèce, le procureur du Roi pourrait faire appel. Si le procureur du Roi peut faire

stellen. Indien de procureur des Konings hoger beroep kan instellen indien de onderzoeksrechter weigert gevolg te geven aan een vordering van zijnentwege om een onderzoeksdaad te stellen, waarom dan geen procedure voorzien voor de verzoeker enerzijds, maar ook voor de procureur des Konings, die mogelijkerwijze een door de verzoeker gevorderde onderzoeksdaad niet zal willen zien uitvoeren wegens bijvoorbeeld de redenen aangehaald in § 3 voor de onderzoeksrechter. In het ontwerp door de Senaat gestemd (stuk 1-9/6) was een beroepsprocedure voorzien. In het eerste ontwerp Franchimont was er een duidelijke verwijzing naar een beroepsprocedure (dit werd weggelaten in het tweede ontwerp en ook in het ontwerp van de regering).

De indiener verwijst naar het amendement van de heer Vandenberghe betreffende het vorige artikel (de gelijklopende procedures van beroep).

De minister verwijst naar de vorige besprekingen.

De minister is van oordeel dat het amendement nr. 34 van de heer Erdman leidt tot een onhoudbare situatie. Indien telkens een bijkomende onderzoeksdaad wordt gevorderd en er tegen de weigering daarvan beroep wordt aangetekend, verwordt dit tot een soort obstructiemethode. Aldus werd de uitdrukkelijke keuze gemaakt om geen rechtsmiddel mogelijk te maken.

Een lid onderstreept dat de onderzoeksrechters met een heleboel zaken worden belast, met het risico dat zij gaan weigeren. Waarom uitdrukkelijk in de wet stellen dat geen rechtsmiddel openstaat? Dit creëert enkel maar frustraties.

Volgens een lid is dit amendement van essentieel belang. Hij verwijst naar de stemming over het voorgestelde artikel 61*bis*, dat een rechtsmiddel aanreikt. De Senaat moet hier dus logisch met zichzelf blijven. Voorts vindt hij het te ver gaan dat de onderzoeksrechter soeverein een onderzoeksdaad kan afwijzen.

Een lid sluit zich aan bij voorgaande mening. Het niet instellen van een beroepsmogelijkheid holt het recht een onderzoeksdaad te vragen uit. Anderzijds zijn de termijnen reeds verlengd, waardoor de onderzoeksrechter zijn beslissing neemt met kennis van zaken. Het gehele ontwerp «Franchimont» steunt op een daadwerkelijke controle van de kamer van inbeschuldigingstelling welke de draaischijf is ten overstaan van het onderzoek. Hier wordt deze controle echter uitgesloten en laat men de onderzoeksrechter eigenmachtig beslissen over de onderzoeksdaden.

Zoals ook een vorige spreker heeft gedaan, verwijst een lid naar de unaniem door de Senaat aangenomen tekst betreffende de invoeging van artikel 61*bis* in het Wetboek van Strafvordering. Vervolgens stelt hij de vraag naar de inhoud van een eenzijdige beslissing van de onderzoeksrechter. Beoogden het rapport Franchimont I en II niet een actieve rol aan de partijen

appel lorsque le juge d'instruction refuse de donner suite à un réquisitoire de sa part visant à faire poser un acte d'instruction, pourquoi ne prévoirait-on pas de procédure pour le requérant, d'une part, et pour le procureur du Roi, d'autre part, car il est possible, par exemple, pour les motifs visés au § 3 en ce qui concerne le juge d'instruction, que ce dernier ne souhaite pas qu'un acte d'instruction soit posé. Le projet adopté par le Sénat (doc. 1-9/6) prévoyait une procédure de recours. Le projet Franchimont faisait explicitement référence à une procédure de recours (dont il n'est plus question ni dans le deuxième projet, ni dans le projet du gouvernement).

L'auteur se réfère à l'amendement de M. Vandenberghe concernant l'article précédent (les procédures d'appel parallèles).

Le ministre renvoie aux discussions précédentes.

Il estime que l'amendement n° 34 de M. Erdman conduirait à une situation intenable. Si l'on requiert chaque fois un acte d'instruction complémentaire et que l'on interjette appel contre le refus de celui-ci, cela ressemble fort à une méthode d'obstruction. Aussi a-t-on choisi explicitement de ne permettre aucun recours.

Un commissaire souligne que les juges d'instruction sont chargés d'une multitude d'affaires et qu'ils risquent de refuser. Pourquoi inscrire explicitement dans la loi qu'aucun recours n'est ouvert? Cela ne fera que créer des frustrations.

Un membre estime que cet amendement est essentiel. Il rappelle le vote du projet concernant l'article 61*bis*, où un droit de recours était instauré. Le Sénat doit donc être cohérent. D'autre part, il lui semble excessif que le juge d'instruction puisse refuser souverainement un acte d'instruction.

Un commissaire partage ce point de vue. Ne pas instituer de possibilité de recours, c'est vider de sa substance le droit de demander un acte d'instruction. D'autre part, les délais ont déjà été prolongés, ce qui permet au juge d'instruction de prendre sa décision en connaissance de cause. Tout le projet Franchimont repose sur le contrôle effectif de la chambre des mises en accusation, qui est à cet égard la plaque tournante de l'instruction. Or ici, on exclut ce contrôle et on laisse le juge d'instruction décider souverainement des actes d'instruction.

Un membre renvoie comme un précédent intervenant au texte insérant un article 61*bis* dans le Code d'instruction criminelle, que le Sénat a adopté à l'unanimité. Il soulève ensuite la question du contenu d'une décision unilatérale du juge d'instruction. Les rapports Franchimont I et II ne visaient-ils pas à garantir aux parties un rôle actif dans l'instruction,

in het onderzoek te garanderen, onder meer door aan de onderzoeksrechter daden te vragen?

Met betrekking tot de situatie waarbij de onderzoeksrechter selectief kan optreden, werd gesteld dat er een mogelijkheid van beroep is en dat men in dat beroep mogelijkerwijze zijn recht zou kunnen terugvinden. Hier zegt men dat er geen beroep is, anders kan men niet meer werken.

Professor Franchimont is het ermee eens dat het ideaal zou zijn als hoger beroep in dit geval mogelijk was. Er is echter een probleem van haalbaarheid. Bovendien meent hij dat er een fundamenteel verschil is tussen de toegang tot het dossier en het verzoek om een bijkomende onderzoekshandeling. Als de rechter weigert, kan bij de regeling van de procedure voor de raadkamer een bevel tot nader onderzoek worden gevraagd. Hij meent dat het bijna om een budgettaire keuze gaat.

Een vorig spreker meent daarentegen dat het een keuze van crimineel beleid is, waarbij men de partijen betrekt. Het doel van deze bepaling is een nieuw element toe te voegen. Hij verwijst naar de bestaande situatie, waar men bij de regeling van de procedure vaststelt dat ondanks niet beantwoorde brieven de gevraagde bijkomende handelingen niet zijn uitgevoerd en ook niet meer kunen worden uitgevoerd, aangezien er niets meer te onderzoeken valt.

Een lid wijst erop dat de procureur des Konings in tegenstelling tot de inverdenkinggestelde een beroepsrecht heeft. Hij meent dan ook dat er een flagrant onevenwicht bestaat tussen de procureur des Konings en de andere partijen in het proces.

De minister erkent dat er een probleem bestaat op het vlak van de discriminatie. Hij legt uit dat de redenering aan de basis erin bestaat de mogelijkheid te geven om bijkomende handelingen te vragen met de bedoeling te activeren, om te suggereren, om elementen aan te brengen. De kamer van inbeschuldigingstelling dient de globale controle te doen, via de algemene procedure van artikel 136. Zij dient niet gevat te worden op elk mogelijk individueel punt, waardoor elke coherentie zou verloren gaan. Dit is een uitdrukkelijke keuze van de regering, genomen vanuit de benadering om eventuele misbruiken te vermijden.

Professor Van den Wyngaert stipt aan dat dit punt aansluit bij de fundamentele optie, namelijk de keuze van een onderzoeksrechter boven de rechter van het onderzoek. Indien men al deze rechtsmiddelen gaat creëren dan gaat in de praktijk hoogstwaarschijnlijk de onderzoeksrechter veel minder tijd hebben om de strategie van het onderzoek te bepalen en gaat hij meer desgevorderd moeten optreden. Het is een politieke keuze.

Professor Traest antwoordt met betrekking tot het probleem van de discriminatie dat de procureur altijd

notamment en demandant des actes au juge d'instruction?

Par rapport à la situation permettant au juge d'instruction d'agir sélectivement, on a dit qu'un appel était possible et qu'on pourrait éventuellement retrouver son droit par cet appel. À présent, on dit qu'il n'y a pas d'appel possible, sous peine de ne plus pouvoir travailler.

Le professeur Franchimont est d'accord qu'il serait idéal de pouvoir interjeter appel dans ce cas. Il y a cependant un problème de praticabilité. De plus, il lui semble avoir une différence fondamentale entre l'accès au dossier et la demande d'un devoir complémentaire. Si le juge refuse, la possibilité existe, lors du règlement de procédure devant la chambre du conseil, de demander une ordonnance de plus ample informé. Il lui semble que le choix est presque budgétaire.

Un intervenant précédent est d'avis qu'il s'agit d'un choix de politique criminelle où on associe les parties. L'objectif de cette disposition est d'apporter un nouvel élément. Il renvoie à la situation actuelle, où en fin de parcours, lors du règlement de la procédure, on peut s'apercevoir que, malgré les lettres restées sans réponse, les devoirs demandés n'ont pas été exécutés et qu'ils ne peuvent plus être exécutés, vu qu'il n'y a plus rien à examiner.

Un membre fait remarquer que le procureur du Roi a un droit d'appel, contrairement à l'inculpé. Il lui semble donc qu'il existe un déséquilibre évident entre le procureur du Roi et les autres parties au procès.

Le ministre reconnaît qu'il y a un problème de discrimination. Il explique que le raisonnement de base est qu'il faut permettre que l'on demande l'accomplissement d'actes complémentaires en vue d'activer, de suggérer, d'apporter des éléments. La chambre des mises en accusation doit procéder au contrôle global, en appliquant la procédure générale prévue à l'article 136. Elle ne doit pas être saisie à propos de chaque point séparé, sinon l'on supprimerait toute cohérence. Tel est le choix explicite que le Gouvernement a fait dans le souci de prévenir d'éventuels abus.

La professeur Van den Wyngaert note que ce point s'inscrit dans le prolongement de l'opinion fondamentale, qui est de s'en tenir à la figure du juge d'instruction plutôt que de créer celle du juge de l'instruction. Si l'on ouvre toutes les possibilités de recours en question, le juge d'instruction disposera fort probablement de beaucoup moins de temps en pratique pour définir la stratégie de l'instruction et il devra intervenir plus souvent sur requête. Il y a donc un choix politique à faire en l'espèce.

Le professeur Traest répond, à propos du problème de la discrimination, que le procureur dispose

een appelrecht heeft ten aanzien van strijdige beslissingen van de onderzoeksrechter. In dit ontwerp bestaat dit recht niet voor de inverdenkinggestelde of voor de burgerlijke partij. Hij verwijst naar de arresten rond artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, waarbij het Arbitragehof stelde dat de positie van het openbaar ministerie in het strafproces rechtvaardigt dat het openbaar ministerie gedurende het gerechtelijk vooronderzoek over bepaalde prerogatieven beschikt, waarover de andere partijen niet beschikken. Men kan dus niet a priori stellen dat er discriminatie is.

1.3. Artikel 61quinquies, § 5

Paragraaf 5 van artikel 61*quinquies* gaat over het rechtsmiddel dat kan worden ingeschakeld wanneer de onderzoeksrechter geen uitspraak doet binnen de bepaalde termijn.

In tweede lezing wordt verwezen naar de vorige artikelen. Men had besloten zich niet meer te baseren op artikel 136*ter*, maar te verwijzen naar de procedure die van toepassing is wanneer de onderzoeksrechter het verzoek verwerpt. Daarom wordt de tekst van § 5 van artikel 61*quinquies* op dezelfde manier geformuleerd als die van § 6 van artikel 61*quater* (zie *supra*).

De heren Desmedt en Coveliers dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 107), luidend:

«Paragraaf 5 van het voorgestelde artikel 61quinquies doen vervallen.»

Verantwoording

Het lijkt ons eens te meer incoherent om in § 1 een nieuw grondrecht te bekrachtigen en datzelfde recht terzelfder tijd via § 5 te ontkrachten, door te bepalen dat als de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan, dat met een ongunstige beslissing zal worden gelijkgesteld.

Gelet evenwel op de aard en de inhoud van de verzoekschriften leek het ons moeilijk het uitblijven van een beslissing van de onderzoeksrechter gelijk te stellen met een gunstige beslissing, waarvan de concrete uitvoering overigens moeilijk zou zijn. Bijgevolg stellen wij voor § 5 van het ontworpen artikel 61quinquies zonder meer weg te laten. Dat heeft een aantal gevolgen:

— conform artikel 61quinquies, § 2, geldt als regel dat de onderzoeksrechter uiterlijk een maand na de indiening van het verzoekschrift uitspraak moet doen;

— zo hij niet reageert, moeten — min of meer op de wijze die de indieners van het ontwerp suggereren

toujours d'une possibilité de recours contre les décisions contraires du juge d'instruction. Le projet en discussion ne prévoit ce droit ni pour le prévenu ni pour la partie civile. Il renvoie aux arrêts de Cour d'arbitrage relatifs à l'article 135 du Code d'instruction criminelle, selon lesquels la position que le ministère public occupe dans le procès pénal justifie qu'il dispose, au cours de l'information judiciaire, de prérogatives dont les autres parties ne disposent pas. L'on ne peut donc pas parler *a priori* de discrimination.

1.3. Article 61quinquies, § 5

Le § 5 de l'article 61*quinquies* concerne le recours dans l'hypothèse où le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu.

En seconde lecture, il est renvoyé aux articles précédents. Il avait été décidé de ne plus se référer à l'article 136*ter*, et de renvoyer, dans cette hypothèse, à la même procécure que lorsque le juge d'instruction rejette la demande. Par conséquent, le texte du § 5 de l'article 61*quinquies* est formulé de la même façon que l'article 61*quater*, § 6 (*cf. supra*).

MM. Desmedt et Coveliers déposent un amendement (doc. Sénat n° 1-704/2, amendement n° 107) qui est rédigé comme suit:

«À l'article 61quinquies proposé, supprimer le § 5.»

Justification

Une nouvelle fois, il nous semble incohérent de consacrer au § 1er un nouveau droit fondamental, et dans le même temps, via le § 5, de neutraliser ce même droit en prévoyant que la passivité du juge d'instruction sera assimilée à une décision défavorable.

Cependant, vu la nature et le contenu des requêtes, il nous a paru difficile d'assimiler l'absence de décision du juge d'instruction à une décision favorable, dont par ailleurs l'exécution concrète serait difficile. En conséquence, nous proposons de supprimer purement et simplement le § 5 de l'article 61quinquies en projet, ce qui entraîne les conséquences suivantes:

— la règle est, conformément au § 2 de l'article 61quinquies, que le juge d'instruction doit statuer dans le mois du dépôt de la requête;

— en cas d'absence de réaction de sa part, les conséquences devront être tirées, un peu à la manière

— op de terechtzitting over de zaak zelf, op grond van een eventuele schending van de rechten van de verdediging daaruit de nodige gevolgen worden getrokken.

1.4. Artikel 61quinquies, § 6

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 35), luidend:

«In § 6 van het voorgestelde artikel 61quinquies de woorden «drie maanden» vervangen door de woorden «een maand.»

Verantwoording

Waarom moet hier zo'n lange termijn worden voorzien? Des te meer daar reeds de Senaat zich uitgesproken heeft in het ontwerp (Stuk 1-9/6).

Indien geen verhaal mogelijk is, heeft het helemaal geen zin om drie maanden te wachten om een nieuwe vraag te stellen.

2. Herschrijving van artikel 14 (artikel 15 van de aangenomen tekst)

In tweede lezing werd besloten, teneinde de tekstcoherentie te bevorderen en de harmonisering met andere artikelen te bewerkstelligen, artikel 14 te herschrijven.

Daartoe dienen de heren Erdman en Desmedt een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 163), luidend:

«Dit artikel vervangen door het volgende:

«In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61quinquies ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 61quinquies — § 1. De inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken een bijkomende onderzoekshandeling te verrichten.

§ 2. Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft; het beschrijft nauwkeurig de gevraagde onderzoeksdaad, dit op straffe van niet ontvankelijkheid. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk binnen een maand na de indiening van het verzoekschrift. Deze termijn wordt teruggebracht tot acht dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt.

de ce que nous disent les auteurs du projet, à l'audience du fond, sur la base d'une éventuelle violation des droits de la défense.

1.4. Article 61quinquies, § 6

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 35) qui est rédigé comme suit:

«Au § 6 de l'article 61quinquies proposé, remplacer les mots «trois mois» par les mots «un mois.»

Justification

Pourquoi prévoir un délai si long en l'espèce? Le Sénat s'est du reste déjà prononcé sur la question dans le projet 1-9/6.

Si aucun recours n'est possible, il est parfaitement absurde de prévoir qu'il faut attendre trois mois pour pouvoir ouvrir une nouvelle requête.

2. Rédaction nouvelle de l'article 14 (article 15 du texte adopté)

L'on a décidé, en seconde lecture, de réécrire l'article 14, pour améliorer la cohérence du texte et pour assurer l'harmonisation avec d'autres articles.

À cet effet, MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement (doc. Sénat nº 1-704/3, amendement nº 163) qui est rédigé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Il est inséré dans le même Code un article 61quinquies rédigé comme suit:

«Art. 61quinquies. — § 1er. L'inculpé et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile; elle décrit avec précision l'acte d'instruction sollicité, et ce, à peine d'irrecevabilité. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans le mois du dépôt de la requête. Ce délai est ramené à huit jours si un des inculpés se trouve en détention préventive.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker en in voorkomend geval zijn advocaat bij faxpost of bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De onderzoeksrechter kan dit verzoek afwijzen indien hij de maatregel niet noodzakelijk acht voor de waarheidsvinding of indien hij deze maatregel op dat ogenblik nadelig acht voor het onderzoek.

§ 4. Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter kan hoger beroep worden ingesteld overeenkomstig artikel 61quater, § 5.

§ 5. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij paragraaf 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren overeenkomstig artikel 136ter.

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden verstreken is, te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.»

Bovendien worden volgende verbeteringen in de Nederlandse tekst voorgesteld door een der rapporteurs:

A. in artikel 61*quinquies*, § 2:

a) de woorden «het verzoekschrift wordt gemotiveerd», vervangen door de woorden «het verzoekschrift wordt met redenen omkleed».

b) de woorden «Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht» vervangen door de woorden «deze doet de vorderingen die hij nuttig acht».

Hij geeft volgende verantwoording: *a)* wat «motiveren» betreft, zelfde opmerking als hiervoren onder *cf. supra* artikel 5, punt 9, herschrijving, artikel 28*sexies*, § 2).

b) wat «vorderingen nemen» betreft, zelfde opmerking als hiervoren onder artikel 9 (artikel 10 van de aangenomen tekst).

B. In hetzelfde artikel, § 3, de woorden «voor de waarheidsvinding» vervangen door de woorden «om de waarheid aan de dag te brengen».

Hij geeft volgende verantwoording: «Waarheidsvinding» is een nieuwigheid. Voor het Franse begrip *«manifestation de la vérité»* bestaat elders in het Nederlands al een term zoals hier is voorgesteld (zie het Welboek van Strafvordering, artikelen 36, 87, 268, 319, en het Gerechtelijk Wetboek, artikel 941).

C. In hetzelfde artikel, § 5, *a)* de zin «kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren

L'ordonnance est communiquée au procureur du Roi par le greffier, notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée, dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter cette demande s'il estime que la mesure n'est pas nécessaire à la manifestation de la vérité, ou est, à ce moment, préjudiciable à l'instruction.

§ 4. L'ordonnance du juge d'instruction est susceptible de recours conformément à l'article 61quater, § 5.

§ 5. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au pragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation conformément à l'article 136ter.

§ 6. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.»

En outre, l'un des rapporteurs propose d'apporter, dans le texte néerlandais, les corrections suivantes:

A. à l'article 61*quinquies*, § 2:

a) remplacer les mots *«het verzoekschrift wordt gemotiveerd»*, par les mots *«het verzoekschrift wordt met redenen omkleed»*.

b) remplacer les mots *«Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht»* par les mots *«deze doet de vorderingen die hij nuttig acht»*.

Il donne la justification suivante: *a)* En ce qui concerne le terme *«motiveren»*, *cf. supra* (article 5, point 9, nouvelle rédaction, article 28*sexies*, § 2).

b) en ce qui concerne les termes *«vorderingen nemen»*, voir la remarque qui a été faite en ce qui concerne l'article 9 (article 10 du texte adopté.)

B. Au même article, § 3, remplacer les mots *«voor de waarheidsvinding»* par les mots *«om de waarheid aan de dag te brengen»*.

Il donne la justification suivante: le mot *«waarheidsvinding»* est un néologisme. Ailleurs, on emploie déjà dans le texte néerlandais une autre expression que celle qui est proposée en l'espèce pour traduire le terme français «manifestation de la vérité» (voir Code d'instruction criminelle, articles 36, 87, 268, 319 et Code judiciaire article 941).

C. Au même article, § 5, *a)* remplacer la phrase *«kan de verzoeker de kamer van inbeschuldiging-*

overeenkomstig artikel 136*ter*» vervangen door de zin «kan de verzoeker zich tot de kamer van inbeschuldigingstelling wenden overeenkomstig artikel 136*ter*».

Hij geeft volgende verantwoording: *cf. supra*, artikel 5, herschrijving van het artikel (artikel 28*quater*)

Tenslotte dient de heer Vandenberghe een subamendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 177) op het synthese-amendement, luidend:

«In het voorgestelde artikel 61quinquies, § 5, de woorden «artikel 136ter» vervangen door de woorden «artikel 61 quater, § 6.»

Dit amendement vloeit voort uit de schrapping van het voorgestelde artikel 136*ter (cf infra*, artikel 28, amendement nr. 167 van de heren Erdman en Desmedt - blz. 316).

3. Stemmingen over de amendementen ingediend op artikel 61quinquies

Het amendement nr. 31 van de heer Erdman wordt ingetrokken ten voordele van het amendement nr. 102 van de heer Boutmans.

Het amendement nr. 32A wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

De amendementen nrs. 33A en B van de heer Erdman worden ingetrokken.

Het amendement nr. 114 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt aangenomen met 9 stemmen bij 3 onthoudingen.

Het amendement nr. 32B wordt aangenomen met 11 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 34 van de heer Erdman wordt aangenomen met 6 tegen 5 stemmen bij 2 onthoudigen.

Het amendement nr. 107 van de heren Desmedt en Coveliers wordt verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Het amendement nr. 35 van de heer Erdman wordt ingetrokken.

Het synthese-amendement nr. 163 van de heren Erdman en Desmedt wordt in tweede lezing eenparig aangenomen door de negen aanwezige leden.

Het amendement nr. 177 van de heer Vandenberghe wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Artikel 15 (artikel 16 van de aangenomen tekst)

Volgende tekstcorrecties worden door één der rapporteurs voorgesteld:

In het Wetboek van Strafvordering, artikel 62*bis*, tweede lid (nieuw), de woorden, «De onderzoeks-

stelling adiëren overeenkomstig artikel 136ter» par la phrase *«kan de verzoeker zich tot de kamer van inbeschuldigingstelling wenden overeenkomstig artikel 136ter»*.

Il donne la justification suivante: *cf. supra*, article 5, nouvelle rédaction de l'article (article 28*quater*)

Enfin, M. Vandenberghe dépose un sous-amendement (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 177) à l'amendement de synthèse qui est rédigé comme suit:

«À l'article 61quinquies, § 5, proposé, remplacer les mots «article 136ter» par les mots «article 61quater, § 6.»

Cet amendement fait suite à la suppression de l'article 136*ter* proposé (*cf. infra* article 28, amendement nº 167 de MM. Erdman et Desmedt - p. 316).

3. Votes sur les amendements déposés à l'article 61quinquies

L'amendement nº 31 de M. Erdman est retiré en faveur de l'amendement nº 102 de M. Boutmans.

L'amendement nº 32A est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Les amendements nºs 33A et B de M. Erdman sont retirés.

L'amendement nº 114 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est adopté par 9 voix et 3 abstentions.

L'amendement nº 32B est adopté par 11 voix et 1 abstention.

L'amendement nº 34 de M. Erdman est adopté par 6 voix contre 5 et 2 abstentions.

L'amendement nº 107 de MM. Desmedt et Coveliers est rejeté par 9 voix contre 4.

L'amendement nº 35 de M. Erdman est retiré.

L'amendement de synthèse nº 163 de MM. Erdman et Desmedt est adopté, en deuxième lecture, à l'unanimité des 9 membres présents.

L'amendement nº 177 de M. Vandenberghe est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 15 (article 16 du texte adopté)

Un des rapporteurs propose d'apporter les corrections suivantes dans le texte:

Remplacer, à l'article 62*bis*, deuxième alinéa (nouveau), du Code d'instruction criminelle, les mots

rechter die binnen deze bevoegdheid inzake misdrijven optreedt,» vervangen door de woorden «De onderzoeksrechter die binnen die bevoegdheid kennis krijgt van een misdrijf,».

De rapporteur geeft volgende verantwoording: betere overeenstemming met de Franse tekst.

De commissie gaat akkoord met deze verbeteringen van de Nederlandse tekst.

Artikel 16 (artikel 17 van de aangenomen tekst)

Een der rapporteurs stelt enkele verbeteringen voor in de Nederlandse tekst van dit artikel.

«1. In het voorgestelde artikel 62*ter* van het Wetboek van Strafvordering, de woorden «in het geval van een tekortkoming van de met het onderzoek belaste officieren van gerechtelijke politie» vervangen door de woorden «in geval van tekortkoming van met een onderzoek belaste officieren van gerechtelijke politie».

Hij geeft volgende verantwoording: De Franse uitdrukking *«en cas de»* stemt in het Nederlands overeen met de uitdrukking «in geval van»; een voorbeeld daarvan vindt men in het Burgerlijk Wetboek, artikel 1085.

Het lidwoord «een» bij tekortkoming is overbodig, evenals het lidwoord «de» bij officieren, dat een algemene betekenis impliceert. Het gaat hier over de een of andere officier, die tekortschiet.

Het bepaald lidwoord bij onderzoek is vervangen door het onbepaald lidwoord «een»; het gaat hier immers niet om een bepaald, eventueel reeds genoemd, onderzoek. Er wordt een algemene regel gesteld voor alle toekomstige gevallen.

De commissie neemt deze tekstverbeteringen aan.

Artikel 18 (artikel 19 van de aangenomen tekst)

De keuze van woonplaats van de burgerlijke partij

1. Bespreking

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 36), luidend:

«Het voorgestelde artikel 68, eerste lid, doen vervallen en de huidige tekst behouden.»

Verantwoording

In de Kamercommissie werd amendement nr. 87 (stuk 857/9) ingediend. De thans bestaande tekst wordt een anachronistische bepaling genoemd, maar men wilde de keuze van woonplaats behouden voor

«De onderzoeksrechter die binnen deze bevoegdheid inzake misdrijven optreedt,» par les mots *«De onderzoeksrechter die binnen die bevoegdheid kennis krijgt van een misdrijf,»*.

Le rapporteur donne la justification suivante: le texte proposé correspond mieux au texte français.

La commission approuve ces corrections apportées au texte néerlandais.

Article 16 (article 17 du texte adopté)

Un des rapporteurs propose d'apporter les corrections suivantes dans le texte néerlandais de cet article.

«1. À l'article 62*ter* proposé, du Code d'instruction criminelle, remplacer les mots *«in het geval van een terkortkoming van de met het onderzoek belaste officieren van gerechtelijke politie»* par les mots *«in geval van tekortkoming van met een onderzoek belaste officieren van gerechtelijke politie»*.

Il donne la justification suivante: l'expression française «en cas de» correspond au néerlandais *«in geval van»*; l'on en trouve un exemple dans le Code civil, à l'article 1085.

L'article *«een»* est superflu devant le mot *«tekortkoming»*, comme l'article *«de»* est superflu devant le mot *«officieren»*, qui a une signification générale. Il s'agit en l'occurrence d'officiers, quels qu'ils soient, qui manquent à leur devoir.

L'article défini devant le mot *«onderzoek»* a été remplacé par l'article indéfini *«een»*; en effet, il n'est pas question, en l'occurrence, d'une enquête précise, éventuellement déjà citée. L'on pose une règle générale pour l'ensemble des cas à venir.

La commission approuve ces corrections rédactionnelles.

Article 18 (article 19 du texte adopté)

L'élection de domicile de la partie civile

1. Discussion

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 36), rédigé comme suit:

«Supprimer cet article.»

Justification

L'on a déposé en commission de la Chambre l'amendement nº 87 (doc. 857/9). Selon la justification de celui-ci, le texte actuel de l'article 68 est dépassé. L'on voulait toutefois maintenir l'obligation

de benadeelde (burgerlijke partij) die zijn woonplaats niet in België heeft. De voorgestelde tekst beantwoordt daar niet aan, want dan had men moeten schrijven «elke burgerlijke partij die geen woonplaats of verblijfplaats in België heeft is gehouden keuze van woonplaats in België te doen».

Het probleem is echter veel ruimer en kan niet met een eenvoudige pennentrek worden opgelost.

Er is zeker geen reden om nieuwe verplichtingen tot keuze van woonplaats in het Wetboek van Strafvordering in te voegen en daarom werden reeds amendementen ingediend op de artikelen 12 (artikel 61ter), artikel 13 (artikel 61quater) en artikel 14 (artikel 61quinquies).

De indiener van het amendement heeft slechts één aspect van de keuze van woonplaats onderzocht, terwijl ook in artikel 153 van het Wetboek van Strafvordering wordt bepaald dat er keuze van woonplaats dient gedaan in de stad waar de politierechtbank zitting houdt en in artikel 535 van het Wetboek van Strafvordering worden verplichtingen opgelegd aan de beklaagde die niet in hechtenis is, de beschuldigde die zich niet in het huis van justitie bevindt en de burgerlijke partij om woonplaats te kiezen in de gemeente waar één van de rechterlijke instanties tussen wie het geschil bestaat haar zetel heeft.

De keuze van woonplaats die voorzien was in de oude wet op de voorlopige hechtenis voorzag ook een keuze van woonplaats (artikel 12 van de wet van 20 april 1874) omdat men de bekommernis had dat de verdachte voortdurend ter beschikking van het gerecht moest zijn. De nieuwe wet heeft deze verplichting afgeschaft. Er bestaat nog wel een verplichting voorgeschreven door artikel 124 van het Wetboek van Strafvordering dat een keuze van woonplaats oplegt in de gemeente waar de correctionele rechtbank haar zetel heeft, regel die nog steeds van toepassing is in zaken van douane en accijnzen.

In een noot onder een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen (20 oktober 1978, R.W. 1979-1980, 2251 en in het bijzonder 2253 tot 2256) had ik zelf onderstreept dat de finaliteit van de verplichting van keuze van woonplaats enerzijds is het gerechtelijke onderzoek niet te vertragen en anderzijds om bij de behandeling voor de rechtbank geen vertraging bij betekening van akten op te lopen. Ik had zelf gepleit «In deze tijd van snelle communicatie kan men natuurlijk voorstander zijn van een vereenvoudiging en geneigd zijn de wettelijke verplichting inzake keuze van woonplaats af te schaffen. Men dient zich evenwel rekenschap te geven van de nadelen die een afschaffing zou meebrengen: in bepaalde gevallen kan de afschaffing een verzwaring en een vertraging van de rechtspleging veroorzaken (namelijk vertaling

d'élire domicile pour la personne lésée (partie civile) qui n'a pas son domicile en Belgique. Or, il aurait fallu, pour maintenir cette obligation, rédiger le texte proposé comme suit: «Toute partie civile qui n'a ni domicile ni résidence en Belgique est tenue d'élire domicile en Belgique».

Le problème qui se pose en l'espèce dépasse toutefois cet aspect des choses et il n'est pas possible de le résoudre en une fois.

Il n'y a absolument aucune raison de prévoir de nouvelles obligations d'élire domicile dans le Code d'instruction criminelle. C'est pourquoi l'on a déjà déposé des amendements à l'article 12 (article 61ter), à l'article 13 (article 61quater) et à l'article 14 (article 61quinquies).

L'auteur de l'amendement n'a examiné qu'un seul aspect de la question de l'élection de domicile, alors que l'article 153 du Code d'instruction criminelle dispose également qu'il doit y avoir élection de domicile dans la ville où siège le tribunal de police et alors que l'article 535 du même Code impose des obligations au prévenu qui n'est pas en arrestation, à l'accusé qui ne sera pas retenu dans la maison de justice et à la partie civile pour qu'elle fasse élection de domicile dans la commune où siège l'une des autorités judiciaires en conflit.

Le législateur avait également prévu une obligation d'élire domicile dans l'ancienne loi sur la détention préventive (article 12 de la loi du 20 avril 1874), pour faire en sorte que le prévenu soit constamment à la disposition de la justice. La nouvelle loi ne contient plus cette obligation. Certes, l'article 124 du Code d'instruction criminelle prévoit encore l'obligation d'élire domicile dans la commune où siège le tribunal correctionnel. Elle reste applicable en matière de douanes et accises.

J'ai moi-même souligné, dans une note au bas d'un arrêt de la Cour d'appel d'Anvers, le 20 octobre 1978, R.W. 1979-1980, 2251, et en particulier, 2253 à 2256, que l'obligation d'élire un domicile est imposée pour éviter tout retard, d'une part, dans l'instruction et, d'autre part, dans la signification des actes pendant l'examen de l'affaire en question devant le tribunal. J'ai même ajouté que, s'il est normal que l'on puisse être favorable, à notre époque de communication rapide, à une simplification et à la suppression de l'obligation légale d'élire domicile, il faut avoir conscience des inconvénients qui pourraient résulter de cette suppression: dans certains cas, elle pourrait alourdir et retarder la procédure (à savoir en raison de l'obligation de traduire des actes à signifier dans une autre région du pays ou à l'étranger, et en raison de la

van akten die in een ander landsgedeelte of in het buitenland worden betekend, verlenging van termijnen voor betekeningen in het buitenland).»

In dezelfde noot kwam ik tot de bevinding «Toch moet de eerbiediging van de rechten van verdediging prevaleren ten aanzien van een vertraging of een verzwaring van de procedure. Binnen het huidig systeem wordt het recht van de betrokkene om behoorlijk op de hoogte gebracht te worden van de procesgang, ook al heeft hij vrijwillig of verplicht keuze van woonplaats gedaan, al te zeer opgeofferd aan de vereenvoudiging van de rechtspleging».

Mijns inziens kan dus het probleem niet met een pennentrek enkel en alleen ten overstaan van de burgerlijke partij, zoals voorzien in artikel 68, eerste lid, worden geregeld, des te meer daar men aan artikel 68, lid twee, niets wijzigt en ook geen wijzigingen aanbrengt aan de voornoemde artikelen 183, 535 en 124 van het Wetboek van Strafvordering.

Daarom zou ik in het kader van dit ontwerp zeker pleiten om hic et nunc niets te wijzigen aan een door de rechtspraak geconcretiseerde situatie zoals voorzien in artikel 68, lid 2, maar veeleer pleiten om:

1. geen nieuwe verplichtingen van keuze van woonplaats in te voegen;

2. betekeningen zoveel mogelijk te vermijden en kennisgevingen en oproepingen hetzij per fax, hetzij per aangetekende brief te laten gebeuren.

Veel meer zou men moeten pleiten om artikel 68, lid 2, te zien wijzigen, des te meer daar het grondwettelijk aspect van de tegensprekelijkheid in de strafprocedure nu minstens door internationale verplichtingen ook in ons recht wordt ingevoerd (P. Martens, «La constitutionnalisation du droit juridictionnel», in Liber Amicorum Hannequart en Rasir, blz. 287 en volgende).

Men merkt op dat de burgerlijke partij die niet in België woont keuze van woonplaats in België zal moeten doen. Aldus wordt een amendement ingediend door de heer Erdman (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 157):

«Paragraaf 1 van het voorgestelde artikel 68 vervangen als volgt: «Elke burgerlijke partij is gehouden in België keuze van woonplaats te doen, indien ze geen woonplaats in België heeft.»

2. Stemmingen

Het amendement nr. 36 van de heer Erdman wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 157 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

prorogation des délais en cas de signification à l'étranger).

Dans la même note, j'ai conclu que le respect des droits de la défense doit primer, même s'il entraîne un alourdissement de la procédure ou s'il retarde celle-ci. Dans le système actuel, le droit de l'intéressé d'être tenu informé correctement et régulièrement de l'évolution de la procédure est trop largement sacrifié, au souci de simplifier la procédure, même lorsqu'il a fait librement élection de domicile ou lorsqu'il a été obligé d'élire domicile.

À mon avis, il n'est donc pas possible de résoudre le problème en une seule fois et seulement à l'égard de la partie civile, comme prévu à l'article 68, premier alinéa. C'est d'autant moins possible que l'on ne modifie rien à l'article 68, deuxième alinéa, ni aux articles 183, 535 et 124 précités du Code d'instruction criminelle.

C'est pourquoi je voudrais me prononcer, dans le cadre de la loi en projet, pour que l'on renonce hic et nunc à modifier quoi que ce soit à une situation (visée à l'article 68, deuxième alinéa) qui a été consacrée par la jurisprudence et, surtout:

1. pour que l'on ne prévoie aucune nouvelle obligation d'élection de domicile et

2. pour que l'on évite autant que possible les significations et procède aux notifications et citations soit par fax soit par lettre recommandée.

Il faudrait que l'on plaide bien davantage pour une modification de l'article 68, deuxième alinéa, d'autant plus que le principe constitutionnel du caractère contradictoire de la procédure pénale est confirmé désormais, dans notre droit, de par les obligations internationales que nous avons contractées (P. Martens, La constitutionnalisation du droit juridictionnel, in Liber Amicorum Hannequart en Rasir, p. 287 et suivantes).

On fait remarquer que la partie civile qui ne réside pas en Belgique devra y élire domicile. M. Erdman dépose donc un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 157), rédigé comme suit:

«Remplacer l'article 68, alinéa premier, proposé par ce qui suit: «Toute partie civile est tenue d'élire domicile en Belgique, si elle n'y a pas son domicile.»

2. Votes

L'amendement nº 36 de M. Erdman est retiré.

L'amendement nº 157 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Artikel 18*bis* (nieuw) (artikel 20 van de aangenomen tekst)

Het verhoor

Mevrouw Milquet dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 142), luidend:

«Een artikel 18bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 18bis. — In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk VI, afdeling II, onderafdeling II, van boek I een paragraaf 2bis ingevoegd, die een artikel 70bis omvat en luidende:

«§ 2bis

Over het verhoor in het algemeen

Art. 70bis. — De bepalingen van artikel 47bis zijn van toepassing op de in het kader van het gerechtelijk onderzoek uitgevoerde ondervragingen.»

Verantwoording

Dezelfde regels dienen te gelden voor het verhoor in het kader van het opsporingsonderzoek en in het kader van het gerechtelijk onderzoek (behalve het verhoor van getuigen onder ede).

Dit amendement wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Artikel 19 (artikel 21 van de aangenomen tekst)

Een de rapporteurs stelt volgende tekstcorrectie voor:

In artikel 89*bis* (nieuw), tweede lid, de woorden «bij gemotiveerde beschikking» vervangen door de woorden «bij met redenen omklede beschikking».

Hij geeft volgende verantwoording: Zie *supra*, artikel 5, punt 9 - herschrijving van het artikel 28*sexies*.

Deze correctie wordt door de commissie aangenomen.

Artikel 20 (artikel 22 van de aangenomen tekst)

Het onderzoek aan het lichaam

1. Bespreking

1.1. Artikel 90bis, tweede lid

De heer Boutmans dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 96), luidend:

«In de Nederlandse tekst van het tweede lid van het voorgestelde artikel 90bis het woord «geneesheer» vervangen door het woord «arts.»

Article 18*bis* (nouveau) (article 20 du texte adopté)

L'audition

Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 142), rédigé comme suit:

«Insérer un article 18bis (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 18bis. — Il est inséré dans le même Code, au chapitre VI, section II, distinction II, du livre premier, un paragraphe 2bis comprenant l'article 70bis et rédigé comme suit:

«§ 2bis

De l'audition en général

Art. 70bis. — Les dispositions prévues à l'article 47bis sont applicables aux interrogatoires effectués dans le cadre de l'instruction.»

Justification

Les mêmes règles devraient valoir pour l'audition dans le cadre d'une information et d'une instruction (excepté pour l'audition de témoins sous serment).

L'amendement est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Article 19 (article 21 du texte adopté)

L'un des rapporteurs propose les corrections de textes suivantes:

À l'article 89*bis* (nouveau), deuxième alinéa, remplacer les mots *«bij gemotiveerde beschikking»* par les mots *«bij met redenen omklede beschikking»*.

Il donne la justification suivante: Voir *supra*, article 5, point 9 - rédaction nouvelle de l'article 28*sexies*.

Cette correction est adoptée par la commission.

Article 20 (article 22 du texte adopté)

L'exploration corporelle

1. Discussion

1.1. Article 90bis, deuxième alinéa

M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 96), rédigé comme suit:

«Dans le texte néerlandais du deuxième alinéa de l'article 90bis proposé, remplacer le mot «geneesheer» par le mot «arts.»

Verantwoording

Steeds meer artsen zijn vrouwen.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 55), luidend:

«Het tweede lid van het voorgestelde artikel 90bis vervangen als volgt:

«Het slachtoffer en de verdachte kunnen het onderzoek laten bijwonen door een geneesheer van hun keuze, wiens ereloon wordt aangerekend in de gerechtskosten.»

Verantwoording

Door artikel 7 van de wet van 4 juli 1989 tot wijziging van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis werd een volledig contradictoir karakter verleend aan de onderzoeksmaatregel van het onderzoek aan het lichaam.

Uit een nauwkeurige lezing van het tweede lid van het voorgestelde artikel 90bis, blijkt thans echter dat enkel hij (het slachtoffer of de verdachte) die onderworpen wordt aan een onderzoek dit kan laten bijwonen door een geneesheer van zijn keuze.

Huidig amendement strekt er dan ook toe het contradictoir karakter terug in de wet in te schrijven, mede in acht genomen de bedoelingen van de hervormingen van het gerechtelijk onderzoek (cf. M. Franchimont: «La victime dans le procès pénal» J.T. 1997, 121) alsook het arrest 24/97 d.d. 30 april 1997 van het Arbitragehof (Belgisch Staatsblad van 16 juni 1997, blz. 16454).

Een lid is van oordeel dat het laatste amendement tegemoetkomt aan het idee dat het deskundig onderzoek tegensprekelijk moet zijn. Als het slachtoffer wordt onderzocht, zou de verdachte een geneesheer moeten kunnen afvaardigen die het onderzoek bijwoont en omgekeerd.

Professor Bosly wijst erop dat het oogmerk van deze bepaling erin bestaat dat de persoon op wie een lichaamsonderzoek wordt uitgevoerd, zich tijdens dat onderzoek kan laten bijstaan door een arts. De huidige bepaling wil helemaal geen contradictoir gegeven invoeren in het verloop van de voorbereidende onderzoeksdaad. De taak van de arts bestaat erin de persoon tijdens het lichaamsonderzoek gerust te stellen, te helpen en vertrouwen in te spreken. Het amendement heeft een totaal verschillende draagwijdte en wijzigt de inhoud van de bepaling vrij grondig.

Volgens een lid is de huidige tekst van het ontwerp niet duidelijk. Wenselijk is volgens hem te bepalen dat «de persoon op wie het lichaamsonderzoek wordt uitgevoerd, zich kan laten bijstaan».

Justification

On compte de plus en plus de femmes médecins.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 55), rédigé comme suit:

«Remplacer le deuxième alinéa de l'article 90bis proposé par ce qui suit:

«La victime et la personne soupçonnée peuvent faire assister à l'exploration corporelle un médecin de leur choix, dont les honoraires sont portés en compte dans les frais de justice.»

Justification

L'article 7 de la loi du 4 juillet 1989 modifiant la loi du 20 avril 1874 sur la détention préventive a donné un caractère pleinement contradictoire à la mesure d'instruction qu'est l'exploration corporelle.

Si on lit attentivement le deuxième alinéa de l'article 90bis proposé, il apparaît pourtant que seule la victime, ou la personne soupçonnée, qui est soumise à une exploration corporelle, peut y faire assister un médecin de son choix.

Le présent amendement vise dès lors à réinscrire dans la loi le caractère contradictoire de la mesure, notamment à la lumière des objectifs des réformes de la procédure pénale (cf. M. Franchimont: «La victime dans le procès pénal», J.T. 1997, 121) ainsi que l'arrêt 24/97 du 30 avril 1997 de la Cour d'arbitrage (Moniteur belge du 16 juin 1997, p. 16454).

Un membre estime que le dernier amendement est conforme à l'idée que l'expertise doit être contradictoire. Si la victime est examinée, la personne soupçonnée devrait pouvoir déléguer un médecin pour assister à la visite, et inversement.

Le professeur Bosly explique que l'intention de la disposition est de faire assister la personne examinée par un médecin. La disposition actuelle ne vise nullement à introduire un élément de contradiction dans le déroulement de cet acte d'instruction préparatoire. Un médecin est là pour rassurer, aider et donner confiance à la personne examinée. L'amendement a une toute autre portée et modifie assez sensiblement l'esprit de la disposition.

Un membre estime que le texte actuel du projet n'est pas clair. Il lui semble préférable de stipuler que «la personne examinée peut se faire assister».

Een van de indieners van het amendement nr. 55 wijst erop dat het amendement is ingegeven door het arrest van het Arbitragehof van 30 april 1997 inzake het contradictoir deskundigenonderzoek (nr. 24/97, *Belgisch Staatsblad* van 19 juni 1997).

Een lid merkt op dat de woorden «infraction flagrante» dienen te worden vervangen door «flagrant délit».

Ten tweede verwijst hij naar het feit dat de huidige tekst ook spreekt over de bijstand door geneesheren, en ook zegt dat de kosten in gerechtskosten worden ingebracht.

Is dat beperkt, is dat volgens de tarieven? Wat gaat men als gerechtskosten aanvaarden, de volledige honoraria aangerekend door de geneesheren, vrij of tegen tarieven zoals de expertises in gerechtszaken?

Professor Franchimont verklaart het eens te zijn met de vorige spreker en wijst erop dat volgens artikel 90*bis* de inverdenkinggestelde op eigen kosten het onderzoek kan laten bijwonen door een geneesheer van zijn keuze. Thans kan het slachtoffer het lichaamsonderzoek laten bijwonen door een geneesheer van zijn keuze, wiens erelonen ook worden aangerekend in de gerechtskosten. Aangezien de Raad van State de gelijkheid wilde invoeren, meent spreker dat die erelonen, zoals die in het tarief inzake strafzaken worden vermeld, dus gerechtskosten zijn.

Een senator haalt het voorbeeld aan van een vrouw die verkracht werd. In dit geval lijkt het contradictoir deskundigenonderzoek vrij belastend. Bijstand lijkt haar een normale zaak te zijn, doch het contradictoir onderzoek lijkt moeilijk verdedigbaar en kan een schending vormen van de waardigheid van een persoon die reeds verkracht is geweest.

Een lid benadrukt dat de regeling dat de verdachte op eigen kosten het onderzoek kan laten bijwonen door een geneesheer van zijn keuze reeds in artikel 90*bis* van het Wetboek van Strafvordering staat. De tegensprekelijkheid van het onderzoek lijkt hem belangrijk.

De minister wijst erop dat men dient te voorkomen een werkelijk essentieel onderdeel incidenteel in te voeren. Wil men de procedure op tegenspraak invoeren, meer bepaald in het kader van het deskundigenonderzoek, dan dient daar een ruimere reflectie aan vooraf te gaan en niet een losstaand initiatief voor een welbepaalde soort daad.

Een senator verwijst naar het huidige artikel 90*bis*. Hij begrijpt dat de verdachte zijn eigen lichaamsonderzoek kan laten bijwonen en dat de burgerlijke partij haar eigen lichaamsonderzoek kan laten bijwonen. Is dat een juiste interpretatie of kan de verdachte ook het onderzoek van de burgerlijke partij laten bijwonen, in de huidige stand van de wetgeving?

L'un des auteurs de l'amendement nº 55 précise que l'amendement est formulé à la lumière de l'arrêt de la Cour d'arbitrage du 30 avril 1997 en ce qui concerne l'expertise contradictoire (nº 24/97, *Moniteur belge* du 19 juin 1997).

Un membre fait remarquer que les mots «infraction flagrante» doivent être remplacés par «flagrant délit».

D'autre part, il constate que le texte actuel prévoit également l'assistance de médecins et dit aussi que les honoraires sont portés en compte dans les frais de justice.

Cette imputation est-elle limitée? Se fera-t-elle d'après les tarifs? Qu'admettra-t-on au titre de frais de justice: la totalité des honoraires facturés par les médecins? Et fixés librement ou suivant des tarifs, comme les expertises en matière judiciaire?

Le professeur Franchimont se rallie aux propos de l'intervenant précédent et précise que l'article 90*bis* stipulait que l'inculpé pouvait, à ses frais, faire assister à la visite un médecin de son choix; la victime pourra maintenant faire assister à la visite un médecin de son choix, dont les honoraires seront également portés en compte dans les frais de justice. Étant donné que le Conseil d'État voulait établir l'égalité, l'intervenant est d'avis que ces honoraires tels qu'ils sont prévus au tarif criminel seront donc des frais de justice.

Une sénatrice cite l'exemple d'une femme victime d'un viol. L'expertise contradictoire lui semble dans ce cas assez insupportable. L'assistance lui semble normale, mais l'expertise contradictoire lui paraît difficile et peut porter atteinte à la dignité de la personne qui a déjà été violée.

Un membre souligne que le principe suivant lequel la personne soupçonnée peut, à ses frais, faire assister un médecin de son choix à la visite figure déjà à l'article 90*bis* du Code d'instruction criminelle. Le caractère contradictoire de la visite lui paraît important.

Le ministre souligne qu'il faut empêcher d'introduire de manière incidente un élément réellement essentiel. Si l'on veut introduire la procédure contradictoire, et notamment dans le cadre des expertises, il faut y réfléchir d'une manière plus globale et non d'une façon épisodique pour un type d'acte bien déterminé.

Un sénateur se réfère au texte actuel de l'article 90*bis*. Il entend par cet article que l'inculpé peut faire assister à son propre examen corporel et que la partie civile peut en faire autant pour elle-même. Son interprétation est-elle correcte, ou bien l'inculpé peut-il également faire assister un médecin de son choix, dans l'état actuel de la législation, à l'exploration corporelle de la partie civile?

Een lid verklaart de zienswijze van de regering te delen. Volgens spreker wijzigt het amendement van de heer Vandenberghe de bedoeling van de tekst. De oorspronkelijke tekst voorziet in een bijstand. Het amendement evenwel in een contradictoir deskundigenonderzoek. Spreker verklaart voorstander te zijn van het behoud van de door de Kamer aangenomen tekst.

Un membre rejoint la position du Gouvernement. Il est d'avis que l'amendement de M. Vandenberghe modifie la philosophie du texte. Le texte initial prévoit une assistance, alors que l'amendement prévoit une expertise contradictoire. Il plaide donc pour le maintien du texte voté par la Chambre.

Een senator vraagt of de arts die de vaststelling uitvoert, beëdigd is. Kan de juistheid van zijn beweringen worden betwist?

Une sénatrice demande si le médecin qui procède au constat est assermenté. Peut-on contester la véracité de ce qu'il affirme?

Een lid wijst erop dat het amendement van de heer Vandenberghe past in de filosofie van het tegensprekelijk karakter van het onderzoek. Objecties hebben tegen het feit dat een bijkomend geneesheer bijstaat, lijkt hem niet gegrond. Dit lijkt een garantie voor de partijen.

Un membre souligne que l'amendement de M. Vandenberghe est conforme à la philosophie du caractère contradictoire de l'instruction. Il ne lui paraît pas justifié d'avoir des objections à ce qu'un médecin supplémentaire assiste à la visite. Cela semble constituer une garantie pour les parties.

Een lid wijst op de consequenties van de rechtspraak van het Arbitragehof.

Un membre attire l'attention sur les conséquences de la jurisprudence de la Cour d'arbitrage.

Het Arbitragehof heeft beslist dat alle deskundigenonderzoeken over de burgerrechtelijke gevolgen van misdrijven contradictoir moeten verlopen. Aanvaardt men dat op dit punt, dan moet men het ook automatisch aanvaarden voor de kwalificatie.

La Cour d'arbitrage a décidé que doivent être contradictoires toutes les expertises concernant les conséquences civiles des infractions. Si on l'admet pour les conséquences civiles, il faudra également l'admettre automatiquement pour la détermination de la qualification.

Volgens een lid zou het voorbehoud van een senator veeleer moeten slaan op de manier waarop dat onderzoek wordt uitgevoerd, dan op wie en in welke omstandigheden dat gebeurt. De personen op wie een onderzoek aan het lichaam wordt uitgevoerd, moeten op dezelfde manier worden behandeld als in het kader van de betrekkingen tussen arts en patiënt. Voor het overige kan hij zich nauwelijks voorstellen dat het onderzoek niet contradictoir zou zijn. Laat men een door het slachtoffer gekozen arts toe, dan spreekt het volgens het lid vanzelf dat men ook de aanwezigheid van een raadgevend arts van de tegenpartij moet aanvaarden.

Un membre est d'avis que les réticences soulevées par un sénateur devraient s'adresser davantage à la manière dont les examens sont pratiqués, plutôt que sur qui on les pratique et les conditions dans lesquelles on les pratique. La manière dont sont traitées les personnes examinées doit être identique à la situation de la relation médecin-patient. Pour le reste, il peut difficilement s'imaginer que l'examen ne soit pas contradictoire. Si l'on autorise la présence d'un médecin choisi par la victime, il lui paraît évident que l'on doit pouvoir accepter la présence d'un médecin conseil de l'autre partie.

Een ander lid herinnert eraan dat er in die omstandigheden drie artsen aanwezig zijn, te weten een deskundige, een arts die het slachtoffer bijstaat, en een arts die de inverdenkinggestelde bijstaat. Wij bevinden ons niet in een toestand waar alleen de door het slachtoffer gekozen arts aanwezig is. Er is reeds een andere arts aanwezig die het onderzoek aan het lichaam uitvoert.

Un autre commissaire rappelle que, dans cette situation, il y a la présence de trois médecins, à savoir un expert, un médecin assistant, la victime et un médecin assistant l'inculpé. On n'est pas dans une situation où il n'y aurait que le médecin choisi par la victime. Il y a déjà un autre médecin qui pratique l'exploration corporelle.

Een ander lid merkt op dat psychische begeleiding tot de mogelijkheden behoort op aanwijzing van het parket of de onderzoeksinstanties.

Un membre fait remarquer qu'un accompagnement psychologique serait envisageable, déterminé par le parquet ou l'instruction.

Professor Van den Wyngaert vraagt zich af of de invoering van het contradictoir beginsel voor het onderzoek aan het lichaam niet dezelfde verplichting meebrengt voor de andere medische onderzoeken die niet aan het lichaam gebeuren. Indien men dat begin-

La professeur Van den Wyngaert demande si l'introduction du principe contradictoire pour l'exploration corporelle n'entraîne pas la même obligation pour les autres examens médicaux non corporels. Si on introduit ce principe ici, les répercussions

sel hier met die bedoeling invoert, dient men ook de weerslag op de andere daden tijdens het onderzoek na te gaan.

Wat betreft de bijstand bij het onderzoek door een geneesheer (amendement nr. 55 van de heren Bourgeois en Vandenberghe) verduidelijkt de minister dat hij eerder voorstander is van een systeem waarbij enkel de persoon die onderworpen is aan een onderzoek zich kan laten bijstaan. Men mag niet uit het oog verliezen dat het slachtoffer zich op het ogenblik van het onderzoek meestal nog in een schoktoestand bevindt en dat het bovendien niet uitgesloten is dat er een hele reeks daders zijn.

Een lid leest volgende tekst voor «il faudrait rendre l'expertise contradictoire de manière à ce qu'un expert désigné par la personne poursuivie puisse assister à tous les actes de l'expert judiciaire, à l'exception bien entendu de la rédaction de son rapport et de ses conclusions» (Franchimont, Manuel de procédure pénale, p. 283, qui se réfère à un article de L. Cornil de 1931).

Voor professor Franchimont is het de vraag of het onderzoek aan het lichaam een onderzoek is als een ander.

Een lid sluit zich hierbij aan en vraagt of men een vrij verregaande ingreep op de persoonlijke integriteit, zoals een lichamelijk onderzoek, zomaar kan beschouwen als een expertise. Hij is van oordeel dat het erop aankomt de criteria te creëren opdat zowel de verdachte als het slachtoffer voldoende vertrouwen heeft in de aangestelde systemen. Hij verwijst naar buitenlandse systemen waar men volledig vertrouwen heeft in de experten. Het lijkt hem beter te bepalen dat de verdachte zich eventueel kan verzetten tegen de aanstelling van een bepaalde expert, eerder dan zich te laten bijstaan. Een inbreng van de partijen in de aanstelling van het expert lijkt hem meer wenselijk.

Een lid verwijst naar de medische aansprakelijkheid in het burgerlijk recht waar alle mislukte operaties aanleiding geven tot een expertise. Die expertise van het slachtoffer van een medische mishandeling gebeurt tegensprekelijk.

De tegensprekelijkheid is een basiselement in de burgerlijke procedure. Het menselijk probleem is nochtans identiek. Het niet erkennen van het tegensprekelijk karakter wegens feitelijke omstandigheden zou niet conform zijn met de algemene beginselen en de rechten van de mens. Daarenboven blijkt de tegensprekelijkheid volgens de rechtsleer ook de bestaande regel vandaag (arrest Arbitragehof, *cf.* supra).

Een lid verwijst naar een recent arrest van het Hof van Cassatie (25 februari 1997: inzake Heijens t/ Weyns) met betrekking tot de rechtsbeginselen, onder meer met betrekking tot gewaarborgd recht op de

sur les autres actes pendant l'instruction doivent être analysées.

En ce qui concerne l'assistance d'un médecin à la visite (amendement nº 55 de MM. Bourgeois et Vandenberghe), le ministre précise qu'il est plutôt partisan d'un système dans lequel seule la personne qui fait l'objet de l'examen peut se faire assister. On ne doit pas oublier qu'au moment de l'exploration corporelle, la victime se trouve le plus souvent encore en état de choc et, qu'en outre, il n'est pas exclu qu'il y ait plusieurs auteurs.

Un membre donne lecture du texte suivant: «il faudrait rendre l'expertise contradictoire de manière à ce qu'un expert désigné par la personne poursuivie puisse assister à tous les actes de l'expert judiciaire, à l'exception bien entendu de la rédaction de son rapport et de ses conclusions» (Franchimont, Manuel de procédure pénale, p. 283, qui se réfère à un article de L. Cornil de 1931).

Le professeur Franchimont réplique que la question est de savoir si l'exploration corporelle est une expertise comme une autre.

Un membre partage ce point de vue et se demande si une atteinte à l'intégrité personnelle aussi importante que l'exploration corporelle peut être considérée sans plus comme une expertise. Il faut à son avis élaborer des critères qui permettent à l'inculpé comme à la victime d'avoir suffisamment confiance dans les systèmes mis en place. Il se réfère aux systèmes existant à l'étranger, où l'on fait totalement confiance aux experts. Il lui paraît préférable que l'inculpé puisse éventuellement récuser un expert plutôt que de se faire assister. Une intervention des parties dans la désignation de l'expert lui paraît plus souhaitable.

Un membre se réfère à la responsabilité médicale en droit civil, où toutes les opérations ratées donnent lieu à une expertise. Cette expertise de la victime d'un mauvais traitement médical se fait contradictoirement.

L'expertise contradictoire est un élément fondamental de la procédure civile. Le problème humain est pourtant identique. Le fait de ne pas admettre ce caractère contradictoire en raison de circonstances de fait serait contraire aux principes généraux et aux droits de l'homme. En outre, selon la doctrine, la procédure contradictoire est apparemment aussi la règle en vigueur aujourd'hui (arrêt de la Cour d'arbitrage, *cf.* supra).

Un membre fait référence à un arrêt récent de la Cour de cassation (25 février 1997: Heijens contre Weyns) concernant les principes de droit, notamment le droit garanti au respect de la vie privée et le droit au

eerbiediging van het privé-leven en recht op eerbiediging van de lichamelijke integriteit, weliswaar met betrekking tot bloedstalen.

Een lid verwijst op dit punt naar een arrest van het Europees Hof, waarbij wordt gesteld dat «l'expertise médicale doit être contradictoire».

Een lid verklaart geen voorstander te zijn van het feit dat het onderzoek aan het lichaam contradictoir is. Ze wijst erop dat de andere daden van strafvordering ook niet contradictoir zijn.

Professor Franchimont wijst erop dat het eerste oogmerk van dit artikel erin bestaat het onderzoek aan het lichaam te laten bevelen door de onderzoeksrechter en niet meer door de raadkamer.

Spreker merkt op dat de aanwezigheid van verscheidene artsen bij een deskundigenonderzoek over het algemeen niet goed wordt aanvaard, ook al gaat het om een zaak van medische aansprakelijkheid. De onderzochte personen voelen zich in dat geval niet meer dan een object.

Een lid vestigt de aandacht op het feit dat de verdachte in ieder geval een tegenexpertise kan vragen. Deze zal dan door de onderzoeksrechter bevolen worden.

Een ander lid meent dat de toestand van het tegenonderzoek niet dezelfde is. Dit heeft immers op een ander tijdstip plaats en daarom is het niet nodig dat verscheidene artsen gelijktijdig aanwezig zijn. Daar komt nog bij dat de aangewezen arts ook een deskundige zal zijn.

Professor Van den Wyngaert stelt een bijkomende vraag. Kan de betrokkene tegen zijn wil aan een expertise worden onderworpen? De rechtsleer is hierover verdeeld. Moet er een onderscheid worden gemaakt tussen de verdachte en het slachtoffer? Zou het verplicht opleggen van een expertise tegen de wil van de persoon strijdig zijn met het EVRM.

Volgens een lid heeft het slachtoffer het recht de expertise te weigeren. De verdachte echter niet.

Een ander lid verwijst naar de Nederlandse wet die bepaalt dat men als men verdacht wordt van misdrijven met een gevangenisstraf van meer dan acht jaar, verplicht is mee te werken aan een DNA onderzoek.

Professor Franchimont legt uit dat in België en in Italië de toestemming van een magistraat de enige voorwaarde is om een onderzoek aan het lichaam te kunnen uitvoeren. In Duitsland moet het onderzoek bedoeld zijn om elementen aan het licht te brengen die van doorslaggevend belang zijn voor de procedure (artikel 81 van het Wetboek van Strafprocedure). Als het onderzoek getuigen betreft, kan het alleen zonder hun toestemming worden uitgevoerd, als de mogelijkheid bestaat dat op hun lichaam bijzondere sporen of aanwijzingen van strafbare feiten te vinden zijn. In Nederland kan het onderzoek enkel worden uitge-

respect de l'intégrité physique. Cet arrêt concernait, il est vrai, des échantillons de sang.

Un membre évoque à cet égard un arrêt de la Cour européenne, dans lequel il est dit que «l'expertise médicale doit être contradictoire».

Une commissaire n'est pas favorable au caractère contradictoire de l'exploration corporelle. Elle souligne que les autres actes de la procédure pénale ne sont pas contradictoires non plus.

Le professeur Franchimont explique que le premier objet de l'article est de faire ordonner l'exploration corporelle par le juge d'instruction, et non plus par la chambre du conseil.

Il souligne que la présence de plusieurs médecins à une expertise est généralement très mal supportée, même dans le cas d'une affaire de responsabilité médicale. Les personnes examinées se sentent dans ce cas tout à fait dépersonnalisées.

Un membre attire l'attention sur le fait que l'inculpé peut en tout état de cause demander une contre-expertise, qui sera alors ordonnée par le juge d'instruction.

Un autre membre est d'avis que la situation visée par la contre-expertise n'est pas identique. Celle-ci a lieu à un autre moment et la présence simultanée de plusieurs médecins n'est donc pas nécessaire. De plus, le médecin désigné sera un autre expert.

La professeur Van den Wyngaert pose une question supplémentaire. Peut-on soumettre l'intéressé à une expertise contre son gré? La doctrine est partagée sur la question. Faut-il faire une distinction entre l'inculpé et la victime? Le fait d'obliger une personne à se soumettre à une expertise contre son gré serait-il contraire à la C.E.D.H.?

Selon un membre, la victime a le droit de refuser l'expertise, mais pas l'inculpé.

Un autre membre fait référence à la loi néerlandaise, qui dispose que toute personne inculpée d'un délit passible d'une peine d'emprisonnement supérieure à huit ans est tenue de se prêter à un test A.D.N.

Le professeur Franchimont précise que l'exécution d'une mesure d'exploration corporelle n'est subordonnée à aucune condition autre que l'autorisation d'un magistrat, en Belgique et en Italie; en Allemagne, l'exploration a pour objet l'établissement des éléments déterminants pour la procédure (article 81-9 du Code de procédure pénale); si elle concerne les témoins, l'exploration non consentie est subordonnée à la condition qu'une trace particulière ou une conséquence des faits délictueux puisse se trouver sur le corps. Aux Pays-Bas, elle ne peut être exécutée qu'à l'égard des personnes à l'encontre desquelles de lour-

voerd op personen tegen wie ernstige aanwijzingen bestaan en, in spoedeisende gevallen, ook op personen die ervan verdacht worden bewijzen van het misdrijf op hun lichaam te dragen (artikel 195 van het Wetboek van Strafvordering). In België en in Duitsland zouden zo'n zware eisen niet verantwoord zijn aangezien het onderzoek aan het lichaam ook betrekking kan hebben op het slachtoffer of een getuige.

Wat gebeurt er bij een weigering vanwege de inverdenkinggestelde?

In Nederland is in geval van weigering de toestemming van de rechtbank vereist, ook in gevallen waar de officier van justitie met de toestemming van de betrokkene zelf opdracht kon geven tot het onderzoek (artikel 195). In Duitsland kan in geval van weigering van de inverdenkinggestelde de maatregel enkel worden voltrokken als dat geen gevaar oplevert voor zijn gezondheid (artikel 81). Het Duitse Wetboek van strafprocedure bepaalt verder ook dat wanneer een getuige het nemen van een bloedstaal weigert, deze maatregel enkel kan worden uitgevoerd als dat nodig is om de waarheid aan het licht te brengen (artikel 81).

Professor Franchimont verklaart dat het probleem van de DNA-tests anders ligt dan dat van de bloedstalen: het is soms mogelijk deze tests uit te voeren zonder de fysieke integriteit van de persoon te schenden.

Een lid vraagt de mening van de commissieleden over de mogelijkheid voor de betrokken personen om een onderzoek aan het lichaam te weigeren. Kan de rechtbank deze maatregel opleggen?

Een ander lid is van oordeel dat dit een probleem schept voor de verdachte omdat deze door zijn weigering het onderzoek aan het lichaam kan zien uitstellen door een procedure uit te lokken, waardoor de mogelijkheid van vaststelling kan worden vermeden. Het lijkt hem dus wenselijk de mogelijkheid tot weigering niet in te bouwen voor de verdachte, maar wel voor het slachtoffer. Aangezien het zoeken naar de waarheid als hoofdbelang moet worden onderstreept, lijkt dit hem geen aanleiding te geven tot een discriminatoire situatie. Dualiteit lijkt hem dus noodzakelijk.

Professor Van den Wyngaert wijst erop dat de vraag ook rijst vanaf welk moment iemand verdacht wordt. Ze verwijst naar de geschiedenis van het dorpje in Bretagne, waar een Engels meisje was verkracht en waar alle mannen van het dorp aan een DNA test werden onderworpen. In Engeland kan een heel dorp tegen zijn wil aan een DNA test worden onderworpen; in Frankrijk is deze maatregel nog heel sterk in discussie.

Een lid haalt de hypothese aan waarbij een verdachte of een inverdenkinggestelde een onderzoek aan het lichaam vraagt van het slachtoffer stellende

des charges existent et, en cas d'urgence, à l'égard de personnes soupçonnées de porter sur elles des preuves d'infraction (article 195 du Code d'instruction criminelle). Des exigences si restrictives ne se justifieraient pas en Belgique et en Allemagne puisque l'exploration corporelle peut viser la victime ou les témoins.

Quid en cas de refus de l'inculpé?

Aux Pays-Bas, l'autorisation du tribunal est nécessairement requise en cas de refus, même si l'officier de justice aurait pu avec le consentement de l'intéressé ordonner lui-même l'exploration (article 195). En Allemagne, la mesure ne peut être accomplie en cas de refus de l'inculpé que si aucun danger n'est à craindre pour sa santé (article 81). Le Code de procédure pénale allemand impose en outre, lorsque le refus de prélèvement sanguin émane d'un témoin, que la mesure soit nécessaire à la manifestation de la vérité (article 81).

En ce qui concerne l'A.D.N., le professeur Franchimont précise que, lorsque le prélèvement peut se faire en dehors d'une atteinte à l'intégrité physique, le problème est tout à fait différent que dans la mesure où il faut une prise de sang.

Un membre demande l'avis des membres de la commission concernant la possibilité de refus de l'exploration corporelle par les personnes concernées. Le tribunal pourrait-il l'imposer?

Un autre membre estime que cela pose problème en ce sens que l'inculpé peut retarder l'exploration corporelle en la refusant et en lançant une procédure qui lui permette d'éviter que l'on puisse faire un constat. L'intervenant trouve dès lors qu'il est souhaitable de prévoir une possibilité de refus, non pas pour l'inculpé, mais pour la victime. Comme la recherche de la vérité doit primer, il ne lui semble pas que cela doive engendrer une situation discriminatoire. La dualité lui paraît donc indispensable en l'occurrence.

La professeur Van den Wyngaert souligne que l'on doit également se demander à partir de quel moment l'on peut être soupçonné. Elle cite le cas du village breton où une jeune fille anglaise a été violée, à la suite de quoi tous les hommes du village ont été soumis à un test A.D.N. En Angleterre, on peut soumettre tout un village à un test A.D.N., et ce, contre la volonté des intéressés; en France, une telle mesure est encore très contestée.

Un membre évoque l'hypothèse dans laquelle une personne soupçonnée ou un inculpé demande que la victime soit soumise à un examen corporel en arguant

dat dat onderzoek eventueel kan leiden tot zijn onschuld. Kan het slachtoffer dan weigeren?

Een lid antwoordt dat het slachtoffer inderdaad kan weigeren, maar dat de rechtbank het onderzoek kan opleggen.

De minister beaamt dat de onderzoeksrechter zijn verantwoordelijkheid moet opnemen, bij gebrek aan schriftelijke toestemming van het slachtoffer.

Een senator is van oordeel dat het een vrij fundamentele rechtsregel is dat men niemand kan verplichten tot medewerking aan een onderzoek op zijn lichaam en zeker niet aan een onderzoek op geslachtsdelen, enz. Indien men uitgaat van het principe dat men dit kan verplichten, rijst de vraag naar de afdwingbaarheid. Het komt de senator voor dat zulk onderzoek nooit fysiek afdwingbaar kan zijn.

De minister wijst op het verschil tussen een onderzoeksrechter die een maatregel beveelt en de fysische dwang ten opzichte van de betrokkene. Indien de betrokkene alle medewerking weigert, spreekt het voor zich dat de dokter geen dwangmiddelen kan uitoefenen en dat deze weigering zal worden genoteerd.

Een lid verwijst in dit kader naar het zwijgrecht.

Professor Van den Wyngaert is niet akkoord met deze stelling. Er is een verschil tussen mondeling antwoord geven op vragen en het overhandigen van bewijsstukken, zoals geschriften en een haar.

Een lid is van oordeel dat het onderscheid vrij subtiel is, gelet op de wijze waarop het DNA-onderzoek kan verlopen; dat kan door haren, maar ook door speeksel. Als iemand in de gevangenis uit een glas drinkt, kan daar een DNA-test worden op verricht. Kan dat tegen de zin van de betrokkene?

De minister onderstreept dat het DNA-onderzoek zal worden geregeld op relatief korte termijn. Daar zal het hele debat in zijn complexiteit worden gevoerd.

Een lid vestigt de aandacht op het feit dat hier enkel wordt bepaald wie het onderzoek zal bevelen, wat niet noodzakelijk betekent dat het onderzoek ook kan worden uitgevoerd.

Een lid stelt de volgende materiële verbetering voor: «Het slachtoffer of de verdachte kan zich tijdens het onderzoek aan het lichaam waaraan hij onderworpen wordt, laten bijstaan door een arts van zijn keuze». Deze verbetering wordt goedgekeurd.

que cet examen pourrait établir son innocence. La victime peut-elle refuser de se soumettre à une exploration corporelle dans un tel cas?

Un membre répond que la victime peut en effet refuser de s'y soumettre, mais que le tribunal peut imposer l'examen.

Le ministre confirme qu'en l'absence d'une autorisation écrite de la victime, le juge d'instruction doit assumer sa responsabilité.

Un sénateur estime que la règle de droit selon laquelle nul ne peut être obligé de collaborer à un examen de son propre corps et, en tout cas, pas à un examen de ses parties génitales, etc., est assez fondamentale. Si l'on devait partir du principe qu'un tel examen peut être imposé, il resterait à savoir comment on le réaliserait. Le sénateur pense qu'on ne peut en aucun cas contraindre physiquement des personnes à se soumettre à un tel examen.

Le ministre souligne la différence entre le fait, pour un juge d'instruction, d'ordonner une mesure et le fait d'exercer une contrainte par corps vis-à-vis de l'intéressé. Il va de soi qu'au cas où l'intéressé refuserait toute coopération, le médecin ne disposerait d'aucun moyen de contrainte et l'on se contenterait de prendre acte de son refus.

Un membre fait référence à ce sujet au droit de garder le silence.

La professeur Van den Wyngaert n'est pas d'accord avec cette thèse. Il y a une différence entre le fait de répondre oralement à des questions et celui de livrer des preuves comme des écrits ou un cheveu.

Un membre estime qu'étant donné la manière dont on peut mener un examen de l'A.D.N. (il peut être réalisé à partir d'un cheveu, mais aussi à partir de la salive), la distinction est assez subtile. Dès lors qu'une personne emprisonnée aura bu à un verre, on pourra utiliser ce verre pour effectuer un examen de son A.D.N. Peut-on le faire contre sa volonté?

Le ministre souligne que la question de l'examen de l'A.D.N. sera réglée assez vite. L'on pourra donc débattre de tous les aspects complexes de cette question.

Un membre attire l'attention sur le fait que la loi en projet dit uniquement qui ordonnera l'examen, ce qui ne signifie pas nécessairement que cet examen sera réalisé effectivement.

Un membre propose la correction formelle suivante: «la victime ou la personne soupçonnée peut se faire assister par le médecin de son choix lors de l'exploration corporelle à laquelle elle est soumise». Cette correction est adoptée.

Mevrouw Delcourt-Pêtre dient hiertoe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 111), luidend:

«Het tweede lid van het voorgestelde artikel 90bis vervangen als volgt:

«Het slachtoffer of de verdachte kan zich tijdens het onderzoek aan het lichaam waaraan hij onderworpen wordt, laten bijstaan door een arts van zijn keuze. De erelonen van de arts worden aangerekend in de gerechtskosten.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische verbetering.

Een lid merkt op dat de woorden «infraction flagrante» dienen te worden vervangen door de woorden «flagrant délit» (*cf.* supra).

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 105), luidend:

«In de Franse tekst van het eerste lid van voorgestelde artikel 90bis de woorden «d'infraction flagrante ou réputée telle» vervangen door de woorden «de flagrant délit ou réputés tels.»

Verantwoording

Zie amendement nr. 98.

1.2. Artikel 90bis, derde lid

De heren Bourgeois en Vandenberghe dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 56), luidend:

«Het voorgestelde artikel 90bis aanvullen met een derde lid, luidende:

«De griffier stelt het slachtoffer, de verdachte en hun raadsman in kennis per faxpost of aangetekende brief van de plaats, dag en het uur van het onderzoek.»

Verantwoording

Dit amendement vloeit logisch voort uit het vorige. Wil men immers de rechten van het slachtoffer en de verdachte op een afdoende wijze waarborgen, dan dient er eveneens voor gezorgd te worden dat zij in de mogelijkheid gesteld worden deze uit te oefenen. Het is derhalve noodzakelijk dat het slachtoffer, verdachte en hun raadslieden officieel in kennis gesteld worden dat een onderzoek aan het lichaam werd bevolen en dat dit plaats zal hebben.

De minister neemt *in se* geen negatieve houding aan tegen het invoeren van een verwittiging. Hij is echter

Mme Delcourt-Pêtre dépose à cet effet un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 111), rédigé comme suit:

«Remplacer le deuxième alinéa de l'article 90bis proposé par ce qui suit:

«La victime ou la personne soupçonnée peut se faire assister par le médecin de son choix lors de l'exploration corporelle à laquelle elle est soumise. Les honoraires du médecin sont portés en compte dans les frais de justice.»

Justification

Correction légistique.

Un membre note qu'il y a lieu de remplacer les mots «infraction flagrante» par les mots «flagrant délit» (*cf.* supra).

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 105), rédigé comme suit:

«Dans le texte français du premier alinéa de l'article 90bis proposé, remplacer les mots «d'infraction flagrante ou réputée telle» par les mots «de flagrant délit ou réputés tels.»

Justification

Voir l'amendement nº 98.

1.2. Article 90bis, troisième alinéa

MM. Bourgeois et Vandenberghe déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 56), rédigé comme suit:

«Compléter l'article 90bis proposé par un troisième alinéa, rédigé comme suit:

«Le greffier informe la victime, la personne soupçonnée et leur conseil, par télécopie ou par lettre recommandée, des lieu, jour et heure de l'exploration corporelle.»

Justification

Le présent amendement découle logiquement du précédent. En effet, si l'on veut garantir efficacement les droits de la victime et de la personne soupçonnée, il faut également veiller à ce qu'elles puissent les exercer. Il est donc nécessaire que la victime, la personne soupçonnée et leurs conseils soient officiellement informés qu'une exploration corporelle a été ordonnée et aura lieu.

Le ministre n'est pas hostile, en principe, à l'insertion d'une disposition prévoyant la communi-

van oordeel dat een zo groot mogelijke efficiëntie en flexibiliteit dient te worden ingebouwd, aangezien de verwittiging in sommige gevallen op zeer korte termijn zal moeten gebeuren. Moet aldus niet worden bepaald dat de verwittiging desgevallend ook telefonisch kan gebeuren?

Een lid sluit zich aan bij de noodzaak van verwittiging. Hij wijst echter op het feit dat nergens bepaald wordt dat de verwittiging vooraf moet gebeuren. Indien er hoogdringendheid is, kan ook na de feiten kennis worden gegeven van het onderzoek.

De indiener van het amendement verwijst naar de samenhang van dit amendement met het basisamendement (amendement nr. 55, *cf.* supra).

In het kader van dit basisamendement verwijst hij naar het bestaande artikel 90*bis* van het Wetboek van Strafvordering en naar de rechtsleer (Declercq, onderzoeksgerechten, APR — deze neemt volgende stelling over van J. Dhaenens: «hoe dan ook, de wettekst maakt geen onderscheid en de door de verdachte gekozen geneesheer mag aanwezig zijn bij het onderzoek van de verdachte of van een ander persoon.») Er is dus reeds een meningsverschil over de interpretatie van de bestaande tekst. Indien men echter aanneemt dat het onderzoek tegensprekelijk kan verlopen, moet men ook zeggen op welke manier dit wordt georganiseerd.

Bovendien is het mogelijk dat de term «inkennisstelling» zonder meer tot een nog groter formalisme zal leiden, gezien men dan verwijst naar het gemeen recht (gerechtsbrief, enz.).

Een lid merkt op dat de Franse tekst gewijzigd moet worden: het gaat om «exploration corporelle» en niet om «visite».

Een lid onderlijnt dat men zich moet hoeden om niet verzeild te raken in een systeem waarbij de kennisgeving niet wordt geformaliseerd, zoals de minister voorstelt, maar waarbij de griffier toch aansprakelijk kan worden gesteld voor het verloop van de procedure (voor bepaalde zaken zelfs bij boete). Indien men niet uitdrukkelijk stelt dat de kennisgeving moet gebeuren per fax of aangetekende brief, lijkt het hem aangewezen dat er minstens een spoor is in het dossier van het effectief contact van de griffier. Dit geeft aanleiding tot eindeloze discussies.

Een ander lid vraagt welke de sanctie is van een gebrek aan kennisgeving op een bepaalde manier. Als er geen sanctie wordt bepaald, kan men dit even goed schrappen.

Een lid antwoordt dat het gebrek aan kennisgeving in ieder geval niet leidt tot nietigheid. Nochtans kan hij niet akkoord gaan met de stelling van voorgaande spreker. Deze bepaling vormt ook voor de griffier en voor de betrokkene een aanwijzing op welke wijze de

cation d'une telle information. Il estime cependant qu'il faut veiller à une efficacité et à une flexibilité maximales, car la notification devra parfois se faire dans un délai très bref. Ne devrait-on pas prévoir, dès lors, la possibilité de communiquer l'information par téléphone?

Un membre partage l'avis selon lequel la communication de l'information est nécessaire. Il souligne cependant qu'il n'est dit nulle part qu'elle doit avoir lieu au préalable. En cas d'urgence, on peut également faire état de la réalisation de l'examen à posteriori.

L'auteur de l'amendement souligne que celui-ci est cohérent avec l'amendement de base (amendement nº 55, *cf.* supra).

Dans le cadre de cet amendement de base, il renvoie à l'article 90*bis* existant du Code d'instruction criminelle ainsi qu'à la doctrine [Declercq, juridictions d'instruction, A.P.R. — qui adopte la thèse suivante de J. Dhaenens: «quoi qu'il en soit, le texte de la loi ne fait pas de distinction, et le médecin choisi par l'inculpé peut assister à l'examen de l'inculpé ou à celui d'une autre personne» (Traduction)]. Il y a donc déjà une divergence de vue à propos de l'interprétation du texte actuel. Toutefois, si l'on devait admettre que l'examen peut être contradictoire, l'on devrait également préciser de quelle manière on l'organiserait.

Il est possible en outre que l'utilisation du terme «notification» ne fasse que renforcer le formalisme, puisqu'il renvoie au droit commun (pli judiciaire, etc.).

Un membre fait remarquer que le texte français doit être modifié: il s'agit d'exploration corporelle et non de «visite».

Un membre souligne que l'on doit veiller à ne pas tomber dans un système où, comme le propose le ministre, la notification ne serait pas formalisée, et où le greffier pourrait néanmoins être tenu pour responsable du déroulement de la procédure (pour certaines affaires, jusqu'au risque d'une amende). L'intervenant estime qu'il serait souhaitable qu'une trace du contact effectif du greffier avec les personnes concernées subsiste dans le dossier au cas où l'on n'aurait pas précisé expressément que la notification doit être effectuée par fax ou par lettre recommandée. Sans cela, il y aurait des discussions sans fin.

Un autre membre demande quelle est la sanction prévue pour le cas où la notification n'a pas été effectuée d'une manière déterminée. Si l'on ne prévoit aucune sanction, on peut très bien supprimer ladite obligation.

Un membre rétorque que l'absence de notification n'entraîne en aucun cas la nullité. Il n'est cependant pas d'accord avec la thèse du préopinant. Pour le greffier comme pour l'intéressé, la disposition en question constitue une indication de la manière dont on va

rechten van de verdediging in een bepaalde situatie worden geformaliseerd. Indien men de verdachte telefonisch bereikt, en deze dan achteraf wordt vertegenwoordigd door zijn raadsman, kan er geen sprake zijn van schending van de rechten van verdediging. De bepaling moet aldus worden gezien in het licht van het respect voor de rechten van de verdediging. Bovendien bestaat er een bewijsprobleem als men de telefonische kennisgeving toelaat.

Professor Franchimont merkt op dat onderzoek aan het lichaam meestal plaatsvindt in geval van ontdekking op heterdaad.

Tot slot worden door één der rapporteurs nog enkele verbeteringen voorgesteld in de Nederlandse tekst van artikel 90*bis* (nieuw) van het Wetboek van Strafvordering:

a) In het eerste lid, de woorden «buiten de gevallen van heterdaad en de gevallen als dusdanig beschouwd en behoudens schriftelijke toestemming van de meerderjarige persoon» vervangen door de woorden «buiten de gevallen van een op heterdaad ontdekt of als zodanig beschouwd misdrijf en het geval waarin een meerderjarige schriftelijk toestemming geeft».

De rapporteur geeft volgende verantwoording: De betekenis van «geval van heterdaad» is enkel te raden door vergelijking met de uitdrukking «ontdekken op heterdaad». Deze tekst, die vloeiender is en beter bij de Franse versie aansluit, lijkt ten dele een variant in te houden op de artikelen 32, 46, 49, 59 en 61 van het Wetboek van Strafvordering, waar begrippen te vinden zijn als «op heterdaad ontdekt misdrijf» en «misdrijf beschouwd als op heterdaad ontdekt».

Voorts is hier in «meerderjarige persoon» het overtollige «meerderjarige», zonder evenwel het bepaalde lidwoord «de» dat lijkt te impliceren dat in alle te beschouwen gevallen een meerderjarige betrokken is.

b) In het tweede lid, de woorden «een geneesheer van zijn keuze» vervangen door de woorden «een geneesheer naar zijn keuze».

Hij geeft volgende verantwoording: Dezelfde woorden komen, in het Frans en in het Nederlands, reeds voor in het Wetboek van Strafvordering, artikel 44*bis*, § 3, en 90*bis*, derde lid.

Deze correcties worden door de commissie aangenomen.

2. Stemmingen over de amendementen ingediend op het voorgestelde artikel 90bis van het Wetboek van Strafvordering

Het amendement nr. 55 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt ingetrokken.

formaliser les droits de la défense dans une situation donnée. Si l'on informe l'inculpé par téléphone et que celui-ci se fait représenter ensuite par son conseil, il n'y a pas de violation des droits de la défense. La disposition en question doit donc être considérée dans la perspective du respect des droits de la défense. En outre, le fait d'admettre la notification par téléphone pose un problème pour ce qui est de l'administration de la preuve.

Le professeur Franchimont précise que l'exploration corporelle a généralement lieu dans le cadre du flagrant délit.

Enfin, un des rapporteurs propose encore d'apporter les quelques adaptations suivantes au texte néerlandais de l'article 90*bis* (nouveau) du Code d'instruction criminelle:

a) Au premier alinéa, remplacer les mots «*buiten de gevallen van heterdaad en de gevallen als dusdanig beschouwd en behoudens schriftelijke toestemming van de meerderjarige persoon*» par les mots «*buiten de gevallen van een op heterdaad ontdekt of als zodanig beschouwd misdrijf en het geval waarin een meerderjarige schriftelijke toestemming geeft*».

Le rapporteur donne la justification suivante: L'on ne peut deviner la signification des mots «*geval van heterdaad*» qu'en les comparant à l'expression «*ontdekken op heterdaad*». Ce texte, qui est plus souple et plus proche de la version française, semble être en partie une variante des articles 32, 46, 49, 59 et 61 du Code d'instruction criminelle, où l'on trouve des notions telles que «*op heterdaad ontdekt misdrijf*» et «*misdrijf beschouwd als op heterdaad ontdekt*».

Par ailleurs, l'on a supprimé le terme superflu «*persoon*» de l'expression «*meerderjarige persoon*» pour ne conserver que le terme «*meerderjarige*», sans toutefois l'article défini «*de*», qui laisse entendre qu'une personne majeure est concernée dans tous les cas à considérer.

b) Au deuxième alinéa, remplacer les mots «*een geneesheer van zijn keuze*» par les mots «*een geneesheer naar zijn keuze*».

Il donne la justification suivante: Cette expression apparaît déjà, tant en français qu'en néerlandais, aux articles 44*bis*, § 3, et 90*bis*, troisième alinéa, du Code d'instruction criminelle.

Ces corrections sont approuvées par la commission.

2. Votes sur les amendements déposés à l'article 90bis en projet du Code d'instruction criminelle

L'amendement n° 55 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est retiré.

Het amendement nr. 96 van de heer Boutmans wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Het amendement nr. 111 van mevrouw Delcourt-Pêtre wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Het amendement nr. 56 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 105 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Artikel 21 (artikel 23 van de aangenomen tekst)

De regeling van de rechtspleging

1. Bespreking

Betreffende het derde lid dient de heer Erdman een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 110), luidend:

«Het derde lid van het voorgestelde artikel 127 vervangen als volgt:

«De griffier van de raadkamer stelt de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis dat het dossier in origineel of in kopie neergelegd is ter griffie gedurende ten minste vijftien dagen, dat ze er inzage van kunnen hebben en er kopie van kunnen opvragen.»

De heer Erdman dient vervolgens een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 37), luidend:

«In het voorgestelde artikel 127 de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. In het zesde lid de zin «Tijdens deze termijnen ligt het dossier op de griffie in origineel of in kopie te hunner beschikking» doen vervallen.

B. In de laatste zin van hetzelfde lid het woord «hiervan» doen vervallen.

C. De laatste zin van hetzelfde lid aanvullen als volgt: «dat het dossier op de griffie in origineel of in kopie te hunner beschikking ligt.»

D. In het negende lid de zinnen «Er wordt uitspraak gedaan ongeacht of de betrokken partij verschijnt of niet. De beslissing wordt aan de burgerlijke partij betekend.» vervangen als volgt: «Als deze partij niet verschijnt, wordt uitspraak gedaan en de beslissing geldt als zijnde op tegenspraak gewezen.»

L'amendement nº 96 de M. Boutmans est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

L'amendement nº 111 de Mme Delcourt-Pêtre est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

L'amendement nº 56 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est retiré.

L'amendement nº 105 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

Article 21 (article 23 du texte adopté)

Le règlement de la procédure

1. Discussion

M. Erdman dépose un amendement au troisième alinéa (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 110), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer comme suit le troisième alinéa de l'article 127 proposé:

«Le greffier de la chambre du conseil avertit l'inculpé, la partie civile et leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, que le dossier, en original ou en copie, est déposé au greffe pendant quinze jours au moins, qu'ils peuvent en prendre connaissance et en lever copie.»

M. Erdman dépose ensuite un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 37), qui est rédigé comme suit:

«Apporter, à l'article 127 proposé, les modifications suivantes:

A. Supprimer, au sixième alinéa, la phrase «Pendant ces délais, le dossier est mis à leur disposition au greffe en original ou en copie.»

B. Supprimer, à la dernière phrase de ce même alinéa, dans la version néerlandaise, le mot «hiervan».

C. Compléter la dernière phrase de ce même alinéa par le membre de phrase suivant: «que le dossier est mis à leur disposition au greffe en original ou en copie».

D. Remplacer, au neuvième alinéa, les dispositions suivantes: «La chambre du conseil statue, que la partie concernée comparaisse ou non. La décision est signifiée à la partie civile.» par les dispositions suivantes: «Si ladite partie ne comparaît pas, la chambre du conseil statue et la décision est réputée contradictoire.»

Verantwoording

Vermits door artikel 37 de wet van 25 oktober 1919 wordt opgeheven is er nu in het Wetboek van Strafvordering een regeling ingebouwd van de procedure voor de Raadkamer voor regeling van de rechtspleging.

Het ware misschien legistiek duidelijker indien artikel 127 zou ingedeeld worden in paragrafen waarbij paragraaf 1 de beslissing van de onderzoeksrechter inhoudt en de beslissing van de procureur des Konings, paragraaf 2 de kennisgeving, het ter beschikking stellen en de mogelijkheden om overeenkomstig artikel 61quinquies verzoeken in te dienen, paragraaf 3 de regeling van de rechtspleging wanneer het onderzoek volledig is, paragraaf 4 de uitzonderlijke situatie van de persoonlijke verschijning van partijen.

Het is duidelijk dat de termijnen in deze cumulatief zijn en dus een eerste verwittiging door de griffier wordt gezonden waarbij het dossier 15 dagen ter beschikking ligt en een tweede, na vaststelling van de zaak, 10 dagen het dossier opnieuw ter beschikking ligt: dit is dus in totaal 25 dagen (weliswaar herleid ingeval van aangehoudenen tot 3 + 3).

Voor de persoonlijke verschijning is er geen enkele reden om af te wijken van de tekst zoals voorgesteld door het ontwerp Franchimont 2, tenzij men de uitspraak bij verstek niet als dusdanig wil bestempelen omdat verzet uitgesloten is, maar dan zou men best een terminologie gebruiken «de beslissing als op tegenspraak gewezen». De tekst zoals hij thans voorligt is zeker niet in overeenstemming met de klassieke legistieke omschrijvingen.

Er is ook geen reden om de beslissing te betekenen aan de burgerlijke partij. De burgerlijke partij wordt gehoord, verschijnt of verschijnt niet en moet van haar niet verschijning de consequenties dragen [zie commentaar op artikel 135 (artikel 27)]. Eventueel kan een kennisgeving bij faxpost of per aangetekende brief worden gedaan.

De indiener verduidelijkt dat dit amendement een herschikking inhoudt, waardoor de aldus verkregen volgorde logischer is en nauwer aansluit bij de verschillende stadia van de procedure.

In tweede lezing merkt mevrouw Sadzot op dat in het derde lid van dit artikel sprake is van een termijn van ten minste 15 dagen om het dossier in te zien vóór de zaak in de raadkamer wordt behandeld (drie dagen in geval van voorlopige hechtenis).

In het zesde lid wordt een termijn van ten minste tien dagen genoemd en artikel 135, § 3, derde lid,

Justification

Comme l'article 37 abroge la loi du 25 octobre 1919, le Code d'instruction criminelle contient désormais un règlement de la procédure devant la chambre du conseil.

Il y eût peut-être eu plus de clarté, du point de vue légistique, si l'on avait divisé l'article 127 en paragraphes, le paragraphe 1er concernant la décision du juge d'instruction et la décision du procureur du Roi, le paragraphe 2 la notification, la mise à la disposition et les possibilités d'introduire des demandes conformément à l'article 61quinquies, le paragraphe 3 le règlement de la procédure lorsque l'instruction est terminée et le paragraphe 4 la situation exceptionnelle de la comparution personnelle des parties.

Il est évident que les délais en la matière sont cumulatifs et que le greffier envoie d'abord un premier avertissement pour signaler que le dossier est disponible pendant 15 jours, puis un deuxième avertissement pour signaler, après la fixation de l'affaire, que le dossier est à nouveau disponible pendant 10 jours; l'on arrive donc à un total de 25 jours (qui est, certes, ramené à 3 jours + 3 jours en cas de détention préventive).

Il n'y a aucune raison de déroger au texte proposé dans le cadre du projet Franchimont 2 pour ce qui est de la comparution personnelle, à moins que l'on souhaite ne pas qualifier le jugement par défaut comme tel parce qu'un tel jugement exclut toute possibilité de recours. Dans cette dernière hypothèse, il vaudrait mieux utiliser les termes «la décision réputée contradictoire». Dans sa forme actuelle, le texte n'est absolument pas conforme aux définitions légistiques classiques.

Il n'y a aucune raison non plus de notifier la décision à la partie civile. La partie civile est entendue et elle comparaît ou ne comparaît pas. Si elle ne comparaît pas, elle doit porter les conséquences de sa non-comparution (voir le commentaire à l'article 135 — article 27). L'on peut éventuellement prévoir une notification par fax ou par lettre recommandée à la poste.

L'auteur précise que son amendement vise à réaménager le texte de manière que la chronologie soit plus logique et plus conforme à la succession des diverses étapes de la procédure.

En seconde lecture, Mme Sadzot fait remarquer qu'au troisième alinéa, le délai pour consulter le dossier avant l'audience de la chambre du conseil est de quinze jours au moins (trois jours en cas de détention préventive).

Au sixième alinéa, ce délai est de dix jours au moins, et à l'article 135 (article 27 du projet, *cf. infra*),

voorziet in een termijn van ten minste tien dagen om het dossier in te zien vóór de zitting in de kamer van inbeschuldigingstelling.

Zou het niet wenselijk zijn al die termijnen gelijk te schakelen? Verdient de termijn van vijftien dagen niet de voorkeur, aangezien de beslissingen van de onderzoeksrechter in bepaalde gevallen definitief zijn?

De heren Erdman en Desmedt dienen een amendement in die zin in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 164), luidende als volgt:

«In het zesde lid van het voorgestelde artikel 127 het woord «tien» vervangen door het woord «vijftien.»

Een van de indieners van het amendement wijst erop dat het zesde lid van het voorgestelde artikel 127 slechts van toepassing is wanneer de eventueel ingeleide procedure van artikel 61*quinquies* ten einde is.

De minister antwoordt dat het door de ingestelde beroepsmogelijkheden en procedures logisch is dat het gerechtelijk onderzoek vertraging oploopt.

Tenslotte stelt één der rapporteurs nog enkele verbeteringen voor in de Nederlandse tekst, luidend:

— In het voorgestelde artikel 127 (nieuw), zesde lid, de woorden «ten minste vijftien dagen op voorhand» vervangen door de woorden «ten minste vijftien dagen vooraf».

Hij geeft volgende verantwoording: De uitdrukking «op voorhand» wordt als niet algemeen Nederlands aangemerkt. De voorkeur verdient het woord «vooraf».

— In hetzelfde artikel, negende lid, de woorden «geldt als zijnde op tegenspraak gewezen» vervangen door de woorden «geldt als op tegenspraak gewezen».

Hij geeft volgende verantwoording: In dergelijke constructie is het participium «zijnde» overbodig. Het werkwoord zit al in het particium «gewezen».

De commissie stemt in met deze verbeteringen.

2. Stemmingen over de amendementen ingediend op het voorgestelde artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering

Het amendement nr. 110 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Het amendement nr. 37 van de heer Erdman wordt eenparig aangenomen door de 11 aanwezige leden.

le délai pour consulter le dossier avant l'audience de la chambre des mises en accusation est de dix jours au moins.

Ne faudrait-il pas harmoniser ces délais? Le délai de quinze jours n'est-il pas préférable, compte tenu du caractère définitif, dans certains cas, des décisions des juridictions d'instruction?

MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement en ce sens (Doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 164), libellé comme suit:

«Au sixième alinéa de l'article 127 proposé, remplacer le mot «dix» par le mot «quinze.»

L'un des auteurs de l'amendement souligne que le sixème alinéa de l'article 127 proposé ne s'applique que lorsque la procédure de l'article 61*quinquies* éventuellement introduite est terminée.

Le ministre répond que par le fait des recours et des procédures prévues, il est dans la logique des choses que l'instruction soit retardée.

Enfin, un des rapporteurs propose d'apporter encore les quelques améliorations suivantes au texte néerlandais:

— À l'article 127 (nouveau) proposé, sixième alinéa, remplacer les mots *«ten minste vijftien dagen op voorhand»* par les mots *«ten minste vijftien dagen vooraf»*.

Il donne la justification suivante: L'on considère que l'expression *«op voorhand»* n'est pas du néerlandais standard. Il est préférable d'utiliser le terme *«vooraf»*.

— Dans le même article, neuvième alinéa, remplacer les mots *«geldt als zijnde op tegenspraak gewezen»* par les mots *«geldt als op tegenspraak gewezen»*.

Il donne la justification suivante: Dans une telle construction, le participe présent *«zijnde»* est superflu. Le verbe est déjà dans le participe passé *«gewezen»*.

Ces corrections sont adoptées par la commission.

2. Votes sur les amendements déposés à l'article 127 en projet du Code d'instruction criminelle

L'amendement nº 110 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

L'amendement nº 37 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Het amendement nr. 164 van de heren Erdman en Desmedt wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Artikel 25*bis* (artikel 28 van de aangenomen tekst)

De nietigheden

1. Bespreking

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 115) tot invoeging van een nieuw artikel 25*bis*, luidend:

«Artikel 25bis. — Het opgeheven artikel 131 van hetzelfde Wetboek herstellen als volgt:

«Art. 131. — § 1. De raadkamer spreekt, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging, wanneer zij een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid vaststelt die een aantasting uitmaakt van:

1º een handeling van het onderzoek;

2º de bewijsverkrijging;

3º of de verwijzingsbeschikking.

Hetzelfde doet zij wanneer zij een grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering vaststelt.

§ 2. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische aanpassing.

Professor Traest verduidelijkt waarom het daadwerkelijk verwijderen van de nietigverklaarde stukken voorbehouden wordt aan de kamer van inbeschuldigingstelling. Als de raadkamer de nietigverklaarde stukken materieel ook uit het dossier zou verwijderen, wordt het immers problematisch als men diezelfde stukken inroept voor de kamer van inbeschuldigingstelling, in geval van hoger beroep.

Een lid vraagt wat er gebeurt als er geen beroep wordt aangetekend.

Professor Traest antwoordt dat het verbod voor de partijen om die nietigheden opnieuw ter sprake te brengen voor het vonnisgerecht in dat geval niet geldt.

Vorige spreker vindt dat niet logisch. Indien de raadkamer tot een nietigheid beslist, heeft deze beslissing geen enkel rechtsgevolg. Men kan deze immers

L'amendement nº 164 de MM. Erdman et Desmedt est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 25*bis* (article 28 du texte adopté)

Les causes de nullité

1. Discussion

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 115) tendant à insérer un article 25*bis* nouveau, rédigé comme suit:

«Article 25bis. — L'article 131 du même Code est rétabli dans la rédaction suivante:

«Art. 131. — § 1er. La chambre du conseil prononce, s'il y a lieu, la nullité de l'acte et de tout ou partie de la procédure subséquente lorsqu'elle constate une irrégularité, une omission ou une cause de nullité affectant:

1º un acte d'instruction;

2º l'obtention de la preuve;

3º ou l'ordonnance de renvoi.

Il en va de même lorsqu'elle constate une cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique.

§ 2. Les pièces déclarées nulles sont retirées du dossier et déposées au greffe du tribunal de première instance.»

Justification

Adaptation qui relève de la technique légistique.

Le professeur Traest précise pourquoi le retrait effectif des pièces déclarées nulles est réservé à la chambre des mises en accusation. Si la chambre du conseil retirait aussi matériellement du dossier les pièces déclarées nulles, on se trouverait confronté à des problèmes si ces mêmes pièces étaient invoquées, en cas d'appel, devant la chambre des mises en accusation.

Un membre demande ce qu'il advient si on n'interjette pas appel.

Le professeur Traest répond que l'interdiction ne s'applique pas dans le cas où les parties invoquent à nouveau les nullités devant une juridiction de jugement.

Le préopinant trouve que ce n'est pas logique. Si la chambre du conseil conclut à une nullité, cette décision n'a aucun effet juridique. On pourra en effet la

opnieuw pleiten ten gronde wanneer men voor de correctionele rechtbank verschijnt, omdat men niet in beroep gaat.

Een ander lid vraagt wat er gebeurt indien de ene partij in beroep gaat en de andere niet. Hij pleit voor een herformulering van § 2, luidend als volgt: «onder voorbehoud van hoger beroep, worden...». Hierbij sluit men de mogelijkheid uit dat er stukken uit het dossier worden verwijderd, terwijl een beroepsprocedure aanhangig is.

Professor Traest wijst erop dat het voorstel om de bevoegdheden van de raadkamer en van de kamer van inbeschuldigingstelling gelijk te schakelen, wat betreft het daadwerkelijk uit het dossier verwijderen van nietig verklaarde stukken, leidt tot een volledige zuivering van nietigheden. Het ontwerp is daarentegen vertrokken van de filosofie van een partiële zuivering van de stukken door de Raadkamer. Dit is een politieke optie.

Een lid wijst op de inconsequentie van het door het ontwerp voorgestelde systeem. Indien een partij de nietigheid opwerpt voor de raadkamer en indien de raadkamer beslist tot nietigheid en de partijen leggen er zich bij neer, dan worden de stukken immers niet uit het dossier verwijderd. Degene die aldus gelijk krijgt voor de raadkamer is dan verplicht om nog eens in beroep te gaan om de stukken uit het onderzoek te krijgen. Anders riskeert hij dat deze ten gronde nog zullen gebruikt worden. Het voorgestelde systeem impliceert aldus dat één van de partijen niet akkoord gaat met de zuivering door de raadkamer.

Professor Traest herhaalt dat een systematische zuivering van een dossier misschien perfect verdedigbaar is, maar een andere filosofie uitmaakt.

Professor Franchimont brengt de voorgeschiedenis van dit wetsontwerp in herinnering.

Bij de aanvang van haar werkzaamheden heeft de commissie-Franchimont een enquête gehouden over de vraag of het regelen van de procedure na afloop van het vooronderzoek een taak moest blijven van het onderzoeksgerecht. Er waren 71,2% ja-antwoorden. Een andere vraag was of de raadkamer over een algemene bevoegdheid moest beschikken om toezicht uit te oefenen op de regelmatigheid van het vooronderzoek. Het aantal ja-antwoorden bedroeg 71,6%. De laatste vraag was of het nodig was een onderzoeksgerecht in tweede aanleg te behouden. Het aantal ja-antwoorden daarop was 8,4%, het aantal neen-antwoorden 64,4%.

Er zij opgemerkt dat de minister en zijn voorganger om een systeem gevraagd hebben waarin de nietigheden zijn uitgezuiverd aangezien die in de huidige stand van zaken een groot probleem vormen.

De partijen kunnen immers moeilijk aanvaarden dat er voor de vonnisgerechten discussies over nietig-

plaider à nouveau quant au fond devant le tribunal correctionnel, parce qu'on ne va pas en appel.

Un autre membre demande ce qu'il advient si une partie interjette appel et l'autre pas. Il souhaite que l'on reformule le §2 de la manière suivante: «sous réserve d'appel, les pièces déclarées...». On exclut ainsi la possibilité de retirer des pièces du dossier alors qu'une procédure d'appel est en cours.

Le professeur Traest souligne que la proposition accordant des compétences similaires à la chambre du conseil et à la chambre des mises en accusation en ce qui concerne le retrait effectif des pièces frappées de nullité aboutit à purger intégralement le dossier. Le projet de loi, en revanche, est basé sur une philosophie de purge partielle des nullités par la chambre du conseil. Il s'agit d'un choix politique.

Un membre attire l'attention sur l'inconséquence du système proposé dans le projet. Si, en effet, une partie invoque la nullité devant la chambre du conseil, que celle-ci conclue à la nullité et que les parties se rangent à cette décision, les pièces ne seront pas retirées du dossier. La partie dont la demande est ainsi accueillie par la chambre du conseil sera alors obligée d'interjeter à nouveau appel pour faire retirer les pièces de l'instruction, sans quoi elle court le risque de voir ces pièces réutilisées quant au fond. Le système proposé implique donc qu'une des parties s'oppose à la purge du dossier décidée par la chambre du conseil.

Le professeur Traest répète qu'une purge systématique du dossier est peut-être parfaitement défendable, mais qu'elle participe d'une autre philosophie.

Le professeur Franchimont rappelle l'historique du projet de loi en discussion.

Au début des travaux de la commission Franchimont, une enquête a été faite sur la question de savoir s'il fallait conserver à la juridiction d'instruction le rôle de régler la procédure à l'issue de l'instruction préparatoire. La réponse fut affirmative à 71,2%. Une autre question était de savoir si la chambre du conseil devrait disposer d'un pouvoir de contrôle général de la régularité de l'instruction préparatoire. La réponse était oui à 71,6%. La dernière question était de savoir s'il fallait conserver une juridiction d'instruction du second degré. La réponse était oui à 8,4%, non à 64,4%.

Il fait remarquer que le système qui consiste à purger les nullités a été demandé par le ministre et par son prédecesseur et consistue un problème majeur dans l'état actuel des choses.

Les parties peuvent en effet difficilement accepter les discussions devant les juridictions de fond sur les

heidsproblemen gevoerd worden (zie de zaak-Cinzano, de zaak-Kirchen en de zaak-Transnuclear). Hij acht het dus zeer belangrijk dat een poging wordt ondernomen om deze nietigheden weg te werken voor de onderzoeksgerechten. Hij verwijst eveneens naar de zaak van Neufchâteau. Hij is van oordeel dat het parket en de partijen er belang bij hebben dat nietige procedures geweerd worden. Indien er onder de partijen eensgezindheid bestaat over deze nietigheden, zullen ze deze in principe niet meer opwerpen voor de feitenrechter. Professor Franchimont verwijst eveneens naar artikel 27, waarin bepaald wordt dat het openbaar ministerie en de burgerlijke partij hoger beroep kunnen instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer; zo kan de burgerlijke partij beroep instellen in verband met kwalificatieproblemen. Indien de burgerlijke partij vreest dat proceduregebreken haar vordering over de zaak zelf zullen belemmeren, heeft ze er belang bij dat de procedure gezuiverd wordt. De vraag of stukken al dan niet uit het dossier verwijderd worden, lijkt hem bijkomstig.

Indien geen beroep wordt ingesteld, is het huidige systeem van toepassing. Indien de commissie besluit het amendement aan te nemen, moet volgens hem vermeld worden dat de stukken slechts kunnen worden verwijderd na het verstrijken van de beroepstermijn. Professor Franchimont merkt eveneens op dat het probleem van de nietigheden volledig opgelost wordt in het tweede deel van de hervorming.

Professor Traest sluit hierbij aan en dringt aan op het feit dat het beter is dat een fundamentele nietigheid wordt vastgesteld voor de onderzoeksgerechten dan jaren nadien voor de vonnisgerechten. Dit is de basisfilosofie die ten grondslag ligt van het artikel 135.

Een lid wijst erop dat deze keuze belangrijk is aangezien de fase van het onderzoek aan belang wint ten opzichte van het vonnis over de zaak zelf.

Naar aanleiding van deze bespreking dient de regering een subamendement in op amendement nr. 115 (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 148); dat subamendement luidt als volgt:

«In het voorgestelde artikel 131 de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. Het tweede lid van § 1 schrappen.

B. Paragraaf 2 aanvullen met de woorden «, indien geen beroep wordt ingesteld binnen de bij artikel 135 bepaalde termijn.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische aanpassing.

Wat betreft het punt A van het amendement, dat ertoe strekt het tweede lid van § 1 van het voorgestelde

problèmes de nullité (voir l'affaire Cinzano, l'affaire Kirchen et l'affaire transnucléar). Il lui semble donc primordial d'essayer de purger ces nullités devant les juridictions d'instruction. Il se réfère également à l'affaire de Neufchâteau. Il est d'avis que c'est dans l'intérêt du parquet et des parties de faire éliminer les procédures nulles. Si les parties sont d'accord sur ces nullités, ils ne les soulèveront en principe plus devant la juridiction du fond. Le professeur Franchimont renvoie également à l'article 27, qui stipule que le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel de toutes les ordonnances de la chambre du conseil; la partie civile peut ainsi interjeter appel sur les problèmes de qualification. Si la partie civile craint qu'il y ait des vices de procédure qui pourraient entraver son action de fond, elle a intérêt à faire nettoyer la procédure. Le fait d'enlever ou non les pièces du dossier lui semble accessoire.

S'il n'y a pas d'appel, le système actuel s'applique. Si la commission décide d'adopter l'amendement, il lui semble nécessaire de préciser que les pièces ne pourront être retirées qu'après l'expiration du délai d'appel. Le professeur Franchimont souligne également que, dans le cadre de la deuxième partie de la réforme, les nullités seront complètement purgées.

Le professeur Traest est du même avis et souligne qu'il est préférable qu'une nullité fondamentale soit constatée par les juridictions d'instruction plutôt que des années plus tard par les juridictions de jugement. Telle est la philosophie qui est à la base de l'article 135.

Un membre souligne l'importance de cette option, vu qu'elle renforce le stade de l'instruction par rapport au jugement de fond.

À la suite de cette discussion, le gouvernement dépose un sous-amendement à l'amendement n° 115 (doc. Sénat, n 1-704/2, amendement n° 148); ce sous-amendement est rédigé comme suit:

«À l'article 131 proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Supprimer l'alinéa 2 du § 1er.

B. Compléter le § 2 par les mots «s'il n'y a pas eu d'appel dans le délai prévu à l'article 135.»

Justification

Il s'agit d'une adaptation d'ordre légistique.

En ce qui concerne le point A de cet amendement, qui tend à supprimer le deuxième alinéa du § 1er de

artikel 131 te doen vervallen, herhaalt professor Traest dat de voorgestelde bepaling over de onontvankelijkheid of de uitdoving van de strafvordering hier niet op zijn plaats is. Inderdaad spreekt de raadkamer in dat geval niet de nietigheid uit van het geheel of een deel van de rechtspleging, maar zal zij logischerwijze het verval van de strafvordering vaststellen en de buitenvervolging beslissen.

Het punt B van het subamendement heeft betrekking op het materieel verwijderen van de stukken uit het dossier. Indien de raadkamer de nietigheid vaststelt van het geheel of een deel van de rechtspleging en indien hoger beroep wordt aangetekend, lijkt het immers logisch dat de stukken zich nog in het dossier moeten bevinden om de kamer van inbeschuldigingstelling toe te laten te oordelen over de vraag of die stukken al dan niet nietig zijn.

In tweede lezing wordt erop gewezen dat in § 3 van het voorgestelde artikel 131 de woorden «3º of de verwijzingsbeschikking» dienen te worden geschrapt, aangezien de raadkamer uiteraard niet de nietigheid kan uitspreken van een beschikking die zij zelf moet wijzen.

Mevrouw Delcourt-Pêtre dient hiertoe een subamendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 165) op amendement nr. 115, luidend:

«Het 3º van § 1 van het voorgestelde artikel 131 doen vervallen.»

Vervolgens worden volgende verbeteringen voorgesteld door een der rapporteurs in de Nederlandse tekst van het voorgestelde artikel 131 (nieuw) van het Wetboek van Strafvordering:

A. De woorden «die een aantasting uitmaakt van» vervangen door de woorden «die een invloed heeft op».

Hij geeft volgende verantwoording: *Affecter* gaat in het Gerechtelijk Wetboek, artikel 376, samen met «invloed hebben». Hier hebben we weer een geval waarin het nut van eenheid in taalgebruik bij de wetgever blijkt.

B. In hetzelfde artikel, § 2, de woorden «indien er geen beroep wordt ingesteld» vervangen door de woorden «indien er geen hoger beroep is ingesteld».

Hij geeft volgende verantwoording: De term voor het rechtsmiddel dat bij een gerecht van hogere rang wordt aangewend, is «hoger beroep». Elders in het ontwerp wordt die juiste term wel gebruikt (onder meer in artikel 125 (nieuw), § 1).

Wat de incorrecte werkwoordvorm betreft, staan we voor een verkeerde overeenstemming van de tijden in de zin. Hier hoort alweer een *perfectum*: Ogenschijlijk worden de stukken eerst uit het dossier ver-

l'article 131 proposé, le professeur Traest répète que la disposition relative à l'irrecevabilité et à l'extinction de l'action publique n'est pas à sa place ici. Dans ce cas, en effet, la chambre du conseil ne prononcera pas la nullité de tout ou partie de la procédure, mais elle constatera en toute logique l'extinction de l'action publique et prononcera le renvoi des poursuites.

Le point B du sous-amendement porte sur le retrait matériel des pièces du dossier. Si la chambre du conseil constate la nullité de tout ou partie de la procédure et qu'il soit interjeté appel, il paraît effectivement logique que les pièces doivent encore se trouver dans le dossier pour permettre à la chambre des mises en accusation de se prononcer sur la question de savoir si elles sont nulles ou non.

En deuxième lecture, on signale qu'au § 3 de l'article 131 proposé, il y a lieu de supprimer les mots «3º ou de l'ordonnance de renvoi», la chambre du conseil ne pouvant évidemment pas prononcer la nullité d'une ordonnance qu'elle doit rendre elle-même.

Mme Delcourt-Pêtre dépose à cet effet un sous-amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 165) à l'amendement nº 115; ce sous-amendement est rédigé comme suit:

«Supprimer le 3º du § 1er de l'article 131 proposé.»

L'un des rapporteurs propose encore d'apporter les corrections suivantes au texte néerlandais de l'article 131 (nouveau) proposé du Code d'instruction criminelle:

A. Remplacer les mots *«die een aantasting uitmaakt van»* par les mots *«die een invloed heeft op»*.

Il donne la justification suivante: À l'article 376 du Code judiciaire, le terme «affecté» est rendu en néerlandais par *«invloed hebben»*. Voilà qui montre à nouveau l'utilité pour le législateur d'employer une terminologie uniforme.

B. Dans le même article, § 2, remplacer les mots *«indien er geen beroep wordt ingesteld»* par les mots *«indien er geen hoger beroep is ingesteld»*.

Il donne la justification suivante: L'expression utilisée pour désigner le recours à une juridiction de rang supérieur est *«hoger beroep»*. En plusieurs endroits du projet, l'on emploie effectivement ce terme exact (entre autres à l'article 125 (nouveau), § 1er).

En ce qui concerne la forme verbale erronée, il y a, dans la phrase, une mauvaise concordance des temps. Il faudrait à nouveau ici un passé composé: apparemment, les pièces ne sont retirées du dossier et déposées

wijderd en op de griffie gedeponeerd, wanneer voor alle partijen de termijn in hoger beroep verstreken is. In de Franse versie staat overigens *«s'il n'y a pas eu appel»*.

2. Stemmingen

Het amendement nr. 115 wordt eenparig aangenomen door de 12 aanwezige leden.

Het amendement nr. 115, wat betreft § 2, zoals gesubamendeerd door het amendement nr. 148, wordt aangenomen met 5 stemmen bij 3 onthoudingen.

In tweede lezing wordt het amendement nr. 115, zoals gesubamendeerd door de amendementen nrs. 148 en 165, aangenomen met 9 stemmen bij 1 onthouding.

Artikel 27 (artikel 30 van de aangenomen tekst)

Het hoger beroep tegen beschikking van de raadkamer

1. Bespreking

Een lid vestigt de aandacht op het feit dat dit artikel het belangrijke aspect van de nietigheden behandelt. Hier wordt aldus een fundamentele optie genomen over het strafprocesrecht. Gezien er niet onbelangrijke «dissenting opinions» bestaan over deze problematiek, lijkt een gedachtewisseling over dit punt hem hier aangewezen.

De tekst van het artikel bepaalt dat men onregelmatigheden over de bewijsverkrijging niet meer kan opwerpen voor de rechter ten gronde, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering. Dit lijkt het lid evident, aangezien het de taak is van de rechter ten gronde het bewijs te waarderen, welk systeem men ook invoert. Wat de bewijsverkrijging betreft, wordt de taak van de kamer van inbeschuldigingstelling aldus zwaar belast.

Professor Franchimont verwijst naar twee arresten van het Arbitragehof (arrest van 1 december 1994 en arrest van 2 maart 1995) die betrekking hebben op het probleem van de nietigheden en de onregelmatigheden. Er is besloten dat beroep tegen de beschikking van de raadkamer voor de kamer van inbeschuldigingstelling mogelijk is, mits het middel in de conclusies voor de raadkamer was opgeworpen. Om te voorkomen dat het beroep als vertragingsmanoeuver wordt gebruikt, is geëist dat de conclusies schriftelijk bij de raadkamer worden ingediend voordat de nietigheden worden opgeworpen voor de kamer van inbeschuldigingstelling.

Een lid vraagt of de vonnisrechter een niet opgeworpen nietigheid mag aanvoeren.

Professor Franchimont antwoordt dat een nietigheid van openbare orde altijd opgeworpen kan

au greffe lorsque le délai d'appel a expiré pour toutes les parties. Dans la version française, il y a d'ailleurs «s'il n'y a pas eu appel».

2. Votes

L'amendement n° 115 est adopté à l'unanimité des 12 membres présents.

L'amendement n° 115, en ce qu'il concerne le § 2, et sous-amendé par l'amendement n° 148, est adopté par 5 voix et 3 abstentions.

En deuxième lecture, l'amendement n° 115, tel que sous-amendé par les amendements n°s 148 et 165, est adopté par 9 voix et 1 abstention.

Article 27 (article 30 du texte adopté)

L'appel d'une ordonnance de la chambre du conseil

1. Discussion

Un membre attire l'attention sur le fait que cet article porte sur l'importante question des nullités. On y prend donc une option fondamentale dans le domaine du droit de la procédure pénale. Comme il y a bon nombre de divergences sur la question, un échange de vues lui semble opportun.

Le texte de l'article prévoit que l'on ne peut invoquer devant le juge du fond les irrégularités concernant l'obtention de la preuve sans préjudice des moyens touchant à l'appréciation de la preuve. Cela semble évident à l'intervenant vu qu'il appartient au juge du fond d'apprécier la preuve, quel que soit le système instauré. En ce qui concerne l'obtention de la preuve, on impose ainsi une lourde charge à la chambre des mises en accusation.

Le professeur Franchimont renvoie à deux arrêts de la Cour d'arbitrage (arrêt du 1er décembre 1994 et arrêt du 2 mars 1995), en ce qui concerne le problème des nullités et des irrégularités. Il a été décidé qu'on pouvait interjeter appel de l'ordonnance du conseil devant la chambre des mises en accusation si le moyen avait été soulevé par voie de conclusions devant la chambre du conseil. On voulait, dans le but d'éviter des appels dilatoires, que les conclusions soient faites par écrit devant la chambre du conseil avant que les nullités puissent être soulevées devant la chambre des mises en accusations.

Un membre demande si le juge du fond qui constate une nullité, qui n'a pas été soulevée, peut l'invoquer.

Le professeur Franchimont répond que la nullité d'ordre public peut être soulevée à n'importe quel

worden, zelfs voor de eerste maal voor het Hof van Cassatie. Hier gaat het om onregelmatigheden, nalatigheden en oorzaken van nietigheid die niet van openbare orde zijn, en het de bedoeling is de partijen ertoe te brengen hun middelen zo snel mogelijk aan te voeren. Al wat raakt aan de bevoegdheden en de gerechtelijke organisatie is van openbare orde.

In verband met de keuze tussen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling verwijst de heer Franchimont naar de fundamentele regel die bepaalt dat de onderzoeksrechter een gerecht is. Een beslissing over onregelmatigheden kan niet worden genomen door een gerecht van hetzelfde niveau. Dat is de taak van een beroepsgerecht, in dit geval de kamer van inbeschuldigingstelling. Aangezien de kamer van inbeschuldigingstelling een regelende bevoegdheid heeft voor de hele procedure, lijkt het logisch dat deze kamer kennis neemt van alle verschillende elementen.

Een lid vraagt of de partijen verplicht zijn nietigheden op te werpen.

Professor Franchimont antwoordt ontkennend. De meeste zaken komen nooit voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Er bestaat momenteel geen verplichting om middelen op te werpen. Met de algemene hervorming zal deze verplichting wel worden opgelegd.

Dit is momenteel echter nog onmogelijk gezien de geldende termijnen. Men krijgt pas 48 uur voor de verschijning voor de raadkamer toegang tot het strafdossier, wat betekent dat het bijna onmogelijk is proceduremiddelen op te werpen aangezien er geen tijd is om erover na te denken. Daarom werd ook nog niet overgegaan tot een volledige zuivering van de nietigheden. Daarvoor zou het onderzoek meer op tegenspraak moeten gebeuren en moeten de termijnen worden gewijzigd, zodat deze middelen kunnen worden aangevoerd.

Professor Van den Wyngaert is van oordeel dat twee zaken moeten worden onderscheiden. Ten eerste is er de vraag naar de sanctionering van de procesverzuimen (de term nietigheden is verwarrend omdat men daardoor zou suggereren dat elk procesverzuim tot een nietigheid leidt). De andere vraag is op welk moment in de procedure hierover wordt beslist. Op de eerste vraag werd niet geantwoord; dit werd voorbehouden voor een latere fase. Wel werd uitspraak gedaan over het moment waarop die nietigheden worden ingeroepen. De meerderheid van de commissie-Franchimont heeft beslist dit te doen op het ogenblik van de afsluiting van de procedure, de regeling van de rechtspleging. Als men de uitgeschreven tekst en de memorie van toelichting leest, blijkt dat dit reeds vroeger zou kunnen gebeuren; vanaf de eerste bevestiging van de aanhouding door de raadkamer, zou over de nietigheden kunnen worden gedebatteerd, omdat de kamer van inbeschuldigingstelling

moment, même pour la première fois devant la Cour de cassation. Il s'agit des irrégularités, omissions et causes de nullité, qui ne sont pas d'ordre public, où il faut amener les parties à faire valoir leurs moyens très rapidement. Tout ce qui touche à la compétence et à l'organisation judiciare est d'ordre public.

En ce qui concerne le choix entre la chambre du conseil et la chambre des mises en accusation, M. Franchimont renvoie à la règle fondamentale, selon laquelle le juge d'instruction est une juridiction. Dans la mesure où il y a des irrégularités, ce n'est pas à une juridiction du même niveau de statuer, mais bien à la juridiction d'appel, en l'occurrence la chambre des mises en accusation. Comme on a donné à la chambre des mises en accusation un pouvoir régulateur sur l'ensemble de la procédure, il semble logique que ce soit à elle de connaître de ces différents éléments.

Un membre demande s'il existe une obligation pour les parties de soulever la nullité.

Le professeur Franchimont répond par la négative. La grande majorité des affaires ne vont pas devant la chambre des mises en accusation. Dans l'état actuel des choses, l'obligation de soulever des moyens n'existe pas. Dans la réforme globale, l'obligation de soulever les moyens sera cependant prévue.

Ceci n'est toutefois pas possible à l'heure actuelle, vu les délais existants. On ne peut avoir accès au dossier répressif que dans les 48 heures qui précèdent la comparution en chambre du conseil; il est donc pratiquement impossible de soulever sérieusement des moyens de procédure dans la mesure où l'on n'a pas eu l'occasion d'y réfléchir. C'est la raison pour laquelle il n'a pas été procédé à une purge totale et complète des nullités. Pour cela il faut une instruction plus largement contradictoire et des délais qui permettent de faire valoir ces moyens.

La professeur Van den Wyngaert estime qu'il faut distinguer deux choses. Premièrement, il y a la sanction des vices de procédure (le terme «nullités» porte à confusion parce qu'on suggère en l'utilisant que tout vice constitue une cause de nullité). Deuxièmement, il y a la question de savoir à quel moment de la procédure on statuera en l'espèce. Il n'a pas été répondu à la première question; on a remis la solution à une phase ultérieure. Par contre, on s'est prononcé sur le moment où ces nullités pourront être invoquées. La majorité de la commission Franchimont a décidé qu'elles pourront l'être au moment de la clôture de la procédure, lors du règlement de celle-ci. Mais à la lecture du texte et de l'exposé des motifs, il apparaît que cela pourrait déjà se faire plus tôt: on pourrait débattre des causes de nullité à partir de la première confirmation de l'arrestation par la chambre du conseil, étant donné que la chambre des mises en accusation a le pouvoir de purger le dossier (arti-

de bevoegdheid heeft het dossier te zuiveren (artikel 235*bis*). De grote optie is dat de kamer van inbeschuldigingstelling en de raadkamer het dossier kunnen zuiveren en eventueel de door nietigheid aangetaste stukken uit het dossier kunnen halen. De spreker verklaart het hier moeilijk mee te hebben omwille van het feit dat er dan zaken in de raadkamer zullen worden beslecht die niet meer aan een openbaar debat zullen worden onderworpen en dat er bovendien ook een probleem ontstaat omdat bepaalde stukken die door sommige partijen zijn gezien tijdens het vooronderzoek, niet meer zullen gezien worden door de partijen ter terechtzitting. Het zou kunnen zijn dat iemand zich pas in een latere fase van de procedure, niet tijdens het vooronderzoek, burgerlijke partij heeft gesteld. Het probleem van de interne openbaarheid zal zich aldus stellen omdat de vonnisrechter geen kennis zal kunnen hebben van de stukken die uit het dossier zijn geweerd. Een van de grootste problemen is het probleem van de openbaarheid, omwille van het feit dat discussies over eventuele procedurefouten in het vooronderzoek zullen worden gevoerd.

Onfrisse praktijken van politie of parket zullen hierdoor in de toekomst niet meer op de openbare terechtzetting, maar in de beslotenheid van de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling worden besproken. In het licht van een toename van de proactieve recherche en de hiermee gepaard zogenaamde bijzondere opsporingstechnieken heeft spreekster hier een probleem mee. Discussies over controversiële praktijken zullen hierdoor naar de raadkamer verschuiven. Een voorbeeld is de ophefmakende zaak van de «Hakkelaar» in Nederland, waarin het parket met twee verdachten een betwistbare «deal» had gesloten in ruil voor hun getuigenis. De verdediging vroeg dat dit getuigenis zou worden uitgesloten voor het bewijs. Deze discussie vond plaats in openbare terechtzitting, en wakkerde het maatschappelijk debat over het gebruik van kroongetuigen aan. Mocht het thans voorgestelde artikel wet worden, dan zullen in België discussies van deze aard (het gaat hier immers over de bewijsverkrijging, niet om de bewijsappreciatie) in de beslotenheid van de raadkamer plaatsvinden, waardoor het publiek de indruk zal krijgen dat zaken in de doofpot worden gestopt. Doordat enkel het tijdstip waarop de procedurefouten worden behandeld wordt veranderd, maar aan de sanctionering ervan niet wordt getornd, zullen de gevreesde vrijspraken wegens procedurefouten niet afnemen, maar enkel minder zichtbaar worden: zij zullen achter gesloten deuren worden behandeld, zodat het publiek er geen weet meer van zal hebben.

Als dit voorstel zou worden aanvaard, zou zulke discussie helemaal in de raadkamer gebeuren in de beslotenheid of in de kamer van inbeschuldigingstelling. Zij vraagt of dit niet beter in de openheid van de terechtzitting zou gebeuren. Last but not least, is er

cle 235*bis*). La grande option est que la chambre des mises en accusation et la chambre du conseil peuvent purger le dossier et, éventuellement, en retirer les pièces entachées de nullité. L'intervenante déclare que cela lui pose problème parce que la chambre du conseil tranchera alors des éléments qui ne seront plus soumis à un débat public et qu'en outre, un problème se posera parce que certaines pièces que certaines parties auront vues au cours de l'instruction préparatoire ne pourront plus être consultées par les parties à l'audience. Il se pourrait qu'une personne ne se soit constituée partie civile qu'à une phase ultérieure de la procédure, et non pendant l'instruction préparatoire. Le problème de la publicité interne se posera donc parce que le juge du fond ne pourra pas avoir connaissance des pièces qui auront été retirées du dossier. La publicité est l'un des problèmes majeurs parce que les débats sur les fautes de procédure éventuelles auront lieu au cours de l'instruction préparatoire.

Ainsi, l'on discutera à l'avenir des procédés douteux de la police et du parquet, non plus à l'audience publique, mais dans l'intimité de la chambre du conseil et de la chambre des mises en accusation. Cela pose un problème à l'intervenante, à la lumière du développement de la recherche proactive et des techniques «particulières» d'information qui vont de pair avec celle-ci. Les discussions relatives à des pratiques controversées se déroulement désormais en chambre du conseil. À titre d'exemple, l'intervenante cite l'affaire retentissante du «Hakkelaar» aux Pays-Bas, au cours de laquelle le parquet avait conclu un accord contestable avec deux inculpés en échange de leur témoignage. La défense avait demandé d'exclure ce témoignage de la preuve. Cette discussion a eu lieu en audience publique et a ouvert le débat social sur l'utilisation des témoins principaux. Si l'article proposé devait être voté, pareilles discussions (il s'agit en effet ici de l'obtention de preuves et non pas de l'appréciation de la preuve) auraient lieu, en Belgique, dans l'intimité de la chambre du conseil, ce qui donnerait au public l'impression que certaines affaires sont étouffées. Comme on se contente de changer le moment auquel les fautes de procédure seront examinées, sans toucher en quoi que ce soit à leur sanction, le nombre d'acquittements pour fautes de procédure ne diminuera pas, mais il apparaîtra moins visiblement: ils feront l'objet d'un examen à huis clos, si bien que le public n'en aura plus aucune connaissance.

Si on acceptait cette proposition, la discussion se déroulerait intégralement en comité restreint, devant la chambre du conseil ou la chambre des mises en accusation. Ne serait-il pas préférable que le débat ait lieu ouvertement, dans le cadre d'une audience?

ook het argument van het gelijkheidsbeginsel. Waarom gaat men een zeer zware en vertragende procedure invoeren voor deze zeer weinige zaken (5%), die via het gerechtelijk onderzoek worden opgelost. Een eenvormig systeem voor de twee vormen van onderzoek (opsporing en gerechtelijk) lijkt haar wenselijk. Het aangehaalde argument, namelijk dat de arresten van het arbitragehof dwingen de procedure in te voeren, lijkt haar niet te kloppen. Het arbitragehof heeft inderdaad een schending van het gelijkheidsbeginsel vastgesteld, maar stelde niet dat alles naar het vooronderzoek moet worden overgeheveld. Men zou uit die arresten evenzeer kunnen afleiden dat het probleem van de sanctionering van vormverzuim in één keer met de grond van de zaak op het niveau van het vonnisgerecht moet worden afgehandeld. Aldus is dit geen punctuele verandering.

Professor Franchimont verwijst naar artikel 235*bis*, waaruit blijkt dat deze kwestie een volstrekt duidelijke regeling meekrijgt in het ontwerp daar ook het contradictoire aspect wordt geregeld. Een typisch voorbeeld is een onregelmatige huiszoeking. Het lijkt hem niet wenselijk dat men het definitief arrest van het hof van beroep moet afwachten om naar Cassatie te kunnen stappen met de vormgebreken van het voorbereidend gerechtelijk onderzoek. Een dergelijke systeem lijkt lachwekkend. Volgens spreker zou het wenselijk zijn deze kwestie terstond te regulariseren. Een discussie over de onregelmatigheid van het gerechtelijk onderzoek kan de indruk wekken dat men de inhoudelijke problemen wil ontlopen.

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 38), luidend:

«In de laatste zin van het zesde lid van het voorgestelde artikel 135 de volgende wijzigingen aanbrengen:

a) de woorden «en ten aanzien van de burgerlijke partij vanaf de dag van betekening» doen vervallen.

b) de woorden «en de in verdenking gestelde» vervangen door de woorden «, de inverdenking gestelde en de burgerlijke partij.»

Verantwoording

Het gaat niet op in een geest van meer betrokkenheid van de burgerlijke partij in de procedure te veronderstellen dat deze geen kennis zou hebben van de beschikkingen, dan wanneer zij gehoord is of deelneemt aan de debatten. Er zijn andere voorbeelden waarbij een kennisgeving bij gerechtsbrief termijnen van hoger beroep doet starten (artikel 792, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek inzake vonnissen van de arbeidsrechtbank) of de datum van de uitspraak op zichzelf in aanmerking moet worden genomen voor

Enfin, et surtout, il y a l'argument du principe d'égalité. Pourquoi instaurer une procédure très lourde et génératrice de retards pour les rares affaires (5%) qui sont résolues par le biais de l'instruction? Il semble souhaitable de créer un système uniforme pour les deux formes d'enquête (l'information et l'instruction). L'argument qui a été avancé, à savoir que les arrêts de la Cour d'arbitrage nous obligent à instaurer une telle procédure, ne semble pas pertinent. La cour a effectivement constaté une violation du principe d'égalité, mais elle n'a pas dit qu'il fallait tout transférer au stade de l'instruction préparatoire. On pourrait tout aussi bien déduire de ces arrêts que le problème de la sanction des vices de forme doit être réglé en même temps que le fond de l'affaire au niveau de la juridiction du fond. Il ne s'agit donc pas d'un changement ponctuel.

Le professeur Franchimont se réfère à l'article 235*bis*, dont il ressort que le caractère secret est réglé d'une façon absolument claire dans le projet, étant entendu que le caractère contradictoire est aussi réglé. L'exemple classique est une perquisition irrégulière. Il ne lui semble pas souhaitable d'attendre l'arrêt définitif de la cour d'appel pour pouvoir aller en cassation sur les vices de l'instruction préparatoire. Ce système semble ridicule dans l'état actuel des choses. Il lui semble préférable de régulariser cette procédure immédiatement. Les discussions sur l'irrégularité de l'instruction donnent l'impression d'éviter le problème au fond.

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 38), qui est rédigé comme suit:

«À la dernière phrase du sixième alinéa de l'article 135 proposé, apporter les modifications suivantes:

a) supprimer les mots «et, à l'égard de la partie civile, à compter du jour de la signification».

b) remplacer les mots «et de l'inculpé» par les mots «, de l'inculpé et de la partie civile.»

Justification

L'on ne saurait admettre, si l'on veut mieux associer la partie civile à la procédure, que celle-ci ne puisse avoir connaissance des ordonnances qu'après avoir été entendue ou que lorsqu'elle participe aux débats. Il y a d'autres cas dans lesquels le délai d'appel court à partir d'une notification par pli judiciaire (article 792, deuxième alinéa, du Code judiciaire en matière d'arrêts du tribunal du travail) ou dans lesquels il faut prendre en considération la date du prononcé lui-même pour pouvoir calculer la longueur

het berekenen van de termijn van hoger beroep (artikel 58, lid 2, van de wet op de Jeugdbescherming van 8 april 1965).

Er is dus geen reden om in deze af te wijken van soortgelijke wettelijke regelingen.

Daarom in hoofdorde moet worden aanvaard dat ook de burgerlijke partij hoger beroep kan instellen vanaf de datum van de uitspraak.

Subsidiair kan men nog aanvaarden dat er een kennisgeving zou zijn, maar dan op de wijze zoals reeds in andere artikelen vooropgesteld, bij faxpost of per aangetekende brief en dient er geen betekening te gebeuren.

Uiterst subsidiair zou men de betekening dan kunnen laten geschieden door de griffier van de Raadkamer (cf. artikel 18 van de wet op de voorlopige hechtenis).

Professor Van den Wyngaert merkt op dat het vaak gebeurt dat een slachtoffer zich pas burgerlijke partij stelt op de terechtzitting.

Een lid onderstreept dat het amendement de burgerlijke partij vermeldt, niet het slachtoffer. Het slachtoffer dat zich geen burgerlijke partij heeft gesteld, is niet betrokken bij de regeling van de procedure. Het lijkt hem dus niet nodig hier een onderscheid te maken.

Professor Franchimont wijst erop dat het thans geldende artikel 135 bepaalt dat de beschikking om niet te vervolgen moet worden betekend aan de burgerlijke partij. De beschikkingen van de raadkamer moeten worden uitgesproken op een vaste datum zodat iedereen op de hoogte is.

Een lid verklaart dat hij dit heeft voorzien omdat men in deze tekst ook het verstek voorziet. Er wordt uitspraak gedaan als de partij niet verschijnt en de beslissing geldt als op tegenspraak gewezen (artikel 127). Hij ziet niet in waarom men nutteloze verzwaring gaat inbouwen; een partij is verwittigd, opgeroepen, ze is partij in de zaak, het lijkt hem aldus overbodig hier nogmaals nieuwe termijnen te stellen. Hij neemt als voorbeeld de buitenvervolginggestelde; uiteindelijk weet deze niet wanneer hij uiteindelijk is buiten vervolging gesteld. Hij hangt immers af van de betekening die door het parket nog moet gedaan worden.

Een lid vraagt of de tekst wel duidelijk genoeg is. Dient men daar ook niet de burgerlijke partij te vermelden? Het is mogelijk dat iemand zich burgerlijke partij stelt in de loop van de procedure wanneer het proces aan de gang is.

Volgens een lid wordt de burgerlijke partij hoe dan ook betrokken bij de regeling van de rechtspleging.

Professor Franchimont is het eens met de voorgaande spreker en wijst erop dat men op dit punt aan

du délai d'appel (article 58, deuxième alinéa, de la loi du 8 avril 1965 sur la protection de la jeunesse).

Il n'y a donc aucune raison de déroger à semblables règles légales.

C'est pourquoi il faut accepter, en ordre principal, que la partie civile puisse elle aussi interjeter appel à partir de la date du prononcé.

Subsidiairement, l'on peut encore accepter qu'il y ait une notification, mais il faudrait, alors, qu'elle se fasse selon les modalités déjà définies dans d'autres articles, c'est-à-dire par fax ou par lettre recommandée, une signification n'étant pas nécessaire.

Tout à fait subsidiairement, l'on pourrait charger de la signification le greffier de la chambre du conseil (cf. article 18 de la loi sur la détention préventive).

La professeur Van den Wyngaert fait observer qu'il arrive fréquemment qu'une victime ne se constitue partie civile qu'à l'audience.

Un commissaire souligne que l'amendement mentionne la partie civile, mais pas la victime. La victime qui ne s'est pas constituée partie civile n'est pas associée au règlement de la procédure. Il ne semble donc pas nécessaire à l'intervenant de faire une distinction en l'espèce.

Le professeur Franchimont souligne que l'article 135 actuel prévoit la signification de l'ordonnance de non-lieu à la partie civile. Il est prévu que les ordonnances de la chambre du conseil doivent être prononcées à date fixe pour que les personnes soient bien au courant.

Un membre déclare qu'il l'a prévu parce que ce texte prévoit également l'ordonnance par défaut. Le juge statue lorsque la partie ne comparaît pas et sa décision est censée avoir été rendue contradictoirement (article 127). L'intervenant ne voit pas pourquoi l'on veut alourdir inutilement la procédure; l'on a averti et convoqué une partie, qui est, dès lors, partie à la cause, et il lui semble donc superflu d'encore fixer de nouveaux délais. Il cite en exemple le cas du bénéficiaire d'un non-lieu qui ignore en fait quand le non-lieu a été décidé en ce qui le concerne. Il est, en effet, tributaire de la signification à laquelle le parquet doit encore procéder.

Un membre demande si le texte est suffisamment clair ne faut-il pas mentionner la partie civile sous entendu lorsqu'elle est partie au précédent; il se peut qu'une partie civile se constitue en cours de procédure, au moment où le procès se déroule.

Un commissaire est d'avis que la partie civile est de toute façon appelée au règlement de la procédure.

Le professeur Franchimont est d'accord avec l'intervenant précédent et précise que le souhait ici était

de burgerlijke partij een extra waarborg heeft willen bieden.

Een ander lid heeft de indruk dat elke partij die betrokken is bij de procedure, burgerlijke partij, de inverdenkinggestelde en het openbaar ministerie, die nietigheden kunnen opwerpen; indien ze deze inderdaad opwerpen, kunnen ze deze niet meer opwerpen in de zaak ten gronde, maar de eventuele burgerlijke partij die later komt kan nog wel de nietigheden opwerpen ten gronde en de verdachte kan de nietigheden die hij niet heeft opgeworpen in het kader van deze procedure nog altijd ten gronde opwerpen. Van een ontvetting van een procedure is er volgens hem dus geen sprake.

Een lid is van oordeel dat, vermits de betrokken buitenvervolginggestelde betichte niet aan de burgerlijke partij kan betekenen en de betekening behoort aan het openbaar ministerie, men een zone van onzekerheid creëert. De termijn loopt van het moment waarop de procureur overgaat tot de betekening en dat moment is niet bekend.

Professor Franchimont antwoordt dat de beschikking, tenminste voor de inverdenkinggestelde, op een vaste datum wordt gewezen en dat die datum bijgevolg betekend is. Voor de burgerlijke partij heeft men de betekening behouden.

Volgens een lid was het wenselijk geweest te voorzien in de betekening aan de inverdenkinggestelde overeenkomstig het gelijkheidsbeginsel. Wanneer de inverdenkinggestelde kennis krijgt van de vorderingen van het openbaar ministerie, zou die wel eens kunnen besluiten niet op te dagen.

Professor Franchimont wijst erop dat men op dit punt heeft moeten kiezen. Men heeft gepoogd de procedures niet nodeloos te verzwaren met een veelvoud van betekeningen.

Als antwoord op een vorige spreker zegt professor Franchimont dat zelfs de benadeelde op de hoogte gebracht wordt van de rechtsdag. Deze kan zich burgerlijke partij stellen voor de raadkamer. Daagt de benadeelde niet op en stelt die zich geen burgerlijke partij, dan kan die, ook na deze eerste reeks hervormingen, nog middelen aanvoeren voor de feitenrechter.

De minister verklaart het niet op alle punten eens te zijn met professor Franchimont, wat betreft het probleem van het oproepen van de burgerlijke partij voor de raadkamer. Men mag dat niet zonder meer verruimen tot personen die slachtoffer zijn, maar zich geen burgerlijke partij hebben gesteld. In sommige rechtsgebieden mag het parket de burgerlijke partijen zelfs niet oproepen voor de raadkamer. Dat is geen wettelijke verplichting.

Professor Franchimont wijst erop dat artikel 44 van het ontwerp bepaalt dat de benadeelde op de hoogte wordt gebracht van de seponering, het instel-

de créer une garantie complémentaire pour la partie civile.

Un autre membre dit avoir l'impression que toute partie associée à la procédure, c'est-à-dire la partie civile, l'inculpé et le ministère public, peut invoquer ces causes de nullité; si celles-ci sont invoquées effectivement, elles ne pourront plus l'être durant l'examen de l'affaire au fond, mais la partie civile qui se constitue éventuellement par la suite peut encore soulever les causes de nullité devant le juge du fond et l'inculpé peut encore invoquer quant au fond les causes de nullité dont il n'a pas encore excipé dans le cadre de cette procédure. L'on ne peut donc pas, selon lui, parler de « dégraissage » d'une procédure.

Un commissaire estime que, comme l'inculpé bénéficiaire du non-lieu en question ne peut rien signifier à la partie civile, la signification devant être assurée par le ministère public, l'on crée une zone d'incertitude. Le délai ne court qu'à partir du moment où le procureur procède à la signification, et ce moment reste inconnu.

Le professeur Franchimont répond que l'ordonnance est rendue à jour fixe en tout cas pour l'inculpé, et que, par conséquent, la date de l'ordonnance est connue; pour la partie civile on a maintenu la signification.

Un membre est d'avis qu'il aurait été souhaitable de prévoir la signification au prévenu, conformément au principe d'égalité. Le prévenu peut considérer que, ayant pris connaissance des réquisitions du ministère public, il ne se présente pas.

Le professeur Franchimont explique que ceci fut un choix. On a essayé de ne pas alourdir les procédures par des significations multiples.

En réponse à un intervenant précédent, le professeur Franchimont dit que même la personne lésée est avertie de la fixation. Elle peut se constituer partie civile en chambre du conseil. Si elle ne vient pas et si elle ne se constitue pas partie civile, dans l'état actuel des réformes ponctuelles, elle pourrait encore invoquer les moyens devant le juge du fond.

Le ministre n'est pas tout à fait d'accord avec le professeur Franchimont en ce qui concerne le problème de la convocation de la partie civile devant la chambre du conseil. Il ne faut pas étendre cela aux personnes qui sont victimes et qui ne se sont pas constituées partie civile. Dans certains ressorts, il y a même des interdictions faites au parquet de convoquer les parties civiles en chambre du conseil. La loi ne l'oblige pas.

Le professeur Franchimont souligne qu'à l'article 44 du projet, partie lésée est informée du classement sans suite, de la suite de mise à l'instruction,

len van een gerechtelijk onderzoek en de bepaling van een rechtsdag voor het onderzoeks- en vonnisgerecht. De benadeelde heeft dus het recht aanwezig te zijn.

Een lid wenst terug te komen op de discussie rond nietigheden en zuivering. Heeft hij het goed begrepen dat een eerste onderscheid moet gemaakt worden tussen nietigheden van openbare orde en andere en dat de nietigheden van openbare orde in elke staat van het proces nog kunnen worden opgeworpen?

De heer Franchimont antwoordt bevestigend.

Ten tweede vraagt het lid of dat zelfs kan gebeuren tijdens een zitting van de raadkamer in het kader van de procedure van voorlopige hechtenis. Moet hij daaruit besluiten dat de zuivering in fasen kan gebeuren?

Professor Franchimont meent hierop bevestigend te kunnen antwoorden. Wanneer men bij de bevestiging van een aanhoudingsbevel verregaande onregelmatigheden inzake de procedure vaststelt, heeft men volgens hem nu al het recht die op te werpen (*cf.* artikel 235 van het Wetboek van Strafvordering).

De vorige spreker verwijst naar een derde aspect in deze redenering. Als er een nietigheid wordt vastgesteld, zou die kunnen hersteld worden. Aldus zou men een vergadering die gebeurt zonder aanwezigheid van een tolk, terug kunnen hernemen met aanwezigheid van een tolk.

Professor Franchimont bevestigt dat deze redenering juist is. Hij verwijst naar bestaande situatie; wanneer in de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling een deel van de procedure wegens onregelmatigheid wordt vernietigd, kunnen deze kamers een beschikking of een arrest tot nader onderzoek uitvaardigen en zo de procedure terug op gang brengen. Als dat niet gebeurt, verwijdert de onderzoeksrechter de onregelmatige stukken uit het dossier, zodat vaak geen toelaatbare bewijzen achterblijven (zie Cinzano). Hij beseft dat deze regel door de balie slecht zal worden ontvangen.

Het lid vervolgt zijn redenering. Er wordt gesteld dat de stukken op de griffie worden neergelegd. Zijn deze stukken nog consulteerbaar door de partijen en is er tegen die beslissing een voorziening in cassatie mogelijk voor de eindbeslissing?

Professor Franchimont antwoordt dat het hem logisch lijkt dat de verwijderde stukken voor iedereen verwijderd zijn. Wat de voorziening in cassatie betreft, in deze fase van de procedure wordt de keuze opengelaten. Men kan zelf beslissen of men onmiddellijk in cassatie gaat opdat het Hof het probleem definitief regelt, of pas later een eis tot cassatie van het in laatste aanleg gewezen arrest instelt. In geen geval kan men voor de vonnisrechter opnieuw de middelen opwerpen, die men voor de kamer van inbeschuldigingstelling heeft opgeworpen.

ainsi que des actes de fixation devant les juridictions de juge d'instruction et de jugements; elle a donc le droit d'être présente.

Un membre souhaite revenir sur la discussion relative aux causes de nullité et à la purge. A-t-il bien compris qu'il faut faire une première distinction entre les nullités d'ordre public et les autres et que les nullités d'ordre public peuvent être invoquées en tout état de cause?

M. Franchimont répond par l'affirmative.

L'intervenant demande en second lieu si cela peut se faire aussi au cours d'une audience de la chambre du conseil dans le cadre d'une procédure de détention préventive? Doit-il en conclure que la purge peut se faire par phases successives?

Le professeur Franchimont est d'avis que la réponse est affirmative. Déjà à l'heure actuelle, il considère que lorsqu'on s'aperçoit, lors d'une confirmation d'un mandat d'arrêt, qu'il y a une irrégularité fondamentale de la procédure, on a le droit de la soulever (article 235 du Code d'instruction criminelle).

Le préopinant se réfère à un troisième aspect de ce raisonnement. Au cas où l'on constaterait une cause de nullité, l'on pourrait y remédier. L'on pourrait, par exemple, reprendre en présence d'un interprète une réunion qui a eu lieu sans lui.

Le professeur Franchimont confirme ce raisonnement. Il se réfère à la situation actuelle; si en chambre du conseil ou en chambre des mises en accusation, on annule une partie de la procédure qui est irrégulière, la chambre du conseil ou la chambre des mises en accusation peut rendre une ordonnance ou un arrêt de plus ample informé et par conséquent remettre la procédure sur les rails. Dans l'autre cas, le juge de fond écarte les actes irréguliers et il ne reste souvent plus de preuves admissibles (v. Cinzano). Il est conscient que cette règle sera mal accueillie par le barreau.

L'intervenant continue de développer son raisonnement. On affirme que les pièces sont déposées au greffe. Les parties peuvent-elles se pourvoir en cassation contre la décision prise avant que ne tombe la décision finale?

Le professeur Franchimont répond qu'il lui paraît évident que les pièces retirées sont retirées pour tout le monde. En ce qui concerne le pourvoi en cassation, nous avons, dans l'état actuel de la procédure, laissé le choix. Ou bien on va en cassation tout de suite et la cour règle définitivement le problème, ou bien on se pouvoit plus tard contre l'arrêt rendu en dernier ressort, mais on ne peut pas invoquer devant le juge du fond les moyens soulevés devant la chambre des mises en accusation.

Een ander lid is van oordeel dat de tekst van het voorgestelde artikel 135, ook uit legistiek oogpunt, moeilijk begrijpelijk is. In wezen zijn er 3 situaties besproken, de eerste zijnde het beroep bij de Kamer van inbeschuldigingstelling (waar staat de raadkamer?), de tweede zijnde de voorlopige hechtenis (zonder enige bijkomende paragraaf), de derde (laatste lid) handelt over de raadkamer. De opstelling van het artikel is dus niet logisch. De bedoeling van de tekst is echter dat men de zuivering kan doen zowel in de raadkamer als in beroep. Hij is van oordeel dat er een afzonderlijk artikel zou moeten worden gemaakt over de zuivering.

Vervolgens verwijst dit lid naar de algemene bespreking waar het volgend probleem reeds werd opgeworpen. Hij haalt het voorbeeld aan van een verjaring, opgeworpen voor de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling. In de nieuwe procedure betekent dit dat men ten gronde niet meer over de verjaring kan pleiten (zie uitdoving van de strafvordering). Dit lijkt hem in strijd met artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. In hoeverre wordt de regel dat het strafrechtelijk proces in openbaarheid moet verlopen, hier ontweken?

Vervolgens haalt hij het voorbeeld aan van de telefoontap, ingeroepen voor de raadkamer. De onregelmatigheid van een telefoontap lijkt hem onvermijdelijk gekoppeld aan de appreciatie van de bewijswaarde van het stuk.

In verband met de voorlopige hechtenis antwoordt professor Franchimont dat artikel 135 gelezen moet worden in samenhang met artikel 136. Het is in die context dat de kamer van inbeschuldigingstelling een verslag kan vragen over de stand van zaken en dat zij bijgevolg een onregelmatigheid kan vaststellen in het kader van de voorlopige hechtenis. Artikel 135 behandelt het probleem van de regeling van de rechtspleging.

Spreker kan het niet eens zijn met de vorige interveniënt. Artikel 135 bepaalt dat hetzelfde geldt voor de gronden van onontvankelijkheid of voor de gronden van uitdoving van de strafvordering, bedoeld in het derde lid, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De uitzondering met betrekking tot de verjaring is van openbare orde.

De heer Vandenberghe is van oordeel dat moet worden bepaald dat deze regel niet geldt voor nietigheden van openbare orde. Hij dient hiertoe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 112), luidend:

«De eerste zin van het vijfde lid van het voorgestelde artikel 135 aanvullen met de woorden «of die de openbare orde aanbelangen.»

Un autre membre considère que le texte de l'article 135 proposé est difficile à comprendre, y compris du point de vue légistique. En fait, trois situations sont examinées. La première concerne le recours devant la chambre des mises en accusation (qu'en est-il de la chambre du conseil?), la deuxième concerne la détention préventive (sans le moindre paragraphe supplémentaire), et la troisième (dernier alinéa) concerne la chambre du conseil. La rédaction de l'article n'est donc pas logique. Le texte vise toutefois à ce que l'on puisse procéder à la purge tant en chambre du conseil qu'en appel. Il estime qu'il faudrait prévoir un article distinct pour ce qui est de la purge.

L'intervenant renvoie ensuite à la discussion générale, au cours de laquelle le problème suivant avait déjà été soulevé. Il cite en exemple le cas où l'on se prévaut d'une prescription devant la chambre du conseil ou la chambre des mises en accusation. Selon la nouvelle procédure, l'on ne peut plus plaider la prescription devant le juge du fond (voir l'extinction de l'action pénale). Cela lui semble contraire à l'article 6 de la Convention européenne de sauvegarde des droits de l'homme. Dans quelle mesure tourne-t-on ici la règle selon laquelle le procès pénal doit être public?

Il cite ensuite en exemple le cas où il est fait état d'écoutes téléphoniques devant la chambre du conseil. L'irrégularité des écoutes téléphoniques lui semble dépendre inévitablement de l'appréciation de la valeur de preuve de la pièce en question.

En ce qui concerne la détention préventive, le professeur Franchimont répond que l'article 135 doit être lu à la lumière de l'article 136. C'est dans ce cadre que la chambre des mises en accusation peut demander les rapports et, par conséquent, qu'elle pourrait voir une irrégularité dans le cadre de la détention préventive. L'article 135 vise le problème du règlement de la procédure.

L'intervenant ne peut pas se rallier à l'intervention de l'orateur précédent. L'article 135 prévoit qu'il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique visées à l'alinéa 3, sauf lorsqu'elles sont acquises postérieurement au débat devant la chambre des mises en accusation. L'exception quant à la prescription est d'ordre public.

M. Vandenberghe estime qu'il faut préciser que cette règle ne vaut pas pour ce qui est des nullités d'ordre public. Il dépose, dès lors, un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 112) qui est rédigé comme suit:

«Au cinquième alinéa de l'article 135 proposé, compléter la première phrase par les mots «ou qui concernent l'ordre public.»

Verantwoording

De ontworpen regeling kan vanzelfsprekend enkel gelden voor middelen die niet de openbare orde betreffen.

Een lid sluit zich aan bij de opmerking van een voorgaande spreker betreffende de weinig logische opbouw van dat artikel.

Zij wijst ook op het probleem van de openbaarheid van de terechtzittingen. Zij is van mening dat de debatten en de uitspraak zouden moeten plaatshebben in openbare terechtzitting, zowel in de raadkamer als in de kamer van inbeschuldigingstelling, wanneer een van de partijen dat vraagt.

Wat de openbaarheid betreft, merkt professor Franchimont op dat geen enkel arrest besluit dat de openbaarheid vereist is voor de onderzoeksgerechten.

Zodra een van de partijen hoger beroep instelt of zodra een partij erom verzoekt, moet de procedure openbaar zijn.

Vanuit praktisch oogpunt lijkt het hem daarenboven wenselijk de openbaarheid toe te staan voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Men mag niet uit het oog verliezen dat er in de raadkamer vaak 30 tot 40 zaken behandeld worden op een voormiddag.

Professor Van den Wyngaert verklaart dat zij het niet helemaal eens is met de interpretatie van het openbaarheidsbeginsel. Volgens haar is het openbaarheidsbeginsel niet alleen in het belang van de partijen, maar ook in het openbaar belang. Er is inderdaad geen rechtspraak voor het Europese Hof in Straatsburg, maar dat kan ook niet; wie gaat immers een verhaal instellen? Het openbaar belang kan immers moeilijk als beledigde partij een klacht indienen in Straatsburg; om deze redenen heeft zij ook verwezen naar een arrest van het Hof van Den Haag, waar het probleem is gerezen vanuit de vraag naar bescherming van getuigen, namelijk of getuigen achter gesloten deuren mogen verhoord worden. Het Hof heeft de optiek van het openbaar belang aanvaard en heeft heel duidelijk gesteld dat het recht op een openbaar proces ook een recht van het publiek is, niet alleen van partijen. De openbaarheid alleen op verzoek van de partijen toelaten, lijkt haar aldus niet in overeenstemming met artikel 6 van het EVRM.

Professor Franchimont herinnert eraan dat uit de jurisprudentie over artikel 6 afgeleid kan worden dat het principe van de openbaarheid slechts van toepassing is op de vonnisgerechten; daarenboven lijkt hem de problematiek van de anonieme getuigen niet vergelijkbaar te zijn met het probleem van de openbaarheid in de raadkamer. Het horen van getuigen op de terechtzitting kan niet worden vergeleken met de middelen die betrekking hebben op de regelmatigheid van de rechtspleging voor de onderzoeksgerechten.

Justification

La disposition projetée ne peut évidemment valoir que pour des moyens qui ne touchent pas à l'ordre public.

Un membre souscrit à la remarque d'un préopinant qui estimait que l'article à l'examen n'était pas très logique.

Elle soulève également le problème de la publicité des audiences. Elle estime que les débats et le prononcé devraient avoir lieu en audience publique, tant au niveau de la chambre du conseil qu'en chambre des mises en accusation, lorsque l'une des parties le demande.

En ce qui concerne la publicité, le professeur Franchimont fait remarquer qu'aucun arrêt ne décide que la publicité est requise devant les juridictions d'instruction.

La publicité intervient dès qu'une des parties interjette appel et dès qu'elle la demande.

De plus, au niveau de la praticabilité, il lui semble souhaitable de permettre la publicité. Il ne faut pas perdre de vue qu'en chambre du conseil, il y souvent trente ou quarante affaires sur une matinée.

La professeur Van den Wyngaert déclare qu'elle n'est pas tout à fait d'accord avec l'interprétation que l'on fait du principe de la publicité. D'après elle, ce principe respecte l'intérêt des parties et l'intérêt public. Il est vrai qu'il n'existe aucune jurisprudence de la Cour européenne de Strasbourg en la matière, mais il ne peut de toute façon pas y en avoir. En effet, qui introduira un recours? L'intérêt public peut difficilement déposer plainte à Strasbourg en tant que partie offensée; c'est pourquoi la professeur a renvoyé à un arrêt de la Cour de La Haye, devant laquelle la question a été soulevée dans le cadre de l'examen du problème de la protection des témoins. Il s'agissait, plus précisément, de savoir si les témoins peuvent être entendus à huis clos. La cour a accepté le principe de l'intérêt public et a posé très clairement que le droit à un procès public est un droit, non seulement un droit des parties mais aussi du public en général. N'autoriser la publicité qu'à la demande des parties ne lui semble dès lors pas être conforme à l'article 6 de la C.E.D.H.

Le professeur Franchimont rappelle que la jurisprudence de l'article 6 prévoit que le principe de publicité n'est applicable qu'aux juridictions de fond; de plus, il lui semble que la problématique des témoins anonymes n'est pas comparable au problème de la publicité en chambre du conseil. L'audition de témoins à l'audience n'est pas comparable aux moyens de régularité de procédure au niveau des juridictions d'instruction.

Een lid verwijst naar een vorige opmerking. Hij is van oordeel dat hier procedure-incidenten aan de orde zijn en dat de zuivering maar een beperkte betekenis kan hebben en enkel verdedigbaar is wanneer mineure procedure-incidenten aan de orde zijn.

Wat betreft de majeure incidenten, waarvan de uitslag ook bindend is voor de grond van de zaak, lijkt het hem niet mogelijk de openbaarheidsregel te ontlopen.

Professor Franchimont betuigt zijn akkoord met het amendement nr. 112 van de heer Vandenberghe.

Een senator werpt op dat het niet duidelijk is wat juist van openbare orde is. Hij verwijst naar de memorie van toelichting waarin wordt bepaald dat de zuivering met gesloten deuren onder meer toepasselijk is op schending van de algemene rechtsbeginselen, met name miskenning van de fysieke en psychische integriteit van de mens. Is een puntgewijze opsomming niet wenselijk? De bedoeling is vitterijen en onzinnige proceduredebatten voor de rechtbank zelf uit te schakelen. De spreker vreest dat men nieuwe proceduredebatten zal krijgen over wat van openbare orde is en wat niet.

Tevens heeft deze spreker nog een paar vragen ter verheldering. Hij haalt het voorbeeld aan waarbij de verdachte een conclusie indient voor de raadkamer waarin een nietigheid wordt opgeworpen; de raadkamer verwerpt die nietigheid en de verdachte gaat niet in beroep. Is het dan niet definitief gezuiverd? Is het inderdaad alleen definitief gezuiverd als de kamer van inbeschuldigingstelling het vaststelt?

Een lid verwijst naar het verslag van de Kamer: «Wat de opmerkingen van de heer Willems betreft, is het inderdaad zo dat indien men voor de Raadkamer een middel opwerpt, deze kamer het middel niet ontvankelijk verklaart en men vervolgens geen hoger beroep instelt voor de Kamer van inbeschuldigingstelling, het middel opnieuw kan worden ingeroepen voor het vonnisgerecht» (blz. 51).

De spreker is van oordeel dat de tekst duidelijk is. De laatste zin van artikel 135 betreft de zuivering bij de raadkamer, zonder sanctie. De sanctie, namelijk dat de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden niet meer kunnen worden opgeworpen voor de rechter ten gronde, staat enkel voor het geval wanneer deze niet worden opgeworpen voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Ook de voorbereidende werken zijn duidelijk.

Een lid vraagt wat er gebeurt als het middel inderdaad wordt verworpen door de raadkamer, maar een andere partij in beroep gaat, eventueel voor een ander argument.

Professor Franchimont herinnert eraan dat het doel van de bepaling is dat de procedure niet wordt afge-

Un membre renvoie à une observation précédente. Il estime qu'il est question ici d'incidents de procédure et que la purge ne peut avoir qu'une signification limitée et ne se défend que lorsque les incidents de procédure en question sont des incidents mineurs.

Il ne lui semble pas possible de faire fi de la règle de la publicité en ce qui concerne les incidents majeurs, dont la conclusion est également obligatoire en ce qui concerne le fond de l'affaire.

Le professeur Franchimont approuve l'amendement n° 112 de M. Vandenberghe.

Un sénateur répond que l'on ne voit pas exactement ce qui est d'intérêt public. Il renvoie à l'exposé des motifs, selon lequel la purge à huis clos s'applique notamment pour ce qui est de la violation des principes généraux, notamment les atteintes à l'intégrité physique et morale de l'individu. Une énumération détaillée n'est-elle pas souhaitable? Le but est d'éviter les chicaneries et les débats de procédure inutiles devant le tribunal lui-même. Il dit craindre de nouveaux débats de procédure concernant la question de savoir ce qui est d'intérêt public et ce qui ne l'est pas.

L'intervenant aimerait également obtenir quelques éclaircissements sur certains points. Il cite en exemple le cas où un inculpé dépose une conclusion devant la chambre du conseil, dans laquelle il invoque la nullité. La chambre du conseil rejette la nullité et l'inculpé n'interjette pas appel. La nullité n'est-elle pas purgée définitivement dans ce cas? Est-il vrai qu'elle ne sera définitivement purgée que lorsqu'elle aura été constatée par la chambre des mises en accusation?

Un membre renvoie au rapport de la Chambre, dans lequel on peut lire (p. 51): «pour ce qui est de l'observation faite par M. Willems, il est vrai que, si on invoque un moyen devant la chambre du conseil, que celle-ci ne l'accueille pas, et si, ensuite, on n'interjette pas appel devant la chambre des mises en accusation, le moyen peut à nouveau être invoqué devant la juridiction de fond.»

L'intervenant estime que le texte est clair. La dernière phrase de l'article 135 concerne la purge par la chambre du conseil, non assortie de sanctions. La sanction, qui consiste à empêcher d'encore invoquer les irrégularités, omissions ou causes de nullité devant le juge du fond, n'est infligée que lorsque celles-ci n'ont pas été soulevées devant la chambre des mises en accusation. Le sens des travaux préparatoires est, lui aussi, clair.

Un membre demande ce qui se passe, lorsque la chambre du conseil rejette effectivement le moyen, mais qu'une autre partie interjette appel, éventuellement à propos d'un autre argument.

Le professeur Franchimont rappelle que le but de cette disposition est de ne pas retarder la procédure et

remd en men niet verplicht is voor de kamer van inbeschuldigingstelling te verschijnen. Bijgevolg mag iemand een middel dat niet is aanvaard door de raadkamer, opnieuw opwerpen voor de correctionele rechtbank. Weliswaar bestaat het risico dat de nietigheden dan alleen nog worden opgeworpen voor de vonnisgerechten. Men mag evenwel niet uit het oog verliezen dat na de algemene hervorming de voor de onderzoeksgerechten aangevoerde middelen in principe niet meer voor de vonnisgerechten kunnen worden aangevoerd.

Hij antwoordt op de vraag van vorige spreker met een verwijzing naar het probleem van de rechtsmiddelen. Zodra iemand een rechtsmiddel aanwendt, en de kamer van inbeschuldigingstelling de nietigverklaring overweegt moeten de debatten opnieuw worden geopend en alle partijen gehoord.

Een lid is van oordeel dat het beroep van een partij tegen een beschikking van de raadkamer de andere partij niet voor de kamer van inbeschuldigingstelling brengt.

Een senator verwijst naar de praktijk, meer bepaald naar het feit dat procedures vaak een hele tijd duren. Aldus kan het zijn dat iemand voor de raadkamer is verschenen en een middel heeft ingeroepen, afgewezen wordt en er wordt door hem of een andere partij beroep aangetekend; de betrokken verdachte verschijnt niet meer; de kamer van inbeschuldigingstelling verwerpt in zijn afwezigheid het middel van nietigheid; hij voldoet niet aan de voorwaarden van artikel 27 om het nog voor de rechtbank te kunnen inroepen, want hij is een partij van wie men niet kan zeggen dat hij niet bij de procedure betrokken was; hij was er immers bij betrokken, maar liet verstek gaan.

Een lid meent dat het aantal gevallen waarin deze procedure kan worden toegepast, zo beperkt is dat men zich kan afvragen of ze nog zin heeft. Is het niet beter deze procedure op te nemen in het tweede ontwerp dan ze hier gedeeltelijk te behandelen?

Een ander lid vindt het niet noodzakelijk slecht dat maar een klein aantal nietigheidsgronden worden uitgezuiverd.

Professor Van den Wyngaert is van oordeel dat ook nu reeds een nietig onderzoek kan worden overgedaan; men moet niet de hele procedure omgooien. Als de onderzoeksrechter een nietigheid vaststelt, kan hij dat deel van het onderzoek overdoen.

Professor Franchimont is het hier niet mee eens. Als een huiszoeking onregelmatig wordt bevonden, zijn nieuwe elementen nodig om ze over te kunnen doen. Deze bepaling, ook al is ze onvolledig, is er gekomen

ne pas avoir l'obligation d'aller devant la chambre des mises en accusation; par conséquent, la personne qui a soulevé un moyen devant la chambre du conseil, qui n'a pas été accueilli, peut soulever à nouveau le problème devant le tribunal correctionnel. Il est vrai que dans ce cas, le risque existe que l'on ne soulève plus les nullités que devant les juridictions de fond. Il ne faut cependant pas perdre de vue que dans le cadre d'une réforme globale, les moyens qui ont été invoqués devant les juridictions d'instruction ne devraient plus pouvoir l'être devant la juridiction de fond.

En réponse à l'intervenant précédent, il renvoie au problème relatif aux voies de recours. À partir du moment où une personne a exercé une voie de recours, et que la chambre des mises en accusation envisage d'annuler, elle doit ouvrir les débats et entendre toutes les parties.

Un membre estime que l'appel contre une ordonnance de la chambre du conseil qu'une partie a interjeté n'a pas pour effet de porter l'autre partie devant la chambre des mises en accusation.

Un sénateur fait référence à la pratique et, plus particulièrement, à la constatation que les procédures durent souvent longtemps. C'est ainsi que le cas peut se présenter où une personne a comparu devant la chambre du conseil, a invoqué un moyen, et a vu ce moyen rejeté, d'une part, et où elle, ou une autre partie, décide d'interjeter appel, d'autre part; l'inculpé concerné ne comparaît plus; en son absence, la chambre des mises en accusation rejette la cause de nullité; l'inculpé ne remplit plus les conditions définies à l'article 27 qui lui permettent d'encore s'adresser au tribunal, étant donné qu'il est partie à la cause et que l'on ne peut pas prétendre à son sujet qu'il n'a pas été associé à la procédure; il y a été associé, puisqu'il a fait défaut.

Un membre est d'avis que le nombre des cas où cette procédure pourrait être appliquée, est tellement limité que l'on peut se demander si la procédure a encore un certain intérêt. Ne serait-il pas préférable de reprendre cette procédure dans le deuxième projet plutôt que de l'introduire de façon partielle dans ce projet-ci?

Un autre membre n'est pas convaincu que le fait que l'on ne purge qu'un petit nombre des nullités soit mauvais.

La professeur Van den Wyngaert estime que l'on peut dès à présent organiser une nouvelle enquête après celle qui a été frappée de nullité; il n'est pas nécessaire de bouleverser l'ensemble de la procédure. Si le juge d'instruction constate qu'il y a une cause de nullité, il peut recommencer cette partie de l'enquête.

Le professeur Franchimont n'est pas d'accord. Si une perquisition est irrégulière, il faut de nouveaux éléments pour pouvoir la refaire. Cette disposition, même si elle n'est pas complète, a été demandée de

op algemene vraag, met name van de burgerlijke partijen. De tekst heeft tot doel dat eenieder zich tijdens het onderzoek zorgvuldiger zou gedragen. Men wil bereiken dat de procureur-generaal en de procureur des Konings zelf meer bekommerd zouden zijn om een smetteloze procedure, om zo het proces te beschermen.

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 117), luidend:

«Het voorgestelde artikel 135 vervangen als volgt:

«Art. 135. — § 1. Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

§ 2. De inverdenkinggestelde kan in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, eerste lid, hoger beroep instellen tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130, onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde hoger beroep. Hetzelfde geldt voor de in artikel 131, § 1, tweede lid, bedoelde gronden van onontvankelijkheid of gronden van uitdoving van de strafvordering. Het hoger beroep is in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, eerste lid, 1º en 2º, slechts ontvankelijk indien het middel bij schriftelijke conclusie ingeroepen werd voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de in artikel 131, § 1, tweede lid, bedoelde gronden van onontvankelijkheid of gronden van uitdoving van de strafvordering, behalve wanneer ze ontstonden na de debatten voor de raadkamer.

§ 3. Het hoger beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van vijftien dagen door een verklaring ter griffie van de rechtbank die de beschikking heeft gewezen. Deze termijn loopt, ten aanzien van de procureur des Konings en de inverdenkinggestelde vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen, en ten aanzien van de burgerlijke partij vanaf de dag van de betekening.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal.

De griffier stelt de partijen en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting. Het dossier wordt ten laatste achtenveertig uur voor de zitting ter beschikking gesteld.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak over het hoger beroep, nadat de procureur-generaal, de partijen en hun advocaten zijn gehoord.

§ 4. Wanneer echter een van de inverdenkinggestelden van zijn vrijheid is beroofd, dan wordt het

façon générale, notamment par les parties civiles. Le texte a pour but que tout le monde soit plus attentif au cours de l'instruction. On voudrait que le procureur général ou le procureur du Roi soit plus attentif afin de nettoyer la procédure, pour protéger le procès.

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 117), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer l'article 135 proposé par le texte suivant:

«Art. 135. — § 1er. Le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel contre toutes les ordonnances de la chambre du conseil.

§ 2. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, alinéa 1er, l'inculpé peut interjeter appel contre les ordonnances de renvoi prévues aux articles 129 et 130, sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, visées à l'article 131, § 1er, deuxième alinéa. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, alinéa 1er, 1º et 2º, l'appel n'est recevable que si le moyen a été invoqué par conclusions écrites devant la chambre du conseil. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, visées à l'article 131, § 1er, deuxième alinéa, sauf lorsque ces causes sont acquises postérieurement aux débats devant la chambre du conseil.

§ 3. L'appel est interjeté dans un délai de quinze jours par une déclaration faite au greffe du tribunal qui a rendu l'ordonnance. Ce délai court, à l'égard du procureur du Roi et de l'inculpé, à compter du jour de l'ordonnance et, à l'égard de la partie civile, à compter du jour de la signification.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général.

Le greffier donne avis aux parties et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience. Le dossier est mis à leur disposition quarante-huit heures au moins avant l'audience.

La chambre des mises en accusation statue sur l'appel, le procureur général, les parties et leurs conseils entendus.

§ 4. Lorsque toutefois l'un des inculpés est détenu, l'appel est interjeté conformément à l'article 30 de la

hoger beroep ingesteld overeenkomstig artikel 30 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische aanpassing.

§ 1 komt overeen met het voorgestelde lid 1; § 2 met lid 2, 3 en 4; § 3 met lid 6 (de eerste zin uitgezonderd), 7, 8, 9 en 10; § 4 met de eerste zin van het zesde lid.

Lid 5 werd geschrapt omdat de tekst ervan reeds opgenomen is onder § 5 van het voorgestelde artikel 235bis (artikel 29 van het ontwerp).

Lid 6 werd geschrapt omwille van het amendement nr. 115 (artikel 25bis).

Tevens dient de regering een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 149), luidend:

«Het voorgestelde artikel 135 vervangen als volgt:

«Art. 135. — § 1. Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

§ 2. De inverdenkinggestelde kan in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, eerste lid, beroep instellen tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130, onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek bedoelde hoger beroep. Hetzelfde geldt voor de gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering. Hoger beroep is in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, eerste lid, 1º en 2º, slechts ontvankelijk indien het middel bij schriftelijke conclusie ingeroepen is voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de raadkamer.

§ 3. Hoger beroep moet binnen een termijn van vijftien dagen worden ingesteld door een verklaring ter griffie van de rechtbank die de beschikking heeft gewezen. Deze termijn loopt vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal.

De griffier stelt de partijen en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting. Het dossier wordt ten laatste tien dagen vóór de zitting ter beschikking gesteld.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak over het hoger beroep, nadat de procureur-generaal, de partijen en hun advocaten zijn gehoord.

loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive.»

Justification

Il s'agit d'une adaptation d'ordre légistique.

Le § 1er correspond au premier alinéa proposé; le § 2 aux alinéas 2, 3 et 4 proposés; le § 3 aux alinéas 6 (excepté la première phrase), 7, 8, 9 et 10; le § 4 à la première phrase du sixième alinéa.

Le cinquième alinéa est supprimé, son texte figurant au § 5 de l'article 235bis proposé (article 29 de la loi en projet).

L'alinéa 6 est supprimé du fait de l'amendement nº 115 (article 25bis).

En outre, le Gouvernement dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 149) qui est rédigé comme suit:

«Remplacer l'article 135 proposé par ce qui suit:

«Art. 135. — § 1er. Le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel de toutes les ordonnances de la chambre du conseil.

§ 2. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, alinéa 1er, l'inculpé peut interjeter appel des ordonnances de renvoi prévues aux articles 129 et 130, sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, alinéa 1er, 1º et 2º, l'appel n'est recevable que si le moyen a été invoqué par conclusions écrites devant la chambre du conseil. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, sauf lorsque ces causes sont acquises postérieurement aux débats devant la chambre du conseil.

§ 3. L'appel est interjeté dans un délai de quinze jours par une déclaration faite au greffe du tribunal qui a rendu l'ordonnance. Ce délai court à compter du jour de l'ordonnance.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général.

Le greffier donne avis aux parties et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience. Le dossier est mis à leur disposition dix jours au moins avant l'audience.

La chambre des mises en accusation statue sur l'appel, le procureur général, les parties et leurs conseils entendus.

§ 4. Wanneer echter een van de inverdenkinggestelden van zijn vrijheid is beroofd, wordt het hoger beroep door het openbaar ministerie en door elk van de partijen ingesteld overeenkomstig artikel 30 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische aanpassing.

Dit amendement herneemt de structuur van het amendement nr. 117 en houdt eveneens rekening met het amendement nr. 38 van de heer Erdman.

Een lid is van oordeel dat dit amendement dient te worden aangepast, gelet op de wijziging van artikel 131 (*cf.* supra artikel 25*bis*). De woorden «eerste lid» dienen te vervallen.

Een lid wijst op het gebrek aan overeenstemming van artikel 135 met artikel 184. Artikel 135 bepaalt dat het hoger beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van 15 dagen, terwijl de dagvaardingstermijn voor de correctionele rechtbank tien dagen bedraagt en eventueel bij aangehoudenen tenminste drie dagen. Betekent dit dat artikel 184 zal dienen te worden aangepast wat de termijnen betreft?

Professor Traest antwoordt dat artikel 184 geen betrekking heeft op de procedure voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De in dit artikel bepaalde termijn van tien dagen heeft betrekking op de termijn tussen de dagvaarding en de verschijning en bepaalt niet dat binnen de tien dagen na de verwijzing moet gedagvaard worden. Als er verwezen wordt door de raadkamer, rust er op het parket geen bijzondere termijn om te dagvaarden.

Een lid is van oordeel dat § 3 van het voorgestelde artikel 135, die bepaalt dat de termijn van hoger beroep begint te lopen vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen, in de praktijk niet evident lijkt; men heeft immers nooit zekerheid over de datum van de uitspraak van de raadkamer.

Professor Franchimont herhaalt dat het laatste lid van het voorgestelde artikel 127 (artikel 21 van het ontwerp) hierop een antwoord vormt. Dat artikel bepaalt dat de beschikking op vaste datum wordt gewezen, net als een vonnis. Dit vormt juist één der doelstellingen van de hervorming.

Een lid verwijst naar het amendement nr. 38. De bedoeling was te stellen dat de burgerlijke partij in ieder geval betrokken wordt bij de regeling van de procedure. Bovendien zijn er ook andere procedures waarbij de beroepstermijn begint te lopen vanaf de datum van uitspraak (de strafprocedure voor de jeugdrechtbank).

Vervolgens is er de gelijkschakeling met de betichte. De betichte zal evenzeer op de hoogte zijn

§ 4. Lorsque toutefois l'un des inculpés est détenu, l'appel est interjeté par le ministère public et par chacune des parties conformément à l'article 30 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive.»

Justification

Il s'agit d'une adaptation d'ordre légistique.

Cet amendement reprend la structure de l'amendement n° 117 et tient également compte de l'amendement n° 38 de M. Erdman.

Un membre estime que cet amendement doit être adapté, eu égard à la modification de l'article 131 (*cf.* supra article 25*bis*). Il convient de supprimer les mots «alinéa 1er».

Un membre attire l'attention sur le manque de conformité entre l'article 135 et l'article 184. L'article 135 prévoit qu'il faut interjeter appel dans un délai de quinze jours, alors que le délai de citation devant le tribunal correctionnel est de dix jours et, éventuellement de trois jours au moins dans le cas d'une personne arrêtée. Cela signifie-t-il qu'il faudra adapter l'article 184 en ce qui concerne les délais?

Le professeur Traest répond que l'article 184 ne concerne pas la procédure devant la chambre des mises en accusation. Le délai de dix jours qui est prévu à cet article concerne la période entre la citation et la comparution; rien ne dit donc qu'il faut citer à comparaître dans les dix jours du renvoi. Lorsque le renvoi se fait à la demande de la chambre du conseil, le parquet ne doit pas respecter un délai particulier pour pouvoir citer à comparaître.

Un membre estime qu'en pratique, la portée du sixième alinéa de l'article 135 proposé, qui prévoit que le délai court à compter du jour de l'ordonnance, n'est pas évidente; en effet, l'on n'est jamais sûr de la date à laquelle la chambre du conseil a rendu son jugement.

Le professeur Franchimont répète que le dernier alinéa de l'article 127 proposé (article 21 du projet) offre une solution en la matière. Selon cet article, l'ordonnance est prononcée à date fixe, comme un jugement ce qui est un des objectifs de la réforme.

Un membre renvoie à son amendement n° 38, qui visait à prévoir que la partie civile serait en tout cas associée au règlement de la procédure. Il y a d'ailleurs d'autres procédures dans lesquelles le délai pour interjeter appel court à partir de la date du jugement (par exemple, pour ce qui est de la procédure pénale devant le tribunal de la jeunesse).

Il y a ensuite équivalence pour ce qui est de l'inculpé. Il connaîtra également la date et le délai lui

van de datum en dus ook voor hem loopt de termijn. Het lijkt hem dus niet nodig een noodzaak van betekening en een vertraging in de procedure in te schakelen. Dan zal ook de betichte niet weten of er al dan niet beroep komt van de burgerlijke partij. Gelet op het inbouwen van een beroepstermijn, moet ieder van de partijen zeker zijn dat de beslissing definitief is.

Een lid vraagt wat er gebeurt indien de raadkamer de zaak voor uitspraak vaststelt op een bepaalde datum en bijvoorbeeld een week vroeger uitspraak doet.

Professor Traest heeft de indruk dat de rechtspraak bepaalt dat de termijn van hoger beroep slechts begint te lopen op de dag dat de zaak voor uitspraak was vastgesteld (cass. 13 februari 1950, Pas., 1950, I, 408 - Verstraeten, R., Handboek Strafvordering, 1994, blz. 508).

Tevens verwijst de spreker naar de burgerlijke partij ten aanzien van wie een vonnis op tegenspraak wordt gewezen door een correctionele rechtbank. Ook deze ontvangt geen betekening.

Tenslotte verduidelijkt een lid dat artikel 30 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis enkel de verdachte, de beklaagde of de beschuldigde en het openbaar ministerie betreft. De burgerlijke partij wordt hier niet vermeld. Paragraaf 4 van artikel 135 bedoelt wel degelijk dat het beroep van gelijk welke partij, ook van de burgerlijke partij, dient te worden ingesteld overeenkomstig het vermelde artikel 30.

Tenslotte werden nog volgende amendementen ingediend:

— Amendementen nrs. 127 en 128 van de heer Coveliers (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

Amendement nr. 127

«In het voorgestelde artikel 135 de volgende wijzigingen aanbrengen:

1) Het eerste lid vervangen als volgt:

«Onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde beroep, kunnen het openbaar ministerie en de burgerlijke partij hoger beroep instellen tegen beschikkingen gegeven overeenkomstig de artikelen 128, 129 en 130.»

2) Het tweede lid vervangen als volgt:

«Onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde beroep, kan de inverdenkinggestelde hoger beroep instellen tegen een beschikking tot verwijzing waarbij zijn verzoek tot buitenvervolgingstelling op grond van onontvankelijkheid van de vordering overeenkomstig de achtste alinea van dit artikel werd afgewezen.»

sera donc également applicable. L'intervenant estime, dès lors, qu'il n'est pas nécessaire d'instaurer une obligation de signification et de ralentir la procédure. Dans ce cas, l'inculpé ne saura pas non plus si la partie civile interjette appel ou non. Dès lors que l'on prévoit un délai d'appel, chacune des parties doit être sûre que la décision est définitive.

Un membre demande ce qu'il adviendrait au cas où la chambre du conseil fixerait le prononcé de l'affaire à une date déterminée et statuerait, par exemple, une semaine plus tôt.

Le professeur Traest pense que, selon la jurisprudence, le délai d'appel ne court qu'à partir de la date à laquelle le prononcé de l'affaire était fixé (cass. 13 février 1950, Pas., 1950, I, 408 - Verstraeten, R., *Handboek Strafvordering*, 1994, p. 508).

L'intervenant fait également référence au cas de la partie civile à l'égard de laquelle un jugement contradictoire est rendu par un tribunal correctionnel. Cette partie civile ne reçoit pas non plus de signification.

Enfin, un commissaire précise que l'article 30 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive concerne uniquement l'inculpé, le prévenu ou l'accusé et le ministère public. Il ne mentionne pas la partie civile. Le § 4 de l'article 135 signifie bel et bien que le recours de n'importe quelle partie, y compris de la partie civile, doit être intenté conformément à l'article 30 susvisé.

Enfin, l'on dépose encore les amendements suivants:

— Amendements n°s 127 et 128 de M. Coveliers (doc. Sénat, n° 1-704/2), rédigés comme suit:

Amendement n° 127

«À l'article 135 proposé, apporter les modifications suivantes:

1) Remplacer l'alinéa 1er par ce qui suit:

«Sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code, le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel contre les ordonnances rendues conformément aux articles 128, 129 et 130.»

2) Remplacer l'alinéa 2 par ce qui suit:

«Sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code, l'inculpé peut interjeter appel contre une ordonnance de renvoi par laquelle sa demande de non-lieu a été rejetée pour cause d'irrecevabilité de l'action conformément à l'alinéa 8.»

3) Het achtste (voorlaatste) lid vervangen als volgt:

«De raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling zijn niet bevoegd om zich uit te spreken over de regelmatigheid van onderzoekshandelingen, behalve wanneer deze de nietigheid van de procedure en derhalve de onontvankelijkheid van de vordering met zich brengen.»

Verantwoording

Met dit amendement wordt het hoger beroep van de burgerlijke partij en het openbaar ministerie behouden zoals geregeld in het huidige artikel 135. Het door de regering voorgestelde systeem van zuivering van nietigheden wordt echter niet overgenomen. Wel wordt aan de inverdenkinggestelde een recht van hoger beroep verleend, maar dit recht geldt enkel voor zover de verwijzingsbeschikking steunt op een grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering.

De redenen tot afwijzing van het in het onderwerp voorgestelde systeem van zuivering van nietigheden zijn gesteund op de overwegingen ontwikkeld in de dissenting opinion van Van den Wyngaert en De Smet (De sanctionering van vormverzuimen: een dissenting opinion bij het voorstel van de Commissie Strafprocesrecht», in Het tweede voorontwerp van de Commissie Strafprocesrecht, Gent, Mys en Breesch, 1997, blz. 59-84), die voorstellen dat de sanctionering van vormverzuimen niet door de onderzoeksgerechten, maar in principe enkel door de vonnis-gerechten zou geschieden.

Uit de arresten van het Arbitragehof van 1 december 1994 en 2 maart 1995 valt immers geenszins af te leiden dat de sanctionering van vormverzuimen zou moeten toevertrouwd worden aan de onderzoeksgerechten (raadkamer en kamer van inbeschuldigingstelling).

In geval het vooronderzoek volledig is gestart vanuit een nietige proceshandeling (bijvoorbeeld een klacht die het resultaat is van een schending van het beroepsgeheim), is het om redenen van efficiëntie gerechtvaardigd om aan de strafvordering een einde te maken alvorens de zaak naar het vonnisgerecht wordt verwezen. De rechter ten gronde moet dan immers niet meer tussenkomen, wat een besparing van tijd en middelen kan opleveren. Vereist is wel dat de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling oordelen over middelen die betrekking hebben op de nietigheid van het ganse vooronderzoek, zodat een democratische controle op de werking van het gerecht mogelijk is.

In alle andere gevallen biedt een systeem naar Nederlands model, waarbij de sanctionering van vormverzuimen wordt gereserveerd voor het onderzoek ter terechtzitting, de beste garanties op het vlak

3) Remplacer l'alinéa 8 par ce qui suit:

«La chambre du conseil et la chambre des mises en accusation ne sont pas habilitées à se prononcer sur la régularité des actes d'instruction, sauf si ceux-ci entraînent la nullité de la procédure et, par conséquent, l'irrecevabilité de l'action.»

Justification

Le présent amendement vise à maintenir l'appel de la partie civile et du ministère public tel qu'il est réglé par l'actuel article 135. Nous n'avons pas retenu le système de purge des nullités proposé par le Gouvernement. L'amendement tend toutefois à accorder à l'inculpé le droit d'interjeter appel, mais ce droit ne peut être exercé que si l'ordonnance de renvoi se fonde sur une cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique.

Les raisons pour lesquelles nous rejetons le système de purge des nullités proposé dans le projet à l'examen sont basées sur les considérations émises dans l'«opinion dissidente» défendue par Van den Wyngaert et De Smet («De sanctionering van vormverzuimen: een dissenting opinion bij het voorstel van de Commissie Strafprocesrecht», in «Het tweede voorontwerp van de Commissie Strafprocesrecht», Gand, Mys et Breesch, 1997, pp. 59-84), qui proposent que la violation des formes ne puisse pas être sanctionnée par les juridictions d'instruction, mais uniquement par les juridictions de jugement.

Les arrêts de la Cour d'arbitrage du 1er décembre 1994 et du 2 mars 1995, en effet, ne permettent pas d'inférer que le pouvoir de sanctionner les violations des formes devrait être confié aux juridictions d'instruction (chambre du conseil et chambre des mises en accusation).

Lorsque l'information a démarré entièrement sur la base d'un acte de procédure frappé de nullité (par exemple une plainte qui est le résultat d'une violation du secret professionnel), il s'indique, pour des raisons d'efficacité, de mettre un terme à l'action publique avant que l'affaire soit renvoyée devant la juridiction de jugement. Le juge du fond ne doit alors plus intervenir, ce qui peut représenter un gain de temps et de moyens. Il faut toutefois que la chambre du conseil et la chambre des mises en accusation statuent sur des moyens qui concernent la nullité de toute l'information, de manière à permettre un contrôle démocratique du fonctionnement de la justice.

Dans tous les autres cas, un système inspiré du modèle néerlandais, dans lequel les violations de formes ne peuvent être sanctionnées que lors de l'instruction à l'audience, offre les meilleures garan-

van rechtsbescherming en efficiëntie. Stel dat in de loop van een complex gerechtelijk onderzoek een onregelmatige huiszoeking werd verricht en de kamer van inbeschuldigingstelling beslist enkel deze onderzoekshandeling uit te sluiten, dan komen niet meer alle facetten van het onderzoek op de procesbehandeling ten gronde aan bod.

De partijen zijn dan genoodzaakt zich enkel toe te leggen op de «bewijswaardering» en mogen daarbij slechts verwijzen naar onderzoeksdaden die de in artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering voorgestelde regelmatigheidstoets van de kamer van inbeschuldigingstelling hebben doorstaan. Deze beperking levert problemen op voor slachtoffers die zich pas tijdens het onderzoek ter terechtzitting burgerlijke partij stellen. Voor deze slachtoffers is het niet meer mogelijk opmerkingen te formuleren over onderzoeksdaden die tijdens het vooronderzoek uit het strafdossier werden verwijderd. Partijen die pas op het onderzoek ter terechtzitting tussenkomen beschikken bijgevolg over minder middelen om hun belangen te verdedigen en het besluitvormingsproces te beïnvloeden dan partijen die wel bij de «filtering» van onregelmatigheden betrokken werden. Dit verschil in informatietoevoer en kansen op verdediging is moeilijk in overeenstemming te brengen met de eisen van artikel 6 EVRM en doet afbreuk aan de interne openbaarheid van het strafproces.

Deze situatie doet denken aan de problematiek rond de interpretatie van het gezag van het strafrechtelijk gewijsde. Vroeger nam men aan dat de burgerlijke rechter gebonden was door hetgeen de strafrechter noodzakelijk, zeker en hoofdzakelijk heeft beslist, zelfs als het ging om informatie die niet door alle partijen kon worden tegengesproken. (D'Haenens, J., Belgisch Strafprocesrecht, Gent, Story-Scientia, 1985, blz. 167; Declercq, R., Beginselen van strafvordering, Antwerpen, Kluwer, 1994, blz. 655-664.)

Het Hof van Cassatie heeft deze erga omneswerking getemperd en aanvaard dat het gezag van het strafrechtelijk gewijsde slechts geldt voor de partijen die tijdens het strafproces de gelegenheid hadden om hun verhaal en opmerkingen naar voor te brengen. (Cass., 15 februari 1991, RTDH, 1992, blz. 227 met noot M. Franchimont.)

De rechter moet er bijgevolg voor zorgen dat de informatie waarop hij zijn overtuiging steunt door elke procespartij ter discussie kan gesteld worden. Als men dit principe toepast op de voorgestelde «zuivering van nietigheden», zou de vonnisrechter zich moeten uitspreken over de regelmatigheid van onderzoeksdaden telkens wanneer een partij niet in staat was om de beslissing van de KI te beïnvloeden. De vraag rijst dan of het niet veel efficiënter is de sanctionering van vormverzuimen over te laten aan de vonnisrechter.

ties en termes de protection juridique et d'efficacité. Si au cours d'une instruction judiciaire complexe, une perquisition irrégulière a été opérée et que la chambre des mises en accusation décide de n'exclure que cet acte d'instruction, toutes les facettes de l'instruction ne seront plus prises en considération lors de l'examen à l'audience quant au fond.

Les parties sont alors dans l'obligation de s'attacher à la seule «appréciation de la preuve» et ne peuvent se référer en l'espèce qu'à des actes d'instruction qui ont franchi le contrôle de régularité de la chambre des mises en accusation proposé par l'article 135 du Code d'instruction criminelle. Cette limitation pose des problèmes aux victimes qui ne se constituent partie civile qu'au cours de l'examen à l'audience. Pour celles-ci, il n'est plus possible de formuler des observations sur des actes d'instruction qui ont été retirés du dossier pénal au cours de l'instruction préparatoire. Les parties qui n'interviennent qu'au cours de l'examen de l'audience disposent donc de moins de moyens pour défendre leurs intérêts et influencer le processus décisionnel que les parties qui ont pour leur part été associées au «filtrage» des irrégularités. Cette discrimination dans l'apport d'informations et les possibilités de défense est difficilement compatible avec les exigences de l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme et porte atteinte à la publicité interne de la procédure pénale.

Cette situation fait penser à la problématique qui entoure l'interprétation de l'autorité de la chose jugée au pénal. Jadis, on partait du principe que le juge civil était lié par ce que le juge pénal avait considéré comme nécessaire, certain et principal, même s'il s'agissait d'informations qui ne pouvaient pas être contredites par toutes les parties (D'Haenens, J., Belgisch Strafprocesrecht, Gand, Story-Scientia, 1985, p. 167; Declercq, R., Beginselen van strafvordering, Anvers, Kluwer, 1994, pp. 655-664).

La Cour de cassation a tempéré cet effet erga omnes et accepté que l'autorité de la chose jugée au pénal ne vaille que pour les parties ayant eu la possibilité, durant le procès pénal, de présenter leur moyens et leurs observations (Cass., 15 février 1991, R.T.D.H., 1992, p. 227 avec note de M. Franchimont).

Le juge doit donc veiller à ce que les informations sur lesquelles il fonde sa conviction puissent être discutées par chacune des parties au procès. Si l'on applique ce principe à la «purge des nullités» proposée, le juge du fond devrait statuer sur la régularité d'actes d'instruction chaque fois qu'une partie n'aura pas été en mesure d'influencer la décision de la chambre des mises en accusation. On peut dès lors se demander s'il ne serait pas beaucoup plus efficace de laisser au juge du fond le soin de sanctionner les violations des formes.

Bovendien blijft het probleem bestaan dat het in artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering voorgestelde systeem van de «zuivering van nietigheden» beperkt blijft tot zaken die het voorwerp uitmaken van een gerechtelijk onderzoek.

In de huidige rechtspraktijk wordt nog slechts in een 5 % van het aantal dossiers een gerechtelijk onderzoek ingesteld, waardoor slechts enkele verdachten de gelegenheid zouden krijgen om onregelmatige bewijsstukken reeds tijdens het vooronderzoek uit het strafdossier te doen verwijderen. Verdachten tegen wie een opsporingsonderzoek wordt verricht hebben geen andere keuze dan vormverzuimen voor het vonnisgerecht op te werpen. De werking van het in artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering voorgestelde zuiveringssysteem hangt dan geheel af van de bereidheid van het parket een gerechtelijk onderzoek in te stellen. Het is daarom wenselijk de beoordeling van de regelmatigheid van onderzoeksdaden zoveel mogelijk over te laten aan de vonnisgerechten.

Over de rechtsmiddelen van de verdachte tegen de verwijzingsbeschikking bestaat reeds geruime tijd discussie. De kern van het probleem is dat de verdachte enkel in geval van onbevoegdheid hoger beroep kan aantekenen tegen de verwijzingsbeschikking van de raadkamer (artikel 539 van het Wetboek van Strafvordering), terwijl het openbaar ministerie en de burgerlijke partij over een in principe onbeperkt recht op hoger beroep beschikken (artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering). Hoewel deze situatie op het eerste gezicht een inbreuk vormt op het gelijkheidsbeginsel, is het niet noodzakelijk aan de verdachte het recht toe te kennen om zonder enige beperking een verwijzingsbeschikking van de raadkamer aan te vechten.

Vooreerst achtte het Arbitragehof in zijn arresten van 1 december 1994 en van 2 maart 1995 dit verschil in rechtsmiddelen slechts strijdig met het gelijkheidsbeginsel voor zover het gaat om het opwerpen van onregelmatigheden begaan tijdens het vooronderzoek. Het feit dat de verdachte zich niet tot de kamer van inbeschuldigingstelling kan wenden om het bestaan van ernstige aanwijzingen van schuld aan te vechten, doet bijgevolg geen afbreuk aan het gelijkheidsbeginsel.

Verder houdt artikel 6 EVRM niet in dat reeds tijdens het vooronderzoek een volledige «gelijkheid van wapens» tot stand moet gebracht worden. Volgens vaststaande rechtspraak van het Europees Hof te Straatsburg moet men voor de bevoordeling van het recht op een eerlijk proces kijken naar de procedure in haar geheel. Het feit dat de verdachte tijdens het vooronderzoek niet over dezelfde middelen beschikt als het openbaar ministerie is op zich niet in strijd met het equality of arms-beginsel, behalve indien dit element de positie van de verdachte dermate zou hebben benadeeld of verzwakt dat de

En outre, le problème suivant subsiste : le système de «purge des nullités» proposé à l'article 135 du Code d'instruction criminelle reste limité aux affaires qui font l'objet d'une instruction judiciaire.

Dans la pratique judiciaire actuelle, une instruction judiciaire n'est ouverte que dans 5% des dossiers, si bien que seuls quelques inculpés auraient l'occasion de faire rayer du dossier pénal, dès l'instruction préliminaire, les éléments de preuve réunis irrégulièrement. Les inculpés qui font l'objet d'une information n'ont d'autre alternative que d'invoquer la violation des formes devant la juridiction de jugement. L'effectivité du système d'épuration proposé à l'article 135 du Code d'instruction criminelle dépend alors totalement de la volonté du parquet d'ouvrir une instruction judiciaire. Il est dès lors souhaitable de laisser autant que possible aux juridictions de jugement le soin d'apprécier la régularité des actes d'instruction.

Les moyens dont dispose l'inculpé à l'encontre de l'ordonnance de renvoi sont depuis longtemps un sujet de controverse. Le nœud du problème est que l'inculpé ne peut faire appel de l'ordonnance de renvoi de la chambre du conseil que sur la question de l'incompétence (article 539 du Code d'instruction criminelle), alors que le ministère public et la partie civile disposent d'un droit d'appel en principe illimité (article 135 du même Code). Bien que cette situation soit à première vue contraire au principe d'égalité, il n'est pas nécessaire d'accorder à l'inculpé le droit de contester sans la moindre restriction une ordonnance de renvoi de la chambre du conseil.

Tout d'abord, la Cour d'arbitrage a estimé, dans ses arrêts des 1er décembre 1994 et 2 mars 1995, que cette différence dans les moyens de droit n'était contraire au principe d'égalité que dans la mesure où elle concernerait l'invocation même des irrégularités commises durant l'enquête préliminaire. Le fait que l'inculpé ne puisse pas s'adresser à la chambre des mises en accusation pour contester l'existence d'indices sérieux de culpabilité ne porte donc pas atteinte au principe d'égalité.

Par ailleurs, l'article 6 de la Convention européenne des droits de l'homme n'implique pas qu'une complète «égalité des armes» doive être réalisée dès le stade de l'enquête préliminaire. Selon une jurisprudence constante de la Cour européenne de Strasbourg, pour porter une appréciation sur le droit à un procès équitable, il faut considérer la procédure dans son ensemble. Le fait que l'inculpé ne dispose pas, durant l'enquête préliminaire, des mêmes moyens que le ministère public n'est pas, en soi, contraire au principe de l'égalité des armes, à moins que cet élément n'ait défavorisé ou affaibli la position de l'inculpé à

latere procesbehandeling ten gronde daardoor is aangetast en dat er van een eerlijk proces geen sprake meer kan zijn (in die in zie Van den Wyngaert, C., Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Antwerpen, Maklu, 1994, blz. 543). De verdachte die zijn onschuld wil bewijzen of die meent dat tegen hem onvoldoende ernstige aanwijzingen van schuld bestaan kan zich nog steeds verdedigen voor het vonnisgerecht.

Wanneer men aan de verdachte het recht zou toekennen om in alle gevallen hoger beroep aan te tekenen tegen een verwijzingsbeschikking, doorbreekt men tenslotte de rechtsgelijkheid tussen de verdachten. Het hoger beroep tegen beschikkingen van de raadkamer staat immers enkel open voor verdachten die het voorwerp uitmaken van een gerechtelijk onderzoek. Verdachten tegen wie een opsporingsonderzoek wordt verricht kunnen immers geen rechtsmiddelen aanwenden tegen de rechtstreekse dagvaarding voor het vonnisgerecht of tegen een oproeping bij proces-verbaal. Deze situatie is moeilijk te rechtvaardigen omdat de verdachte de onderzoeksrechter niet zelf kan inschakelen. Het is daarom aangewezen geen onbeperkt recht van hoger beroep tegen beschikkingen van de raadkamer aan de verdachte toe te kennen. Deze beperking heeft tevens als voordeel dat het aantal incidenten tijdens het vooronderzoek beperkt blijft, waardoor deze procesfase niet te lang aansleept.

Amendement nr. 128

«Het voorgestelde artikel 135 aanvullen met een laatste lid, luidend als volgt:

«De behandeling en de uitspraak geschieden in openbare zitting, zowel voor de raadkamer als voor de kamer van inbeschuldigingstelling.»

Verantwoording

De problematiek van de nietigheden is niet alleen een zaak van privaat belang, maar raakt in de eerste plaats het algemeen belang. Openbaarheid van de debatten en van de uitspraak is een minimale vereiste.

— Amendement nr. 109 van de heer Boutmans (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«Het vierde lid van het voorgestelde artikel 135 doen vervallen.»

Verantwoording

Deze bepaling is nog niet rijp, aangezien het ontwerp de nietigheden nog niet bepaalt, noch hun gevolgen.

un point tel que la suite de la procédure n'en ait été profondément affectée et qu'il ne puisse plus être question d'un procès équitable (voir, dans ce sens, Van den Wyngaert, C., Strafrecht en strafprocesrecht in hoofdlijnen, Anvers, Maklu, 1994, p. 543). L'inculpé qui veut prouver son innocence ou estime qu'il existe trop peu d'indices sérieux contre lui peut toujours se défendre devant la juridiction de jugement.

Si l'on accordait à l'inculpé le droit d'interjeter appel dans tous les cas contre une ordonnance de renvoi, on romprait en fin de compte l'égalité juridique entre les inculpés. L'appel des ordonnances de la chambre du conseil n'est ouvert en effet que pour les inculpés faisant l'objet d'une instruction judiciaire, car les inculpés à l'encontre desquels une information est ouverte ne disposent d'aucun moyen contre une citation directe devant la juridiction de jugement ou une convocation par voie de procès-verbal. Cette situation est difficile à justifier, parce que l'inculpé ne peut pas faire intervenir lui-même le juge d'instruction. Il convient dès lors de ne pas octroyer à l'inculpé un droit d'appel illimité contre des ordonnances de la chambre du conseil. Cette restriction présente en même temps l'avantage de limiter le nombre des incidents au cours de l'enquête préliminaire avec la conséquence que cette phase du procès ne traînera pas trop en longueur.

Amendement nº 128

«Compléter l'article 135 proposé par un alinéa, libellé comme suit:

«Tant la chambre du conseil que la chambre des mises en accusation examinent l'appel et statuent sur celui-ci en audience publique.»

Justification

Le problème des nullités ne relève pas uniquement de l'intérêt privé. Il s'agit avant tout d'une question d'intérêt public. La publicité des débats et de la décision constitue une exigence minimale.

— Amendement nº 109 de M. Boutmans (doc. Sénat, nº 1-704/2), rédigé comme suit:

«Supprimer le quatrième alinéa de l'article 135 proposé.»

Justification

Cette disposition est prématurée, étant donné que le projet ne précise pas encore les causes de nullité ni leurs conséquences.

Er zijn grote verschillen tussen vormfouten en schending van fundamentele rechtsgaranties.

Bovendien is het begrip «bewijswaardering» nieuw en heeft het eigenlijk niets met de nietigheidsleer te maken.

Fundamentele rechtsregels behoren in openbare zitting met gelijkheid van de partijen te worden besproken, niet in een onderzoeksgerecht, zelfs niet als het (vrij theoretisch) met open deuren zitting zou houden.

— Amendement nr. 39 van de heer Erdman (Stuk Senaat, nr. 1-704/2), luidend:

«In het zesde lid van het voorgestelde artikel 135 de woorden «de betekening» vervangen door de woorden «kennisgeving door de griffier bij faxpost of per aangetekende brief.»

Verantwoording

Zie de verantwoording bij amendement nr. 38.

2. Herschrijving van het artikel

In tweede lezing wijst een lid erop dat artikel 29 (artikel 235*bis*) duidelijk bepaalt dat de kamer van inbeschuldigingstelling de zaak in openbare terechtzitting behandelt op verzoek van een van de partijen (§ 4), maar dat men geen enkele daarmee gelijklopende bepaling vindt, noch in artikel 27 (artikel 135), noch in artikel 131, dat bij amendement werd ingevoegd (artikel 25*bis* nieuw).

Is het ter wille van het parallellisme niet raadzaam het bepaalde in artikel 235*bis*, §4, over te nemen in artikel 131, wat de raadkamer betreft, en zeker artikel 135, wat de kamer van inbeschuldigingstelling betreft?

Professor Franchimont merkt op dat een nietigheidsprobleem op het laatste ogenblik opgeworpen kan worden voor de raadkamer. Het is dus erg moeilijk te voorzien of de terechtzitting in het openbaar verloopt. Bij de kamer van inbeschuldigingstelling gaat het er anders aan toe: de partij die beroep heeft ingesteld, kan meedelen dat zij een openbare terechtzitting wenst.

In de eerste volzin van § 2 van het voorgestelde artikel 135 (artikel 27) dienen de woorden «eerste lid» vervangen te worden door de woorden «of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking» aangezien dit geval werd geschrapt in het voorgestelde artikel 131 (artikel 25*bis* nieuw).

In de tweede volzin van dezelfde paragraaf moeten de woorden «eerste lid, 1º en 2º» vervallen.

Il y a des différences essentielles entre des vices de forme et la violation de garanties juridiques fondamentales.

Par ailleurs, la notion d'«appréciation de la preuve» est neuve et n'a, en réalité, rien à voir avec la doctrine en matière de nullité.

Il convient de discuter les règles juridiques fondamentales en audience publique, en respectant l'égalité des parties, et non dans une juridiction d'instruction, même si celle-ci devait (de manière assez théorique) siéger en public.

— Amendement nº 39 de M. Erdman (doc. Sénat, nº 1-704/2), rédigé comme suit:

«Au sixième alinéa de l'article 135 proposé, remplacer les mots «la signification» par les mots «la notification faite par le greffier, par télécopie ou par lettre recommandée.»

Justification

Voir la justification de l'amendement nº 38.

2. Rédaction nouvelle de l'article

En seconde lecture, un membre souligne que l'article 29 (article 235*bis*) dispose clairement que la chambre des mises en accusation examine l'affaire en audience publique à la demande de l'une des parties (§ 4), mais qu'on ne trouve aucune disposition semblable ni à l'article 27 (article 135), ni à l'article 131 inséré par amendement (article 25*bis* nouveau).

Ne convient-il pas, pour assurer le parallélisme, de reprendre le texte de l'article 235*bis*, § 4, à l'article 131 susvisé pour la chambre du conseil et, en tout cas, à l'article 135 pour la chambre des mises en accusation?

Le professeur Franchimont fait observer qu'en chambre du conseil, un problème de nullité peut être soulevé en dernière minute. Il est donc très difficile de prévoir à l'avance que l'audience sera publique. La situation est différente devant la chambre des mises en accusation, où la partie qui fait appel peut faire savoir qu'elle demande la publicité de l'audience.

Dans la première phrase du § 2 de l'article 135 proposé à l'article 27, les mots «alinéa premier» doivent être remplacés par les mots «ou relatives à l'ordonnance de renvoi», cette hypothèse ayant été supprimée à l'article 131 proposé à l'article 25*bis* nouveau.

Dans la deuxième phrase du même alinéa, les mots «alinéa premier, 1º et 2º» doivent être supprimés.

In het derde lid van § 3 moet de termijn van tien dagen op vijftien dagen worden gebracht.

De heren Erdman en Desmedt dienen een syntheseamendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 166), luidende:

«Dit artikel vervangen als volgt:

«Art. 27. — Artikel 135 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen als volgt:

«Art. 135. — § 1. Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

§ 2. De inverdenkinggestelde kan in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking, beroep instellen tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130, onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde hoger beroep. Hetzelfde geldt voor de gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering. Het hoger beroep is in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, slechts ontvankelijk indien het middel bij schriftelijke conclusie ingeroepen werd voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering, behalve wanneer ze ontstonden na de debatten voor de raadkamer.

§ 3. Het hoger beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van vijftien dagen door een verklaring ter griffie van de rechtbank die de beschikking heeft gewezen. Deze termijn loopt vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal.

De griffier stelt de partijen en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting. Het dossier wordt ten laatste vijftien dagen voor de zitting ter beschikking gesteld.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak over het hoger beroep, nadat de procureur-generaal, de partijen en hun advocaten zijn gehoord.

Zij hoort, in openbare terechtzetting indien ze op vraag van een van de partijen beslist daartoe over te gaan, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde.

§ 4. Wanneer echter een van de inverdenkinggestelden van zijn vrijheid is beroofd, dan wordt het hoger beroep door het openbaar ministerie en door elkeen van de partijen ingesteld overeenkomstig artikel 30 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.»

Au troisième alinéa du § 3, le délai de dix jours doit être porté à quinze jours.

MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement de synthèse (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 166), libellé comme suit:

«Remplacer cet article par ce qui suit:

«Art. 27. — L'article 135 du même Code, remplacé par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 135. — § 1er. Le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel de toutes les ordonnances de la chambre du conseil.

§ 2. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, ou relatives à l'ordonnance de renvoi, l'inculpé peut interjeter appel des ordonnances de renvoi prévues aux articles 129 et 130, sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, l'appel n'est recevable que si le moyen a été invoqué par conclusions écrites devant la chambre du conseil. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, sauf lorsque ces causes sont acquises postérieurement aux débats devant la chambre du conseil.

§ 3. L'appel est interjeté dans un délai de quinze jours par une déclaration faite au greffe du tribunal qui a rendu l'ordonnance. Ce délai court à compter du jour de l'ordonnance.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général.

Le greffier donne avis aux parties et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience. Le dossier est mis à leur disposition quinze jours au moins avant l'audience.

La chambre des mises en accusation statue sur l'appel, le procureur général, les parties et leurs conseils entendus.

Elle entend, en audience publique si elle en décide ainsi à la demande de l'une des parties, le procureur général, la partie civile et l'inculpé en leurs observations.

§ 4. Lorsque toutefois l'un des inculpés est détenu, l'appel est interjeté par le ministère public et par chacune des parties conformément à l'article 30 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive.

Tenslotte dient één de rapporteurs nog volgende voorstellen in tot verbetering van de Nederldanse tekst.

A. In het voorgesteld, artikel 135 (nieuw), § 2, van het Wetboek van Strafvordering:

a) de woorden «bedoeld in artikel 131, 1º», vervangen door de woorden «als bedoeld in artikel 131, § 1».

b) tweemaal de woorden «gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering» vervangen door de woorden «gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering».

c) de woorden «ongeregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, 1º» vervangen door de woorden «onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1».

d) de woorden «ingeroepen werd voor de raadkamer» vervangen door de woorden «ingeroepen is voor de raadkamer».

e) de woorden «wanneer ze ontstonden na» vervangen door de woorden «wanneer ze zijn ontstaan na».

Hij geeft volgende verantwoording: *a)* «Als bedoeld in» in plaats van «bedoeld in». «Bedoeld in», met het (nodige) lidwoord voor het eerste substantief, is determinatief- «de onregelmatigheden bedoeld in ...» (die in geen andere); «als bedoeld in», zonder het lidwoord, is exemplatief- «onregelmatigheden als bedoeld in ...» (van dezelfde kategorie); wellicht kan uitgemaakt worden wat de juridische implicaties van het onderscheid kunnen zijn.

b) «gronden van niet-ontvankelijkheid ...;» «Niet-ontvankelijkheid» afleiding van «niet-ontvankelijk», zoals in het Gerechtelijk Wetboek, artikel 467. «Verval van de strafvordering» in plaats van «uitdoving», letterlijke vertaling van de Franse metafoor; de goede term komt reeds voor in het Wetboek van Strafvordering, Voorafg. Titel, artikel 20.

c) «ingeroepen is» in plaats van «ingeroepen werd». Het gaat hier om een toestand die voorwaarde is voor de ontvankelijkheid van hoger beroep; dus hoort hier eens te meer een perfectum.

e) «zijn ontstaan» in plaats van «ontstonden»; er wordt eveneens naar een toestand gewezen, vergelijkbaar met *a), b)* en *c)* hiervoren.

B. In hetzelfde artikel, § 3, vijfde lid, de woorden «indien ze op vraag van een van de partijen beslist daartoe over te gaan» vervangen door de woorden «in openbare terechtzitting indien ze op vraag van een partij daartoe besluit».

Enfin, un des rapporteurs propose de corriger le texte néerlandais comme suit:

A. À l'article 135 (nouveau), § 2, du Code d'instruction criminelle:

a) remplacer les mots «bedoeld in artikel 131, 1º», par les mots «als bedoeld in artikel 131, § 1».

b) remplacer, à deux reprises, les mots «gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering» par les mots «gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering».

c) remplacer les mots «ongeregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, 1º» par les mots «onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1».

d) remplacer les mots «ingeroepen werd voor de raadkamer» par les mots «ingeroepen is voor de raadkamer».

e) remplacer les mots «wanneer ze ontstonden na» par les mots «wanneer ze zijn ontstaan na».

Il donne la justification suivante: *a)* «Als bedoeld in» au lieu de «bedoeld in». «Bedoeld in», avec l'article (indispensable) avant le premier substantif, a un sens déterminatif «de onregelmatigheden bedoeld in ...» (celle-ci à l'exclusion de toutes autres); sans l'article, «als bedoeld in», mentionne quelque chose à titre d'exemple «onregelmatigheden als bedoeld in ...» (de la même catégorie); on pourra vraisemblablement déterminer quelles sont les implications juridiques de cette distinction.

b) «gronden van niet-ontvankelijkheid ...;» «Niet-ontvankelijkheid» est dérivé de «niet-ontvankelijk», qui figure à l'article 467 du Code judiciaire. «Verval van de strafvordering» plutôt que «uitdoving», un mot qui est la traduction littérale de la métaphore française; le terme correct figure déjà à l'article 20 du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle.

c) «ingeroepen is» plutôt que «ingeroepen werd». On vise en l'occurrence une situation qui est la condition de la recevabilité du recours; il y a donc lieu d'utiliser une fois de plus le passé composé.

e) «zijn ontstaan» plutôt que «ontstonden»; on fait cette fois encore référence à une situation, à comparer avec *a), b)* et *c)* ci-dessus.

B. Au § 3, cinquième alinéa, du même article, remplacer les mots «indien ze op vraag van een van de partijen beslist daartoe over te gaan» par les mots «in openbare terechtzitting indien ze op vraag van een partij daartoe besluit».

Hij geeft volgende verantwoording: *a) + b)* «ingeroepen is», in plaats van «ingeroepen werd», stelt een perfectum in de plaats van er, imperfectum (het Frans heeft overigens «a été»). Er wordt gewezen, niet naar een handeling, maar naar een toestand waarin hoger beroep mogelijk is;

«Niet-ontvankelijkheid», afleiding van «niet-ontvankelijk», zoals in het Gerechtelijk Wetboek, artikel 467.

«Verval van de strafvordering» in plaats van «uitdoving», letterlijke vertaling van de Franse metafoor; de goede term komt reeds voor in het Wetboek van Strafvordering, Voorafg. Titel, artikel 20.

c) «zijn opgeworpen» in plaats van «werden opgeworpen»: zelfde opmerking, mutatis mutandis, als hiervoren in betreffende «ingeroepen». Het Frans heeft hier overigens eveneens een perfectum, (ont été), waaruit de ware bedoeling duidelijk blijkt.

Wat betreft «verval» in plaats van de vertaling «uitdoving», zelfde opmerking als hiervoren in *a) + b)*.

«Zijn ontstaan» in plaats van «ontstonden», zelfde opmerking als hiervoren in *a)+ b)* betreffende de onjuiste werkwoordvorm.

Deze tekstcorrecties worden door de commissie aangenomen.

3. Stemmingen over de amendementen ingediend op het voorgestelde artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering

Het amendement nr. 149 wordt aangenomen met 7 tegen 2 stemmen, bij 1 onthouding.

Ten gevolge van deze stemming, vervallen de amendementen nrs. 38 en 39 van de heer Erdman. De amendementen nr. 112 van de heer Vandenberghe en nr. 117 van de heren Vandenberghe en Bourgeois worden ingetrokken.

De amendementen nrs. 127 en 128 van de heer Coveliers en het amendement nr. 109 van de heer Boutmans, worden verworpen met 7 tegen 2 stemmen, bij 1 onthouding.

Het synthese-amendement nr. 166 van de heren Erdman en Desmedt wordt in tweede lezing eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Il donne la justification suivante: *a) + b)* «ingeroepen is», plutôt que «ingeroepen werd», remplace un imparfait par un passé composé (le texte français dit d'aillers «a été»). On vise, en l'occurrence, non pas une action, mais une situation qui rend le recours possible;

«Niet-ontvankelijkheid» est dérivé de «niet-ontvankelijk», qui figure à l'article 467 du Code judicaire.

«Verval van de strafvordering» plutôt que «uitdoving», un mot qui est la traduction littérale de la métaphore française; le terme correct figure déjà à l'article 20 du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle.

c) «zijn opgeworpen» plutôt que «werden opgeworpen»: même remarque, *mutatis mutandis*, que pour «ingeroepen» ci-dessus. En effet, le français utilise cette fois encore un passé composé (ont été), qui indique clairement l'intention véritable du législateur.

Pour ce qui est du remplacement de la traduction «uitdoving» par le mot «verval», même remarque que pour *a) + b)* ci-dessus.

«Zijn ontstaan» plutôt que «ontstonden»: même remarque que pour *a)+ b)* ci-dessus au sujet de la forme verbale incorrecte.

La commission adopte ces corrections de texte.

3. Votes sur les amendements déposés à l'article 135proposéduCoded'instructioncriminelle

L'amendement n° 149 est adopté par 7 voix contre 2 et 1 abstention.

À la suite de ce vote, les amendements n°s 38 et 39 de M. Erdman deviennent sans objet. Les amendements n° 112 de M. Vandenberghe et n° 117 de MM. Vandenberghe et Bourgeois sont retirés.

Les amendements n°s 127 et 128 de M. Coveliers et l'amendement n° 109 de M. Boutmans sont rejetés par 7 voix contre 2 et 1 abstention.

L'amendement de synthèse n° 166 de MM. Erdman et Desmedt est adopté, en deuxième lecture, à l'unanimité des 10 membres présents.

Artikel 28 (artikel 31 van de aangenomen tekst)

Het toezicht op het onderzoek door de kamer van inbeschuldigingstelling

1. Bespreking

1.1. Artikel 136ter

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen volgende volgende amendementen in (Stuk Senaat, nr. 704/2, amendementen nr. 57 en 58), luidend:

Amendement nr. 57

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 136ter de woorden «In de gevallen bepaald bij de artikelen 61ter, § 6, en 61quinquies, § 5», vervangen door de woorden «In het geval bepaald bij artikel 61quinquies, § 5.»

Verantwoording

Dit amendement beoogt de tekst van het voorgestelde artikel 136ter in overeenstemming te brengen met het amendement nr. 54, waarbij artikel 61ter, § 6, werd gewijzigd zodat de verwijzing naar dit artikel thans overbodig wordt.

Amendement nr. 58

«In het eerste lid van het voorgestelde artikel 136ter de woorden «het hof van beroep» vervangen door de woorden «de rechtbank van eerste aanleg.»

Verantwoording

Daar de verzoekschriften voor de andere procedures (artikel 28sexies, §§ 4 en 5, 61ter, § 5, en, na aanneming van amendement nr. 54, § 6, 61quater, §§ 5 en 6), zowel voor het adiëren van de kamer van inbeschuldigingstelling wanneer er geen tijdige uitspraak werd gedaan op het ingediende verzoekschrift als bij het aanwenden van een rechtsmiddel tegen de uitgesproken beslissing, telkens dienen neergelegd te worden ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg is er geen grondige reden of verantwoording voor handen om inzake artikel 61quinquies, § 5, hiervan af te wijken. Het creëren van verschillende procedures in nagenoeg identieke situaties zal enkel leiden tot vergissingen en overbodige betwistingen.

Het amendement beoogt tevens proceseconomisch en tijdbesparend te zijn, door het verzoekschrift te laten neerleggen of de griffie van de rechtbank waar het dossier zich normaliter bevindt.

Article 28 (article 31 du texte adopté)

Le contrôle sur l'enquête menée par la chambre des mises en accusation

1. Discussion

1.1. Article 136ter

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent deux amendements (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendements n°s 57 et 58), rédigés comme suit:

Amendement n° 57

«Au premier alinéa de l'article 136ter proposé, remplacer les mots «Dans les cas visés aux articles 61ter, § 6, et 61quinquies, § 5», par les mots «Dans le cas visé à l'article 61quinquies, § 5.»

Justification

Cet amendement vise à mettre en concordance le texte de l'article 136ter proposé et celui de l'amendement n° 54 qui modifie l'article 61ter, § 6, la référence à ce dernier article devenant alors superflue.

Amendement n° 58

«Au premier alinéa de l'article 136ter proposé, remplacer les mots «de la cour d'appel» par les mots «du tribunal de première instance.»

Justification

Étant donné que les requêtes pour les autres procédures (article 28sexies, §§ 4 et 5, 61ter, § 5 et, après l'adoption de l'amendement n° 54, § 6, 61quater, §§ 5 et 6) doivent chaque fois être déposées au greffe du tribunal de première instance, tant pour saisir la chambre des mises en accusation lorsqu'il n'a pas été statué en temps utile sur la requête introduite que pour user d'une voie de recours contre la décision prononcée, il n'y a pas de raison ni de justification sérieuses pour déroger à ce principe en ce qui concerne l'article 61quinquies, § 5. La création de procédures différentes dans des situations quasiment identiques ne fera qu'engendrer des erreurs et des contestations superflues.

Le présent amendement permettra également de faire l'économie de procédures et de gagner du temps, en faisant déposer la requête au greffe du tribunal où le dossier se trouve normalement.

Het amendement nr. 57 beoogt een louter wetstechnische wijziging met het oog op de concordantie van de tekst.

Het amendement nr. 58 sluit de bedoeling in alle vormen van beroep op dezelfde wijze proceduraal te regelen door het neerleggen van een verzoekschrift bij de rechtbank van eerste aanleg.

Professor Franchimont legt de reden van het onderscheid in procedure uit. Het artikel handelt immers over de toestand waarin de procureur des Konings of de onderzoeksrechter niet geantwoord heeft. Het gaat dus om een verzoek dat rechtstreeks wordt gedaan voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Hij verklaart evenwel geen bezwaar te hebben tegen het amendement van de heer Vandenberghe.

Een lid verklaart zich voorstander van de formule van het amendement omdat dit ten eerste een eenvormigheid bewerkstelligt en ten tweede omdat in ieder geval de rechtbank van eerste aanleg waar het verzoekschrift wordt neergelegd dit op de één of andere manier zal moeten stofferen, onder meer met het verzoekschrift dat oorspronkelijk bij de onderzoeksrechter was neergelegd.

De minister verklaart geen bezwaar te hebben tegen deze twee amendementen.

1.2. Artikel 136quater (nieuw)

De dames Delcourt-Pêtre en Milquet dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 99), luidend:

«Het voorgestelde hoofdstuk X (nieuw) aanvullen met een artikel 136quater, luidende:

«Art. 136quater. — De kamer van inbeschuldigingstelling houdt zitting, hetzij met drie raadsheren in het hof, hetzij met een enkel lid, namelijk voorzitter van de kamer of een raadsheer in het hof.»

Verantwoording

Om de voorgestelde tekst, die voorziet in de uitbreiding van de bevoegdheden van de kamer van inbeschuldigingstelling, te kunnen toepassen, is het wenselijk te bepalen dat de kamer van inbeschuldigingstelling zitting kan houden met een enkele raadsheer.

Een lid is niet te vinden voor een kamer van inbeschuldigingstelling met een alleenzetelende raadsheer. Dan zou trouwens ook in een bepaalde zin artikel 136 dienen te worden aangepast, want daar wordt aan de kamer van inbeschuldigingstelling de mogelijkheid gevraagd om aan één van haar leden toe te laten verslag uit te brengen. In beroep, en rekening houdend met de tussenkomst en de zwaarwichtigheid

L'amendement nº 57 vise à apporter une modification concernant simplement la technique législative, en vue d'assurer la concordance du texte.

L'amendement nº 58 vise à soumettre toutes les formes d'appel à une même procédure à engager par le dépôt d'une requête devant le tribunal de première instance.

Le professeur Franchimont explique la raison d'être des procédures distinctes. L'article vise en effet la situation où il n'y a pas de réponse du procureur du Roi ou du juge d'instruction. Il s'agit donc d'une requête qui est faite directement devant la chambre des mises en accusation. Il n'a cependant aucune objection contre l'amendement de M. Vandenberghe.

Un commissaire se dit partisan de la formule retenue dans l'amendement, premièrement parce qu'elle assure l'uniformité et, deuxièmement, parce que le tribunal de première instance devant lequel la requête est déposée devra en tout cas la rendre plus explicite et devra, plus précisément, y joindre la requête qui avait été déposée initialement auprès du juge d'instruction.

Le ministre déclare n'avoir aucune objection à ces deux amendements.

1.2. Article 136quater (nouveau)

Mmes Delcourt-Pêtre et Milquet déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 99), rédigé comme suit:

«Compléter le chapitre X (nouveau) proposé par un article 136quater, rédigé comme suit:

«Art. 136quater. — La chambre des mises en accusation siège soit au nombre de trois conseillers à la cour, soit au nombre d'un seul membre, président de la chambre ou conseiller à la cour.»

Justification

En vue de veiller à la faisabilité du texte proposé, lequel prévoit l'élargissement des compétences de la chambre des mises en accusation, il y a lieu de prévoir que la chambre des mises en accusation peut siéger avec un conseiller unique.

Un membre se dit hostile à une formule dans laquelle une chambre des mises en accusation siégerait avec un conseiller unique. Du reste, il faudrait, si l'on retenait cette formule, adapter également dans un certain sens l'article 136, car ce dernier permet à la chambre des mises en accusation de demander à un de ses membres de faire rapport. Il trouve souhaitable de ne pas modifier la composition en degré d'appel,

van de beslissingen die er worden getroffen, vindt hij het wenselijk de samenstelling te behouden.

Een lid vraagt naar de precieze draagwijdte van het amendement. Beoogt dit uitsluitend de kamer van inbeschuldigingstelling wanneer deze in het kader van artikel 136 uitspraak doet?

De indiener van het amendement antwoordt bevestigend.

De minister verklaart aandacht te hebben voor het streven naar vereenvoudiging van de procedure. Hij is evenwel van oordeel dat de kamer van inbeschuldigingstelling in de filosofie van het ontwerp beschouwd moet worden als een echte beroepsinstantie van het onderzoek, die in het onderzoek verantwoordelijk is voor bepaalde taken. Het amendement beoogt de geschillen bedoeld in de artikelen 136*bis* en 136*ter* die betrekking hebben op zeer belangrijke dingen (regelmatigheid van de procedure, enz.). Rekening houdend met de belangrijke taken en met het oog op de eenheid van jurisprudentie, acht hij het dus noodzakelijk de collegiale vorm van het rechtsorgaan te behouden.

De indiener van het amendement antwoordt dat het amendement, dat uitsluitend betrekking heeft op artikel 136*ter*, voortkomt uit een streven om de procedure te vereenvoudigen en deze gemakkelijker toepasbaar te maken.

Een lid wijst erop dat men moet voorkomen dat de zetel van de rechtbank telkens anders samengesteld wordt, hetgeen een absolute nietigheid kan meebrengen.

Een ander lid sluit zich aan bij dit betoog en wijst op het gevaar van de toenemende rechtsonzekerheid. Het opnemen van een bepaling voor zeer specifieke gevallen kan in aanzienlijke mate rechtsonzekerheid teweegbrengen.

Een senator werpt op dat de eenparigheidsregel voor de kamer van inbeschuldigingstelling zonder meer blijft gelden; als voor de raadkamer de verdediging een nietigheid oproept en de raadkamer aanvaardt deze, dan kan die in beroep alleen bij eenparigheid worden tenietgedaan; als iemand anders een nietigheid oproept, geldt de regel niet. Spreker vindt dat nogal moeilijk.

Professor Franchimont wijst erop dat de eenparigheidsregel van toepassing is wanneer de toestand van de beklaagde verzwaard wordt (artikel 211*bis*).

Professor Van den Wyngaert verwijst naar de situatie waarbij de kamer van inbeschuldigingstelling zich uitspreekt in graad van beroep tegen een verwijzingsbeschikking. Kan dat dan dezelfde kamer van inbeschuldigingstelling zijn als degene die zich heeft uitgesproken als beroepsinstantie tijdens het vooronderzoek, in het licht van de onpartijdigheid van de rechter?

compte tenu de l'intervention et de l'importance des décisions qui y sont prises.

Un membre demande quelle est la portée exacte de l'amendement. Vise-t-il uniquement la chambre des mises en accusation lorsqu'elle statue dans le cadre de l'article 136?

L'auteur de l'amendement répond par l'affirmative.

Le ministre se déclare sensible au souci de simplifier la procédure. Il est cependant d'avis que, dans la philosophie du projet, la chambre des mises en accusation doit être considérée comme une véritable instance d'appel d'instruction, qui prend les responsabilités dans l'instruction. L'amendement vise les litiges repris aux articles 136*bis* et *ter* qui concernent des choses extrêmement importantes (régularité de la procédure, etc.). Il lui semble donc nécessaire, compte tenu de l'importance des responsabilités et dans le cadre de l'unicité de la jurisprudence, de maintenir la collégialité.

L'auteur de l'amendement répond que l'amendement, qui s'applique uniquement à l'article 136*ter*, est inspiré par un souci de simplifier la procédure et de la rendre plus facilement applicable.

Un membre souligne qu'il faut éviter une diversification de la composition du siège qui peut entraîner une nullité absolue.

Un autre membre se rallie à cette intervention et souligne le risque d'accroître l'insécurité juridique. Une spécification pour des cas très délimités peut générer une insécurité importante.

Un sénateur objecte que la règle de l'unanimité reste applicable sans plus à la chambre des mises en accusation; si, devant la chambre du conseil, la défense invoque une cause de nullité et que la chambre du conseil l'accepte, cette nullité ne peut être infirmée en appel qu'à l'unanimité; si quelqu'un d'autre invoque une cause de nullité, la règle ne joue pas. L'intervenant trouve cette question assez complexe.

Le professeur Franchimont souligne que la règle de l'unanimité joue dès que la situation de l'inculpé est aggravée (article 211*bis*).

La professeur Van den Wyngaert évoque le cas où la chambre des mises en accusation se prononce en degré d'appel contre une ordonnance de renvoi. Le principe de l'impartialité du juge permet-il que ce soit la même chambre des mises en accusation que celle qui s'est prononcée en tant qu'instance d'appel au cours de l'instruction préparatoire?

Een lid antwoordt dat de kamer van inbeschuldigingstelling die geoordeeld heeft over de voorlopige hechtenis van de betrokkene, volstrekt bevoegd is om te oordelen over incidenten met betrekking tot de verwijzing. Hij acht dat men hier de vergelijking kan maken met de bevoegdheid van de kamer van inbeschuldigingstelling inzake voorlopige hechtenis, of indien de kamer van inbeschuldigingstelling vandaag oordeelt wegens strijdig bevel van een onderzoeksrechter.

Ook in de huidige situatie zijn er voorbeelden waar deze dualiteit van tussenkomst evenzeer bestaat, zonder dat er problemen rijzen.

Een lid vraagt of de nietigheid van een getuigenis «à décharge» de toestand kan verzwaren. Is daarvoor eenparigheid vereist? Hij verklaart ongerust te zijn over de volstrekte dubbelzinnigheid die op de eenparigheid rust.

Een lid sluit zich hierbij aan en is niet zo vlug geneigd de stelling zonder meer te aanvaarden dat de eenparigheidsregel van toepassing is bij betwistingen over nietigheden. Wat ten ontlaste is van de ene partij, kan indirect ten laste zijn van de andere partij. Dit zou betekenen dat aan de filosofie van het ontwerp afbreuk wordt gedaan, die is dat de kamer van inbeschuldigingstelling alles regelt. De kamer van inbeschuldigingstelling is het centrale punt. Als de raadkamer een beslissing neemt, en die kan slechts met eenparigheid van stemmen herzien worden, dan wordt het zwaartepunt verschoven.

Een lid verwijst naar de situatie waarbij vandaag voor de rechter ten gronde opgeworpen wordt dat bepaalde stukken uit de debatten dienen te worden geweerd omdat ze nietig zijn (bijvoorbeeld ondervraging van een vreemdeling zonder tolk). De rechter ten gronde verwerpt de argumentatie en beslist dat het stuk in het debat dient te blijven. Als men in beroep gaat, moet er vandaag de dag ook geen eenparigheid zijn van het hof van beroep over dat incident. Dit heeft niets te zien met een uitgebreide interpretatie van artikel 211*bis*.

Professor Franchimont verklaart dat de eenparigheid duidelijk vereist is indien de raadkamer vaststelt dat er verjaring is en indien de kamer van inbeschuldigingstelling op beroep van het openbaar ministerie van mening is dat er geen verjaring is.

Een lid merkt op dat het onvermijdelijk is dat er zich interpretatieproblemen voordoen over de exacte gevolgen van de nietigheid. De eenparigheid kan bovendien verlammend werken.

In tweede lezing beslist de commissie in het tweede lid van het voorgestelde artikel 136 de woorden «zal over het verzoekschrift uitspraak doen» te vervangen door de woorden «doet over het verzoekschrift uitspraak».

Un commissaire répond que la chambre des mises en accusation qui a statué sur la détention préventive de l'intéressé est parfaitement habilitée à statuer sur des incidents relatifs au renvoi. Il estime que l'on peut faire en l'espèce une comparaison avec la compétence de la chambre des mises en accusation en matière de détention préventive ou avec la compétence de la chambre des mises en accusation à se prononcer aujourd'hui lorsqu'il existe une ordonnance contraire d'un juge d'instruction.

Il existe également, dans la situation actuelle, des exemples qui illustrent tout aussi bien cette dualité d'interventions et qui ne soulèvent aucun problème.

Un membre demande si la nullité d'un témoignage à décharge peut aggraver la situation. Est-ce que cela requiert l'unanimité? Il se déclare inquiet quant à l'ambiguïté totale qui pèse sur l'unanimité.

Un membre partage cette inquiétude et n'est pas tellement enclin à accepter sans plus la thèse selon laquelle la règle de l'unanimité s'applique aux litiges relatifs aux nullités. Ce qui est à décharge d'une partie peut être indirectement à charge de l'autre. On préjudicierait ainsi à la philosophie du projet, qui veut que la chambre des mises en accusation règle tout. C'est la chambre des mises en accusation qui est l'élément central. Si la chambre du conseil prend une décision et que celle-ci ne puisse être revue qu'à l'unanimité des voix, on déplace le centre de gravité.

Un membre se réfère à la situation où l'on ferait valoir aujourd'hui devant le juge du fond que certains documents doivent être écartés des débats pour cause de nullité (par exemple, l'interrogatoire d'un étranger sans interprète). Le juge du fond récuse l'argument et décide que le document doit rester dans le dossier. Si on va en appel, il n'est pas nécessaire aujourd'hui non plus que la cour d'appel se prononce à l'unanimité sur cet incident. Cela n'a rien à voir avec une interprétation large de l'article 211*bis*.

Le professeur Franchimont rappelle que l'unanimité est clairement requise si la chambre du conseil admet la prescription, et si, sur appel du ministère public, la chambre des mises en accusation estime qu'il n'y a pas prescription.

Un membre souligne qu'un problème d'interprétation de l'incidence exacte de la nullité est inévitable. De plus, l'unanimité peut avoir des conséquences paralysantes.

En deuxième lecture, la commission décide de remplacer, au deuxième alinéa de l'article 136 proposé, le mot «statuera» par le mot «statue», et les mots «sera communiqué» par les mots «est communiqué».

Mevrouw Sadzot merkt op dat artikel 136*ter* van het Wetboek van Strafvordering kan vervallen aangezien hetgeen erin bepaald wordt voor artikel 61*quinquies*, § 5, reeds in dat artikel vervat ligt.

De heren Erdman et Desmedt dienen hiertoe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 167), luidende als volgt:

«In dit artikel de volgende wijzigingen aanbrengen:

A) In de derde zin van het tweede lid van het voorgestelde artikel 136 de woorden «zal over het verzoekschrift uitspraak doen» vervangen door de woorden «doet over het verzoekschrift uitspraak».

B) Het voorgestelde artikel 136ter doen vervallen.»

Aangezien artikel 136*ter* zal vervallen, moet ook artikel 61*quinquies*, § 5 worden aangepast. De verwijzing naar artikel 136*ter* zal er dienen te worden vervangen (*cf. supra* - amendement nr. 177 van de heer Vandenberghe (Stuk Senaat, nr. 1-704/3)

1.3. Tekstcorrecties

Eén van de rapporteurs stelt volgende correcties voor van de Nederlandse tekst:

A. In het Wetboek van Strafvordering, artikel 136 (nieuw), tweede lid:

— de woorden «als het gerechtelijk onderzoek niet binnen het jaar wordt afgesloten kan de kamer van inbeschuldigingstelling worden geadieerd» vervangen door de woorden «als het gerechtelijk onderzoek na een jaar niet is afgesloten, kan de zaak bij de kamer van inbeschuldigingstelling worden aanhangig gemaakt».

— de woorden «een gemotiveerd verzoekschrift» vervangen door de woorden «een met redenen omkleed verzoekschrift».

— de woorden «bij wijze van gemotiveerd arrest» vervangen door de woorden «bij een met redenen omkleed arrest».

— de woorden «te rekenen vanaf de laatste beslissing» vervangen door de woorden «te rekenen van de laatste beslissing».

Hij geeft volgende verantwoording: «na een jaar» in plaats van «binnen het jaar». De Nederlandse tekst stemde niet overeen met de letter van de Franse tekst (après une année), hoewel kan gezegd worden dat die in betekenis wel op hetzelfde neerkomt;

— «aanhangig maken» in plaats van «adiëren»; zelfde opmerking als hiervoren onder artikel 5, artikel 28*quater*; zie artikel 5; punt 9 - herschrijving van het artikel.

Mme Sadzot fait observer que l'article 136*ter* du Code d'instruction criminelle peut être supprimé, puisque ce qu'il prévoit pour l'article 61*quinquies*, § 5, est déjà inscrit dans cet article.

MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement en ce sens (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 167), libellé comme suit:

«Apporter à cet article les modifications suivantes:

A) Dans la 3e phrase du deuxième alinéa de l'article 136 proposé, remplacer le mot «statuera» par le mot «statue» et le mot «sera» par le mot «est».

B) Supprimer l'article 136ter proposé.»

Puisque l'on supprime l'article 136*ter*, il faut également adapter l'article 61*quinquies*, § 5, dans lequel il y aura lieu de remplacer la référence à l'article 136*ter* (*cf. supra* - amendement nº 177 de M. Vandenberghe (doc. Sénat, nº 1-704/3).

1.3. Corrections de texte

L'un des rapporteurs propose d'apporter, dans le texte néerlandais, les corrections suivantes:

A. À l'article 136 (nouveau), deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle:

— dans le texte néerlandais, remplacer les mots *«als het gerechtelijk onderzoek niet binnen het jaar wordt afgesloten kan de kamer van inbeschuldigingstelling worden geadieerd»* par les mots *«als het gerechtelijk onderzoek na een jaar niet is afgesloten, kan de zaak bij de kamer van inbeschuldigingstelling worden aanhangig gemaakt».*

— dans le texte néerlandais, remplacer les mots *«een gemotiveerd verzoekschrift»* par les mots *«een met redenen omkleed verzoekschrift».*

— dans le texte néerlandais, remplacer les mots *«bij wijze van gemotiveerd arrest»* par les mots *«bij een met redenen omkleed arrest».*

— dans le texte néerlandais, remplacer les mots *«te rekenen vanaf de laatste beslissing»* par les mots *«te rekenen van de laatste beslissing».*

Il donne la justification suivante: *«na een jaar»* au lieu de *«binnen het jaar»*: le texte néerlandais ne correspondait pas à la lettre du texte français «après une année», même si l'on peut dire que le sens est le même;

— *«aanhangig maken»* au lieu de *«adiëren»;* même remarque que ci-dessus en ce qui concerne l'article 5/article 28*quater*; voir l'article 5, point 9 - réécriture de l'article.

— «met redenen omkleed verzoekschrift» in plaats van «gemotiveerd verzoekschrift»; zelfde opmerking als hiervoren onder artikel 5 - punt 9 - herschrijving van het artikel (artikel 28*sexies*). De uitdrukking «bij wijze van» impliceert dat er iets anders gedaan wordt waaraan het uitzicht van een met redenen omkleed arrest wordt gegeven, maar dat zoiets niet is; beter is «bij» (wijzend op een middel).

— «met redenen omkleed arrest» in plaats van «gemotiveerd arrest»; zelfde opmerking als hiervoren onder artikel 5, punt 9 - herschrijving van het artikel (artikel 28*sexies*.)

— «van de laatste beslissing» in plaats van «vanaf de laatste beslissing»; zelfde opmerking als hiervoren in artikel 5, punt 9 - herschrijving van het artikel (artikel 28*sexies*, § 6).

B. In het Wetboek van Strafvordering, artikel 136*bis* (nieuw), tweede lid, de zin «neemt de procureur-generaal op elk moment voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vordering die hij nuttig acht» vervangen door de zin «doet de procureur-generaal te allen tijde voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vorderingen die hij nuttig acht».

Deze tekstcorrecties worden door de commissie aangenomen.

2. Stemmingen

De amendementen nrs. 57 en 58 van de heren Vandenberghe en Bourgeois worden eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Het amendement nr. 99 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt verworpen met 7 stemmen tegen 1 stem bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 167 van de heren Erdman en Desmedt wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Artikel 29 (artikel 32 van de aangenomen tekst)

De rechtspleging voor de kamer van inbeschuldigingstelling

1. Bespreking

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 116), luidend:

«In § 5 van het voorgestelde artikel 235bis de volgende wijzigingen aanbrengen:

A. De woorden «artikel 135, tweede lid» vervangen door de woorden «artikel 131, § 1, eerste lid».

B. De woorden «artikel 135, derde lid» vervangen door de woorden «artikel 131, § 1, tweede lid».

— *«met redenen omkleed verzoekschrift»* au lieu de *«gemotiveerd verzoekschrift»;* même remarque qu'en ce qui concerne l'article 5 - point 9 - réécriture de l'article (article 28*sexies)*. L'expression *«bij wijze van»* signifie que l'on rend quelque chose qui ressemble à un arrêt motivé, mais qui n'en est pas un; il serait préférable d'emmployer le mot *«bij»* (qui indique un moyen).

— *«met redenen omkleed arrest»* au lieu de *«gemotiveerd arrest»;* même remarque que ci-dessus en ce qui concerne l'article 5, point 9 - réécriture de l'article (article 28*sexies)*.

— *«van de laatste beslissing»* au lieu de *«vanaf de laatste beslissing»;* même remarque que ci-dessus en ce qui concerne l'article 5, point 9 - réécriture de l'article (article 28*sexies*, § 6).

B. À l'article 136*bis* (nouveau), deuxième alinéa, du Code d'instruction criminelle, remplacer la phrase *«neemt de procureur-generaal op elk moment voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vordering die hij nuttig acht»* par la phrase *«doet de procureur-generaal te allen tijde voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vorderingen die hij nuttig acht».*

Ces corrections de texte sont adoptées par la commission.

2. Votes

Les amendements n°s 57 et 58 de MM. Vandenberghe et Bourgeois sont adoptés à l'unanimité des 10 membres présents.

L'amendement n° 99 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est rejeté par 7 voix contre 1 et 2 abstentions.

L'amendement n° 167 de MM. Erdman et Desmedt est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 29 (article 32 du texte adopté)

La procédure devant la chambre des mises en accusation

1. Discussion

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendement n° 116), libellé comme suit:

«Au § 5 de l'article 235bis proposé, apporter les modifications suivantes:

A. Remplacer les mots «l'article 135, alinéa 2» par les mots «l'article 131, § 1er, alinéa 1er».

B. Remplacer les mots «l'article 135, alinéa 3» par les mots «l'article 131, § 1er, deuxième alinéa».

C. De eerste zin aanvullen met de woorden «of die de openbare orde aanbelangen.»

Verantwoording

A en B: wetgevingstechnische aanpassing (ingevolge amendement nr. 115).

C. Zie amendement nr. 112.

Dit amendement pleit voor herschikking van de tekst.

De regering dient eveneens een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 150), luidend:

«Het voorgestelde artikel 235bis vervangen als volgt:

«Art. 235bis. — § 1. Bij de regeling van de rechtspleging onderzoekt de kamer van inbeschuldigingstelling, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van een van de partijen, de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure. Zij kan dit zelfs ambtshalve doen.

§ 2. De kamer van inbeschuldigingstelling handelt op dezelfde wijze in de andere gevallen van adiëring.

§ 3. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve de regelmatigheid van de rechtspleging onderzoekt en er een nietigheid, een grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering kan bestaan, beveelt ze de debatten te heropenen.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling hoort, in openbare terechtzetting indien ze op vraag van een van de partijen beslist daartoe over te gaan, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde.

§ 5. De in artikel 131, bedoelde onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht, kunnen niet meer opgeworpen worden voor de rechter ten gronde, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering of die de openbare orde aanbelangen. Hetzelfde geldt voor de gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De bepalingen van deze paragraaf zijn niet van toepassing ten aanzien van partijen die pas na de verwijzing naar het vonnisgerecht in de rechtspleging betrokken zijn, behalve indien de stukken uit het dossier worden verwijderd overeenkomstig artikel 131, § 2, of overeenkomstig § 6 van dit artikel.

§ 6. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid bedoeld

C. Compléter la première phrase par les mots «ou qui concernent l'ordre public.»

Justification

En ce qui concerne les points A et B, il s'agit d'une adaptation relevant de la technique légistique (à la suite de l'amendement n° 115).

C. Voir l'amendement n° 112.

Cet amendement réaménage le texte.

Le Gouvernement dépose lui aussi un amendement (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendement n° 150), libellé comme suit:

«Remplacer l'article 235bis proposé par ce qui suit:

«Art. 235bis. — § 1er. Lors du règlement de la procédure, la chambre des mises en accusation contrôle, sur la réquisition du ministère public ou à la requête d'une des parties, la régularité de la procédure qui lui est soumise. Elle peut même le faire d'office.

§ 2. La chambre des mises en accusation agit de même dans les autres cas de saisine.

§ 3. Lorsque la chambre des mises en accusation contrôle d'office la régularité de la procédure et qu'il peut exister une cause de nullité, d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, elle ordonne la réouverture des débats.

§ 4. La chambre des mises en accusation entend, en audience publique si elle en décide ainsi à la demande de l'une des parties, le procureur général, la partie civile et l'inculpé en leurs observations.

§ 5. Les irrégularités, omissions ou causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, qui ont été examinées devant la chambre des mises en accusation ne peuvent plus l'être devant le juge du fond, sans préjudice des moyens touchant à l'appréciation de la preuve ou qui concernent l'ordre public. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, sauf lorsqu'elles ne sont acquises que postérieurement aux débats devant la chambre des mises en accusation. Les dispositions du présent paragraphe ne sont pas applicables à l'égard des parties qui ne sont appelées dans l'instance qu'après le renvoi à la juridiction de jugement, sauf si les pièces sont retirées du dossier conformément à l'article 131, § 2, ou au § 6 du présent article.

§ 6. Lorsque la chambre des mises en accusation constate une irrégularité, omission ou cause de nullité

in artikel 131, § 1, of een grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering vaststelt, spreekt zij, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de daarop volgende rechtspleging. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, na het verstrijken van de termijn voor cassatieberoep.»

Verantwoording

Wetgevingstechnische aanpassing.

In tweede lezing dienen de heren Erdman en Desmedt het volgende amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 168), dat teruggaat op dezelfde tekstcorrectie aangebracht in artikel 135, § 2 (artikel 27 van het ontwerp):

«In de aanhef van § 5 van het voorgestelde artikel 235bis de woorden «de in artikel 131, § 1, bedoelde onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden» vervangen door de woorden «de onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de beschikking van verwijzing.»

Vervolgens dient eén der rapporteurs volgend voorstel in met correcties van de Nederlandse tekst.

A. In § 2, van het voorgestelde artikel 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering, de woorden «in de andere gevallen van adiëring» vervangen door de woorden «in de andere gevallen, waarin ze kennis neemt van een zaak».

B. In § 4, van hetzelfde artikel de woorden «in openbare terechtzetting indien ze op vraag van een van de partijen beslist daartoe over te gaan» vervangen door de woorden» in openbare terechtzitting indien ze op vraag van een partij daartoe besluit».

Hij geeft de volgende verantwoorging: «overgaan tot» wordt bij ons veel verkeerd gebruikt, zonder verwijzing naar een eventuele handeling die eraan voorafgaat.

C. In hetzelfde artikel, § 5,

a) de woorden «die door de kamer van inbeschuldigingstelling werden onderzocht» vervangen door de woorden «die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht».

b) de woorden «rechter ten gronde» vervangen door het woord «feitenrechter».

c) de woorden «gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering» vervangen door de woorden «gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering».

visée à l'article 131, § 1er, ou une cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, elle prononce, le cas échéant, la nullité de l'acte qui en est entaché et de tout ou partie de la procédure ultérieure. Les pièces annulées sont retirées du dossier et déposées au greffe du tribunal de première instance, après l'expiration du délai de cassation.»

Justification

Il s'agit d'une adaptation d'ordre légistique.

En seconde lecture, MM. Erdman et Desmedt déposent l'amendement suivant (Doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 168) qui s'inspire de la correction similaire apportée à l'article 135, § 2 (article 27 du projet):

«Au § 5 de l'article 235bis proposé, insérer les mots «ou relatives à l'ordonnance de renvoi et» entre les mots «visées à l'article 181, § 1er» et les mots «qui ont été examinées.»

Ensuite, un des rapporteurs propose les corrections suivantes dans le texte néerlandais:

A. Au § 2 de l'article 235*bis* proposé du Code d'instruction criminelle, remplacer les mots *«in de andere gevallen van adiëring»* par les mots *«in de andere gevallen, waarin ze kennis neemt van een zaak»*.

B. Au § 4 du même article, remplacer les mots *«in openbare terechtzetting indien ze op vraag van een van de partijen beslist daartoe over te gaan»* par les mots *«in openbare terechtzitting indien ze op vraag van een partij daartoe besluit»*.

Il donne la justification suivante: Nous utilisons souvent erronément les mots *«overgaan tot»*, sans faire référence à un acte éventuel qui précède.

C. Au § 5, du même article,

a) remplacer les mots *«die door de kamer van inbeschuldigingstelling werden onderzocht»* par les mots *«die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht»*.

b) remplacer les mots *«rechter ten gronde»* par le mot *«feitenrechter»*.

c) remplacer les mots *«gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering»* par les mots *«gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering»*.

d) de woorden «wanneer ze ontstonden na de debatten» vervangen door de woorden «wanneer ze zijn ontstaan na de debatten».

Hij geeft volgende verantwoording: *a)* «zijn onderzocht» in plaats van «werden onderzocht»; *mutatis mutandis* dezelfde opmerkingen als hierboven onder artikel 27 (artikel 30 van de aangenoment tekst).

b) wat «feitenrechter» in plaats van «rechter ten gronde» betreft, zelfde opmerking als hiervoren in artikel 27 (artikel 30 van de aangenomen tekst).

c) wat «verval» in plaats van «uitdoving» betreft, zelfde opmerking als hiervoren onder artikel 27 (artikel 30 van de aangenomen tekst).

d) wat het gebruik van de juiste werkwoordvorm betreft, zelfde opmerkingen als hiervoren onder artikel 27 (artikel 30 van de aangenoment tekst).

D. In hetzelfde artikel, § 6, de woorden «grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering» vervangen door de woorden «grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering».

Verantwoording

Zelfde opmerkingen als hiervoren onder artikel 27 (artikel 30 van de aangenomen tekst).

Deze tekstverbeteringen worden aangenomen door de commissie.

2. Stemmingen

Gelet op het amendement nr. 150 van de regering, trekken de heren Vandenberghe en Bourgeois hun amendement nr. 116 in.

Het amendement nr. 150 wordt aangenomen met 6 tegen 2 stemmen bij 1 onthouding.

Het amendement nr. 168 van de heren Erdman en Desmedt wordt aangenomen met 7 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 34 (artikel 37 van de aangenomen tekst)

1. Bespreking

Een lid vraagt om welke reden de toepassing van dit artikel verruimd wordt tot arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering die uitspraak doen over het beginsel van aansprakelijkheid.

De minister verklaart dat artikel 416 in elk geval herzien moest worden. Bovendien heeft de balie van

d) remplacer les mots *«wanneer ze ontstonden na de debatten»* par les mots *«wanneer ze zijn ontstaan na de debatten»*.

Il donne la justification suivante: *a)* Pour le remplacement des mots *«werden onderzocht»* par les mots *«zijn onderzocht»;* même observations, *mutatis mutandis*, que ci-dessus, concernant l'article 27 (article 30 du texte adopté).

b) en ce qui concerne le remplacement des mots *«rechter ten gronde»* par le mot *«feitenrechter»* même observation que ci-dessus, concernant l'article 27 (article 30 du texte adopté).

c) en ce qui concerne le remplacement du mot *«uitdoving»* par le mot *«verval»*, même observation que ci-dessus, concernant l'article 27 (article 30 du texte adopté).

d) en ce qui concerne l'emploi de la forme verbale correcte, mêmes observations que ci-dessus, concernant l'article 27 (article 30 du texte adopté).

D. Au § 6 du même article, remplacer les mots *«grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering»* par les mots *«grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering»*.

Justification

Même observations que ci-dessus, concernant l'article 27 (article 30 du texte adopté).

Ces corrections de textes sont adoptées par la commission.

2. Votes

Vu l'amendement n° 150 du Gouvernement, MM. Vandenberghe et Bourgeois retirent leur amendement n° 116.

L'amendement n° 150 est adopté par 6 voix contre 2 et 1 abstention.

L'amendement n° 168 de MM. Erdman et Desmedt est adopté par 7 voix et 3 abstentions.

Article 34 (article 37 du texte adopté)

1. Discussion

Un membre demande quel est le motif de cette extension aux arrêts ou jugements relatifs à l'action civile qui statuent sur le principe d'une responsabilité.

Le ministre explique que l'article 416 était de toute façon à revoir. De plus, le barreau de la Cour de cassa-

het Hof van Cassatie de aandacht gevestigd op het feit dat er veel problemen rezen inzake burgerlijke aansprakelijkheid. Wanneer een deskundigenonderzoek wordt bevolen, gaat het niet om een definitief vonnis waarvoor voorziening in cassatie mogelijk is. In een aantal belangrijke vonnissen komt men op die manier tot een hele expertiseprocedure en de beslissing over dit deskundigenonderzoek kan pas aangevochten worden wanneer uitspraak wordt gedaan over de grond van de zaak.

De balie en het Hof van Cassatie gingen akkoord en hebben deze tekst eenparig voorgesteld.

In tweede lezing stelt mevrouw Sadzot voor de verwijzing naar artikel 235 te schrappen. Deze verwijzing werd per vergissing ingevoegd bij de splitsing van de artikelen 235 en 235*bis*, die aanvankelijk één artikel vormden.

De heren Erdman en Desmedt dienen daartoe een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 169) luidende als volgt:

«In het voorgestelde tweede lid van artikel 416, het cijfer «235» doen vervallen.»

2. Stemmingen

Amendement nr. 169 wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Artikel 39 (artikel 42 van de aangenomen tekst)

Eén van de rapporteurs stelt volgende correctie voor van de Nederlandse tekst:

«In het nieuwe laatste lid van artikel 30, § 4, van de wet van 20 juli 1990 betreffende voorlopige hechtenis, de woorden «een onderzoeksmagistraat adieert», vervangen door de woorden «een onderzoeksmagistraat met een zaak belast.»

Verantwoording

Voor de Nederlandse weergave van *«saisir»* kunnen andere alternatieve uitdrukkingen in aanmerking komen, al naar gelang de context.

«Saisir» kan niet in al zijn nuances en in elke context met «adiëren» vertaald worden.

Cf. ook *supra.* Artikel 5, punt 9 — herschrijving van artikel 5 (artikel 28*quater* van het Wetboek van Strafvordering).

Deze tekstcorrectie is door de commissie aangenomen.

tion a attiré l'attention sur le fait que beaucoup de problèmes se posaient en matière de responsabilité civile. Lorsqu'une expertise est prononcée, il ne s'agit pas d'un jugement définitif qui permet un recours devant la Cour de cassation. Dans un certain nombre de dossiers importants, on en arrive ainsi à faire toute une procédure d'expertise et la décision sur cette expertise ne peut être critiquée lors du moment de la décision sur le fond.

Le barreau et la Cour de cassation étaient d'accord et ont proposé ce texte à l'unanimité.

En seconde lecture, Mme Sadzot propose de supprimer la référence à l'article 235, qui a été introduite par erreur au moment où l'on a scindé les articles 235 et 235*bis* initialement repris sous un seul article.

MM. Erdman et Desmedt déposent un amendement en ce sens (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 169), libellé comme suit:

«À l'article 416, alinéa 2, proposé, supprimer le terme «235.»

2. Votes

L'amendement nº 169 est adopté à l'unanimité des 10 membres présents.

Article 39 (article 42 du texte adopté)

L'un des rapporteurs propose la correction suivante dans le texte néerlandais:

«Au dernier alinéa nouveau de l'article 30, § 4, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, remplacer les mots *«een onderzoeksmagistraat adieert», par les mots «een onderzoeksmagistraat met een zaak belast.»*

Justification

Pour traduire en néerlandais le mot «saisir», on peut prendre en considération d'autres variantes, selon le contexte.

Le mot «saisir», avec toutes ses nuances, ne peut pas être traduit dans tous les contextes par *«adiëren».*

Cf. également *supra.* Article 5, point 9 — réécrire l'article 5 (article 28*quater* du Code d'instruction criminelle).

Cette correction de texte est adoptée par la commission.

Artikel 41 (artikel 44 van de aangenomen tekst)

1. Bespreking

1.1. Artikel 460ter

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 40), luidend:

«Het voorgestelde artikel 460ter doen vervallen.»

Verantwoording

Reeds in de Kamercommissie werd de vraag gesteld wat juist de regering beoogde. In het ontwerp werd dit artikel verantwoord door het strafbaar stellen van het misbruik van informatie bekomen door de inzage in het dossier. In de commissie heeft de minister duidelijk gesteld dat gedacht werd aan personen die op grond van gegevens van het dossier geweld zouden plegen op een persoon, een getuige bijvoorbeeld. Terecht werd in de commissie van de Kamer onderstreept dat er dus niets wordt toegevoegd en dat integendeel de tekst zoals hij voorligt tot een veel ruimere interpretatie aanleiding kan geven.

Bij analyse van de tekst zou eenieder kunnen gestraft worden wanneer met het bijzonder opzet omschreven in de tekst gebruik wordt gemaakt van de door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen. Dit omvat elk gebruik en dus niet enkel het oneigenlijk gebruik. Bijvoorbeeld wat gebeurt er indien men op basis van deze informatie een rechtstreekse dagvaarding uitbrengt ten overstaan van iemand die genoemd is in het dossier. Is dit «het verloop van het gerechtelijk onderzoek hinderen»? De inbreuken op het privé leven, de fysieke en morele integriteit, of de goederen van een bepaalde persoon worden beschermd door andere artikelen en moeten niet specifiek door een bijkomende moeilijk te hanteren tekst, die naar alle waarschijnlijkheid zonder enig verder gevolg zal blijven, bestraft worden.

Zou het niet veel beter zijn in artikel 61ter (artikel 12) een paragraaf toe te voegen, waarbij als «guide line» wordt gesteld «elk oneigenlijk gebruik van de door inzage in het dossier verkregen inlichtingen kan naargelang het geval aanleiding geven tot de toepasselijke strafbepalingen, onverminderd burgerlijke vorderingen.

De indiener verwijst naar de discussie in de Kamer desbetreffende. Daar heeft men er reeds de aandacht op gevestigd dat deze bepaling, die het bestraffen van het oneigenlijk gebruik van inlichtingen, verkregen door inzagerecht, beoogt, eigenlijk niets toevoegt. Dit is enkel een bijkomende strafmaatregel die eerder een «guide-line» uitmaakt. Aldus suggereert de indiener

Article 41 (article 44 du texte adopté)

1. Discussion

1.1. Article 460ter

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 40), libellé comme suit:

«Supprimer l'article 460ter proposé.»

Justification

En commission de la Chambre, l'on a déjà posé la question de savoir quel est l'objectif que le Gouvernement poursuit au moyen de cet article. Dans le projet, l'on a justifié cet article en déclarant qu'il vise à incriminer l'usage abusif d'informations obtenues en consultant le dossier. En commission, le ministre a précisé que les personnes visées sont celles qui commettraient un acte de violence contre une personne, soit, par exemple, un témoin en se fondant sur des données du dossier. L'on a souligné à juste titre, en commission de la Chambre, que cet article n'ajoute rien, loin de là, et que, dans sa version actuelle, le texte peut être interprété de manière beaucoup plus large.

En analysant le texte, l'on arrive à la conclusion que toute personne qui utilise dans l'intention particulière définie dans le texte, des informations obtenues en consultant le dossier est punissable. L'on vise donc tout usage de ces informations et non pas seulement l'usage impropre de celui-ci. Que se passerait-il, par exemple, au cas où l'on procèderait, sur la base de ces informations, à la citation directe d'une personne nommée dans le dossier? Mettrait-on, en l'espèce, une «entrave au déroulement de l'instruction»? Les atteintes à la vie privée, à l'intégrité physique ou morale ou aux biens d'une certaine personne sont réprimées par d'autres articles et il n'est pas nécessaire de les punir spécifiquement par le biais d'un texte difficile à utiliser et qui resterait, selon toute probabilité, sans effet.

Ne serait-il pas de loin préférable d'ajouter à l'article 61ter (article 12) un paragraphe qui contiendrait une «ligne directrice» selon laquelle «tout usage impropre d'informations obtenues en consultant le dossier peut donner lieu à l'application des dispositions pénales ad hoc, sans préjudice des requêtes civiles?

L'auteur renvoie à la discussion qui s'est déroulée à la Chambre à cet égard. On y a déjà attiré l'attention sur le fait que cette disposition, qui vise à sanctionner l'usage impropre d'informations obtenues grâce au droit de consultation, n'ajoute en fait rien. Il ne s'agit que d'une sanction complémentaire qui constitue plutôt une «ligne directrice». L'auteur de

van het amendement artikel 41 te laten vervallen en eventueel in artikel 61*ter* (artikel 12 van het voorliggend ontwerp) een zin toe te voegen waarbij men zou stellen dat elk oneigenlijk gebruik van de door inzage in het dossier verkregen inlichtingen, naargelang het geval, aanleiding kan geven tot de toepasselijke strafbepalingen, onverminderd de burgerlijke vordering.

Het voorbeeld dat de regering aanhaalde om deze bepaling te rechtvaardigen, namelijk op basis van de inlichtingen verkregen door inzagerecht geweld plegen op een getuige, is reeds strafbaar. Daarvoor moet men dus geen nieuwe bepaling invoegen. Al de andere mogelijke voorbeelden, zoals eventueel het verbreken van het geheim van het onderzoek met een duidelijk opzet, vallen reeds onder de toepassing van een andere strafmaatregel.

Een lid begrijpt de bezorgdheid van de regering bij de terbeschikkingstelling van stukken. Het is duidelijk dat de bescherming van het privé-leven in het gedrang zou kunnen worden gebracht door het laten circuleren van stukken. Hij verwijst naar de huidige intoxicatie door een verkeerd gebruik van sommige stukken. Nochtans acht dit lid de term «oneigenlijk gebruik» nogal vaag.

Hij gaat wel akkoord met de gedachte dat het gebruik van de stukken doelgebonden dient te zijn. Hij vreest immers het ontstaan van een parallel circuit van circulatie van stukken uit het onderzoek, hetgeen het geheim van het onderzoek ongetwijfeld schaadt.

Een ander commissielid is van mening dat dit artikel te ruim gedefinieerd is. Men zou de strekking van de tekst nauwkeuriger moeten omschrijven.

Een lid onderstreept de eigenlijke doelstelling van het inzagerecht, zoals verwoord in het wetsvoorstel van de heer Erdman met betrekking tot invoeging van een artikel 61*bis* in het Wetboek van Strafvordering (Stuk Senaat, nr. 1-9/6) en door de commissie-Franchimont. In casu gaat men het inzagerecht dusdanig uithollen door allerlei beknottingen, dat er enkel nog sprake kan zijn van een symbolisch inzagerecht. Het inzagerecht wordt immers beperkt door het inbouwen van lange termijnen, door een mogelijke selectie van de stukken die ter inzage worden gegeven, door het nagaan van de bedoeling, de motivering en de betrokkenheid van de eventuele burgerlijke partij, en door het bepalen van het gebruik van de verkregen stukken, en dit alles onverminderd het feit dat alle communicatie van het parket, de verdediging en de burgerlijke partij met de pers en de buitenwereld wordt geregeld (zie bescherming van het privé-leven, vermoeden van onschuld, enz.).

De minister antwoordt dat het wel degelijk de bedoeling is de inzage in het dossier zo ruim mogelijk te maken. De ingevoegde beperkingen mogen in geen geval beschouwd worden als een hinderpaal. Indien bepaalde stukken niet mogen worden meegedeeld,

l'amendement suggère par conséquent de supprimer l'article 41 et d'ajouter éventuellement une phrase à l'article 61*ter* (article 12 du projet à l'examen) qui préciserait que tout usage impropre d'informations obtenues en consultant le dossier peut donner lieu, selon le cas, à l'application des dispositions pénales *ad hoc*, sans préjudice des requêtes civiles.

L'acte pris comme exemple par le Gouvernement pour justifier cette disposition, à savoir le fait de commettre un acte de violence contre un témoin en se fondant sur des informations obtenues grâce au droit de consultation, est déjà punissable. Il n'est donc pas nécessaire d'introduire une nouvelle disposition pour cela. Tous les autres exemples possibles, tels que, le cas échéant, la violation intentionnelle du secret de l'instruction, tombent déjà sous le coup d'une autre sanction pénale.

Un membre comprend la préoccupation du Gouvernement par rapport à la mise à disposition de documents. Il est clair que la protection de la vie privée pourrait être compromise si on laissait circuler des documents. Il renvoie à l'intoxication que l'on connaît actuellement du fait de l'usage inadéquat de certains documents. Il considère néanmoins que le terme «usage impropre» est trop vague.

Il est toutefois d'accord sur l'idée que l'usage des documents doit être conforme à l'objectif prévu. Il craint en effet l'apparition d'un circuit parallèle de circulation des documents d'enquête, ce qui nuirait indubitablement au secret de l'instruction.

Un autre commissaire est d'avis que cet article est défini de façon très large. Il faudrait préciser la portée du texte.

Un membre souligne la véritable finalité du droit de consultation tel qu'elle est définie dans la proposition de loi de M. Erdman insérant un article 61*bis* dans le Code d'instruction criminelle (doc. Sénat, nº 1-9/6) et par la commission Franchimont. En l'occurrence, on va à ce point le vider de sa substance par toute sorte de restrictions qu'il ne sera plus que symbolique. On limite en effet le droit de consultation par de longs délais, par la possibilité de sélectionner les documents qui pourront être consultés, en vérifiant l'intention, la motivation et l'intérêt de la partie civile éventuelle et en précisant l'usage que l'on peut faire des documents obtenus, sans compter que l'on règle aussi toute communication du parquet, de la défense et de la partie civile à la presse et au monde extérieur (*cf.* la protection de la vie privée, la présomption d'innocence, etc.).

Le ministre réplique que l'objectif poursuivi est bien de donner un accès le plus large possible au dossier. Les limitations prévues ne peuvent en aucun cas être considérées comme un obstacle. La possibilité de sélection des pièces permet de ne pas bloquer tout

maakt de selectie het mogelijk dat het dossier in zijn geheel niet wordt geblokkeerd. De selectie is dus geen hinderpaal, maar integendeel een maatregel die de inzage in het dossier gemakkelijker moet maken.

Wat het invoeren van een aantal waarborgen in verband met het gebruik van die stukken door een partij betreft, is het doel hetzelfde. Dit is een bijkomende garantie voor de persoon die inzage verleent in het dossier, die ervoor zal zorgen dat gemakkelijker inzage wordt verleend.

Het is juist dat de schending van de fysieke integriteit bestanddeel kan zijn van andere strafbare feiten. Dat is evenwel niet het geval voor het hinderen van het gerechtelijk onderzoek, noch voor de schending van het privé-leven.

De minister besluit dat dit artikel uitgaat van een praktische overweging. In een aantal gevallen zijn er duidelijk misbruiken geweest.

Een lid onderstreept dat er ook het probleem van de schending van de morele integriteit is.

Een lid interpreteert de tussenkomst van de minister als een bevestiging van zijn suggestie. Het inzagerecht wordt immers geregeld in artikel 61*ter* van het Wetboek van Strafvordering. Het lijkt hem dan ook logisch de regeling van het gebruik van dat inzagerecht in dat artikel in te schrijven, zonder dat een specifieke strafmaatregel dient te worden uitgebouwd. De sanctie bestaat reeds in de toepasselijke strafbepalingen, onverminderd burgerlijke vorderingen.

Een ander lid herhaalt de vrees voor een parallel circuit van circulatie van stukken uit het onderzoek, indien geen specifieke maatregel wordt ingevoerd. Niettegenstaande de strafbepalingen, zal er niets gebeuren indien men tegen betaling de burgerlijke partij kan overtuigen de stukken over te hevelen en men deze dan gaat publiceren.

Een lid verwijst naar de strafbepaling in artikel 8, § 4.

De voorgaande spreker onderlijnt dat de verdachte of de burgerlijke partij die geen raadsman heeft ontsnapt aan deze bepaling.

Een senator verwijst naar de bepaling waarbij «elk gebruik door de inverdenkinggestelde van door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen dat tot doel heeft het verloop van het gerechtelijk onderzoek te hinderen» strafbaar wordt. Dat is ook een wijziging van de huidige positie van de verdachte die in voorlopige hechtenis is. Waar heeft dit juist betrekking op? Heeft men voorbeelden uit de praktijk die men strafbaar wil stellen?

De minister preciseert dat het bijzonder opzet bedoeld wordt. Dat moet bewezen worden. Het hinderen van het verloop van het gerechtelijk onderzoek bevat een gevaar voor mogelijke heimelijke verstandhouding, bij voorbeeld wanneer een burgerlijke

le dossier, si certaines pièces ne peuvent être communiquées. La sélection n'est donc pas un obstacle, mais au contraire un argument en faveur de la distribution plus facile du dossier.

En ce qui concerne l'insertion d'un certain nombre de garanties quant à l'utilisation de ces pièces par une partie, l'objectif est le même. Ceci constitue une garantie supplémentaire pour la personne qui autorise l'accès au dossier, ce qui stimulera l'ouverture du dossier.

Il est vrai que le fait de porter atteinte à l'intégrité physique peut être constitutif d'autres infractions. Ceci n'est cependant pas le cas pour l'entrave au déroulement de l'instruction, ni pour atteinte à la vie privée.

Le ministre conclut que cet article part d'une observation pratique; dans un certain nombre de cas, il y a eu des abus manifestes.

Un membre souligne qu'il y a également le problème de l'atteinte à l'intégrité morale.

Un membre est d'avis que l'intervention du ministre confirme la suggestion qu'il a émise. Le droit de consultation est en effet réglé à l'article 61*ter* du Code d'instruction criminelle. Il lui paraît donc logique d'inscrire, dans le même article, les modalités d'usage de ce droit, et de ne pas élaborer de mesure pénale spécifique. La sanction est déjà prévue dans les dispositions pénales applicables, sans préjudice des procédures civiles.

Un autre membre répète sa crainte qu'à défaut d'instaurer une mesure spécifique, un circuit parallèle ne se crée pour la diffusion des pièces de l'instruction. Malgré les mesures pénales, rien ne se fera si l'on peut convaincre la partie civile de remettre les pièces contre paiement et qu'on les publie ensuite.

Un membre fait référence à la mesure pénale visée à l'article 8, § 4.

Le préopinant souligne que l'inculpé ou la partie civile qui ne sont pas assistés par un conseil échappent à cette disposition.

Un sénateur renvoie à la disposition suivant laquelle «tout usage par l'inculpé d'informations obtenues en consultant le dossier, qui aura pour but d'entraver le déroulement de l'instruction» sera passible d'une peine. Il s'agit là encore d'une modification de la position actuelle de l'inculpé en détention préventive. À quoi se rapporte-t-elle au juste? Peut-on citer des pratiques concrètes que l'on souhaite rendre passibles de peines?

Le ministre précise que le dol spécial est visé. Il faut pouvoir prouver une intention particulière. L'entrave du déroulement de l'instruction comprend les risques de collusion possibles, par exemple dans le chef d'une partie civile qui veut éventuellement s'adresser à un

partij zich eventueel wil wenden tot een getuige en die getuige een gedragspatroon wil voorschrijven, enz. Het betreft een toestand waarbij de partijen de inlichtingen waarover zij beschikken proberen te gebruiken om het gerechtelijk onderzoek te beïnvloeden, of om het dossier in een of andere richting te sturen. Die handelwijze is niet noodzakelijk strafbaar vanuit strafrechtelijk oogpunt. Het gaat om een houding van een burgerlijke partij of van een inverdenking gestelde die tot doel heeft het gerechtelijk onderzoek te dwarsbomen en de waarheid niet aan het licht te laten komen.

Een lid is van mening dat het gaat om regels ter bescherming van het justitieel functioneren waarbij voorkomen wordt dat toegekende rechten tot iets anders dienen dan tot de verdediging.

Een lid houdt vol dat hij deze optie niet begrijpt. Een inbreuk op het privé-leven is immers ook vandaag de dag strafbaar, alsook een inbreuk op de fysieke of morele integriteit of op de goederen van een in het dossier genoemde persoon. Het enige dat men aldus wil toevoegen is het hinderen van het verloop van het gerechtelijk onderzoek. Dit is echter zeer breed. Van zodra een betichte inzage heeft in het dossier en krachtens artikel 57 een persconferentie organiseert, hindert hij immers het gerechtelijk onderzoek. Het lijkt hem dus duidelijk dat de echte bedoeling is het inzagerecht onuitvoerbaar te maken, terwijl de Senaat een veel breder inzagerecht unaniem heeft gestemd (Stuk Senaat, nr. 1-9/6).

Een ander lid antwoordt dat er geen algemene strafbepaling bestaat voor een inbreuk op het privé-leven. Tevens wijst hij erop dat het onderzoek nog steeds geheim is.

Voorgaande spreker is van oordeel dat deze redenering impliceert dat men aan het parket en aan de verdediging moet verbieden persconferenties te houden.

Een lid onderstreept dat het bijzonder opzet vereist is. Dit is een beperking van de geopperde bezwaren. Het lijkt hem wenselijk te bepalen dat het om een misbruik moet gaan.

Tevens werpt een lid op dat een gebruik niet strafbaar kan worden gesteld. De tekst dient dus te worden gecorrigeerd.

Het is de dader die dient te worden gestraft, niet de handeling.

Tot slot wijst een ander lid op de zinloosheid van de korte gevangenisstraffen. Waarom niet voorkeur geven aan een geldboeten? Korte gevangenisstraffen worden immers toch niet uitgevoerd.

Betreffende het amendement nr. 40 van de heer Erdman, wordt ook verwezen naar de stemming van

témoin et lui dicter une conduite à suivre, etc. Il s'agit d'une situation où les parties essayent à l'aide des renseignements dont elles disposent d'influencer l'instruction, d'entrer dans le dossier pour l'orienter d'une manière ou d'une autre. Ces interventions ne sont pas nécessairement pénalement punissables. Il s'agit d'une attitude d'une partie civile ou d'un inculpé dans le but de contrecarrer l'instruction et de ne pas aboutir à la vérité.

Un membre est d'avis qu'il s'agit de règles de protection du fonctionnement de la justice, en évitant que les droits concédés servent à autre chose que la défense.

Un membre soutient qu'il ne comprend pas cette option. En effet, les atteintes à la vie privée sont déjà punissables et les atteintes à l'intégrité physique, à l'intégrité morale ou à l'intégrité des biens d'une des personnes citées dans le dossier le sont également. Par conséquent, la seule chose que l'on souhaite ajouter est l'entrave au déroulement de l'instruction. Ce concept est toutefois très large. En effet, dès qu'un inculpé consulte le dossier et organise une conférence de presse conformément à l'article 57, il entrave l'instruction judiciaire. L'intervenant est donc convaincu que l'intention réelle du projet de loi est de rendre l'exercice du droit de consultation impossible, alors que le Sénat avait voté à l'unanimité une conception beaucoup plus large de ce droit (doc. Sénat, nº 1-9/6).

Un autre membre répond qu'il n'existe pas de disposition répressive générale pour les atteintes à la vie privée. Il souligne également que l'instruction reste secrète.

Le préopinant estime que si l'on suit le raisonnement du ministre, il faut interdire au parquet et à la défense d'organiser des conférences de presse.

Un membre souligne que le dol spécial est requis. Ceci limite les objections soulevées. Il lui semble souhaitable de préciser qu'il s'agit d'un usage abusif (misbruik).

Un membre avance également qu'on ne peut pas rendre l'usage punissable. Le texte doit donc être corrigé.

C'est l'auteur qui doit être puni et non l'acte.

En conclusion, un autre membre souligne que les peines de prison courtes sont inutiles. Pourquoi ne pas opter d'abord pour l'amende? En effet, les peines de prison de courte durée ne sont pas exécutées.

Pour ce qui est de l'amendement nº 40 de M. Erdman, on fait également référence au vote inter-

het amendement nr. 122 van dezelfde auteur, op artikel 12.

De auteur verwijst naar de verantwoording van het amendement.

Een lid verwijst naar het reeds gevoerde debat en het principe van het geheim van het onderzoek. Indien dit artikel vervalt, wordt deze regel volgens de spreker volkomen theoretisch. In feite wordt dit onderzoek publiek wat de houding van de verdachte en de burgerlijke partij betreft; als advocaat kan men immers perfect pleiten dat het publiek maken van stukken een essentie uitmaakt van de verdedigingsstrategie.

De minister wijst erop dat men er in het kader van het geheim van het gerechtelijk onderzoek wil toe komen de partijen het grootst aantal mogelijkheden te bieden, zowel de inverdenkinggestelde als het slachtoffer, om inzage te krijgen van hun dossier. De beste waarborg voor de partijen om het inzagerecht te bevorderen bestaat erin waarborgen te verlenen aan wie moet beslissen het dossier al dan niet vrij te geven. De wet dient voldoende gestructureerd te zijn om een gebrekkige toepassing te voorkomen en om te vermijden dat een aantal dossierstukken openbaar worden. Dit artikel voorziet in waarborgen voor de onderzoeksrechter en wil hem ertoe aanzetten inzage te verlenen van het dossier.

Een ander lid vraagt of het niet nodig is rekening te houden met het bijzonder opzet en de bepaling als volgt te doen luiden «dat tot doel en tot gevolg heeft via het gerechtelijk onderzoek...». Dat lijkt hem een interessante voorwaarde omdat zij het gebruik ervan kan beperken. De woorden «die tot gevolg heeft» begrenst de mogelijkheid kritiek uit te brengen op het gebruik van het inzagerecht van een dossier. Volgens hem dient er wel degelijk een sanctie te gelden doch voor hem is het de vraag of die niet beperkt dient te worden.

De heer Lallemand dient hiertoe een amendement in (stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 175), luidend:

«In het voorgestelde artikel 460ter tussen de woorden «dat tot doel» en het woord «heeft» invoegen de woorden «en tot gevolg.»

Een lid is van oordeel dat er geen enkel objectief criterium bestaat voor de interpretatie van «elk gebruik dat tot doel heeft het verloop van het gerechtelijk onderzoek te hinderen...». Bovendien heeft hij de indruk dat men terzake nogal gemakkelijk veralgemeent. De tekst aangenomen in de Kamer bepaalt immers dat het gaat om inlichtingen die men verkregen heeft door inzage. Hier wordt steeds gesproken over stukken. Wat brengt dit artikel bij, gezien de stemming van artikel 61*ter* en artikel 57? De oorspronkelijke ontwerpen Franchimont bepaalden ook geen strafmaatregelen.

venu au sujet de l'amendement nº 122 que le même auteur avait déposé à l'article 12.

L'auteur renvoie à la justification de cet amendement.

Un membre fait référence au débat qui a déjà eu lieu ainsi qu'au principe du secret de l'instruction. Il estime que, dans l'éventualité où on supprimerait cet article, cette règle deviendrait purement théorique. En fait, l'instruction deviendra publique en ce qui concerne l'attitude du suspect et celle de la partie civile; un avocat peut en effet parfaitement plaider que la publication des pièces est un élément essentiel de la stratégie de défense.

Le ministre précise que l'objectif poursuivi, dans le cadre de l'instruction secrète, était de favoriser au maximum les possibilités pour les parties, tant l'inculpé que la victime, d'accéder aux dossiers. La meilleure garantie pour les parties en vue de favoriser cet accès, est de donner des garanties à celui qui doit décider d'ouvrir ou non le dossier. La loi doit être suffisamment structurée pour éviter des dysfonctionnements, pour éviter que certaines pièces puissent être rendues publiques. Cet article prévoit des garanties pour le juge d'instruction et tend à l'encourager à donner accès au dossier.

Un membre pose la question de savoir s'il ne faut pas prévoir le dol spécial et stipuler «qui a pour but et pour effet à travers l'instruction». Cette condition lui semble intéressante vu qu'elle permet de délimiter l'usage. «Qui a pour effet» donne une limite à la possibilité de critiquer l'usage fait d'une consultation de dossier. Il lui semble qu'il faut en effet une sanction, mais il se demande si celle-ci ne doit pas être délimitée.

M. Lallemand dépose à cet effet un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 175), qui est rédigé comme suit:

«Insérer à l'article 460ter proposé les mots «pour effet et» entre les mots «pour but» et les mots «d'entraver.»

Un membre estime que l'on ne dispose d'aucun critère objectif pour interpréter la disposition «tout usage qui aura eu pour but d'entraver le déroulement de l'instruction...». Il a, en outre, l'impression qu'on a assez tendance à généraliser en la matière. En effet, selon le texte adopté par la Chambre, il s'agit d'informations obtenues en consultant le dossier. Or, dans le débat actuel, il est toujours question de pièces. Après le vote des articles 61*ter* et 57, l'on peut se demander ce qu'apporte l'article en question. Les projets de loi Franchimont initiaux ne prévoyaient pas non plus de mesures pénales.

Een ander lid meent dat het voorliggende artikel essentieel is in het licht van het politiek evenwicht in het ontwerp. Indien dit artikel niet wordt behouden, bestaat het risico van een parallel circuit en kan dit aanleiding geven tot veel misbruiken. Anders zullen amendementen worden ingediend in openbare zitting.

Un autre intervenant trouve que l'article à l'examen est essentiel à l'équilibre politique de la loi en projet. En le supprimant, on court le risque de voir se développer un circuit parallèle et d'avoir à faire face à de nombreux abus. S'il n'est pas maintenu, des amendements seront déposés en séance plénière.

Een lid benadrukt de constitutieve elementen van de inbreuk (met het oogmerk om te schaden).

Un membre attire particulièrement l'attention sur les éléments constitutifs de l'infraction (à dessein de nuire).

Een lid antwoordt dat er geen enkel objectief element wordt bepaald. Wanneer of hoe men het onderzoek heeft gehinderd, is een loutere appreciatie vanwege het openbaar ministerie.

Un membre répond que l'on ne définit aucun élément objectif. La réponse à la question de savoir quand ou comment quelqu'un aura entravé l'enquête appartient au ministère public.

Een ander lid wijst eveneens op het risico van een parallel circuit van processen-verbaal. De objectieve vraag luidt hoever dit circuit zal circuleren. Hij verwijst naar de destabilisering van het ancien regime door het circuleren van allerlei processtukken. Een straftekst moet een waarborg zijn tegen kennelijke misbruiken. Hij kan wel akkoord gaan met het amendement van de heer Lallemand om de woorden «dat tot doel en tot gevolg heeft» in te voegen.

Un autre membre attire l'attention sur le risque de voir se développer un circuit parallèle de procès-verbaux. La question objective qui se pose est de savoir jusqu'où ira ce circuit. Il fait référence à la diffusion de toutes sortes d'actes de procédure, qui a déstabilisé l'Ancien Régime. Un texte de droit pénal doit constituer une garantie contre les abus manifestes. Il dit pouvoir approuver néanmoins l'amendement de M. Lallemand, qui tend à insérer les mots «pour effet et pour but».

Een lid duidt erop dat deze bepaling een samenlopende betichting vormt met eventueel elke aanranding van de fysieke integriteit of de goederen van een in het dossier genoemde persoon.

Un membre souligne que cette disposition peut former une prévention concurrente avec toute mention d'une atteinte à l'intégrité physique ou à l'intégrité des biens d'une personne qui est mentionnée dans le dossier.

Het gaat dus om een bijkomende, samenlopende betichting. Hetgeen nu reeds kan worden vervolgd, zal nogmaals worden vervolgd.

Il s'agit donc d'une prévention concurrente complémentaire. Ce qui peut d'ores et déjà entraîner des poursuites pourra en entraîner de nouvelles.

De minister wijst erop dat de bepalingen van het strafrecht hierop van toepassing zijn. Bij een tweevoudige tenlastelegging voor een enkel feit met twee verschillende omschrijvingen, moet de rechter zich uitspreken over een enkele straf.

Le ministre souligne que les règles du droit pénal s'appliquent dans le cas d'espèce. En cas de deux préventions possibles pour un seul fait, avec deux qualifications différentes, il appartient au juge de prononcer une seule peine.

Bij de tweede lezing verklaart een lid gekant te blijven tegen dit artikel en zich bijgevolg te zullen onthouden bij de stemming.

En seconde lecture, un membre déclare qu'il reste opposé à cet article et s'abstiendra par conséquent lors du vote.

Een vorige spreker herhaalt dat, indien dit artikel vervalt, heel de regeling aan herziening toe is. Volgens hem moet het gerechtelijk onderzoek op tegenspraak verlopen. Men kan moeilijk gewagen van het geheim van het gerechtelijk onderzoek wanneer er geen waarborgen zijn tegen het officieel of heimelijk rondgaan van dossierstukken en wanneer de persoon die ze meedeelt, dat ongestraft kan doen.

Un intervenant précédent répète que si cet article est supprimé, c'est l'ensemble du système qui doit être revu, et l'instruction doit devenir contradictoire. Il n'est pas possible de dire que l'instruction est secrète, tout en n'ayant pas de garanties contre la circulation officielle ou cachée des pièces, et en ne sanctionnant pas celui qui les communique.

Dit artikel heeft geen technische inhoud maar raakt aan een grondprobleem en aan de evenwichtige opbouw van het ontwerp in zijn geheel. Het wetsontwerp wil een compromis vinden tussen het geheim van het gerechtelijk onderzoek en het inzagerecht van het dossier. Dat laatste wordt aanzienlijk verruimd

Cet article n'est pas de nature technique, mais touche à un problème de fond et à l'équilibre du projet. Ce dernier cherche à trouver un compromis entre le secret de l'instruction et l'accès au dossier. Cet accès est considérablement élargi, mais un frein est prévu: l'abus du droit d'accès au dossier en vue de

doch er is een beperking: misbruik van het inzagerecht van het dossier om strafdossiers te laten rondgaan buiten het geval van een functionele inzage van het dossier.

2. Stemmingen

Het amendement nr. 40 van de heer Erdman wordt verworpen met 5 tegen 3 stemmen bij 2 onthoudingen.

Het amendement nr. 175 van de heer Lallemand wordt aangenomen met 8 stemmen bij 3 onthoudingen.

Artikel 41*bis* (nieuw)

Schending van het geheim van het onderzoek

Artikel 460*quater*

1. Bespreking

Mevrouw Milquet dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 119), luidend:

«Een artikel 41bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 41bis. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 460quater ingevoegd, luidende:

«Art. 460quater. — Met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar of met geldboete van 500 frank tot 30 000 frank worden gestraft alle andere personen dan die bedoeld in het voorgaande artikel en die niet gebonden zijn door het geheim als bedoeld in de artikelen 28quinquies, § 4, en 57, § 4, maar die in een nog hangende rechtszaak en vóór de strafrechter een definitief vonnis heeft gewezen, ruchtbaarheid hebben gegeven aan enig element uit het onderzoeks- of opsporingsdossier, hoewel zij wisten dat met die mededelingen onmiskenbaar druk zou worden uitgeoefend op de getuigen, de slachtoffers of de gezworenen, of die, meer in het algemeen, het beginsel van het vermoeden van onschuld of het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer onmiskenbaar hebben geschonden.»

Verantwoording

Er is duidelijk behoefte aan voorschriften voor de pers wanneer die informatie verstrekt over een gerechtelijk onderzoek of een opsporingsonderzoek.

Men kan immers vaststellen dat sinds een jaar bepaalde persorganen ongestraft gegevens bekendmaken die onder het geheim van het onderzoek vallen

faire circuler des dossiers pénaux, en dehors de l'accès fonctionnel au dossier.

2. Votes

L'amendement nº 40 de M. Erdman est rejeté par 5 voix contre 3 et 2 abstentions.

L'amendement nº 175 de M. Lallemand est adopté par 8 voix et 3 abstentions.

Article 41*bis* (nouveau)

Violation du secret de l'instruction

Article 460*quater*

1. Discussion

Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 119) qui est rédigé comme suit:

«Insérer un article 41bis (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 41bis. — Il est inséré dans le même Code un article 460quater, rédigé comme suit:

«Art. 460quater. — Seront punies d'une peine d'emprisonnement de 8 jours à un an ou d'une amende de 500 francs à 30 000 francs les personnes autres que celles visées à l'article précédent et qui ne sont pas tenues au secret visé aux articles 28quinquies, § 4, et 57, § 4, qui, dans une affaire judiciaire en cours et avant l'intervention d'une décision juridictionnelle pénale définitive, auront publiquement divulgué tout élément du dossier d'instruction ou d'information sachant que ces communications sont manifestement de nature à exercer des pressions sur les témoins, les victimes ou les jurés ou qui, de manière plus générale, auront porté manifestement atteinte au principe de la présomption d'innocence ou au respect du droit à la vie privée.»

Justification

Il apparaît indispensable de proposer une nouvelle disposition qui encadre le travail de la presse dans l'exercice de sa mission d'information relative à une instruction ou une information.

Nous assistons en effet à une dérive d'une certaine presse qui, depuis un an, divulgue en toute impunité des éléments couverts par le secret de l'instruction et

en dat daarmee de beginselen van het vermoeden van onschuld en van respect voor de privacy geschonden worden.

Dit amendement is geïnspireerd op artikel 434/16 van het Franse Strafwetboek. Het publiceren van mededelingen waarin wordt gepoogd druk uit te oefenen om de verklaringen van getuigen of de beslissingen van de onderzoeksrechter of de vonnisrechter te beïnvloeden, vóór de rechter een definitief vonnis wijst, worden door dat artikel strafbaar gesteld.

Die mededelingen zijn enkel strafbaar indien dat op een publieke manier gebeurd is.

Het amendement heeft dus geen betrekking op personen die tot geheimhouding van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek gehouden zijn, aangezien de artikelen 28quinquies, § 4, en 57, § 4, al op hen van toepassing zijn, noch op de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij op wie artikel 460ter van toepassing is.

Strafbaar zijn in de eerste plaats personen die het strafproces hebben «vervuild» door dossierstukken mede te delen, hoewel zij goed wisten dat zij daarmee de getuigen, de slachtoffers of de gezworenen konden beïnvloeden.

Strafbaar zijn vervolgens de personen die het proces vervalst hebben door het beginsel van het vermoeden van onschuld en het recht op eerbiediging van privacy hebben geschonden. Deze tweede strafbaarstelling is ongetwijfeld minder nauwkeurig dan de eerste en laat aan de strafrechter een ruime beoordelingsvrijheid, maar deze moet van geval tot geval uitmaken of het vermoeden van onschuld en het recht op privacy geschonden zijn.

De straf en ieder geval de geldboete kunnen zwaar lijken. Om echter zeker te zijn dat de pers een dergelijk voorschrift naleeft, is het onontbeerlijk dat op overtreding daarvan zeer zware geldboetes worden gesteld. Het bedrag van de voorgestelde geldboete komt trouwens reeds voor in artikel 259bis van ons Strafwetboek.

In Engeland is de geldboete zelfs onbegrensd in het geval van «contempt of court», dat wil zeggen wanneer informatie wordt gepubliceerd die de gezworene kan beïnvloeden ten nadele van een beschuldigde.

Een lid meent dat mevrouw Milquet in amendement nr. 119 een reëel probleem aankaart. Het is duidelijk dat van de pers een zekere discipline verwacht wordt, een zekere controle over de mededelingen die ze bij de bevolking verspreidt. Toch staat hij huiverig tegenover strafrechtelijke sancties: hij neemt liever het risico dat de media tegen de deontologische regels in bepaalde onthullingen doen. Op basis van de in het amendement voorgestelde tekst kan het parket een repressie ontketenen tegen de journalisten.

au mépris des principes de la présomption d'innocence et du respect de la vie privée.

Cet amendement s'inspire de l'article 434/16 du Code pénal français qui «punit la publication avant l'intervention de la décision juridictionnelle définitive de commentaires tendant à exercer des pressions en vue d'influencer les déclarations des témoins ou la décision des juridictions d'instruction ou de jugement».

L'infraction ne sera réalisée que si et seulement si la divulgation est faite de manière publique.

L'amendement ne vise pas les personnes tenues au secret «de l'information et de l'instruction» déjà concernées par les articles 28quinquies, § 4, et 57, § 4, ni l'inculpé ou la partie civile visés à l'article 460ter.

Sont tout d'abord sanctionnées les personnes qui auront «pollué» le procès pénal en communiquant des pièces du dossier sachant manifestement que cela serait de nature à influencer les témoins, les victimes ou les jurés.

Sont ensuite sanctionnées les personnes qui auront faussé le procès en violant le principe de la présomption d'innocence et le droit au respect de la vie privée. Ce deuxième pan de l'infraction est certes moins précis que le premier et laisse une large marge d'appréciation au juge pénal, mais la violation de la présomption d'innocence et le respect du droit à la vie privée doivent s'apprécier au cas par cas.

La sanction et, en tout cas, l'amende peuvent paraître élevées. Cependant, pour s'assurer que la presse respecte une telle prescription, il est indispensable de l'assortir d'amendes très importantes. Le montant de l'amende proposée est d'ailleurs déjà appliqué dans notre Code pénal, notamment à l'article 259bis.

En Angleterre, le principe du «Contempt of Court», qui interdit toute publication d'information de nature à influencer un juré à l'encontre d'un accusé, est sanctionné par une amende qui peut être illimitée.

Un membre estime que le problème soulevé par l'amendement nº 119 de Mme Milquet est réel. Il est évident qu'il faut espérer une discipline de la presse, une maîtrise de la communication au sein de la population. Il préfère cependant affronter les risques de révélations par la presse au mépris des règles déontologiques plutôt que de prévoir des sanctions pénales. Le texte proposé par l'amendement permet au parquet de provoquer une répression à l'encontre des journalistes.

Professor Traest merkt op dat een journalist mededader of medeplichtige kan zijn aan het misdrijf bepaald in artikel 460*ter* en dus samen kan vervolgd worden met de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij die een abusief gebruik heeft gemaakt van de processtukken.

2. Stemmingen

Het amendement nr. 119 van mevrouw Milquet wordt verworpen met 6 stemmen tegen 1 stem, bij 3 onthoudingen.

Artikel 43 (artikel 46 van de aangenomen tekst)

Artikel 3*bis*: het bejegenen van slachtoffers

1. Bespreking

Mevrouw Milquet dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 130), luidend:

«Het voorgestelde artikel 3bis aanvullen met een derde lid, luidende:

«In geval van verdwijning, van misdaden en wanbedrijven bedoeld in de hoofdstukken IV tot VI van titel VII van het Strafwetboek betreffende de orde der familie en de openbare zedelijkheid, alsmede in geval van misdaden en wanbedrijven bedoeld in de hoofdstukken I tot IV van titel VIII van hetzelfde Wetboek, hebben de slachtoffers of, in geval van overlijden, hun verwanten het recht minstens eenmaal op hun verzoek gehoord te worden door de onderzoeksmagistraat of bij een opsporingsonderzoek door het lid van het openbaar ministerie dat belast is met het strafdossier.»

Verantwoording

Uit het rapport van de onderzoekscommissie voor de verdwenen kinderen blijkt duidelijk dat het gerechtelijk apparaat bij de slachtoffers als volstrekt onmenselijk overkomt en dat is vooral zo bij slachtoffers van zware misdrijven. Die personen willen gehoord worden door de onderzoeksmagistraat en ervaren de afstandelijkheid van het gerechtelijk apparaat als zeer negatief.

Ook al pogen de leden van het parket en de onderzoeksrechters meestal naar de slachtoffers te luisteren, toch zou die luisterbereidheid in een rechtsregel moeten worden gegoten.

Wij zijn er ons evenwel van bewust dat die nieuwe verplichting voor de magistraten een averechts effect kan hebben omdat die ongetwijfeld meer werk meebrengt. Daarom verleent het amendement dat recht uitsluitend aan hen die het slachtoffer zijn van een verdwijning, een overlijden, een misdrijf tegen de

Le professeur Traest fait observer qu'un journaliste peut être coauteur ou complice de l'infraction prévue à l'article 460*ter* et donc peut être poursuivi conjointement avec l'inculpé ou la partie civile qui a fait un usage abusif des pièces du procès.

2. Votes

L'amendement nº 119 de Mme Milquet est rejeté par 6 voix contre 1 et 3 abstentions.

Article 43 (article 46 du texte adopté)

Article 3*bis*: le traitement des victimes

1. Discussion

Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 130), libellé comme suit:

«Compléter l'article 3bis proposé par un alinéa 3, libellé comme suit:

«Dans les cas de disparition, de crimes et délits visés aux chapitres IV à VI du titre VII du Code pénal relatif à l'ordre des familles et à la moralité publique, ainsi qu'en cas de crimes et délits contre les personnes tels que visés aux chapitres I à IV du titre VIII de ce même Code, les victimes ou, en cas de décès, leurs proches ont le droit d'être entendus, à leur demande, au moins une fois par le magistrat instructeur ou en cas d'information par le membre du ministère public en charge du dossier répressif.»

Justification

Il ressort clairement du rapport établi par la Commission d'enquête sur les disparitions d'enfants que l'appareil judiciaire apparaît aux yeux des victimes comme totalement déshumanisé, et ce surtout en ce qui concerne les victimes d'infractions graves. Ces personnes ont besoin d'être entendues par le magistrat instructeur, et ressentent très négativement la froideur de l'institution judiciaire.

Même si, le plus souvent, les membres du parquet et les juges d'instruction essaient d'être à l'écoute des victimes, cette écoute semble toutefois devoir être consacrée par un droit.

Cependant, conscient que ce nouveau devoir imposé aux magistrats risque de générer des effets pervers en raison du surcroît de travail qu'il engendrera sans doute, l'amendement proposé n'accorde ce droit qu'aux victimes confrontées à une disparition, un décès, une infraction contre l'ordre des familles

orde der familie (met onder meer verkrachting), een misdrijf tegen personen.

Professor Franchimont verklaart dat de voorgestelde bepalingen te beperkt lijken; het tweede ontwerp zal het recht om door de onderzoeksrechter te worden ondervraagd, uitbreiden. Men voorziet bovendien in een samenvattend verhoor aan het einde van het onderzoek.

De minister wijst erop dat hier sprake kan zijn van discriminatie aangezien het slachtoffer een recht wordt toegekend dat de inverdenkinggestelde niet heeft. Hij benadrukt dat een evenwicht moet worden bewaard tussen de rechten van het slachtoffer en die van de inverdenkinggestelde. Hij denkt bovendien dat het amendement geen bijkomend recht schept. Ook nu belet niets dat het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter het slachtoffer horen.

Professor Traest is van oordeel dat de voorgestelde bepaling overbodig is. Het verhoor door de onderzoeksrechter kan immers worden beschouwd als een bijkomende onderzoekshandeling en de burgerlijke partij kan overeenkomstig artikel 61*quinquies* aan de onderzoeksrechter vragen, als bijkomende onderzoekshandeling, om gehoord te worden. De bedoeling van het amendement ligt volgens hem reeds besloten in artikel 61*quinquies*.

De minister meent dat het amendement een discriminerend onderscheid maakt tussen de verschillende slachtoffers. Als men de slachtoffers een recht van toegang tot de behandelende magistraat wil verlenen, moet dit een algemeen recht zijn.

Een lid benadrukt het humane aspect van dit amendement.

Professor Franchimont vindt dat de doelstelling van de indiener van het amendement al wordt opgevangen in het nieuwe artikel 43. Dit probleem wordt hoe dan ook geregeld in het tweede ontwerp.

Een aantal leden vinden eveneens dat het amendement dezelfde bedoelingen heeft als artikel 43 van dit ontwerp.

Een lid meent dat artikel 43 een principiële niet afdwingbare bepaling bevat. Zo'n bepaling past niet in een wettekst.

De minister antwoordt dat artikel 43 nuttig is in die zin dat het ondanks zijn symboolwaarde toch een verplichting inhoudt voor het openbaar ministerie. Bovendien biedt het een wettelijk kader voor de rechtsbijstand.

Een lid is van oordeel dat het amendement van mevrouw Milquet niet om louter praktische redenen mag worden verworpen. Aangezien de in het amendement bedoelde misdrijven zwaarwichtig zijn, zullen ze wellicht steeds aanleiding geven tot een gerechte-

(titre qui recouvre entre autres le viol...) ainsi que les atteintes contre les personnes.

Le professeur Franchimont est d'avis que la disposition proposée est trop limitée. Le deuxième projet prévoira d'ailleurs une extension du droit d'être interrogé par le juge d'instruction et un interrogatoire récapitulatif à la fin de l'instruction.

Le ministre soulève le problème de la discrimination, en ce sens que la victime aurait un droit qui n'est pas donné à l'inculpé. Il souligne l'importance de l'équilibre des droits de la victime et des droits de l'inculpé. Il lui semble également que l'amendement ne crée pas un droit supplémentaire. Rien n'empêche, dans l'état actuel des choses, que le ministère public ou le juge d'instruction entende la victime.

Le professeur Traest considère que la disposition proposée est superflue. L'audition par le juge d'instruction peut être considérée comme un acte d'instruction complémentaire et la partie civile peut, conformément à l'article 61*quinquies*, demander au juge d'instruction d'être entendue, à titre d'acte d'instruction complémentaire. Selon lui, l'objet de l'amendement est déjà réalisé à l'article 61*quinquies*.

Le ministre estime que l'amendement introduit une discrimination entre différentes victimes. Si l'on veut permettre aux victimes d'avoir un droit à l'accès au magistrat qui traite le dossier, il faut envisager un droit nettement plus global.

Un membre souligne l'élément d'humanisation de l'amendement.

Le professeur Franchimont est d'avis que la préoccupation de l'auteur de l'amendement est rencontrée en partie par l'article 43 nouveau. Le problème sera de toute façon réglé d'une façon globale dans le projet ultérieur.

Plusieurs membres se rallient au fait que l'amendement poursuit les mêmes objectifs sente le même esprit que l'article 43 du projet à l'examen.

Un membre estime que l'article 43 introduit une disposition de principe non sanctionnable. Ceci ne doit pas figurer dans un texte légal.

Le ministre répond que l'article 43 n'est pas inutile, en ce sens qu'il crée, malgré sa valeur symbolique, une obligation dans le chef du ministère public. En plus, il légalise l'initiative de l'assistance en justice.

Un membre estime que l'amendement de Mme Milquet ne peut pas être rejeté pour des raisons purement pratiques. Comme les infractions visées par l'amendement sont graves, elles donneront sans doute toujours lieu à une instruction judiciaire. L'interve-

lijk onderzoek. Bijgevolg heeft spreker er geen bezwaar tegen het hoorrecht uitsluitend te erkennen in het kader van het gerechtelijk onderzoek. Er kan overigens geen sprake zijn van een discriminatie ten aanzien van de verdachte omdat spreker zich niet kan voorstellen dat een onderzoeksrechter de verdachte niet ten minste eenmaal zou horen.

De minister spreekt dit laatste tegen. Een onderzoeksrechter behandelt per jaar op zijn minst tweehonderd dossiers met vijfhonderd à zeshonderd verdachten. In die omstandigheden kan men van hem niet verwachten dat hij zich met elk van hen omstandig onderhoudt.

Professor Traest wijst erop dat het horen van een verdachte of een burgerlijke partij een onderzoekshandeling is. Krachtens het voorgestelde artikel 61*quinquies* kunnen zij de onderzoeksrechter bijgevolg om de drie maanden vragen te worden gehoord.

Een lid merkt op dat deze uitleg weliswaar juridisch correct is, maar niet tegemoetkomt aan de bekommernis die aan het amendement van mevrouw Milquet ten grondslag ligt. Veel slachtoffers of hun verwanten verkeren in een psychologisch wankele toestand en hebben dikwijls geen advocaat. Het is daarom wenselijk hen in de wet expliciet het recht toe te kennen om ten minste eenmaal door de onderzoeksrechter te worden gehoord. Dat is geen onredelijke eis voor wie een ideale justitie nastreeft.

Een lid is van oordeel dat het amendement op zijn praktische haalbaarheid moet worden beoordeeld. In het arrondissement Brussel zijn er momenteel tussen de 270 000 en 280 000 zaken hangende. Indien alle slachtoffers in die zaken van hun hoorrecht gebruik zouden maken, zullen de onderzoeksrechters nog slechts twee zaken kunnen doen: slachtoffers ontvangen en seponeringsbeslissingen motiveren. Voor de vervolging zullen ze geen tijd meer hebben.

Naar aanleiding van deze discussie wordt het amendement nr. 130 ingetrokken en dient mevrouw Delcourt-Pêtre een nieuw amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 152), luidend:

«Het voorgestelde artikel 3bis aanvullen met een derde lid, luidende:

«Wanneer het gaat om een misdrijf bedoeld in titel VIbis, in de hoofdstukken IV en V van titel VII van het Strafwetboek of om een misdrijf bedoeld in hoofdstuk I van titel VIII van het Strafwetboek, kunnen het slachtoffer en de in verdenking gestelde die nog niet door de onderzoeksrechter verhoord is, vragen om ten minste één keer gehoord te worden door de onderzoeksmagistraat die met het dossier is belast.»

nant ne voit donc aucun inconvénient à ne reconnaître le droit d'être entendu que dans le cadre de l'instruction judiciaire. On ne peut d'ailleurs pas parler de discrimination à l'égard de l'inculpé, puisque l'intervenant ne peut imaginer qu'un juge d'instruction n'entende pas l'inculpé au moins une fois.

Le ministre contredit cette dernière affirmation. Un juge d'instruction traite par an au moins deux cents dossiers, impliquant de cinq à six cents inculpés. Dans ces conditions, on ne peut pas attendre de lui qu'il s'entretienne de manière circonstanciée avec chacun d'eux.

Le professeur Traest signale que l'audition d'un inculpé ou d'une partie civile est un acte d'instruction. En vertu de l'article 61*quinquies* proposé, ils peuvent donc demander au juge d'instruction d'être entendus tous les trois mois.

Un commissaire fait observer que cette explication est, certes, juridiquement correcte, mais qu'elle ne répond pas à la préoccupation qui sous-tend l'amendement de Mme Milquet. Bon nombre de victimes ou de leurs proches se trouvent dans un état de grande fragilité psychologique et n'ont bien souvent pas d'avocat. C'est pourquoi il est souhaitable de leur accorder explicitement dans la loi le droit d'être entendus au moins une fois par le juge d'instruction. Cette revendication n'a rien de déraisonnable pour qui tend à une justice idéale.

Un commissaire estime qu'il faut envisager l'amendement sous l'angle de la praticabilité. Dans l'arrondissement de Bruxelles, on dénombre actuellement entre 270 000 et 280 000 affaires pendantes. Si toutes les victimes concernées par ces affaires faisaient usage de leur droit d'être entendues, les juges d'instruction ne pourraient plus faire que deux choses: recevoir les victimes et motiver des décisions de classement sans suite. Ils n'auraient plus de temps à consacrer aux poursuites.

À l'occasion de cette discussion, l'amendement nº 130 est retiré et Mme Delcourt-Pêtre dépose un nouvel amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 152), libellé comme suit:

«Compléter l'article 3bis proposé par un troisième alinéa, rédigé comme suit:

«Lorsqu'il s'agit d'une infraction visée au titre VIbis, aux chapitres IV et V du titre VII du Code pénal, ou d'une infraction visée au chapitre Ier du titre VIII du Code pénal, la victime et l'inculpé, si celui-ci n'a pas encore été auditionné par le juge d'instruction, peuvent demander à être entendus, au moins une fois, par le magistrat instructeur en charge du dossier.»

Verantwoording

Uit het rapport van de onderzoekscommissie voor de verdwenen kinderen blijkt duidelijk dat het gerechtelijk apparaat bij de slachtoffers als volstrekt onmenselijk overkomt en dat is vooral zo bij slachtoffers van zware misdrijven. Die personen willen gehoord worden door de onderzoeksmagistraat en ervaren de kilheid van het gerechtelijk apparaat als zeer negatief.

Ook al pogen de leden van het parket en de onderzoeksrechters meestal naar de slachtoffers te luisteren, toch zou die luisterbereidheid in een rechtsregel moeten worden gegoten. Die ontmoeting mag evenwel niet worden gelijkgesteld met een onderzoeksplicht. Het gaat enkel om het recht van de betrokkene op een ontmoeting met de magistraat die belast is met zijn dossier.

Daar wij er ons van bewust zijn dat die nieuwe verplichting voor de magistraten een averechts effect kan hebben wegens de toename van het werk die er ongetwijfeld zal uit voortvloeien, wordt in het amendement voorgesteld dit recht uitsluitend te verlenen aan hen die het slachtoffer zijn van een van de volgende misdrijven: gijzeling, ontvoering van minderjarigen, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, doodslag en opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel.

Om ongelijke behandeling van de in verdenking gestelde en het slachtoffer te voorkomen, is bepaald dat ook de in verdenking gestelde de onderzoeksrechter kan ontmoeten, mocht dat nog niet gebeurd zijn in het kader van het onderzoek.

Tevens dient mevrouw Delcourt-Pêtre een subsidiair amendement in op haar amendement nr. 152 (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 153), luidend:

«Het voorgestelde artikel 3bis aanvullen met een derde lid, luidende:

«Wanneer het gaat om een misdrijf bedoeld in de artikelen 347bis, 368, 373, 375 en 392 tot 410 van het Strafwetboek, kunnen de slachtoffers en de in verdenking gestelde die nog niet door de onderzoeksrechter verhoord is, vragen om ten minste één keer gehoord te worden door de onderzoeksmagistraat.»

Verantwoording

Uit het rapport van de onderzoekscommissie voor de verdwenen kinderen blijkt duidelijk dat het gerechtelijk apparaat bij de slachtoffers als volstrekt onmenselijk overkomt en dat is vooral zo bij slachtoffers van zware misdrijven. Die personen willen gehoord worden door de onderzoeksmagistraat en ervaren de kilheid van het gerechtelijk apparaat als zeer negatief.

Justification

Il ressort clairement du rapport établi par la Commission d'enquête sur les disparitions d'enfants que l'appareil judiciaire apparaît aux yeux des victimes comme totalement déshumanisé, et ce, surtout en ce qui concerne les victimes d'infractions graves. Ces personnes ont besoin d'être entendues par le magistrat instructeur, et ressentent très négativement la froideur de l'institution judiciaire.

Même si, le plus souvent, les membres du parquet et les juges d'instruction essaient d'être à l'écoute des victimes, cette écoute semble toutefois devoir être consacrée par un droit. Toutefois, cette rencontre ne doit pas être assimilée à un devoir d'instruction, il s'agit uniquement du droit à rencontrer le magistrat en charge de son propre dossier.

Cependant, conscient que ce nouveau devoir imposé aux magistrats risque de générer des effets pervers en raison du surcroît de travail qu'il engendrera sans doute, l'amendement proposé n'accorde ce droit qu'aux victimes confrontées à une des infractions suivantes: prise d'otages, enlèvement de mineur, attentat à la pudeur et viol, homicide et lésions corporelles volontaires.

Pour éviter toute discrimination entre l'inculpé et la victime, j'ai estimé qu'il était nécessaire que celui-ci puisse rencontrer également le juge d'instruction si cela n'avait toujours pas été fait dans le cadre de l'enquête.

Mme Delcourt-Pêtre dépose également un amendement subsidiaire à son amendement nº 152 (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 153); il est libellé comme suit:

«Compléter l'article 3bis proposé par un troisième alinéa, rédigé comme suit:

«Lorsqu'il s'agit d'une infraction visée aux articles 347bis, 368, 373, 375 et 392 à 410 du Code pénal, les victimes et l'inculpé, si celui-ci n'a pas encore été auditionné par le juge d'instruction, peuvent demander à être entendus, au moins une fois, par le magistrat instructeur.»

Justification

Il ressort clairement du rapport établi par la Commission d'enquête sur les disparitions d'enfants que l'appareil judiciaire apparaît aux yeux des victimes comme totalement déshumanisé, et ce, surtout en ce qui concerne les victimes d'infractions graves. Ces personnes ont besoin d'être entendues par le magistrat instructeur, et ressentent très négativement la froideur de l'institution judiciaire.

Ook al pogen de leden van het parket en de onderzoeksrechters meestal naar de slachtoffers te luisteren, toch zou die luisterbereidheid in een rechtsregel moeten worden gegoten. Die ontmoeting mag evenwel niet worden gelijkgesteld met een onderzoeksplicht. Het gaat enkel om het recht van de betrokkene op een ontmoeting met de magistraat die belast is met zijn dossier.

Daar wij er ons van bewust zijn dat die nieuwe verplichting voor de magistraten een averechts effect kan hebben wegens de toename van het werk die er ongetwijfeld zal uit voortvloeien, wordt in het amendement voorgesteld dit recht uitsluitend te verlenen aan hen die het slachtoffer zijn van een van de volgende misdrijven: gijzeling, ontvoering van minderjarigen, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting, doodslag en opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel.

Om ongelijke behandeling van de in verdenking gestelde en het slachtoffer te voorkomen, is bepaald dat ook de in verdenking gestelde de onderzoeksrechter kan ontmoeten, mocht dat nog niet gebeurd zijn in het kader van het onderzoek.

De minister verklaart dat de amendementen rekening houden met bepaalde bezwaren die geformuleerd werden in verband met amendement nr. 130.

Het belangrijkste bezwaar blijft evenwel bestaan: moeten personen die betrokken zijn bij dit bijzonder soort dossiers, waarvoor de publieke opinie uiterst gevoelig is, een andere behandeling krijgen dan andere?

In andere soorten dossiers kunnen de slachtoffers het even moeilijk hebben en kunnen zij ook wensen de onderzoeksrechter te ontmoeten. Het principe van de autonomie van het onderzoek moet gehandhaafd worden en men moet het aan de onderzoeksrechter overlaten om te beslissen of hij deze of gene partij al dan niet ontmoet op grond van de noden en de mogelijkheden van zijn onderzoek.

Professor Bosly vraagt wat de juiste draagwijdte is van het amendement van mevrouw Delcourt. Is het de bedoeling dat de inverdenkinggestelde of het slachtoffer kunnen vragen om gehoord te worden — wat impliciet inhoudt dat de onderzoeksrechter de mogelijkheid heeft dit te weigeren — of gaat het om een recht om gehoord te worden, wat eventueel gevolgen zou hebben voor het vervolg van het onderzoek?

Een lid antwoordt dat luidens het amendement de rechter verplicht is de betrokkene ten minste een keer te horen.

Die tekst vloeit voort uit het streven naar een justitie met een menselijker gelaat maar zal natuurlijk ook gevolgen hebben voor het onderzoek. Welke straf zal aan de onderzoeksrechter die zijn verplichtingen niet nakomt, worden opgelegd?

Même si, le plus souvent, les membres du parquet et les juges d'instruction essaient d'être à l'écoute des victimes, cette écoute semble toutefois devoir être consacrée par un droit. Toutefois, cette rencontre ne doit pas être assimilée à un devoir d'instruction, il s'agit uniquement du droit à rencontrer le magistrat en charge de son propre dossier.

Cependant, conscient que ce nouveau devoir imposé aux magistrats risque de générer des effets pervers en raison du surcroît de travail qu'il engendrera sans doute, l'amendement proposé n'accorde ce droit qu'aux victimes confrontées à une des infractions suivantes: prise d'otages, enlèvement de mineur, attentat à la pudeur et viol, homicide et lésions corporelles volontaires.

Pour éviter toute discrimination entre l'inculpé et la victime, j'ai estimé qu'il était nécessaire que celui-ci puisse rencontrer également le juge d'instruction si cela n'avait toujours pas été fait dans le cadre de l'enquête.

Le ministre déclare que les amendements rencontrent certaines des objections qui avaient été formulées à l'égard de l'amendement n° 130.

L'objection fondamentale subsiste cependant: faut-il donner aux personnes impliquées dans ce type particulier de dossiers auxquels l'opinion publique est spécialement sensible, un sort différent des autres?

Dans d'autres types de dossiers, les victimes peuvent vivre une situation tout aussi difficile et souhaiter rencontrer le juge d'instruction. Il faut conserver le principe de l'autonomie de l'instruction et laisser au juge d'instruction le soin de décider s'il doit ou non rencontrer telle ou telle partie, en fonction des besoins et des possibilités qu'il a dans le cadre de son instruction.

Le professeur Bosly demande quelle est la portée exacte de l'amendement de Mme Delcourt. S'agit-il de créer pour l'inculpé ou pour la victime un droit à demander à être entendu — ce qui suppose implicitement la possibilité pour le juge d'instruction de refuser — ou s'agit-il d'un droit d'être entendu, ce qui aurait des conséquences éventuelles sur la suite de l'instruction?

Un membre répond que, selon l'amendement, l'obligation est faite au juge d'entendre la personne concernée au moins une fois.

Ce texte s'inspire du souci d'humaniser la justice, mais il aura évidemment des conséquences sur l'instruction. La question se pose de savoir quelle serait la sanction si le juge d'instruction ne respectait pas l'obligation prévue.

De indiener van het amendement antwoordt dat in geen enkele straf werd voorzien.

Een lid merkt op dat niet voorzien werd in een bijzonder wettelijk statuut voor het slachtoffer als dusdanig. Dat is niet zo voor de benadeelde partij, de burgerlijke partij en de in verdenking gestelde.

Vanaf welk ogenblik kan iemand beschouwd worden als een slachtoffer met specifieke rechten?

Er moet voorzien worden in een straf wanneer de onderzoeksrechter zijn verplichtingen niet nakomt.

Kan de minister de verzekering geven dat de opvang van de slachtoffers die het amendement beoogt, kan worden tot stand gebracht via de uitbreiding van het thans lopende experiment met de justitiehuizen?

De minister verklaart dat het voorgestelde amendement zijns inziens het probleem niet zal oplossen. Het gaat in de eerste plaats om de opleiding en de sensibilisering van magistraten, die de middelen en de tijd moeten hebben om slachtoffers op te vangen.

In het geval van de verdwijning van een kind is het weliswaar ondenkbaar dat de ouders niet ten minste een keer contact zouden hebben met de onderzoeksrechter, maar het is wellicht ook zo dat een enkel contact voor hen niet voldoende zal zijn wanneer er ontwikkelingen zijn in het dossier.

Het is juist dat de justitiehuizen een belangrijke rol kunnen spelen maar de slachtoffers wensen de magistraat zelf te ontmoeten en dat is een gerechtvaardigde wens.

In plaats van een restrictieve tekst hierover op te stellen is het beter magistraten zo op te leiden dat zij slachtoffers kunnen opvangen zonder hun beoordelingsvrijheid te verliezen.

Een lid merkt op dat de tekst die wordt voorgesteld in amendement nr. 153 verwijst naar artikel 375 van het Strafwetboek, dat betrekking heeft op verkrachting, maar niet naar artikel 376 van hetzelfde Wetboek dat verwijst naar verkrachting met de dood tot gevolg.

Wanneer men artikelen van het Strafwetboek opsomt, bestaat het gevaar dat men er enkele vergeet.

De indiener van het amendement antwoordt dat artikel 376 van het Strafwetboek niet werd vermeld omdat het een verzwarende omstandigheid van artikel 375 betreft.

Een lid stelt voor de tekst van het amendement te wijzigen als volgt: «hebben het recht gehoord te worden...» wat beter de bedoeling van de auteur zou weergeven.

De indiener van het amendement is het eens met deze suggestie die voor het overige overeenstemt met de formulering van amendement nr. 130.

L'auteur de l'amendement répond qu'aucune sanction n'est prévue.

Un membre fait observer que la victime ne dispose comme telle d'aucun statut légal particulier, au contraire de la partie lésée, de la partie civile, et de l'inculpé.

À partir de quand une personne peut-elle être qualifiée de victime disposant de droits spécifiques?

D'autre part, il faut prévoir une sanction en cas de non-respect par le juge d'instruction de son obligation.

Le ministre pourrait-il donner l'assurance que le souci d'accueil qu'inspire l'amendement, pourrait être rencontré par l'extension de l'expérience des maisons de justice actuellement en cours?

Le ministre déclare qu'à son avis, l'amendement proposé ne réglera pas le problème. Il s'agit avant tout d'une question de formation et de sensibilisation de magistrats, afin qu'ils trouvent les moyens et le temps d'accueillir les victimes.

S'il est effectivement impensable que, dans des cas de disparition d'enfant, les parents n'aient pas au moins un contact avec le juge d'instruction, il est probable aussi qu'un seul contact ne leur suffira pas, compte tenu de l'évolution du dossier.

En ce qui concerne les maisons de justice, il est vrai qu'elles peuvent jouer un rôle important, mais c'est le magistrat lui-même que les victimes souhaitent légitimement rencontrer.

Il vaut mieux ne pas adopter un texte contraignant à ce sujet, mais former les magistrats à l'accueil des victimes, tout en leur laissant un certain pouvoir d'appréciation.

Un membre fait observer que le texte proposé à l'amendement nº 153 se réfère à l'article 375 du Code pénal, qui concerne le viol, mais non à l'article 376 du même Code, qui traite le viol ayant entraîné la mort.

La technique de l'énumération des articles du Code pénal présente le danger que l'on risque d'en omettre certains.

L'auteur de l'amendement répond que l'article 376 du Code pénal n'a pas été repris, car il concerne une circonstance aggravante de l'article 375.

Un membre propose de modifier comme suit le texte de l'amendement: «Ont le droit d'être entendus...», ce qui traduirait mieux l'intention de son auteur.

L'auteur de l'amendement se rallie à cette suggestion, qui correspond du reste à la formule de l'amendement nº 130.

De minister herhaalt dat het probleem dat in het amendement aan bod komt volgens hem moet worden opgelost in een ruimer kader: het beoogde recht moet worden ingevoerd samen met de passende middelen en in het raam van een bezinning over de betrekkingen tussen de magistraat (onderzoeksrechter of procureur des Konings) en de betrokkenen.

Professor Franchimont verklaart dat tot het tweede gedeelte van het ontwerp teksten behoren die bepalen dat de onderzoeksrechter ten minste een keer de burgerlijke partij en de niet-aangehouden inverdenkinggestelde moet kunnen ontmoeten en dat er op het einde van het gerechtelijk onderzoek een samenvattend verhoor moet zijn als de inverdenkinggestelde daarom vraagt.

De heer Desmedt dient twee subamendementen in, het ene op amendement nr. 152 en het andere op amendement nr. 153. Ze zijn geformuleerd als volgt (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendementen nrs. 170 en 171):

Amendement nr. 170

«In het voorgestelde derde lid de woorden «kunnen (...) vragen om (...) gehoord te worden» vervangen door de woorden «(...) het recht (...) gehoord te worden.»

Amendement nr. 171

«In het voorgestelde derde lid de woorden «kunnen de slachtoffers en de in verdenking gestelde die nog niet door de onderzoeksrechter verhoord is, vragen om» vervangen door de woorden «hebben de slachtoffers en de in verdenking gestelde die nog niet door de onderzoeksrechter verhoord is, het recht om.»

Tenslotte wordt door één der rapporteurs volgende correctie voorgesteld in de Nederlandse tekst van het artikel 3*bis* van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering:

De woorden «*in het bijzonder door hen de nodige informatie te verschaffen en hen, in voorkomend geval, in contact te brengen met*» vervangen door de woorden «*in het bijzonder door terbeschikkingstelling van de nodige informatie en, in voorkomend geval, het bewerkstelligen van contact met*».

Verantwoording

In deze volzin, die grammaticaal mank loopt, hebben we alweer een conflict tussen de gewilde betekenis en de eigenlijk tot uitdrukking gebrachte. Het onderwerp van de werkwoorden «verschaffen» en «brengen» is «de slachtoffers en hun verwanten». Bedoeld is echter dat die het voordeel van die hande-

Le ministre répète que, selon lui, le problème soulevé par l'amendement doit être résolu de façon globale: le droit envisagé doit être créé avec les moyens adéquats et dans le cadre d'une réflexion sur les relations entre le magistrat (juge d'instruction ou procureur du Roi) et les personnes concernées.

Le professeur Franchimont déclare que dans le cadre de la seconde partie du projet, des textes ont été rédigés, qui prévoient que le juge d'instruction doit pouvoir rencontrer au moins une fois la partie civile et l'inculpé non détenu, et que, si l'inculpé le demande, il doit organiser un interrogatoire récapitulatif contradictoire en fin d'instruction.

M. Desmedt dépose deux sous-amendements relatifs l'un à l'amendement n° 152, et l'autre à l'amendement n° 153, et tous deux libellés comme suit (doc. Sénat, n° 1-704/3, amendements n°s 170 et 171):

Amendement n° 170

«À l'alinéa 3 proposé, remplacer les mots «peuvent demander à être entendus» par les mots «ont le droit d'être entendus.»

Amendement n° 171

«À l'alinéa 3 proposé, remplacer les mots «peuvent demander à être entendus» par les mots «ont le droit d'être entendus.»

Enfin, l'un des rapporteurs propose d'apporter, dans le texte néerlandais de l'article 3*bis* du titre préliminaire du Code d'instruction criminelle, la correction suivante:

Remplacer les mots «*in het bijzonder door hen de nodige informatie te verschaffen en hen, in voorkomend geval, in contact te brengen met*» par les mots «*in het bijzonder door terbeschikkingstelling van de nodige informatie en, in voorkomend geval, het bewerkstelligen van contact met*».

Justification

Dans cette phrase, qui est grammaticalement incorrecte, nous trouvons à nouveau un conflit entre ce que l'on veut exprimer et ce que l'on exprime. Le sujet des verbes «*verschaffen*»et «*brengen*» est «*de slachtoffers en hun verwanten*». Pourtant, ce sont eux qui doivent bénéficier des mesures. Or, ce n'est pas ce que

lingen krijgen. Dat staat er evenwel niet en kan enkel geraden worden. De tekst is vaag, omdat het ware onderwerp niet is genoemd.

Als dat het geval was, zou de constructie niet fout zijn; bijvoorbeeld als volgt: «*De NN (?) dienen de slachtoffers van misdrijven en hun verwanten zorgvuldig en correct te bejegenen, in het bijzonder door hen de nodige informatie te verschaffen enz.*».

Deze tekstverbetering is door de commissie aangenomen.

2. Stemmingen

Het amendement nr. 130 van mevrouw Milquet wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 152 en het subamendement nr. 170 zijn verworpen met 3 tegen 3 stemmen, bij 5 onthoudingen.

Een lid zegt dat hij zich onthouden heeft omdat hij wacht op een verklaring van de minister dat hij instructies zal geven om tegemoet te komen aan wat in het amendement wordt gevraagd. In afwachting van het tweede deel van het ontwerp-Franchimont kan de zaak geregeld worden bij circulaire en kunnen de justitiehuizen een positieve rol spelen.

Het is absoluut noodzakelijk dat de betrokkenen de garantie krijgen dat zij ten minste één keer zullen worden gehoord.

Een ander commissielid verklaart dat hij zich onthouden heeft omdat hij het weliswaar eens kan zijn met de inhoud van het amendement maar toch vindt dat voor de kwestie een totaalregeling moet worden getroffen zoals door de minister werd onderstreept.

Een circulaire zou vanzelfsprekend welkom zijn.

De minister antwoordt dat de algemene principes betreffende de slachtofferopvang, de houding die moet worden aangenomen tijdens het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek door politie- en parketdiensten bij circulaire geregeld worden en trouwens al ten dele geregeld werden in de omvangrijke circulaire over de verdwijning van kinderen die niet alleen betrekking had op punten betreffende het opsporingsonderzoek en de rechtspleging.

Amendement nr. 153 en het subamendement nr. 171 worden ingetrokken.

De commissie onderstreept dat zij eenparig achter het amendement nr. 152 is blijven staan, los van de wetgevingstechnische en praktische overwegingen die haar hebben verdeeld en die geleid hebben tot de verwerping van dat amendement.

dit la phrase et l'on ne peut que le deviner. Le texte est vague parce que le véritable sujet n'est pas cité.

Si c'était le cas, la construction ne serait pas fautive et elle serait, par exemple, la suivante: «*De NN (?) dienen de slachtoffers van misdrijven en hun verwanten zorgvuldig en correct te bejegenen, in het bijzonder door hen de nodige informatie te verschaffen enz.*».

Cette correction de texte est adoptée par la commission.

2. Votes

L'amendement nº 130 de Mme Milquet est retiré.

L'amendement nº 152 et le sous-amendement nº 170 sont rejetés par 3 voix contre 3 et 5 abstentions.

Un membre justifie son abstention par le fait qu'il attend du ministre une déclaration selon laquelle il donnera des instructions en vue de rencontrer la préoccupation inspirant l'amendement. Dans l'attente de la deuxième partie du projet Franchimont, la matière peut être réglée par circulaire et les maisons de justice peuvent jouer un rôle positif.

Il faut que, d'une façon ou d'une autre, la garantie existe que les personnes concernées seront entendues au moins une fois.

Un autre commissaire justifie son abstention par le fait que, s'il peut s'accorder avec le contenu de l'amendement, il estime que la question doit être réglée de façon globale, comme l'a souligné le ministre.

Une circulaire serait évidemment la bienvenue.

Le ministre répond que les principes généraux relatifs à l'accueil des victimes, à l'attitude à adopter pendant l'information ou l'instruction, notamment par les services de police et le parquet, sont réglés par circulaire et ont été précisées dans la volumineuse circulaire sur la disparition des enfants, qui ne concernait pas seulement des points relatifs à la recherche et à la procédure.

L'amendement nº 153 et le sous-amendement nº 171 sont retirés.

La commission souligne qu'indépendamment des motifs légistiques et pratiques qui l'ont divisée et qui ont amené le rejet de l'amendement nº 152, elle est unanimement favorable au principe défendu par cet amendement.

Artikel 44 (artikel 47 van de aangenomen tekst)

Artikel 5*bis*: de hoedanigheid van benadeelde persoon

1. Bespreking

1.1. Artikel 5bis, § 1

Een lid vraagt naar welke bepalingen dit artikel verwijst («overeenkomstig de bepalingen van dit Wetboek»).

Professor Franchimont geeft toe dat deze bepaling geschrapt kan worden.

Hiertoe dient de heer Erdman een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 133), luidende:

«In § 1 van het voorgestelde artikel 5bis de woorden «overeenkomstig de bepalingen van dit Wetboek» doen vervallen.»

Verantwoording

Het artikel 5bis regelt volledig de procedure met betrekking tot de hoedanigheid van de benadeelde persoon; men moet dus niet verwijzen naar andere bepalingen: dit kan enkel tot verwarring leiden, vermits men niet ziet welke andere bepalingen van toepassing zouden zijn.

1.2. Artikel 5bis, § 2

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 59), luidende:

«Het laatste lid van § 2 van het voorgestelde artikel 5bis vervangen als volgt:

«De verklaring wordt ontvangen door de secretaris van het openbaar ministerie, waarvan akte wordt opgesteld die bij het dossier wordt gevoegd.»

Verantwoording

De opdrachten van de magistraten van het openbaar ministerie zijn reeds zo talrijk dat dient vermeden te worden deze nog verder uit te breiden.

Daar artikel 44 thans de mogelijkheid schept dat een benadeelde gedurende de gehele procedure op de hoogte wordt gesteld van het verloop ervan zonder de noodzaak zich reeds burgerlijke partij te stellen, dient ervan uitgegaan te worden dat dit artikel veelvuldig zal toegepast worden en derhalve heel wat administratief werk met zich zal brengen.

Article 44 (article 47 du texte adopté)

Article 5*bis*: la qualité de personne lésée

1. Discussion

1.1. Article 5bis, § 1er

Un membre demande à quelles dispositions l'article se réfère («conformément aux dispositions du présent Code»).

Le professeur Franchimont reconnaît que cette disposition peut être supprimée.

À cet effet, M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 133), libellé comme suit:

«Au § 1er de l'article 5bis proposé, supprimer les mots «conformément aux dispositions du présent Code.»

Justification

L'article 5bis règle l'ensemble de la procédure relative à l'acquisition de la qualité de personne lésée; il n'y a donc pas lieu de faire référence à d'autres dispositions. Comme on ne voit pas quelles sont les autres dispositions qui pourraient s'appliquer, une telle référence ne peut qu'être source de confusion.

1.2. Article 5bis, § 2

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 59), qui est rédigé comme suit:

«Remplacer le dernier alinéa du § 2 de l'article 5bis proposé, par ce qui suit:

«La déclaration est reçue par le secrétaire du ministère public; il en est dressé acte, lequel est joint au dossier.»

Justification

Les missions des magistrats du ministère public sont déjà si nombreuses qu'il faut éviter d'encore en accroître le nombre.

Comme l'article 44 permettra désormais à une personne lésée d'être informée, durant toute la procédure, du déroulement de celle-ci sans devoir nécessairement se constituer partie civile, il faut partir de l'hypothèse que cet article sera fréquemment appliqué et engendrera, dès lors, un travail administratif considérable.

Door het in voege treden van de wet van 17 februari 1997 tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek met betrekking tot het personeel van de griffies en parketten werd een herwaardering van het ambt van secretaris (artikel 182 van het Gerechtelijk Wetboek) doorgevoerd. Deze herwaardering dient bij nieuwe wetten ten volle benut te worden ten einde de parketmagistraten te ontlasten van alle administratief werk dat thans door de secretaris kan overgenomen worden. De verklaring laten ontvangen door de secretaris is derhalve een efficiëntere werkwijze.

Een lid heeft de indruk dat het de eerste maal is dat de secretaris van het parket een rol krijgt in de procedure. Hij is van oordeel dat niets het parket belet dit te organiseren, maar het lijkt hem niet nodig expressis verbis in de wet de verantwoordelijkheid aan de secretaris op te leggen.

Een ander lid verwijst ook naar de wet van 17 februari 1997 met betrekking tot het personeel van de griffies en parketten waarbij de herwaardering van een aantal ambten, onder meer het ambt van secretaris, wordt doorgevoerd. Het gaat hier om het louter acteren van een verklaring, hetgeen te vergelijken is met het neerleggen van een akte van beroep bij de griffier.

De minister verklaart dat hij geen fundamenteel bezwaar heeft tegen dit amendement. Er wordt voor gekozen het secretariaat van het parket een bijkomende verantwoordelijkheid op te leggen. Alleen de handtekening verandert.

Een lid vraagt zich af of het niet beter is het woord «secretaris» te vervangen door het woord «secretariaat».

Een lid verwijst naar artikel 182 van het Gerechtelijk Wetboek.

Tevens wordt naar analogie verwezen naar het gebruik van de term «griffier».

Het woord secretaris kan zeer algemeen worden opgevat.

De heren Vandenberghe en Desmedt dienen een subamendement in op amendement nr. 59 (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 126), luidende:

«In het voorgestelde artikel 5bis, het laatste lid van § 2 vervangen als volgt:

«De verklaring, waarvan akte wordt opgesteld die bij het dossier wordt gevoegd, wordt ontvangen door het secretariaat van het openbaar ministerie.»

De heer Foret dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 123), luidende:

«In § 2 van het voorgestelde artikel 5bis de woorden «De verklaring wordt ontvangen door het open-

L'entrée en vigueur de la loi du 17 février 1997 modifiant certaines dispositions du Code judiciaire en ce qui concerne le personnel des greffes et des parquets a revalorisé la fonction de secrétaire (article 182 du Code judiciaire). Cette revalorisation doit être pleinement mise à profit, dans le cadre des nouvelles lois, pour décharger les magistrats du parquet de tout le travail administratif qui peut maintenant être assumé par le secrétaire. Le procédé qui consiste à charger celui-ci de recevoir la déclaration est donc plus efficace.

Un membre dit avoir l'impression que c'est la première fois que l'on confie un rôle au secrétaire du parquet dans le cadre de la procédure. Il estime que rien n'empêche le parquet d'organiser les choses, mais il ne lui semble pas nécessaire de consacrer la responsabilité du secrétaire *expressis verbis* dans la loi.

Un autre membre renvoie lui aussi à la loi du 17 février 1997 relative au personnel des greffes et des parquets, qui a revalorisé certaines fonctions, dont celle de secrétaire. Il s'agit simplement, en l'espèce, de dresser acte d'une déclaration, ce qui est comparable au dépôt d'un acte d'appel sur le bureau du greffier.

Le ministre déclare qu'il n'a pas d'objection fondamentale à faire valoir contre cet amendement. Il s'agit d'un choix donnant une nouvelle responsabilité au secrétariat de parquet. Ceci ne change cependant qu'une signature.

Un membre demande s'il n'est pas souhaitable de remplacer le mot «secrétaire» par le mot «secrétariat».

Un membre se réfère à l'article 182 du Code judiciaire.

L'on se réfère aussi, par analogie, à l'usage du terme «greffier».

Le mot secrétaire peut être un terme générique.

MM. Vandenberghe et Desmedt déposent un sous-amendement à l'amendement nº 59 (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 126), libellé comme suit:

«À l'article 5bis proposé, remplacer le dernier alinéa du § 2 par la disposition suivante:

«La déclaration à joindre au dossier, et dont il est dressé acte, est reçue par le secrétariat du ministère public.»

M. Foret dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 123), libellé comme suit:

«Au § 2 de l'article 5bis proposé, remplacer les mots «La déclaration est reçue par le ministère

baar ministerie.» vervangen door de woorden «De verklaring wordt ontvangen door een officier van gerechtelijke politie, hulpofficier van de procureur des Konings, die er een proces-verbaal van opmaakt en het mededeelt aan het openbaar ministerie.»

Verantwoording

Het openbaar ministerie ermee belasten in persoon de verklaring van de benadeelde persoon te ontvangen wanneer men weet dat het nu reeds overbelast is met talloze opsporings- en onderzoekstaken, lijkt ons niet raadzaam. Wij stellen dus voor deze opdracht toe te vertrouwen aan een officier van gerechtelijke politie, die de in een proces-verbaal opgenomen verklaring zelf moet overzenden aan het openbaar ministerie.

Met deze praktische oplossing kunnen de benadeelden hun verklaring onmiddellijk afleggen bij hun eventueel verhoor door de politiediensten. Gelet op de voorschriften inzake de opvang van slachtoffers lijken de politiediensten ons de meest aangewezen tussenschakel om dergelijke verklaringen te ontvangen. Wij wijzen er tevens op dat deze politiediensten de slachtoffers op de hoogte moeten brengen van hun rechten, onder meer als benadeelde persoon.

Professor Franchimont geeft de voorkeur aan de woorden «secretariaat van het parket» aangezien de term «hulpofficier van de procureur des Konings» eerlang zal verdwijnen en het ambt van officier van gerechtelijke politie aan een groot aantal personen wordt toegekend.

1.3. Artikel 5bis, § 3

De heer Foret dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 124), luidende:

«Paragraaf 3, eerste lid, van het voorgestelde artikel 5bis aanvullen met de volgende volzin:

«Behoudens andersluidende beslissing van de procureur des Konings, gewettigd door de behoeften van het onderzoek, heeft hij eveneens het recht zich te laten vergezellen door een vertrouwenspersoon van zijn keuze.»

Verantwoording

Benadeelde personen hebben het recht door een advocaat te worden bijgestaan of vertegenwoordigd. Niet in alle gevallen evenwel is deze rechtsbijstand voldoende om de benadeelden te helpen de dramatische omstandigheden te verwerken die zij beleven. Alleen al de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon

public» par les mots «La déclaration est reçue par un officier de police judiciaire auxiliaire du procureur du Roi, qui en dresse procès-verbal et la communique au ministère public;»

Justification

Plutôt que de charger le ministère public de recevoir en personne la déclaration de personne lésée, alors qu'il est déjà submergé par d'innombrables tâches de recherches et d'investigations, nous estimons plus opportun de confier cette mission à un officier de police judiciaire. Celui-ci communiquera lui-même la déclaration, actée dans un procès-verbal, au ministère public.

Cette solution pratique permettra aux personnes lésées d'effectuer directement leur déclaration lors de leur éventuelle audition par les services de police. De par leurs obligations en matière d'accueil des victimes, les services de police nous paraissent être un intermédiaire plus adapté à recevoir de telles déclarations. N'oublions pas non plus qu'il reviendra à ces mêmes services de police d'informer les victimes sur leurs droits, notamment en qualité de personnes lésées.

Le professeur Franchimont opte pour le terme «secrétariat du parquet», vu que le terme «auxiliaire du procureur du Roi» va disparaître complètement de la terminologie et que la fonction d'officier de police judiciaire est conféré à un très grand nombre de personnes.

1.3. Article 5bis, § 3

M. Foret dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 124), qui est rédigé comme suit:

«Compléter l'alinéa 1er du § 3 de l'article 5bis proposé, par une nouvelle phrase, rédigée comme suit:

«Sauf décision contraire du procureur du Roi, justifiée par les besoins de l'enquête, elle a également le droit de se faire accompagner d'une personne de confiance de son choix.»

Justification

Les personnes lésées ont le droit d'être assistées ou représentées par un avocat. Toutefois, ce soutien juridique n'est pas toujours suffisant pour aider les personnes lésées à faire face aux situations dramatiques qu'elles vivent. La simple présence d'une personne de confiance lors des auditions aura un

soon bij het verhoor heeft als psychologisch gevolg dat die personen tot rust kunnen komen in een gerechtelijk milieu waarmee zij niet zo goed vertrouwd zijn. Deze bepaling lijkt ons onontbeerlijk als men het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek daadwerkelijk wil vermenselijken zonder de kwaliteit ervan in het gedrang te brengen. Het is immers zo dat de procureur des Konings zich in alle gevallen kan kanten tegen de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon bij de uitvoering van een aantal specifieke opdrachten ingeval die aanwezigheid een hinderpaal wordt bij het zoeken naar de ware toedracht van de feiten.

Dit amendement breidt de bijstand aan de benadeelde personen uit. De bedoeling is te komen tot een menselijker, gemakkelijker contact met het gerechtelijk apparaat.

De indiener van het amendement verwijst naar het debat over de verlengde minderjarigheid en de voogdij. Toen is besloten dat de voorlopige bewindvoerder niet alleen een familielid of de echtgenoot kan zijn, maar eventueel ook een vertrouwenspersoon van de te beschermen persoon. De indiener is zich er evenwel van bewust dat de vertegenwoordiging door een vertrouwenspersoon aan een aantal waarborgen moet worden onderworpen (zie de advocaat die gebonden is door een deontologische code). Daarom is toch een zekere beperking ingebouwd op deze bijkomende bewegingsruimte, namelijk het mogelijke verzet van de procureur des Konings.

Professor Franchimont is geen voorstander van de vertegenwoordiging door een vertrouwenspersoon. Hij herinnert eraan dat de balie reeds sinds de dertiende eeuw gratis optreedt voor de allerarmsten. De balie spant zich in voor een betere toegankelijkheid van het gerecht en het recht. De op die manier aangewezen vertrouwenspersoon (de advocaat) heeft het voordeel dat hij een gedegen juridische kennis heeft, gebonden is door het beroepsgeheim en handelt binnen een deontologisch kader. Bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat soms gevoelskwesties meespelen, waardoor de vertrouwenspersoon niet altijd de afstand kan bewaren die nodig is om de situatie juist in te schatten.

Een lid wijst erop dat het voldoende is zich uit te roepen tot benadeelde persoon om het recht te hebben zich te laten vergezellen door een vertrouwenspersoon die geen jurist is. De benadeelde persoon kan ook de inverdenkinggestelde zijn en zou zich dus kunnen laten vergezellen door iemand die bijvoorbeeld deel uitmaakt van zijn criminele organisatie. Dit leidt tot ernstige veiligheidsproblemen in het onderzoek.

Een lid sluit zich aan bij de voorgaande argumenten, die pleiten voor de bijstand door een advocaat. Men heeft overigens inderdaad geen enkele controle op de vertrouwenspersoon. Ten derde vraagt hij zich

impact psychologique important pour rassurer ces personnes dans un milieu judiciaire qu'elles connaissent mal. Cette disposition nous semble indispensable si l'on veut aboutir à une véritable humanisation de l'information et de l'instruction, sans pour autant nuire à leur qualité. En effet, le procureur du Roi pourra toujours s'opposer à la présence de la personne de confiance lors de certains devoirs spécifiques dans l'hypothèse où cette présence pourrait nuire à la recherche de la vérité.

Cet amendement élargit l'assistance apportée à la personne lésée. Il vise une humanisation, un contact plus facile avec la justice.

L'auteur de l'amendement renvoie au débat concernant la minorité prolongée et la tutelle, où il avait été décidé que l'administrateur provisoire pouvait non seulement être un membre de la famille proche ou le conjoint, mais, le cas échéant, également la personne de confiance de la personne à protéger. L'auteur se dit toutefois conscient que la représentation par une personne de confiance doit être soumise à un certain nombre de garanties (voir l'avocat qui est tenu par une déontologie). Cette préoccupation explique l'insertion d'une réduction de cette lattitude complémentaire, notamment la possibilité d'opposition du procureur du Roi.

Le professeur Franchimont n'est pas favorable à cette représentation par une personne de confiance. Il rappelle que depuis le XIIIe siècle, le barreau s'occupe de façon gratuite des gens les plus défavorisés. De nombreux efforts sont faits par les barreaux pour l'accès à la justice et au droit. La personne de confiance ainsi désignée (l'avocat) présente l'avantage d'avoir une connaissance juridique, d'être tenue par le secret professionnel et d'agir dans le cadre d'une déontologie. De plus, il ne faut pas perdre de vue que des éléments passionnels peuvent exister, ce qui implique que la personne de confiance n'a pas toujours le recul nécessaire pour apprécier une situation.

Un membre fait remarquer qu'il suffit de se déclarer personne lésée pour se faire accompagner d'une personne de confiance, non professionnelle de la justice. Cette personne lésée peut également être inculpable et pourrait donc se faire accompagner d'une personne qui fait par exemple partie de son groupement criminel. Un problème sérieux de sécurité dans l'instruction se pose.

Un membre souscrit aux arguments qui ont été développés précédemment en faveur de l'assistance d'un avocat. Par ailleurs, l'on ne peut effectivement exercer aucun contrôle sur la personne de confiance.

af of het de bedoeling is dat de benadeelde partij, voor alles wat verder in de procedure verloopt, zich door een vertrouwenspersoon mag laten bijstaan bij ieder verhoor. De benadeelde persoon kan immers verdachte worden, kan getuige zijn. Moet het ook altijd dezelfde vertrouwenspersoon zijn? Het belangrijkste argument is wel dat er geen enkele garantie is op de vertrouwenspersoon. In ons maatschappelijk bestel zou deze vertrouwenspersoon een advocaat moeten zijn. Tevens vreest hij voor het feit dat een pleiade van instellingen, beroepen, VZW's, enz., zich zal specialiseren in het creëren van vertrouwenspersonen. Men gaat als het ware een justitie-assistent creëren.

Een lid merkt op dat de vertrouwenspersoon de benadeelde persoon kan controleren in zijn gedrag en zijn verklaringen.

De minister is van mening dat de oprichting van een dienst voor slachtofferhulp reeds voorziet in de behoefte aan begeleiding die aan de grond ligt van dit amendement. Thans wordt in toenemende mate en op veralgemeende wijze hulp geboden aan slachtoffers. Het gaat om hulp bij administratieve stappen.

De minister verklaart er wel geen bezwaar tegen te hebben dat de schadelijder zich bij de indiening van zijn verklaring op het parket laat bijstaan door een vertrouwenspersoon van zijn keuze en dit, zoals het amendement stelt, behoudens andersluidende beslissing van de procureur des Konings, gewettigd door de behoeften van het onderzoek.

Dat hoeft volgens de minister evenwel niet expliciet in de wet te worden bepaald. In de praktijk zal er doorgaans geen verzet rijzen tegen het feit dat een schadelijder zich laat vergezellen door een vertrouwenspersoon van zijn keuze wanneer hij op het secretariaat van het parket zijn verklaring van benadeelde persoon komt afleggen.

Een lid betoont zich geen voorstander van amendement nr. 124 van de heer Foret omdat de vertrouwenspersoon van de benadeelde persoon, voor zover hij geen advocaat is, allerlei inlichtingen over het misdrijf kan bekomen, maar daarbij niet gebonden is door een plichtenleer. Spreker beschouwt dit als een inbreuk op het principe van de gerechtelijke bijstand door een advocaat. Indien de benadeelde persoon vergezeld wordt door zijn ouders of de echtgenoot, zullen zij natuurlijk niet de deur worden gewezen. Maar het principe van de bijstand door een vertrouwenspersoon kan niet als dusdanig in de wet worden ingeschreven.

Er wordt op gewezen dat het verzet van de procureur des Konings tegen de aanwezigheid van een vertrouwenspersoon niet alleen ingegeven kan zijn door de behoeften van het onderzoek, zoals het amendement stelt, maar ook door andere redenen, zoals de hoedanigheid van die persoon (bijvoorbeeld een pooier).

Enfin, il se demande si l'on veut en arriver à ce que la partie lésée puisse, à tous les stades ultérieurs de la procédure, se faire assister par une personne de confiance au cours de chaque audition. La personne lésée peut en effet devenir un suspect, un témoin. La personne de confiance doit-elle aussi toujours être la même? Le principal argument est, toutefois, que la personne de confiance n'offre aucune garantie. Dans notre société, cette personne de confiance devrait être un avocat. L'intervenant craint aussi que l'on voie une pléiade d'institutions, de professions, d'A.S.B.L., etc., se spécialiser dans la création de personnes de confiance. L'on va créer en quelque sorte un auxiliaire de justice.

Un membre fait remarquer que la personne de confiance peut contrôler la personne lésée dans sa conduite et ses déclarations.

Le ministre est d'avis que la création du service d'accueil des victimes répond déjà à la préoccupation de l'accompagnement qui est à l'origine de cet amendement. Il y a actuellement une extension et une généralisation des assistants pour les victimes. Il s'agit de l'aide dans une démarche administrative.

Le ministre déclare qu'il ne voit cependant aucune objection à ce que la personne lésée se fasse assister par une personne de confiance de son choix lors de sa déposition au parquet, et ce, comme le précise l'amendement, sauf décision contraire du procureur du Roi, justifiée par les besoins de l'enquête.

Le ministre estime qu'il ne faut toutefois pas le préciser explicitement dans la loi. En pratique, l'on ne s'opposera généralement pas à ce qu'une personne lésée se fasse accompagner par une personne de confiance de son choix lorsqu'elle vient faire sa déclaration de personne lésée au secrétariat du parquet.

Un membre déclare ne pas être favorable à l'amendement n° 124 de M. Foret, parce que la personne de confiance d'une personne lésée peut, si elle n'est pas avocat, obtenir des informations de toute nature sur le délit en question sans avoir à respecter aucune déontologie. L'orateur considère qu'il s'agit d'une atteinte au principe de l'assistance judiciaire prêtée par un avocat. Si la personne lésée se fait accompagner par ses parents ou par son conjoint, ces personnes ne seront évidemment pas renvoyées. Mais le principe de l'assistance par une personne de confiance ne peut pas être inscrit en tant que tel dans la loi.

L'on souligne que l'opposition du procureur du Roi à la présence d'une personne de confiance peut se justifier, non seulement par les besoins de l'enquête, comme le précise l'amendement, mais aussi par d'autres raisons, comme la qualité de cette personne (un souteneur, par exemple).

Ten slotte wijst spreker erop dat het onderzoek in principe nog steeds geheim is. Het invoeren van een buitenstaander als vertrouwenspersoon, die niet onderworpen is aan enige tucht of controle, lijkt hem een zware inbreuk op het geheim van het onderzoek. De vertrouwenspersoon komt in ons recht enkel voor in het kader van de wet op de geesteszieken. Dat is echter niet te vergelijken met de situatie van de benadeelde persoon. Deze laatste dient enkel juridische bijstand te krijgen, hetgeen een advocaat hem perfect kan geven.

De heer Boutmans dient vervolgens een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 82), luidende:

«In het derde lid van § 3 van het voorgestelde artikel 5bis, tussen de woorden «de seponering» en de woorden «het instellen van een gerechtelijk onderzoek» de woorden invoegen «en de redenen daarvan.»

Verantwoording

Indien de algemene motiveringsverplichting te zwaar wordt geacht, zouden de beslissingen tot seponering die aan de benadeelde persoon worden medegedeeld, alleszins met redenen omkleed behoren te zijn.

Deze persoon kan dan beter beoordelen of hij zelf als burgerlijke partij de strafvordering op gang moet brengen dan wel of hij bij de procureur des Konings moet aandringen, dan wel zich bij diens beslissing moet neerleggen.

De indiener verduidelijkt dat dit amendement dient te worden gelezen in samenhang met het amendement nr. 53, hetwelk beoogt dat elke beslissing tot seponering dient te worden gemotiveerd; het amendement nr. 82 betreft de mededeling van deze redenen aan de betrokkene.

De minister antwoordt dat de wens om de reden van de seponering te kennen gewettigd is, op voorwaarde dat de reden die medegedeeld moet worden, van algemene aard is. De verklaring van de seponering zou aldus beperkt blijven tot een van de volgende redenen: seponering om opportuniteitsredenen, onbekende dader of uitdoving van de strafvordering (verjaring). Hij acht het onaanvaardbaar de inhoudelijke grond van de beslissing tot seponering *expressis verbis* te verantwoorden, want dat zou voor het parket een onmogelijk werk zijn.

Een lid kan zich aansluiten bij de tussenoplossing, die door de regering wordt voorgesteld. Een gedetailleerde motivering in functie van het dossier zou immers onnoemelijk veel werk meebrengen, aange-

L'orateur souligne enfin qu'en principe, l'enquête est toujours secrète. En permettant à un tiers non concerné d'être personne de confiance, sans avoir à respecter aucune discipline et en dehors de tout contrôle, l'on porte, selon lui, gravement préjudice au principe du secret de l'instruction. Il n'est question de personne de confiance dans notre droit que dans le cadre de la loi sur les malades mentaux. Mais le cas des malades mentaux n'est pas comparable avec celui des personnes lésées. Celles-ci n'ont besoin que d'une assistance juridique, qui peut parfaitement leur être fournie par un avocat.

M. Boutmans dépose ensuite un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 82), qui est rédigé comme suit:

«Insérer, au troisième alinéa du § 3 de l'article 5bis proposé, entre les mots «du classement sans suite» et les mots «de la mise à l'instruction», les mots «et des raisons de celui-ci.»

Justification

Si l'on considère qu'il est exagéré de poser l'obligation générale de motiver les décisions, il faudrait tout au moins que les décisions de procéder au classement sans suite, qui sont communiquées à la personne lésée, soient motivées.

Cette personne peut alors mieux juger de la nécessité de mettre elle-même en branle l'action publique, en se constituant partie civile, ou d'insister auprès du procureur du Roi, ou de s'en remettre à la décision de celui-ci.

L'auteur explique que cet amendement doit être lu conjointement avec l'amendement nº 53, qui vise à ce que toute décision de classement sans suite doive être motivée; l'amendement nº 82 concerne la communication de ces raisons à l'intéressé.

Le ministre est d'avis que le souhait de connaître le motif du classement sans suite est légitime, à condition que le motif à communiquer soit global. L'explication du classement sans suite se limiterait donc à la communication d'un des motifs suivants: classement d'opportunité, auteur inconnu ou action publique éteinte (prescription). Il lui semble inacceptable de justifier *expressis verbis* le fond de la décision de classement sans suite, vu que ceci impliquerait un travail impossible pour le parquet.

Un membre se déclare d'accord avec la solution intermédiaire proposée par le Gouvernement. En effet, imposer une motivation détaillée en fonction du dossier entraînerait énormément de travail, car il

zien deze systematisch bij elk dossier zou dienen te worden gevoegd.

Een ander lid vestigt de aandacht op het feit dat in het verleden elke seponering werd gemotiveerd en gecontroleerd. Het lijkt hem voldoende de hoofdlijn van de motivering aan te geven, zodanig dat de betrokkene een houvast heeft. Een gedetailleerde motivering lijkt hem evenmin realiseerbaar. Een circulaire zou de categorieën dienen te bepalen.

Een lid verwijst naar de bladzijden 63 en 64 van het verslag van de Kamercommissie over de bende van Nijvel, dat besluit dat elke beslissing tot seponering gemotiveerd moet zijn (Stuk Kamer, nr. 937/7 — 1995-1996).

Een senator wijst erop dat de voltallige bevolking klaagt over het feit dat het parket een middeleeuwse macht is waar men geen enkel zicht heeft op de redenen van hun beslissing, daar waar tegenwoordig een derderangs-ambtenaar in gelijk welk gemeentebestuur of op een pensioendienst verplicht is de eenvoudigste beslissing te motiveren wanneer ze individueel is. Motivering lijkt hem dus absoluut noodzakelijk.

Een lid verduidelijkt dat het niet de bedoeling is *a posteriori* de motivering aan te brengen. De wens is dat bij de beslissing de motivering wordt opgenomen (zie amendement nr. 53). De mogelijkheid bestaat echter dat men zich als benadeelde persoon meldt op het ogenblik dat het dossier reeds zonder gevolg is afgesloten.

Professor Franchimont is van mening dat deze discussie slechts betrekking heeft op de seponering om opportuniteitsredenen. De redenen «uitdoving van de strafvordering» of «onbekende dader» komen thans reeds voor op de dossiers. De seponering om opportuniteitsredenen stelt het slachtoffer in staat zich bij de onderzoeksrechter burgerlijke partij te stellen en een rechtstreekse dagvaarding te doen of een burgerlijk proces aan te spannen.

Een lid verwijst naar het verslag van de Kamer waar wordt gesteld dat het jaarverslag van het college van procureurs-generaal exacte statistische gegevens dient te bevatten over seponeringspraktijken. Hij neemt aan dat de procureurs-generaal zich niet beperken tot de mededeling van het aantal geseponeerde zaken; hier zal ook enige schakering dienen te worden aangebracht.

Tevens stipt het lid aan dat dit probleem blijkbaar ook bestaat in andere Europese landen. Hij verwijst naar de oplossing in Duitsland waar een puntensysteem werd ingevoerd voor ieder onderzoek; zodra een onderzoek beneden een aantal punten is, wordt het niet meer vervolgd.

faudrait joindre systématiquement une motivation à chaque dossier.

Un autre membre attire l'attention sur le fait que, jadis, l'on motivait et contrôlait tous les classements sans suite. Il lui semble suffisant de donner les grandes lignes de la motivation, pour que l'intéressé ait un point de référence. Il ne lui semble pas non plus qu'il soit possible de fournir une motivation détaillée. Une circulaire devrait déterminer les catégories de motivations.

Un membre renvoie aux pages 63 et 64 du rapport de la commission de la Chambre sur les tueurs du Brabant wallon, qui conclut que toute décision de classement doit être motivée (doc. Chambre, nr. 937/7, 1995-1996).

Un sénateur souligne que l'ensemble de la population se plaint de ce que le parquet est un pouvoir moyenâgeux et de ce que personne ne connaît les motifs de ses décisions, alors qu'un fonctionnaire de troisième rang de n'importe quelle administration communale ou de n'importe quel service de pensions, par exemple, est tenu de motiver la décision la plus élémentaire, si elle est individuelle. Une motivation lui semble donc absolument nécessaire.

Un membre déclare que l'objectif n'est pas que l'on apporte une motivation *a posteriori*. L'on souhaite que la motivation accompagne la décision (voir amendement nº 53). Il est toutefois possible que la personne lésée ne se manifeste qu'au moment où le dossier a déjà été classé sans suite.

Le professeur Franchimont est d'avis que cette discussion ne porte que sur le classement sans suite pour des raisons d'opportunité. Le motif «action publique éteinte» ou «auteur inconnu» se trouve déjà à l'heure actuelle sur les dossiers. Le classement sans suite pour des raisons d'opportunité permet à la victime de se constituer partie civile chez le juge d'instruction, et de faire une citation directe ou un procès civil.

Un membre renvoie au rapport de la Chambre dans lequel on affirme que le rapport annuel du Collège des procureurs généraux doit contenir des statistiques exactes concernant la pratique des classements sans suite. Il suppose que les procureurs généraux ne se contenteront pas de mentionner le nombre d'affaires classées sans suite; il conviendra également d'apporter quelques nuances en l'espèce.

En outre, le membre souligne que ce problème existe manifestement aussi dans d'autres pays européens. Il fait référence à la solution que l'on a adoptée en Allemagne, où l'on a introduit un système de points applicable dans le cadre de chaque enquête; une enquête dans laquelle le nombre de points récoltés est inférieur à un certain minimum n'est plus poursuivie.

Een lid is van oordeel dat het college van procureurs-generaal een eenvormige instructie zou moeten geven over de draagwijdte van de terminologie. Dan is het praktisch gezien eenvoudig bij elk dossier, met een stempel, aan te duiden om welke reden men zonder gevolg klasseert.

De minister verklaart dat de beslissing tot seponering op zichzelf niet veel waarde heeft. Het gaat om een voorlopige beslissing waarop men te allen tijde kan terugkomen.

Een senator is voorstander van het motiveren van de beslissing tot seponering. De bevolking klaagt immers over een gebrek aan transparantie en een gebrek aan begrip. Men mag niet uit het oog verliezen dat de hervorming van het Strafwetboek op de eerste plaats een remedie daarvoor wenst te bieden.

Een lid vraagt zich af of het amendement in concreto uitvoerbaar is. In Brussel zijn er jaarlijks ongeveer 250 000 strafzaken, waarvan er 25 000 worden vervolgd. Meer dan 200 000 zaken dienen aldus te worden gemotiveerd. Dit lijkt hem niet uitvoerbaar en betekent dat een eventueel opgelegde motivering louter stereotiep kan zijn. In heel wat dossiers worden ook geen daden van onderzoek gesteld.

Een lid vraagt zich af of het voorbehoud van de regering alleen maar betrekking heeft op de uitvoerbaarheid van het systeem dan wel of er een bijzondere reden bestaat om in bepaalde gevallen het motief niet op te geven. Indien het alleen een kwestie van uitvoerbaarheid is, kan de verantwoording in de meeste gevallen beperkt blijven tot één regeltje.

De minister herhaalt dat het legitiem is aan de parketmagistraat te vragen zijn beslissing te motiveren. De motivering is in elk geval vereist ten aanzien van de hiërarchie. Er moet enkel naar gestreefd worden het systeem uitvoerbaar te maken. In dat geval kan hij ermee akkoord gaan dat de strekking van de beslissing wordt medegedeeld.

Een lid meent dat het interessant is een repertorium van formules aan te leggen.

De minister voegt eraan toe dat men categorieën moet opmaken om er lessen uit te trekken op het vlak van het strafrechtelijk beleid. Deze categorieën bestaan reeds in de informaticasystemen. Bovendien mag men niet uit het oog verliezen dat men in principe een algemene toegang tot het dossier heeft en dat er een aanvullend systeem bestaat om het slachtoffer informatie te kunnen verstrekken. De partij die vragen heeft over haar dossier en die nadere toelichting wenst over de seponering om opportuniteitsredenen, heeft de mogelijkheid om zich tot een maatschappelijk assistent te wenden, die in principe toegang heeft tot het dossier en die vervolgens kan uitleggen om welke precieze redenen de zaak geseponeerd is.

Un membre estime que le Collège des procureurs généraux devrait donner des instructions uniformes concernant la portée de la terminologie. Du point de vue pratique, il serait simple alors d'indiquer sur chaque dossier, au moyen d'un cachet, la raison de son classement sans suite.

Le ministre rappelle que la décision de classement sans suite en soi n'a pas beaucoup de valeur. Il s'agit d'une décision provisoire, sur laquelle on peut toujours revenir.

Une sénatrice est partisane d'une motivation du classement sans suite. La population reproche en effet un manque de transparence et un manque de compréhension. Il ne faut pas perdre de vue que la réforme du Code pénal vise en premier lieu à remédier à cela.

Un membre se demande si ce que prévoit l'amendement sera réalisable en pratique. À Bruxelles, il y a 250 000 affaires pénales par an, dont 25 000 donnent lieu à des poursuites. Il faudra donc fournir une motivation dans plus de 200 000 causes. Cela lui semble irréalisable et l'application des dispositions de l'amendement obligerait en tout cas à «stéréotyper» les motivations à fournir éventuellement. Il y a, en outre, bien des dossiers dans lesquels aucun acte d'instruction n'est posé.

Un membre demande si les réserves du Gouvernement s'appliquent uniquement à la praticabilité du système ou s'il y a une raison particulière pour ne pas donner le motif dans certains cas. S'il s'agit uniquement d'une question de praticabilité, la justification peut, dans la plupart des cas, se résumer en une ligne.

Le ministre rappelle qu'il est légitime de demander au magistrat du parquet de motiver sa décision. La motivation est de toute façon nécessaire à l'égard de la hiérarchie. Le seul souci est d'avoir un système praticable. Dans cette optique, il peut être d'accord sur la communication de la teneur de la décision.

Un membre estime qu'il serait intéressant de constituer un répertoire de formules.

Le ministre ajoute que la création de catégories est indispensable pour pouvoir en tirer des leçons de politique criminelle. Ces catégories existent déjà dans les systèmes informatiques. De plus, il ne faut pas perdre de vue que le principe est l'accès généralisé au dossier et qu'il existe tout un système complémentaire qui permet de donner des informations à la victime. La partie qui s'interroge sur son dossier et qui veut des explications supplémentaires sur le classement d'opportunité, a la possibilité de s'adresser à l'assistant social, qui a en principe accès au dossier et qui peut ensuite expliquer les raisons précises du classement sans suite.

Een lid vraagt of de formulering van de amendementen (nrs. 53 en 82) van de heer Boutmans voldoende duidelijk is. Omvat deze formulering een stereotiepe motivering? *Quid* met de formule «hij geeft de redenen ervan op»? Deze twee amendementen zijn verschillend geformuleerd. Moeten ze niet eenvormig gemaakt worden?

De auteur van deze amendementen verduidelijkt dat de Nederlandse tekst de formulering overneemt uit de Grondwet: «met redenen omkleed». Beide amendementen beogen dezelfde motivering.

De minister stelt voor de woorden «il en donne les raisons» te vervangen door de woorden «il en donne le motif».

Een lid heeft geen bezwaar tegen de Nederlandse tekst. Hij dient wel eenvorming te zijn met de Franse tekst: «hij geeft de redenen ervan op». Het lijkt hem wel nodig in de toelichting te verduidelijken dat het college van procureurs-generaal eventueel de categorisatie van de motiveringen moet uitwerken die als leidraad eenvorming voor alle parketten dienen te gelden. Om het strafrechtelijk beleid te kunnen beoordelen, lijkt het hem noodzakelijk dezelfde criteria of motivatie te hanteren, zodat vergelijking mogelijk wordt.

Een lid wijst op het risico van het ontstaan van een dubbelzinnigheid. Men zou immers de vergelijking kunnen maken met de motivering van een overheidsinstelling of van een vonnis, wat heel wat verder gaat dan het aanduiden van de hoofdlijnen. Het is een kwestie van gradatie. Als men de motivering gaat interpreteren als de motivering van een overheidsbeslissing, geeft men aan het openbaar ministerie een opdracht die het niet kan vervullen.

De minister onderstreept dat deze seponeringsbeslissing van het parket niet dezelfde waarde of draagwijdte heeft als een bestuurlijke beslissing.

Een lid vraagt of een motivering ook noodzakelijk is bij de eventuele heropening van het dossier, na een seponering. Hij wenst duidelijk bevestigd te zien dat geen afbreuk wordt gedaan aan de mogelijkheid steeds terug te komen op een beslissing van seponering.

Een lid bevestigt dat de seponering een ordemaatregel is waarop steeds kan worden teruggekomen. De motivering doet niets af aan de aard van die maatregel. Hij preciseert dat de persoon aan wie de seponering wordt meegedeeld, vanzelfsprekend de persoon is die een verklaring als benadeelde persoon heeft afgelegd overeenkomstig artikel 44. Het gaat niet om ongeacht welke benadeelde persoon.

Professor Van den Wyngaert vraagt of de politie kan voortgaan met het onderzoek indien er geseponeerd is. Wordt het politie-onderzoek niet tegelijkertijd stopgezet?

Un membre demande si la formulation des amendements (n°s 53 et 82) de M. Boutmans est suffisamment claire. Peut-elle couvrir une motivation stéréotypée? *Quid* de la formulation «il en donne les raisons»? La formulation des deux amendements est différente. Ne faut-il pas l'uniformiser?

L'auteur de l'amendement déclare que, dans le texte néerlandais, l'on a repris la formule de la Constitution: «met redenen omkleed». Les deux amendements visent à la même motivation.

Le ministre suggère de remplacer les mots «il en donne les raisons» par les mots «il en donne le motif».

Un membre dit ne voir aucune objection contre la formulation en néerlandais. Mais il faut qu'elle concorde avec le texte français: «il en donne les raisons». Il lui semble nécessaire de préciser dans la justification que le Collège des procureurs généraux doit éventuellement ranger par catégories les motivations qui doivent servir de fil conducteur uniforme pour l'ensemble des parquets. Il lui semble nécessaire, pour que l'on puisse porter une appréciation sur la politique criminelle et pour qu'une comparaison soit possible, d'utiliser les mêmes critères ou motivations.

Un membre attire l'attention sur le risque d'équivoque. En effet, l'on pourrait faire une comparaison avec la motivation d'une institution publique ou d'un jugement, ce qui va nettement plus loin que d'indiquer les grandes lignes. C'est une question de gradation. En interprètant la motivation comme étant celle d'une décision administrative, l'on charge le ministère public d'une mission qu'il n'est pas en mesure d'accomplir.

Le ministre souligne que cette décision du parquet de classer sans suite n'a pas la même valeur ou portée qu'une décision administrative.

Un membre demande si une motivation est également nécessaire en cas de réouverture éventuelle du dossier, après son classement sans suite. Il souhaite que l'on confirme clairement que l'on ne touchera pas à la possibilité de revenir à tout moment sur une décision de classer sans suite.

Un membre confirme que le classement sans suite est une mesure d'ordre, qui est toujours révisable. La motivation ne change rien à cette nature. D'autre part, il précise que la personne à laquelle on notifie le classement est évidemment celle qui a fait une déclaration de personne lésée conformément à l'article 44. Il ne s'agit pas de toute personne lésée.

La professeur Van den Wyngaert demande si la police peut poursuivre une enquête en cas de classement sans suite. L'enquête de police n'est-elle pas arrêtée immédiatement dans ce cas?

De minister antwoordt dat de politie het onderzoek kan voortzetten indien er nieuwe elementen bij de politiediensten binnenkomen. Wel moet daarvan dan mededeling worden gedaan aan het openbaar ministerie.

Het is duidelijk dat de politie haar onderzoek kan voortzetten ondanks een seponering.

Naar aanleiding van de besprekingen, dient de heer Boutmans een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 132), luidende:

«In het voorgestelde artikel 5bis, § 3, derde lid, tussen de woorden «de seponering» en de woorden «het instellen van een gerechtelijk onderzoek» de woorden invoegen «en de reden daarvan.

1.4. Artikel 5bis, § 4 (nieuw)

Mevrouw Milquet dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 103), luidende:

«Het voorgestelde artikel 5bis aanvullen met een § 4, luidende:

«§ 4. Indien de persoon dat wenst, kan de verklaring bedoeld in de vorige paragrafen ook worden afgelegd tijdens het verhoor door een politiedienst. In dat geval wordt de verklaring vermeld in het proces-verbaal van het verhoor.»

Verantwoording

De status van «benadeelde persoon» die hier wordt geïntroduceerd, vormt een belangrijke vernieuwing. De families van de slachtoffers zijn echter van oordeel dat deze status te beperkt is en moeilijk te verkrijgen. Het slachtoffer, een familielid of een advocaat moet zich immers persoonlijk naar het parket begeven.

Wij vinden daarom dat de betrokken personen deze verklaring moeten kunnen afleggen tijdens het verhoor, zodat ze in het proces-verbaal kan worden vermeld. De tekst bepaalt overigens al dat de politiediensten de betrokkenen moeten waarschuwen dat zij een kopie van het proces-verbaal van hun verhoor kunnen krijgen.

De minister is geen voorstander van een veralgemening van de verklaring van benadeelde persoon. Die verklaring heeft tot doel een benadeelde partij in staat te stellen een positieve handeling te verrichten wegens het persoonlijk belang dat deze kan doen gelden.

Hij vreest voor een veralgemening van die verklaring indien het mogelijk is ze af te leggen bij de politie.

Le ministre répond que la police peut poursuivre l'enquête si de nouveaux éléments parviennent aux services de police. Mais il faut que ces éléments soient communiqués au ministère public.

Il est clair que la police peut poursuivre ses recherches malgré un classement sans suite.

À la suite des discussions, M. Boutmans dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 132) qui est rédigé comme suit:

«Insérer, à l'article 5bis, § 3, troisième alinéa proposé, entre les mots «du classement sans suite» et les mots «de la remise à l'instruction», les mots «et de son motif.

1.4. Article 5bis, § 4 (nouveau)

Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat nº 1-704/2, amendement nº 103) qui est rédigé comme suit:

«Compléter l'article 5bis proposé par un § 4, libellé comme suit:

«§ 4. Lorsque la personne le souhaite, elle peut également effectuer la déclaration de personne lésée prévue aux paragraphes qui précèdent lors de son audition par un service de police. Dans ce cas, la déclaration est mentionnée dans le procès-verbal de l'audition.»

Justification

Le nouveau statut de la «personne lésée» constitue une innovation importante. Pourtant, aux yeux des familles des victimes, ce statut est considéré comme trop restrictif et surtout comme trop difficile à obtenir. En effet, la victime, le membre de sa famille ou leur avocat doit se rendre en personne au parquet.

Il nous a semblé nécessaire de permettre que cette déclaration soit effectuée, le cas échéant, par la personne au moment de son audition, de manière à ce que la déclaration puisse être actée dans le procès-verbal. De plus, il est déjà prévu dans le texte que les services de police informent les personnes de ce que la copie des procès-verbaux de leur audition est disponible.

Le ministre n'est pas partisan de la banalisation de la déclaration de personne lésée. L'intention de la déclaration était de permettre à une partie lésée de faire un acte positif, en fonction d'un intérêt particulier pour son dossier.

Il craint une généralisation de cette déclaration s'il est permis de l'effectuer dans les mains des services de

Een dergelijke verklaring van benadeelde persoon dreigt in alle dossiers te worden opgenomen, met inbegrip van de dossiers waarin de dader onbekend is. De gevolgen dreigen bijzonder zwaar te zijn indien iedereen moet worden geïnformeerd en indien de beslissingen moeten worden verantwoord ten opzichte van al wie die verklaring heeft afgelegd. Hij is er niet van overtuigd dat dit de goede formule is.

Een lid kan zich grotendeels aansluiten bij de argumentatie van de minister. Hij maakt de vergelijking met de huidige processen-verbaal waarin bijna iedereen laat vermelden dat «hij wenst vergoed te worden voor de schade», ook al blijkt nadien dat er helemaal geen schade is. Indien men dit nu gaat transponeren naar de verklaring van benadeelde, denkt hij dat ieder die een proces-verbaal opstelt, daarin de verklaring van benadeelde gaat opnemen. Dan verliest men wat de zin van hetgeen men heeft willen aangeven.

Een lid wijst erop dat men dan ook artikel 63 van het Wetboek van Strafvordering zal moeten wijzigen. In artikel 63 bepaalt men immers dat ieder die beweert door een misdaad of een wanbedrijf te zijn benadeeld, daarover bij de bevoegde onderzoeksrechter klacht kan doen en zich burgerlijke partij kan stellen. Het volstaat dus te beweren dat men is benadeeld. Het instituut van de «benadeelde persoon» lijkt hem een tussenstap tussen de burgerlijke partijstelling, die eigenlijk reeds een participeren is aan, en een effectief beweren benadeeld te zijn. Artikel 63 geeft dus de mogelijkheid om zich burgerlijke partij te stellen, maar indien men dit niet wil doen, krijgt men toch het statuut van benadeelde persoon, hetgeen toelaat geïnformeerd te worden.

Een lid onderstreept dat de definitie van benadeelde persoon reeds is opgenomen in artikel 44. Het feit dat de benadeelde persoon zijn verklaring ook kan afleggen bij de politie lijkt haar geen probleem te doen rijzen. Ze is van mening dat het voor de slachtoffers zeer moeilijk kan zijn nog een bijkomende demarche te moeten ondernemen bij het parket.

Professor Franchimont preciseert dat de tekst van het artikel geïnspireerd is op de hervorming van de heer Bekaert. Hij herinnert eraan dat iedereen zich burgelijke partij kan stellen, zelfs voor de officieren van gerechtelijke politie. De heer Bekaert wilde niemand verplichten de hoedanigheid van burgerlijke partij aan te nemen daar dit een verantwoordelijkheid impliceert op het niveau van de kosten, enz. Hij wil bovendien een onderscheid maken tussen de gewone klager, degene die een positievere daad stelt door te verklaren dat hij benadeelde persoon is en ten slotte degene die zich burgerlijke partij stelt en partij in het proces wordt.

Wat het amendement betreft, merkt hij op dat in vele gevallen een oplossing gevonden wordt na het indienen van een klacht. De goedkeuring van het

police. Cette déclaration de personne lésée risque de se trouver dans tous les dossiers, y compris les dossiers où l'auteur est inconnu. Les conséquences risquent d'être extrêmement périlleuses s'il faut par ailleurs informer tout le monde et justifier les décisions à l'égard de toutes les personnes qui ont fait cette déclaration. Il n'est pas convaincu que ce soit la bonne formule.

Un membre souscrit en grande partie à l'argumentation du ministre. Il fait une comparaison avec les procès-verbaux actuels dans lesquels presque tout le monde demande de mentionner «Il souhaite être indemnisé pour les dommages», alors qu'il peut s'avérer par la suite q'il n'y a eu absolument aucun dommage. Il pense que, si l'on applique cela à la déclaration de personne lésée, toute personne qui fera dresser un procès-verbal voudra y faire mentionner cette déclaration de personne lésée. Celle-ci perdra alors quelque peu de son sens.

Un membre souligne qu'il faudra dès lors modifier l'article 63 du Code d'instruction criminelle. Cet article dispose en effet que toute personne qui se prétendra lésée par un crime ou délit pourra en rendre plainte et se constituer partie civile devant le juge d'instruction compétent. Il suffit donc de prétendre que l'on a été lésé. L'institution de la «personne lésée» lui semble être une étape intermédiaire entre la constitution de partie civile, qui est en fait déjà une forme de participation, et l'affirmation concrète que l'on a été lésé. L'article 63 permet donc à une personne de se constituer partie civile, mais si elle ne souhaite pas le faire, elle n'en obtient pas moins le statut de personne lésée, ce qui lui permet d'être tenue informée.

Un membre souligne que la définition de personne lésée est déjà reprise à l'article 44. Le fait que la personne lésée pourra également faire sa déclaration auprès du service de police ne lui semble poser aucun problème. Elle est d'avis qu'il peut être extrêmement difficile pour les victimes de devoir faire une démarche supplémentaire auprès du parquet.

Le professeur Franchimont précise que le texte de l'article émane de la réforme du commissaire Bekaert. Il rappelle que n'importe qui, même devant les officiers de police judiciaire, peut se constituer partie civile. L'idée de M. Bekaert est de ne pas obliger les gens à prendre position de partie civile, vu que cela implique une responsabilité au niveau des frais, etc., de faire une distinction entre, premièrement, le simple plaignant, deuxièmement, celui qui prend une attitude plus positive en se déclarant personne lésée, et, troisièmement, celui qui se constitue partie civile et devient partie au procès.

En ce qui concerne l'amendement, il fait remarquer que, dans de nombreux cas, les choses s'arrangent après la plainte. L'adoption de l'amendement impli-

amendement impliceert dat de officier van gerechtelijke politie voor elk dossier moet vragen of de klager een verklaring wil afleggen als benadeelde persoon. In die omstandigheden heeft het artikel geen zin meer. Het zou dus kunnen worden geschrapt en vervangen door een bepaling volgens welke in geval van klacht eenieder op de hoogte moet worden gehouden. Het afleggen van een verklaring van benadeelde persoon op het parket biedt het voordeel dat over de zaak al kon worden nagedacht. Dat is niet zo wanneer de verklaring wordt afgelegd bij de indiening van de klacht.

In tweede lezing verklaart de minister, met betrekking tot de amendementen nrs. 103 en 123 van respectievelijk mevrouw Milquet en de heer Foret, dat de verklaring met het oog op de verkrijging van de hoedanigheid van benadeelde persoon door de opstellers van het ontwerp als een belangrijke handeling wordt beschouwd omdat de betrokkene daaraan bepaalde rechten ontleent. Zo zal hij bijvoorbeeld van het verdere verloop van de procedure op de hoogte worden gehouden. Dat is de reden waarom wordt voorgesteld dat de verklaring door het openbaar ministerie wordt ontvangen.

Met de amendementen van mevrouw Milquet en de heer Foret bestaat het gevaar dat, wanneer de politiedienst het slachtoffer systematisch de vraag stelt of hij schade heeft geleden, deze laatste steeds bevestigend zal antwoorden, zelfs wanneer het om een habbekrats gaat. Volgens spreker leidt dit tot een banalisering van de verklaring van benadeelde persoon.

1.5. Artikel 5ter

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 118), luidende:

«Het voorgestelde artikel 5ter doen vervallen.»

Verantwoording

Het artikel 5ter betreffende de vrijwillige en gedwongen tussenkomst is overbodig.

Huidig wetsontwerp bevat reeds de nodige instrumenten voor iemand die wenst betrokken te worden in de procedure.

Vrijwillige tussenkomst zal uiteraard enkel kunnen inzake patrimoniale sancties; voor een loutere strafsanctie lijkt dit onmogelijk.

Indien de tussenkomst, enerzijds, ertoe strekt te handelen, dan heeft men de mogelijkheid zich burgerlijke partij te stellen en kan men overeenkomstig het ontwerp inzage krijgen in het dossier (artikel 61ter) en de uitvoering van onderzoekshandelingen vragen (artikel 61quinquies).

querait que, pour chaque dossier, l'officier de police judiciaire demande si le plaignant veut se déclarer personne lésée. Dans ces conditions, l'article n'a plus d'effet. Il pourrait donc être supprimé et remplacé par une disposition qui stipule qu'en cas de plainte, tout le monde doit être tenu au courant. La déclaration de personne lésée faite au parquet présente l'avantage d'impliquer, contrairement au simple dépôt de la plainte, une certaine réflexion.

En deuxième lecture, le ministre déclare au sujet des amendements n°s 103 et 123, qui ont été déposés respectivement par Mme Milquet et par M. Foret, que les auteurs du projet estime que la déclaration de personne lésée constitue un acte important parce qu'elle confère certains droits à l'intéressé. Comme celui d'être tenu informé de l'évolution de la procédure. Voilà pourquoi l'on propose de prévoir que cette déclaration doit être faite auprès du ministère public.

En adoptant les amendements de Mme Milquet et de M. Foret, on court le risque de voir la victime répondre toujours par l'affirmative à la question systématique du service de police de savoir si elle a été lésée, et ce, même en cas de dommage négligeable. Selon l'orateur, cela entraînera une banalisation de la déclaration de personne lésée.

1.5. Article 5ter

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, n° 1-704/2, amendement n° 118) qui est rédigé comme suit:

«Supprimer l'article 5ter proposé.»

Justification

L'article 5ter, qui porte sur l'intervention volontaire et forcée, est superflu.

Le projet de loi en discussion comporte déjà les instruments nécessaires pour celui qui souhaite intervenir dans la procédure.

Bien entendu, l'intervention volontaire ne sera possible qu'en matière de sanctions patrimoniales, alors qu'elle semble impossible pour une simple sanction pénale.

Si, d'une part, l'intervention vise à agir, on a la possibilité de se constituer partie civile et on peut, conformément au projet, consulter le dossier (art. 61ter) et demander l'accomplissement d'actes d'instruction (art. 61quinquies).

Indien de tussenkomst, anderzijds, ertoe strekt zich te verdedigen op patrimoniaal vlak, dan kan ieder die zich geschaad acht door een opsporingshandeling (artikel 28sexies) of onderzoekshandeling (artikel 61quater) de opheffing hiervan vragen, ongeacht of hij al dan niet reeds partij is inzake.

Tenslotte aanvaarden de rechtspraak en rechtsleer dat een derde, nog geen partij in het geding, die ten gevolge van een door een rechterlijke beslissing uitgesproken sanctie benadeeld wordt, partij wordt en tegen deze beslissing, die opzichtens hem bij verstek is gewezen, zowel verzet (Antwerpen 10 maart 1994; R.W. 1994-1995, 161) als hoger beroep (Cass. 12 mei 1947, Pas., 1947, I, 198; Antwerpen, 17 februari 1984, Pas. 1984, II, 1187; Antwerpen, 29 november 1996, AJT, 1996-1997, 338) als cassatie (Cass., 13 oktober 1947, Arr. Cas. 1974, 317) kan aanwenden.

Het artikel 5ter biedt dus geen bijkomende mogelijkheden om te handelen of om zich te verdedigen. Het voegt enkel een partij toe aan het geding, vagelijk bepaald, zonder nadere omschrijving van de rechten waarover deze partij beschikt (er is inderdaad niet bepaald of deze partij toepassing kan vragen van de diverse artikelen inzake opheffing van opsporings- of onderzoekshandelingen, inzage dossier en uitvoering van onderzoekshandelingen).

Gedwongen tussenkomst lijkt hoe dan ook, buiten de gevallen nu reeds in bijzondere wetten, onmogelijk.

Op zuiver strafgebied zou gedwongen tussenkomst neerkomen op een rechtstreekse dagvaarding (bijvoorbeeld dagvaarden in gedwongen tussenkomst van een mededader die nog niet vervolgd wordt).

Op burgerlijk gebied kan de gedwongen tussenkomst, daar het om een vordering zal gaan steunend op een misdrijf (zo niet is er onbevoegdheid van de rechtbank) enkel maar verwarring teweeg brengen met de burgerrechtelijk aansprakelijke partij, die een andere rechtsfiguur is dan een tussenkomende partij.

Inderdaad, gedwongen tussenkomst gaat immers uit van een partij reeds in zake en zal dus strekken tot een vorm van vrijwaring voor de veroorzaakte schade. Dit wordt dan uiteraard een aspect van burgerrechtelijke aansprakelijkheid.

Professor Franchimont verdedigt het behoud van artikel 5*ter* in het kader van de hervorming van de strafrechtspleging. Indien de burgerlijke rechtsvordering voor het strafgerecht wordt aanvaard, moet die vordering ook volledig zijn.

Een lid merkt op dat de regering geen enkele toelichting heeft gegeven bij de indiening van het amendement in de Kamer, tot invoeging van betreffende bepaling.

Vervolgens lijkt de motivering van de heer Vandenberghe hem fundamenteel. Het lid wijst op het onder-

Si, d'autre part, l'intervention vise à se défendre sur le plan patrimonial, toute personne qui s'estime lésée par un acte d'information (art. 28sexies) ou un acte d'instruction (art. 61quater) peut en demander la levée, qu'elle soit déjà partie à la cause ou non.

Enfin, la jurisprudence et la doctrine admettent qu'un tiers qui n'est pas encore partie à la cause et qui est lésé par une sanction prononcée par décision judiciaire, devienne partie et puisse tant faire opposition (Anvers 10 mars 1994, R.W. 1994-1995, 161) qu'interjeter appel (Cass. 12 mai 1947, Pas., 1947, I, 198; Anvers, 17 février 1984, Pas., 1984, II, 1187; Anvers, 29 novembre 1996, A.J.T. 1996-1997, 338) et que se pourvoir en cassation (Cass., 13 octobre 1947, arr. Cass. 1974, 317) contre cette décision, qui a été rendue par défaut à son égard.

L'article 5ter n'offre donc pas de possibilités supplémentaires d'agir ou de se défendre. Il ne fait qu'ajouter une partie à la cause, vaguement définie, sans spécifier les droits dont elle dispose (il n'est en effet pas prévu si cette partie peut demander l'application des divers articles relatifs à la levée des actes d'information ou d'instruction, à la consultation du dossier et à l'accomplissement d'actes d'instruction).

L'intervention forcée paraît en tout cas impossible, hormis les cas prévus dès à présent par des lois particulières.

Sur le plan purement pénal, l'intervention forcée reviendrait à une citation directe (par exemple, une citation en intervention forcée d'un coauteur qui n'est pas encore poursuivi).

Sur le plan civil, comme il s'agira d'une action basée sur une infraction (sinon, le tribunal est incompétent), l'intervention forcée ne pourra que créer la confusion avec la partie civilement responsable, qui est une autre institution juridique qu'une partie intervenante.

En effet, l'intervention forcée émane d'une partie à la cause et tendra donc à une forme de sauvegarde pour le préjudice causé. Cela devient alors, évidemment, un aspect de la responsabilité civile.

Le professeur Franchimont plaide pour le maintien de l'article 5*ter* dans la réforme de la procédure pénale. Si l'action civile devant le juge répressif est acceptée, il faut que cette action civile soit complète.

Un membre fait remarquer que le Gouvernement n'a fait aucun commentaire lors du dépôt à la Chambre de l'amendement visant à introduire la disposition en question.

Il estime, par ailleurs, que la motivation de M. Vandenberghe est fondamentale. Il souligne qu'il

scheid tussen het statuut van benadeelde partij enerzijds en het statuut van burgerlijke partij anderzijds. *Quid* indien men zegt dat de benadeelde partij ook kan tussenkomen in het strafproces, zonder burgerlijke vordering? De burgerlijke partij dient niet te fungeren als openbaar ministerie en moet niet tussenkomen in de bestraffing. Wat is dan de rol van de benadeelde persoon? Gaat die dan de spreekbuis worden van het openbaar ministerie? Het lid begrijpt de constructie niet goed.

Professor Franchimont bevestigt het onderscheid tussen de tussenkomende partij en de gedwongen tussenkomende partij.

Het lijkt hem logisch dat de vrijwillige tussenkomst kan geschieden wanneer er een belang bestaat. Het lijkt hem wenselijk deze tussenkomst te veralgemenen (niet alleen voor de verzekeraar) aangezien dat niemand nadeel kan berokkenen.

Wat de gedwongen tussenkomst betreft, lijkt het hem *a fortiori* logisch dat de persoon die in de kosten wordt veroordeeld, de geheel of gedeeltelijk aansprakelijke persoon tot een gedwongen tussenkomst kan dagvaarden.

Een lid is van oordeel dat het overbrengen van het civiel contentieux van de ongevallen naar de strafrechter een niet onbeduidende keuze is. Dat betekent dat alle kwalitatieve aansprakelijkheden (artikelen 1384 e.v. van het Burgerlijk Wetboek), die samenlopen met een daad die een misdrijf uitmaakt, worden verschoven van de burgerlijke rechtbank naar de strafrechtbank.

Professor Franchimont is van oordeel dat de huidige situatie voor de politierechtbank niet houdbaar is. Het lijkt hem niet logisch dat een vrijwillige en gedwongen tussenkomst wel mogelijk is indien de politierechtbank oordeelt in het kader van een burgerlijke vordering, terwijl deze niet mogelijk is indien de politierechtbank in strafzaken oordeelt.

Wordt een particulier voor de burgerlijke rechtbank gedagvaard voor verkeersfeiten, dan is er vrijwillige en gedwongen tussenkomst mogelijk (politierechtbank, burgerlijke zaken). Indien daarentegen het openbaar ministerie deze persoon dagvaardt voor dezelfde politierechtbank en voor hetzelfde feit, maar vanuit strafrechtelijk oogpunt en met burgerlijke partijstelling, dan is de vrijwillige en gedwongen tussenkomst niet mogelijk. Spreker verklaart dat niet logisch te vinden.

Een lid verduidelijkt dat dit voortvloeit uit het onderscheid tussen de strafvordering en de burgerlijke vordering. Hij wijst op de confrontatie met het probleem van de cumul van aansprakelijkheden: de samenloop van de contractuele en delictuele aansprakelijkheid is niet mogelijk, behalve voor de strafrechtbank. Deze tekst brengt een echte omwenteling mee. De redenering is dat als er een misdrijf het ongeval

y a une différence entre le statut de partie lésée et celui de partie civile. Qu'adviendrait-il si l'on permettait à la partie lésée d'intervenir dans le procès pénal en dehors de toute requête civile? La partie civile ne doit pas jouer le rôle du ministère public et elle ne doit pas intervenir au niveau de la condamnation. Quel serait alors le rôle de la personne lésée? Deviendrait-elle le porte-parole du ministère public? Le membre dit ne pas très bien comprendre le raisonnement qui est tenu en l'espèce.

Le professeur Franchimont confirme la distinction entre la partie intervenante et la partie appelée en intervention forcée.

Il lui semble normal que l'intervention volontaire puisse avoir lieu, lorsqu'il y a un intérêt. Une généralisation de cette intervention (non seulement au niveau de l'assureur) lui semble souhaitable, car elle ne peut pas faire de tort.

En ce qui concerne l'intervention forcée, a fortiori, il lui semble normal que la personne qui sera condamnée au paiement peut appeler en intervention forcée la personne qui est responsable en tout ou en partie.

Un membre estime que le choix de confier le contentieux civil des accidents au juge pénal n'est pas sans importance. De par ce choix, l'examen de toutes les responsabilités qualitatives (articles 1384 et suivants du Code civil) qui coïncident avec un acte délictueux, passe du tribunal civil au tribunal pénal.

Le professeur Franchimont estime que la situation actuelle est intenable pour le tribunal de police. Il ne lui semble pas logique qu'une intervention volontaire et une intervention forcée soient possible lorsque le tribunal de police statue dans le cadre d'une requête civile et qu'elles ne le soient pas lorsque le tribunal de police statue en la matière pénale.

S'il y a une assignation devant le tribunal civil d'un particulier dans une affaire de roulage, l'intervention volontaire et l'intervention forcée sont possibles (tribunal de police, section civile). Si, par contre, on est cité par le ministère public devant le même tribunal de police pour le même fait, mais au point de vue pénal avec constitution de partie civile, l'intervention volontaire et forcée n'est pas possible. Il dit trouver cela illogique.

Un membre précise que cela est dû à ce qui différencie l'action publique de l'action civile. Il souligne que l'on est confronté au problème du cumul des responsabilités, la responsabilité contractuelle et la responsabilité délictuelle ne pouvant pas être cumulées, sauf devant le tribunal pénal. Ce texte constitue une véritable révolution. Il est fondé sur le raisonnement suivant lequel c'est le plus souvent l'assureur qui

heeft veroorzaakt, het meestal de verzekeraar is die de schadevergoeding betaalt en gesubrogeerd is in de rechten van het betaalde slachtoffer en dan een regresvordering uitoefent voor de burgerlijke rechtbank. De gedwongen tussenkomst wijzigt niets aan het causaal verband op zichzelf tussen het misdrijf en de daad. Het is eventueel de afwikkeling van de regresvordering voor de bijdrage in de schadevergoeding.

Dit artikel betekent dat, als men met een misdrijf wordt geconfronteerd, de vraag van de aansprakelijkheid, zoals deze zich burgerrechtelijk stelt, wordt afgehandeld voor de strafrechter, hetzij bij vrijwillige tussenkomst, hetzij bij gedwongen tussenkomst.

Een lid voelt veel voor de onderliggende motivatie. Er is echter ook een politiek element. Dit artikel maakt het gemakkelijk voor de strafpleiters om de zaken op de lange baan te schuiven, hetgeen men hen juist vandaag verwijt. Gedwongen tussenkomsten kunnen immers op alle mogelijke manieren worden uitgelokt.

Ten tweede lijkt het hem dat de tussenkomst zou moeten worden beperkt tot de civielrechtelijke gevolgen van het strafproces. Hij vraagt zich af wat juist de rol zal zijn van de tussenkomende partij. Men heeft steeds weer de discussie met de burgerlijke partijen die zich op het terrein van het openbaar ministerie begeven, die telkens opnieuw niet alleen argumenteren over de elementen van het misdrijf dat ten laste wordt gelegd, maar bovendien vragen dat er vervolgingen zouden worden ingesteld voor andere misdrijven.

Een derde opmerking is dat indien dit artikel wordt aangenomen, er moet worden teruggekomen op het vorige artikel. De benadeelde partij kan dus vrijwillig tussenkomen, aangezien zij uit haar kwalificatie van benadeelde persoon, een belang put in de zin van artikel 811 van het Gerechtelijk Wetboek, zonder zich daarvoor burgerlijke partij te stellen. Welke is dan de rol van die benadeelde partij als vrijwillig tussenkomende?

Professor Franchimont legt een nota over met betrekking tot deze problematiek, waarbij de beweegreden van de invoeging van een artikel 5*ter* in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering duidelijk wordt uiteengezet en waarbij verschillende voorbeelden worden aangehaald. Deze nota luidt als volgt:

«De vrijwillige en de gedwongen tussenkomst

Voorstel

Artikel 44 van het wetsontwerp tot verbetering van de Strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek strekt ertoe in de voorafgaande titel van het Wetboek van

prend en charge le dédommagement, qui est subrogée aux droits de la victime indemnisée et qui intente dès lors une action récursoire devant le tribunal civil dans les cas d'accidents qui sont la conséquence d'une infraction. L'intervention forcée ne change rien au lien de causalité même entre l'infraction et l'acte. Le cas échéant, l'action récursoire concernant la contribution au dédommagement est vidée.

Aux termes de cet article, la question de la responsabilité en cas d'infraction, telle qu'elle se pose au niveau du droit civil, est tranchée devant le juge pénal, au moyen soit d'une intervention volontaire, soit d'une intervention forcée.

Un membre dit très bien comprendre la motivation sous-jacente. Il y a toutefois aussi un élément politique. Cet article permet aux avocats qui s'occupent d'affaires pénales de tirer facilement les choses en longueur, ce qui leur est précisément reproché aujourd'hui. L'on peut en effet susciter des interventions forcées de toutes sortes de manières.

Par ailleurs, il lui semble qu'il faudrait limiter l'intervention aux conséquences civiles de la procédure pénale. Il se demande quel sera le rôle exact de la partie intervenante. Il y a chaque fois une discussion avec les parties civiles qui s'aventurent sur le terrain du ministère public et qui non seulement argumentent constamment à propos des éléments de l'infraction à charge, mais demandent d'engager des poursuites pour d'autres infractions.

Il tient, enfin, à noter que, si l'article en question était adopté, il faudrait examiner l'article précédent. La partie lésée peut donc intervenir librement, puisqu'elle tire, de sa qualité de personne lésée, un intérêt au sens de l'article 811 du Code judiciaire, sans pour autant se constituer partie civile. Quel est alors le rôle exact qui est confié à cette partie lésée?

Le professeur Franchimont dépose une note sur cette question qui expose clairement pourquoi l'on a décidé d'insérer un article 5*ter* dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle et qui illustre les choses à l'aide de plusieurs exemples. Cette note est la suivante:

«Intervention volontaire et forcée

Proposition

L'article 44 du projet de loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction tend à introduire, dans le titre préliminaire du Code de procédure pénale, un article 5*ter* au

Strafvordering een artikel 5*ter* in te voegen op basis waarvan de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst voor de strafgerechten mogelijk wordt overeenkomstig de artikelen 811 tot 814 van het Gerechtelijk Wetboek.

De vrijwillige en de gedwongen tussenkomst in de burgerlijke procedure

Vrijwillige tussenkomst betekent dat een persoon op eigen initiatief tussenkomt in een zaak die hij niet aanhangig heeft gemaakt en die ook niet tegen hem gericht is, ofwel om te verklaren dat het betwiste recht hem toebehoort, ofwel om zijn rechten te beschermen wanneer die bij de afhandeling van de zaak kunnen worden geschaad (A. Fettweis, *Manuel de procédure civile,* 2e ed., 1987, nr. 564, blz. 409 — citaat uit Cuche en Vincent, 11e ed., nr. 553).

Door zijn tussenkomst poogt de betrokkene een uitspraak die zijn rechten schaadt te voorkomen. Hij hoopt zo het derdenverzet te omzeilen, dat altijd een delicate procedure blijft. Om het nut van deze voorzorgsmaatregel goed in te schatten, moet men voor ogen houden dat een rechterlijke beslissing, niettegenstaande de regel van de betrekkelijke werking van de uitspraak, door zijn bindende rechtsgevolgen of zijn bewijskracht aan derden tegengeworpen kan worden (A. Fettweis, *op. cit.*).

De gedwongen tussenkomst is de procedure waarbij de partijen in een proces het recht hebben om iemand in het geding te roepen die er niet rechtstreeks bij betrokken is. Alleen personen die derdenverzet kunnen aantekenen bij de uitspraak over het hoofdgeschil, kunnen worden geroepen (A. Fettweis, *op. cit.*, nr. 590, blz. 419-420).

Huidige situatie in de strafprocedure

De vrijwillige en de gedwongen tussenkomst worden enkel genoemd in het Gerechtelijk Wetboek, met name in de artikelen 811 tot 814.

De artikelen 152, 153, 182 en 216 van het Wetboek van Strafvordering bepalen welke partijen een verzoek kunnen indienen en tegen welke partijen een verzoek kan worden ingediend, maar staan de vrijwillige of de gedwongen tussenkomst van een derde niet uitdrukkelijk toe.

Het Hof van Cassatie heeft hieruit besloten dat de artikelen 811 tot 814 van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing zijn op de strafgerechten en dat de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst niet toegestaan zijn in een strafprocedure, behalve in de gevallen die uitdrukkelijk zijn vastgesteld door de wet of wanneer de wet de strafrechter bij wie een geding aanhangig is, uitzonderlijkerwijs toestaat een veroordeling, een sanctie of een andere maatregel te nemen tegenover een derde die niet vooraf in het geding geroepen is (Cass. 24 maart 1947, Pas., 1947, I, 123, en de conclusies van advocaat-generaal Hayoit de Termi-

terme duquel l'intervention volontaire et forcée peut s'exercer devant les juridictions répressives conformément aux articles 811 à 814 du Code judiciaire.

L'interventionvolontaireetforcéeenprocédurecivile

L'intervention volontaire est le fait d'une personne qui, de son propre mouvement, se mêle à une instance qu'elle n'a pas introduite ou qui n'est pas dirigée contre elle, soit pour faire déclarer que le droit litigieux lui appartient, soit pour s'assurer la conservation de ses droits qui pourraient être compromis par le résultat de l'instance (A. Fettweis, *Manuel de procédure civile*, 2e éd., 1987, nº 564, p. 409 — citant Cuche et Vincent, 11e éd., nº 553).

En prenant cette initiative, l'intervenant essaye d'éviter le prononcé d'un jugement qui porterait atteinte à ses droits. Il espère faire l'économie d'une tierce opposition, procédure toujours délicate. Pour bien comprendre l'utilité de cette mesure préventive, il ne faut pas perdre de vue que, nonobstant la règle de la relativité de l'efficacité du jugement, une décision de justice, par son effet obligatoire, ou par sa force probante, peut être opposée à un tiers (A. Fettweis, *op. cit.).*

L'intervention forcée est la procédure par laquelle les parties à un procès ont le droit d'appeler à la cause une personne qui ne figure pas à l'instance. Peuvent être appelées les personnes qui pourraient former tierce opposition au jugement sur la contestation principale (A. Fettweis, *op. cit.*, nº 590, pp. 419-420).

Situation actuelle en procédure pénale

L'intervention volontaire et forcée n'est prévue que par le Code judiciaire, aux articles 811 à 814.

Les articles 152, 153, 182 et 216 du Code d'instruction criminelle précisent les parties qui peuvent porter une demande et contre lesquelles une demande peut être portée, mais n'autorisent pas expressément l'intervention volontaire ou forcée d'un tiers.

La Cour de cassation en a déduit que les articles 811 à 814 du code judiciaire ne s'appliquent pas aux juridictions répressives et que l'intervention volontaire et forcée n'est pas admise en procédure pénale, sauf dans les cas formellement prévus par la loi ou lorsque, exceptionnellement, la loi autorise le juge répressif, saisi d'une action, à prononcer en même temps une condamnation, une sanction ou une autre mesure à charge d'un tiers qui n'a pas été préalablement appelé à la cause (*Cass.* 24 mars 1947, *Pas.*, 1947, I, 123, et les conclusions de M. l'avocat général Hayoit de Termicourt et R.D.P., 1946-1947, p. 962, et la note de

court en R.D.P., 1946-1947, blz. 962 en de noot van J. Richard, meermaals bekrachtigd arrest, zie jurisprudentie geciteerd door M. Franchimont, A. Jacobs en A. Masset, *Manuel de procédure pénale*, 1989, blz. 132-133).

Het feit dat de vrijwillige of de gedwongen tussenkomst van een derde in het strafproces niet wordt aanvaard, is gebaseerd op het beginsel dat de strafrechter niet bevoegd is om kennis te nemen van een burgerlijk geding, behalve in de uitdrukkelijk door de wet vastgestelde gevallen. Normaal gesproken zijn de burgerlijke rechtscolleges exclusief bevoegd om kennis te nemen van burgerlijke geschillen.

Kritiek op de huidige situatie

Krachtens artikel 2 van het Gerechtelijk Wetboek is dit Wetboek het gemeen recht voor de procedure. Aangezien het Wetboek van Strafvordering de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst regelt noch uitsluit, zouden de artikelen 811 tot 814 van het Gerechtelijk Wetboek in principe van toepassing moeten zijn op de strafprocedure.

Aangezien een burgerlijke rechtsvordering kan worden ingesteld voor een strafgerecht — een principe dat hier overigens niet in twijfel wordt getrokken — moet ze logischerwijs ook volledig voor de strafrechter kunnen verlopen.

In vele gevallen zijn echter niet alle bij het burgerlijke geding betrokken partijen aanwezig voor de strafrechter, aangezien de wet enkel in uitzonderlijke gevallen voorziet in de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst.

Zo staat artikel 11 van de uitleveringswet van 15 maart 1974 toe dat bepaalde derden tussenkomen om zich te verzetten tegen het verzenden van voorwerpen naar het buitenland in de loop van de procedure voor de raadkamer tegen een vreemdeling van wie de uitlevering wordt gevraagd.

Artikel 47 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 staat eveneens toe dat een werkgever tussenkomt in de rechtsvordering tegen een derde die verantwoordelijk is voor het ongeval waarvan een van zijn werknemers het slachtoffer werd.

De wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst heeft de mogelijkheid voor vrijwillige of gedwongen tussenkomst uitgebreid tot alle aansprakelijkheidsverzekeringen. Om de mogelijkheden te omzeilen die het gevolg kunnen zijn van het relatieve gezag van het gewijsde, wordt in de §§ 2 en 3 van artikel 89 bepaald dat de benadeelde en de verzekerde de verzekeraar in het geding kunnen roepen (gedwongen tussenkomst) en dat deze laatste ook vrijwillig kan tussenkomen. Dat zijn bepalingen van dwingend recht (J.- L. Fagnart, *Les assurances de responsabilité dans la loi du 25 juin 1992*, in *Question de droit des assurances*, Colloquium van 5 mei 1995, U.L.G., blz. 27).

J. Richard, arrêt confirmé à plusieurs reprises, voir la jurisprudence citée par M. Franchimont, A. Jacobs et A. Masset, *Manuel de procédure pénale,* 1989, pp. 132-133).

Ce refus de l'intervention volontaire ou forcée d'un tiers dans le procès pénal s'appuie sur le principe de l'incompétence des juges répressifs pour connaître d'une action civile, si ce n'est dans les cas formellement prévus par la loi, les juridictions civiles étant normalement seules compétentes pour connaître des contestations civiles.

Critique de la situation actuelle

En vertu de l'article 2 du Code judiciaire, le Code judiciaire est le droit commun de la procédure. Dans la mesure où le Code d'instruction criminelle ne règle ni n'exclut l'intervention volontaire et l'intervention forcée, les articles 811 à 814 du Code judiciaire devraient s'appliquer à la procédure pénale.

En outre, dès lors que l'action civile est admise devant les juridictions répressives — principe qui n'est ici pas remis en cause — elle devrait pouvoir s'exercer complètement devant le juge pénal.

Or, dans un grand nombre de cas, toutes les parties concernées par l'action civile ne sont pas présentes devant le juge pénal, l'intervention volontaire et l'intervention forcée n'étant prévues par la loi que dans des cas exceptionnels.

Ainsi, l'article 11 de la loi du 15 mars 1974 sur les extraditions autorise certains tiers à intervenir en vue de s'opposer à l'envoi d'objets à l'étranger au cours de la procédure suivie devant la chambre du conseil contre l'étranger à l'égard duquel l'extradition est demandée.

De même, l'article 47 de la loi du 10 avril 1971 sur les accidents du travail autorise l'intervention du chef d'entreprise dans les poursuites dirigées contre le tiers responsable de l'accident dont un des ouvriers a été victime.

En matière d'assurance, la loi du 25 juin 1992 sur les assurances terrestres a élargi les possibilités d'interventions volontaires ou forcées à tous les contrats d'assurance de la responsabilité. Afin d'échapper aux difficultés que peuvent engendrer la relativité de la chose jugée, l'article 89, §§ 2 et 3, prévoit que la personne lésée et l'assuré peuvent appeler l'assureur en intervention forcée et celui-ci peut intervenir volontairement. Ces dispositions sont impératives (J.-L. Fagnart, *Les assurances de responsabilité dans la loi du 25 juin 1992,* in *Question de droit des assurances, Colloque du 5 mai 1995, U.L.G.*, p. 27).

Ze zijn ook van toepassing wanneer het proces tegen de verzekerde voor een strafgerecht wordt gebracht.

Paragraaf 5 van artikel 89 bepaalt immers: «Wanneer het geding tegen de verzekerde is ingesteld voor het strafgerecht, kan de verzekeraar door de benadeelde of door de verzekerde in de zaak worden betrokken en kan hij vrijwillig tussenkomen, onder dezelfde voorwaarden als zou de vordering voor het burgerlijk gerecht gebracht zijn, maar het strafgerecht kan geen uitspraak doen over de rechten die de verzekeraar kan doen gelden tegenover de verzekerde of de verzekeringnemer.»

Het probleem is op die manier wel geregeld voor de aansprakelijkheidsverzekeraars, maar niet voor de vele andere gevallen waarin vrijwillige en gedwongen tussenkomst niet uitdrukkelijk door de wet wordt toegestaan.

Met name voor verbeurdverklaringen voorziet de wet niet in vrijwillige tussenkomst. Artikel 43*bis* van het Strafwetboek bepaalt dat iedere andere derde (dan de burgerlijke partij) die beweert recht te hebben op de verbeurdverklaarde zaak, dit recht kan laten gelden op de wijze bepaald door de Koning. Artikel 3 van het koninklijk besluit van 9 augustus 1991 bepaalt dat iedere derde die beweert recht te hebben op een van de zaken waarvan de verbeurdverklaring is uitgesproken, zijn aanspraak voor de bevoegde rechter kan brengen tijdens de termijn bepaald in artikel 1 (negentig dagen te rekenen van de dag waarop de veroordeling tot verbeurdverklaring in kracht van gewijsde is gegaan).

De derde die eigenaar is van een verbeurdverklaarde zaak moet dus na afloop van de strafvordering, een afzonderlijke procedure instellen om zijn goed op te eisen.

De gevallen waarin goederen verbeurd worden verklaard die aan derden toebehoren, zijn hoegenaamd niet zeldzaam. Denken we aan voertuigen die in beslag worden genomen bij drugsmisdrijven, aan verboden wapens (zelfs voor verzamelingen), of nog aan verbeurdverklaringen in het kader van heling. In deze gevallen breidt artikel 42, 3º, van het Strafwetboek de verbeurdverklaring uit tot de vermogensvoordelen die rechtstreeks uit het misdrijf zijn verkregen, tot de goederen en waarden die in de plaats ervan zijn gesteld en tot de inkomsten uit de belegde voordelen.

Uit de jurisprudentie blijkt weliswaar dat in bepaalde gevallen de vrijwillige tussenkomst wordt toegestaan voor de strafrechter van derden tegen wie de verbeurdverklaring is uitgesproken (met name Cass., 6 december 1995, J.L.M.B., 1996, blz. 578 en noot P. Monville en O. Klees; R.W., 1995-1996, noot A. De Nauw). Deze toepassing van de vrijwillige tussenkomst is echter niet op een wettekst gebaseerd en het is dus mogelijk dat dit voorbeeld niet door andere rechters zal worden gevolgd.

Elles sont applicables même lorsque le procès contre l'assuré est porté devant la juridiction répressive.

L'article 89, § 5, dispose en effet que «lorsque le procès contre l'assuré est porté devant la juridiction répressive, l'assureur peut être mis en cause par la personne lésée ou par l'assuré et peut intervenir volontairement, dans les mêmes conditions que si le procès était porté devant la juridiction civile, sans cependant que la juridiction répressive puisse statuer sur les droits que l'assureur peut faire valoir contre l'assuré ou le preneur d'assurance».

Si le problème est ainsi réglé en ce qui concerne les assureurs de la responsabilité, il se pose encore dans de nombreux autres cas où l'intervention volontaire et forcée n'est pas expressément autorisée par la loi.

En matière de confiscation, notamment, l'intervention volontaire n'est pas prévue par la loi. L'article 43*bis* du Code pénal dispose que tout autre tiers (que la partie civile) prétendant droit sur la chose confisquée pourra faire valoir ce droit selon des modalités déterminées par le Roi. Et l'arrêté royal du 9 août 1991, article 3, dispose que tout tiers prétendant droit sur l'une des choses dont la confiscation a été prononcée pourra porter sa prétention devant le juge compétent durant le délai prévu à l'article 1er (nonante jours à compter du jour où la condamnation emportant la confiscation sera passée en force de chose jugée).

Le tiers propriétaire de l'objet saisi doit donc engager une procédure distincte et postérieure à l'action pénale pour revendiquer son bien.

Les cas de confiscation des biens appartenant à des tiers ne sont pas rares. On pense notamment aux véhicules saisis dans le cadre d'infractions en matière de stupéfiants, aux armes prohibées (fussent-elles de collection), aux confiscations autorisées en matière de recel, l'article 42, 3º, du Code pénal étendant la confiscation aux avantages patrimoniaux tirés directement de l'infraction, aux biens et valeurs qui leur ont été substituées et aux revenus de ces avantages investis.

Si la jurisprudence a, dans certains cas, admis l'intervention volontaire devant le juge pénal de tiers à charge de qui la confiscation avait été prononcée (notamment, *Cass.*, 6 décembre 1995, J.L.M.B., 1996, p. 578 et note Monville, P. et Klees, O.; *R.W.*, 1995-1996, note A. De Nauw), ces applications ne reposent sur aucun texte légal et pourraient dès lors ne plus être suivies.

Bovendien zijn vele gevallen noch in de wet noch in de rechtspraak geregeld en zo kan het gebeuren dat een burgerlijke rechtsvordering die voor een strafgerecht wordt gebracht, vastloopt omdat het onmogelijk is derden in het geding te roepen die misschien een deel van de verantwoordelijkheid moeten dragen en die niet vervolgd zijn of niet vervolgd kunnen worden.

Een voorbeeld:

Iemand wordt voor de politierechtbank, afdeling strafzaken, vervolgd omdat hij door het rood licht is gereden en zo een ongeval heeft veroorzaakt met onvrijwillige slagen en verwondingen. Het slachtoffer heeft zich burgerlijke partij gesteld en eist een schadevergoeding. De beklaagde voert aan dat het verkeerslicht op een weinig zichtbare plaats stond. Aanvaardt de rechtbank deze verzachtende omstandigheden op strafrechtelijk vlak, toch mag zij daar geen rekening mee houden op burgerrechtelijk vlak en zal de beklaagde alsnog veroordeeld worden voor de volledige schade die de burgerlijke partij heeft geleden. De gemeente is immers geen partij in het geding en kan dat ook niet zijn. Ze kan niet door het parket worden gedagvaard want het gaat om een rechtspersoon — het is vaak heel moeilijk de strafrechtelijk aansprakelijke natuurlijke persoon aan te wijzen — en zij kan niet door de beklaagde of door de burgerlijke partij in het geding worden geroepen aangezien de wet dat niet uitdrukkelijk toestaat.

Het argument dat de beklaagde naar voren brengt, kan op burgerrechtelijk vlak alleen gevolgen hebben als hij vervolgens een aansprakelijkheidsgeding tegen de gemeente instelt voor een burgerlijk rechtscollege en daar de argumenten die hij voor de politierechtbank heeft aangevoerd, herhaalt. Hij loopt daarbij het risico dat de beslissing van het burgerlijke rechtscollege onverenigbaar blijkt met die van de politierechter, die geen kracht van gewijsde heeft voor de gemeente aangezien zij niet betrokken was bij het geding en de motivering van de beslissing geen kracht van gewijsde bezit.

Is de persoon die het ongeval heeft veroorzaakt (de «beklaagde»), daarentegen niet strafrechtelijk vervolgd, maar door de «burgerlijke partij» voor de politierechtbank, afdeling burgerlijke zaken, geroepen, dan kan hij een gedwongen tussenkomst van de gemeente eisen. Daarvoor volstaat één debat met alle partijen.

Het systeem dat in de burgerlijke rechtscolleges wordt toegepast is niet alleen veel efficiënter, maar bovendien wordt een persoon die voor een strafgerecht moet verschijnen, gediscrimineerd ten opzichte van een persoon die voor een burgerlijk rechtscollege moet verschijnen.

Bovendien kunnen bepaalde derden er belang bij hebben vrijwillig tussen te komen, bijvoorbeeld om te

De plus, de nombreux cas ne sont réglés ni par la loi ni par la jurisprudence et il arrive que l'action civile portée devant les juridictions répressives soit tronquée car il est impossible d'appeler à la cause des tiers qui pourraient devoir supporter une part de responsabilité et qui n'ont pas été poursuivis ou qui ne peuvent pas être poursuivis.

Exemple:

Un prévenu est poursuivi devant le tribunal de police, section pénale, du chef d'avoir brûlé un feu rouge et d'avoir ainsi provoqué un accident avec coups et blessures involontaires. La victime s'est constituée partie civile et réclame des dommages et intérêts. Pour sa défense, le prévenu invoque que le feu lumineux était placé à un endroit en fait peu visible. Si le tribunal retient cette circonstance atténuante sur le plan pénal, il ne pourra en tirer aucune conséquence sur le plan civil et le prévenu sera condamné à l'entièreté du dommage de la partie civile. De fait, la ville n'est pas à la cause et ne peut pas l'être. Elle ne peut pas être citée par le parquet puisqu'il s'agit d'une personne morale — la personne physique pénalement responsable est bien souvent extrêmement difficile à déterminer — et elle ne peut pas être appelée à la cause par le prévenu ni par la partie civile, puisque la loi ne l'autorise pas expressément.

L'argument invoqué par le prévenu n'aura de conséquence sur le plan civil que s'il introduit par la suite une action en responsabilité contre la ville devant les juridictions civiles et plaide à nouveau tout ce qu'il a déjà plaidé devant le tribunal de police, avec le risque que la décision du juge civil soit incompatible avec celle du tribunal de police qui n'a aucune force de chose jugée à l'égard de la ville puisqu'elle n'était pas à la cause et qu'il n'y a pas d'autorité de chose jugée des motifs.

Par contre, si l'auteur de l'accident (le «prévenu») n'avait pas été poursuivi pénalement, mais avait été appelé par la «partie civile» devant le tribunal de police, section civile, il aurait pu diriger une intervention forcée à l'égard de la ville. Un seul débat impliquant toutes les parties aurait suffit.

Il apparaît non seulement que le système pratiqué devant les juridictions civiles est beaucoup plus efficace, mais aussi que la situation dans laquelle se trouve la personne poursuivie devant les juridictions répressives est discriminatoire par rapport à la situation de la personne qui comparaît devant la juridiction civile.

Par ailleurs, certains tiers peuvent avoir intérêt à intervenir volontairement, par exemple pour empê-

voorkomen dat een akte waarop zij bepaalde rechten willen baseren, vals wordt verklaard.

Ook iemand die burgerrechtelijk aansprakelijk is, kan er belang bij hebben vrijwillig tussen te komen, zoals de beklaagde of de burgerlijke partij er belang bij kunnen hebben om hem in het geding te roepen. Het Arbitragehof heeft beslist dat artikel 182 van het Wetboek van Strafvordering, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet schendt in zoverre het impliceert dat, in tegenstelling tot het openbaar ministerie en de burgerlijke partij, het niet aan de beklaagde is toegestaan de burgerrechterlijk aansprakelijke persoon in het strafproces te betrekken (Arbitragehof, 1 februari 1996, arrest 8/96, *Belgisch Staatsblad* van 28 februari 1996, blz. 4288).

Besluit: aangezien de burgerlijke rechtsvordering toegestaan is voor de strafgerechten, moet zij volledig kunnen worden uitgeoefend, wat meebrengt dat de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst mogelijk moeten zijn.

Rekening houdend met de jurisprudentie van het Hof van Cassatie waarin het tegenovergestelde wordt geponeerd, moet dringend worden bepaald dat de artikelen 811 tot 814 van het Gerechtelijk Wetboek ook van toepassing zijn op de strafgerechten.»

*
* *

Een lid acht het niet duidelijk of de gedwongen tussenkomst beperkt is tot de civielrechtelijke gevolgen. Indien men bijvoorbeeld wordt vervolgd wegens overdreven snelheid en men van oordeel is dat het gemeentebestuur een andere fout heeft begaan op grond van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, dan zou men de gedwongen tussenkomst kunnen vorderen op grond van artikel 1382, maar niet de gedwongen tussenkomst wegens het gebrek aan vooruitzicht en voorzorg met lichamelijke schade tot gevolg. Dat is ook niet logisch en kan een nieuwe vraag van discriminatie in de hand werken. Indien de gedwongen tussenkomst wordt toegelaten in *civilibus*, gaat men het ook mogelijk willen stellen in strafzaken. Anders is er discriminatie. Er is immers identiteit tussen het straffeit en de civiele fout.

Professor Franchimont verwijst naar de artikelen 811 en 814 van het Gerechtelijk Wetboek. De vervolgde persoon kan ervan uitgaan dat hij een strafrechtelijke fout heeft begaan, maar dat zijn fout op rekening moet komen van een rechtspersoon. De persoon die tot gedwongen tussenkomst gedagvaard wordt, heeft geen eigen schade, behalve het feit dat hij vervolgd wordt. Hij kan zich dus geen burgerlijke partij stellen.

Een lid onderstreept dat op dat punt juist misvatting bestaat, gelet op de equivalentieleer. Het feit dat er drie oorzaken van het ongeval zijn, vermindert de

cher qu'on déclare faux un acte sur lequel ils prétendent fonder certains droits.

La personne civilement responsable aussi peut avoir intérêt à intervenir volontairement, de même que le prévenu ou la partie civile peuvent avoir intérêt à l'appeler à la cause. Et la Cour d'arbitrage a décidé que l'article 182 du Code d'instruction criminelle ne viole pas les articles 10 et 11 de la Constitution en tant qu'il implique que, contrairement au ministère public et à la partie civile, le prévenu n'est pas autorisé à mettre en cause devant le juge pénal la personne civilement responsable (Cour d'arbitrage, 1er février 1996, arrêt 8/96, *Moniteur belge* du 28 février 1996, p. 4288).

En conclusion, dans la mesure où l'action civile est permise devant les juridictions répressives, elle doit pouvoir être exercée pleinement, ce qui implique que puissent être pratiquées l'intervention volontaire et l'intervention forcée.

Compte tenu de la jurisprudence contraire de la Cour de cassation, il importe de préciser que les articles 811 à 814 du Code judiciaire s'appliquent aussi aux juridictions répressives.»

*
* *

Un membre estime que l'on ne sait pas très bien si l'intervention forcée concerne uniquement les conséquences de droit civil. Celui qui, par exemple, serait poursuivi pour vitesse excessive et qui estimerait, sur la base de l'article 1382 du Code civil, que l'administration communale a commis elle aussi une faute, pourrait demander l'intervention forcée en application de cet article, mais non pas en invoquant un défaut de prévoyance et de précaution ayant entraîné des dommages corporels. Ce ne serait pas logique et cela pourrait favoriser une nouvelle demande de discrimination. Dès lors que l'on autorisera l'intervention forcée en matière civile, on voudra l'autoriser aussi en matière pénale. Sinon, il y aura une discrimination. En effet, il y a identité entre le fait pénal et la faute civile.

Le professeur Franchimont renvoie aux articles 811 et 814 du Code judiciaire. La personne poursuivie peut considérer qu'elle a commis une faute pénale, mais estimer que sa faute devrait être prise en charge par une personne morale. La personne qui fait l'intervention forcée n'a pas de préjudice propre sauf qu'elle est poursuivie. Elle ne saurait donc pas se constituer partie civile.

Un membre souligne qu'il y a précisément une erreur sur ce point, vu la doctrine d'équivalence. Le fait que l'accident ait trois causes ne diminue en rien

aansprakelijkheid van de dader niet. Hij wordt tot de volledige vergoeding veroordeeld en heeft een regresvordering.

Professor Franchimont begrijpt niet waarom de artikelen 811 tot 814 van het Gerechtelijk Wetboek volgens het Hof van Cassatie niet van toepassing zijn op het strafproces, terwijl het Gerechtelijk Wetboek het gemeen recht van de rechtspleging is.

Een lid vraagt de regering het voorgestelde artikel 5*ter* uit het ontwerp te lichten omdat de discussie hierover nog niet volledig is uitgeklaard. De argumenten contra, vervat in de verantwoording van het amendement van de heren Vandenberghe en Bourgeois, en die ten gunste, aangehaald in de bovenvermelde nota, moeten precies tegen elkaar worden afgewogen. Dat kan niet binnen het bestek van de bespreking van dit wetsontwerp.

Indien amendement nr. 118 zou worden goedgekeurd, zou dat kunnen worden geïnterpreteerd als een verwerping van het idee van de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst in strafzaken. Dat is niet de bedoeling. De materie moet alleen nader worden onderzocht.

Indien artikel 5*ter* wordt teruggetrokken en opgenomen in het tweede voorontwerp van de Commissie strafprocesrecht, kan het debat hierover beter worden voorbereid.

Volgens een ander lid bezitten de in de nota van professor Franchimont aangevoerde argumenten, alleszins wat hem betreft, voldoende overtuigingskracht opdat hij het voorgestelde artikel 5*ter* zou goedkeuren.

De minister verklaart dat hij kan ingaan op de suggestie het kwestieuze artikel uit het ontwerp te lichten. Hij verheelt niet dat de voorgestelde tekst een aantal juridisch-technische problemen kan stellen. De discussie hierover zal in een bredere context moeten worden gevoerd. Het tweede voorontwerp dat door de Commissie strafprocesrecht wordt voorbereid, vormt daartoe de ideale gelegenheid.

Een lid verklaart dat het voorgestelde artikel 5*ter* een aantal principiële vragen oproept inzake de behandeling van de burgerlijke vordering die haar grondslag vindt in strafbare feiten waarvoor de strafrechter is geadieerd. Men zou derden die geen strafbaar feit hebben gepleegd, immers tot gedwongen tussenkomst voor de strafrechter kunnen roepen.

Spreker is van oordeel dat, wanneer dit als algemene regel wordt ingevoerd, er een probleem zal rijzen omdat de behandeling van de burgerlijke vordering door de strafrechter een weerslag kan hebben op de kwalificatie van die vordering.

Indien men een zo fundamentele hervorming als de mogelijkheid van de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst voor de strafrechter wenst in te voeren, dan

la responsabilité de l'auteur. Il est condamné à une indemnisation totale et peut alors intenter une action récursoire.

Le professeur Franchimont ne voit pas pourquoi la Cour de cassation considère que les articles 811 à 814 du Code judiciaire ne sont pas applicables à la procédure pénale, alors que le Code judiciaire est le droit commun de la procédure.

Un membre demande au Gouvernement de retirer l'article 5*ter* proposé du projet, parce que la discussion à son sujet n'est pas terminée. Les arguments négatifs, qui figurent dans la justification de l'amendement de MM. Vandenberghe et Bourgeois, et les arguments positifs, qui figurent dans la note en question, doivent être soupesés avec précision, ce qui ne peut pas se faire dans le cadre de la discussion du présent projet de loi.

L'adoption éventuelle de l'amendement 118 pourrait être interprétée comme un rejet du principe de l'intervention volontaire et forcée en matière pénale, ce qui n'est pas l'objectif de l'amendement. Il convient simplement d'examiner la question plus en détail.

Si l'on retire l'article 5*ter* et si on l'inclut dans le deuxième avant-projet de la Commission pour le droit de la procédure pénale, l'on pourra mieux préparer le débat sur le sujet.

Un autre membre estime que les arguments qui figurent dans la note du professeur Franchimont sont suffisamment convaincants, du moins en ce qui le concerne, pour que l'on puisse adopter l'article 5*ter* proposé.

Le ministre déclare qu'il peut accepter la suggestion de supprimer l'article en question. Il ne cache pas que le texte proposé peut soulever une série de problèmes juridico-techniques. La discussion à ce propos devra être menée dans un contexte plus large. Le deuxième avant-projet que prépare la Commission pour le droit de la procédure pénale constitue une occasion idéale pour une telle discussion.

Un membre déclare que l'article 5*ter* proposé appelle une série de questions de principe pour ce qui est de l'examen de l'action civile qui trouve son origine dans des faits criminels pour lesquels le juge pénal a été saisi. En effet, l'on pourrait appeler des tiers qui n'ont pas commis de fait répréhensible devant le juge pénal en vue d'une intervention forcée.

L'intervenant estime que, si l'on instaure semblable règle générale, il y aura un problème du fait que l'examen de l'action civile par le juge pénal peut avoir une répercussion pour ce qui est de la qualification de celle-ci.

Si l'on souhaite réaliser une réforme aussi fondamentale que celle qui consiste à permettre l'intervention volontaire et forcée devant le juge pénal, il faut le

moet dat op grond van een ruimer debat gebeuren. Interveniënt heeft de overtuiging dat men op dit ogenblik nog niet ten volle de consequenties van de voorgestelde regeling kan inschatten.

Gelet op deze beschouwing is de auteur van het amendement bereid de verantwoording van zijn amendement in die zin aan te passen dat de schrapping van dit artikel uitsluitend tot doel heeft de problematiek en inzonderheid de gevolgen van de afwikkeling van de burgerlijke vordering voor de strafrechter, in de tweede fase van de hervorming van het strafprocesrecht grondig te onderzoeken.

Professor Franchimont is van oordeel dat de juridische gevolgen van de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst voor de strafrechter wel degelijk gekend zijn. De in de bovenvermelde nota geciteerde verschillende behandeling van de verdachte die een verkeersongeval heeft veroorzaakt, naargelang hij voor de politierechtbank, afdeling strafzaken, wordt gedagvaard dan wel voor de afdeling burgerlijke zaken, zou door het Arbitragehof als een schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet kunnen worden beschouwd.

Een voorbeeld uit de praktijk bewijst het ongerijmde van de huidige situatie. Een politieman slaat een persoon op het commissariaat. Aangezien de politieman insolvabel is, rijst de vraag of hij is opgetreden bij de uitoefening van een taak van administratieve politie dan wel van een van gerechtelijke politie. Dat is van belang om te weten of de burgemeester dan wel het ministerie van Justitie de schadevergoeding moet betalen. Welnu, geen van beide kan thans als tussenkomende partij in het geding worden betrokken.

Zou het daarom niet veel tijdwinst opleveren indien zowel de burgemeester als het ministerie van Justitie onmiddellijk tot gedwongen tussenkomst zouden kunnen worden gedagvaard in plaats dat achteraf een nieuw burgerlijk proces moet worden gevoerd?

Een lid verklaart dat het voorgestelde artikel 5*ter* een bevoegdheidsuitbreiding van de strafrechter naar civiele zaken impliceert. De vordering tot tussenkomst kan een contractuele of een delictuele grondslag hebben.

Volgens de rechtspraak van het Hof van Cassatie is de samenloop van de contractuele en de delictuele aansprakelijkheid uitsluitend mogelijk wanneer de contractuele wanprestatie tevens een misdrijf uitmaakt. Als dat niet het geval is, kan de strafrechter die de delictuele aansprakelijkheid moet vaststellen, niet over de contractuele aansprakelijkheid oordelen (zie inzake de problematiek van de samenloop en de coëxistentie van de contractuele en de delictuele aansprakelijkheid: Vandenberghe, H., Van Quickenborne, M. en Wynant, L., Overzicht van rechtspraak (1985-1993). Aansprakelijkheid uit onrechtmatige

faire sur la base d'un débat plus large. L'intervenant est convaincu que l'on ne peut pas encore se faire une idée exacte des conséquences qu'auront les règles proposées.

Cela étant dit, l'auteur de l'amendement est disposé à adapter la justification de celui-ci en prévoyant que la suppression de l'article en question vise uniquement à permettre l'examen détaillé du problème en question et, en particulier, des conséquences du règlement du litige civil devant le juge pénal.

Le professeur Franchimont estime que l'on sait bel et bien quelles seraient les conséquences juridiques de l'intervention volontaire et forcée devant le juge pénal. L'exemple, cité dans la note susvisée, du traitement différent du prévenu qui a provoqué un accident de la circulation, selon qu'il est cité devant le tribunal de police, section pénale, ou devant la section civile, pourrait être considéré par la Cour d'arbitrage comme une violation des articles 10 et 11 de la Constitution.

Un exemple pratique montre à quel point la situation actuelle est illogique. Un policier frappe une personne au commissariat. Comme il est insolvable, on doit se demander s'il a agi dans l'exercice de sa mission de police administrative ou dans l'exercice de sa mission de police judiciaire, ce qui permettra de savoir si c'est le bourgmestre ou le ministre de la Justice qui doit payer les dommages et intérêts. Or, actuellement, ni le bourgmestre ni le ministre ne peut être associé à la cause en tant que partie intervenante.

Par conséquent, on peut se demander si on ne gagnerait pas beaucoup de temps si, au lieu d'être obligé de tenir un nouveau procès au civil, on pouvait citer immédiatement le bourgmestre comme le ministre de la Justice à comparaître au titre d'intervention forcée.

Un membre déclare que l'article 5*ter* proposé implique une extension au civil de la compétence du juge pénal. L'action en intervention peut avoir un fondement contractuel ou un fondement délictuel.

D'après la jurisprudence de la Cour de cassation, le concours de la responsabilité contractuelle et de la responsabilité délictuelle est possible uniquement dans les cas où la non-exécution du contrat constitue également un délit. Lorsque ce n'est pas le cas, le juge pénal, qui doit constater la responsabilité délictuelle, n'a pas la possibilité de se prononcer sur la responsabilité contractuelle (voir au sujet de la problématique du concours et de la coexistence de la responsabilité contractuelle et de la responsabilité délictuelle: Vandenberghe, H., Van Quickenborne, M. et Wynant L., *Overzicht van rechtsspraak* (1985-1993).

daad, T.P.R., 1995, blz. 1514-1534 en inzonderheid blz. 1523 e.v.).

Indien de vordering tot tussenkomst voor de strafrechter mogelijk wordt, moet worden uitgemaakt wat de gevolgen daarvan zijn voor de behandeling van de burgerlijke vordering. Het is mogelijk dat iemand die bij contractuele vrijwaring vrijuit zou gaan, krachtens de beginselen van de delictuele aansprakelijkheid die in dat geval normalerwijze niet van toepassing zijn, wel aansprakelijk wordt gesteld. Alzo worden de aansprakelijkheidsgronden gewijzigd. Er wordt immers een ander aansprakelijkheidsregime toegepast omdat de zaak voor de strafrechter aanhangig is. De Page heeft zich steeds tegen deze vermenging verzet. Hij vroeg zich af waarom men voor de strafrechter steeds de delictuele aansprakelijkheid moet pleiten. Waarom kan men niet opwerpen dat het om het verlies van een contractueel voordeel gaat? De rechtspraak heeft deze stelling tot op heden steeds afgewezen (*cf.* Vandenberghe, H., Van Quickenborne, M., Geelen, K. en De Coster, S., Overzicht van rechtspraak (1979-1984). Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad, T.P.R., 1987, blz. 1607).

Ten gronde is het probleem dat aan de strafrechter contractuele vorderingen zullen worden voorgelegd waarbij niet duidelijk is op grond van welke beginselen hij die zal beoordelen. Dat kan tot gevolg hebben dat iemand die volgens de civiele maatstaf contractueel niet aansprakelijk is, door de strafrechter wel delictueel aansprakelijk wordt gesteld.

In zijn repliek geeft professor Franchimont ter verantwoording van artikel 5*ter* een tweede voorbeeld.

Een werkgever die het loon van zijn werknemers niet heeft uitbetaald, wordt hiervoor strafrechtelijk vervolgd. De werknemers stellen zich burgerlijke partij en eisen voor de strafrechter dat de werkgever zijn contractuele verplichtingen nakomt. Indien de werkgever opwerpt dat het sociaal secretariaat dat de loonadministratie verzorgt, verantwoordelijk is voor de niet-uitbetaling van de contractueel verschuldigde bedragen, dan is het toch logisch dat dit secretariaat in het geding kan worden betrokken.

De vorige spreker acht dit voorbeeld niet helemaal terzake. De reden waarom de werknemers zich burgerlijke partij kunnen stellen, is dat het contractueel verlies het materieel bestanddeel van de delictsomschrijving uitmaakt. Het is dus de vraag of het misdrijf de elementen van de contractuele fout bevat of niet. Wanneer in ontkennend geval iemand in contractuele vrijwaring voor de strafrechter wordt gedagvaard die niet tot contractuele aansprakelijkheid besluit, maar artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek toepast, dan kan de betrokkene op die grond toch aansprakelijk worden gesteld, hoewel hij contractueel niet aansprakelijk is.

Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad, T.P.R., 1995, pp. 1514-1534 et, plus particulièrement, p. 1523 et suivantes).

Dans l'éventualité où l'on aurait la possibilité d'intenter l'action en intervention devant le juge pénal, il faudrait déterminer les conséquences de cette action sur le traitement de la procédure civile. Il se peut qu'une personne qui serait mise hors de cause pour ce qui est du cautionnement contractuel soit tenue malgré tout pour responsable en vertu des principes de la responsabilité délictuelle qui, dans ce cas, ne devrait normalement pas s'appliquer. On modifie donc la base sur laquelle la responsabilité est déterminée. En effet, on applique, ici, un autre régime de responsabilité, parce que l'affaire est pendante devant un juge pénal. De Page s'est toujours opposé à cette confusion. Il s'est demandé pourquoi la responsabilité délictuelle doit toujours être plaidée devant le juge pénal. Pourquoi ne peut-on faire valoir qu'il s'agit de la perte d'un avantage contractuel? La jurisprudence a toujours rejeté cette thèse (*cf.* Vandenberghe, H., Van Quickenborne, M., Geelen, K. et De Coster, S., *Overzicht van rechtspraak* (1979-1984). *Aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad*, T.P.R., 1987, p. 1607).

Le problème de fond est qu'on va soumettre à un juge pénal des procédures contractuelles et que celui-ci ne saura pas exactement sur la base de quels principes il devra les juger. Il s'ensuit que le juge pénal pourra prononcer la responsabilité délictuelle d'une personne qui, d'après les critères civils, n'est pas contractuellement responsable.

Dans sa réplique, le professeur Franchimont cite un deuxième exemple pour justifier l'article 5*ter*.

Un employeur qui n'a pas versé le salaire de ses travailleurs fait l'objet de poursuites pénales. Les travailleurs se constituent partie civile et exigent devant le juge pénal que l'employeur remplisse ses obligations contractuelles. Si l'employeur invoque le fait que c'est le secrétariat social, qui assure l'administration des salaires, qui est responsable du non-paiement des montants dont il est contractuellement redevable, il est logique que ledit secrétariat puisse être impliqué dans la procédure.

L'intervenant précédent estime que cet exemple est sans rapport aucun avec la question à l'examen. Si les travailleurs se constituent partie civile, c'est parce que la perte contractuelle constitue l'élément matériel de la définition du délit. On doit donc se demander si le délit contient ou non les éléments de la faute contractuelle. Si tel n'est pas le cas, lorsqu'une personne est citée devant le juge pénal en cautionnement contractuel, et que ce juge décide que sa responsabilité contractuelle n'est pas engagée, mais qu'il applique l'article 1382 du Code civil, l'intéressé pourra malgré tout être tenu pour responsable sur cette base et ce, même s'il n'est pas contractuellement responsable.

Vooraleer tot de stemming van amendement nr. 118 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt overgegaan, wordt beklemtoond dat de eventuele goedkeuring van dit amendement niet mag worden geïnterpreteerd als een verzet tegen het principe van de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst in strafzaken, maar als een aansporing om de eraan verbonden gevolgen nader te onderzoeken.

2. Stemmingen

Amendement nr. 133 van de heer Erdman c.s. wordt eenparig aangenomen door de 10 aanwezige leden.

Amendement nr. 126 van de heren Vandenberghe en Desmedt wordt aangenomen met 8 stemmen bij 2 onthoudingen. Amendement nr. 59 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt ingetrokken.

Amendement nr. 103 van mevrouw Milquet wordt verworpen met 6 tegen 2 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Amendement nr. 123 van de heer Foret wordt verworpen met 6 tegen 2 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Amendement nr. 132 van de heer Boutmans c.s. wordt aangenomen bij eenparigheid van de 10 aanwezige leden. Bijgevolg wordt diens amendement nr. 82 zonder voorwerp.

Amendement nr. 124 van de heer Foret wordt verworpen met 9 stemmen tegen 1 stem.

Amendement nr. 118 van de heren Vandenberghe en Bourgeois wordt aangenomen met 7 tegen 3 stemmen, bij 1 onthouding.

De commissie onderstreept dat het aannemen van dit amendement niet mag worden geïnterpreteerd als een verzet tegen het principe van de vrijwillige en de gedwongen tussenkomst in strafzaken.

Artikel 44*bis* (artikel 48 van de aangenomen tekst)

Artikel 5*quater*: de verdediging van de rechten van slachtoffers

1. Bespreking

De heren Vandenberghe en Bourgeois dienen een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 49), luidende:

«Een artikel 44bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 44bis. — In de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 5quater ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 5quater. — Instellingen van openbaar nut en verenigingen die zich statutair tot doel stellen de rechten van slachtoffers van misdrijven te verdedigen, kunnen door de minister van Justitie gemachtigd

Avant de procéder au vote sur l'amendement nº 118 de MM. Vandenberghe et Bourgeois, il est souligné que l'adoption éventuelle de cet amendement ne doit pas être interprétée comme une opposition au principe de l'intervention volontaire et forcée en matière pénale, mais plutôt comme un encouragement à examiner de plus près les conséquences de cette intervention.

2. Votes

L'amendement nº 133 de M. Erdman et consorts est adopté à l'unanimité par les 10 membres présents.

L'amendement nº 126 de MM. Vandenberghe et Desmedt est adopté par 8 voix contre 2. L'amendement nº 59 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est retiré.

L'amendement nº 103 de Mme Milquet est rejeté par 6 voix contre 2 et 2 abstentions.

L'amendement nº 123 de M. Foret est rejeté par 6 voix contre 2 et 2 abstentions.

L'amendement nº 132 de M. Boutmans et consorts est adopté à l'unanimité des 10 membres présents. L'amendement nº 82 du même auteur devient dès lors sans objet.

L'amendement nº 124 de M. Foret est rejeté par 9 voix contre 1.

L'amendement nº 118 de MM. Vandenberghe et Bourgeois est adopté par 7 voix contre 3 et 1 abstention.

La commission rappelle que l'adoption de cet amendement ne doit pas être interprétée comme constituant une opposition au principe de l'intervention volontaire et forcée en matière pénale.

Article 44*bis* (article 48 du texte adopté)

Article 5*quater*: le défense des droits des victimes

1. Discussion

MM. Vandenberghe et Bourgeois déposent un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 49), qui est rédigé comme suit:

«Insérer un article 44bis (nouveau), rédigé comme suit:

«Art. 44bis. — Dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle est inséré un article 5quater, rédigé comme suit:

«Art. 5quater. — Les établissements d'intérêt public et les associations ayant pour objet statutaire de défendre les droits des victimes de délit peuvent être habilités, par le ministre de la Justice, à ester en

worden om in rechte op te treden in alle geschillen waartoe de toepassing van de strafvordering wegens misdaden of wanbedrijven gepleegd tegen de persoon van minderjarigen aanleiding geeft. De Koning bepaalt de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de machtiging wordt verleend of ingetrokken.

De vordering van de instelling van openbaar nut of van de vereniging is enkel ontvankelijk indien degene die door het strafbaar feit schade geleden heeft, daarmee vooraf ingestemd heeft.»

Verantwoording

Het amendement wenst, naar analogie met de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenophobie ingegeven daden, aan instellingen van openbaar nut of verenigingen die zich tot doel stellen de rechten van slachtoffers van misdrijven te verdedigen het recht toe te kennen om in rechte op te treden inzake de vervolging van misdaden of wanbedrijven gepleegd ten aanzien van de persoon van minderjarigen.

Deze instellingen of verenigingen kunnen alzo een stuk van de last van de ouders (of gebeurlijk van andere nabestaanden) overnemen. Het onderzoek en de rechtspleging inzake dergelijke misdrijven gaat voor hen immers veelal gepaard met enorme psychologische en sociale moeilijkheden.

Om te waarborgen dat de instellingen of verenigingen in kwestie wel voldoende bekwaamheid hebben om de ouders bij te staan op zowel psychologisch, sociaal als juridisch vlak wordt een voorafgaandelijke machtiging vanwege de minister van Justitie vereist.

Vermits het recht van de instellingen of verenigingen om in rechte op te treden gemotiveerd wordt vanuit de noodzaak tot ondersteuning van de ouders (of nabestaanden), is het ten slotte niet meer dan logisch dat dit recht slechts uitgeoefend zal kunnen worden mits de voorafgaande toestemming van deze laatsten.

De heer Foret dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 125), luidende:

«Een artikel 44bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 44bis. — In dezelfde voorafgaande titel wordt een artikel 5quater ingevoegd, luidende:

«Art. 5quater. — Wanneer afbreuk is gedaan aan een doel dat zij statutair nastreeft, kan een instelling van openbaar nut en een vereniging zonder winstoogmerk die zich tot doel stelt hulp te verlenen aan slachtoffers van misdaden en wanbedrijven alsmede de rechten van deze slachtoffers te verdedigen, in rechte

justice dans tous les litiges résultant de l'exercice de l'action publique à la suite de crimes ou d'infractions commis contre la personne de mineurs d'âge. Le Roi définit les conditions auxquelles l'autorisation est accordée ou retirée et les modalités suivant lesquelles elle est accordée ou retirée.

L'action de l'établissement d'intérêt public ou de l'association n'est recevable que si celui que l'infraction a lésé s'est préalablement déclaré d'accord sur celle-ci.»

Justification

L'amendement vise à l'octroi, par analogie avec la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme ou la xénophobie, du droit, à des établissements d'intérêt ou à des associations ayant pour objet statutaire la défense des droits des victimes de délits, d'ester en justice en vue de la poursuite de crimes ou d'infractions commis à l'égard de la personne de mineurs d'âge.

Ces établissements ou associations pourraient, grâce à cela, prendre en charge une partie du fardeau qu'ont à supporter les parents (ou éventuellement d'autres proches parents). En effet, l'instruction et la procédure relatives à ce type de délits est souvent source pour eux d'énormes difficultés psychologiques ou sociales.

Pour garantir que les établissements ou associations en question soient suffisamment à même d'assister psychologiquement, socialement et juridiquement les parents, l'on exige une autorisation préalable du ministre de la Justice.

Comme le droit qui serait accordé aux établissements ou associations en question d'ester en justice serait motivé par la nécessité de soutenir les parents (ou d'autres proches parents), il est tout à fait logique qu'ils ne puissent être exercés qu'avec l'accord préalable de ceux-ci.

M. Foret dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 125), qui est rédigé comme suit:

«Insérer un article 44bis (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 44bis. — Il est inséré dans le même titre préliminaire un article 5quater, rédigé comme suit:

«Art. 5quater. — Lorsqu'un préjudice est porté aux fins statutaires qu'ils se sont données pour mission de poursuivre, tout établissement d'utilité publique et toute association sans but lucratif ayant pour objet social l'aide aux victimes de crimes et délits ainsi que la défense des droits de ces victimes, peuvent

optreden in alle geschillen naar aanleiding van misdaden en wanbedrijven gepleegd ten aanzien van minderjarigen.

De instelling van openbaar nut of de vereniging zonder winstoogmerk bedoeld in het vorige lid moet op de dag waarop de rechtsvordering ingesteld wordt, sinds ten minste een jaar rechtspersoonlijkheid bezitten en moet bovendien voldoen aan alle voorschriften van de wet van 27 juni 1921 waarbij aan de verenigingen zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend.»

Verantwoording

Dit amendement wil bepaalde verenigingen de kans bieden zich burgerlijke partij te stellen in geschillen over misdaden en wanbedrijven gepleegd op de persoon van minderjarigen.

Met een dergelijke mogelijkheid kan men enerzijds de ouders en verwanten van de slachtoffers helpen bij het volgen van de gerechtelijke procedures, die vaak psychisch erg belastend zijn. Anderzijds kan de schade die deze verenigingen hebben geleden door de verschillende steunacties voor de ouders, gemakkelijker worden hersteld. Een voorbeeld hiervan is de terugbetaling van een aantal kosten voor het opsporen van verdwenen kinderen.

Deze bepaling is niet volstrekt nieuw omdat er in ons recht reeds rechtsvorderingen van dezelfde aard bestaan : cf. de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenophobie ingegeven daden en de wet van 12 januari 1993 betreffende een vorderingsrecht inzake de bescherming van het leefmilieu.

Een lid verwijst naar de bespreking van het wetsvoorstel strekkende om het geweld tussen partners tegen te gaan. Naar aanleiding van dit voorstel werd lang gediscussieerd over het vorderingsrecht dat aan bepaalde verenigingen zou kunnen worden toegekend (Stukken Senaat, nrs. 1-269/1-13).

Een ander lid wil geen twijfel zaaien omtrent de eerbiedwaardigheid en het belang van dergelijke VZW's. Hij verwijst naar de gelijkaardige problematiek bij de wet op de dierenbescherming, waar men vertegenwoordigers van VZW's het recht gaf om op te treden in rechte, hetgeen ook een mogelijke burgerlijke-partijstelling impliceert. In een volgende wetgeving, namelijk de milieuwetgeving, ging men nog een stap verder. Spreker verklaart zich nochtans geen voorstander van het mogelijke optreden van dergelijke organisaties, omdat hierdoor het proces nog ingewikkelder wordt gemaakt en ten tweede omdat hij ook meent dat in de relatie tussen slachtoffer, benadeelde en gemeenschap (openbaar ministerie), niet nog eens een belangenorganisatie moet meespe-

ester en justice dans tous les litiges consécutifs à des crimes et délits commis envers des mineurs d'âge.

L'établissement d'utilité publique ou l'association sans but lucratif visé à l'alinéa précédent doit être doté de la personnalité juridique depuis un an au moins au jour de l'intentement de l'action en justice et doit, en outre, avoir respecté toutes les prescriptions de la loi du 27 juin 1921 accordant la personnalité civile aux associations sans but lucratif et aux établissements d'utilité publique.»

Justification

Le présent amendement a pour finalité de permettre à certaines associations de se constituer partie civile dans des litiges concernant des crimes et délits commis envers des mineurs d'âge.

Une telle possibilité permettra d'une part de soulager les parents et proches des victimes dans le suivi des procédures judiciaires souvent fort lourdes à assumer psychologiquement. D'autre part, le préjudice subi par ces associations à la suite des différentes actions menées pour soutenir les parents pourra être réparé plus aisément. On peut penser par exemple à la récupération de certains frais déboursés pour la recherche d'enfants disparus.

Cette disposition n'est pas totalement originale puisque notre droit connaît déjà différents types d'actions en justice de ce type : notamment dans la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme et la xénophobie, et dans la loi du 12 janvier 1993 concernant un droit d'action en matière de protection de l'environnement.

Un membre renvoie au débat sur la proposition de loi visant à combattre la violence au sein du couple, où la question du droit d'action à accorder à certaines associations avait été longuement discutée (Doc. Sénat, n°s 1-269/1-13).

Un autre membre dit ne pas vouloir semer le doute à propos de la respectabilité et de l'importance de telles A.S.B.L. Il fait référence au problème similaire que pose la loi sur la protection des animaux, qui a conféré aux représentants de certaines A.S.B.L. le droit d'ester en justice et donc, éventuellement, de se constituer partie civile. Dans une législation adoptée ultérieurement, à savoir la législation environnementale, l'on a été encore plus loin. L'orateur se défend pourtant d'être partisan de l'intervention éventuelle de telles organisations. Il estime qu'elle ne ferait que compliquer le processus et qu'il ne convient pas qu'un groupement d'intérêts s'immisce dans la relation entre victime, personne lésée et collectivité (ministère public). Ces organisations ont incontesta-

len. Deze organisaties hebben ongetwijfeld een belangrijke taak, maar deze situeert zich echter op maatschappelijk vlak, niet op het vlak van de procesvoering. In de praktijk zal de VZW trouwens toch een raadsman moeten aanstellen, waardoor men een bijkomende partij krijgt in de procedure. Deze situatie doet hem denken aan het Angelsaksisch systeem waar iemand moet worden aangesteld als aanklager. In ons systeem wordt deze taak echter waargenomen door het openbaar ministerie. Tevens vreest hij dat dit aanleiding zal geven tot heel wat discussies tussen de VZW's en de slachtoffers zelf.

Een senator is in het algemeen evenmin voorstander van de tussenkomst van dergelijke verenigingen. Hier gaat het echter om rechten van kinderen. Het feit dat kinderen zichzelf niet kunnen verdedigen lijkt hem dus wel een goede motivering. In principe zijn de ouders de meest aangewezen persoon om zich namens hun kinderen burgerlijke partij te stellen. Nochtans zijn er gevallen waarbij dit moeilijk is, bijvoorbeeld bij kinderen in instellingen, die met hun ouders nauwelijks contact hebben.

Een lid verwijst naar artikel 12.2 van het Verdrag van New York van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind krachtens hetwelk de minderjarige moet worden gehoord, wanneer zijn belangen in het gedrang komen, en waarbij de rechtbank kan beslissen dat een raadsman dient te worden toegevoegd aan de minderjarige.

Een lid verwijst naar het amendement van de heer Foret. Het lijkt hem onaanvaardbaar dat alle verenigingen die zich tot doel stellen slachtoffers van geweld of minderjarigen te verdedigen, in rechte kunnen optreden zonder de toestemming van het slachtoffer. Men kan niet dulden dat verschillende verenigingen in eenzelfde proces in rechte optreden. Dit systeem zou de hele structuur van het gerechtelijk proces overhoop kunnen halen, gelet op het groot aantal betrokkenen.

Dit lid vraagt zich af of een formule in het kader van de rechtsbijstand niet wenselijker is. De verenigingen zouden in dat geval niet «in rechte kunnen optreden» maar wel «juridische bijstand» kunnen verlenen (zie de wet op de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden - *Belgisch Staatsblad* van 11 september 1997).

Een senator citeert het voorbeeld van kinderen die het slachtoffer zijn van geweld binnen het gezin. In dat geval lijkt het haar verantwoord aan een vereniging de mogelijkheid te geven om in rechte op te treden. Zij geeft overigens toe dat dit recht niet tot een enkele vereniging beperkt kan worden.

De minister heeft bedenkingen bij de vertegenwoordiging van de slachtoffers door de verenigingen. Niet alleen de minderjarigen maar ook de ouders

blement une mission importante, mais elle se situe au niveau social et non pas au niveau procédural. En pratique, l'A.S.B.L. devra d'ailleurs aussi désigner un conseil, si bien qu'il y aura une partie supplémentaire à la procédure. Cette situation lui fait penser au système anglo-saxon qui impose la désignation d'un plaignant. Dans notre système, la mission du plaignant incombe toutefois au ministère public. Il craint aussi qu'il en résulte bien des discussions à ce sujet entre les A.S.B.L. et les victimes elles-mêmes.

Un sénateur déclare que, d'une manière générale, il n'est pas non plus partisan de l'intervention de telles associations. Mais il est question ici des droits d'enfants. Le fait que des enfants ne peuvent pas se défendre personnellement lui semble donc constituer un motif valable. En principe, les parents sont les personnes les mieux placées pour se constituer partie civile au nom de leurs enfants. Il est pourtant des cas dans lesquels les choses ne vont pas sans mal. Il y a des difficultés, par exemple, lorsque les enfants sont placés dans des institutions et ne voient presque jamais leurs parents.

Un membre fait référence à l'article 12.2 de la Convention de New York du 20 novembre 1989 relative aux droits de l'enfant, aux termes duquel le mineur d'âge doit être entendu lorsque ses intérêts sont menacés, le tribunal pouvant décider qu'il y a lieu de désigner un conseil pour assister le mineur.

Un membre renvoie à l'amendement de M. Foret. Il lui paraît inacceptable de donner à toutes les associations ayant pour but de défendre les personnes victimes de violence, ou les mineurs, d'ester ou de comparaître en justice, et ceci sans l'accord de la victime. Il n'est pas tolérable de laisser plaider plusieurs associations dans un même procès. Ce système pourrait impliquer une déstructuration du procès judiciaire, vu la multiplication d'acteurs.

Ce membre se demande s'il ne serait pas plutôt souhaitable de prévoir une formule dans le cadre de l'assistance. Les associations ne pourraient dans ce cas pas «ester en justice», mais bien «aider en justice» (*cf.* loi relative aux victimes d'actes intentionnels de violence - *Moniteur belge* du 11 septembre 1997).

Une sénatrice cite l'exemple d'enfants victimes de violence intrafamiliale. Dans ce cas, il lui semble justifié de donner la possibilité à une association d'ester en justice. Elle admet par ailleurs que ce droit ne pourra être laissé à une seule association.

Le ministre exprime ses réticences quant à la représentation des victimes par les associations. De plus, la victime n'est pas seulement le mineur, mais également

kunnen slachtoffer zijn. Er lijkt hem heel wat druk te worden uitgeoefend door de verenigingen die pogen hun bestaan wettelijk te verantwoorden. Het gaat niet altijd om verenigingen die goed gestructureerd zijn, maar ook om voorlopige verenigingen die opgericht zijn op grond van vrij vage concepten.

Hij verklaart daarentegen niet gekant te zijn tegen de mogelijkheid dat dergelijke verenigingen juridische bijstand verlenen.

Professor Franchimont sluit zich eveneens aan bij de vorige sprekers. Hij onderstreept dat de Commissie strafprocesrecht het probleem van de collectieve rechtsvordering heeft onderzocht en die optie heeft verworpen. Hij verwijst naar de toestand in Frankrijk waar de collectieve rechtsvordering op ruime schaal mogelijk is en soms slecht wordt onthaald. Men mag niet uit het oog verliezen dat die vordering iets passioneels in zich heeft. Het is daarenboven moeilijk te schatten welke schade de vereniging geleden heeft. Valt die schade samen met de schade geleden door het echte slachtoffer?

Daarenboven is de strekking van de woorden «in rechte optreden» voor hem niet duidelijk. Gaat het om het vorderen van een schadevergoeding? Kan men aanvaarden dat die verenigingen een strafvordering instellen door zich burgerlijke partij te stellen bij de onderzoeksrechter of door rechtstreekse dagvaarding? Spreker is ervan overtuigd dat veeleer inspanningen moeten worden gedaan om ervoor te zorgen dat de verenigingen het slachtoffer ertoe brengen zich burgerlijke partij te stellen.

Een lid deelt de ideeën die de vorige sprekers naar voor hebben gebracht. Wanneer verenigingen in rechte mogen optreden, dreigen er ontsporingen en moet de verdediging volkomen anders georganiseerd worden. Daarenboven ziet zij niet in op welk punt het collectieve belang zou verschillen van het particuliere belang. Voor de verdediging van het collectieve belang lijkt het openbaar ministerie haar voldoende.

Een lid wijst erop dat de betreffende organisaties trouwens niet zozeer willen optreden tijdens het proces, maar veeleer tijdens het onderzoek. Hun klachten gaan immers niet over de behandeling voor de strafrechtbank, maar gaan meestal over het onderzoek. De belangen van de slachtoffers worden niet beter behandeld door iemand de mogelijkheid te geven op te treden als burgerlijke partij. Men wenst daarentegen wel dat men informatie zou krijgen of inzage van het dossier tijdens het onderzoek. Tevens wijst hij erop dat een eventuele goedkeuring van deze amendementen met zich zou brengen dat het belang van dergelijke VZW's niet meer kan worden betwist, zodra aan de voorwaarden is voldaan. Tevens rijst het probleem dat een dergelijke VZW, als burgerlijke partij, moeilijk identificeerbaar is. Het lid vreest aldus ook voor een corruptogene factor.

les parents. Il lui semble qu'il y a une très forte pression des associations qui essayent d'obtenir une justification légale de leur existence. Il ne s'agit pas nécessairement d'associations bien structurées, mais d'associations provisoires, créées sur la base de concepts assez flous.

Par contre, l'intervenant dit ne pas être opposé à la possibilité évoquée d'une éventuelle assistance juridique par ces associations.

Le professeur Franchimont se rallie également aux propos des préopinants. Il souligne que la Commission pour le droit de la procédure pénale a examiné le problème de l'action collective et qu'elle a rejeté cette option. Il renvoie à la situation en France où l'action collective est admise d'une façon très large et parfois mal accueillie. Il ne faut pas perdre de vue que cette action entraîne un élément passionnel. Il est par ailleurs difficile d'estimer le dommage de l'association. En quoi ce dommage concourt-il avec le dommage de la vraie victime?

De plus, la portée des termes «ester en justice» ne lui semble pas claire. S'agit-il de réclamer un dommage? Peut-on admettre que ces associations mettent l'action publique en mouvement, en se constituant partie civile en mains du juge d'instruction ou par citation directe? Par contre, l'intervenant est persuadé que des efforts doivent être faits pour que les associations aident la victime, pour qu'elle n'hésite pas à se constituer partie civile.

Un membre partage les idées émises dans les interventions précédentes. La possibilité de représentation des organisations peut ouvrir la porte aux dérives et changerait complètement l'organisation de la défense. De plus, elle ne voit pas quel est l'intérêt collectif différent et distinct qui serait invoqué par rapport à l'intérêt particulier. Le ministère public lui semble suffisant pour la défense de l'intérêt collectif.

Un membre souligne que les organisations en question tiennent d'ailleurs non pas tellement à intervenir au cours du procès, mais à intervenir au cours de l'enquête. Leurs plaintes concernent en effet, non pas le traitement devant le tribunal pénal, mais surtout l'enquête. L'on ne défendra pas mieux les intérêts des victimes en permettant à quelqu'un de se constituer partie civile. Par contre, les victimes souhaitent obtenir des informations ou avoir accès au dossier au cours de l'enquête. Il souligne en outre qu'au cas où l'on approuverait les amendements en question, l'on ne pourrait plus mettre en doute que ces asbl ont un intérêt à défendre, dès lors qu'elles remplissent les conditions. Il y a en outre un problème du fait qu'il est difficile d'identifier de telles asbl en tant que partie civile. Le membre craint dès lors aussi le facteur «corruptogène».

Een van de indieners van amendement nr. 49 verklaart begrip te hebben voor de argumenten die tegen het amendement zijn ingebracht. Hij heeft echter bezwaar tegen het feit dat de redenering niet consequent in alle wetgeving wordt doorgetrokken. Dat schept de indruk dat er een gradatie in de ernst van de misdrijven bestaat waarbij voor misdrijven die als zeer zwaar worden beschouwd zoals door racisme of xenofobie ingegeven daden of milieumisdrijven, verenigingen wel in rechte mogen optreden, terwijl voor andere misdrijven die als even ernstig moeten worden beschouwd, dat niet mogelijk is. Waarom mogen milieuverenigingen wel in rechte optreden en verenigingen gespecialiseerd in slachtofferhulp niet? De publieke opinie zal zich hier vragen bij stellen. Er zal dus een politieke keuze moeten worden gemaakt.

Een lid werpt op dat het amendement van de heren Vandenberghe en Bourgeois zelf een gradatie bevat omdat het recht van de gespecialiseerde verenigingen om in rechte op te treden, wordt beperkt tot de gevallen waarin minderjarigen het slachtoffer zijn van een misdaad of een wanbedrijf.

Bovendien zal het optreden van de in het amendement bedoelde organisaties de procedure aanzienlijk verzwaren.

Een lid beklemtoont dat de bevoegdheid van deze organisaties om in rechte op te treden, geenszins betekent dat zij het recht van vertegenwoordiging hebben. Zij treden dus op als belanghebbende partij. Zij verschijnen dus in persoon via hun organen ofwel laten ze zich vertegenwoordigen volgens de wettelijke regels.

Het tweede lid van artikel 5*quater* zoals voorgesteld door amendement nr. 49 bepaalt dat de vordering van de organisatie enkel ontvankelijk is indien degene die door het strafbaar feit schade heeft geleden, dat wil zeggen de minderjarige, daarmee vooraf heeft ingestemd. Dient hier niet te worden bepaald dat de minderjarige of zijn wettelijke vertegenwoordiger vooraf zijn instemming moet hebben betuigd?

Ten derde rijst de vraag of, in navolging van het wetsvoorstel betreffende het echtelijk geweld, hier ook niet in de mogelijkheid moet worden voorzien dat de instemming wordt ingetrokken.

De indieners van het amendement hebben geen enkel bezwaar tegen de toevoeging van het begrip «de wettelijke vertegenwoordiger». Met betrekking tot de intrekking van de instemming hebben zij enige reserve omdat echtelijk geweld huns inziens niet vergelijkbaar is met geweld tegen minderjarigen.

Een subamendement op het amendement nr. 49 wordt ingediend door de heer Vandenberghe en mevrouw de Bethune (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 151), luidende:

L'un des auteurs de l'amendement nº 49 déclare comprendre les arguments avancés à l'encontre de son amendement. L'intervenant objecte toutefois que l'on n'applique pas le même raisonnement logique à l'ensemble de la législation. L'impression règne, dès lors que l'on opère une gradation en fonction de la gravité des infractions, dans la mesure où, pour des infractions considérées comme très graves, comme celles inspirées par le racisme ou la xénophobie, les associations peuvent effectivement ester en justice alors qu'elles ne peuvent pas le faire pour d'autres infractions qu'il y a pourtant lieu de considérer comme tout aussi graves. Pourquoi les associations de défense de l'environnement ont-elles le droit d'ester en justice alors que les associations spécialisées dans l'aide aux victimes ne le peuvent pas? L'opinion publique se posera des questions à ce sujet. Un choix politique s'imposera par conséquent.

Un membre déclare que l'amendement de MM. Vandenberghe et Bourgeois contient lui-même une gradation, puisque le droit qu'ont les associations spécialisées d'ester en justice ne vaut que pour les cas où des mineurs d'âge sont victimes d'un crime ou d'un délit.

Par ailleurs, l'intervention des organisations visées dans l'amendement alourdira considérablement la procédure.

Un membre souligne que la compétence qu'auraient ces organisations d'ester en justice ne signifie en aucun cas qu'elles bénéficieraient du droit de représentation. Elles interviendraient donc en tant que parties intéressées. Elle comparaîtraient donc en personne par le truchement de leurs organes ou se feraient représenter selon les règles légales.

Selon le deuxième alinéa de l'article 5*quater* proposé à l'amendement nº 49, l'action de l'organisation n'est recevable que si celui que l'infraction a lésé, c'est-à-dire le mineur, a préalablement approuvé cette action. Ne faudrait-il pas préciser que le mineur ou son représentant légal doit avoir marqué son accord au préalable?

Par ailleurs, la question se pose de savoir s'il ne faudrait pas prévoir ici aussi, à l'instar de ce que l'on a fait dans le cadre de la loi relative à la violence conjugale, la possibilité de revenir sur l'accord donné.

Les auteurs de l'amendement ne voient aucune objection à l'ajout de la notion de «représentant légal». En ce qui concerne la possibilité de revenir sur l'accord donné, ils émettent quelque réserve, parce que, selon eux, la violence conjugale n'est pas comparable à la violence à l'égard de mineurs.

M. Vandenberghe et Mme de Bethune déposent un sous-amendement à l'amendement nº 49 (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 151); ce sous-amendement est rédigé comme suit:

«In het tweede lid van het voorgestelde artikel 5quater de woorden «of zijn wettelijke vertegenwoordiger» invoegen tussen de woorden «schade geleden heeft» en de woorden «daarmee voorafgaandelijk.»

Verantwoording

De betrokken persoon kan een minderjarige zijn.

De dames Milquet en Delcourt dienen het volgende amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 173):

«Het voorgestelde artikel 44bis (nieuw), dat een nieuw artikel 5quater in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering invoegt, vervangen als volgt:

«Art. 44bis. — In de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 5quater ingevoegd, luidende:

«Art. 5quater. — Instellingen van openbaar nut en verenigingen zonder winstoogmerk die rechtspersoonlijkheid hebben en zich statutair tot doel stellen de rechten van slachtoffers van misdrijven te verdedigen, kunnen door de minister van Justitie voorafgaandelijk gemachtigd worden om in rechte op te treden naar aanleiding van misdaden en wanbedrijven gepleegd tegen de persoon van minderjarigen.

De Koning bepaalt onder welke voorwaarden en op welke wijze deze machtiging toegekend of ingetrokken wordt.»

Verantwoording

Daar waar amendement nr. 49 in eerste lezing van de tekst bij stemming aangenomen is, beoogt de indiener van dit amendement het aldus aangenomen nieuwe artikel 44bis van het ontwerp, dat in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering een artikel 5quater invoegt, te doen wijzigen.

Dit amendement beoogt naar analogie van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden het recht om in rechte op te treden te verlenen aan verenigingen die rechtspersoonlijkheid hebben en die zich statutair tot doel stellen de rechten van slachtoffers van misdrijven in het algemeen te verdedigen.

In tegenstelling tot wat het beginsel van de vervanging van de procespartij beoogt, voert artikel 5quater voor de daartoe gemachtigde verenigingen een recht in om op te treden in het collectief belang. Het is dus niet de bedoeling dat deze verenigingen op een of andere wijze een belang verdedigen dat eigen is aan het slachtoffer.

«Au deuxième alinéa de l'article 5quater proposé, insérer les mots «ou son représentant légal» entre les mots «a lésé» et les mots «s'est préalablement déclaré.»

Justification

La personne intéressée peut être un mineur d'âge.

Mmes Delcourt et Milquet déposent l'amendement suivant (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 173):

«Remplacer l'article 44bis proposé (nouveau) qui insère un article 5quater dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle par ce qui suit:

«Art. 44bis. — Dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle est inséré un article 5quater, rédigé comme suit:

«Art. 5quater. — Les établissements d'intérêt public et les associations sans but lucratif qui jouissent de la personnalité et ont pour objet statutaire de défendre les droits des victimes de délit, peuvent être préalablement autorisés par le ministre de la Justice à ester en justice à la suite de crimes ou d'infractions commis contre la personne de mineurs d'âge.

Le Roi détermine les conditions et les modalités d'octroi ou de retrait de cette autorisation.»

Justification

L'amendement nº 49 ayant été adopté par vote de la première lecture du texte, l'auteur du présent amendement vise à modifier l'article 44bis (nouveau) du projet tel que voté et qui introduit dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle un article 5quater.

Le présent amendement vise, par analogie avec la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme et la xénophobie, à accorder le droit d'ester en justice aux associations qui ont la personnalité juridique et se proposent par leurs statuts de défendre les droits des victimes de délit en général.

Contrairement au principe de la substitution processuelle, l'article 5quater introduit un droit d'action dans l'intérêt collectif aux associations habilitées. Il ne s'agit donc pas pour ces associations de défendre un quelconque droit de la victime.

Mevrouw Milquet dient vervolgens een amendement in, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 174):

«Het voorgestelde artikel 44bis (nieuw) doen vervallen.»

Verantwoording

Daar waar amendement nr. 49 in eerste lezing van de tekst bij stemming aangenomen is, beoogt de indiener van dit amendement dit nieuwe artikel 44bis van het ontwerp, dat in de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering een artikel 5quater invoegt, te doen vervallen.

Het is immers verkeerd zich te beroepen op een of andere vorm van analogie en te verwijzen naar de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme en xenofobie ingegeven daden. Krachtens de genoemde wet kunnen verenigingen met rechtspersoonlijkheid immers in rechte optreden om het collectief belang te verdedigen, en niet om in plaats van het slachtoffer een recht te verdedigen dat eigen is aan dit slachtoffer.

De slachtoffers hebben er in het proces geen baat bij dat ze als procespartij vervangen worden want in de rechtsgang hebben ze reeds genoeg actoren tegenover zich staan, zonder dat daartussen een nieuwe instantie geplaatst wordt die moeilijk zo niet onmogelijk gecontroleerd kan worden, met name wat de kwaliteit van hun werk betreft. Dit wordt bovendien niet gevraagd door de meeste verenigingen die zonder dat ze het slachtoffer vervangen in de rechtsgang, reeds in staat zijn om de slachtoffers te helpen in hun contacten met het gerecht.

Men moet dus vermijden de slachtoffers te infantiliseren, ook al kan het zeer nuttig zijn ze meer hulp te verlenen bij de verschillende stappen die ze ondernemen.

De minister herinnert eraan dat de regering in deze aangelegenheid een consequent standpunt heeft ingenomen. De minister stond niet achter het recht van de verenigingen om in rechte op te treden in het kader van het wetsvoorstel betreffende het partnergeweld (Stuk Senaat, nr. 1-269/1) en dat is ook nu niet het geval.

Een lid wijst erop dat amendement nr. 49 van de heer Vandenberghe hetzelfde doel nastreeft als amendement nr. 125 van de heer Foret.

Het is een kwestie van logica.

Spreker begrijpt dat de regering bepaalde principes verdedigt, maar heeft dat wel zin als deze principes niet worden toegepast en dit een ongelijke behandeling tot gevolg heeft?

De verenigingen kunnen immers in rechte optreden bij schending van de wet van 30 juli 1981 betreffende

Mme Milquet dépose ensuite un amendement libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 174):

«Supprimer l'article 44bis (nouveau) proposé.»

Justification

L'amendement nº 49 ayant été adopté par vote lors de la première lecture du texte, l'auteur du présent amendement vise à supprimer cet article 44bis (nouveau) du projet, qui introduit dans le titre préliminaire du Code d'instruction criminelle un article 5quater.

C'est, en effet, de manière erronée qu'il a été fait référence à une quelconque analogie avec la loi du 30 juillet 1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme et la xénophobie. En effet, ladite loi permettait aux associations ayant la personnalité juridique d'ester en justice pour défendre l'intérêt collectif, et non pour défendre un droit propre à la victime en lieu et place de celle-ci.

La substitution processuelle n'est d'aucun secours aux victimes, qui doivent déjà faire face à suffisamment d'acteurs au sein de la justice sans adjoindre un nouvel intermédiaire sur lequel un contrôle, notamment de qualité, sera difficile, pour ne pas dire inexistant. De plus, cette substitution n'est pas demandée par la majorité des associations, qui, sans celle-ci, sont déjà à même d'aider les victimes dans leurs contacts avec la justice.

Cette infantilisation des victimes doit donc être évitée, même s'il peut être extrêmement utile de renforcer l'aide aux victimes lors de leurs différentes démarches.

Le ministre rappelle que la position du Gouvernement en la matière est constante. Il n'avait pas soutenu le droit des associations d'ester en justice dans le cadre de la proposition de loi sur la violence conjugale (doc. Sénat, nº 1-269/1) et ne le soutiendra pas davantage ici.

Un membre rappelle que l'amendement nº 49 de M. Vandenberghe poursuit le même but que l'amendement nº 125 de M. Foret.

C'est une question de logique.

L'intervenant comprend que le Gouvernement défende certains principes, mais cela a-t-il encore un sens si ces principes ne sont plus appliqués, et si cela a pour conséquence un traitement inégal?

En effet, les associations peuvent ester en justice en cas d'infraction à la loi du 30 juillet 1981 sur le

racisme en xenofobie en in de toekomst ook bij gevallen van partnergeweld.

Zij kunnen ook optreden bij bepaalde milieumisdrijven. Het amendement gaat ervan uit dat de in artikel 44*bis* bedoelde misdrijven even ernstig zijn als die waarvoor verenigingen reeds de mogelijkheid kregen om in rechte op te treden.

Dit past eveneens binnen de idee om inzage te verlenen in het gerechtsdossier, wat de mogelijkheid van rechtsvorderingen openlaat.

Spreker verklaart dat hij de logica van de amendementen nrs. 173 en 174 van de dames Delcourt en Milquet niet begrijpt. Het eerste heeft tot doel artikel 44*bis* te doen vervallen, het tweede gaat verder dan amendement nr. 49, aangezien er geen sprake meer is van de toestemming van de benadeelde persoon of zijn wettelijke vertegenwoordiger, wat in de wet van 30 juli 1981 wel het geval is.

Een lid verklaart dat amendement nr. 125 van de heer Foret op twee punten afwijkt van amendement nr. 49 van de heren Vandenberghe en Bourgeois. Er is geen sprake van de voorafgaande toestemming van de slachtoffers, noch van een machtiging van de minister.

Een ander commissielid herinnert eraan dat in de wet van 30 juli 1981 is bepaald dat de verenigingen minstens vijf jaar moeten bestaan, wat niet voorkomt in het amendement van de heer Vandenberghe.

Uiteraard kan de Koning dit nog bepalen, maar het is raadzamer de tekst van het amendement te wijzigen om de beide teksten volledig op elkaar af te stemmen en te voorkomen dat allerlei ad-hocactiegroepen zouden tussenkomen.

Een lid antwoordt dat in de wet van 30 juli 1981 een uitzondering wordt gemaakt voor het Centrum voor gelijkheid van kansen. In deze context is de situatie van de verenigingen anders.

Naar aanleiding van deze gedachtewisseling worden de amendementen nrs. 173 en 174 ingetrokken.

Professor Franchimont vraagt welke strekking de woorden «in rechte optreden» precies hebben. Slaan ze ook op de burgerlijke-partijstelling en zo ja, kan men zich burgerlijke partij stellen voor de onderzoeksrechter en zo de strafvordering op gang brengen?

Er wordt geantwoord dat hetzelfde principe geldt als in de wet van 30 juli 1981.

Professor Franchimont antwoordt dat de wet van 30 juli 1981 vooral betrekking heeft op de burgerlijke rechtspraak.

racisme et la xénophobie et pourront aussi le faire en matière de violence conjugale.

Elles peuvent également agir lorsque certains délits sont commis en matière d'environnement. L'idée de l'amendement est que les délits visés à l'article 44*bis* ont la même gravité que ceux pour lesquels la possibilité d'ester en justice a déjà été octroyée aux associations.

Cela correspond également à une certaine philosophie de l'accès au dossier, qui laisse ouverte la possibilité d'actions en justice.

L'intervenant déclare ne pas comprendre la logique des amendements n°s 173 et 174 de Mmes Delcourt et Milquet, dont l'un propose de supprimer l'article 44*bis*, alors que l'autre va plus loin que l'amendement n° 49, puisque l'accord de la personne lésée ou de son représentant légal n'est plus prévu, contrairement à ce que prévoit la loi du 30 juillet 1981 précitée.

Un membre précise que l'amendement n° 125 de M. Foret diffère sur deux points de l'amendement n° 49 de MM. Vandenberghe et Bourgeois. D'une part, il ne prévoit pas l'accord préalable des victimes. D'autre part, il n'y est pas question d'une habilitation du ministre.

Un autre commissaire rappelle que dans la loi du 30 juillet 1981, il est précisé que les associations doivent exister depuis cinq ans au moins, ce qui ne figure pas dans l'amendement de M. Vandenberghe.

On pourrait répondre que le Roi pourrait le prévoir, mais il vaudrait mieux modifier le texte de l'amendement si l'on veut prévoir un parallélisme parfait des deux textes et pour éviter l'intervention de groupes d'action constitués à raison des circonstances.

Un membre répond que dans la loi du 30 juillet 1981, une exception est prévue pour le Centre pour l'égalité des chances. La situation des associations est différente dans ce contexte.

Au terme de cet échange de vues, les amendements n° 173 et 174 sont retirés.

Le professeur Franchimont demande quelle est la portée exacte des termes «ester en justice». Cela vise-t-il aussi la constitution de partie civile et, si oui, peut-on se constituer partie civile entre les mains du juge d'instruction et mettre l'action publique en mouvement?

Il est répondu que le principe est le même que dans la loi du 30 juillet 1981.

Le professeur Franchimont réplique que, dans la loi du 30 juillet 1981, cela touchait essentiellement la justice civile.

Er was evenwel een wet van 12 april 1994 nodig om een nuance aan te brengen: «Wanneer het echter gaat om een misdrijf bedoeld in de artikelen 1, 1º, 2, eerste lid, 2*bis* en 4, eerste lid, en gepleegd tegen natuurlijke personen, is de vordering van de instelling van openbaar nut, van de vereniging of van de representatieve organisatie alleen ontvankelijk als deze aantoont dat zij de instemming van de personen heeft gekregen.»

Een lid wijst erop dat het Centrum voor gelijkheid van kansen systematisch optreedt in strafprocessen en tussenkomt zoals het openbaar ministerie.

De heren Erdman en Hotyat dienen een subamendement in op amendement nr. 49, luidende (Stuk Senaat, nr. 1-704/3, amendement nr. 172):

«In het voorgestelde artikel 5quater tussen het woord «verdedigen» en het woord «kunnen» invoegen de woorden «en die op de dag van de feiten sedert ten minste vijf jaar rechtspersoonlijkheid bezitten.»

Een lid vraagt waarop die termijn van vijf jaar uit het subamendement gebaseerd is.

Een ander lid antwoordt dat die termijn overgenomen is uit de wet van 30 juli 1981, waarop het hoofdamendement geïnspireerd is.

Deze termijn komt ook voor in de wet van 12 januari 1993 die een vorderingsrecht instelt inzake milieubescherming.

De vorige spreker wijst erop dat de wet van 30 juli 1981 geen machtiging door de Koning oplegt, terwijl het amendement dat wel doet.

Dat verklaart waarom in het ene geval een termijn van vijf jaar wordt opgelegd en in het andere geval niet.

Een lid zegt dat hij bereid is zijn subamendement in te trekken, op voorwaarde dat wordt vermeld dat de machtiging niet wordt toegekend aan «toevallige actiegroepen» die naar aanleiding van een bepaalde gebeurtenis worden opgericht en dat ze bovendien pas wordt verleend na een onderzoek van de doelstellingen en eventueel de werking van de vereniging in kwestie.

Een lid gaat akkoord met deze opmerking. De regering zal een algemeen kader moeten uitwerken om te voorkomen dat verenigingen worden opgericht enkel om een bepaalde procedure in te stellen. De regels en algemene voorwaarden met betrekking tot de machtiging moeten dus vooraf worden vastgesteld.

De minister bevestigt dat dit zal gebeuren. Bijgevolg trekken de heren Erdman en Hotyat hun amendement in.

Een der rapporteurs stelt tenslotte volgende verbetering voor van de Nederlandse tekst van artikel 5*quater* van de voorafgaande titel van het

Il a fallu une loi du 12 avril 1994 pour préciser: «Toutefois, en cas d'infraction visée aux articles 1er, 1º, 2, premier alinéa, 2*bis*, et 4, premier alinéa, contre des personnes physiques, l'action de l'établissement d'utilité publique, de l'association ou de l'organisation représentative ne sera recevable que s'il prouve qu'il a reçu leur accord.»

Un membre observe que le Centre pour l'égalité des chances comparaît systématiquement dans les procès pénaux, et intervient comme le ministère public.

MM. Erdman et Hotyat déposent un sous-amendement à l'amendement nº 49, libellé comme suit (doc. Sénat, nº 1-704/3, amendement nº 172):

«À l'article 5quater proposé, insérer les mots «et jouissent de la personnalité juridique depuis au moins cinq ans de la date des faits» entre le mot «délit» et le mot «peuvent.»

Un membre demande quelle est la justification du délai de cinq ans prévu dans le sous-amendement.

Un autre membre répond que c'est le délai prévu dans la loi du 30 juillet 1981, dont l'amendement principal s'inspire.

Ce délai est également prévu dans la loi du 12 janvier 1993 contenant un droit d'action en matière de protection de l'environnement.

L'orateur précédent observe que la loi du 30 juillet 1981 ne prévoit pas d'habilitation par le Roi, alors que l'amendement la prévoit.

Cela explique pourquoi, dans un cas, le délai de cinq ans est prévu, et dans l'autre pas.

Un membre déclare qu'il est prêt à retirer son sous-amendement, pour autant qu'il soit confirmé que l'habilitation ne sera pas octroyée à des groupes d'action «de circonstance» constitués à l'occasion d'un événement particulier, et qu'elle sera précédée d'un examen de l'objectif et, le cas échéant, du fonctionnement de l'association.

Un membre marque son accord avec cette observation. C'est le Gouvernement qui devra créer un cadre général empêchant que des associations se créent dans le seul but d'engager telle ou telle procédure. Il faut donc que les règles et conditions générales applicables en matière d'habilitation soient préalablement déterminées.

Le ministre confirme qu'il en sera ainsi. Par conséquent, MM. Erdman et Hotyat retirent leur amendement.

L'un des rapporteurs propose ensuite d'apporter dans le texte néerlandais de cet article la correction suivante: à l'article 5*quater* du titre préliminaire du

Wetboek van Strafvordering: in het tweede lid de woorden «daarmee voorafgaandelijk ingestemd heeft» vervangen door de woorden «daarmee heeft ingestemd».

Hij geeft de volgende verantwoording: de tekst is ook op deze plaats grammaticaal ongaaf. «Voorafgaandelijk» wordt hier ten onrechte gebruikt in een overbodige functie. Eigenlijk had er kunnen staan «vooraf», maar dat zou eveneens overbodige woordenkramerij geweest zijn. De anterioriteit van het «instemmen» ten aanzien van het «ontvankelijk zijn» wordt immers uitgedrukt door het *perfectum* «heeft ingestemd».

Deze tekstcorrectie is aangenomen door de commissie.

2. Stemmingen

Het amendement nr. 49 van de heren Vandenberghe en Bourgeois, zoals gesubamendeerd door het amendement nr. 151 van de heer Vandenberghe en mevrouw de Bethune, wordt aangenomen met 8 tegen 3 stemmen.

Het amendement nr. 125 van de heer Foret wordt verworpen met 8 tegen 3 stemmen.

Het amendement nr. 173 van de dames Milquet en Delcourt-Pêtre wordt ingetrokken.

Het amendement nr. 174 van mevrouw Milquet wordt ingetrokken.

Het subamendement nr. 172 van de heren Erdman en Hotyat wordt ingetrokken.

Artikel 45

Gedwongen tussenkomst

1. Bespreking

De heer Erdman dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 41), luidende:

«Dit artikel doen vervallen.»

Verantwoording

Hier kan worden verwezen naar het verslag van de kamercommissie (blz. 154-155). Men had reeds de moeilijkheden onderstreept om een nieuwe schorsingstermijn in te bouwen in de verjaring, onverminderd het feit dat de verjaring nu verlengd wordt. De voorgestelde tekst is niet duidelijk, want wordt er dan geen rekening gehouden met de schorsingstermijn van de verjaring indien nadien het vonnisgerecht (vooraleer ten gronde te beslissen) de exceptie gegrond verklaart? Hoe gaat men dan tot berekening kunnen overgaan? Indien de indiener van amendement nr. 16 (stuk 857/3) wil voorkomen dat procedu-

Code d'instruction criminelle, deuxième alinéa, remplacer les mots «daarmee voorafgaandelijk ingestemd heeft» par les mots «daarmee heeft ingestemd».

Il donne la justification suivante: en l'occurrence également, le texte est grammaticalement incorrect. Le terme *«voorafgaandelijk»* est impropre et superflu. En réalité, l'on aurait pu employer le mot *«vooraf»*, mais il serait lui aussi superflu. L'antériorité de l'accord par rapport à la recevabilité est en effet exprimée par le passé composé *«heeft ingestemd»*.

Cette correction de texte est adoptée par la commission.

2. Votes

L'amendement nº 49 de MM. Vandenberghe et Bourgeois, tel qu'amendé par le sous-amendement nº 51 de M. Vandenberghe et de Mme de Bethune, est adopté par 8 voix contre 3.

L'amendement nº 125 de M. Foret est rejeté par 8 voix contre 3.

L'amendement nº 173 de Mmes Milquet et Delcourt-Pêtre est retiré.

L'amendement nº 174 de Mme Milquet est retiré.

Le sous-amendement nº 172 de MM. Erdman et Hotyat est retiré.

Article 45

L'intervention forcée

1. Discussion

M. Erdman dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 41), rédigé comme suit:

«Supprimer cet article.»

Justification

L'on peut renvoyer en l'espèce au rapport de la commission de la Chambre (pp. 154-155). L'on avait déjà souligné les difficultés d'insérer un nouveau délai de suspension de la prescription et, pourtant, on prolonge à présent la prescription. Le texte proposé n'est pas clair: ne tient-on pas compte, dans ce cas, du délai de suspension de la prescription lorsque, par la suite, la juridiction de jugement déclare l'exception fondée (avant de statuer sur le fond)? Comment calculera-t-on les choses dans ce cas? Si l'auteur de l'amendement nº 16 (doc. 857/3) veut éviter que les moyens de procédure, prévus dans le code, ne soient

remiddelen worden gebruikt om louter dilatoire redenen, terwijl deze proceduremiddelen voorzien zijn in het wetboek, kan men tot de oneigenlijke conclusie komen dat steeds (zoals vaak gebeurt) het opwerpen van deze proceduremiddelen tot resultaat heeft dat de beslissing over de exceptie bij de grond van de zaak wordt gevoegd bij uitvoerbaar verklaarde beslissing van het vonnisgerecht. Aldus moet de gehele behandeling van de zaak plaatsvinden vooraleer dat er over de exceptie kan geoordeeld worden.

Professor Van den Wyngaert verwijst naar het artikel «de verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechting van complexe zaken?» (R.W., 11 oktober 1997, 61e jaargang, nr. 6). Zij verduidelijkt dat artikel 45 door de regering werd ingevoegd vanuit de bekommernis te vermijden dat de verdachte of de burgerlijke partij of om het even wie de nieuwe procedures misbruikt om dilatoire redenen, en daarvan zou profiteren.

Zij is het eens met de praktische bezwaren van de indiener van het amendement (het is praktisch gezien immers zeer moeilijk om de termijnen te berekenen), maar deelt de bekommernis van de regering, namelijk voorkomen dat door een misbruik van de nieuwe procedures de verdachte van de verjaring zou profiteren.

Zij is daarom voorstander van een eenvoudiger systeem, naar het voorbeeld van onze buurlanden, waar de verjaring ook kan worden gestuit na de eerste termijn, met als gevolg dat het instellen van rechtsmiddelen met als louter doel de verjaring te doen intreden onmogelijk wordt gemaakt. Dit komt neer op een wijziging van artikel 22 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering (schrapping van de zin «verricht binnen de in het vorig artikel gestelde termijn», daar waar het gaat over de stuiting). Het Belgische systeem leidt ertoe dat het probleem van de verjaring zich stelt in veel ingewikkelde zaken, voornamelijk de fraudezaken, waarbij rogatoire commissies naar het buitenland moeten worden uitgestuurd. Aldus stelt zij voor de stuiting onbeperkt te maken, met dien verstande dat men wel de redelijke termijn in acht zou nemen en aan de verdediging de mogelijkheid zou bieden te vragen dat het parket de vervolging zou staken als deze onredelijk lang heeft aangesleept. De verjaringsregeling in België mag dan wel een van de meest «verdachte-vriendelijke» zijn ter wereld, zij is bijzonder nadelig voor het slachtoffer doordat de verdachte kan profiteren van zijn eigen vertragingsmanoeuvers.

De minister volgt de redenering van professor Van den Wyngaert niet waar zij de vrees uit dat dit artikel de rechtspleging kan vertragen tegen de belangen van het slachtoffer in. Hij merkt op dat het voornamelijk de bedoeling is te voorkomen dat dilatoire vorderin-

utilisés à des fins purement dilatoires, l'on peut en conclure (souvent) erronément que lorsque l'on utilise ces moyens de procédure, la décision sur l'exception sera toujours jointe, au niveau du fond, par une décision exécutoire de la juridiction de jugement. L'on devrait donc examiner l'affaire dans son intégralité avant de pouvoir statuer sur l'exception.

La professeur Van den Wyngaert renvoie à l'article intitulé «De verjaring van de strafvordering in België: een onoverbrugbare hindernis voor de berechtiging van complexe zaken?» (La prescription de l'action publique en Belgique: un obstacle insurmontable pour le jugement d'affaires complexes?) (R.W. du 11 octobre 1997, 61e année, nº 6). Elle précise que le Gouvernement a inséré l'article 45 pour empêcher le prévenu, la partie civile ou toute autre personne de faire un usage abusif des nouvelles procédures à des fins dilatoires et dans le but d'en tirer profit.

Elle est d'accord sur les objections pratiques formulées par l'auteur de l'amendement (en effet, il est très difficile d'un point de vue pratique de calculer les délais), mais elle partage le souci du Gouvernement, qui est d'éviter que le suspect puisse profiter de la prescription en utilisant les procédures nouvelles.

C'est pourquoi elle plaide pour un système plus simple, calqué sur l'exemple des pays voisins, où l'on peut également interrompre la prescription après le premier délai, ce qui empêche le suspect de former un recours dans l'unique but de faire jouer la prescription. Ceci revient à modifier l'article 22 du titre préliminaire du Code de procédure pénale (suppression du membre de phrase: «dans le délai déterminé par l'article précédent», là où il est question de l'interruption). Le système belge a pour conséquence de poser le problème de la prescription dans nombre de matières complexes, surtout dans des affaires de fraude, qui nécessitent l'envoi de commissions rogatoires à l'étranger. Elle propose par conséquent de prévoir une interruption illimitée qui tiendrait compte du délai raisonnable et qui permettrait à la défense de demander que le parquet suspende les poursuites si celles-ci ont traîné déraisonnablement longtemps. On peut dire que la Belgique est l'un des pays au monde où les règles relatives à la prescription sont les plus favorables au suspect; elles sont particulièrement préjudiciables pour la victime, car le suspect peut profiter de ses propres manœuvres dilatoires.

Le ministre ne suit pas le raisonnement de la professeur Van den Wyngaert qui craint que cet article puisse retarder les procédures, à l'encontre des intérêts de la victime. Il précise que le souci principal est d'éviter d'introduire des actions dilatoires ayant pour

gen worden ingesteld met als enig doel tot verjaring te komen en te verhinderen dat de strafvordering slaagt. Het schrappen van dit artikel dient volgens hem helemaal niet de belangen van de slachtoffers.

Een lid wijst op de ongelukkige repercussies van de bepaling. «Indien het vonnisgerecht de exceptie gegrond verklaart, wordt de verjaring niet geschorst». De rechters moeten aldus over de exceptie oordelen, maar in de wetenschap dat, indien ze de exceptie gegrond verklaren, de zaak dan verjaard is. Dit lijkt hem geen gelukkige toestand. Men kan niet uitsluiten dat de rechter ten gronde gaat oordelen over het ene met de kennis van het gevolg daarvan. Kan de rechter aldus niet sterk beïnvloed zijn door de wetenschap dat hij nadien zal moeten vaststellen dat de zaak verjaard is, als hij de exceptie gegrond verklaart?

Professor Franchimont antwoordt dat niet uit het oog mag worden verloren dat de termijnen reeds erg lang zijn (zij kunnen reeds tot 10 jaar gaan). Anderzijds moet verjaring mogelijk zijn indien de persoon een exceptie opwerpt en hij deze terecht opwerpt.

Een lid wijst op het probleem dat pas op het einde van de rechtspleging over de verjaring beslist wordt.

Een lid heeft de indruk dat degene die de exceptie opwerpt voor het vonnisgerecht, en niet voor de raadkamer, hier wordt bevoordeligd. De mogelijkheid van schorsing bestaat immers niet indien men de exceptie opwerpt voor de raadkamer.

Een lid vestigt de aandacht op het feit dat de bepaling geen effect meer heeft indien de rechtbank het tussengeschil bij de behandeling van de zaak zelf voegt. Anderzijds is schorsing slechts van belang indien hoger beroep wordt ingesteld. Hij meent dan ook dat deze bepaling een zeer beperkte draagwijdte heeft. Bovendien is het waar dat de verjaringstermijn reeds tot 10 jaar gaat.

Volgens de minister komt het voor dat excepties worden opgeworpen die buitengewoon lange controles vergen. Hij haalt het voorbeeld aan van een betwiste bijzondere opsporingsmethode (pseudokoop). Het voorgestelde artikel zal vooral in die gevallen van nut zijn.

Een senator verwijst naar het geval waar de exceptie bij de grond gevoegd wordt en men daartegen in beroep gaat; dan pas is het echt de procedure rekken en nochtans zal dan de verjaring niet geschorst worden (zie art. 45, laatste zin). Indien de rechtbank tot één of andere nietigheid concludeert en bij tussenvonnis beslist het probleem bij de grond te voegen, en men daartegen in beroep gaat, dan wordt de verjaring niet geschorst. Nochtans is het vaak dan zuiver dilatoir.

seul but d'arriver à la prescription et de faire en sorte que l'action publique n'aboutisse pas. Il ne lui semble donc pas du tout dans l'intérêt des victimes de supprimer cet article.

Un membre souligne les répercussions malheureuses de la disposition. «Si la juridiction déclare l'exception fondée, la prescription n'aura pas été suspendue». Les juges doivent par conséquent statuer sur l'exception tout en sachant que s'ils déclarent l'exception fondée, l'affaire sera prescrite. Cette situation ne lui semble pas saine. On ne peut exclure que le juge du fond émettra un jugement en sachant quelle en sera la conséquence. Le juge ne peut-il donc pas être fortement influencé par le fait qu'il doit devoir ensuite constater que l'affaire est prescrite s'il déclare l'exception fondée?

Le professeur Franchimont répond qu'il ne faut pas perdre de vue que les délais sont déjà fort longs (ils peuvent déjà aller jusque 10 ans). D'autre part, si la personne invoque une exception et si elle a raison de l'invoquer, il faut que la prescription puisse être acquise.

Un membre soulève le problème résultant du fait que la prescription ne sera décidée qu'au terme de la procédure.

Un membre a l'impression que celui qui soulève l'exception devant la juridiction de jugement et non devant la chambre du conseil est ici favorisé. En effet, une suspension n'est pas possible si l'on soulève l'exception devant la chambre du conseil.

Un membre attire l'attention sur le fait que la disposition n'a plus d'effet, si la juridiction joint l'incident au fond. Par ailleurs, la suspension ne présente un intérêt que si appel est interjeté. Il lui semble dès lors que la portée de cette disposition est très réduite. De plus, il est vrai que la prescription atteint déjà un délai de 10 ans.

Le ministre fait remarquer que des exceptions peuvent être soulevées qui nécessitent des vérifications extrêmement longues. Il cite l'exemple de l'utilisation d'une technique spéciale contestée (pseudo-achat). L'article proposé sera surtout efficace dans ces cas-là.

Un sénateur renvoie au cas où l'exception est jointe au fond et où appel est interjeté; c'est à partir de ce moment-là seulement que l'on tire la procédure en longueur et, pourtant, la prescription ne sera pas interrompue (voir art. 45, dernière phrase). Si le tribunal conclut à l'une ou l'autre nullité et décide par jugement intermédiaire de joindre au fond, et que l'on va en appel de cette décision, la prescription ne sera pas interrompue. Pourtant, ce n'est souvent que purement dilatoire.

Een lid stipt aan dat de berekening van de verjaringstermijn met het voorgestelde artikel 24 onmogelijk wordt.

Wanneer men echt dilatoire manoeuvers wenst te vermijden, waarom dan niet zoals in het buitenland bepalen dat de verjaring wordt geschorst zodra de strafvordering wordt ingesteld?

Spreker is het evenmin eens met het uitgangspunt van deze bepaling, met name dat het gebruik, volgens sommigen het misbruik, van excepties moet worden tegengegaan. Hoe kan men van misbruik spreken wanneer een procespartij middelen opwerpt die de wet haar zelf ter beschikking stelt?

2. Stemmingen

Amendement nr. 41 van de heer Erdman wordt aangenomen bij eenparigheid van de 11 aanwezige leden.

Artikel 45*bis*

Mevrouw Milquet dient een amendement in (Stuk Senaat, nr. 1-704/2, amendement nr. 120), luidend als volgt:

«Een artikel 45bis (nieuw) invoegen, luidende:

«Art. 45bis. — In artikel 6, tweede lid, van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt worden de woorden «onverminderd de artikelen 28ter, § 4, en 56, § 3, van het Wetboek van Strafvordering» ingevoegd tussen de woorden «bevoegde overheden,» en de woorden «zonder zich te mengen.»

Verantwoording

Dit amendement sluit aan bij onze amendementen nrs. 64 en 90 die bepalen dat de procureur des Konings en de onderzoeksrechter de politieafdeling of -afdelingen, de politieambtenaar of -ambtenaren kunnen aanwijzen die in een bepaald onderzoek met de taken van gerechtelijke politie worden belast.

Een wijziging van artikel 6, tweede lid, van de wet op het politieambt is noodzakelijk indien men de magistraten in staat wil stellen die keuze te maken. De instanties die vorderen, mogen zich echter niet mengen in de organisatie van de dienst, onverminderd het recht van de magistraat om de politiedienst of de politieambtenaar te kiezen die het best geschikt is om in een bepaald onderzoek de taken van gerechtelijke politie te vervullen.

De minister verzet zich tegen dit amendement. De regering stelt voor dat op deze kwestie wordt inge-

Un membre indique que l'article 24 proposé rend impossible le calcul du délai de prescription.

Si l'on veut réellement éviter des manœuvres dilatoires, pourquoi ne pas préciser, comme dans d'autres États, que la prescription est interrompue dès que l'action publique est engagée?

L'intervenant n'est pas non plus d'accord sur le principe qui est à la base de cette disposition, notamment sur le fait qu'il faut combattre l'usage — ou l'abus selon certains — d'exceptions. Comment peut-on parler d'abus lorsqu'une partie au procès utilise des moyens que la loi met elle-même à sa disposition?

2. Votes

L'amendement nº 41 de M. Erdman est adopté à l'unanimité des 11 membres présents.

Article 45*bis*

Mme Milquet dépose un amendement (doc. Sénat, nº 1-704/2, amendement nº 120), libellé comme suit:

«Insérer un article 45bis (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 45bis. — À l'article 6, alinéa 2, de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, ajouter les mots «sans préjudice des articles 28ter, § 4, et 56, § 3, du Code d'instruction criminelle» entre les mots «l'organisation du service» et le mot «précisent.»

Justification

Le présent amendement est consécutif aux amendements nos 64 et 90 déposés par mes soins qui prévoient que le procureur du Roi et le juge d'instruction peuvent choisir la ou les sections de police, le ou les fonctionnaires de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière.

Une modification de l'article 6, alinéa 2, de la loi sur la fonction de police s'impose si on veut permettre aux magistrats d'exercer ce choix. Les autorités requérantes ne pourront s'immiscer dans l'organisation du service, sans préjudice, toutefois, pour le magistrat de choisir le service ou le fonctionnaire de police le plus apte à remplir la mission de police judiciaire dans une enquête particulière.

Le ministre s'oppose à cet amendement. Le Gouvernement propose cette réflexion dans le cadre

gaan in het kader van de hervorming van de politiediensten en daar zal deze kwestie definitief haar beslag moeten krijgen.

Een lid is eveneens van oordeel dat dit amendement niet past in huidige tekst. De vraag op welke manier men de relatie gaat verzorgen tussen openbaar ministerie, onderzoeksrechters en politiediensten, heeft ook veel te maken met de gezagsstructuren binnen die politiediensten.

Mevrouw Milquet trekt haar amendement nr. 120 in omdat het gebaseerd is op de amendementen nrs. 64 en 90, die verworpen zijn (*cf.* supra).

VII. EINDSTEMMING

Het geamendeerd wetsontwerp in zijn geheel wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

Het verslag wordt eenparig aangenomen door de 9 aanwezige leden.

De Rapporteurs, *De Voorzitter,*

Fred ERDMAN. Roger LALLEMAND.

Claude DESMEDT.

de la réforme des services de police, où la question devra être tranchée de manière impérative.

Un membre estime également que cet amendement n'a pas sa place dans le texte actuel. La question de savoir comment l'on va entretenir la relation entre le ministère public, les juges d'instruction et les services de police est aussi étroitement liée aux structures hiérarchiques au sein des services de police.

Mme Milquet retire son amendement n° 120 qui était basé sur les amendements n°s 64 et 90 qui ont été rejetés *(cf. supra).*

VII. VOTE FINAL

L'ensemble du projet de loi amendé a été adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

Le rapport a été adopté à l'unanimité des 9 membres présents.

Les Rapporteurs, *Le Président,*

Fred ERDMAN. Roger LALLEMAND.

Claude DESMEDT.

VIII. VERGELIJKING VAN DE AANGENOMEN TEKSTEN

VIII. TEXTES ADOPTÉS COMPARATIFS

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Bepalingen tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering

Art. 2

In artikel 9 van het Wetboek van Strafvordering, zoals gewijzigd door de wetten van 10 juli 1967, van 10 oktober 1967, van 11 februari 1986 en van 3 augustus 1992, worden de woorden «en door de onderzoeksrechters» geschrapt.

Art. 3

Artikel 23, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 27 maart 1969, wordt vervangen als volgt:

«De procureur des Konings die binnen deze bevoegheid inzake misdrijven optreedt, kan buiten zijn arrondissement alle handelingen verrichten of gelasten die tot zijn bevoegdheid behoren op het gebied van opsporing of gerechtelijk onderzoek. Hij stelt de procureur des Konings van het arrondissement waar de handeling verricht moet worden hiervan in kennis.»

Art. 4

Artikel 26 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 10 juli 1967, opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

«Art. 26. — Onverminderd artikel 5 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, vaardigt de procureur des Konings de algemene richtlijnen uit die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de opdrachten van gerechtelijke politie in zijn arrondissement. Deze richtlijnen blijven van toepassing behou-

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, met uitzondering van de artikelen 38 en 39 die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

Bepalingen tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering

Art. 2

In artikel 9 van het Wetboek van Strafvordering, [...] gewijzigd bij de wetten van 10 juli 1967, van 10 oktober 1967, van 11 februari 1986 en van 3 augustus 1992, worden de woorden «en door de onderzoeksrechters» geschrapt.

Art. 3

Artikel 23, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 27 maart 1969, wordt vervangen als volgt:

«De procureur des Konings die binnen die bevoegdheid kennis krijgt van een misdrijf, kan buiten zijn arrondissement alle handelingen verrichten of gelasten die tot zijn bevoegdheid behoren op het gebied van opsporing of gerechtelijk onderzoek. Hij stelt de procureur des Konings van het arrondissement waar de handeling verricht moet worden hiervan in kennis.»

Art. 4

Artikel 26 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 10 juli 1967, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

«Art. 26. — Onverminderd artikel 5 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, vaardigt de procureur des Konings de algemene richtlijnen uit die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de opdrachten van gerechtelijke politie in zijn arrondissement. Deze richtlijnen blijven van toepassing behou-

Texte transmis par la Chambre des représentants

CHAPITRE PREMIER

Disposition générale

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE II

Dispositions modifiant le Code d'instruction criminelle

Art. 2

A l'article 9 du Code d'instruction criminelle, modifié par les lois du 10 juillet 1967, du 10 octobre 1967, du 11 février 1986 et du 3 août 1992, les mots « et par les juges d'instruction » sont supprimés.

Art. 3

L'article 23, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 27 mars 1969, est remplacé par l'alinéa suivant :

« Le procureur du Roi, saisi d'une infraction dans les limites de cette compétence, peut procéder ou faire procéder hors de son arrondissement à tous actes d'information ou d'instruction relevant de ses attributions. Il en avise le procureur du Roi de l'arrondissement dans lequel l'acte doit être accompli. »

Art. 4

L'article 26 du même Code, abrogé par la loi du 10 juillet 1967, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 26. — Sans préjudice de l'article 5 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, le procureur du Roi prend les directives générales nécessaires à l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement. Ces directives demeurent d'application, sauf décision contraire du juge

Texte adopté par la Commission de la Justice

CHAPITRE PREMIER

Disposition générale

Article premier

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution, à l'exception des articles 38 et 39, qui règlent une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE II

Dispositionsmodifiant le Code d'instruction criminelle

Art. 2

À l'article 9 du Code d'instruction criminelle, modifié par les lois du 10 juillet 1967, du 10 octobre 1967, du 11 février 1986 et du 3 août 1992, les mots « et par les juges d'instruction » sont supprimés.

Art. 3

L'article 23, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 27 mars 1969, est remplacé par l'alinéa suivant :

« Le procureur du Roi, saisi d'une infraction dans les limites de cette compétence, peut procéder ou faire procéder hors de son arrondissement à tous actes d'information ou d'instruction relevant de ses attributions. Il en avise le procureur du Roi de l'arrondissement dans lequel l'acte doit être accompli. »

Art. 4

L'article 26 du même Code, abrogé par la loi du 10 juillet 1967, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 26. — Sans préjudice de l'article 5 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, le procureur du Roi prend les directives générales nécessaires à l'exécution des missions de police judiciaire dans son arrondissement. Ces directives demeurent d'application, sauf décision contraire du juge d'instruction

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

dens tegenstrijdige beslissing van de onderzoeksrechter in het kader van zijn gerechtelijk onderzoek. Ze worden medegedeeld aan de procureur-generaal.».

Art. 5

In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk IV van boek I een afdeling 1*bis* ingevoegd, die de artikelen 28*bis* tot 28septies bevat, luidend als volgt:

«Afdeling 1*bis*

Het opsporingsonderzoek

Art. 28*bis*. — § 1. Het opsporingsonderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.

Het opsporingsonderzoek strekt zich uit over de proactieve recherche. Hieronder wordt verstaan, met het doel te komen tot het vervolgen van daders van misdrijven, het opsporen, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen op grond van een redelijk vermoeden van te plegen of reeds gepleegde maar nog niet aan het licht gebrachte strafbare feiten, en die gezien het georganiseerde verband in het kader van een criminele organisatie waarin ze worden begaan, of gezien hun aard, een ernstige schending van de wet opleveren. Voor het opstarten van een proactieve recherche, is de voorafgaande toestemming van de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, de krijgsauditeur, of de nationaal magistraat, in het kader van hun respectieve bevoegdheid, vereist.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

dens tegenstrijdige beslissing van de onderzoeksrechter in het kader van zijn gerechtelijk onderzoek. Ze worden medegedeeld aan de procureur-generaal.»

Art. 5

In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk IV van boek I een afdeling 1*bis* ingevoegd, die de artikelen 28*bis* tot 28*septies* bevat, luidend als volgt:

«Afdeling 1*bis*

Het opsporingsonderzoek

Art. 28*bis*. — § 1. Het opsporingsonderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de misdrijven, hun daders en de bewijzen ervan op te sporen en de gegevens te verzamelen die dienstig zijn voor de uitoefening van de strafvordering.

De algemene beginselen volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden vastgelegd bij wet en volgens de bijzondere regels vastgesteld bij richtlijn uitgevaardigd overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Ongeacht hetgeen is bepaald in de vorige leden, wordt het opsporingsonderzoek gevoerd onder de leiding en het gezag van de bevoegde procureur des Konings. Hij draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.

§ 2. Het opsporingsonderzoek strekt zich uit over de proactieve recherche. Hieronder wordt verstaan, met het doel te komen tot het vervolgen van daders van misdrijven, het opsporen, het verzamelen, registreren en verwerken van gegevens en inlichtingen op grond van een redelijk vermoeden van te plegen of reeds gepleegde maar nog niet aan het licht gebrachte strafbare feiten, en die worden of zouden worden gepleegd in het kader van een criminele organisatie, zoals gedefinieerd door de wet, of misdaden of wanbedrijven als bedoeld in artikel 90*ter*, §§ 2, 3 en 4, uitmaken of zouden uitmaken. Het instellen van een proactieve recherche behoeft voorafgaande schriftelijke toestemming, door de procureur des Konings, de arbeidsauditeur, [...] of de nationaal magistraat gegeven in het kader van hun respectieve bevoegdheid, onverminderd de naleving van de specifieke wettelijke bepalingen die de bijzondere opsporingstechnieken regelen.

Texte transmis par la Chambre des représentants

d'instruction dans le cadre de son instruction. Elles sont communiquées au procureur général.».

Art. 5

Il est inséré dans le même Code, au chapitre IV du livre premier, une section 1rebis comprenant les articles 28*bis* à 28septies et rédigée comme suit:

«Section 1re*bis*

De l'information

Art. 28*bis*. — § 1er. L'information est l'ensemble des actes destinés à rechercher les infractions, leurs auteurs et les preuves, et à rassembler les éléments utiles à l'exercice de l'action publique.

L'information s'étend à l'enquête proactive. Celle-ci, dans le but de permettre la poursuite d'auteurs d'infractions, consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations sur la base d'une suspicion raisonnable que des faits punissables vont être commis ou ont été commis mais ne sont pas encore connus, et qui, en raison de leur nature ou du cadre organisé dans lequel ils sont commis au sein d'une organisation criminelle, constituent une atteinte grave à la loi. Pour entamer une enquête proactive, l'autorisation préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail, de l'auditeur militaire, ou du magistrat national, dans le cadre de leur compétence respective, est requise.

Texte adopté par la Commission de la Justice

dans le cadre de son instruction. Elles sont communiquées au procureur général.»

Art. 5

Il est inséré dans le même Code, au chapitre IV du livre premier, une section 1re*bis* comprenant les articles 28*bis* à 28*septies* et rédigée comme suit:

«Section 1re*bis*

De l'information

Art. 28*bis*. — § 1er. L'information est l'ensemble des actes destinés à rechercher les infractions, leurs auteurs et les preuves, et à rassembler les éléments utiles à l'exercice de l'action publique.

Les principes généraux selon lesquels les services de police peuvent agir de manière autonome sont établis par la loi et selon les modalités particulières fixées par des directives prises conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire.

Indépendamment de ce qui est prévu aux alinéas précédents, l'information est conduite sous la direction et l'autorité du procureur du Roi compétent. Il en assume la responsabilité.

§ 2. L'information s'étend à l'enquête proactive. Celle-ci, dans le but de permettre la poursuite d'auteurs d'infractions, consiste en la recherche, la collecte, l'enregistrement et le traitement de données et d'informations sur la base d'une suspicion raisonnable que des faits punissables vont être commis ou ont été commis mais ne sont pas encore connus, et qui sont ou seraient commis dans le cadre d'une organisation criminelle, telle que définie par la loi, ou constituent ou constitueraient un crime ou un délit tel que visé à l'article 90*ter*, §§ 2, 3 et 4. Pour entamer une enquête proactive, l'autorisation écrite et préalable du procureur du Roi, de l'auditeur du travail, [...] ou du magistrat national, dans le cadre de leur compétence respective, est requise, sans préjudice du respect des dispositions légales spécifiques réglant les techniques particulières de recherche.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Het wordt gevoerd onder de leiding en het gezag van de procureur des Konings of, in de materies die tot zijn bevoegdheid behoren, van de arbeidsauditeur. Zij dragen hiervoor de verantwoordelijkheid.

De wijze waarop en de modaliteiten volgens welke de politiediensten autonoom kunnen optreden, worden vastgelegd door de richtlijnen overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 2. Behoudens de wettelijke uitzonderingen, mogen de opsporingshandelingen geen enkele dwangmaatregel inhouden en geen inmenging inhouden in de individuele rechten en vrijheden. Deze handelingen kunnen evenwel de inbeslagneming van de zaken vermeld in artikel 35 inhouden.

De procureur des Konings waakt over de wettelijkheid en de loyauteit van de bewijsmiddelen.

Art. 28*ter*. — § 1. De procureur des Konings heeft een algemene opsporingsplicht en een algemeen opsporingsrecht.

In het kader van het overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde opsporingsbeleid, bepaalt de procureur des Konings de materies waarin in zijn arrondissement de misdrijven prioritair worden opgespoord.

§ 2. De officieren en agenten van gerechtelijke politie die op eigen initiatief handelen, lichten de procureur des Konings in over de gevoerde opsporingen binnen de termijn en volgens de modaliteiten die deze bij richtlijn vastlegt. Als deze opsporingen een belang hebben voor een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek dat loopt in een ander arrondissement, wordt de betrokken gerechtelijke overheid hierover onmiddellijk ingelicht door de officieren en agenten van gerechtelijke politie en door de procureur des Konings.

§ 3. De procureur des Konings heeft het recht de politiediensten te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het opsporingsonderzoek noodzakelijke handelingen van gerechtelijke politie te doen volbrengen.

Deze vorderingen worden gedaan en uitgevoerd overeenkomstig artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en, wat betreft de rijkswacht, overeenkomstig de artikelen 44 tot 50 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht. De gevorderde politiediensten zijn gehouden gevolg te geven aan de

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

[...]

§ 3. Behoudens de wettelijke uitzonderingen mogen de opsporingshandelingen geen enkele dwangmaatregel inhouden noch schending inhouden van individuele rechten en vrijheden. Deze handelingen kunnen evenwel de inbeslagneming van de zaken vermeld in artikel 35 inhouden.

De procureur des Konings waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit waarmee ze worden verzameld.

Art. 28*ter*. — § 1. De procureur des Konings heeft een algemene opsporingsplicht en een algemeen opsporingsrecht.

In het kader van het overeenkomstig de artikelen 143*bis* en 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde opsporingsbeleid, bepaalt de procureur des Konings de materies waarin in zijn arrondissement de misdrijven prioritair worden opgespoord.

§ 2. De officieren en agenten van gerechtelijke politie die op eigen initiatief handelen, lichten de procureur des Konings in over de gevoerde opsporingen binnen de termijn en op de wijze die deze bij richtlijn vastlegt. Als deze opsporingen [...] belang hebben voor een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek dat loopt in een ander arrondissement, wordt de betrokken gerechtelijke overheid hierover onmiddellijk ingelicht door de officieren en agenten van gerechtelijke politie en door de procureur des Konings.

§ 3. De procureur des Konings heeft het recht de politiediensten te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het opsporingsonderzoek noodzakelijke handelingen van gerechtelijke politie te doen volbrengen.

Deze vorderingen worden gedaan en uitgevoerd overeenkomstig artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en, wat betreft de rijkswacht, overeenkomstig de artikelen 44 tot 50 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht. De gevorderde politiediensten zijn gehouden gevolg te geven aan de

Texte transmis par la Chambre des représentants

Elle s'exerce sous la direction et l'autorité du procureur du Roi ou, dans les matières qui relèvent de sa compétence, de l'auditeur du travail. Ils en assument la responsabilité.

La manière et les modalités selon lesquelles les services de police peuvent agir de manière autonome sont arrêtées par des directives, conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire.

§ 2. Sauf les exceptions prévues par la loi, les actes d'information ne peuvent comporter aucun acte de contrainte ni porter atteinte aux libertés et aux droits individuels. Ces actes peuvent toutefois comprendre la saisie des choses citées à l'article 35.

Le procureur du Roi veille à la légalité et à la loyauté des moyens de preuve.

Art. 28*ter*. — § 1er. Le procureur du Roi a un devoir et un droit général d'information.

Dans le cadre de la politique de recherche déterminée conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire, le procureur du Roi détermine les matières dans lesquelles les infractions sont prioritairement recherchées dans son arrondissement.

§ 2. Les officiers et agents de police judiciaire agissant d'initiative informent le procureur du Roi des recherches effectuées dans le délai et selon les modalités qu'il fixe par directive. Lorsque ces recherches ont un intérêt pour une information ou une instruction en cours dans un autre arrondissement, l'autorité judiciaire concernée en est immédiatement informée par ces officiers et agents de police judiciaire et par le procureur du Roi.

§ 3. Le procureur du Roi a le droit de requérir les services de police pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'information.

Ces réquisitions sont faites et exécutées conformément à l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police et, pour ce qui concerne la gendarmerie, aux articles 44 à 50 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie. Les services de police requis sont tenus d'obtempérer aux réquisitions et de prêter le concours

Texte adopté par la Commission de la Justice

[...]

§ 3. Sauf les exceptions prévues par la loi, les actes d'information ne peuvent comporter aucun acte de contrainte ni porter atteinte aux libertés et aux droits individuels. Ces actes peuvent toutefois comprendre la saisie des choses citées à l'article 35.

Le procureur du Roi veille à la légalité des moyens de preuve ainsi qu'à la loyauté avec laquelle ils sont rassemblés.

Art. 28*ter*. — § 1er. Le procureur du Roi a un devoir et un droit général d'information.

Dans le cadre de la politique de recherche déterminée conformément aux articles 143*bis* et 143*ter* du Code judiciaire, le procureur du Roi détermine les matières dans lesquelles les infractions sont prioritairement recherchées dans son arrondissement.

§ 2. Les officiers et agents de police judiciaire agissant d'initiative informent le procureur du Roi des recherches effectuées dans le délai et selon les modalités qu'il fixe par directive. Lorsque ces recherches ont un intérêt pour une information ou une instruction en cours dans un autre arrondissement, l'autorité judiciaire concernée en est immédiatement informée par ces officiers et agents de police judiciaire et par le procureur du Roi.

§ 3. Le procureur du Roi a le droit de requérir les services de police pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'information.

Ces réquisitions sont faites et exécutées conformément à l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police et, pour ce qui concerne la gendarmerie, aux articles 44 à 50 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie. Les services de police requis sont tenus d'obtempérer aux réquisitions et de prêter le concours

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

vorderingen en de voor de uitvoering noodzakelijke medewerking van de officieren en agenten van gerechtelijke politie te verlenen.

Wanneer een politiedienst aan de procureur des Konings niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven, kan deze laatste het dossier meedelen aan de procureur-generaal, waarbij hij hem inlicht over de toestand. De procureur-generaal kan het dossier voorleggen aan het college van procureurs-generaal dat de nodige initiatieven neemt.

§ 4. De procureur des Konings kan de politiedienst of -diensten aanwijzen die in een bepaald onderzoek met de opdrachten van gerechtelijke politie worden belast en waaraan, behoudens uitzondering, de vorderingen zullen worden gericht. Indien meerdere diensten worden aangewezen, waakt de procureur des Konings over de coördinatie van hun tussenkomsten.

De politieambtenaren van de overeenkomstig het vorige lid aangewezen politiedienst lichten dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid in over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing volgens de door de procureur des Konings vastgelegde modaliteiten. Voor al de opdrachten van gerechtelijke politie betreffende deze aanwijzing hebben deze politieambtenaren voorrang op de andere politieambtenaren, welke dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid en de aangewezen politiedienst inlichten over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing, volgens de modaliteiten die de procureur des Konings bij richtlijn vastlegt.

Art. 28*quater*. — Het openbaar ministerie oordeelt of het opportuun is te vervolgen, in het licht van de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld door de minister van Justitie krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek.

Het oefent de strafvordering uit op de wijze door de wet bepaald.

De opsporingsplicht en het opsporingsrecht van de procureur des Konings blijven bestaan nadat de strafvordering is ingesteld. Deze plicht en dit recht houden evenwel op te bestaan voor de feiten waarvoor de onderzoeksrechter geadieerd is inzoverre het opsporingsonderzoek de prerogatieven van deze laatste bewust zou aantasten.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

vorderingen en de voor de uitvoering noodzakelijke medewerking van de officieren en agenten van gerechtelijke politie te verlenen.

Wanneer een politiedienst aan de procureur des Konings niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven, kan deze laatste het dossier meedelen aan de procureur-generaal, waarbij hij hem inlicht over de toestand. De procureur-generaal kan het dossier voorleggen aan het college van procureurs-generaal dat de nodige initiatieven neemt.

§ 4. De procureur des Konings kan de politiedienst of -diensten aanwijzen die in een bepaald onderzoek met de opdrachten van gerechtelijke politie worden belast en waaraan, behoudens uitzondering, de vorderingen zullen worden gericht. Indien meerdere diensten worden aangewezen, ziet de procureur des Konings toe op de coördinatie van hun optreden.

De politieambtenaren van de overeenkomstig het vorige lid aangewezen politiedienst lichten dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid in over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing op de door de procureur des Konings vastgestelde wijze. Voor al de opdrachten van gerechtelijke politie betreffende deze aanwijzing hebben deze politieambtenaren voorrang op de andere politieambtenaren, welke dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid en de aangewezen politiedienst inlichten over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing, op de wijze die de procureur des Konings bij richtlijn bepaalt.

Art. 28*quater*. — Rekening houdend met de richtlijnen van het strafrechtelijk beleid, vastgesteld krachtens artikel 143*ter* van het Gerechtelijk Wetboek, oordeelt de procureur des Konings over de opportuniteit van de vervolging [...]. Hij geeft de reden aan van de beslissingen van seponering die hij terzake neemt.

Hij oefent de strafvordering uit op de wijze door de wet bepaald.

De opsporingsplicht en het opsporingsrecht van de procureur des Konings blijven bestaan nadat de strafvordering is ingesteld. Deze plicht en dit recht houden evenwel op te bestaan voor de feiten die bij de onderzoeksrechter zijn aangebracht voor zover het opsporingsonderzoek zijn prerogatieven bewust zou aantasten, onverminderd de vordering bepaald in artikel 28*septies*, eerste lid, en voor zover de met de zaak belaste onderzoeksrechter niet zou beslissen het gehele onderzoek zelf voort te zetten.

Texte transmis par la Chambre des représentants

des officiers et agents de police judiciaire nécessaire à leur exécution.

Lorsqu'un service de police ne peut donner au procureur du Roi les effectifs et les moyens nécessaires, celui-ci peut communiquer le dossier au procureur général en l'informant de la situation. Le procureur général peut soumettre le dossier au collège des procureurs généraux qui prend les initiatives qui s'imposent.

§ 4. Le procureur du Roi peut désigner le ou les services de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions seront, sauf exception, adressées. Si plusieurs services sont désignés, le procureur du Roi veille à la coordination de leurs interventions.

Les fonctionnaires de police du service de police désigné conformément à l'alinéa précédent informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités fixées par le procureur du Roi. Pour toutes les missions de police judiciaire relatives à cette désignation, ils agissent prioritairement vis-à-vis des autres fonctionnaires de police, lesquels informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente et le service de police désigné des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités que le procureur du Roi fixe par directive.

Art. 28*quater*. — Le ministère public juge de l'opportunité des poursuites, à la lumière des directives de politique criminelle définies par le ministre de la Justice en vertu de l'article 143*ter* du Code judiciaire.

Il exerce l'action publique suivant les modalités prévues par la loi.

Le devoir et le droit d'information du procureur du Roi subsistent après l'intentement de l'action publique. Ce devoir et ce droit d'information cessent toutefois pour les faits dont le juge d'instruction est saisi, dans la mesure où l'information porterait sciemment atteinte aux prérogatives de celui-ci.

Texte adopté par la Commission de la Justice

des officiers et agents de police judiciaire nécessaire à leur exécution.

Lorsqu'un service de police ne peut donner au procureur du Roi les effectifs et les moyens nécessaires, celui-ci peut communiquer le dossier au procureur général en l'informant de la situation. Le procureur général peut soumettre le dossier au collège des procureurs généraux qui prend les initiatives qui s'imposent.

§ 4. Le procureur du Roi peut désigner le ou les services de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions seront, sauf exception, adressées. Si plusieurs services sont désignés, le procureur du Roi veille à la coordination de leurs interventions.

Les fonctionnaires de police du service de police désigné conformément à l'alinéa précédent informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités fixées par le procureur du Roi. Pour toutes les missions de police judiciaire relatives à cette désignation, ils agissent prioritairement vis-à-vis des autres fonctionnaires de police, lesquels informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente et le service de police désigné des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités que le procureur du Roi fixe par directive.

Art. 28*quater*. — Compte tenu des directives de politique criminelle définies en vertu de l'article 143*ter* du Code judiciaire, le procureur du Roi juge de l'opportunité des poursuites [...]. Il indique le motif des décisions de classement sans suite qu'il prend en la matière.

Il exerce l'action publique suivant les modalités prévues par la loi.

Le devoir et le droit d'information du procureur du Roi subsistent après l'intentement de l'action publique. Ce devoir et ce droit d'information cessent toutefois pour les faits dont le juge d'instruction est saisi, dans la mesure où l'information porterait sciemment atteinte à ses prérogatives, sans préjudice de la réquisition prévue à l'article 28*septies*, alinéa premier, et dans la mesure où le juge d'instruction saisi de l'affaire ne décide pas de poursuivre lui-même l'ensemble de l'enquête.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Art. 28*quinquies*. — § 1. Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het opsporingsonderzoek geheim.

§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten, deelt het openbaar ministerie en elke politiedienst die een persoon ondervraagt aan deze persoon mee dat hij een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen.

Deze kopie wordt onmiddellijk of binnen een maand overhandigd of verstuurd.

Evenwel, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan het openbaar ministerie het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal zes maanden.

§ 3. Iedere persoon die ondervraagd wordt, mag gebruik maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld. Hij mag, tijdens de ondervraging of later, eisen dat deze documenten bij het proces-verbaal van het verhoor worden gevoegd of ter griffie worden neergelegd.

§ 4. Iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen aan het opsporingsonderzoek, is gebonden door het geheim. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.

§ 5. Het openbaar ministerie kan aan de pers gegevens verstrekken mits de rechten van de verdediging, het privé-leven en de waardigheid van personen worden geëerbiedigd. In de mate van het mogelijke zal de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet worden vrijgegeven.

§ 6. De advocaat mag aan de pers elementen geven in het belang van zijn cliënt, mits het privé-leven, de waardigheid en de anonimiteit van personen worden geëerbiedigd.

Art. 28*sexies*. — § 1. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten, kan iedere persoon die

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Art. 28*quinquies*. — § 1. Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het opsporingsonderzoek geheim.

Eenieder die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen aan het opsporingsonderzoek, is tot geheimhouding verplicht. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.

§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten delen de procureur des Konings en elke politiedienst die een persoon ondervragen, deze persoon mee dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen.

Deze kopie wordt onmiddellijk of binnen een maand overhandigd of verstuurd.

Evenwel, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan de procureur des Konings, met een met redenen omklede beslissing, het tijdstip van deze mededeling uitstellen voor een eenmaal hernieuwbare termijn van ten hoogste drie maanden. Deze beslissing wordt opgenomen in het dossier.

[...]

§ 3. De procureur des Konings kan, indien het openbaar belang het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de verdachte, het slachtoffer en derden, het privé-leven en de waardigheid van personen. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

§ 4. De advocaat kan, indien het belang van zijn cliënt het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de verdachte, het slachtoffer en derden, het privé-leven, de waardigheid [...] van personen en de regels van het beroep. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

Art. 28*sexies*. — § 1. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten kan eenieder die geschaad

Texte transmis par la Chambre des représentants

Art. 28*quinquies*. — § 1er. Sauf les exceptions prévues par la loi, l'information est secrète.

§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le ministère public et tout service de police qui interroge une personne l'informe qu'elle peut obtenir gratuitement une copie du procès-verbal de son audition.

Cette copie lui est remise ou adressée immédiatement ou dans le mois.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le ministère public peut retarder le moment de cette communication pendant un délai de six mois maximum renouvelable une fois.

§ 3. Toute personne interrogée peut utiliser les documents en sa possession, sans que cela puisse entraîner le report de l'interrogatoire. Elle peut, lors de l'interrogatoire ou ultérieurement, exiger que ces documents soient joints au procès-verbal d'audition ou déposés au greffe.

§ 4. Toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'information est tenue au secret. Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

§ 5. Le ministère public peut communiquer des informations à la presse en respectant les droits de la défense, la vie privée et la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier ne sera pas communiquée.

§ 6. L'avocat peut, en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes, donner des éléments d'information à la presse dans l'intérêt de son client.

Art. 28*sexies*. — § 1er. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, toute personne lésée par

Texte adopté par la Commission de la Justice

Art. 28*quinquies*. — § 1er. Sauf les exceptions prévues par la loi, l'information est secrète.

Toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'information est tenue au secret. Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le procureur du Roi et tout service de police qui interrogent une personne l'informent qu'elle peut demander une copie du procès-verbal de son audition, qui lui est délivrée gratuitement.

Cette copie lui est remise ou adressée immédiatement ou dans le mois.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le procureur du Roi peut, par une décision motivée, retarder le moment de cette communication pendant un délai de trois mois maximum renouvelable une fois. Cette décision est déposée au dossier.

[...]

§ 3. Le procureur du Roi peut, lorsque l'intérêt public l'exige, communiquer des [...] informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des suspects, des victimes et des tiers, de la vie privée et de la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 4. L'avocat peut, lorsque l'intérêt de son client l'exige, communiquer [...] des informations à la presse. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des suspects, des victimes et des tiers, de la vie privée, de la dignité [...] des personnes et des règles de la profession. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

Art. 28*sexies*. — § 1er. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, toute personne lésée par

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

geschaad wordt door een opsporingshandeling met betrekking tot zijn goederen, aan de procureur des Konings de opheffing ervan vragen.

§ 2. Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in. Het wordt ingediend bij de secretaris van het parket en wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register.

De procureur des Konings doet uitspraak binnen vijftien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De gemotiveerde beslissing wordt ter kennis gebracht van de verzoeker bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De procureur des Konings kan het verzoek afwijzen indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of van derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet.

Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Eenieder die de vastgelegde voorwaarden niet naleeft, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 507*bis* van het Strafwetboek.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling kan geadieerd worden binnen vijftien dagen na de kennisgeving van de beslissing aan de verzoeker.

De kamer van inbeschuldigingstelling wordt geadieerd door een verklaring gedaan op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een hiertoe bestemd register.

Zie infra, § 6 van de oorspronkelijke tekst.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

wordt door een opsporingshandeling met betrekking tot zijn goederen, aan de procureur des Konings de opheffing ervan vragen.

§ 2. Het verzoekschrift wordt met redenen omkleed en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt ingediend bij het secretariaat van het parket en wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register.

De procureur des Konings doet uitspraak uiterlijk vijftien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De met redenen omklede beslissing wordt per faxpost of bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, van zijn advocaat binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De procureur des Konings kan het verzoek afwijzen indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of van derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet.

Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Eenieder die de vastgestelde voorwaarden niet naleeft, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 507*bis* van het Strafwetboek.

§ 4. De zaak kan bij de kamer van inbeschuldigingstelling worden aangebracht binnen vijftien dagen na de kennisgeving van de beslissing aan de verzoeker.

De zaak wordt aangebracht bij de kamer van inbeschuldigingstelling door een verklaring gedaan op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal, die ze ter griffie neerlegt.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen vijftien dagen na de neerlegging van de verklaring. Deze termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel verleend op vraag van de verzoeker of van zijn advocaat.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief, uiterlijk achtenveertig uur vooraf, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

Texte transmis par la Chambre des représentants

un acte d'information relatif à ses biens peut en demander la levée au procureur du Roi.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile. Elle est déposée auprès du secrétaire du parquet et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi statue dans les quinze jours du dépôt de la requête.

La décision motivée est notifiée au requérant par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le procureur du Roi peut rejeter la requête s'il estime que les nécessités de l'information le requièrent, lorsque la levée de l'acte compromet la sauvegarde des droits des parties ou des tiers, lorsque la levée de l'acte présente un danger pour les personnes ou les biens, ou dans les cas où la loi prévoit la restitution ou la confiscation desdits biens.

Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions. Toute personne qui ne respecte pas les conditions fixées est punie des peines prévues à l'article 507*bis* du Code pénal.

§ 4. La chambre des mises en accusation peut être saisie dans les quinze jours de la notification de la décision au requérant.

La chambre des mises en accusation est saisie par une déclaration faite au greffe du tribunal de première instance et inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Voir § 6 du texte initial infra.

Texte adopté par la Commission de la Justice

un acte d'information relatif à ses biens peut en demander la levée au procureur du Roi.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique, si le requérant n'y a pas son domicile. Elle est déposée auprès du secrétariat du parquet et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi statue au plus tard dans les quinze jours du dépôt de la requête.

La décision motivée est notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le procureur du Roi peut rejeter la requête s'il estime que les nécessités de l'information le requièrent, lorsque la levée de l'acte compromet la sauvegarde des droits des parties ou des tiers, lorsque la levée de l'acte présente un danger pour les personnes ou les biens, ou dans les cas où la loi prévoit la restitution ou la confiscation desdits biens.

Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions. Toute personne qui ne respecte pas les conditions fixées est punie des peines prévues à l'article 507*bis* du Code pénal.

§ 4. La chambre des mises en accusation peut être saisie dans les quinze jours de la notification de la décision au requérant.

La chambre des mises en accusation est saisie par une déclaration faite au greffe du tribunal de première instance et inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général qui les dépose au greffe.

La chambre des mises en accusation statue dans les quinze jours du dépôt de la déclaration. Ce délai est suspendu le temps de la remise accordée à la demande du requérant ou de son conseil.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

---

§ 5. Indien de procureur des Konings geen beslissing heeft genomen binnen de bij paragraaf 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker bij verzoekschrift de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. Het verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register.

§ 6. De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal, die ze ter griffie neerlegt.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen vijftien dagen na de neerlegging van de in paragraaf 4 bedoelde verklaring of het in paragraaf 5 bedoelde verzoekschrift. Deze termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel verleend op vraag van de verzoeker of van zijn raadsman.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat per telefax of bij een ter post aangetekende brief, ten laatste vierentwintig uur op voorhand, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, kan veroordeeld worden tot de kosten.

§ 7. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden, te rekenen vanaf de laatste beslissing, verstreken is.

Art. 28*septies*. — De procureur des Konings kan de onderzoeksrechter vorderen een onderzoekshandeling te verrichten waarvoor alleen de onderzoeksrechter bevoegd is, met uitzondering van het bevel tot aanhouding bedoeld in artikel 16 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, de bewakingsmaatregel bedoeld in artikel 90*ter* en de huiszoeking, zonder dat een gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld. Na de uitvoering van de door de onderzoeksrechter verrichte onderzoekshandeling zendt deze het dossier terug aan de procureur des Konings die instaat voor de voortzetting van het opsporingsonderzoek.

De gevorderde onderzoeksrechter beslist evenwel soeverein of hij uitsluitend de gevorderde onderzoekshandeling uitvoert en het dossier terugzendt

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, kan veroordeeld worden in de kosten.

§ 5. Indien de procureur des Konings geen beslissing heeft genomen binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker [...] zich wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling. Het met redenen omklede verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig § 4, derde tot zesde lid.

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden is verstreken te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.

Art. 28*septies*. — De procureur des Konings kan de onderzoeksrechter vorderen een onderzoekshandeling te verrichten waarvoor alleen de onderzoeksrechter bevoegd is, met uitzondering van het bevel tot aanhouding bedoeld in artikel 16 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, de bewakingsmaatregel bedoeld in artikel 90*ter* en de huiszoeking, zonder dat een gerechtelijk onderzoek wordt ingesteld. Na de uitvoering van de door de onderzoeksrechter verrichte onderzoekshandeling zendt deze het dossier terug aan de procureur des Konings die instaat voor de voortzetting van het opsporingsonderzoek.

De met de zaak belaste onderzoeksrechter beslist [...]of hij uitsluitend de gevorderde onderzoekshandeling verricht en het dossier terugzendt zoals in het

Texte transmis par la Chambre des représentants

Texte adopté par la Commission de la Justice

Le requérant qui succombe peut être condamné aux frais.

§ 5. Si le procureur du Roi n'a pas statué dans le délai prévu au paragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut, par requête, saisir la chambre des mises en accusation. La requête est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

§ 5. Si le procureur du Roi n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, le requérant peut [...] saisir la chambre des mises en accusation. La requête motivée est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se déroule conformément au § 4, alinéas 3 à 6.

§ 6. Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général qui les dépose au greffe.

La chambre des mises en accusation statue dans les quinze jours du dépôt de la déclaration prévue au paragraphe 4 ou de la requête visée au paragraphe 5. Ce délai est suspendu pendant le temps de la remise accordée à la demande du requérant ou de son conseil.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard vingt-quatre heures à l'avance.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

Le requérant qui succombe peut être condamné aux frais.

§ 7. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision.

§ 6. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.

Art. 28*septies*. — Le procureur du Roi peut requérir du juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction pour lequel seul le juge d'instruction est compétent, à l'exception du mandat d'arrêt tel qu'il est prévu par l'article 16 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, de la mesure de surveillance telle qu'elle est prévue par l'article 90*ter* ainsi que de la perquisition, sans qu'une instruction soit ouverte. Après l'exécution de l'acte d'instruction accompli par le juge d'instruction, celui-ci renvoie le dossier au procureur du Roi qui est responsable de la poursuite de l'information.

Art. 28*septies*. — Le procureur du Roi peut requérir du juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction pour lequel seul le juge d'instruction est compétent, à l'exception du mandat d'arrêt tel qu'il est prévu par l'article 16 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, de la mesure de surveillance telle qu'elle est prévue par l'article 90*ter* ainsi que de la perquisition, sans qu'une instruction soit ouverte. Après l'exécution de l'acte d'instruction accompli par le juge d'instruction, celui-ci renvoie le dossier au procureur du Roi qui est responsable de la poursuite de l'information.

Le juge d'instruction requis décide toutefois souverainement s'il exécute uniquement l'acte d'instruction requis et renvoie le dossier comme il est

Le juge d'instruction saisi de l'affaire décide [...] s'il exécute uniquement l'acte d'instruction requis et renvoie le dossier comme il est précisé à l'alinéa précé-

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

zoals in het vorige lid bepaald, dan wel of hij het gehele onderzoek zelf voortzet, in welk geval er verder wordt gehandeld overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk VI van dit boek.

Tegen deze beslissing van de onderzoeksrechter staat geen rechtsmiddel open.»

Art. 6

Artikel 44 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met een lid dat luidt als volgt:

«Ingeval een autopsie wordt bevolen, krijgen de nabestaanden de toestemming het stoffelijk overschot te zien indien zij dat vragen.»

Art. 7

In artikel 47 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, worden de woorden «vordert hij» vervangen door de woorden «kan hij vorderen».

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

vorige lid is bepaald, dan wel of hij het gehele onderzoek zelf voortzet, in welk geval er verder wordt gehandeld overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk VI van dit boek. Tegen deze beslissing[...] staat geen rechtsmiddel open.»

Art. 6

Artikel 44 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid:

«Ingeval een autopsie wordt bevolen, krijgen de nabestaanden de toestemming het lichaam van de overledene te zien. [...] De magistraat die de autopsie heeft bevolen, beslist of de verzoekers als nabestaanden kunnen worden beschouwd en op welk tijdstip zij het lichaam van de overledene mogen zien. Tegen deze beslissing staat geen rechtsmiddel open.»

Art. 7

In artikel 47 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, worden de woorden «vordert hij» vervangen door de woorden «kan hij vorderen».

Art. 8

In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk IV van boek I een artikel 47*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 47*bis*. — Bij het verhoren van personen, ongeacht in welke hoedanigheid zij worden verhoord, worden ten minste de volgende regels in acht genomen.

1. Ieder verhoor begint met de mededeling aan de ondervraagde persoon dat:

a) hij kan vragen dat alle vragen die hem worden gesteld en alle antwoorden die hij geeft, worden geacteerd in de gebruikte bewoordingen;

b) hij kan vragen dat een bepaalde onderzoeksdaad of een bepaald verhoor uitgevoerd wordt;

c) zijn verklaringen voor een rechtbank als bewijs kunnen worden gebruikt.

2. Eenieder die ondervraagd wordt, mag gebruik maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld. Hij mag, tijdens de ondervraging of later, eisen dat deze documenten bij het proces-verbaal van het verhoor worden gevoegd of ter griffie worden neergelegd.

Texte transmis par la Chambre des représentants

précisé à l'alinéa précédent, ou si, au contraire, il poursuit lui-même l'enquête, auquel cas il est procédé conformément aux dispositions du chapitre VI de ce livre.

Cette décision du juge d'instruction n'est susceptible d'aucun recours.»

Art. 6

Compléter l'article 44 du même Code, par un alinéa libellé comme suit:

«Dans le cas où une autopsie est ordonnée, les proches sont autorisés, s'ils le demandent, à voir le cadavre.»

Art. 7

A l'article 47 du même Code, modifié par la loi du 10 juillet 1967, les mots «sera tenu de» sont remplacés par le mot «pourra».

Texte adopté par la Commission de la Justice

dent, ou si, au contraire, il continue lui-même l'enquête, auquel cas il est procédé conformément aux dispositions du chapitre VI du présent livre. Cette décision [...] n'est susceptible d'aucun recours.»

Art. 6

Compléter l'article 44 du même Code, par un alinéa libellé comme suit:

«Lorsqu'une autopsie est ordonnée, les proches sont autorisés à voir le corps du défunt. Le magistrat qui a ordonné l'autopsie apprécie la qualité de proche des requérants et décide du moment où le corps du défunt pourra leur être présenté. Cette décision n'est susceptible d'aucun recours.»

Art. 7

À l'article 47 du même Code, modifié par la loi du 10 juillet 1967, les mots «sera tenu de» sont remplacés par le mot «pourra».

Art. 8

Il est inséré dans le même Code, au chapitre IV du livre premier, un article 47*bis* rédigé comme suit:

«Art. 47*bis*. — Lors de l'audition de personnes, entendues en quelque qualité que ce soit, l'on respectera au moins les règles suivantes.

1. Au début de toute audition, il est communiqué à la personne interrogée:

a) qu'elle peut demander que toutes les questions qui lui sont posées et les réponses qu'elle donne soient actées dans les termes utilisés;

b) qu'elle peut demander qu'il soit procédé à tel devoir ou telle audition;

c) que ses déclarations peuvent êtres utilisées comme preuve en justice.

2. Toute personne interrogée peut utiliser les documents en sa possession, sans que cela puisse entraîner le report de l'interrogatoire. Elle peut, lors de l'interrogatoire ou ultérieurement, exiger que ces documents soient joints au procès-verbal d'audition ou déposés au greffe.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

3. Het proces-verbaal vermeldt nauwkeurig het tijdstip waarop het verhoor wordt aangevat, eventueel onderbroken en hervat, alsook beëindigd. Het vermeldt nauwkeurig de identiteit van de personen die in het verhoor, of in een gedeelte daarvan, tussenkomen, en het tijdstip van hun aankomst en vertrek. Het vermeldt ook de bijzondere omstandigheden en alles wat op de verklaring of de omstandigheden waarin zij is afgelegd, een bijzonder licht kan werpen.

4. Aan het einde van het verhoor geeft men de ondervraagde persoon het proces-verbaal van zijn verhoor te lezen, tenzij hij vraagt dat het hem wordt voorgelezen. Er wordt hem gevraagd of hij aan zijn verklaringen iets wil verbeteren of toevoegen.

5. Indien de ondervraagde persoon zich in een andere taal dan die van de procedure wenst uit te drukken, wordt ofwel een beroep gedaan op een beëdigd tolk, ofwel worden zijn verklaringen genoteerd in zijn taal, ofwel wordt hem gevraagd zelf zijn verklaring te noteren. Indien het verhoor met behulp van een tolk wordt gedaan, worden diens identiteit en hoedanigheid vermeld.»

Art. 8

In hetzelfde Wetboek wordt in het eerste boek, hoofdstuk VI, het opschrift van afdeling 1 vervangen als volgt, en worden de artikelen 55 tot 57, opgeheven bij de wet van 10 juli 1967, opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

«Afdeling 1

Het gerechtelijk onderzoek

Art. 55. — Het gerechtelijk onderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de daders van misdrijven op te sporen, de bewijzen te verzamelen en de maatregelen te nemen die de rechtscolleges moeten toelaten met kennis van zaken uitspraak te doen.

Het wordt gevoerd onder de leiding en het gezag van de onderzoeksrechter.

Art. 56. — § 1. De onderzoeksrechter draagt de verantwoordelijkheid voor het gerechtelijk onderzoek dat zowel à charge als à décharge wordt gevoerd.

Hij waakt over de wettelijkheid en de loyauteit van de bewijsmiddelen.

Art. 9

In hetzelfde Wetboek wordt in boek I, hoofdstuk VI, het opschrift van afdeling 1 vervangen als volgt, en worden de artikelen 55 tot 57, opgeheven bij de wet van 10 juli 1967, opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

«Afdeling 1

Het gerechtelijk onderzoek

Art. 55. — Het gerechtelijk onderzoek is het geheel van de handelingen die ertoe strekken de daders van misdrijven op te sporen, de bewijzen te verzamelen en de maatregelen te nemen die de rechtscolleges in staat moeten stellen met kennis van zaken uitspraak te doen.

Het wordt gevoerd onder de leiding en het gezag van de onderzoeksrechter.

Art. 56. — § 1. De onderzoeksrechter draagt de verantwoordelijkheid voor het gerechtelijk onderzoek dat zowel à charge als à décharge wordt gevoerd.

Hij waakt voor de wettigheid van de bewijsmiddelen en de loyauteit waarmee ze worden verzameld.

Texte transmis par la Chambre des représentants

Texte adopté par la Commission de la Justice

3. Le procès-verbal mentionne avec précision l'heure à laquelle l'audition prend cours, est éventuellement interrompue, reprend, et prend fin. Il mentionne avec précision l'identité des personnes qui interviennent à l'interrogatoire ou à une partie de celui-ci ainsi que le moment de leur arrivée et de leur départ. Il mentionne également les circonstances particulières et tout ce qui peut éclairer d'un jour particulier la déclaration ou les circonstances dans lesquelles elle a été faite.

4. À la fin de l'audition, le procès-verbal est donné en lecture à la personne interrogée, à moins que celle-ci ne demande que lecture lui en soit faite. Il lui est demandé si ses déclarations ne doivent pas être corrigées ou complétées.

5. Si la personne interrogée souhaite s'exprimer dans une autre langue que celle de la procédure, soit il est fait appel à un interprète assermenté, soit il est noté ses déclarations dans sa langue, soit il lui est demandé de noter elle-même sa déclaration. Si l'interrogatoire a lieu avec l'assistance d'un interprète, son identité et sa qualité sont mentionnées. »

Art. 8

Dans le même Code, livre premier, chapitre VI, l'intitulé de la section 1re, est remplacé comme suit et les articles 55 à 57, abrogés par la loi du 10 juillet 1967, sont rétablis dans la rédaction suivante :

« Section 1re

De l'instruction

Art. 55. — L'instruction est l'ensemble des actes qui ont pour objet de rechercher les auteurs d'infractions, de rassembler les preuves et de prendre les mesures destinées à permettre aux juridictions de statuer en connaissance de cause.

Elle s'exerce sous la direction et l'autorité du juge d'instruction.

Art. 56. — § 1er. Le juge d'instruction assume la responsabilité de l'instruction qui est menée à charge et à décharge.

Il veille à la légalité et à la loyauté des moyens de preuve.

Art. 9

Dans le même Code, livre Ier, chapitre VI, l'intitulé de la section 1re est remplacé comme suit et les articles 55 à 57, abrogés par la loi du 10 juillet 1967, sont rétablis dans la rédaction suivante :

« Section 1re

De l'instruction

Art. 55. — L'instruction est l'ensemble des actes qui ont pour objet de rechercher les auteurs d'infractions, de rassembler les preuves et de prendre les mesures destinées à permettre aux juridictions de statuer en connaissance de cause.

Elle est conduite sous la direction et l'autorité du juge d'instruction.

Art. 56. — § 1er. Le juge d'instruction assume la responsabilité de l'instruction qui est menée à charge et à décharge.

Il veille à la légalité [...] des moyens de preuve ainsi qu'à la loyauté avec laquelle ils sont rassemblés.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Hij mag zelf de handelingen verrichten die behoren tot de gerechtelijke politie, het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

De onderzoeksrechter heeft in de uitoefening van zijn ambtsverrichtingen het recht om het optreden van de openbare macht rechtstreeks te vorderen.

Hij beslist of het noodzakelijk is dwang te gebruiken of inbreuk te maken op de individuele rechten en vrijheden.

Wanneer hij in de loop van een gerechtelijk onderzoek feiten ontdekt die een misdaad of een wanbedrijf kunnen uitmaken waarvoor hij niet geadieerd werd, stelt hij de procureur des Konings hiervan onmiddellijk in kennis.

§ 2. De onderzoeksrechter heeft het recht de politiediensten te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het gerechtelijk onderzoek noodzakelijke handelingen van gerechtelijke politie te doen volbrengen.

Deze vorderingen worden gedaan en uitgevoerd overeenkomstig artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en, wat betreft de rijkswacht, overeenkomstig de artikelen 44 tot 50 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht. De gevorderde politiediensten zijn gehouden gevolg te geven aan de vorderingen en de voor de uitvoering noodzakelijke medewerking van de officieren en agenten van gerechtelijke politie te verlenen.

Wanneer een politiedienst aan de onderzoeksrechter niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven, kan deze laatste de procureur des Konings verzoeken op te treden na hem over de toestand te hebben ingelicht. Bovendien kan de onderzoeksrechter een kopie van zijn beschikking overzenden aan de procureur-generaal en aan de kamer van inbeschuldigingstelling.

De procureur des Konings kan zelf het dossier overzenden aan de procureur-generaal. Deze laatste kan het college van procureurs-generaal verzoeken op te treden en de nodige initiatieven te nemen.

§ 3. De onderzoeksrechter kan de politiedienst of -diensten aanwijzen die in een bepaald onderzoek met de opdrachten van gerechtelijke politie worden belast en waaraan, behoudens uitzondering, de vorderingen en opdrachten zullen worden gericht. Indien meerdere diensten worden aangewezen, waakt de onderzoeksrechter over de coördinatie van hun tussenkomsten.

De politieambtenaren van de overeenkomstig het vorige lid aangewezen politiedienst lichten dadelijk

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Hij mag zelf de handelingen verrichten die behoren tot de gerechtelijke politie, het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek.

De onderzoeksrechter heeft in de uitoefening van zijn ambtsverrichtingen het recht om het optreden van de openbare macht rechtstreeks te vorderen.

Hij beslist of het noodzakelijk is dwang te gebruiken of inbreuk te maken op de individuele rechten en vrijheden.

Wanneer hij in de loop van een gerechtelijk onderzoek feiten ontdekt die een misdaad of een wanbedrijf kunnen uitmaken dat bij hem niet is aangebracht, stelt hij de procureur des Konings hiervan onmiddellijk in kennis.

§ 2. De onderzoeksrechter heeft het recht de politiediensten te vorderen om, met uitzondering van de door de wet ingestelde beperkingen, alle voor het gerechtelijk onderzoek noodzakelijke handelingen van gerechtelijke politie te doen volbrengen.

Deze vorderingen worden gedaan en uitgevoerd overeenkomstig artikel 6 van de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt en, wat betreft de rijkswacht, overeenkomstig de artikelen 44 tot 50 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht. De gevorderde politiediensten zijn gehouden gevolg te geven aan de vorderingen en de voor de uitvoering noodzakelijke medewerking van de officieren en agenten van gerechtelijke politie te verlenen.

Wanneer een politiedienst aan de onderzoeksrechter niet het vereiste personeel en de nodige middelen kan geven, kan deze laatste de procureur des Konings verzoeken op te treden na hem over de toestand te hebben ingelicht. Bovendien kan de onderzoeksrechter een kopie van zijn beschikking overzenden aan de procureur-generaal en aan de kamer van inbeschuldigingstelling.

De procureur des Konings kan zelf het dossier overzenden aan de procureur-generaal. Deze laatste kan het college van procureurs-generaal verzoeken op te treden en de nodige initiatieven te nemen.

§ 3. De onderzoeksrechter kan de politiedienst of -diensten aanwijzen die in een bepaald onderzoek met de opdrachten van gerechtelijke politie worden belast en waaraan, behoudens uitzondering, de vorderingen en opdrachten zullen worden gericht. Indien meerdere diensten worden aangewezen, ziet de onderzoeksrechter toe op de coördinatie van hun optreden.

De politieambtenaren van de overeenkomstig het vorige lid aangewezen politiedienst lichten dadelijk

Texte transmis par la Chambre des représentants

Il peut poser lui-même les actes qui relèvent de la police judiciaire, de l'information et de l'instruction.

Le juge d'instruction a, dans l'exercice de ses fonctions, le droit de requérir directement la force publique.

Il décide de la nécessité d'utiliser la contrainte ou de porter atteinte aux libertés et aux droits individuels.

Lorsqu'au cours d'une instruction il découvre des faits susceptibles de constituer un crime ou un délit dont il n'est pas saisi, il en informe immédiatement le procureur du Roi.

§ 2. Le juge d'instruction a le droit de requérir les services de police pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'instruction.

Ces réquisitions sont faites et exécutées conformément à l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police et pour ce qui concerne la gendarmerie, aux articles 44 à 50 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie. Les services de police requis sont tenus d'obtempérer aux réquisitions et de prêter le concours des officiers et agents de police judiciaire nécessaire à leur exécution.

Lorsqu'un service de police ne peut donner au juge d'instruction les effectifs et les moyens nécessaires, celui-ci peut solliciter l'intervention du procureur du Roi après l'avoir informé de la situation. Le juge d'instruction peut, en outre, transmettre copie de son ordonnance au procureur général et à la chambre des mises en accusation.

Le procureur du Roi peut lui-même transmettre le dossier au procureur général. Ce dernier peut solliciter l'intervention du collège des procureurs généraux afin qu'il prenne les initiatives qui s'imposent.

§ 3. Le juge d'instruction peut désigner le ou les services de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions et délégations, seront, sauf exception, adressées. Si plusieurs services sont désignés, le juge d'instruction veille à la coordination de leurs interventions.

Les fonctionnaires de police du service de police désigné conformément à l'alinéa précédent informent

Texte adopté par la Commission de la Justice

Il peut poser lui-même les actes qui relèvent de la police judiciaire, de l'information et de l'instruction.

Le juge d'instruction a, dans l'exercice de ses fonctions, le droit de requérir directement la force publique.

Il décide de la nécessité d'utiliser la contrainte ou de porter atteinte aux libertés et aux droits individuels.

Lorsqu'au cours d'une instruction, il découvre des faits susceptibles de constituer un crime ou un délit dont il n'est pas saisi, il en informe immédiatement le procureur du Roi.

§ 2. Le juge d'instruction a le droit de requérir les services de police pour accomplir, sauf les restrictions établies par la loi, tous les actes de police judiciaire nécessaires à l'instruction.

Ces réquisitions sont faites et exécutées conformément à l'article 6 de la loi du 5 août 1992 sur la fonction de police et pour ce qui concerne la gendarmerie, aux articles 44 à 50 de la loi du 2 décembre 1957 sur la gendarmerie. Les services de police requis sont tenus d'obtempérer aux réquisitions et de prêter le concours des officiers et agents de police judiciaire nécessaire à leur exécution.

Lorsqu'un service de police ne peut donner au juge d'instruction les effectifs et les moyens nécessaires, celui-ci peut solliciter l'intervention du procureur du Roi après l'avoir informé de la situation. Le juge d'instruction peut, en outre, transmettre copie de son ordonnance au procureur général et à la chambre des mises en accusation.

Le procureur du Roi peut lui-même transmettre le dossier au procureur général. Ce dernier peut solliciter l'intervention du collège des procureurs généraux afin qu'il prenne les initiatives qui s'imposent.

§ 3. Le juge d'instruction peut désigner le ou les services de police chargés des missions de police judiciaire dans une enquête particulière, et auxquels les réquisitions et délégations seront, sauf exception, adressées. Si plusieurs services sont désignés, le juge d'instruction veille à la coordination de leurs interventions.

Les fonctionnaires de police du service de police désigné conformément à l'alinéa précédent informent

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

de bevoegde gerechtelijke overheid in over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing volgens de door de procureur des Konings vastgelegde modaliteiten, behoudens tegenstrijdige beslissing van de onderzoeksrechter. Voor al de opdrachten van gerechtelijke politie betreffende deze aanwijzing hebben deze politieambtenaren voorrang op de andere politieambtenaren, welke dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid en de aangewezen politiedienst inlichten over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing, volgens de modaliteiten die de procureur des Konings bij richtlijn vastlegt.

Art. 57. — § 1. Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het gerechtelijk onderzoek geheim.

§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten, overhandigt of stuurt de onderzoeksrechter en elke politiedienst die een persoon ondervraagd heeft, aan deze persoon, op zijn verzoek, onmiddellijk of binnen een maand, een kosteloze kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor.

De onderzoeksrechter of elke politiedienst die een persoon ondervraagd heeft, wijst die persoon op zijn recht om een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor te vragen.

Evenwel, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan de onderzoeksrechter het tijdstip van deze mededeling uitstellen, voor een eenmalig hernieuwbare termijn van maximaal zes maanden.

§ 3. Iedere persoon die ondervraagd wordt, mag gebruik maken van de documenten in zijn bezit, zonder dat daardoor het verhoor wordt uitgesteld. Hij mag, tijdens de ondervraging of later, eisen dat deze documenten bij het proces-verbaal van verhoor worden gevoegd of ter griffie worden neergelegd.

§ 4. Iedere persoon die beroepshalve wordt geroepen zijn medewerking te verlenen aan het onderzoek is gebonden door het geheim. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.

§ 5. Het openbaar ministerie kan, met instemming van de onderzoeksrechter, aan de pers gegevens verstrekken mits de rechten van de verdediging, het

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

de bevoegde gerechtelijke overheid in over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing op de door de procureur des Konings vastgestelde wijze, behoudens andersluidende beslissing van de onderzoeksrechter. Voor al de opdrachten van gerechtelijke politie betreffende deze aanwijzing hebben deze politieambtenaren voorrang op de andere politieambtenaren, welke dadelijk de bevoegde gerechtelijke overheid en de aangewezen politiedienst inlichten over de informatie en inlichtingen in hun bezit en over elke ondernomen opsporing, op de wijze die de procureur des Konings bij richtlijn bepaalt.

Art. 57. — § 1. Behoudens de wettelijke uitzonderingen is het gerechtelijk onderzoek geheim.

Eenieder die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen aan het gerechtelijk onderzoek is tot geheimhouding verplicht. Hij die dit geheim schendt, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek.

§ 2. Onverminderd de bepalingen in de bijzondere wetten delen de onderzoeksrechter en elke politiedienst die een persoon ondervragen, deze persoon mee [...] dat hij kosteloos een kopie van het proces-verbaal van zijn verhoor kan verkrijgen.

Deze kopie wordt door de onderzoeksrechter onmiddellijk of binnen achtenveertig uur overhandigd of verstuurd, en onmiddellijk of binnen een maand door de politiediensten.

Evenwel, in geval van ernstige en uitzonderlijke omstandigheden kan de onderzoeksrechter, met een met redenen omklede beslissing, het tijdstip van deze mededeling uitstellen, voor een eenmaal hernieuwbare termijn van ten hoogste drie maanden. Deze beschikking wordt opgenomen in het dossier.

[...]

§ 3. De procureur des Konings kan, met instemming van de onderzoeksrechter en indien het openbaar belang het vereist, aan de pers gegevens verstrek-

Texte transmis par la Chambre des représentants

immédiatement l'autorité judiciaire compétente des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités fixées par le procureur du Roi, sauf décision contraire du juge d'instruction. Pour toutes les missions de police judiciaire relatives à cette désignation, ils agissent prioritairement vis-à-vis des autres fonctionnaires de police, lesquels informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente et le service de police désigné des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités que le procureur du Roi fixe par directive.

Art. 57. — § 1er. Sauf les exceptions prévues par la loi, l'instruction est secrète.

§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le juge d'instruction et tout service de police qui a interrogé une personne lui remet ou lui adresse, gratuitement, à sa demande, immédiatement ou dans le mois, copie du procès-verbal de son audition.

Le juge d'instruction ou tout service de police qui a interrogé une personne l'informe du droit qu'elle a de demander une copie du procès-verbal de son audition.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le juge d'instruction peut retarder le moment de cette communication pendant un délai de six mois maximum renouvelable une fois.

§ 3. Toute personne interrogée peut utiliser les documents en sa possession, sans que cela puisse entraîner le report de l'interrogatoire. Elle peut, lors de l'interrogatoire ou ultérieurement, exiger que ces documents soient joints au procès-verbal d'audition ou déposés au greffe.

§ 4. Toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'instruction est tenue au secret. Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

§ 5. Le ministère public peut, de l'accord du juge d'instruction, communiquer des informations à la presse en respectant les droits de la défense, la vie

Texte adopté par la Commission de la Justice

immédiatement l'autorité judiciaire compétente des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités fixées par le procureur du Roi, sauf décision contraire du juge d'instruction. Pour toutes les missions de police judiciaire relatives à cette désignation, ils agissent prioritairement vis-à-vis des autres fonctionnaires de police, lesquels informent immédiatement l'autorité judiciaire compétente et le service de police désigné des informations et renseignements en leur possession et de toute recherche entreprise selon les modalités que le procureur du Roi fixe par directive.

Art. 57. — § 1er. Sauf les exceptions prévues par la loi, l'instruction est secrète.

Toute personne qui est appelée à prêter son concours professionnel à l'intruction est tenue au secret. Celui qui viole ce secret est puni des peines prévues à l'article 458 du Code pénal.

§ 2. Sans préjudice des dispositions des lois particulières, le juge d'instruction et tout service de police qui interrogent une personne, l'informent qu'elle peut demander une copie du procès-verbal de son audition, qui lui est délivrée gratuitement.

Cette copie lui est remise ou adressée par le juge d'instruction immédiatement ou dans les quarante-huit heures et par les services de police immédiatement ou dans le mois.

Toutefois, en raison de circonstances graves et exceptionnelles, le juge d'instruction peut, par une décision motivée, retarder le moment de cette communication pendant un délai de trois mois maximum renouvelable une fois. Cette ordonnance est déposée au dossier.

[...]

§ 3. Le procureur du Roi peut, de l'accord du juge d'instruction et lorsque l'intérêt public l'exige, communiquer des informations à la presse [...]. Il veille au

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

privé-leven en de waardigheid van personen worden geëerbiedigd. In de mate van het mogelijke zal de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet worden vrijgegeven.

§ 6. De advocaat mag aan de pers elementen geven in het belang van zijn cliënt, mits het privéleven, de waardigheid en de anonimiteit van personen worden geëerbiedigd.»

Art. 9

Artikel 59 van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 59. — In alle gevallen van heterdaad of de gevallen als dusdanig beschouwd, kan de onderzoeksrechter zichzelf van de feiten adiëren en rechtstreeks de handelingen verrichten die tot de bevoegdheid van de procureur des Konings behoren.

De onderzoeksrechter stelt onmiddellijk de procureur des Konings in kennis om hem toe te laten de vorderingen te nemen die hij nuttig acht.»

Art. 10

§ 1. In artikel 61 van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, wordt de tweede zin van het eerste lid opgeheven.

§ 2. In hetzelfde artikel, tweede lid, worden de woorden «en zelfs het bevel tot bewaring» opgeheden.

§ 3. In hetzelfde artikel, tweede lid, worden de woorden «die bevelen» vervangen door de woorden «dit bevel».

Art. 11

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*bis* ingevoegd luidend als volgt:

«Art. 61*bis*. — De onderzoeksrechter gaat over tot de inverdenkingstelling van elke persoon tegen wie

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

ken. [...] Hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de inverdenkinggestelde, het slachtoffer en derden, het privé-leven en de waardigheid van personen. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.

§ 4. De advocaat kan, indien het belang van zijn cliënt het vereist, aan de pers gegevens verstrekken [...]. Hij waakt voor de inachtneming van het vermoeden van onschuld, de rechten van verdediging van de inverdenkinggestelde, het slachtoffer en derden, het privé-leven, de waardigheid [...] van personen en de regels van het beroep. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven.»

Art. 10

Artikel 59 van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 59. — In alle gevallen van ontdekking op heterdaad of de als zodanig beschouwde gevallen kan de onderzoeksrechter het onderzoek van de feiten aan zich trekken en rechtstreeks de handelingen verrichten die tot de bevoegdheid van de procureur des Konings behoren.

De onderzoeksrechter geeft daarvan onmiddellijk kennis aan de procureur des Konings om deze in staat te stellen de vorderingen te doen die hij nuttig acht.»

Art. 11

§ 1. In artikel 61 van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, wordt de tweede zin van het eerste lid opgeheven.

§ 2. In hetzelfde artikel, tweede lid, worden de woorden «en zelfs het bevel tot bewaring» opgeheven.

§ 3. In hetzelfde artikel, tweede lid, worden de woorden «die bevelen» vervangen door de woorden «dit bevel».

Art. 12

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 61*bis*. — De onderzoeksrechter gaat over tot de inverdenkingstelling van elke persoon tegen wie

Texte transmis par la Chambre des représentants

privée et la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier ne sera pas communiquée.

§ 6. L'avocat peut, en respectant la vie privée, la dignité et l'anonymat des personnes, donner des éléments d'information à la presse dans l'intérêt de son client.»

Art. 9

L'article 59 du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 59. — Dans tous les cas d'infraction flagrante ou réputée telle, le juge d'instruction peut se saisir des faits et poser directement les actes relevant de la compétence du procureur du Roi.

Le juge d'instruction informe immédiatement le procureur du Roi pour lui permettre de prendre les réquisitions qu'il juge utiles.»

Art. 10

§ 1er. A l'article 61 du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, la seconde phrase de l'alinéa premier est supprimée.

§ 2. Au même article, alinéa 2, les mots «, et même le mandat de dépôt» sont supprimés.

§ 3. Au même article, alinéa 2, les mots «ces mandats» sont remplacés par les mots «ce mandat».

Art. 11

Il est inséré dans le même Code un article 61*bis* rédigé comme suit:

«Art. 61*bis*. — Le juge d'instruction procède à l'inculpation de toute personne contre laquelle exis-

Texte adopté par la Commission de la Justice

respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des inculpés, des victimes et des tiers, de la vie privée et de la dignité des personnes. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.

§ 4. L'avocat peut, lorsque l'intérêt de son client l'exige, communiquer des informations à la presse [...]. Il veille au respect de la présomption d'innocence, des droits de la défense des inculpés, des victimes et des tiers, de la vie privée, de la dignité des personnes [...] et des règles de la profession. Dans la mesure du possible, l'identité des personnes citées dans le dossier n'est pas communiquée.»

Art. 10

L'article 59 du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 59. — Dans tous les cas de flagrant délit ou réputés tels, le juge d'instruction peut se saisir des faits et poser directement les actes relevant de la compétence du procureur du Roi.

Le juge d'instruction informe immédiatement le procureur du Roi pour lui permettre de prendre les réquisitions qu'il juge utiles.»

Art. 11

§ 1er. À l'article 61 du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, la seconde phrase de l'alinéa premier est supprimée.

§ 2. Au même article, alinéa 2, les mots «, et même le mandat de dépôt» sont supprimés.

§ 3. Au même article, alinéa 2, les mots «ces mandats» sont remplacés par les mots «ce mandat».

Art. 12

Dans le même Code est inséré un article 61*bis* rédigé comme suit:

«Art. 61*bis*. — Le juge d'instruction procède à l'inculpation de toute personne contre laquelle exis-

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

ernstige aanwijzingen van schuld bestaan. Deze inverdenkingstelling vindt plaats ter gelegenheid van een verhoor of door kennisgeving aan de betrokkene.

Geniet dezelfde rechten als de inverdenkinggestelde, elke persoon tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek.»

Art. 12

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*ter* ingevoegd luidende als volgt:

«Art. 61*ter*. — § 1. De niet aangehouden inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken het dossier in te zien.

§ 2. Het verzoekschrift houdt keuze van woonplaats in. Het wordt ingediend bij de griffie ten vroegste een maand na de inverdenkingstelling, het instellen van de strafvordering of de burgerlijke partijstelling. Het wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak binnen een maand na de indiening van het verzoekschrift. De beschikking wordt medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

Ingeval het verzoek ingewilligd wordt, vermeldt de kennisgeving aan verzoeker wanneer het dossier kan worden ingezien, rekening houdend met het bepaalde in § 4.

§ 3. De onderzoeksrechter kan de inzage van het dossier of van bepaalde stukken verbieden indien de noodwendigheden van het onderzoek dit vereisen of indien inzage een gevaar zou opleveren voor personen of ernstig inbreuk op hun privé-leven zou maken, indien de burgerlijke partijstelling niet ontvankelijk lijkt of indien de burgerlijke partij van geen rechtmatige beweegredenen tot het raadplegen van het dossier doet blijken.

§ 4. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, wordt het dossier binnen een maand na de beschikking van

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

ernstige aanwijzingen van schuld bestaan. Deze inverdenkingstelling vindt plaats ter gelegenheid van een verhoor of door kennisgeving aan de betrokkene.

Dezelfde rechten als de inverdenkinggestelde geniet eenieder tegen wie de strafvordering wordt ingesteld in het kader van een gerechtelijk onderzoek.»

Art. 13

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*ter* ingevoegd, luidende:

«Art. 61*ter*. — § 1. De niet aangehouden inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken om inzage van het deel van het dossier betreffende de feiten die tot de inverdenkingstelling of tot de burgerlijke-partijstelling hebben geleid.

§ 2. Het verzoekschrift houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg ten vroegste een maand na de inverdenkingstelling, het instellen van de strafvordering of de burgerlijke-partijstelling. Het wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze doet de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk een maand na de indiening van het verzoekschrift.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en per faxpost of bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, van zijn advocaat binnen acht dagen na de beslissing.

[...]

§ 3. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, wordt het dossier binnen vijftien dagen na de beschikking

Texte transmis par la Chambre des représentants

tent des indices sérieux de culpabilité. Cette inculpation est faite lors d'un interrogatoire ou par notification à l'intéressé.

Bénéficie des mêmes droits que l'inculpé toute personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction.»

Art. 12

Il est inséré dans le même Code un article 61*ter* rédigé comme suit:

«Art. 61*ter*. — § 1er. L'inculpé non détenu et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction de consulter le dossier.

§ 2. La requête contient élection de domicile. Elle est déposée au greffe au plus tôt un mois après l'inculpation, l'engagement de l'action publique ou la constitution de partie civile. Elle est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utile.

Le juge d'instruction statue dans le mois du dépôt de la requête. L'ordonnance est communiquée au procureur du Roi et est notifiée au requérant par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

En cas de décision favorable, la notification indique au requérant à quel moment le dossier pourra être consulté, compte tenu du prescrit du § 4.

§ 3. Le juge d'instruction peut interdire la communication du dossier ou de certaines pièces, si les nécessités de l'instruction le requièrent, si la communication présente un danger pour les personnes ou porte gravement atteinte à leur vie privée, ou si la constitution de partie civile ne paraît pas recevable ou que la partie civile ne justifie pas d'un motif légitime à consulter le dossier.

§ 4. En cas de décision favorable, le dossier est mis à disposition dans le mois de l'ordonnance du juge

Texte adopté par la Commission de la Justice

tent des indices sérieux de culpabilité. Cette inculpation est faite lors d'un interrogatoire ou par notification à l'intéressé.

Bénéficie des mêmes droits que l'inculpé toute personne à l'égard de laquelle l'action publique est engagée dans le cadre de l'instruction.»

Art. 13

Dans le même Code est inséré un article 61*ter* rédigé comme suit:

«Art. 61*ter*. — § 1er. L'inculpé non détenu et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction à consulter la partie du dossier concernant les faits ayant conduit à l'inculpation ou à la constitution de partie civile.

§ 2. La requête contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance au plus tôt un mois après l'inculpation, l'engagement de l'action publique ou la constitution de partie civile. Elle est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans le mois du dépôt de la requête.

L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et est notifiée, au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

[...]

§ 3. En cas de décision favorable, le dossier est mis à disposition dans les 15 jours de l'ordonnance du juge

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

de onderzoeksrechter en ten vroegste na de termijn, bepaald in § 5, eerste lid, in origineel of in kopie, gedurende ten minste achtenveertig uur, voor inzage ter beschikking gesteld van de verzoeker en zijn advocaat. De griffier brengt de verzoeker en zijn advocaat per telefax of bij een ter post aangetekende brief ter kennis wanneer het dossier kan worden ingezien.

§ 5. De procureur des Konings en de verzoeker kunnen de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren aangaande de beschikking van de onderzoeksrechter, bij gemotiveerd verzoekschrift ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, binnen een termijn van vijftien dagen te rekenen vanaf de dag dat de beschikking hun ter kennis wordt gebracht. De aanwending door de procureur des Konings van het rechtsmiddel heeft opschortende werking ten aanzien van de uitvoering van de beschikking van de onderzoeksrechter.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak zonder debat binnen de vijftien dagen na het indienen van het verzoekschrift. De procureur-generaal kan zijn schriftelijke vorderingen richten aan de kamer van inbeschuldigingstelling en de onderzoeksrechter kan een rapport richten aan de kamer van inbeschuldigingstelling. De kamer van inbeschuldigingstelling kan afzonderlijk de procureur-generaal, de onderzoeksrechter, de verzoeker of zijn advocaat horen.

§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren overeenkomstig artikel 136*ter*.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

van de onderzoeksrechter en ten vroegste na de termijn, bepaald in § 4, eerste lid, in origineel of in kopie, gedurende ten minste achtenveertig uur, voor inzage ter beschikking gesteld van de verzoeker en diens advocaat. De griffier brengt de verzoeker en diens advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief op de hoogte van het tijdstip waarop het dossier kan worden ingezien.

De inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij kan de door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen alleen gebruiken in het belang van zijn verdediging, op voorwaarde dat hij het vermoeden van onschuld in acht neemt, alsook de rechten van verdediging van derden, het privé-leven en de waardigheid van de persoon, onverminderd het recht waarin artikel 61*quinquies* voorziet.

§ 4. De procureur des Konings en de verzoeker kunnen bij de kamer van inbeschuldigingstelling de zaak aanbrengen bij een met redenen omkleed verzoekschrift dat wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg, binnen een termijn van acht dagen.[...] Ten aanzien van de procureur des Konings gaat die termijn in op de dag waarop de beschikking hem wordt meegedeeld en, ten aanzien van de verzoeker, op de dag waarop die hem ter kennis wordt gebracht. De aanwending door de procureur des Konings van het rechtsmiddel heeft opschortende werking ten aanzien van de beschikking van de onderzoeksrechter.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak zonder debat binnen [...] vijftien dagen na het indienen van het verzoekschrift.

De griffier stelt de verzoeker en, in voorkomend geval, diens advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief uiterlijk achtenveertig uur vooraf in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal kan zijn schriftelijke vorderingen richten aan de kamer van inbeschuldigingstelling en de onderzoeksrechter kan een rapport richten aan de kamer van inbeschuldigingstelling. De kamer van inbeschuldigingstelling kan afzonderlijk de procureur-generaal, de onderzoeksrechter, de verzoeker of diens advocaat horen.

§ 5. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker zich wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling [...]. Het met redenen omklede verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig § 4, tweede lid.

Texte transmis par la Chambre des représentants	**Texte adopté par la Commission de la Justice**
d'instruction et au plus tôt après le délai prévu au § 5, alinéa 1er, en original ou en copie, pour être consulté par le requérant et son conseil pendant quarante-huit heures au moins. Le greffier donne avis, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, au requérant et à son conseil, du moment où le dossier pourra être consulté.	d'instruction et au plus tôt après le délai prévu au § 4, alinéa 1er, en original ou en copie, pour être consulté par le requérant et son conseil pendant quarante-huit heures au moins. Le greffier donne avis, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, au requérant et à son conseil, du moment où le dossier pourra être consulté.
	L'inculpé ou la partie civile ne peut faire usage des renseignements obtenus par la consultation du dossier que dans l'intérêt de sa défense, à la condition de respecter la présomption d'innocence et les droits de la défense de tiers, la vie privée et la dignité de la personne, sans préjudice du droit prévu à l'article 61*quinquies*.
§ 5. Le procureur du Roi et le requérant peuvent saisir la chambre des mises en accusation d'un recours par requête motivée au greffe du tribunal de première instance dans un délai de quinze jours à compter du jour où l'ordonnance est portée à leur connaissance. Le recours du procureur du Roi a un effet suspensif sur l'exécution de l'ordonnance du juge d'instruction.	§ 4. Le procureur du Roi et le requérant peuvent saisir la chambre des mises en accusation d'un recours par requête motivée déposée au greffe du tribunal de première instance dans un délai de huit jours. [...] Ce délai court à l'égard du procureur du Roi à compter du jour où l'ordonnance est portée à sa connaissance et, à l'égard du requérant, du jour où elle lui est notifiée. Le recours du procureur du Roi a un effet suspensif sur l'exécution de l'ordonnance du juge d'instruction.
La chambre des mises en accusation statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la requête. Le procureur général peut transmettre ses réquisitions écrites et le juge d'instruction peut transmettre un rapport à la chambre des mises en accusation. La chambre des mises en accusation peut entendre séparément le procureur général, le juge d'instruction, le requérant ou son conseil.	La chambre des mises en accusation statue sans débat dans les quinze jours du dépôt de la requête. Le greffier donne avis au requérant et, le cas échéant, à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance. Le procureur général peut transmettre ses réquisitions écrites et le juge d'instruction peut transmettre un rapport à la chambre des mises en accusation. La chambre des mises en accusation peut entendre séparément le procureur général, le juge d'instruction, le requérant ou son conseil.
§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation conformément à l'article 136*ter*.	§ 5. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation [...]. La requête motivée est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se déroule conformément au § 4, alinéa 2.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

§ 7. De verzoeker mag geen nieuw verzoekschrift indienen vooraleer een termijn van drie maanden verstreken is, te rekenen vanaf de dag van de indiening van het vorige verzoekschrift.»

Art. 13

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*quater* ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 61*quater*. — § 1. Iedere persoon die geschaad wordt door een onderzoekshandeling met betrekking tot zijn goederen, kan aan de onderzoeksrechter de opheffing ervan vragen.

§ 2. Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De griffier maakt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak binnen vijftien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De beschikking wordt medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De onderzoeksrechter kan het verzoek afwijzen, indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of van derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet.

Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Eenieder die de vastgestelde voorwaarden niet naleeft, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 507*bis* van het Strafwetboek.

§ 4. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, kan de onderzoeksrechter de voorlopige tenuitvoerlegging van de beslissing uitspreken wanneer elke vertraging zou leiden tot een onherstelbaar nadeel.

§ 5. De procureur des Konings en de verzoeker kunnen hoger beroep instellen tegen de beschikking

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden is verstreken te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.»

Art. 14

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*quater* ingevoegd, luidende:

«Art. 61*quater*. — § 1. Eenieder die geschaad wordt door een onderzoekshandeling met betrekking tot zijn goederen, kan aan de onderzoeksrechter de opheffing ervan vragen.

§ 2. Het verzoekschrift wordt met redenen omkleed en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie aan de procureur des Konings. Deze doet de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk binnen vijftien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en per faxpost of bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn advocaat binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De onderzoeksrechter kan het verzoek afwijzen, indien hij van oordeel is dat de noodwendigheden van het onderzoek het vereisen, indien door de opheffing van de handeling de rechten van partijen of van derden in het gedrang komen, indien de opheffing van de handeling een gevaar zou opleveren voor personen of goederen, of wanneer de wet in de teruggave of de verbeurdverklaring van de betrokken goederen voorziet.

Hij kan een gehele, gedeeltelijke of voorwaardelijke opheffing toestaan. Eenieder die de vastgestelde voorwaarden niet naleeft, wordt gestraft met de straffen bepaald in artikel 507*bis* van het Strafwetboek.

§ 4. Ingeval het verzoek wordt ingewilligd, kan de onderzoeksrechter [...] voorlopige tenuitvoerlegging van de beslissing uitspreken wanneer [...] vertraging zou leiden tot een onherstelbaar nadeel.

§ 5. De procureur des Konings en de verzoeker kunnen hoger beroep instellen tegen de beschikking

Texte transmis par la Chambre des représentants

§ 7. Le requérant ne peut déposer de nouvelle requête avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter du jour du dépôt de la précédente requête.»

Art. 13

Il est inséré dans le même Code un article 61*quater* rédigé comme suit:

«Art. 61*quater*. — § 1er. Toute personne lésée par un acte d'instruction relatif à ses biens peut en demander la levée au juge d'instruction.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue dans les quinze jours du dépôt de la requête.

L'ordonnance est communiquée au procureur du Roi et notifiée au requérant par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter la requête s'il estime que les nécessités de l'instruction le requièrent, lorsque la levée de l'acte compromet la sauvegarde des droits des parties ou des tiers, lorsque la levée de l'acte présente un danger pour les personnes ou les biens, ou dans les cas où la loi prévoit la restitution ou la confiscation desdits biens.

Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions. Toute personne qui ne respecte pas les conditions fixées est punie des peines prévues à l'article 507*bis* du Code pénal.

§ 4. En cas de décision favorable, le juge d'instruction peut prononcer l'exécution provisoire de la décision lorsque tout retard pourrait entraîner un préjudice irréparable.

§ 5. Le procureur du Roi et le requérant peuvent interjeter appel de l'ordonnance du juge d'instruction

Texte adopté par la Commission de la Justice

§ 6. Le requérant ne peut déposer de [...] requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.»

Art. 14

Dans le même Code est inséré un article 61*quater* rédigé comme suit:

«Art. 61*quater*. — § 1er. Toute personne lésée par un acte d'instruction relatif à ses biens peut en demander la levée au juge d'instruction.

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans les quinze jours du dépôt de la requête.

L'ordonnance est communiquée par le greffier au procureur du Roi et est notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil par télécopie ou par lettre recommandée à la poste dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter la requête s'il estime que les nécessités de l'instruction le requièrent, lorsque la levée de l'acte compromet la sauvegarde des droits des parties ou des tiers, lorsque la levée de l'acte présente un danger pour les personnes ou les biens, ou dans les cas où la loi prévoit la restitution ou la confiscation desdits biens.

Il peut accorder une levée totale, partielle ou assortie de conditions. Toute personne qui ne respecte pas les conditions fixées est punie des peines prévues à l'article 507*bis* du Code pénal.

§ 4. En cas de décision favorable, le juge d'instruction peut prononcer l'exécution provisoire de la décision lorsque tout retard pourrait entraîner un préjudice irréparable.

§ 5. Le procureur du Roi et le requérant peuvent interjeter appel de l'ordonnance du juge d'instruction

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

van de onderzoeksrechter binnen een termijn van vijftien dagen. Deze termijn loopt ten aanzien van de procureur des Konings te rekenen vanaf de dag waarop de beschikking hem medegedeeld wordt, en ten aanzien van de verzoeker vanaf de dag waarop deze hem ter kennis wordt gebracht.

Het hoger beroep wordt ingesteld door een verklaring ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen vijftien dagen na de neerlegging van de verklaring. Deze termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel verleend op vraag van de verzoeker of van zijn advocaat.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat per telefax of bij een ter post aangetekende brief, ten laatste vierentwintig uur op voorhand, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

Het hoger beroep heeft opschortende werking, tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging werd bevolen.

De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, kan worden veroordeeld tot de kosten.

§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij paragraaf 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren. Het verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De procedure gebeurt overeenkomstig paragraaf 5, derde tot zesde lid.

§ 7. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden, te rekenen vanaf de laatste beslissing, verstreken is.»

Art. 14

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*quinquies* ingevoegd, luidende als volgt:

«Art. 61*quinquies*. — § 1. De inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken een bijkomende onderzoekshandeling te verrichten.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

van de onderzoeksrechter binnen een termijn van vijftien dagen. Ten aanzien van de procureur des Konings gaat die termijn in op de dag waarop de beschikking hem wordt medegedeeld en, ten aanzien van de verzoeker, op de dag waarop die hem ter kennis wordt gebracht.

Het hoger beroep wordt ingesteld door verklaring gedaan op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal, die ze ter griffie neerlegt.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen vijftien dagen na de neerlegging van de verklaring. Deze termijn wordt geschorst tijdens de duur van het uitstel verleend op vraag van de verzoeker of van zijn advocaat.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat per faxpost of bij een ter post aangetekende brief, uiterlijk achtenveertig uur vooraf, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

Het hoger beroep heeft opschortende werking, tenzij [...] voorlopige tenuitvoerlegging is bevolen.

De verzoeker die in het ongelijk wordt gesteld, kan veroordeeld worden in de kosten.

§ 6. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker zich wenden tot de kamer van inbeschuldigingstelling. Het met redenen omkleed verzoekschrift wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en wordt ingeschreven in een daartoe bestemd register. De procedure verloopt overeenkomstig § 5, derde tot zesde lid.

§ 7. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden is verstreken te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.»

Art. 15

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 61*quinquies* ingevoegd, luidende:

«Art. 61*quinquies*. — § 1. De inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij kunnen de onderzoeksrechter verzoeken een bijkomende onderzoekshandeling te verrichten.

Texte transmis par la Chambre des représentants

dans un délai de quinze jours. Ce délai court à l'égard du procureur du Roi à compter du jour où l'ordonnance est portée à sa connaissance, et à l'égard du requérant, du jour où elle lui est notifiée.

L'appel est interjeté par déclaration au greffe du tribunal de première instance.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général.

La chambre des mises en accusation statue dans les quinze jours du dépôt de la déclaration. Ce délai est suspendu pendant le temps de la remise accordée à la demande du requérant ou de son conseil.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard vingt-quatre heures à l'avance.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

Sauf lorsque l'exécution provisoire a été ordonnée, l'appel est suspensif.

Le requérant qui succombe peut être condamné aux frais.

§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au paragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation. La requête est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se fera conformément au paragraphe 5, alinéas 3 à 6.

§ 7. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision.»

Art. 14

Il est inséré dans le même Code un article 61*quinquies* rédigé comme suit:

«Art. 61*quinquies*. — § 1er. L'inculpé et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire.

Texte adopté par la Commission de la Justice

dans un délai de quinze jours. Ce délai court à l'égard du procureur du Roi à compter du jour où l'ordonnance est portée à sa connaissance et, à l'égard du requérant, du jour où elle lui est notifiée.

L'appel est interjeté par déclaration au greffe du tribunal de première instance et inscrite dans un registre ouvert à cet effet.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général qui les dépose au greffe.

La chambre des mises en accusation statue dans les quinze jours du dépôt de la déclaration. Ce délai est suspendu pendant le temps de la remise accordée à la demande du requérant ou de son conseil.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

Sauf lorsque l'exécution provisoire a été ordonnée, l'appel est suspensif.

Le requérant qui succombe peut être condamné aux frais.

§ 6. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation. La requête motivée est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. La procédure se déroule conformément au § 5, alinéas 3 à 6.

§ 7. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur le même objet.»

Art. 15

Dans le même Code est inséré un article 61*quinquies* rédigé comme suit:

«Art. 61*quinquies*. — § 1er. L'inculpé et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

---

§ 2. Het verzoekschrift wordt gemotiveerd en houdt keuze van woonplaats in. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een hiertoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie over aan de procureur des Konings. Deze neemt de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak binnen een maand na de indiening van het verzoekschrift. Deze termijn wordt teruggebracht tot acht dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt.

De beschikking wordt medegedeeld aan de procureur des Konings en ter kennis gebracht van de verzoeker bij een ter post aangetekende brief binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De onderzoeksrechter kan dit verzoek afwijzen indien hij de maatregel niet noodzakelijk acht voor de waarheidsvinding of indien hij deze maatregel op dat ogenblik nadelig acht voor het onderzoek.

§ 4. Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter staat geen rechtsmiddel open.

§ 5. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij paragraaf 2, tweede lid bepaalde termijn, kan de verzoeker de kamer van inbeschuldigingstelling adiëren overeenkomstig artikel 136*ter*.

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift indienen met hetzelfde voorwerp vooraleer een termijn van drie maanden, te rekenen vanaf de laatste beslissing over een verzoek met hetzelfde voorwerp, verstreken is.»

Art. 15

Artikel 62*bis*, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 27 maart 1969, wordt vervangen als volgt:

«De onderzoeksrechter die binnen deze bevoegdheid inzake misdrijven optreedt, kan buiten zijn arrondissement alle handelingen verrichten of gelasten die tot zijn bevoegdheid behoren op het gebied van gerechtelijke politie, opsporing of gerechtelijk

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

---

§ 2. Het verzoekschrift wordt met redenen omkleed en houdt keuze van woonplaats in België in, indien de verzoeker er zijn woonplaats niet heeft; het beschrijft nauwkeurig de gevraagde onderzoekshandeling, dit op straffe van niet-ontvankelijkheid. Het wordt ingediend bij de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en ingeschreven in een daartoe bestemd register. De griffier zendt hiervan onverwijld een kopie [...] aan de procureur des Konings. Deze doet de vorderingen die hij nuttig acht.

De onderzoeksrechter doet uitspraak uiterlijk binnen een maand na de indiening van het verzoekschrift. Deze termijn wordt teruggebracht tot acht dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt.

De beschikking wordt door de griffier medegedeeld aan de procureur des Konings en per faxpost of bij een ter post aangetekende brief ter kennis gebracht van de verzoeker en, in voorkomend geval, zijn advocaat binnen acht dagen na de beslissing.

§ 3. De onderzoeksrechter kan dit verzoek afwijzen indien hij de maatregel niet noodzakelijk acht om de waarheid aan de dag te brengen of indien hij deze maatregel op dat ogenblik nadelig acht voor het onderzoek.

§ 4. Tegen de beschikking van de onderzoeksrechter kan hoger beroep worden ingesteld overeenkomstig artikel 61*quater*, § 5.

§ 5. Indien de onderzoeksrechter geen uitspraak heeft gedaan binnen de bij § 2, tweede lid, bepaalde termijn, kan de verzoeker zich tot de kamer van inbeschuldigingstelling wenden overeenkomstig artikel 61*quater*, § 6.

§ 6. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van drie maanden is verstreken te rekenen van de laatste beslissing die betrekking heeft op hetzelfde voorwerp.»

Art. 16

Artikel 62*bis*, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 27 maart 1969, wordt vervangen als volgt:

«De onderzoeksrechter die binnen die bevoegdheid kennis krijgt van een misdrijf, kan buiten zijn arrondissement alle handelingen verrichten of gelasten die tot zijn bevoegdheid behoren op het gebied van gerechtelijke politie, opsporing of gerechtelijk

Texte transmis par la Chambre des représentants

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue dans le mois du dépôt de la requête. Ce délai est ramené à huit jours si un des inculpés se trouve en détention préventive.

L'ordonnance est communiquée au procureur du Roi et notifiée au requérant par lettre recommandée dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter cette demande s'il estime que la mesure n'est pas nécessaire à la manifestation de la vérité, ou est, à ce moment, préjudiciable à l'instruction.

§ 4. L'ordonnance du juge d'instruction n'est pas susceptible de recours.

§ 5. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au pragraphe 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation conformément à l'article 136*ter*.

§ 6. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur une requête ayant le même objet.»

Art. 15

L'article 62*bis*, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 27 mars 1969 est remplacé par la disposition suivante:

«Le juge d'instruction, saisi d'une infraction dans les limites de cette compétence, peut procéder ou faire procéder hors de son arrondissement à tous actes de police judiciaire, d'information ou d'instruction relevant de ses attributions. Il en avise le procureur du Roi

Texte adopté par la Commission de la Justice

§ 2. La requête est motivée et contient élection de domicile en Belgique si le requérant n'y a pas son domicile; elle décrit avec précision l'acte d'instruction sollicité, et ce, à peine d'irrecevabilité. Elle est déposée au greffe du tribunal de première instance et est inscrite dans un registre ouvert à cet effet. Le greffier en communique sans délai une copie au procureur du Roi. Celui-ci prend les réquisitions qu'il juge utiles.

Le juge d'instruction statue au plus tard dans le mois du dépôt de la requête. Ce délai est ramené à huit jours si un des inculpés se trouve en détention préventive.

L'ordonnance est communiquée au procureur du Roi par le greffier, notifiée au requérant et, le cas échéant, à son conseil, par télécopie ou par lettre recommandée, dans un délai de huit jours à dater de la décision.

§ 3. Le juge d'instruction peut rejeter cette demande s'il estime que la mesure n'est pas nécessaire à la manifestation de la vérité, ou est, à ce moment, préjudiciable à l'instruction.

§ 4. L'ordonnance du juge d'instruction [...] est [...] susceptible de recours conformément à l'article 61*quater*, § 5.

§ 5. Si le juge d'instruction n'a pas statué dans le délai prévu au § 2, alinéa 2, le requérant peut saisir la chambre des mises en accusation conformément à l'article 61*quater*, § 6.

§ 6. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration d'un délai de trois mois à compter de la dernière décision portant sur [...] le même objet.»

Art. 16

L'article 62*bis*, alinéa 2, du même Code, inséré par la loi du 27 mars 1969, est remplacé par la disposition suivante:

«Le juge d'instruction, saisi d'une infraction dans les limites de cette compétence, peut procéder ou faire procéder hors de son arrondissement à tous actes de police judiciaire, d'information ou d'instruction relevant de ses attributions. Il en avise le procureur du Roi

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

onderzoek. Hij stelt de procureur des Konings van het arrondissement waar de handeling verricht moet worden hiervan in kennis.»

Art. 16

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 62*ter* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 62*ter*. — In het geval van een tekortkoming van de met het onderzoek belaste officieren van gerechtelijke politie, meldt de onderzoeksrechter dit aan de procureur-generaal en aan de bevoegde tuchtoverheid.»

Art. 17

In artikel 64, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, worden de woorden «worden door hem samen met zijn vordering aan de onderzoeksrechter doorgegeven;» vervangen door de woorden «kunnen door hem samen met zijn vordering aan de onderzoeksrechter worden doorgegeven».

Art. 18

Artikel 68, eerste lid van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door wat volgt:

«Elke burgerlijke partij is gehouden in België keuze van woonplaats te doen.»

Art. 19

Artikel 89*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd door de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 89*bis*. — De onderzoeksrechter kan opdracht geven tot huiszoeking en inbeslagneming aan

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

onderzoek. Hij stelt de procureur des Konings van het arrondissement waar de handeling verricht moet worden, hiervan in kennis.»

Art. 17

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 62*ter* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 62*ter*. — In [...] geval van [...] tekortkoming van met een onderzoek belaste officieren van gerechtelijke politie meldt de onderzoeksrechter dit aan de procureur-generaal en aan de bevoegde tuchtoverheid.»

Art. 18

In artikel 64, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, worden de woorden «worden door hem samen met zijn vordering aan de onderzoeksrechter doorgegeven» vervangen door de woorden «kunnen door hem samen met zijn vordering aan de onderzoeksrechter worden doorgegeven».

Art. 19

Artikel 68, eerste lid van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door volgende bepaling:

«Elke burgerlijke partij is gehouden in België keuze van woonplaats te doen, indien zij er haar woonplaats niet heeft.»

Art. 20 (nieuw)

In hetzelfde Wetboek wordt in hoofdstuk VI, afdeling II, onderafdeling II van boek I een § 2*bis* ingevoegd, die het artikel 70*bis* omvat en luidende:

«§ 2*bis*

Over het verhoor in het algemeen

Art. 70*bis*. — De bepalingen van artikel 47*bis* zijn van toepassing op de in het kader van het gerechtelijk onderzoek uitgevoerde ondervragingen.»

Art. 21

Artikel 89bis van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 89*bis*. — De onderzoeksrechter kan opdracht tot huiszoeking en inbeslagneming geven aan

Texte transmis par la Chambre des représentants

de l'arrondissement dans lequel l'acte doit être accompli.»

Art. 16

Il est inséré dans le même Code, un article 62*ter* rédigé comme suit:

«Art. 62*ter*. — En cas de manquement des officiers de police judiciaire chargés de l'enquête, le juge d'instruction le signale au procureur général et à l'autorité disciplinaire compétente.»

Art. 17

A l'article 64, alinéa premier, du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, les mots «seront par lui transmises» sont remplacés par les mots «pourront être par lui transmises».

Art. 18

L'article 68, alinéa 1er, du même Code est remplacé par ce qui suit:

«Toute partie civile est tenue d'élire domicile en Belgique.»

Art. 19

L'article 89*bis* du même Code, inséré par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 89*bis*. — Le juge d'instruction peut déléguer, pour procéder à la perquisition et à la saisie, un offi-

Texte adopté par la Commission de la Justice

de l'arrondissement dans lequel l'acte doit être accompli.»

Art. 17

Dans le même Code est inséré un article 62*ter*, rédigé comme suit:

«Art. 62*ter*. — En cas de manquement des officiers de police judiciaire chargés de l'enquête, le juge d'instruction le signale au procureur général et à l'autorité disciplinaire compétente.»

Art. 18

À l'article 64, alinéa premier, du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, les mots «seront par lui transmises» sont remplacés par les mots «pourront être par lui transmises».

Art. 19

L'article 68, alinéa 1er, du même Code est remplacé par ce qui suit:

«Toute partie civile est tenue d'élire domicile en Belgique, si elle n'y a pas son domicile.»

Art. 20 (nouveau)

Dans le même Code, au chapitre VI, section II, distinction II, du livre premier, est inséré un § 2*bis* comprenant l'article 70*bis* et rédigé comme suit:

«§ 2*bis*

De l'audition en général

Art. 70*bis*. — Les dispositions prévues à l'article 47*bis* sont applicables aux interrogatoires effectués dans le cadre de l'instruction.»

Art. 21

L'article 89*bis* du même Code, inséré par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 89*bis*. — Le juge d'instruction peut déléguer, pour procéder à la perquisition et à la saisie, un offi-

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

een officier van gerechtelijke politie van zijn arrondissement of van het arrondissement waar de handelingen moeten plaatshebben. Wanneer de onderzoeksrechter optreedt op vordering van een onderzoeksrechter van een ander arrondissement, kan hij opdracht geven aan een officier van gerechtelijke politie van dat ander arrondissement.

Hij geeft die opdracht bij gemotiveerde beschikking en enkel wanneer het noodzakelijk is.

Het is verboden de opdracht over te dragen.»

Art. 20

Artikel 90*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd door de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 90*bis*. — Buiten de gevallen van heterdaad en de gevallen als dusdanig beschouwd, en behoudens schriftelijke toestemming van de meerderjarige persoon, kan een onderzoek aan het lichaam enkel bevolen worden door de onderzoeksrechter, door de kamer van inbeschuldigingstelling en door de rechtbank of het hof die van de misdaad of het wanbedrijf kennisneemt.

Het slachtoffer of de verdachte kan het onderzoek waaraan hij onderworpen wordt, laten bijwonen door een geneesheer van zijn keuze, wiens erelonen worden aangerekend in de gerechtskosten.»

Art. 21

Artikel 127 van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de Wet van 10 juli 1967, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 127. — Wanneer de onderzoeksrechter oordeelt dat zijn onderzoek voltooid is, zendt hij het dossier over aan de procureur des Konings.

Indien de procureur des Konings geen andere onderzoekshandelingen vordert, vordert hij de regeling van de rechtspleging door de raadkamer.

De griffier van de raadkamer deelt de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun advocaten mee dat het dossier in origineel of in kopie neergelegd is ter griffie gedurende ten minste vijftien dagen, dat ze er inzage van kunnen hebben en er kopie van kunnen opvragen.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

een officier van gerechtelijke politie van zijn arrondissement of van het arrondissement waar de handelingen moeten plaatshebben. Wanneer de onderzoeksrechter optreedt op vordering van een onderzoeksrechter van een ander arrondissement, kan hij opdracht geven aan een officier van gerechtelijke politie van dat ander arrondissement.

Hij geeft die opdracht bij met redenen omklede beschikking en enkel wanneer het noodzakelijk is.

Het is verboden de opdracht over te dragen.»

Art. 22

Artikel 90*bis* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 90*bis*. — Buiten de gevallen van een op heterdaad ontdekt of als zodanig beschouwd misdrijf en het geval waarin een meerderjarige schriftelijke toestemming geeft, kan een onderzoek aan het lichaam enkel bevolen worden door de onderzoeksrechter, door de kamer van inbeschuldigingstelling en door de rechtbank of het hof die van de misdaad of het wanbedrijf kennis neemt.

Het slachtoffer of de verdachte kan zich tijdens het onderzoek aan het lichaam waaraan hij onderworpen wordt, laten bijstaan door een arts naar zijn keuze. [...] De erelonen van de arts worden aangerekend in de gerechtskosten.»

Art. 23

Artikel 127 van hetzelfde Wetboek, waarvan de Franse tekst is gewijzigd bij de wet van 10 juli 1967, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 127. — Wanneer de onderzoeksrechter oordeelt dat zijn onderzoek voltooid is, zendt hij het dossier over aan de procureur des Konings.

Indien de procureur des Konings geen andere onderzoekshandelingen vordert, vordert hij de regeling van de rechtspleging door de raadkamer.

De griffier van de raadkamer stelt de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis dat het dossier in origineel of in kopie neergelegd is ter griffie gedurende ten minste vijftien dagen, dat ze er inzage van kunnen hebben en er kopie van kunnen opvragen.

Texte transmis par la Chambre des représentants

cier de police judiciaire de son arrondissement ou de l'arrondissement où les actes doivent avoir lieu. Lorsque le juge d'instruction agit sur la réquisition d'un juge d'instruction d'un autre arrondissement, il peut déléguer un officier de police judiciaire de cet autre arrondissement.

Il donne cette délégation par ordonnance motivée et dans les cas de nécessité seulement.

Toute subdélégation est interdite. »

Art. 20

L'article 90*bis* du même Code, inséré par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 90*bis*. — Hors les cas d'infraction flagrante ou réputée telle, et le cas où la personne majeure donne son consentement écrit, l'exploration corporelle ne peut être ordonnée que par le juge d'instruction, par la chambre des mises en accusation et par le tribunal ou la cour saisi de la connaissance du crime ou du délit.

La victime ou la personne soupçonnée peut faire assister à la visite à laquelle elle est soumise un médecin de son choix, dont les honoraires sont portés en compte dans les frais de justice. »

Art. 21

L'article 127 du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 127. — Lorsque le juge d'instruction juge son instruction terminée, il communique le dossier au procureur du Roi.

Si le procureur du Roi ne requiert pas l'accomplissement d'autres devoirs, il prend des réquisitions en vue du règlement de la procédure par la chambre du conseil.

Le greffier de la chambre du conseil avertit l'inculpé, la partie civile et leurs conseils que le dossier, en original ou en copie, est déposé au greffe pendant quinze jours au moins, qu'ils peuvent en prendre connaissance et en lever copie.

Texte adopté par la Commission de la Justice

cier de police judiciaire de son arrondissement ou de l'arrondissement où les actes doivent avoir lieu. Lorsque le juge d'instruction agit sur la réquisition d'un juge d'instruction d'un autre arrondissement, il peut déléguer un officier de police judiciaire de cet autre arrondissement.

Il donne cette délégation par ordonnance motivée et dans les cas de nécessité seulement.

Toute subdélégation est interdite. »

Art. 22

L'article 90*bis* du même Code, inséré par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 90*bis*. — Hors les cas de flagrant délit ou réputés tels, et celui où la personne majeure donne son consentement écrit, l'exploration corporelle ne peut être ordonnée que par le juge d'instruction, par la chambre des mises en accusation et par le tribunal ou la cour saisi de la connaissance du crime ou du délit.

La victime ou la personne soupçonnée peut se faire assister par le médecin de son choix lors de l'exploration corporelle à laquelle elle est soumise. [...] Les honoraires du médecin sont portés en compte dans les frais de justice. »

Art. 23

L'article 127 du même Code, dont le texte français a été modifié par la loi du 10 juillet 1967, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 127. — Lorsque le juge d'instruction juge son instruction terminée, il communique le dossier au procureur du Roi.

Si le procureur du Roi ne requiert pas l'accomplissement d'autres devoirs, il prend des réquisitions en vue du règlement de la procédure par la chambre du conseil.

Le greffier de la chambre du conseil avertit l'inculpé, la partie civile et leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, que le dossier, en original ou en copie, est déposé au greffe pendant quinze jours au moins, qu'ils peuvent en prendre connaissance et en lever copie.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Binnen deze termijn kunnen de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij de onderzoeksrechter overeenkomstig artikel 61*quinquies* verzoeken bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten.

Deze termijn wordt teruggebracht tot drie dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt.

Wanneer het onderzoek volledig is, laat de raadkamer, ten minste tien dagen op voorhand in een hiertoe bestemd register ter griffie melding maken van plaats, dag en uur van verschijning. De termijn wordt teruggebracht tot drie dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt. Tijdens deze termijnen ligt het dossier op de griffie, in origineel of in kopie, te hunner beschikking. De griffier stelt de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun advocaten hiervan in kennis per telefax of bij een ter post aangetekende brief.

De raadkamer doet uitspraak op verslag van de onderzoeksrechter na de procureur des Konings, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde gehoord te hebben. De partijen kunnen bijgestaan of vertegenwoordigd worden door een advocaat.

De raadkamer kan evenwel de persoonlijke verschijning van de partijen bevelen. Tegen deze beschikking staat geen rechtsmiddel open.

De beschikking wordt betekend aan de desbetreffende partij op vordering van de procureur des Konings en brengt dagvaarding mee om te verschijnen op de vastgestelde datum. Er wordt uitspraak gedaan, ongeacht of de betrokken partij verschijnt of niet. De beslissing wordt aan de burgerlijke partij betekend.

Wanneer de raadkamer de zaak in beraad houdt om haar beschikking uit te spreken, bepaalt zij de dag voor die uitspraak.»

Art. 22

Artikel 128 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 128. — Indien de raadkamer van oordeel is dat het feit noch een misdaad, noch een wanbedrijf, noch een overtreding oplevert, of dat tegen de inverdenkinggestelde generlei bezwaar bestaat, verklaart zij dat er geen reden is tot vervolging.»

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Binnen deze termijn kunnen de inverdenkinggestelde en de burgerlijke partij de onderzoeksrechter overeenkomstig artikel 61*quinquies* verzoeken bijkomende onderzoekshandelingen te verrichten.

Deze termijn wordt teruggebracht tot drie dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt.

Wanneer het onderzoek volledig is, laat de raadkamer, ten minste vijftien dagen vooraf in een daartoe bestemd register ter griffie melding maken van plaats, dag en uur van verschijning. De termijn wordt teruggebracht tot drie dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt. [...] De griffier stelt de inverdenkinggestelde, de burgerlijke partij en hun advocaten [...] in kennis per faxpost of bij een ter post aangetekende brief dat het dossier op de griffie in origineel of in kopie ter beschikking ligt.

De raadkamer doet uitspraak op verslag van de onderzoeksrechter na de procureur des Konings, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde gehoord te hebben. De partijen kunnen bijgestaan of vertegenwoordigd worden door een advocaat.

De raadkamer kan evenwel de persoonlijke verschijning van de partijen bevelen. Tegen deze beschikking staat geen rechtsmiddel open.

De beschikking wordt betekend aan de desbetreffende partij op vordering van de procureur des Konings en brengt dagvaarding mee om te verschijnen op de vastgestelde datum. Als deze partij niet verschijnt, wordt uitspraak gedaan en de beslissing geldt als op tegenspraak gewezen. [...]

Wanneer de raadkamer de zaak in beraad houdt om haar beschikking uit te spreken, bepaalt zij de dag voor die uitspraak.»

Art. 24

Artikel 128 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 128. — Indien de raadkamer van oordeel is dat het feit noch een misdaad, noch een wanbedrijf, noch een overtreding oplevert, of dat tegen de inverdenkinggestelde generlei bezwaar bestaat, verklaart zij dat er geen reden is tot vervolging.»

Texte transmis par la Chambre des représentants

L'inculpé et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction, dans ce délai, l'accomplissement d'actes d'instruction complémentaires, conformément à l'article 61*quinquies*.

Ce délai est réduit à trois jours lorsqu'un des inculpés est en détention préventive.

Lorsque l'instruction est complète, la chambre du conseil fait indiquer, dix jours au moins d'avance, dans un registre spécial tenu au greffe, les lieu, jour et heure de la comparution. Ce délai est réduit à trois jours lorsqu'un des inculpés est en détention préventive. Pendant ces délais, le dossier est mis à leur disposition au greffe en original ou en copie. Le greffier avertit, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, l'inculpé, la partie civile et leurs conseils.

La chambre du conseil statue sur le rapport du juge d'instruction, le procureur du Roi, la partie civile et l'inculpé entendus. Les parties peuvent se faire assister d'un conseil ou être représentées par lui.

La chambre du conseil peut néanmoins ordonner la comparution personnelle des parties. Cette ordonnance n'est pas susceptible de recours.

L'ordonnance est signifiée à la partie qu'elle concerne à la requête du procureur du Roi et emporte citation à comparaître à la date fixée. La chambre du conseil statue, que la partie concernée comparaisse ou non. La décision est signifiée à la partie civile.

Lorsque la chambre du conseil tient la cause en délibéré pour prononcer son ordonnance, elle fixe le jour de cette prononciation.»

Art. 22

L'article 128 du même Code, modifié par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 128. — Si la chambre du conseil est d'avis que le fait ne présente ni crime, ni délit, ni contravention, ou qu'il n'existe aucune charge contre l'inculpé, elle déclare qu'il n'y a pas lieu à poursuivre.»

Texte adopté par la Commission de la Justice

L'inculpé et la partie civile peuvent demander au juge d'instruction, dans ce délai, l'accomplissement d'actes d'instruction complémentaires, conformément à l'article 61*quinquies*.

Ce délai est réduit à trois jours lorsqu'un des inculpés est en détention préventive.

Lorsque l'instruction est complète, la chambre du conseil fait indiquer, quinze jours au moins d'avance, dans un registre spécial tenu au greffe, les lieu, jour et heure de la comparution. Ce délai est réduit à trois jours lorsqu'un des inculpés est en détention préventive [...]. Le greffier avertit, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, l'inculpé, la partie civile et leurs conseils, que le dossier est mis à leur disposition au greffe en original ou en copie.

La chambre du conseil statue sur le rapport du juge d'instruction, le procureur du Roi, la partie civile et l'inculpé entendus. Les parties peuvent se faire assister d'un conseil ou être représentées par lui.

La chambre du conseil peut néanmoins ordonner la comparution personnelle des parties. Cette ordonnance n'est pas susceptible de recours.

L'ordonnance est signifiée à la partie qu'elle concerne à la requête du procureur du Roi et emporte citation à comparaître à la date fixée. Si ladite partie ne comparaît pas, la chambre du conseil statue et la décision est réputée contradictoire. [...]

Lorsque la chambre du conseil tient la cause en délibéré pour prononcer son ordonnance, elle fixe le jour de cette prononciation.»

Art. 24

L'article 128 du même Code, modifié par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 128. — Si la chambre du conseil est d'avis que le fait ne présente ni crime, ni délit, ni contravention, ou qu'il n'existe aucune charge contre l'inculpé, elle déclare qu'il n'y a pas lieu à poursuivre.»

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Art. 23

In artikel 129, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 11 juli 1994, worden de woorden «Indien zij van oordeel zijn» vervangen door de woorden «Indien zij van oordeel is».

Art. 24

In de Nederlandse tekst van artikel 129, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 11 juli 1994, wordt het woord «verdachte» vervangen door het woord «inverdenkinggestelde».

Art. 25

In de Nederlandse tekst van artikel 130 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 20 juli 1990 en 11 juli 1994, wordt het woord «verdachte» vervangen door het woord «inverdenkinggestelde».

Art. 26

In artikel 133, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 20 juli 1990, en waarvan de Franse tekst bovendien gewijzigd is bij de wet van 10 juli 1967, worden de woorden «Indien de rechters of een van hen, op verslag van de onderzoeksrechter gedaan aan de raadkamer, van oordeel zijn dat het feit

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Art. 25

In artikel 129, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 11 juli 1994, worden de woorden «Indien zij van oordeel zijn» vervangen door de woorden «Indien zij van oordeel is».

Art. 26

In de Nederlandse tekst van artikel 129, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 11 juli 1994, wordt het woord «verdachte» vervangen door het woord «inverdenkinggestelde».

Art. 27

In de Nederlandse tekst van artikel 130 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 20 juli 1990 en 11 juli 1994, wordt het woord «verdachte» vervangen door het woord «inverdenkinggestelde».

Art. 28 (nieuw)

Artikel 131 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 20 juli 1990, wordt hersteld in de volgende lezing:

«Art. 131. — § 1. De raadkamer spreekt, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging, wanneer zij een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid vaststelt die invloed heeft op:

1º een handeling van het onderzoek;

2º de bewijsverkrijging.

§ 2. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, indien er geen hoger beroep is ingesteld binnen de bij artikel 135 bepaalde termijn.»

Art. 29

In artikel 133, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 20 juli 1990, en waarvan de Franse tekst bovendien gewijzigd is bij de wet van 10 juli 1967, worden de woorden «Indien de rechters of een van hen, op verslag van de onderzoeksrechter gedaan aan de raadkamer, van oordeel zijn dat het feit

Texte transmis par la Chambre des représentants

Art. 23

A l'article 129, alinéa premier, du même Code, remplacé par la loi du 11 juillet 1994, les mots « S'ils sont » sont remplacés par les mots « Si elle est ».

Art. 24

Dans le texte néerlandais de l'article 129, alinéa premier, du même Code, remplacé par la loi du 11 juillet 1994, le mot « verdachte » est remplacé par le mot « inverdenkinggestelde ».

Art. 25

Dans le texte néerlandais de l'article 130 du même Code, modifié par les lois des 20 juillet 1990 et 11 juillet 1994, le mot « verdachte » est remplacé par le mot « inverdenkinggestelde ».

Art. 26

A l'article 133, alinéa premier, du même Code, modifié par la loi du 20 juillet 1990 et dont le texte français a en outre été modifié par la loi du 10 juillet 1967, les mots « Si, sur le rapport fait à la chambre du conseil par le juge d'instruction, les juges ou l'un d'eux estiment » sont remplacés par les mots « Si, sur

Texte adopté par la Commission de la Justice

Art. 25

À l'article 129, alinéa premier, du même Code, remplacé par la loi du 11 juillet 1994, les mots « S'ils sont » sont remplacés par les mots « Si elle est ».

Art. 26

Dans le texte néerlandais de l'article 129, alinéa premier, du même Code, remplacé par la loi du 11 juillet 1994, le mot « verdachte » est remplacé par le mot « inverdenkinggestelde ».

Art. 27

Dans le texte néerlandais de l'article 130 du même Code, modifié par les lois des 20 juillet 1990 et 11 juillet 1994, le mot « verdachte » est remplacé par le mot « inverdenkinggestelde ».

Art. 28 (nouveau)

L'article 131 du même Code, abrogé par la loi du 20 juillet 1990, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 131. — § 1er. La chambre du conseil prononce, s'il y a lieu, la nullité de l'acte et de tout ou partie de la procédure subséquente lorsqu'elle constate une irrégularité, une omission ou une cause de nullité affectant :

1º un acte d'instruction;

2º l'obtention de la preuve.

§ 2. Les pièces déclarées nulles sont retirées du dossier et déposées au greffe du tribunal de première instance, s'il n'y a pas eu d'appel dans le délai prévu à l'article 135. »

Art. 29

À l'article 133, alinéa premier, du même Code, modifié par la loi du 20 juillet 1990 et dont le texte français a en outre été modifié par la loi du 10 juillet 1967, les mots « Si, sur le rapport fait à la chambre du conseil par le juge d'instruction, les juges ou l'un d'eux estiment » sont remplacés par les mots « Si, sur

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

strafbaar is met criminele straffen en dat de tenlastelegging tegen de verdachte voldoende gegrond is» vervangen door de woorden «Indien de raadkamer, op verslag van de onderzoeksrechter, van oordeel is dat het feit strafbaar is met criminele straffen en dat de tenlastelegging tegen de inverdenkinggestelde voldoende gegrond is».

Art. 27

Artikel 135 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 135. — Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

Bovendien kan de inverdenkinggestelde, onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde beroep, hoger beroep instellen tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130 in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die een aantasting uitmaken van:

1º een handeling van het onderzoek;

2º de bewijsverkrijging;

3º of de verwijzingsbeschikking.

De inverdenkinggestelde kan eveneens hoger beroep instellen tegen deze beschikkingen, indien er een grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering bestaat.

Het hoger beroep bepaald bij het tweede lid, 1º en 2º, is enkel ontvankelijk, indien het middel bij schriftelijke conclusie ingeroepen werd voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor het hoger beroep bepaald bij het derde lid, behalve wanneer de gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering slechts ontstonden na de debatten voor de raadkamer.

De onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden bedoeld in het tweede lid, die voor de kamer van inbeschuldigingstelling werden opgeworpen, kunnen niet meer opgeworpen worden voor de rechter ten gronde, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering. Hetzelfde geldt voor de in het derde lid bedoelde gronden van onontvankelijkheid of gronden van uitdoving van de strafvordering,

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

strafbaar is met criminele straffen en dat de tenlastelegging tegen de verdachte voldoende gegrond is» vervangen door de woorden «Indien de raadkamer, op verslag van de onderzoeksrechter, van oordeel is dat het feit strafbaar is met criminele straffen en dat de tenlastelegging tegen de inverdenkinggestelde voldoende gegrond is».

Art. 30

Artikel 135 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 20 juli 1990, wordt vervangen als volgt:

«Art. 135. — § 1. Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

[...]

§ 2. De inverdenkinggestelde kan in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking, beroep instellen tegen de verwijzingsbeschikkingen bepaald in de artikelen 129 en 130, onverminderd het in artikel 539 van dit Wetboek beoogde hoger beroep. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de

Texte transmis par la Chambre des représentants

_____

le rapport du juge d'instruction, la chambre du conseil estime».

Art. 27

L'article 135 du même Code, modifié par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 135. — Le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel contre toutes les ordonnances de la chambre du conseil.

En outre, sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code, l'inculpé peut interjeter appel contre les ordonnances de renvoi prévues aux articles 129 et 130 en cas d'irrégularités, omissions ou causes de nullités affectant:

1º un acte d'instruction;

2º l'obtention de la preuve;

3º ou l'ordonnance de renvoi.

L'inculpé peut également interjeter appel de ces ordonnances s'il existe une cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique.

L'appel prévu aux 1º et 2º de l'alinéa 2 n'est recevable que si le moyen a été invoqué par conclusions écrites devant la chambre du conseil. Il en va de même pour l'appel prévu à l'alinéa 3, sauf lorsque la cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique n'est acquise que postérieurement aux débats devant la chambre du conseil.

Les irrégularités, omissions ou causes de nullités visées à l'alinéa 2 qui ont été soulevées devant la chambre des mises en accusation ne peuvent plus l'être devant le juge du fond, sans préjudice des moyens touchant à l'appréciation de la preuve. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique visées à l'alinéa 3, sauf lorsqu'elles ne sont acquises que postérieurement

Texte adopté par la Commission de la Justice

_____

le rapport du juge d'instruction, la chambre du conseil estime».

Art. 30

L'article 135 du même Code, remplacé par la loi du 20 juillet 1990, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 135. — § 1er. Le ministère public et la partie civile peuvent interjeter appel de toutes les ordonnances de la chambre du conseil.

[...]

§ 2. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, ou relatives à l'ordonnance de renvoi, l'inculpé peut interjeter appel des ordonnances de renvoi prévues aux articles 129 et 130, sans préjudice de l'appel visé à l'article 539 du présent Code. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique. En cas d'irrégularités, d'omissions ou de

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

behalve wanneer ze ontstonden na de debatten voor de Kamer van inbeschuldigingstelling.

Wanneer een van de inverdenkinggestelden van zijn vrijheid is beroofd, wordt het hoger beroep ingesteld overeenkomstig artikel 30 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis. In de andere gevallen moet het hoger beroep worden ingesteld binnen vijftien dagen. Deze termijn loopt, ten aanzien van de procureur des Konings en de inverdenkinggestelde vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen, en ten aanzien van de burgerlijke partij vanaf de dag van de betekening.

De verklaring van hoger beroep wordt gedaan op de griffie van de rechtbank die de beschikking heeft gewezen.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal.

De griffier stelt de partijen en hun advocaten per telefax of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting. Het dossier wordt ten laatste achtenveertig uur voor de zitting ter beschikking gesteld.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak over het hoger beroep, nadat de procureur-generaal, de partijen en hun advocaten zijn gehoord.

Wanneer de raadkamer een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid bedoeld in het tweede lid of een grond van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering bedoeld in het derde lid vaststelt, spreekt zij, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg.»

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

strafvordering. Het hoger beroep is in geval van onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, slechts ontvankelijk indien het middel bij schriftelijke conclusie is ingeroepen voor de raadkamer. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de raadkamer.

§ 3. Het hoger beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van vijftien dagen door een verklaring ter griffie van de rechtbank die de beschikking heeft gewezen. Deze termijn loopt vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen.

De procureur des Konings zendt de stukken over aan de procureur-generaal.

De griffier stelt de partijen en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting. Het dossier wordt ten laatste vijftien dagen voor de zitting ter beschikking gesteld.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak over het hoger beroep, nadat de procureur-generaal, de partijen en hun advocaten zijn gehoord.

[...]

Zij hoort, in openbare terechtzetting indien ze op vraag van een partij daartoe besluit, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde.

§ 4. Wanneer echter een van de inverdenkinggestelden van zijn vrijheid is beroofd, dan wordt het hoger beroep door het openbaar ministerie en door elkeen van de partijen ingesteld overeenkomstig artikel 30 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis.»

Texte transmis par la Chambre des représentants

aux débats devant la chambre des mises en accusation.

L'appel est interjeté conformément à l'article 30 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive lorsque l'un des inculpés est détenu. Dans les autres cas, l'appel est interjeté dans les quinze jours. Ce délai court à l'égard du procureur du Roi et de l'inculpé à compter du jour de l'ordonnance et, à l'égard de la partie civile, à compter du jour de la signification.

La déclaration d'appel est faite au greffe du tribunal qui a rendu l'ordonnance.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général.

Le greffier donne avis aux parties et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience. Le dossier est mis à leur disposition quarante-huit heures au moins avant l'audience.

La chambre des mises en accusation statue sur l'appel, le procureur général, les parties et leurs conseils entendus.

Lorsque la chambre du conseil constate une irrégularité, omission ou cause de nullité visée à l'alinéa 2, ou une cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique visées à l'alinéa 3, elle prononce, le cas échéant, la nullité de l'acte qui en est entaché et de tout ou partie de la procédure ultérieure. Les pièces annulées sont retirées du dossier et déposées au greffe du tribunal de première instance.»

Texte adopté par la Commission de la Justice

causes de nullité visées à l'article 131, § 1er, l'appel n'est recevable que si le moyen a été invoqué par conclusions écrites devant la chambre du conseil. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, sauf lorsque ces causes sont acquises postérieurement aux débats devant la chambre du conseil.

§ 3. L'appel est interjeté dans un délai de quinze jours par une déclaration faite au greffe du tribunal qui a rendu l'ordonnance. Ce délai court à compter du jour de l'ordonnance.

Le procureur du Roi transmet les pièces au procureur général.

Le greffier donne avis aux parties et à leurs conseils, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience. Le dossier est mis à leur disposition quinze jours au moins avant l'audience.

La chambre des mises en accusation statue sur l'appel, le procureur général, les parties et leurs conseils entendus.

[...]

Elle entend, en audience publique si elle en décide ainsi à la demande de l'une des parties, le procureur général, la partie civile et l'inculpé en leurs observations.

§ 4. Lorsque toutefois l'un des inculpés est détenu, l'appel est interjeté par le ministère public et par chacune des parties conformément à l'article 30 de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive.»

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Art. 28

Onder een hoofdstuk X (nieuw) met als opschrift: «Hoofdstuk X — Toezicht op het onderzoek door de kamer van inbeschuldigingstelling» wordt artikel 136 van hetzelfde Wetboek vervangen door de volgende artikelen:

«Art. 136. — De kamer van inbeschuldigingstelling houdt ambtshalve toezicht op het verloop van de onderzoeken, kan verslag vragen over de stand van zaken en kan kennis nemen van de dossiers. Zij kan een van haar leden machtigen en uitspraak doen overeenkomstig de artikelen 235 en 235*bis*.

Als het gerechtelijk onderzoek niet binnen het jaar wordt afgesloten, kan de kamer van inbeschuldigingstelling worden geadieerd door een aan de griffie van het hof van beroep gericht gemotiveerd verzoekschrift uitgaande van de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij. De kamer van inbeschuldigingstelling treedt op overeenkomstig het vorige lid en artikel 136*bis*. De kamer van inbeschuldigingstelling zal over het verzoekschrift uitspraak doen bij wijze van gemotiveerd arrest dat wordt medegedeeld aan de procureur generaal, de verzoekende partij en de gehoorde partijen. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van zes maanden, te rekenen vanaf de laatste beslissing, verstreken is.

Art. 136*bis*. — De procureur des Konings doet verslag aan de procureur-generaal omtrent alle zaken waarover de raadkamer geen uitspraak heeft gedaan binnen het jaar te rekenen van de eerste vordering.

Indien hij oordeelt dat het noodzakelijk is voor het goede verloop van het onderzoek, de wettelijkheid of de regelmatigheid van de procedure, neemt de procureur-generaal op elk moment voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vorderingen die hij nuttig acht.

In dat geval kan de kamer van inbeschuldigingstelling, zelfs ambtshalve, de bij de artikelen 136, 235 en 235*bis* bepaalde maatregelen nemen.

De procureur-generaal wordt gehoord.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de onderzoeksrechter in zijn verslag horen, buiten de aanwezigheid van de partijen indien zij dat nuttig acht. Zij kan eveneens de burgerlijke partij, de inverdenkinggestelde en hun advocaten horen, na kennisgeving die hen door de griffier ten laatste achtenveertig uur voor de zitting per telefax of bij een ter post aangetekende brief wordt gedaan.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Art. 31

Onder een hoofdstuk X (nieuw) met als opschrift: «Hoofdstuk X — Toezicht op het onderzoek door de kamer van inbeschuldigingstelling» wordt artikel 136 van hetzelfde Wetboek vervangen door de volgende artikelen:

«Art. 136. — De kamer van inbeschuldigingstelling houdt ambtshalve toezicht op het verloop van de onderzoeken, kan verslag vragen over de stand van zaken en kan kennis nemen van de dossiers. Zij kan een van haar leden machtigen en uitspraak doen overeenkomstig de artikelen 235 en 235*bis*.

Als het gerechtelijk onderzoek na een jaar niet is afgesloten, kan de zaak bij de kamer van inbeschuldigingstelling worden aanhangig gemaakt door een aan de griffie van het hof van beroep gericht met redenen omkleed verzoekschrift uitgaande van de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij. De kamer van inbeschuldigingstelling treedt op overeenkomstig het vorige lid en artikel 136*bis*. De kamer van inbeschuldigingstelling doet over het verzoekschrift uitspraak bij een met redenen omkleed arrest dat wordt medegedeeld aan de procureur-generaal, de verzoekende partij en de gehoorde partijen. De verzoeker mag geen verzoekschrift met hetzelfde voorwerp indienen vooraleer een termijn van zes maanden is verstreken te rekenen van de laatste beslissing.

Art. 136*bis*. — De procureur des Konings doet verslag aan de procureur-generaal omtrent alle zaken waarover de raadkamer geen uitspraak heeft gedaan binnen een jaar te rekenen van de eerste vordering.

Indien hij oordeelt dat het noodzakelijk is voor het goede verloop van het onderzoek, de wettelijkheid of de regelmatigheid van de procedure, doet de procureur-generaal te allen tijde voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vorderingen die hij nuttig acht.

In dat geval kan de kamer van inbeschuldigingstelling, zelfs ambtshalve, de bij de artikelen 136, 235 en 235*bis* bepaalde maatregelen nemen.

De procureur-generaal wordt gehoord.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de onderzoeksrechter in zijn verslag horen, buiten de aanwezigheid van de partijen indien zij dat nuttig acht. Zij kan eveneens de burgerlijke partij, de inverdenkinggestelde en hun advocaten horen, na kennisgeving die hen door de griffier ten laatste achtenveertig uur voor de zitting per faxpost of bij een ter post aangetekende brief wordt gedaan.»

Texte transmis par la Chambre des représentants

Art. 28

Sous un chapitre X (nouveau), intitulé «Chapitre X — Du contrôle de l'instruction par la chambre des mises en accusation», l'article 136 du même Code est remplacé par les artices suivants:

«Art. 136. — La chambre des mises en accusation contrôle d'office le cours des instructions, peut demander des rapports sur l'état des affaires et peut prendre connaissance des dossiers. Elle peut déléguer un de ses membres et statuer conformément aux articles 235 et 235*bis*.

Si l'instruction n'est pas clôturée après une année, la chambre des mises en accusation peut être saisie par requête motivée adressée au greffe de la cour d'appel par l'inculpé ou la partie civile. La chambre des mises en accusation agira conformément à l'alinéa précédent et à l'article 136*bis*. La chambre des mises en accusation statuera sur la requête par arrêt motivé, qui sera communiqué au procureur général, à la partie requérante et aux parties entendues. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration du délai de six mois à compter de la dernière décision.

Art. 136*bis*. — Le procureur du Roi fera rapport au procureur général de toutes les affaires sur lesquelles la chambre du conseil n'aurait point statué dans l'année à compter du premier réquisitoire.

S'il l'estime nécessaire pour le bon déroulement de l'instruction, la légalité ou la régularité de la procédure, le procureur général prend, à tout moment, devant la chambre des mises en accusation les réquisitions qu'il juge utiles.

Dans ce cas, la chambre des mises en accusation peut, même d'office, prendre les mesures prévues par les articles 136, 235 et 235*bis*.

Le procureur général est entendu.

La chambre des mises en accusation peut entendre le juge d'instruction en son rapport, hors la présence des parties si elle l'estime utile. Elle peut également entendre la partie civile, l'inculpé et leurs conseils, sur convocation qui leur est notifiée par le greffier, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, au plus tard quarante-huit heures avant l'audience.

Texte adopté par la Commission de la Justice

Art. 31

Sous un chapitre X (nouveau), intitulé «Chapitre X — Du contrôle de l'instruction par la chambre des mises en accusation», l'article 136 du même Code est remplacé par les articles suivants:

«Art. 136. — La chambre des mises en accusation contrôle d'office le cours des instructions, peut demander des rapports sur l'état des affaires et peut prendre connaissance des dossiers. Elle peut déléguer un de ses membres et statuer conformément aux articles 235 et 235*bis*.

Si l'instruction n'est pas clôturée après une année, la chambre des mises en accusation peut être saisie par requête motivée adressée au greffe de la cour d'appel par l'inculpé ou la partie civile. La chambre des mises en accusation agit conformément à l'alinéa précédent et à l'article 136*bis*. La chambre des mises en accusation statue sur la requête par arrêt motivé, qui est communiqué au procureur général, à la partie requérante et aux parties entendues. Le requérant ne peut déposer de requête ayant le même objet avant l'expiration du délai de six mois à compter de la dernière décision.

Art. 136*bis*. — Le procureur du Roi fait rapport au procureur général de toutes les affaires sur lesquelles la chambre du conseil n'aurait point statué dans l'année à compter du premier réquisitoire.

S'il l'estime nécessaire pour le bon déroulement de l'instruction, la légalité ou la régularité de la procédure, le procureur général prend, à tout moment, devant la chambre des mises en accusation, les réquisitions qu'il juge utiles.

Dans ce cas, la chambre des mises en accusation peut, même d'office, prendre les mesures prévues par les articles 136, 235 et 235*bis*.

Le procureur général est entendu.

La chambre des mises en accusation peut entendre le juge d'instruction en son rapport, hors la présence des parties si elle l'estime utile. Elle peut également entendre la partie civile, l'inculpé et leurs conseils, sur convocation qui leur est notifiée par le greffier, par télécopie ou par lettre recommandée à la poste, au plus tard quarante-huit heures avant l'audience.»

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Art. 136*tner*. — In de gevallen bepaald bij de artikelen 61*ter*, § 6, en 61*quinquies*, § 5, wordt de kamer van inbeschuldigingstelling geadieerd door een gemotiveerd verzoekschrift gericht tot de griffie van het hof van beroep door de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij.

Als de zaak bij de kamer van inbeschuldigingstelling aanhangig is gemaakt, kan deze, zelfs ambtshalve, de bij de artikelen 136, 235 en 235*bis* bepaalde maatregelen nemen.

De procureur-generaal, de verzoeker en zijn advocaat worden gehoord.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan eveneens de onderzoeksrechter in zijn verslag horen, buiten de aanwezigheid van de partijen indien zij dat nuttig acht.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen een maand na de indiening van het verzoekschrift.

De griffier stelt de verzoeker en zijn advocaat, per telefax of bij een ter post aangetekende brief, ten laatste achtenveertig uur op voorhand, in kennis van plaats, dag en uur van de zitting.»

Art. 29

In hetzelfde Wetboek, wordt een artikel 235*bis* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 235*bis*. — § 1. Bij de regeling van de rechtspleging kan de kamer van inbeschuldigingstelling, op vordering van het openbaar ministerie, op verzoek van één van de partijen of zelfs ambtshalve, de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure onderzoeken.

Wanneer zij een nietigheidsgrond vaststelt, handelt zij overeenkomstig artikel 135, laatste lid.

§ 2. De kamer van inbeschuldigingstelling handelt op dezelfde wijze, in de andere gevallen van adiëring, op vordering van het openbaar ministerie of op gemotiveerd verzoek van één van de partijen.

§ 3. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve de regelmatigheid van de rechtspleging onderzoekt en het bestaan van een nietigheidsgrond vermoedt, beveelt ze de debatten te heropenen.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling hoort, in openbare terechtzitting indien ze op vraag van een

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

[...]

Art. 32

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 235*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 235*bis*. — § 1. Bij de regeling van de rechtspleging onderzoekt de kamer van inbeschuldigingstelling, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van een van de partijen [...], de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure [...]. Zij kan dit zelfs ambtshalve doen.

§ 2. De kamer van inbeschuldigingstelling handelt op dezelfde wijze in de andere gevallen waarin ze kennis neemt van de zaak [...].

§ 3. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve de regelmatigheid van de rechtspleging onderzoekt en er een nietigheid, een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering kan bestaan, beveelt ze de debatten te hervatten.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling hoort, in openbare terechtzitting indien ze op verzoek van een

Texte transmis par la Chambre des représentants

Art. 136*ter*. — Dans les cas visés aux articles 61*ter*, § 6, et 61*quinquies*, § 5, la chambre des mises en accusation est saisie par requête motivée adressée au greffe de la cour d'appel par l'inculpé ou la partie civile.

Lorsque la chambre des mises en accusation a été saisie, celle-ci peut, même d'office, prendre les mesures prévues par les articles 136, 235 et 235*bis*.

Le procureur général, le requérant et son conseil sont entendus.

La chambre des mises en accusation peut aussi entendre le juge d'instruction en son rapport, hors la présence des parties si elle l'estime utile.

La chambre des mises en accusation statue dans le mois du dépôt de la requête.

Le greffier donne avis au requérant et à son conseil, par télécopie ou lettre recommandée à la poste, des lieu, jour et heure de l'audience, au plus tard quarante-huit heures à l'avance.»

Art. 29

Dans le même Code, est inséré un article 235*bis*, rédigé comme suit:

«Art. 235*bis*. — § 1er. Lors du règlement de la procédure, la chambre des mises en accusation peut, sur la réquisition du ministère public, à la requête de l'une des parties ou même d'office, contrôler la régularité de la procédure qui lui est soumise.

Si elle découvre une cause de nullité, elle agit conformément à l'article 135, dernier alinéa.

§ 2. La chambre des mises en accusation agit de même, dans les autres cas de saisine, sur réquisitions du ministère public ou à la demande motivée d'une des parties.

§ 3. Lorsque la chambre des mises en accusation contrôle d'office la régularité de la procédure et soupçonne l'existence d'une cause de nullité, elle ordonne la réouverture des débats.

§ 4. La chambre des mises en accusation entend, en audience publique si elle en décide ainsi à la demande

Texte adopté par la Commission de la Justice

[...]

Art. 32

Dans le même Code est inséré un article 235*bis*, rédigé comme suit:

«Art. 235*bis*. — § 1er. Lors du règlement de la procédure, la chambre des mises en accusation contrôle, sur la réquisition du ministère public ou à la requête d'une des parties, la régularité de la procédure qui lui est soumise [...]. Elle peut même le faire d'office.

§ 2. La chambre des mises en accusation agit de même, dans les autres cas de saisine [...].

§ 3. Lorsque la chambre des mises en accusation contrôle d'office la régularité de la procédure et qu'il peut exister une cause de nullité, d'irrécevabilité ou d'extinction de l'action publique, elle ordonne la réouverture des débats.

§ 4. La chambre des mises en accusation entend, en audience publique si elle en décide ainsi à la demande

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

van de partijen beslist daartoe over te gaan, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde.

§ 5. De in artikel 135, tweede lid, bedoelde onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden die door de kamer van inbeschuldigingstelling werden onderzocht, kunnen niet meer opgeworpen worden voor de rechter ten gronde, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering. Hetzelfde geldt voor de in artikel 135, derde lid, bedoelde gronden van onontvankelijkheid of van uitdoving van de strafvordering, behalve wanneer ze ontstonden na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De bepalingen van deze paragraaf zijn niet van toepassing ten aanzien van de partijen die pas na de verwijzing naar het vonnisgerecht in de rechtspleging betrokken zijn.»

Art. 30

In artikel 236 van hetzelfde Wetboek, worden de woorden «het vorige artikel» vervangen door de woorden «artikel 235».

Art. 31

In artikel 279, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden «, zelfs de onderzoeksrechters,» geschrapt.

Art. 32

In artikel 280 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «en de onderzoeksrechters» geschrapt.

Art. 33

De artikelen 296 tot 301 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

partij daartoe besluit, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde.

§ 5. [...] De onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht, kunnen niet meer opgeworpen worden voor de feitenrechter, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering of die de openbare orde aanbelangen. Hetzelfde geldt voor de [...] gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De bepalingen van deze paragraaf zijn niet van toepassing ten aanzien van de partijen die pas na de verwijzing naar het vonnisgerecht in de rechtspleging betrokken zijn, behalve indien de stukken uit het dossier worden verwijderd overeenkomstig artikel 131, § 2, of overeenkomstig § 6 van dit artikel.

§ 6. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid als bedoeld in artikel 131, § 1, of een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering vaststelt, spreekt zij, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg, na het verstrijken van de termijn voor cassatieberoep.»

Art. 33

In artikel 236 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «het vorige artikel» vervangen door de woorden «artikel 235».

Art. 34

In artikel 279, eerste lid, van hetzelfde Wetboek worden de woorden «, zelfs de onderzoeksrechters,» geschrapt.

Art. 35

In artikel 280 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «en de onderzoeksrechters» geschrapt.

Art. 36

De artikelen 296 tot 301 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Texte transmis par la Chambre des représentants

de l'une des parties, le procureur général, la partie civile et l'inculpé en leurs observations.

§ 5. Les irrégularités, omissions ou causes de nullités visées à l'article 135, alinéa 2, qui ont été examinées devant la chambre des mises en accusation ne peuvent plus l'être devant le juge du fond, sans préjudice des moyens touchant à l'appréciation de la preuve. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique visées à l'article 135, alinéa 3, sauf lorsqu'elles ne sont acquises que postérieurement aux débats devant la chambre des mises en accusation. Les dispositions du présent paragraphe ne sont pas applicables à l'égard des parties qui ne sont appelées dans l'instance qu'après le renvoi à la juridiction de jugement.»

Art. 30

A l'article 236 du même Code, les mots «du précédent article» sont remplacés par les mots «de l'article 235».

Art. 31

A l'article 279, alinéa premier, du même Code, les mots «, même les juges d'instruction,» sont supprimés.

Art. 32

A l'article 280 du même Code, les mots «et des juges d'instruction,» sont supprimés.

Art. 33

Les articles 296 à 301 du même Code sont abrogés.

Texte adopté par la Commission de la Justice

de l'une des parties, le procureur général, la partie civile et l'inculpé en leurs observations.

§ 5. Les irrégularités, omissions ou causes de nullités visées à l'article 131, § 1er, ou relatives à l'ordonnance de renvoi, et qui ont été examinées devant la chambre des mises en accusation ne peuvent plus l'être devant le juge du fond, sans préjudice des moyens touchant à l'appréciation de la preuve ou qui concernent l'ordre public. Il en va de même pour les causes d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique [...], sauf lorsqu'elles ne sont acquises que postérieurement aux débats devant la chambre des mises en accusation. Les dispositions du présent paragraphe ne sont pas applicables à l'égard des parties qui ne sont appelées dans l'instance qu'après le renvoi à la juridiction de jugement, sauf si les pièces sont retirées du dossier conformément à l'article 131, § 2, ou au § 6 du présent article.

§ 6. Lorsque la chambre des mises en accusation constate une irrégularité, omission ou cause de nullité visée à l'article 131, § 1er, ou une cause d'irrecevabilité ou d'extinction de l'action publique, elle prononce, le cas échéant, la nullité de l'acte qui en est entaché et de tout ou partie de la procédure ultérieure. Les pièces annulées sont retirées du dossier et déposées au greffe du tribunal de première instance, après l'expiration du délai de cassation.»

Art. 33

À l'article 236 du même Code, les mots «du précédent article» sont remplacés par les mots «de l'article 235».

Art. 34

À l'article 279, alinéa premier, du même Code, les mots «, même les juges d'instruction,» sont supprimés.

Art. 35

À l'article 280 du même Code, les mots «et des juges d'instruction,» sont supprimés.

Art. 36

Les articles 296 à 301 du même Code sont abrogés.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Art. 34

Artikel 416, tweede lid van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Het vorige lid is niet van toepassing op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid of met toepassing van de artikelen 135, 235 en 235*bis*, noch op arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering die uitspraak doen over het beginsel van aansprakelijkheid».

HOOFDSTUK III

Bepalingen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 35

In artikel 94 van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden «kan bestaan» vervangen door het woord «bestaat».

Art. 36

In artikel 402 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «, de onderzoeksrechters» geschrapt.

HOOFDSTUK IV

Opheffing van de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken

Art. 37

De wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken, gewijzigd bij de wetten van 22 juli 1927 en 29 juni 1929, het koninklijk besluit nr 258 van 24 maart 1936, en de wetten van 16 februari 1961, 10 oktober 1967, 20 december 1974 en 25 juli 1985, wordt opgeheven.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Art. 37

Artikel 416, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Het vorige lid is niet van toepassing op arresten of vonnissen inzake bevoegdheid of met toepassing van de artikelen 135 [...] en 235*bis*, noch op arresten of vonnissen inzake de burgerlijke rechtsvordering die uitspraak doen over het beginsel van aansprakelijkheid.»

HOOFDSTUK III

Bepalingen tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 38

In artikel 94 van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden «kan bestaan» vervangen door het woord «bestaat».

Art. 39

In artikel 402 van hetzelfde Wetboek worden de woorden «, de onderzoeksrechters» geschrapt.

HOOFDSTUK IV

Opheffing van de wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken

Art. 40

De wet van 25 oktober 1919 tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken, gewijzigd bij de wetten van 22 juli 1927 en 29 juni 1929, het koninklijk besluit nr. 258 van 24 maart 1936, en de wetten van 16 februari 1961, 10 oktober 1967, 20 december 1974 en 25 juli 1985, wordt opgeheven.

Texte transmis par la Chambre des représentants

Art. 34

L'article 416, alinéa 2, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« L'alinéa précédent ne s'applique pas aux arrêts ou jugements rendus sur la compétence ou en application des articles 135, 235 et 235*bis*, ni aux arrêts ou jugements relatifs à l'action civile qui statuent sur le principe d'une responsabilité ».

CHAPITRE III

Dispositions modifiant le Code judiciaire

Art. 35

A l'article 94 du Code judiciaire, les mots « peut être » sont remplacés par le mot « est ».

Art. 36

A l'article 402 du même Code, les mots « les juges d'instruction » sont supprimés.

CHAPITRE IV

Abrogation de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux

Art. 37

La loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux, modifiée par les lois des 22 juillet 1927 et 29 juin 1929, l'arrêté royal n° 258 du 24 mars 1936, et les lois des 16 février 1961, 10 octobre 1967, 20 décembre 1974 et 25 juillet 1985, est abrogée.

Texte adopté par la Commission de la Justice

Art. 37

L'article 416, alinéa 2, du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« L'alinéa précédent ne s'applique pas aux arrêts ou jugements rendus sur la compétence ou en application des articles 135 [...] et 235*bis*, ni aux arrêts ou jugements relatifs à l'action civile qui statuent sur le principe d'une responsabilité. »

CHAPITRE III

Dispositions modifiant le Code judiciaire

Art. 38

À l'article 94 du Code judiciaire, les mots « peut être » sont remplacés par le mot « est ».

Art. 39

À l'article 402 du même Code, les mots « les juges d'instruction » sont supprimés.

CHAPITRE IV

Abrogation de la loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux

Art. 40

La loi du 25 octobre 1919 modifiant temporairement l'organisation judiciaire et la procédure devant les cours et tribunaux, modifiée par les lois des 22 juillet 1927 et 29 juin 1929, l'arrêté royal n° 258 du 24 mars 1936, et les lois des 16 février 1961, 10 octobre 1967, 20 décembre 1974 et 25 juillet 1985, est abrogée.

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

HOOFDSTUK V

Bepalingen tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

Art. 38

In artikel 27, § 1, 3º, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, wordt een c) toegevoegd, luidend als volgt:

«c) tijdens het geding voor de kamer van inbeschuldigingstelling bedoeld in de artikelen 135, 235 en 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering;»

Art. 39

In artikel 30, § 4, van dezelfde wet, wordt een lid toegevoegd luidend als volgt:

«Wanneer, bij toepassing van de artikelen 135 en 235 van het Wetboek van Strafvordering, de kamer van inbeschuldigingstelling een onderzoeksmagistraat adieert en de inverdenkinggestelde van zijn vrijheid is beroofd, doet de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak over de voorlopige hechtenis in een afzonderlijk arrest dat, in geval van handhaving van de voorlopige hechtenis, geldt als titel van vrijheidsberoving voor een maand.»

HOOFDSTUK VI

Bepaling tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie

Art. 40

Artikel 4, § 1, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, wordt gewijzigd als volgt:

A) In het eerste lid, worden de woorden «in de eerste twee leden van het enig artikel, nr XV, van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel van de wet 22 juli 1927.» vervangen door «in artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering.».

B) In het derde lid, worden de woorden «het enige artikel, nr XV, van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel van de wet 22 juli 1927, maar, in afwijking van de eerste tweede leden van

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

HOOFDSTUK V

Bepalingen tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

Art. 41

In artikel 27, § 1, 3º, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, wordt een *c)* toegevoegd, luidende:

«*c)* tijdens het geding voor de kamer van inbeschuldigingstelling bedoeld in de artikelen 135, 235 en 235*bis* van het Wetboek van Strafvordering;»

Art. 42

In artikel 30, § 4, van dezelfde wet, wordt het volgende lid toegevoegd:

«Wanneer, bij toepassing van de artikelen 135 en 235 van het Wetboek van Strafvordering, de kamer van inbeschuldigingstelling een onderzoeksmagistraat met een zaak belast en de inverdenkinggestelde van zijn vrijheid is beroofd, doet de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak over de voorlopige hechtenis in een afzonderlijk arrest dat, in geval van handhaving van de voorlopige hechtenis, geldt als titel van vrijheidsbeneming voor een maand.»

HOOFDSTUK VI

Bepaling tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie

Art. 43

Artikel 4, § 1, van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, wordt gewijzigd als volgt:

A) In het eerste lid worden de woorden «in de eerste twee leden van het enig artikel, nr. XV, van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel van de wet 22 juli 1927.» vervangen door «in artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering.»

B) In het derde lid worden de woorden «het enige artikel, nr. XV, van de wet van 25 oktober 1919, gewijzigd bij het eerste artikel van de wet 22 juli 1927, maar, in afwijking van de eerste twee leden van deze

Texte transmis par la Chambre des représentants

CHAPITRE V

Dispositions modifiant la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

Art. 38

A l'article 27, § 1er, 3o, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive est inséré un c) rédigé comme suit:

«c) pendant l'instance devant la chambre des mises en accusation prévue aux articles 135, 235 et 235*bis* du Code d'instruction criminelle;»

Art. 39

A l'article 30, § 4, de la même loi, est ajouté un alinéa rédigé comme suit:

«Si, à la suite de l'application des articles 135 et 235 du Code d'instruction criminelle, la chambre des mises en accusation saisit un magistrat instructeur et que l'inculpé est détenu, la chambre des mises en accusation statue sur la détention préventive par un arrêt séparé qui, en cas de maintien de la détention préventive, forme titre de détention pour un mois.»

CHAPITRE VI

Dispositions modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation

Art. 40

L'article 4, § 1er, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, est modifié comme suit:

A) A l'alinéa 1er, les mots «aux deux premiers alinéas de l'article unique, no XV, de la loi du 25 octobre 1919, modifié par l'article 1er, de la loi du 22 juillet 1927.» sont remplacés par les mots «à l'article 127 du Code d'instruction criminelle.».

B) A l'alinéa 3, les mots «à l'article unique, no XV, de la loi du 25 octobre 1919, modifié par l'article 1er, de la loi du 22 juillet 1927, mais par dérogation aux deux premiers alinéas de cette disposition,» sont

Texte adopté par la Commission de la Justice

CHAPITRE V

Dispositions modifiant la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

Art. 41

À l'article 27, § 1er, 3o, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive est inséré un c) rédigé comme suit:

«*c)* pendant l'instance devant la chambre des mises en accusation prévue aux articles 135, 235 et 235*bis* du Code d'instruction criminelle;»

Art. 42

À l'article 30, § 4, de la même loi, est ajouté un alinéa rédigé comme suit:

«Si, à la suite de l'application des articles 135 et 235 du Code d'instruction criminelle, la chambre des mises en accusation saisit un magistrat instructeur et que l'inculpé est détenu, la chambre des mises en accusation statue sur la détention préventive par un arrêt séparé qui, en cas de maintien de la détention préventive, forme titre de détention pour un mois.»

CHAPITRE VI

Dispositions modifiant la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation

Art. 43

L'article 4, § 1er, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, est modifié comme suit:

A) À l'alinéa 1er, les mots «aux deux premiers alinéas de l'article unique, no XV, de la loi du 25 octobre 1919, modifié par l'article 1er de la loi du 22 juillet 1927.» sont remplacés par les mots «à l'article 127 du Code d'instruction criminelle.»

B) À l'alinéa 3, les mots «à l'article unique, no XV, de la loi du 25 octobre 1919, modifié par l'article 1er de la loi du 22 juillet 1927, mais par dérogation aux deux premiers alinéas de cette disposition,» sont remplacés

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

deze bepaling,» vervangen door «artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering».

HOOFDSTUK VII

Bepalingen tot wijziging van het Strafwetboek

Art. 41

In het Strafwetboek wordt een artikel 460*ter* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 460*ter*. — Elk gebruik door de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij van door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen, dat tot doel heeft het verloop van het gerechtelijk onderzoek te hinderen, inbreuk te maken op het privé-leven, de fysieke of morele integriteit of de goederen van een in het dossier genoemde persoon, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar of met geldboete van zesentwintig tot vijfhonderd frank.».

Art. 42

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 507*bis* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 507*bis*. — Met gevangenisstraf van acht dagen tot twee jaar en met geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank wordt gestraft hij die de overeenkomstig de artikelen 28*sexies* en 61*quater* van het Wetboek van Strafvordering opgelegde voorwaarden bij de opheffing van een opsporings- of onderzoeksverrichting niet naleeft.».

HOOFDSTUK VIII

Bepalingen tot wijziging van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

Art. 43

In de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 3*bis* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 3*bis*. — Slachtoffers van misdrijven en hun verwanten dienen zorgvuldig en correct te worden bejegend, in het bijzonder door hen de nodige informatie te verschaffen en hen, in voorkomend geval, in

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

bepaling,» vervangen door «artikel 127 van het Wetboek van Strafvordering».

HOOFDSTUK VII

Bepalingen tot wijziging van het Strafwetboek

Art. 44

In het Strafwetboek wordt een artikel 460*ter* ingevoegd, luidende:

«Art. 460*ter*. — Elk gebruik door de inverdenkinggestelde of de burgerlijke partij van door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen, dat tot doel en tot gevolg heeft het verloop van het gerechtelijk onderzoek te hinderen, inbreuk te maken op het privé-leven, de fysieke of morele integriteit of de goederen van een in het dossier genoemde persoon, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar of met geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank.»

Art. 45

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 507*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 507*bis*. — Met gevangenisstraf van acht dagen tot twee jaar en met geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank wordt gestraft hij die de overeenkomstig de artikelen 28*sexies* en 61*quater* van het Wetboek van Strafvordering opgelegde voorwaarden bij de opheffing van een opsporings- of onderzoeksverrichting niet naleeft.»

HOOFDSTUK VIII

Bepalingen tot wijziging van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

Art. 46

In de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering wordt een artikel 3*bis* ingevoegd, luidende:

«Art. 3*bis*. — Slachtoffers van misdrijven en hun verwanten dienen zorgvuldig en correct te worden bejegend, in het bijzonder door terbeschikkingstelling van de nodige informatie en, in voorkomend

Texte transmis par la Chambre des représentants

remplacés par les mots «à l'article 127 du Code d'instruction criminelle».

CHAPITRE VII

Dispositions modifiant le Code pénal

Art. 41

Il est inséré dans le Code pénal un article 460*ter* rédigé comme suit:

«Art. 460*ter*. — Tout usage par l'inculpé ou la partie civile d'informations obtenues en consultant le dossier, qui aura eu pour but d'entraver le déroulement de l'instruction, de porter atteinte à la vie privée, à l'intégrité physique ou morale ou aux biens d'une personne citée dans le dossier est puni d'un emprisonnement de huit jours à un an ou d'une amende de vingt-six à cinq cents francs.».

Art. 42

Il est inséré dans le même Code un article 507*bis*, libellé comme suit:

«Art. 507*bis*. — Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à deux ans et d'une amende de vingt-six francs à cinq cents francs, celui qui ne respecte pas les conditions fixées à la levée d'un acte d'information ou d'instruction, conformément aux articles 28*sexies* et 61*quater* du Code d'instruction criminelle.».

CHAPITRE VIII

Dispositions modifiant la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale

Art. 43

Il est inséré dans le titre préliminaire du Code de procédure pénale un article 3*bis*, rédigé comme suit:

«Art. 3*bis*. — Les victimes d'infractions et leurs proches doivent être traitées de façon correcte et consciencieuse, en particulier en leur fournissant l'information nécessaire, et en les mettant, s'il échet,

Texte adopté par la Commission de la Justice

par les mots «à l'article 127 du Code d'instruction criminelle».

CHAPITRE VII

Dispositions modifiant le Code pénal

Art. 44

Il est inséré dans le Code pénal un article 460*ter*, rédigé comme suit:

«Art. 460*ter*. — Tout usage par l'inculpé ou la partie civile d'informations obtenues en consultant le dossier, qui aura eu pour but et pour effet d'entraver le déroulement de l'instruction, de porter atteinte à la vie privée, à l'intégrité physique ou morale ou aux biens d'une personne citée dans le dossier est puni d'un emprisonnement de huit jours à un an ou d'une amende de vingt-six francs à cinq cents francs.»

Art. 45

Il est inséré dans le même Code un article 507*bis*, libellé comme suit:

«Art. 507*bis*. — Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à deux ans et d'une amende de vingt-six francs à cinq cents francs, celui qui ne respecte pas les conditions fixées à la levée d'un acte d'information ou d'instruction, conformément aux articles 28*sexies* et 61*quater* du Code d'instruction criminelle.»

CHAPITRE VIII

Dispositions modifiant la loi du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du Code de procédure pénale

Art. 46

Il est inséré dans le titre préliminaire du Code de procédure pénale un article 3*bis*, rédigé comme suit:

«Art. 3*bis*. — Les victimes d'infractions et leurs proches doivent être traitées de façon correcte et consciencieuse, en particulier en leur fournissant l'information nécessaire, et en les mettant, s'il échet,

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

contact te brengen met de gespecialiseerde diensten en met name met de justitie-assistenten.

Justitie-assistenten zijn de personen die de bevoegde magistraten bijstaan bij de begeleiding van personen die betrokken zijn bij gerechtelijke procedures.».

Art. 44

In dezelfde voorafgaande titel worden een artikel 5*bis* en een artikel 5*ter* ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 5*bis*. — § 1. Verkrijgt de hoedanigheid van benadeelde persoon degene die, overeenkomstig de bepalingen van dit Wetboek, verklaart schade te hebben geleden veroorzaakt door een misdrijf.

§ 2. De verklaring wordt gedaan in persoon of door een advocaat.

De verklaring bevat:

a) naam, voornaam, plaats en datum van geboorte, beroep en woonplaats van de betrokkene;

b) het feit dat de oorzaak is van de schade geleden door de betrokkene;

c) de aard van deze schade;

d) het persoonlijk belang dat de betrokkene doet gelden.

De verklaring wordt ontvangen door het openbaar ministerie.

§ 3. De benadeelde persoon heeft het recht bijgestaan of vertegenwoordigd te worden door een advocaat.

Hij mag ieder document dat hij nuttig acht doen toevoegen aan het dossier.

Hij wordt op de hoogte gebracht van de seponering, het instellen van een gerechtelijk onderzoek, en de bepaling van een rechtsdag voor het onderzoeks- en vonnisgerecht.

Art. 5*ter*. — De vrijwillige en de gedwongen tussenkomst kan voor de strafgerechten gebeuren overeenkomstig de artikelen 811 tot 814 van het Gerechtelijk Wetboek.

Verkrijgt de hoedanigheid van tussenkomende partij, de persoon die, om te handelen of om zich te verdedigen, in een vordering die voor het strafrecht hangt vrijwillig tussenkomt of tot gedwongen tussenkomst gedagvaard of bij conclusie geroepen wordt.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

geval, het bewerkstelligen van contact met de gespecialiseerde diensten en met name met de justitie-assistenten.

Justitie-assistenten zijn personen die de bevoegde magistraten bijstaan bij de begeleiding van personen die betrokken zijn bij gerechtelijke procedures.»

Art. 47

In dezelfde voorafgaande titel wordt een artikel 5*bis* [...] ingevoegd, luidende:

«Art. 5*bis*. — § 1 [...]. De hoedanigheid van benadeelde persoon verkrijgt degene die [...] verklaart schade te hebben geleden veroorzaakt door een misdrijf.

§ 2. De verklaring wordt gedaan in persoon of door een advocaat.

De verklaring bevat:

a) naam, voornaam, plaats en datum van geboorte, beroep en woonplaats van de betrokkene;

b) het feit dat de oorzaak is van de schade geleden door de betrokkene;

c) de aard van deze schade;

d) het persoonlijk belang dat de betrokkene doet gelden.

De verklaring, waarvan akte wordt opgesteld die bij het dossier wordt gevoegd, wordt afgelegd op het secretariaat van het openbaar ministerie.

§ 3. De benadeelde persoon heeft het recht bijgestaan of vertegenwoordigd te worden door een advocaat.

Hij mag ieder document dat hij nuttig acht doen toevoegen aan het dossier.

Hij wordt op de hoogte gebracht van de seponering en de reden daarvan, het instellen van een gerechtelijk onderzoek en de bepaling van een rechtsdag voor het onderzoeks- en vonnisgerecht.»

[...].

Texte transmis par la Chambre des représentants

en contact avec les services spécialisés et, notamment, avec les assistants de justice.

Sont assistants de justice, les personnes qui prêtent assistance aux magistrats compétents dans la guidance des personnes engagées dans des procédures judiciaires.».

Art. 44

Il est inséré dans le même titre préliminaire un article 5*bis* et un article 5*ter*, rédigés comme suit:

«Art. 5*bis*. — § 1er. Acquiert la qualité de personne lésée celui qui, conformément aux dispositions du présent code, déclare avoir subi un dommage découlant d'une infraction.

§ 2. La déclaration est faite en personne ou par un avocat.

La déclaration indique:

a) les nom, prénom, lieu et date de naissance, profession et domicile du déclarant;

b) le fait générateur du dommage subi par le déclarant;

c) la nature de ce dommage;

d) l'intérêt personnel que le déclarant fait valoir.

La déclaration est reçue par le ministère public.

§ 3. La personne lésée a le droit d'être assistée ou représentée par un avocat.

Elle peut faire joindre au dossier tout document qu'elle estime utile.

Elle est informée du classement sans suite, de la mise à l'instruction ainsi que des actes de fixation devant les juridictions d'instruction et de jugement.

Art. 5*ter*. — L'intervention volontaire et forcée peut s'exercer devant les juridictions répressives conformément aux articles 811 à 814 du Code judiciaire.

Acquiert la qualité de partie intervenante la personne qui, aux fins d'agir ou de se défendre, dans une action en cours pendante devant les juridictions répressives, intervient volontairement ou est citée ou appelée par conclusions en intervention forcée.

Texte adopté par la Commission de la Justice

en contact avec les services spécialisés et, notamment, avec les assistants de justice.

Sont assistants de justice, les personnes qui prêtent assistance aux magistrats compétents dans la guidance des personnes engagées dans des procédures judiciaires.»

Art. 47

Il est inséré dans le même titre préliminaire un article 5*bis* [...], rédigé comme suit:

«Art. 5*bis*. — § 1er. Acquiert la qualité de personne lésée celui qui déclare [...] avoir subi un dommage découlant d'une infraction.

§ 2. La déclaration est faite en personne ou par un avocat.

La déclaration indique:

a) les nom, prénom, lieu et date de naissance, profession et domicile du déclarant;

b) le fait générateur du dommage subi par le déclarant;

c) la nature de ce dommage;

d) l'intérêt personnel que le déclarant fait valoir.

La déclaration à joindre au dossier, et dont il est dressé acte, est reçue par le secrétariat du ministère public.

§ 3. La personne lésée a le droit d'être assistée ou représentée par un avocat.

Elle peut faire joindre au dossier tout document qu'elle estime utile.

Elle est informée du classement sans suite et de son motif, de la mise à l'instruction ainsi que des actes de fixation devant les juridictions d'instruction et de jugement.»

[...].

Tekst overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers

De vrijwillige tussenkomst geschiedt bij een verzoekschrift dat overeenkomstig de artikelen 1026 en 1027 van het Gerechtelijk Wetboek tijdens het vooronderzoek gericht wordt aan de onderzoeksrechter of aan de onderzoeksgerechten waarvoor de zaak hangende is, en na de beslissing tot verwijzing, aan alle andere gerechten.»

Art. 45

Artikel 24 van dezelfde voorafgaande titel wordt aangevuld met het volgende lid:

«Gedurende de behandeling van een door de beklaagde, de burgerlijke partij of de burgerlijk aansprakelijke partij voor het vonnisgerecht opgeworpen exceptie van onbevoegdheid, onontvankelijkheid of nietigheid wordt de verjaring van de strafvordering geschorst. Indien het vonnisgerecht de exceptie gegrond verklaart of indien de beslissing over de exceptie bij de grond van de zaak wordt gevoegd, wordt de verjaring niet geschorst.»

Art. 46

Deze wet treedt in werking op de door de Koning bepaalde datum en uiterlijk zes maanden na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

Tekst aangenomen door de Commissie voor de Justitie

Art. 48 (nieuw)

In dezelfde voorafgaande titel wordt een artikel 5*ter* ingevoegd, luidende:

«Art. 5*ter*. — Instellingen van openbaar nut en verenigingen die zich statutair tot doel stellen de rechten van slachtoffers van misdrijven te verdedigen, kunnen door de minister van Justitie gemachtigd worden om in rechte op te treden in alle geschillen waartoe de toepassing van de strafvordering wegens misdaden of wanbedrijven gepleegd tegen de persoon van minderjarigen aanleiding geeft. De Koning bepaalt onder welke voorwaarden en op welke wijze de machtiging wordt verleend of ingetrokken.

De vordering van de instelling van openbaar nut of van de vereniging is alleen dan ontvankelijk indien degene die door het strafbaar feit schade geleden heeft of zijn wettelijke vertegenwoordiger daarmee heeft ingestemd.»

[...].

Art. 49

Deze wet treedt in werking op de door de Koning bepaalde datum en uiterlijk zes maanden na de bekendmaking ervan in het *Belgisch Staatsblad*.

Texte transmis par la Chambre des représentants

L'intervention volontaire est formée par une requête adressée conformément aux dispositions des articles 1026 et 1027 du Code judiciaire au cours de l'instruction préparatoire, au juge d'instruction ou aux juridictions d'instruction qui sont saisis de la cause, et, après décision de renvoi, à toutes les autres juridictions.»

Art. 45

L'article 24 du même titre préliminaire est complété par l'alinéa suivant:

«Pendant le traitement d'une exception d'incompétence, d'irrecevabilité ou de nullité soulevée devant la juridiction de jugement par le prévenu, par la partie civile ou par la personne civilement responsable, la prescription de l'action publique est suspendue. Si la juridiction déclare l'exception fondée ou que la décision sur l'exception est jointe au fond, la prescription n'aura pas été suspendue.»

Art. 46

La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard six mois après sa publication au *Moniteur belge*.

Texte adopté par la Commission de la Justice

Art. 48 (nouveau)

Dans le même titre préliminaire est inséré un article 5*ter*, rédigé comme suit:

«Art. 5*ter*. — Les établissements d'intérêt public et les associations ayant pour objet statutaire de défendre les droits des victimes de délit peuvent être habilités, par le ministre de la Justice, à ester en justice dans tous les litiges résultant de l'exercice de l'action publique à la suite de crimes ou d'infractions commis contre la personne de mineurs d'âge. Le Roi définit les conditions auxquelles l'autorisation est accordée ou retirée et les modalités suivant lesquelles elle est accordée ou retirée.

L'action de l'établissement d'intérêt public ou de l'association n'est recevable que si celui que l'infraction a lésé ou son représentant légal s'est déclaré d'accord avec celle-ci.»

[...].

Art. 49

La présente loi entre en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard six mois après sa publication au *Moniteur belge*.

1 - 704/4 (BIJLAGEN)

IX. BIJLAGEN

INHOUD

		Blz.
A.	Inhoudstafel verslag Commissie strafprocesrecht 1994	442
B.	Inhoudstafel verslag Commissie strafprocesrecht 1995	444
C.	Arrest Arbritagehof 18 juli 1997 nr. 54/97	445
D.	Bibliografie	452
E.	Meerjarenplan justitie en veiligheid	455
F.	Inleiding plan nieuw Wetboek van Strafvordering	467

1 - 704/4 (ANNEXES)

IX. ANNEXES

SOMMAIRE

		Pages
A.	Table des matières du rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale 1994	442
B.	Table des matières du rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale 1995	444
C.	Arrêt nº 54/97 de la Cour d'Arbitrage du 18 juillet 1997	445
D.	Bibliographie	452
E.	Plan pluriannuel justice et sécurité	455
F.	Introduction d'un plan du nouveau Code de procédure pénale	467

BIJLAGE A

Inhoudstafel verslag Commissie strafprocesrecht 1994

Deze bijlage blz. 442 en 443 is uitsluitend gedrukt beschikbaar.

ANNEXE A

Table des matières du rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale 1994

Cette annexe p. 442 et 443 est uniquement disponible sur support papier.

BIJLAGE B

Inhoudstafel verslag Commissie strafprocesrecht 1995

Deze bijlage blz. 444 is uitsluitend gedrukt beschikbaar.

ANNEXE B

Table des matières du rapport de la Commission pour le droit de la procédure pénale 1995

Cette annexe p. 444 est uniquement disponible sur support papier.

BIJLAGE C

Officiële berichten

Deze bijlage blz. 445 tot en met 451 is uitsluitend gedrukt beschikbaar.

ANNEXE C

Avis officiels

Cette annexe p. 445 à 451 est uniquement disponible sur support papier.

BIJLAGE D

Bibliografie

ANNEXE D

Bibliographie

	Auteur	Titel — Titre		Jaar — Année	Volume	Num.	Blz. — Page
1.	—	Naar een hervorming van de strafrechtprocedure. Politeia sprak met procureur-generaal Norbert Bauwens	Politeia	93	3	3	8-12
2.	Quarré, Ph.	L'avant-projet de réforme de la procédure pénale: la montagne aurait-elle accouché d'une souris?	Journal des Procès	94	—	263	8-11
3.	Steelandt, D.	L'avant-projet de loi Franchimont relative à l'information et à l'instruction	De politieofficier = L'officier de police	94	—	6	31-35
4.	Renault, G.	Colloque: vers une nouvelle procédure pénale — Bruxelles, 26 mai 1994	Revue de droit pénal et de criminologie	94	74	9-10	993-997
5.	—	Vers une réforme de la procédure pénale: Politeia s'est entretenu avec le procureur général Norbert Bauwens	Politeia	93	3	3	8-12
6.	Rozie, M.	Drie aspecten van de wet van 11 juli 1994 betreffende de politierechtbanken en houdende een aantal bepalingen betreffende versnelling en de modernisering van de strafrechtspleging	AJT-Dossier	95/96	2	5	65-71
7.	Van Daele, D.	Sur la voie d'une réforme de la procédure pénale: les propositions de la commission Franchimont	Vigiles: Revue du droit de police	96	2	2	1-9
8.	Traest, Ph.	Hervorming van het strafprocesrecht: een stap in de goede richting	Panopticon, tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk	96	7	3	209-226
9.	Verstraeten, R.	Enige bedenkingen omtrent de burgerlijke partij en de hervorming van het strafprocesrecht	Panopticon, tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk	96	7	3	269-283
10.	—	Voorontwerp van wet tot verbetering van de strafrechtspleging in stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek	Panopticon, tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk	96	7	3	218-226
11.	Franchimont	La victime dans le procès pénal	Journal des tribunaux	97	116	5832	121-124
12.	de Becq, R.	Le projet de loi relatif à l'amélioration de la procédure pénale, stade de l'information et de l'instruction, dit projet Franchimont	Journal des procès	97	—	328	8-11

	Auteur	Titel — Titre		Jaar — Année	Volume	Num.	Blz. — Page
13.	De Smet, B.	De justitie in de steigers: beschouwingen over het ontwerp Franchimont als steunpijler van een moderne gerechtelijke constructie	Panopticon, tijdschrift voor strafrecht, criminologie en forensisch welzijnswerk	97	18	3	209-220
14.	de Becq, R.	Le projet de loi relatif à l'amélioration de la procédure pénale, stade de l'information et de l'instruction, dit projet Franchimont	Journal des procès	97	—	329	22-25
15.	Franchimont	Réflexion sur la réforme du droit pénal et de la procédure pénale de Belgique	Liber Amicorum	91	—	—	235-251

Het tweede voorontwerp van de Commissie strafprocesrecht | **Le second avant-projet de la Commission droit de la procédure pénale**

	Auteur	Titel — Titre		Jaar — Année	Volume	Num.	Blz. — Page
1.	Bosly, D.	Vers une plus grande publicité dans l'instruction	—	—	—	—	7-14
2.	Vandermeersch, D.	Vers une plus grande transparence de la phase préparatoire du procès pénal	—	—	—	—	15-42
3.	Dejemeppe, B.	Vers une plus grande contradiction dans l'instruction	—	—	—	—	43-54
4.	Rozie, M.	Meer tegenspraak in het vooronderzoek	—	—	—	—	53-57
5.	Van Den Wyngaert, Ch. De Smet, B.	De sanctionering van vormverzuimen: een dissenting opinion bij het voorstel van de Commissie Strafprocesrecht	—	—	—	—	59-84
6.	Traest, Ph.	Beoordeling van de regelmatigheid van de procedure binnen het kader van de regeling van de rechtspleging	—	—	—	—	97-116
7.	Verstraeten, R.	Rechtsmiddelen tegen de beschikkingen van de raadkamer tot regeling van rechtspleging	—	—	—	—	117-132
8.	Traest, Ph.	«Recent optreden van het Arbitragehof in strafzaken: de arresten in verband met de verjaring van de burgerlijke vordering op grond van een misdrijf en het hoger beroep tegen beschikkingen van de raadkamer» in Gandaius Actueel I, Antwerpen	Kluwer Rechtswetenschappen	1995	—	—	117-129
9.	Bosly, H. D.	La fonction de police judiciaire: de la dépendance vers l'autonomie	Liber Amicorum José Vanderveeren, Bruxelles	1997	—	—	19-36
10.	Dejemeppe, B.	Codifier est un art difficile: l'exemple de la procédure pénale	Le Soir	3/6/94	—	—	—
11.	Franchimont, M.	Les nouvelles responsabilités des participants au procès pénal dans l'avant-projet de loi relatif à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction	Liber Amicorum José Vanderveeren Bruxelles, Bruylant	1997	—	—	55-64
12.	Moyersoen, Y.	De verdachte en zijn onderzoeksrechter	Panopticon	96	—	—	259-268
13.	Erdman, F.	Inzagerecht versus geheim onderzoek: fictie of noodzakelijkheid?	Panopticon	96	—	—	248-258
14.	Sadzot, A.	Égalité des armes et contradiction dans le procès pénal in Les droits de la défense, actes du colloque du 28 mars 1997	Jeune Barreau de Liège	—	—	—	—
15.	Sadzot, A.	L'accès au dossier répressif en cours d'instruction, note sous Cour d'arbitrage,	J.L.M.B.	1997		54/97	1157-1160

BIJLAGE E

Meerjarenplan justitie en veiligheid

Tijdens de vorige legislatuur werd een eerste meerjarenprogramma justitie en veiligheid gestart.

Dit meerjarenplan omvatte de periode 1994-1997 en bouwde voort op het Pinksterplan van 1990 ten behoeve van de politiediensten en op het contract met de burger (1992).

Het meerjarenplan bestond uit drie onderdelen: justitie, veiligheid en een bouwprogramma.

Nu het meerjarenprogramma 1994-1997 afloopt, wenst de regering haar inspanning ten behoeve van justitie en van veiligheid te actualiseren en verder te zetten in een nieuw meerjarenplan met dezelfde hoofdthema's.

De regering wenst immers opnieuw een belangrijke inspanning te leveren op het vlak van justitie en veiligheid, maar de nadruk wordt dit keer gelegd op projecten die oog hebben voor het menselijke aspekt en bijgevolg Justitie dichter bij de burger brengen.

I. JUSTITIE

In de voorbije tien jaar is de justitie-begroting reeds sterk ontwikkeld.

In 1988 bedroeg ze 23,5 miljard frank.

In 1995 voorzag de regering 34,5 miljard frank voor justitie; in 1998 wordt dit 40,3 miljard frank.

Zowel in de voorbije als tijdens de huidige legislatuur zijn reeds talrijke maatregelen genomen om de werking van de rechtbanken, het gevangeniswezen en de para-justitiële dienstverlening te verbeteren.

De hervormingen die thans in uitvoering zijn vragen echter een inzet van bijkomende mankracht en middelen. Het nieuwe meerjarenplan 1998-2000 wordt begroot op 5 miljard frank.

Het plan heeft in 1998 een directe weerslag van 1,2 miljard frank in de begroting justitie; in 1999 wordt dit opgetrokken tot 2,5 miljard frank om in 2000 het peil van 5 miljard frank te bereiken.

1. Een menselijke justitie

1.1. Rechtshulp

Het is één van de belangrijke doelstellingen om de drempel naar justitie te verlagen. Sinds enkele jaren stelt de overheid jaarlijks een bedrag ter beschikking van de advocatuur voor het verdedigen van cliënten die minvermogend zijn. Dit bedrag bedraagt thans 500 miljoen frank en wordt tussen de aangestelde advocaten verdeeld in functie van de geleverde prestaties.

Ten einde voor minvermogenden de toegang tot de rechtbanken te verbeteren, zal het systeem van rechtshulp verder ontwikkeld en verbeterd worden. Het meerjarenplan volgt hiervoor twee lijnen:

— er worden middelen vrijgemaakt voor de uitbouw van de eerstelijns rechtshulp, te verlenen door arrondissementele commissies rechtshulp die in elk gerechtelijk arrondissement zullen worden opgericht;

— gezien het toenemend aantal prestaties en gelet op de vaste wil om de rechtshulpverlening te verbeteren en uit te breiden tot

ANNEXE E

Plan pluriannuel et sécurité

Au cours de la précédente législature, un premier programme pluriannuel pour la justice et la sécurité a été lancé.

Ce programme pluriannuel englobait la période 1994-1997 et s'inscrivait dans le prolongement du Plan de la Pentecôte de 1990 pour les services de police et le contrat avec le citoyen en 1992.

Le plan pluriannuel comportait trois volets: la justice, la sécurité et un programme de construction.

Maintenant que le programme pluriannuel 1994-1997 touche à sa fin, le gouvernement souhaite actualiser et poursuivre ses efforts en matière de justice et de sécurité au moyen d'un nouveau plan pluriannuel portant sur les mêmes axes.

Le gouvernement veut ainsi procéder à un nouvel effort important en faveur de la Justice et de la sécurité. Toutefois, l'accent est cette fois placé sur des projets à dimension humaine, lesquels permettront la Justice du citoyen.

I. LA JUSTICE

Au cours des dix dernières années, le budget de la justice s'est sensiblement accru.

En 1988, il s'élevait à 23,5 milliards de francs.

En 1995, le gouvernement prévoyait un budget de 34,5 milliards de francs pour la justice; en 1998, ce montant est de 40,3 milliards de francs.

Au cours des dernières législatures et de la législature actuelle, de nombreuses mesures ont déjà été prises dans le but d'améliorer le fonctionnement des tribunaux, de l'administration pénitentiaire et des services d'assistance parajudiciaires.

Toutefois, les réformes actuellement en cours requièrent des effectifs et des moyens supplémentaires.

En 1998, les répercussions directes du plan pluriannuel sur le budget de la justice s'élèveront à 1,2 milliard de francs; en 1999, ce chiffre passera à 2,5 milliards de francs pour atteindre la somme de 5 milliards de francs en 2000.

1. Une justice à dimension humaine

1.1. Aide légale

L'un des objectifs principaux du nouveau plan pluriannuel est d'augmenter l'accessibilité de la justice. Depuis quelques années, l'État met à la disposition des avocats une somme destinée à couvrir la défense de personnes à faibles revenus. Cette somme atteint actuellement 500 millions de francs et est répartie entre les avocats désignés en fonction des prestations fournies.

Le système d'aide légale sera développé et amélioré. Pour ce faire, le plan pluriannuel suivra deux axes:

— Des moyens sont libérés pour organiser une aide juridique de première ligne par les commissions d'aide légale qui seront créées dans chaque arrondissement judiciaire.

— Compte tenu du nombre croissant de prestations, de la volonté d'améliorer le service de l'aide légale et d'élargir les caté-

grotere categoriën rechthebbenden zal het budget voor de door de consultatie- en verdedingsbureau's verleende tweedelijns rechtshulp worden verdubbeld.

Deze maatregelen zullen leiden tot een beter onthaal voor de rechtszoekende; alsook tot een hervorming van het pro deo systeem in de richting van een meer gelijkvormige toegang tot justitie.

1.2. Justitiehuizen

Een betere toegang tot de justitie zal mede bereikt worden door de creatie van de justitiehuizen in alle arrondissementen van het land.

Tot nogtoe zijn de vele diensten die meer perifeer zijn aan het gerecht — bijvoorbeeld slachtofferonthaal, rechtshulp, omkadering strafbemiddeling — versnipperd aanwezig. Deze versnippering bemoeilijkt niet alleen de bereikbaarheid van deze diensten, maar bemoeilijkt eveneens mogelijke onderlinge synergieën.

Precies om deze problemen te verhelpen worden alle parajustitiële diensten in elk arrondissement ondergebracht in een gemeenschappelijke infrastructuur, dewelke zal bijdragen tot een betere communicatie tussen de betrokken diensten. De eerste projecten zullen nog dit jaar van start gaan.

1.3. Para-justitiële diensten

Niet alleen de werking van de hoven en rechtbanken zelf dient immers versterkt te worden. Aan de begeleiding en de opvolging van het justitiecliënteel dient verder meer aandacht te worden besteed.

Hierbij zullen vier grote lijnen worden gevolgd:

— *het slachtofferbeleid:* de regering heeft reeds een aantal maatregelen genomen ten gunste van de slachtoffers: hun rechten (ontwerp Franchimont), hun schadeloosstelling en hun opvang binnen de parketten en door de politiediensten. Het aantal justitie-assistenten is in het recente verleden sterk toegenomen. Een nieuwe kaderuitbreiding is evenwel vereist met het oog op de tenuitvoerlegging van de regeringsbeslissingen.

— *de psycho-sociale begeleiding binnen de muren van de penitentiaire instellingen* zal beter uitgebouwd worden. Deze dienstenverlening is er zowel voor gedetineerden als voor de geïnterneerden en heeft voor doel om hen zo goed mogelijk voor te bereiden op een mogelijke terugkeer in de maatschappij, waardoor de recidiverisico's moeten worden beperkt, en om terzake gefundeerde adviezen uit te brengen.

— *de nabegeleiding en het toezicht op de personen die in voorwaardelijke vrijheid worden gesteld* zullen worden verbeterd.

— *verder zullen nog alternatieve maatregelen voor de gevangenisstraf* worden ontwikkeld dankzij een voortdurende uitbreiding van de projecten en van het aantal medewerkers die instaan voor de begeleiding, enquêtering en toezicht. Zij dienen de kwaliteit van de alternatieven te verzekeren en het vertrouwen van de maatschappij en van de magistratuur te verzekeren.

2. De gerechtelijke organisatie

2.1. De magistratuur

De laatste grote aanpassing van de kaders dateert van eind 1970.

Sindsdien is het aantal magistraten gestegen met ongeveer 30% en bedraagt het thans 2 067 leden.

gories de personnes pouvant en bénéficier, le budget consacré à l'aide légale de seconde ligne organisé par les bureaux de consultation et de défense sera doublé.

Ces mesures permettront d'améliorer l'accueil des justiciables et de réformer le système du pro déo dans le sens d'un accès plus égal à la Justice.

1.2. Maisons de justice

La création des maisons de justice dans tous les amendements du pays s'inscrit également dans la perspective d'un meilleur accès à la justice.

Jusqu'à présent, les nombreux services qui gravitent autour de la justice — par exemple l'aide aux victimes, l'assistance judiciaire, l'encadrement de la médiation pénale — sont dispersées. Cette dispersion complique non seulement l'accès à ces services mais également les éventuelles synergies mutuelles.

C'est précisément pour résoudre ces problèmes que tous les services parajudiciaires de chaque arrondissement seront regroupés dans une infrastructure commune. Cette infrastructure commune contribuera à une meilleure communication entre les services en question. Les premiers projets débuteront cette année encore.

1.3. Services parajudiciaires

Le fonctionnement des cours et des tribunaux n'est pas le seul aspect qui doive faire l'objet d'un renforcement. Il convient d'accorder une plus grande attention à l'accompagnement et au suivi des clients de la justice.

Quatre axes seront suivis:

— *La politique en faveur des victimes:* Le gouvernement a déjà pris plusieurs mesures en faveur des victimes: les droits des victimes (projet Franchimont), leur indemnisation, et leur accueil au sein des parquets et des services de police. Le nombre d'assistants de justice a été récemment fortement augmenté. Toutefois, une nouvelle extension du cadre s'impose pour exécuter les décisions du gouvernement.

— *La guidance psycho-sociale au sein des établissements pénitentiaires* sera mieux structurée. Ce service, qui s'adresse tant aux détenus qu'aux internés, vise à les préparer autant que possible à une éventuelle réinsertion dans la société, et ce pour limiter le risque de récidive et a pour mission de formuler des avis fondés à ce sujet.

— *l'accompagnement et la surveillance des personnes mises en liberté conditionnelle* sera amélioré.

— *des solutions alternatives à la peine d'emprisonnement* seront encore développées par une extension permanente des projets et du nombre de collaborateurs chargés de l'accompagnement, de l'enquête et de la surveillance. Le rôle de ceux-ci est d'assurer la qualité des peines alternatives et leur crédibilité aux yeux de la société et de la magistrature.

2. Organisation judiciaire

2.1. Magistrature

La dernière adaptation importante du cadre date de la fin des années 1970.

Depuis, le nombre de magistrats a augmenté d'environ 30% et s'élève actuellement à 2 067.

Er zijn verschillende redenen waarom een omvattender aanpassing van het magistratenkorps zich opdringt: de stijging van het aantal dossiers, de juridisering van de samenleving, de toebedeling van nieuwe opdrachten aan de magistratuur door de wetgever (wet-Franchimont, faillissementswetgeving, de versterkte leiding over de onderzoeken, de wetgeving op de overmatige schuldenlast), de noodzakelijke deelname aan bijscholing alsook de grootstedelijke problematiek, meer bepaald in Brussel. Deze evoluties onderlijnen de noodzaak om het kader van de magistratuur aan te passen.

Tegelijk zal erover gewaakt worden dat meetinstrumenten ontwikkeld worden om na te gaan in hoeverre de bijkomend ingezette middelen de beoogde resultaten bereiken. Deze koppeling tussen ingezette mankracht en resultaat moet voordurend en nauwgezet getoetst worden.

Er wordt bijgevolg een globale verhoging voorzien met 240 magistraten, toe te wijzen volgens de noden.

Een belangrijk gedeelte van hen zal toegevoegd magistraat zijn en dus mobieler inzetbaar.

De laatste fase van de verhoging zal pas effectief worden doorgevoerd na evaluatie van de geboekte resultaten.

Er wordt daarenboven een bijkomend budget uitgetrokken als aanmoediging voor de magistraten die hun loopbaan op het niveau van eerste aanleg uitbouwen, wat inzonderheid geldt voor de onderzoeksrechters.

2.2. Administratief personeel voor rechtbanken en parketten

De verhoging van de slagkracht van het gerecht impliceert niet alleen een aanpassing van het magistratenkader. Ook de ondersteunende diensten moeten naar verhouding versterkt worden.

Dit geldt in eerste instantie voor het griffie- en parketpersoneel, waar in funktie van het aantal bijkomende magistraten een kaderuitbreiding moet voorzien worden.

Daarnaast is er een onmiskenbare nood aan gespecialiseerd personeel (vertalers, industriële ingenieurs, economisten, boekhouders-revisoren, juristen en statistici) ter ondersteuning van de parketten. Het beschikken over deze interne expertise moet er toe leiden dat minder beroep gedaan dient te worden op externe experten en dat een aantal zaken sneller kunnen worden afgewerkt.

Het plan voorziet de bijkomende aanwerving van 320 personen: griffiers, secretarissen, beambten en gespecialiseerd personeel.

2.3. Gerechtskosten en expertises in strafzaken

Aanpassing van de tarieven wordt voorzien voor accountants, mentale onderzoeken, laboratoriumanalyses, tussenkomsten van artsen, ballistisch onderzoek, tolken en vertalers, architecten, informatici.

Tegelijk zal een objectief systeem worden opgezet met betrekking tot de aanwijzing van deze deskundigen en zal er op toegezien worden dat de voorziene sancties bij te late neerlegging van het expertiseverslag worden toegepast. De verhoging van de tarieven zal ook gepaard gaan met een aanpassing van de kwaliteitseisen die worden gesteld.

De verhoging zal specifiek gericht zijn naar die domeinen waar ze de rechtszoekende direct ten goede zullen komen.

Plusieurs raisons expliquent la necessité de procéder à une adaptation plus globale des cadres: l'augmentation du nombre de dossiers, la juridictionnalisation de la société, des nouvelles missions que le législateur a confié à la magistrature (projet Franchimont, loi sur le concordat et les faillites, loi sur le surendettement), la nécessité de participer à la formation permanente, ainsi que la problématique propre aux grandes villes, particulièrement Bruxelles.

Parallèlement aux augmentations de cadre, il conviendra de veiller au développement d'instruments de mesure permettant de vérifier si les moyens supplémentaires mis à la disposition de la justice atteignent les résultats escomptés. Cette relation entre les effectifs engagés et les résultats obtenus doit faire l'objet d'une évaluation permanente et minutieuse.

Une augmentation globale de 240 magistrats est dès lors prévue, répartis en fonction des nécessités.

Une grande partie d'entre eux sera constituée de magistrats de complément qui seront donc plus mobiles.

La dernière phase de l'augmentation ne débutera effectivement qu'une fois que les résultats enregistrés auront été évalués.

En outre, un budget supplémentaire sera alloué afin d'encourager les magistrats à faire carrière au niveau de la première instance.

2.2. Personnel administratif des tribunaux et les parquets

L'augmentation du personnel de la justice ne se limite pas uniquement à l'adaptation du cadre de la magistrature. Les services d'appui doivent également être renforcés en conséquence.

C'est d'abord le cas pour le personnel des greffes et des parquets, pour lequel une extension du cadre proportionnelle au nombre des magistrats supplémentaires doit être prévue.

En outre, il existe un besoin indéniable en personnel spécialisé (traducteurs, ingénieurs industriels, économistes, réviseurs comptables, juristes et statisticiens) en vue d'assister les parquets. Cette expertise interne permettra de recourir moins souvent à des experts externes et de clore plus rapidement un certain nombre d'affaires.

Le plan prévoit le recrutement supplémentaire de 320 personnes: greffiers, secrétaires, employés et personnel spécialisé.

2.3. Frais de justice et expertises en matière pénale

Une adaptation des tarifs est prévue pour les experts-comptables, les expertises psychiatriques, les analyses effectuées en laboratoire, les interventions médicales, les examens balistiques, les interprètes et les traducteurs, les architectes, les informaticiens.

Parallèlement, un système objectif sera mis en place pour la désignation de ces experts et il sera veillé à ce que les sanctions prévues soient appliquées en cas de dépôt tardif du rapport d'expertise. La hausse des tarifs s'accompagnera également d'une adaptation des critères de qualité imposés.

Cette hausse interviendra particulièrement dans les domaines dans lesquels elle profitera directement aux justiciables.

2.4. Permanente interne audit

Naast de permanente externe audit, die tot de opdrachten van de Hoge Raad voor justitie behoort, zullen een aantal interne auditmechanismen worden ingesteld.

2.4.1. Interne audit: visitaties

Op dit ogenblik zijn diverse initiatieven opgestart inzake de auditing met het oog op integrale kwaliteitszorg op het vlak van de werking van parketten en rechtbanken, met inbegrip van de magistratuur. Hiertoe zullen statistici worden aangeworven bij de parketten-generaal.

Visitatiecomités, samengesteld uit magistraten, ambtenaren en een externe specialist, zullen worden opgericht om de verschillende hoven en rechtbanken te bezoeken en over de werking ervan te rapporteren met het oog op integrale kwaliteitszorg.

2.4.2. Oprichting interne auditcel

Binnen het departement justitie wordt een interne auditcel opgericht, die meer bepaald aan het Secretariaat-generaal zal worden verbonden. Op basis van het ingezamelde statistisch materiaal en bevindingen ter plaatse zal zij in staat zijn om vragen naar bijkomende menselijke en materiële middelen te evalueren alsook de effectieve aanwending van de middelen die ter beschikking van de rechterlijke orde worden gesteld.

Bedoelde cel zal op een onafhankelijke structuur berusten en autonoom werken, naar analogie met de reeds bestaande cel bij het ministerie van Financiën. Zij mag niet tussenkomen in de behandeling van concrete gerechtelijke dossiers en zal verslag uitbrengen aan de minister van Justitie evenals aan de Hoge Raad voor justitie.

3. Andere diensten

3.1. Versterking specifieke instellingen inzake misdaadbestrijding

Het nationaal instituut voor Criminalistiek en Criminologie is een instelling die in de komende jaren haar expertise op een aantal deelterreinen zal versterken. Het aanleggen van gespecialiseerde databanken, o.m. inzake DNA, balistiek, drugs, wagens is absoluut noodzakelijk om het vervolgingsbeleid met hoge graad van professionalisme te ondersteunen. Binnen het NICC zal voorts ook een cel met specialisten inzake telecommunicatiecriminaliteit worden uitgebouwd. Het personeelskader zal hiertoe met 58 personen worden uitgebreid.

Daarnaast zullen ook de gedecentraliseerde labo's voor technische en wetenschappelijke politie in de verschillende arrondissementen worden versterkt.

Aan de centrale dienst voor de bestrijding van de corruptie zullen bijkomende werkingsmiddelen worden toegekend ten einde hem behoorlijk uit te rusten en in staat te stellen om zijn opdrachten adequaat te vervullen.

Ook de dienst die, binnen de Gerechtelijke politie, gespecialiseerd is in de strijd tegen de financieel-economisch georganiseerde delinquentie zal versterkt worden om dit onderdeel van het justitiebeleid in de komende jaren verder te ontwikkelen.

3.2. Informatisering

De informatisering van de justitie kreeg via het meerjarenprogramma 94-97 een grote impuls.

2.4. Audit interne permanent

Outre l'audit externe permanent qui est une des missions du Conseil supérieur de la Justice, des mécanismes d'audits internes seront mis en place.

2.4.1. Qualité totale

Actuellement, diverses initiatives ont vu le jour en ce qui concerne l'audit pour la qualité totale relatif au fonctionnement des parquets et des tribunaux, en ce compris la magistrature. Pour ce faire, des statisticiens seront recrutés dans les parquets généraux.

Des comités de visite composés de magistrats, de fonctionnaires et d'un expert externe seront créés et feront des contrôles dans les cours et tribunaux en vue de rédiger un rapport sur leur fonctionnement afin d'obtenir la qualité totale.

2.4.2. Création d'une cellule d'audit interne

Une cellule d'audit interne est créée au sein du ministère de la Justice et sera rattachée au secrétariat général. Sur la base des données statistiques recueillies et des constatations effectuées sur place, elle évaluera les besoins en ressources humaines et matérielles et l'utilisation effective des moyens mis à disposition de l'ordre judiciaire.

Cette cellule autonome sera organisée et fonctionnera comme la cellule existante au ministère des Finances. Elle ne pourra intervenir dans le traitement des dossiers judiciaires concrets et fera rapport au ministre de la Justice et au Conseil supérieur de la Justice.

3. Services divers

3.1. Renforcement des institutions spécialisées de lutte contre la criminalité

L'Institut national de Criminalistique et de Criminologie est une institution qui, dans les années à venir, renforcera encore son degré d'expertise dans un certain nombre de secteurs. Il est absolument nécessaire de créer des banques de données spécifiques, notamment dans les domaines de l'A.D.N., de la balistique, de la drogue, des véhicules automobiles, ... afin d'apporter un soutien à la politique des poursuites de manière hautement professionnelle. Une cellule de spécialistes en matière de criminalité liée aux moyens de télécommunication sera également mise en place au sein de l'I.N.C.C. L'effectif sera majoré de 58 personnes.

En outre, dans les divers arrondissements, les laboratoires décentralisés de police technique et scientifique seront eux aussi renforcés.

Le service central de lutte contre la corruption recevra des moyens de fonctionnement supplémentaires afin d'être correctement équipé et puisse s'acquitter correctement de sa tâche.

De même, le service de la police judiciaire, qui est spécialisé dans la lutte contre la délinquance organisée dans les domaines financier et économique, sera renforcé afin de développer davantage dans les années à venir cet aspect de la politique judiciaire.

3.2. Informatisation

L'informatisation de la justice a reçu une forte impulsion dans le cadre du plan pluriannuel 94-97.

Het blijft noodzakelijk om intensief verder te investeren in informatisering. De nieuwe doelstellingen luiden als volgt:

— het optimaliseren van het huidige justitiële intranet en de uitbouw van communicatiemogelijkheden met andere gesloten netwerken en met internet;

— het aanbieden van nauwkeurige statistieken over de flow van dossiers, de werking van parketten en rechtbanken, de knelpunten en de eventuele onderbenutte capaciteit, en dit omwille van de vereiste om het gerechtelijk apparaat zo goed mogelijk te beheren;

— de integratie van de huidige hardware en software.

Verder zal de informatisering van het gevangeniswezen worden geoptimaliseerd ten einde de opvolging van de dossiers van de gedetineerden en geïnterneerden te vergemakkelijken.

3.3. Vorming magistratuur

De permanente vorming is een sleutelgegeven in de werking van de magistratuur.

Waar het budget hiervoor in 1993 amper 9,2 miljoen frank bedroeg, zal het in 1998 een peil bereiken van nagenoeg 43 miljoen frank. Zonder de gedane inspanning te minimaliseren, moet ook de besteding voor vorming verder toenemen.

Het objectief is dat elke magistraat gedurende één week per jaar moet deelnemen aan bijscholing. Bovendien zullen specifieke programma's worden voorzien, onder andere voor de onderzoeksrechters en de substituten, en meer bepaald een opleiding inzake het leiden van onderzoeken. Daarnaast kunnen magistraten uiteraard blijven deelnemen aan studiedagen die extern worden georganiseerd.

3.4. Administratie justitie en nieuwe instellingen

De administratie justitie heeft een sleutelrol in de goede werking en de goede ondersteuning van alle onderdelen van het justitieel apparaat en zal dus op diverse punten versterkt worden. Het departement zal ondermeer de bijkomende inspanningen ter verhoging van de veiligheid in de gerechtshoven begeleiden.

Anderzijds zullen belangrijke nieuwe instellingen opgericht worden, met name de Hoge Raad voor justitie en het benoemings- en bevorderingscollege van de magistratuur, dat het centrale orgaan wordt in het nieuwe en geobjectiveerde benoemingsbeleid. Hiervoor zullen de nodige kredieten worden voorzien.

Il demeure indispensable d'investir intensivement dans l'informatisation. Les nouveaux objectifs seront:

— optimalisation de l'actuel réseau interne de la justice et mise en place de possibilités de communication avec les autres réseaux internes et avec Internet.

— pour les besoins d'une bonne gestion de l'appareil judiciaire, des statistiques précises devront pouvoir être fournies sur le flux des dossiers, le fonctionnement des parquets et des tribunaux, les points qui posent problème et les éventuelles capacités sous-exploitées.

— l'intégration du matériel et des logiciels existants.

L'informatisation du système pénitentiaire sera optimalisée notamment pour faciliter le suivi des dossiers des détenus et des internés.

3.3. Formation de la magistrature

La formation permanente constitue un élément clé du fonctionnement de la magistrature.

Alors qu'en 1993, le budget prévu à cet effet, d'à peine 9.2 millions de francs, il atteindra presque 43 millions de francs en 1998. Sans vouloir minimiser l'effort consenti, la somme ainsi consacrée à la formation s'avère encore insuffisante.

L'objectif est que chaque magistrat doive participer chaque année à un recyclage d'une semaine. Des programmes spécifiques seront en outre prévus, notamment pour les juges d'instruction et les substituts, en particulier la formation à la direction des enquêtes. Les magistrats pourront bien sûr continuer à participer aux journées d'études organisées à l'extérieur.

3.4. Administration de la justice et nouvelles institutions

L'administration de la justice joue un rôle clé dans le fonctionnement et dans le soutien adéquat de toutes les branches de l'appareil judiciaire. Elle sera donc renforcée à divers égards. Le département participera en outre aux efforts supplémentaires mis en œuvre en vue de renforcer la sécurité des tribunaux.

Par ailleurs, de nouvelles institutions importantes seront créées. Il s'agit du Conseil Supérieur de la Justice et du Collège de nomination et de promotion de la magistrature qui deviendra l'organe central dans la nouvelle politique de nomination objectivée et pour ces deux institutions. Les crédits nécessaires sont prévus.

Meerjarenplan justitie 1998-2000: financieringstabel

Programmepluriannueljustice1998-2000:tableaude financement

Bedragen in miljoenen — *En millions*	1998	1999	2000
1) Menselijke justitie subtotaal. — *Justice à dimension humaine*	318	751	1 344
Rechtshulp. — *Aide légale*	133	351	604
Justitiehuizen. — *Maison de justice*	40	80	110
Parajustiële dienstverlening. — *Service parajudiciaires*	95	210	440
Bemiddeling en strafuitvoering. — *Médiation et exécution pénale*	50	110	190
2.1. Uitbreiding kader magistraten (240p). — *Extension du cadre des magistrats (240p)*	95	440	680
Verhoging aantrekkingskracht rechtbank eerste aanleg. — *Augmentation de l'attrait du tribunale de première instance*	5	75	100
2.2. Uitbreiding kader griffiers, secretarissen, administratief en gespecialiseerd personeel (320p). — *Extension cadre greffiers, secrétaires, personnel administratif et spécialisé (320p)*	95	275	410
2.3. Selectieve verhoging tarieven gerechtskosten strafzaken. — *Augmentation sélective des tarifs frais de justice en matière pénale*	50	150	200
2.4. Interne audit rechterlijke orde. — *Audit interne ordre judiciaire*	27	44	44
3.1. Versterking gespecialiseerde instellingen misdaadbestrijding. — *Renforcement des institutions spécialisées dans la lutte contre la criminalité*	100	140	222
3.2. Voortzetten informatiseringsprogramma. — *Poursuite du programma d'informatisation*	400	440	400
3.3. Vorming rechterlijke orde. — *Formation ordre judiciaire*	20	25	60
3.4. Versterking administratie en nieuwe instellingen. — *Renforcement soutien administratif et nouvelles institutions*	90	200	340
4) Aandeel justitie communicatienetwerk Astrid. — *Contribution justice au réseau de communication Astrid*			500
5) Functionering nieuwe gevangenissen. — *Fonctionnement des nouvelles prisons*	—	—	700
Algemeen totaal. — *Total général*	1 200	2 500	5 000

II. VEILIGHEID

Onveiligheid blijft een belangrijke maatschappelijke bezorgdheid van de bevolking. Hoewel reeds heel wat inspanningen werden verricht om aan die belangrijke vraag naar meer veiligheid tegemoet te komen en op verschillende terreinen resultaten werden bereikt, moeten de inspanningen met nog meer middelen verder gezet worden.

Deze inspanningen moeten betrekking hebben op het preventie- en veiligheidsbeleid dat op het locale niveau ontwikkeld wordt en rekening houdt met de maatschappelijke behoeften; op de versterking van de gemeentepolitie en de rijkswacht, zowel wat betreft het personeel, de uitrusting en de opleiding; alsook op de verbetering van de samenwerking, de coördinatie en de communicatie tussen deze politiediensten.

1. Locale inspanningen op politioneel en preventief vlak

Het zijn vooral de gemeenten die over veel mogelijkheden beschikken om onveiligheid door een samenhangend geheel van maatregelen te bestrijden. Om die reden moeten gemeenten geholpen en gestimuleerd worden om nog meer initiatieven die passen in deze integrale veiligheidsaanpak te nemen.

Daarom is het nodig de uitvoering van de veiligheids- en samenlevingscontracten verder te zetten, hun werking te verbeteren op basis van een effectmeting en meer middelen te besteden die toelaten om nieuwe acties op het getouw te zetten en tegelijkertijd de bestaande acties verder te zetten.

II. LA SÉCURITÉ

L'insécurité demeure une préoccupation de société importante pour la population. Bien que beaucoup d'efforts aient déjà été consentis afin de répondre à cette demande importante, et que des résultats ont été engrangés dans plusieurs domaines, il convient de poursuivre les efforts entrepris avec des moyens renforcés.

Ces efforts doivent porter sur le développement par le niveau local d'une politique de prévention et de sécurité tenant compte des besoins de la société, sur le renforcement de la police communale et de la gendarmerie, dans la perspective de leur réorganisation, tant en ce qui concerne le personnel, l'équipement et la formation, ainsi que sur l'amélioration de la collaboration, la coordination et la communication entre ces services de police.

1. Les efforts locaux en matière de police et de prévention

Ce sont surtout les communes, proches de la population, qui disposent de possibilités multiples afin de combattre l'insécurité au moyen d'un ensemble de mesures cohérentes. C'est la raison pour laquelle elles doivent être aidées et stimulées afin de prendre plus d'initiatives encore qui s'inscrivent dans cette approche de sécurité intégrale.

Il convient donc de poursuivre la mise en oeuvre des contrats de sécurité et de société, et d'en améliorer encore le fonctionnement sur la base d'une évaluation des effets et d'y consacrer des moyens plus importants afin de permettre la mise en œuvre d'actions nouvelles, tout en maintenant les actions entamées.

Binnen de prioritair te weerhouden thema's in het kader van de nieuwe acties kunnen weerhouden worden: de steun tot realisatie van een audit van het politiekorps, indien er noden aan herstructurering blijken te zijn; de aanwerving van specifiek personeel voor onthaal in het kader van de mensenhandelsproblematiek; de verbetering van de verkeersveiligheid.

Binnen deze contracten zal het luik inzake stedelijke vernieuwing moeten geconcretiseerd en ontwikkeld worden en zullen de noodzakelijke financiële middelen ter beschikking van de gemeenten moeten gesteld worden voor de uitwerking van hun project.

Ten slotte zal de aanwerving van stadswachten opgevoerd worden.

Voor de overige gemeenten van het land zullen de preventiecontracten verder worden uitgevoerd en zelfs versterkt, in functie van de evaluatie en de locale behoeften. Trouwens, ook de steden en gemeenten die van een preventiecontract genieten, zullen stadswachtprojecten kunnen indienen.

Het merendeel van de preventie- en politionele initiatieven op lokaal niveau, gesteund door de federale overheid, worden gefinancierd via het veiligheidsfonds bij de RSZ-PPO. Met het oog op de continuiteit van de activiteiten en teneinde de resultaten op middellange- en lange termijn te garanderen, is het onontbeerlijk de evolutie te voorzien van de uitgaven en van de kredieten die aan het fonds ter beschikking zullen worden gesteld. Deze evolutie ziet er uit als volgt:

Uitgaven:

1998: 3 750 000 000.

1999: 3 810 000 000.

2000: 4 000 000 000.

De voorziene uitgaven zullen gedekt worden door de kredieten die ter beschikking van het fonds zullen gesteld worden.

2. Initiatieven ter versterking van de politiediensten

2.1. Gemeentepolitie

a) de aanwerving van politiepersoneel: Reeds in 1997 besteedt de federale overheid een subsidiebedrag van 550 miljoen frank op jaarbasis aan de financiering voor de aanwerving van bijkomend personnel ten voordele van de politiekorpsen. Deze hulp houdt een waardeerbare impuls in voor de gemeenten en laten de creatie van een belangrijk aantal bijkomende betrekkingen van politiepersoneel toe, wat een progressieve invulling van de politiekaders tot gevolg heeft en vandaar een betere werking van het politiekorps verzekert ten gunste van een versterkte veiligheid van de burger. Teneinde deze verwezenlijking van bijkomende betrekkingen te kunnen voortzetten is het gepast het hiertoe gereserveerde krediet te verhogen.

b) Aangepaste opleidingsprogramma's voor de gemeentepolitie: De opleiding van de politieambtenaren is van het grootste belang voor de doeltreffendheid van de actie van de politiediensten; in de toekomst zal de vorming van de politiediensten nog meer aandacht opeisen, zowel wat de modules voor de basisopleiding betreft als de gespecialiseerde en voortgezette opleiding.

Er zullen wijzigingen moeten aangebracht worden aan de huidige opleidingsprogramma's en- schema's om gemeenschappelijke opleidingen voor de diverse politiediensten te kunnen realiseren.

Bovendien zouden de gemeenschappelijke opleidingsprojecten voor politieambtenaren die tot dezelfde IPZ behoren ook moeten

Parmi les thèses prioritaires à retenir dans le cadre des nouvelles actions, on peut relever le soutien à la réalisation d'un audit du corps de police dès qu'il s'avère que c'est nécessaire, le recrutement d'un personnel d'accueil spécifique dans le cadre de la problématique de la lutte contre la traite des êtres humains, l'amélioration de la sécurité routière,...

Dans le cadre de ces mêmes contrats, le volet consacré au renouveau urbain devra également être concrétisé et développé et les moyens financiers nécessaires devront être mis à disposition des communes pour la réalisation de leur projet.

Enfin, le recrutement d'assistants de prévention et de sécurité sera intensifié.

Dans les autres communes du pays, les contrats de prévention seront poursuivis et même renforcés, en fonction de l'évaluation des besoins locaux. Par ailleurs, ces villes et communes pourront elles aussi introduire des projets en matière d'assistants de prévention et de sécurité.

La plupart des initiatives en matière de prévention et de police menées au niveau local et soutenues par l'État fédéral sont financées via le fonds de sécurité institué auprès de l'O.N.S.S.-A.P.L. Afin d'assurer la continuité des actions et garantir la production de résultats sur le moyen voire le long terme, il est impératif de prévoir l'évolution des dépenses ainsi que des crédits qui seront mis à disposition du fonds; l'évolution se fera comme suit:

dépenses:

1998: 3 750 000 000.

1999: 3 810 000 000.

2000: 4 000 000 000.

Les crédits mis à disposition du fonds garantiront la couverture des dépenses prévues.

2. Initiatives visant au renforcement des services de police et de la collaboration entre services de police

2.1. La police communale

a) Les aides au recrutement de personnel: L'État fédéral consacre déjà en 1997 un montant annuel de subsides de l'ordre de 550 millions pour financer le recrutement de personnel supplémentaire au bénéfice des corps de police. Ces aides constituent une impulsion appréciable pour les communes et permettent la création d'un nombre important d'emplois supplémentaires de policiers, ayant pour conséquence un remplissage progressif des cadres de police et de là un meilleur fonctionnement des corps de police au bénéfice d'une sécurité du citoyen renforcée. Afin de continuer à permettre la création d'emplois nouveaux, les crédits réservés à cette initiative seront renforcés.

b) Programmes de formation adaptés pour la police communale: La formation des policiers est d'une importance primordiale pour l'efficacité de l'action des services de police; elle va à l'avenir requérir encore plus d'attention, tant en ce qui concerne les modules de formation de base que la formation spécialisée et continuée.

Des adaptations devront en effet être apportées aux programmes et schémas de formation actuels afin de tendre à la réalisation de formations communes aux divers services de police.

De même, des projets de formation communs pour les policiers appartenant à une même Z.I.P. devraient également tendre à une

streven naar een harmonisatie van de ervaringen en de kennis en tevens een harmonische samenwerking tussen de politiediensten begunstigen.

c) De «zone-» politiecommissarissen: In het kader van het moderniseringsproject van de gemeentepolitie heeft de regering het principe aanvaard dat verschillende gemeenten die deel uitmaken van eenzelfde interpolitiezone zouden kunnen beslissen om een gemeenschappelijke korpschef van de gemeentepolitie aan te werven. Om de gemeenten aan te moedigen om voor deze mogelijkheid te kiezen, moet er een financiële stimulans aangeboden worden in de vorm een gedeeltelijke tenlasteneming van het loon van deze commissaris.

2.2. Rijkswacht

Uitbreiding CALOG: In het raam van de demilitarisatie van de rijkswacht heeft de wet van 18 juli 1991 expliciet het bestaan van een administratief en logistiek korps naast het operationele korps bevestigd. Het effectief van het CALOG werd vastgesteld op 2 500 personeelsleden, burgers en militairen (burgerlijk hulppersoneel niet inbegrepen). Dit effectief zou geleidelijk worden opgevuld om meer rijkswachters vrij te maken voor operationele dienst.

Kredieten 1998:

Personeel: 80 miljoen.

Werking: 25 miljoen.

Kredieten 1999:

Personeel: 160 miljoen.

Werking: 40 miljoen.

Kredieten 2000:

Personeel: 160 miljoen.

Werking: 40 miljoen.

Deze kredieten moeten de aanwerving toestaan van 90 nieuwe personeelsleden in 1998 en in 1999.

3. Initiatieventerverbeteringvandecoördinatieendecommunicatie tussen politiediensten

a) Subsidies IPZ-gemeenten: De gemeenten die een volwaardige politiezorg verzekeren (dus die gemeenten waarvan het politiekorps beantwoordt aan de minimale veiligheidsnorm en die in het kader van de IPZ en veiligheidscharter hebben aangenomen) kunnen een eenmalige financiële hulp verkrijgen teneinde materiaal dienstig voor de inwerkingstelling van de IPZ aan te schaffen.

b) Subsidies pilootprojecten IPZ: In de komende jaren zal de financiering van de veiligheidsmonitor worden verder gezet. Dit zal toelaten het veiligheidsgevoel van de bevolking te meten en zijn waardering voor het functioneren van de politiediensten na te gaan. Dit voor de evaluatie van het lokale veiligheidsbeleid onontbeerlijk instrument zal nog verfijnd worden door de «wijkdimensie» aan toe te voegen.

De hulp aan de IPZ-pilootgementen zal worden verder gezet met het oog op de verbetering van de communicatie- en informatie middel een tussen de politiediensten, en dit in het kader van de voortzetting van de reeds ingezette inspanningen van 1996 en 1997.

harmonisation des pratiques et des connaissances ainsi qu'à favoriser la collaboration harmonieuse des services de police.

c) Les commissaires de police «de zone»: Dans le cadre du projet de loi de modernisation de la police communale, le gouvernement a admis le principe que plusieurs communes faisant partie d'une même zone interpolice pourraient décider de recruter un chef de corps de la police communale commun à toutes ces communes. Afin d'encourager les communes à opter pour cette possibilité, un incitant financier sera offert, sous la forme d'une prise en charge partielle du salaire de ce commissaire.

2.2. La gendarmerie

L'extension du C.A.L.O.G.: Dans le cadre de la démilitarisation de la gendarmerie, la loi du 18 juillet 1991 a explicitement confirmé l'existence d'un corps administratif et logistique à côté du corps opérationnel. L'effectif du C.A.L.O.G. a été ainsi porté à 2 500 membres du personnel, civils et militaires (personnel auxiliaire civil non compris). Cet effectif devait être complété progressivement afin de libérer plus de gendarmes au profit du service opérationnel.

Crédits 1998:

Personnel: 80 millions.

Fonctionnement: 25 millions.

Crédits 1999:

Personnel: 160 millions.

Fonctionnement: 40 millions.

Crédits 2000:

Personnel: 160 millions.

Fonctionnement: 40 millions.

Ces crédits doivent permettre le recrutement de 90 nouveaux membres du personnel en 1998 et en 1999.

3. Initiatives visant à l'amélioration de la coordination et de la communication entre les services de police

a) Subsides aux communes: Les communes assurant un service de police à part entière (à savoir les communes dont le corps de police répond à la norme minimale de sécurité et qui ont adopté une charte de sécurité dans le cadre de la Z.I.P.) peuvent obtenir une aide financière unique pour acquérir du matériel utile à la mise en œuvre de la Z.I.P. Ces aides constituent une impulsion appréciable pour la mise en œuvre plus rapide des Z.I.P.

b) Subsides aux projets pilotes Z.I.P.: Dans les années qui viennent, on poursuivra le financement du moniteur de sécurité, permettant de mesurer le sentiment de sécurité de la population et son appréciation du fonctionnement des services de police. On affinera également cet instrument indispensable à l'évaluation des politiques de sécurité locales en appréhendant la dimension «quartier».

On poursuivra également les aides aux communes Z.I.P.-Pilotes afin d'améliorer les moyens de communication et d'information entre les services de police, et ce dans la continuation des efforts déjà entrepris en 1996 et 1997.

c) Gemeenschappelijke informatica: Momenteel wordt een globaal informaticaconcept bestudeerd dat hoofdzakelijk gericht is op volgende domeinen:

— integratie van de diverse netwerken en software;

— upgrading of vervanging van het mainframe POLIS;

— consultance en beheer van projecten met betrekking tot de integratie van de informatica.

Het is noodzakelijk dat een grondige studie betreffende deze structurele integratie uitgevoerd wordt. Afhankelijk van de resultaten van deze studie, zal de regering het ordonnanceringsritme van de kredieten alsook de globale enveloppe evalueren om een gemeenschappelijke informatica GP-BOB te realiseren.

Op basis van een eerste evaluatie van de kostprijs verbonden aan de praktische realisatie van dit project is een bedrag van 300 miljoen noodzakelijk aan vastleggingsmiddelen (omvattende zowel de investerings- als de werkingskosten). Een gelijkaardig bedrag van 300 miljoen aan vastleggingskredieten is nodig voor 1999 en 2000. Het globaal project strekt zich over 5 jaar voor een totaal van 1,5 miljard.

Aangezien de noodzakelijke termijnen om deze verscheidene markten te verwezenlijken en rekening houdend met de leveringstermijnen zal de APSD de nodige schikkingen treffen om de noodzakelijke ordonnanciëringsmiddelen te beperken tot 100 miljoen in 1998, 200 miljoen in 1999 en 300 miljoen in 2000.

d) Astrid: De federale overheid zal een bijkomend budget verzekeren voor de federale diensten die zich aansluiten op het Astrid-netwerk.

Tussenkomst voor federale gebruikers:

1998: 49 miljoen frank;

1999: 88 miljoen frank;

2000: 274,5 miljoen frank.

Terzelfdertijd wordt een deelneming ten belope van 3,5 miljard frank genomen in het kapitaal van de NV Astrid waarvan 500 miljoen door justitie in 2000.

4. Uitbouw van administratief ondersteunende diensten

Voor het Secretariaat voor Preventiebeleid alsook voor de Sectie Private Veiligheid momenteel gesitueerd binnen de ARP, dient een statutaire personeelsformatie te worden uitgewerkt gelet op het feit dat het permanente karakter van beide diensten buiten discussie staat.

De Sectie Private Veiligheid is ingevolge de wet van 19 juli 1991 en de wet van 10 april 1990 belast met de uitoefening van systematische controles. Daarnaast werd de laatste jaren een toenemende evolutie van de participatie van private actoren in de veiligheidszorg vastgesteld en zijn tal van nieuwe fenomenen ontstaan (onder andere buurtobservatie, stewards). Deze complexiteit noodzaakt uiteraard een permanente beleidsondersteuning.

Het VSPP is de algemene administratie voor de minister van Binnenlandse Zaken inzake zijn preventiepolitiek. Tal van akties worden hierbij ondernomen (onder andere veiligheidscontracten). Deze akties dienen centraal geadviseerd en (permanent) ondersteund te worden.

Het is prioritair dat in het belang van de continuïteit van de openbare dienst voor dit personeel een basiskader van statutaire personeelsleden wordt voorzien.

c) Informatique commune: Un concept global informatique est actuellement étudié principalement axé sur les domaines suivants:

— intégration des divers réseaux et produits software;

— la mise à jour ou le remplacement du main frame P.O.L.I.S.;

— la consultance et la gestion des projets en relation avec l'intégration des moyens informatiques.

Il est indispensable de réaliser une étude approfondie concernant cette intégration structurelle. En fonction des résultats de cette étude, le Gouvernement évaluera le rythme d'ordonnancement des crédits ainsi que l'enveloppe globale nécessaire pour réaliser l'informatique commune P.J.-B.S.R.

Sur la base d'une première évaluation du coût lié à la réalisation pratique de ce projet, un montant de 300 millions de francs en crédits d'engagement est nécessaire (comprenant à la fois les dépenses d'investissement et de fonctionnement). Un même montant de 300 millions de francs en crédits d'engagement est également nécessaire pour 1999 et 2000. L'ensemble du projet s'étend sur cinq ans pour un montant global de 1,5 milliard de francs.

Étant donné les délais nécessaires pour réaliser ces différents marchés, et tenant compte des délais de livraison, le S.G.A.P. prendra les mesures nécessaires pour limiter les crédits d'ordonnancements à 100 millions de francs en 1998, 200 millions de francs en 1999 et 300 millions de francs en 2000.

d) Astrid: Les autorités fédérales devront assurer un budget supplémentaire pour les services fédéraux qui seront raccordés au réseau Astrid.

Intervention pour les utilisateurs fédéraux:

1998: 49 millions de francs;

1999: 88 millions de francs;

2000: 274,5 millions de francs.

En même temps, une participation en capital est prise dans la société Astrid pour 3,5 milliards de francs dont 500 millions par la Justice en 2000.

4. Consolidation des services administratifs de soutien

Il convient d'élaborer un cadre de personnel statutaire pour le secrétariat permanent à la Politique de Prévention ainsi que pour la section Sécurité privée, actuellement située au sein de la P.G.R. étant donné que le caractère permanent de ces deux services est indiscutable.

La section Sécurité privée est chargée, en vertu de la loi du 10 avril 1990 et la loi du 19 juillet 1991, notamment de l'exécution de contrôles systématiques. Par ailleurs, on a constaté ces dernières années une évolution croissante de la participation d'acteurs privés dans le domaine de la sécurité et de nombreux phénomènes nouveaux ont émergé (notamment les observations de quartiers, les stewards). Cette complexité nécessite un soutien permanent à la politique à suivre.

Le S.P.P. est pour le ministre de l'Intérieur l'administration générale en ce qui concerne sa politique de prévention. De nombreuses actions sont prises à cet égard (notamment les contrats de sécurité). Ces actions doivent bénéficier d'un soutien (permanent) et de conseils centralisés.

Il est prioritaire de prévoir pour ce personnel, dans l'intérêt de la continuité du service public, un cadre de base de personnel statutaire.

III. GEBOUWENBELEID OM DE MEERJARENPLANNEN JUSTITIE EN VEILIGHEID TE BEGELEIDEN

De minister van Openbaar Ambt zal middels de Regie der Gebouwen actief deelnemen aan de realisatie van de onroerende aspecten van de meerjarenplannen Justitie en Veiligheid.

Daartoe zal de Regie onder andere belast worden over te gaan tot investeringen en de noodzakelijke inhuringen rekening houdend met de jaarlijkse budgetten die de Regie zal bekomen voor de volgende jaren, met de beslissingen die zullen worden genomen door de Ministerraad, en met het geheel van behoeften uitgedrukt door alle federale klanten-departementen. Deze hele politiek zal passen in het globaal kader van een permanente dialoog met de klanten-departementen in een meerjarenperspectief.

1. Justitie

De Regie der Gebouwen zal in 1998 voor rekening van Justitie investeringen in drie verschillende programma's realiseren: het traditioneel fysiek programma, het renovatieprogramma van het patrimonium gecreëerd dat toelaat om de werken aan het Justitiepaleis te Brussel verder te zetten en het programma van alternatieve financieringen om specifieke projecten te realiseren.

1.1. Traditioneel fysiek programma

Het traditioneel fysiek programma waarvoor in 1998 een bedrag van 1,8 miljard F voorzien wordt, heeft betrekking op de investeringen die moeten verwezenlijkt worden in een aantal bestaande Justitiepaleizen en gevangenissen, in het kader van de oprichting van «Justitiehuizen» en ten slotte op de beveiligings-en onderhoudswerken.

Dit fysisch programma omvat:

— 980 miljoen voor het onderhoud en de instandhouding van gerechtsgebouwen en gevangenissen

— 150 miljoen bestemd voor de beveiliging van gerechtsgebouwen

— 100 miljoen voor de realisatie van de eerste «Justitiehuizen» in 1998

— 570 miljoen voor de eerste fase van belangrijke werken in de gerechtelijke arrondissementen Aarlen, Eupen, Turnhout en Ieper met betrekking tot ondermeer de centralisatie van gerechtelijke diensten. Het totaal bedrag van deze werken vertegenwoordigd 1 220 miljard, te verdelen over meerdere jaren.

1.2. Renovatieprogramma van het patrimonium

Daar de koepel van het Justitiepaleis in Brussel aan dringende restauratie toe is en er bovendien in dit gebouw zeer belangrijke renovatieprojecten dienen uitgevoerd, wordt hier een speciaal budget van 200 miljoen voor uitgetrokken. Dit speciaal krediet is de voortzetting van het programma voor de renovatie van het patrimonium dat werd aangevat naar aanleiding van het budget 1996.

1.3. Programma van alternatieve financieringen

De thematische Ministerraad «Justitie» van 20 december 1996 besliste dat 1000 bijkomende cellen zouden worden gebouwd, waarvan 400 te Ittre.

De bouw van een gevangenis wordt voorzien in de provincie Limburg. Temeer rekening houdend met de onmogelijkheid op heden om een nieuwe strafinstelling in te planten op het territo-

III. LA POLITIQUE DES BÂTIMENTS POUR ACCOMPAGNER LES PLANS PLURIANNUELS JUSTICE ET SÉCURITÉ.

Le ministre de la Fonction publique, au travers de la Régie des bâtiments prêtera son concours actif à la réalisation des aspects immobiliers de plans pluriannuels Justice et Sécurité.

À cet effet, la Régie sera chargée notamment de procéder aux investissements et de conclure les locations nécessaires en tenant compte des budgets annuels futurs de la Régie, des décisions qui seront prises par le Conseil des ministres, et de l'ensemble des besoins exprimés par tous les départements — clients — fédéraux. Cette politique s'intégrera dans un cadre global de dialogue permanent avec les départements — clients — dans une perspective pluriannuelle.

1. Justice

La Régie des bâtiments réalisera en 1998 pour compte de la Justice des investissements dans trois domaines: le programme physique traditionnel, le programme de rénovation du patrimoine qui permettra de poursuivre des travaux au Palais de Justice de Bruxelles et le programme des financements alternatifs pour réaliser des projets spécifiques.

1.1. Programme physique traditionnel

Le programme physique traditionnel, d'un montant de 1,8 milliards de francs en 1998, a trait aux investissements à réaliser dans un certain nombre de Palais de Justice et de prisons existantes, dans le cadre des «Maisons de Justice» et à des travaux de sécurisation et d'entretien.

Ce programme physique comprend:

— 980 millions pour l'entretien et la maintenance des bâtiments judiciaires et des prisons,

— 150 millions destinés à la sécurisation de bâtiments judiciaires,

— 100 millions pour la réalisation des premiers projets des «Maisons de Justice» en 1998,

— 570 millions pour la première phase d'importants travaux à réaliser dans les arrondissements judiciaires d'Arlon, Eupen, Turnhout et Ypres, concernant notamment la centralisation des services judiciaires. Le montant global de ces travaux représente 1,220 milliards de francs, à répartir sur plusieurs années.

1.2. Programme de rénovation du patrimoine

Vu l'urgence de restaurer la coupole du Palais de Justice de Bruxelles et la nécessité d'effectuer dans ce bâtiment d'autres projets de rénovation, un budget spécial de 200 millions est prévu à cet effet. Ce crédit spécifique est la continuation du programme de rénovation de patrimoine entamé à l'occasion du budget 1996.

1.3. Programme de financements alternatifs

Le Conseil des ministres thématique «Justice» du 20 décembre 1996 a décidé la construction de 1 000 cellules supplémentaires dont 400 à Ittre.

La construction d'une prison est encore prévue en Province de Limbourg. De plus, vu l'impossibilité actuelle d'implanter un nouvel établissement pénitentiaire sur le territoire de Bruxelles-

rium van Brussel-Hoofdstad, worden uitbreidingswerken voorzien aan de gevangenis van Nijvel.

Bovendien wordt middels dit programma de bouw van twee Justitiepaleizen gerealiseerd te Kortrijk en Nijvel.

Het programma van alternatieve financieringen zal verwezenlijkt worden dankzij leningen (terugbetaling in 20 annuïteiten).

1.4. Inhuring

In aanvulling op de investeringsprogramma's zal het nodig zijn nieuwe inhuringen te voorzien om tegemoet te komen aan de behoeften van Justitie, in het bijzonder te Brussel.

1.5. Meerjarenprogrammatie

Het geheel van behoeften uitgedrukt door het departement van Justitie heeft natuurlijk een meerjaren karakter. Onderstaande tabel geeft een indicatief overzicht van de toekomstige investeringen weer.

in miljoenen frank

	1998	1999	2000
Fysisch programma	1 800	1 750	1 500
Inhuurnemingen	140	240	310
Renovatie patrimonium	200	200	200

2. Politiediensten

Van het globale investeringsbudget van de Regie der Gebouwen voor 1998, dat 5,65 miljard bedraagt, zal een bedrag van 990 miljoen gebruikt worden voor de rijkswachtgebouwen. Dit geheel bestaat uit twee elementen: enerzijds het traditionele fysieke programma en anderzijds een onderscheidend programma inzake gemeenschappelijke commissariaten voor de lokale politie.

2.1. Traditioneel fysiek programma

Het traditioneel fysiek programma dat wordt voorgesteld moet de Regie der Gebouwen toelaten op een flexibele manier tegemoet te komen aan de prioritaire behoeften van de Rijkswacht. De noodzakelijke vastleggingskredieten voor 1998 zullen oplopen tot 840 miljoen.

2.2. Programmavoorgemeenschappelijkecommissariatenvoor de lokale politie

Om gemeenschappelijke commissariaten op te richten in het kader van de herstructurering van de politiediensten zal het budget van Regie der Gebouwen een nieuw artikel bevatten waarop in 1998 150 miljoen zal aangerekend worden.

Een vernieuwend beleid inzake huisvesting van de politiediensten, via de projecten van gemeenschappelijke politiecommissariaten, zal, door permanent overleg tussen de ministers belast met de Regie der Gebouwen en de Rijkswacht, met de gemeentebesturen gevoerd worden. Om het programma van de bouw van gemeenschappelijke politiecommissariaten maximaal uit te werken zal vanaf 1998 voorzien zijn dat de inkomsten uit de verkoop van gebouwen van bestaande brigades die betrokken zijn in deze nieuwe projecten supplementair aangewend zullen worden voor dat programma.

Capitale, des travaux d'extension sont prévus à la prison de Nivelles.

La construction de deux Palais de Justice sera prévue à Courtrai et Nivelles par ce programme.

Ces financements alternatifs, d'un montant global de 4 510 milliards de francs, seront réalisés grâce à des emprunts remboursables en 20 annuités.

1.4. Location

Complémentairement aux programmes d'investissement, il sera nécessaire de prévoir des locations nouvelles pour répondre aux besoins de la Justice, et en particulier à Bruxelles.

1.5. Programmation pluriannuelle

L'ensemble des besoins exprimés par le département de la Justice ayant nécessairement un caractère pluriannuel, le tableau ci-dessous donne une programmation indicative des investissements futurs.

en millions de francs

	1998	1999	2000
Programme physique	1 800	1 750	1 500
Locations	140	240	310
Rénovation du patrimoine	200	200	200

2. Services de police

Dans le budget global des investissements de la Régie des bâtiments pour 1998, soit 5,650 milliards de francs, un montant de 990 millions de francs sera utilisé pour les constructions de la gendarmerie. Cet ensemble se compose de deux éléments: d'une part le programme physique traditionnel, d'autre part un programme distinct, relatif aux «commissariats communs des polices locales».

2.1. Programmme physique traditionnel

Le programme physique traditionnel proposé doit permettre à la Régie des bâtiments de rencontrer les besoins prioritaires de la Gendarmerie de manière flexible. Pour 1998, les crédits d'engagement nécessaires s'élèveront à 840 millions.

2.2. Programme des «commissariats communs des polices locales»

En vue d'ériger des «commissariats communs des polices locales» dans le cadre de la restructuration des services de police, le budget de la Régie des bâtiments comportera un nouvel article sur lequel seront imputés 150 millions de francs en 1998.

Une politique innovante en matière d'hébergement des services de police, via les projets de «commissariats communs des polices locales» sera menée par une concertation permanente entre les ministres compétents pour la Régie des bâtiments et la Gendarmerie, avec les autorités communales. Afin de développer au maximum la construction de «commissariats communs des polices locales», dès 1998 les recettes résultant de la vente de bâtiments de brigades existantes concernées par ces nouveaux projets seront affectées supplémentairement à ce programme.

Als voorbeeld van een pilootrealisatie van gemeenschappelijk politiecommissariaat kunnen we het geval van Middelkerke en Doornik aanhalen. Andere projecten zijn in ontwikkeling onder andere te Beringen en Tubeke.

2.3. Meerjarenprogrammatie

Met het oog op een coherent beleid zullen de volgende indicatieve meerjarenperspectieven kunnen herzien worden in functie van de globale investeringskredieten die de Regie der Gebouwen zal toegekend krijgen bij toekomstige budgetten.

À titre d'exemple de réalisation pilote de « commissariats communs des polices locales », on peut citer le cas de Middelkerke et Tournai. D'autres projets sont en cours, notamment à Beringen et Tubize.

2.3. Programmation pluriannuelle

Dans le souci de mener une politique cohérente, les perspectives indicatives pluriannuelles suivantes pourront être revues en fonction des crédits d'investissements globaux que la Régie des bâtiments se verra attribuer à l'occasion des budgets futurs.

BIJLAGE F

Inleiding plan nieuw Wetboek van Strafvordering

ANNEXE F

Introduction d'un plan du nouveau Code de procédure pénale

Depuis le dépôt de son avant-projet de réforme ponctuelle en janvier 1995, la Commission pour le droit de la procédure pénale a continué à travailler à un rythme soutenu, non seulement pour répondre à l'avis du Conseil d'État, pour participer aux travaux parlementaires mais aussi pour élaborer les textes nouveaux suivant la mission qui lui avait été impartie et le désir exprimé à différentes reprises de réaliser un nouveau Code de procédure pénale qui remplacerait l'antique Code d'instruction criminelle de 1808.

La rédaction de ces textes, qui est largement avancée, impliquait que soit définie l'architecture de ce nouveau Code de procédure pénale et les préoccupations de la Commission (complémentairement à ce qui a déjà été exprimé dans le cadre des réformes ponctuelles).

Dans l'écriture de ces nouveaux textes et donc principalement du plan de ce nouveau Code, la Commission pour le droit de la procédure pénale a essayé de répondre à un triple souci :

1. Un souci de cohérence

Intégrer dans un même Code les textes de la loi relative à l'amélioration de la procédure pénale au stade de l'information et de l'instruction, les textes nouveaux souhaités par la Commission et les textes anciens qu'elle entend conserver, même s'ils sont modernisés dans la forme, implique une volonté de cohérence et d'unité. La procédure pénale ne peut pas être un amalgame de textes fragmentaires et autonomes, au risque de la contradiction et de l'incertitude.

2. Un souci de lisibilité

Ce souci s'exprime d'abord dans un plan clair et logique, simple et explicite, permettant même aux non-juristes de situer sans trop de difficultés les principes, les actions, les étapes du procès pénal, en ce compris le droit international et les procédures particulières.

3. Un souci de continuité

En rédigeant ce plan et les textes du nouveau Code de procédure pénale, la Commission veut rester dans une très large mesure dans la continuité de la philosophie, du plan et de la rédaction du Code judiciaire qui, en vertu de l'article 2 de ce code, constitue (en quelque sorte) le droit commun de la procédure. Le nouveau Code de procédure pénale aura, comme le Code judiciaire, une première partie consacrée aux principes généraux. Le Code judiciaire traitant de l'organisation judiciaire, en ce compris des juridictions répressives, le nouveau Code de procédure pénale ne l'envisage pas (sous réserve du choix politique qui pourrait être fait entre une cour d'assises et un tribunal criminel, avec appel devant la cour d'appel). Ce souci de continuité implique également que la Commission s'est très largement inspirée des textes qui ont fait leurs preuves et qui n'imposent pas de changement mais aussi de textes antérieurs rédigés lors des essais de réforme de la procédure pénale, notamment par le Procureur général Herman Bekaert, alors commissaire royal à la procédure pénale.

*
* *

Il entre dans l'intention du Gouvernement d'organiser au Parlement, dans le courant de l'année 1998, un colloque qui porterait sur les idées directrices du nouveau Code de procédure pénale et qui permettrait ainsi un large échange de vues entre les parlementaires, les magistrats, les avocats, les policiers et les personnes directement intéressées aux questions soulevées par la procédure pénale.

SCHEMA VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING

Boek I : Algemene beginselen

Hoofdstuk 1 : Voorafgaande bepaling

Hoofdstuk 2 : Bewijs

Hoofdstuk 3 : Rechten van verdediging

Hoofdstuk 4 : Nietigheden

Hoofdstuk 5 : Gezag van gewijsde

Hoofdstuk 6 : Samenhang, ondeelbaarheid en aanhangigheid

PLAN DU CODE DE PROCÉDURE PÉNALE

Livre I : Principes généraux

Chapitre 1 : Disposition préliminaire

Chapitre 2 : De la preuve

Chapitre 3 : Des droits de la défense

Chapitre 4 : Des nullités

Chapitre 5 : De la chose jugée

Chapitre 6 : De la connexité, de l'indivisibilité et de la litispendance

Hoofdstuk 7: Dagvaardingen, kennisgevingen en termijnen

Hoofdstuk 8: Gerechtelijke bijstand en kopie van de stukken in strafzaken

Boek II: De vorderingen

Titel I: De openbare vordering

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Hoofdstuk 2: De uitoefening van de openbare vordering

Hoofdstuk 3: De uitdoving van de openbare vordering

Titel II: De burgerlijke vordering

Hoofdstuk 1: De benadeelde persoon

Hoofdstuk 2: De burgelijke partij

Hoofdstuk 3: De tussenkomende partij

Hoofdstuk 4: De burgerlijk aansprakelijke partij

Hoofdstuk 5: De uitdoving van de burgerlijke vordering

Boek III: Het strafproces

Titel I: Het opsporingsonderzoek en de gerechtelijke politie

Hoofdstuk 1: Het opsporingsonderzoek

Hoodftuk 2: De modaliteiten van het opsporingsonderzoek

Afdeling 1: Algemene bepalingen

Afdeling 2: De gerechtelijke politie

Afdeling 3: De opsporingshandelingen

Onderafdeling 1: De ondervragingen en verhoren

Onderafdeling 2: Het onderzoek naar aanwijzingen en de materiële vaststellingen van misdrijven

Onderafdeling 3: De bewarende maatregelen

Onderafdeling 4: De maatregelen met betrekking tot de personen

Onderafdeling 5: De bijzondere opsporingsmethoden

Onderafdeling 6: De verslagen en processen-verbaal

Afdeling 4: De rechten van burgerlijke partijen, benadeelde personen, verdachten en elke ander persoon benadeeld door een onderzoekshandeling

Hoofdstuk 3: De modaliteiten van het opsporingsonderzoek in geval van heterdaad

Hoofdstuk 4: De sluiting van het opsporingsonderzoek

Hoofdstuk 5: De afwijkende bepalingen met betrekking tot de zware en georganiseerde criminaliteit

Titel II: Het voorbereidend onderzoek en de onderzoeksgerechten

Hoofdstuk 1: Het voorbereidend onderzoek

Hoofdstuk 2: De modaliteiten van het onderzoek

Afdeling 1: De adiëring van de onderzoeksrechter

Afdeling 2: De onderzoekshandelingen

Onderafdeling 1: De inverdenkingstelling

Onderafdeling 2: De ondervraging van de inverdenking gestelde of van de persoon die ervan verdacht wordt een misdrijf te hebben gepleegd

Onderafdeling 3: Het verhoor van getuigen

Onderafdeling 4: Het gelijktijdig verhoor/confrontatie

Chapitre 7: Des significations, notifications et délais

Chapitre 8: De l'assistance judiciaire et de la copie des pièces en matière pénale

Livre II: Les actions

Titre I: L'action publique

Chapitre 1: Dispositions générales

Chapitre 2: L'exercice de l'action publique

Chapitre 3: L'extinction de l'action publique

Titre II: L'action civile

Chapitre 1: La personne lésée

Chapitre 2: La partie civile

Chapitre 3: La partie intervenante

Chapitre 4: Le civilement responsable

Chapitre 5: L'extinction de l'action civile

Livre III: Le procès pénal

Titre I: L'information et la police judiciaire

Chapitre 1: L'information

Chapitre 2: Les modalités de l'information

Section 1: Dispositions générales

Section 2: La police judiciaire

Section 3: Les actes d'information

Sous-section 1: Les interrogatoires et auditions

Sous-section 2: La recherche des indices et les constatations matérielles des infractions

Sous-section 3: Les mesures conservatoires

Sous-section 4: Les mesures relatives aux personnes

Sous-section 5: Les méthodes spéciales d'investigation (Prof. Bosly et Traest)

Sous-section 6: Les rapports et procès-verbaux

Section 4: Des droits des parties civiles, de la personne lésée, des suspects et de toute personne lésée par un acte d'information (Prof. Franchimont)

Chapitre 3: Les modalités de l'information en cas de flagrance

Chapitre 4: La clôture de l'information

Chapitre 5: Les dispositions dérogatoires relatives à la criminalité grave et organisée (Prof. Bosly et Traest)

Titre II: L'instruction préparatoire et les juridictions d'instruction

Chapitre 1: L'instruction préparatoire

Chapitre 2: Les modalités de l'instruction

Section 1: La saisine du juge d'instruction

Section 2: Les actes d'instruction

Sous-section 1: L'inculpation

Sous-section 2: L'interrogatoire de l'inculpé ou de la personne suspectée d'avoir commis une infraction

Sous-section 3: L'audition des témoins

Sous-section 4: Les confrontations

Onderafdeling 5: Het onderzoek ter plaatse en de wedersamenstellingen

Onderafdeling 6: Huiszoekingen en inbeslagnemingen

Onderafdeling 7: Opsporing van telefonische mededelingen, afluisteren, kennisneming en opneming van privé-communicatie (en telecommunicatie)

Onderafdeling 8: Onderzoek aan het lichaam

Onderafdeling 9: Rogatoire opdrachten en lastgeving

Onderafdeling 10: Persoonlijkheidsdossier

Onderafdeling 11: Deskundig onderzoek

Afdeling 3: Rechten van de procureur des Konings, van de burgelijke partij, de inverdenkinggestelde en van elke persoon benadeeld door een onderzoekshandeling en de rechtsmiddelen.

Hoofdstuk 3: De regeling van de rechtspleging en de onderzoeksgerechten

Afdeling 1: De raadkamer

Onderafdeling 1: Organisatie en bevoegdheid

Onderafdeling 2: Verslag van de onderzoeksrechters na voltooiing van de rechtspleging

Onderafdeling 3: De beschikkingen van de raadkamer

Onderafdeling 4: De rechtsmiddelen tegen de beschik kingen van de raadkamer

Afdeling 2: De kamer van inbeschuldigingstelling

Onderafdeling 1: Organisatie en bevoegdheid

Onderafdeling 2: Toezicht op het onderzoek door de kamer van inbeschuldigingstelling

Onderafdeling 3: De arresten van de Kamer van inbeschuldigingstelling

Onderafdeling 4: De rechtspleging

Onderafdeling 5: De rechtsmiddelen tegen de arresten van de kamer van inbeschuldigingstelling

Hoofdstuk 4: De voorlopige hechtenis

Titel III: Het onderzoek ten gronde/vonnis en de vonnisgerechten

Hoofdstuk 1: Het onderzoek ten gronde

Afdeling 1: Algemene bepalingen

Afdeling 2: Kenmerken van de rechtspleging

Afdeling 3: De rechtspleging ter terechtzitting

Onderafdeling 1: De adiëring, het dossier en de stukken

Onderafdeling 2: Het onderzoek ter terechtzitting

Onderafdeling 3: De debatten

Onderafdeling 4: De splitsing van de rechtspleging

Onderafdeling 5: De sluiting der debatten

Onderafdeling 6: Het proces-verbaal van de terechtzitting

Onderafdeling 7: Het beraad

Afdeling 4: De uitspraak van de beslissing

Afdeling 5: De gevolgen van de beslissing

Hoofdstuk 2: De vonnisgerechten

Afdeling 1: De politierechtbank

Onderafdeling 1: De bevoegdheid

Onderafdeling 2: De wijze van adiëring

Onderafdeling 3: De rechtspleging

Afdeling 2: De correctionele rechtbank

Onderafdeling 1: De bevoegdheid

Onderafdeling 2: De wijze van adiëring

Sous-section 5: Les descentes sur les lieux et les reconstitutions

Sous-section 6: Des perquisitions, des visites domiciliaires et saisies

Sous-section 7: Du repérage des communications téléphoniques, des écoutes, de la prise de connaissance et de l'enregistrement des communications privées

Sous-section 8: De l'exploration corporelle

Sous-section 9: Des commissions rogatoires et des délégations

Sous-section 10: Du dossier de personnalité

Sous-section 11: De l'expertise

Section 3: Des droits du procureur du Roi, de la partie civile, de l'inculpé et de toute personne lésée par un acte d'instruction et les voies de recours

Chapitre 3: Le règlement de la procédure et les juridictions d'instruction

Section 1: La chambre du conseil

Sous-section 1: Organisation et compétence

Sous-section 2: Du rapport des juges d'instruction quand la procédure est complète

Sous-section 3: Les ordonnances de la chambre du conseil

Sous-section 4: Les voies de recours contre les ordonnances de la chambre du conseil

Section 2: La chambre des mises en accusation

Sous-section 1: Organisation et compétence

Sous-section 2: Du contrôle de l'instruction par la chambre des mises en accusation

Sous-section 3: Les arrêts de la chambre des mises en accusation

Sous-section 4: La procédure

Sous-section 5: Les voies de recours contre les arrêts de la chambre des mises en accusation

Chapitre 4: La détention préventive

Titre III: Le jugement et les juridictions de jugement

Chapitre 1: Le jugement

Section 1: Dispositions générales

Section 2: Caractères de la procédure

Section 3: La procédure à l'audience

Sous-section 1: La saisine, le dossier et les pièces

Sous-section 2: L'instruction d'audience

Sous-section 3: Les débats

Sous-section 4: La scission du procès

Sous-section 5: La clôture des débats

Sous-section 6: Le procès-verbal de l'audience

Sous-section 7: La délibération

Section 4: Le prononcé de la décision

Section 5: Les effets de la décision

Chapitre 2: Les juridictions de jugement

Section 1: Le tribunal de police

Sous-section 1: La compétence

Sous-section 2: Les modes de saisines

Sous-section 3: La procédure

Section 2: Le tribunal correctionnel

Sous-section 1: La compétence

Sous-section 2: Les modes de saisine

Onderafdeling 3: De rechtspleging	Sous-section 3: La procédure
Afdeling 3: Het hof van beroep	Section 3: La cour d'appel
Onderafdeling 1: De bevoegdheid	Sous-section 1: La compétence
Onderafdeling 2: De wijze van adiëring	Sous-section 2: Les modes de saisines
Onderafdeling 3: De rechtspleging	Sous-section 3: La procédure
Afdeling 4: Het hof van assisen/de criminele rechtbank	Section 4: La cour d'assise ou le tribunal criminel (Prof. Franchimont)
Hoofdstuk 3: De gewone rechtsmiddelen	Chapitre 3: Les voies de recours ordinaires
Afdeling 1: Het verzet	Section 1: L'opposition
Afdeling 2: Het beroep	Section 2: L'appel
Hoofdstuk 4: De uitvoering van vonnissen	Chapitre 4: L'exécution des jugements (projet du gouvernement)
Hoofdstuk 5: De gerechtskosten	Chapitre 5: Les frais de justice (administration de la Justice)
Hoofdstuk 6: Het strafregister	Chapitre 6: Le casier judiciaire (administration de la justice)
Titel IV: De wijze van voorziening tegen arresten en vonnissen	Titre IV: Des manières de se pourvoir contre les arrêts et jugements (Prof. Traest)
Boek IV: Enige bijzondere rechtsplegingen	Livre IV: De quelques procédures particulières (Prof. Bosly)
Boek V: Het internationaal strafrecht	Livre V: Le droit pénal international (Prof. Van den Wyngaert)
Hoofdstuk 1: Misdrijven gepleegd in het buitenland	Chapitre 1: Les infractions commises à l'étranger
Hoofdstuk 2: De uitlevering	Chapitre 2: L'extradition
Hoofdstuk 3: De internationale samenwerking	Chapitre 3: La coopération internationale

52.486 — E. Guyot, n. v., Brussel